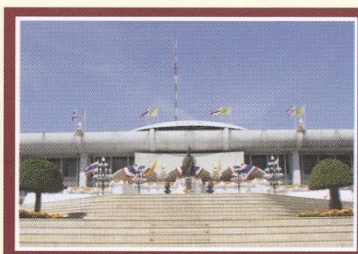

วุฒิสภา

เอกสารประกอบการพิจารณา

ร่าง

พระราชบัญญัติ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..)

พ.ศ. ....

(คณะรัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

และประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เป็นผู้เสนอ)

(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับประกอบการพิจารณาของวุฒิสภา

อ.พ. ๓/๒๕๖๗

จัดทำโดย

สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

www.senate.go.th

คำนำ

เอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้ศึกษา วิเคราะห์ เปรียบเทียบ และนำเสนอข้อมูลสำคัญที่จำเป็นต่อการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติเห็นชอบแล้ว ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๖ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๓๐ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง) วันพุธที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๖๗

ทั้งนี้ เพื่อใช้ในราชการรงงานด้านนิติบัญญัติของวุฒิสภา โดยมุ่งเน้นสารประโยชน์ในเชิงอ้างอิง เบื้องต้น สำหรับเพื่อประกอบการพิจารณาของสมาชิกวุฒิสภา

สำนักกฎหมาย
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
เมษายน ๒๕๖๗

เอกสารประกอบการพิจารณา

จัดทำโดย

นางสาวนภภรณ์ ใจสัจจะ	เลขาธิการวุฒิสภา
นายทศพร แยมวงษ์	รองเลขาธิการวุฒิสภา
นายโสภณ ชาทบุษย์จารุ	ผู้อำนวยการสำนักกฎหมาย
นางสาวบุษกร วิทยานุกรณ์	นิติกรชำนาญการ
นายทศวิญหุ เกียรติทัตต์	วิทยากรชำนาญการพิเศษ
นางพวงผกา วรศิลป์	เจ้าพนักงานธุรการอาวุโส
นางสาวบุษบา เสือแป้น	เจ้าพนักงานธุรการอาวุโส
นางสาวอลงกรณ์ ต้นเบ็ด	เจ้าพนักงานธุรการอาวุโส
นางภสพร อัครนาวิน	เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน

กลุ่มงานกฎหมาย ๑ สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา โทร. ๐ ๒๘๓๑ ๙๒๘๘

ผลิตโดย

กลุ่มงานการพิมพ์ สำนักการพิมพ์ โทร. ๐ ๒๘๓๑ ๕๘๒๙, ๐ ๒๘๓๑ ๕๘๙๐

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

ท่านสมาชิกวุฒิสภา และผู้สนใจที่มีความประสงค์หรือต้องการที่จะศึกษา เอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติเป็นการล่วงหน้าก่อนวันประชุมวุฒิสภา สามารถสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับเอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติได้จาก เว็บไซต์วุฒิสภา www.senate.go.th

สารบัญ

หน้า

ส่วนที่ ๑ สารระสำคัญ บทวิเคราะห์ และตารางเปรียบเทียบ

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

๑. สารระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ๑
๒. บทวิเคราะห์ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ๗
๓. ตารางเปรียบเทียบประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับที่มีการแก้ไข) กับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล กับคณะ เป็นผู้เสนอ) ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายสรรเพชญ์ บุญญามณี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นางสาวอรุณวีร์ ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑๑,๖๑๑ คน เป็นผู้เสนอ) และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว) ๔๑

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลทางวิชาการประกอบการพิจารณา

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

- การดำเนินการตามมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... - ๑ -
- บทวิเคราะห์ข้อดีและข้อสังเกตของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม
ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (สมรสเท่าเทียม) ..... - ๖ -
- ประเทศที่มีกฎหมายรับรองการสมรสเพศเดียวกัน ..... - ๙ -

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

- มุมมองและการยอมรับเรื่องสมรสเท่าเทียมในต่างประเทศ ..... - ๑๒ -
- บทสัมภาษณ์ความเห็นทางวิชาการของนายเกิดโชค เกษมวงศ์จิตร
รองอธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ เกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม
ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... - ๑๗ -
- บทสัมภาษณ์ความเห็นทางวิชาการของนายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล เกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม
ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... - ๒๐ -
- บทสัมภาษณ์ความเห็นทางวิชาการของนางสาวอรุณวีร์ ชูมาพร
เกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
(ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... - ๒๒ -

ภาคผนวก

- สำเนาหนังสือสภาผู้แทนราษฎร
ด่วนที่สุด ที่ สผ ๐๐๑๔/๓๓๗๐ ลงวันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๖๗
เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
กราบเรียน ประธานวุฒิสภา ..... (๑)
- ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว) ..... (๒)
- บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของ
ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... .. (๒๙)

ส่วนที่ ๑

สาระสำคัญ บทวิเคราะห์ และตารางเปรียบเทียบ

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..)

พ.ศ. ....

(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

สาระสำคัญ

ของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... เสนอโดย คณะรัฐมนตรี ต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๖๖ และได้เข้าสู่ การพิจารณาของที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๖ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๔ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง) เมื่อวันที่พฤหัสบดีที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๖๖ โดยที่ประชุมเห็นชอบให้นำร่างพระราชบัญญัติทำนองเดียวกัน ที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๒ ฉบับ และประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑ ฉบับ ขึ้นมาพิจารณาไปในคราวเดียวกัน ได้แก่

(๑) ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... เสนอโดย นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล กับคณะ เมื่อวันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๖๖

(๒) ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... เสนอโดย นายสรพรเพชญ์ บุญญามณี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ กับคณะ เมื่อวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๖ (ซึ่งยังมีได้บรรจุระเบียบวาระการประชุมสภาผู้แทนราษฎร)

(๓) ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... เสนอโดย นางสาวอรรรณวี ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑๑,๖๑๑ คน เมื่อวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๖๖

ทั้งนี้ โดยที่ประชุมได้พิจารณาและลงมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติ ทั้ง ๔ ฉบับ พร้อมกันไป และตั้งกรรมาธิการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่งเพื่อพิจารณา โดยถือเอาร่างพระราชบัญญัติ ของคณะรัฐมนตรีเป็นหลักในการพิจารณา เมื่อคณะกรรมาธิการพิจารณาเสร็จแล้วจึงได้เสนอต่อ สภาผู้แทนราษฎร

ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๖ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๓๐ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง) เมื่อวันที่พุธที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๖๗ ที่ประชุมได้พิจารณาในวาระที่สอง แล้วลงมติในวาระที่สามเห็นชอบด้วย กับร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ และให้เสนอต่อวุฒิสภาเพื่อพิจารณาต่อไปตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..)
พ.ศ. .... ที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว มีหลักการและเหตุผล ดังนี้

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดให้บุคคลสองคนไม่ว่าเพศใดสามารถทำการหมั้นหรือสมรสกันได้ (แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๑๔๓๕ มาตรา ๑๔๓๗ มาตรา ๑๔๔๘ มาตรา ๑๔๔๙ มาตรา ๑๔๕๐ มาตรา ๑๔๕๒ มาตรา ๑๔๕๘ และมาตรา ๑๔๖๐)

(๒) แก้ไขคำว่า “ชาย” “หญิง” “สามี” “ภรรยา” และ “สามีภรรยา” เป็น “บุคคล” “ผู้หมั้น” “ผู้รับหมั้น” และ “คู่สมรส” เพื่อให้มีความหมายครอบคลุมคู่หมั้นหรือคู่สมรสไม่ว่าจะมีเพศใด (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๔๓ มาตรา ๑๙๓/๒๒ มาตรา ๑๔๓๙ มาตรา ๑๔๔๐ มาตรา ๑๔๔๑ มาตรา ๑๔๔๒ มาตรา ๑๔๔๓ มาตรา ๑๔๔๕ มาตรา ๑๔๔๖ มาตรา ๑๔๔๗/๑ หมวด ๓ ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยา มาตรา ๑๔๖๑ มาตรา ๑๔๖๒ มาตรา ๑๔๖๓ หมวด ๔ ทรัพย์สินระหว่างสามีภรรยา มาตรา ๑๔๖๕ มาตรา ๑๔๖๙ มาตรา ๑๔๗๐ มาตรา ๑๔๗๕ มาตรา ๑๔๗๖ มาตรา ๑๔๗๖/๑ มาตรา ๑๔๗๗ มาตรา ๑๔๗๙ มาตรา ๑๔๘๑ มาตรา ๑๔๘๒ มาตรา ๑๔๘๓ มาตรา ๑๔๘๔ มาตรา ๑๔๘๔/๑ มาตรา ๑๔๘๕ มาตรา ๑๔๘๖ มาตรา ๑๔๘๗ มาตรา ๑๔๘๘ มาตรา ๑๔๘๙ มาตรา ๑๔๙๐ มาตรา ๑๔๙๑ มาตรา ๑๔๙๒ มาตรา ๑๔๙๒/๑ มาตรา ๑๔๙๓ มาตรา ๑๔๙๘ มาตรา ๑๔๙๙ มาตรา ๑๕๐๔ มาตรา ๑๕๑๕ มาตรา ๑๕๑๖ มาตรา ๑๕๑๗ มาตรา ๑๕๒๐ มาตรา ๑๕๒๒ มาตรา ๑๕๒๓ มาตรา ๑๕๓๐ มาตรา ๑๕๓๒ มาตรา ๑๕๓๓ มาตรา ๑๕๓๖ มาตรา ๑๕๓๗ มาตรา ๑๕๓๘ มาตรา ๑๕๓๙ มาตรา ๑๕๔๑ มาตรา ๑๕๔๒ มาตรา ๑๕๔๓ มาตรา ๑๕๔๔ มาตรา ๑๕๔๕ มาตรา ๑๕๔๘/๑๕ มาตรา ๑๕๔๘/๑๗ มาตรา ๑๕๔๘/๓๘ มาตรา ๑๖๐๖ มาตรา ๑๖๒๕ และมาตรา ๑๖๒๘)

(๓) เพิ่มเหตุเรียกค่าทดแทนและเหตุฟ้องหย่าให้ครอบคลุมกรณีที่คู่หมั้นหรือคู่สมรสฝ่ายหนึ่งไปมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นไม่ว่าจะเป็นเพศใด (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๔๕ และ มาตรา ๑๕๑๖ (๑))

(๔) แก้ไขเงื่อนไขระยะเวลาการสมรสใหม่ตามมาตรา ๑๔๕๓ ให้ใช้เฉพาะกับกรณี ที่หญิงที่มีชายเป็นคู่สมรสเดิมจะสมรสใหม่กับชายเท่านั้น (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๕๓)

(๕) กำหนดให้มาตรา ๑๕๐๔ วรรคสอง กรณีหญิงมีครรภ์ก่อนอายุครบตามมาตรา ๑๔๔๘ มีผลใช้บังคับเฉพาะกรณีการสมรสระหว่างชายหญิงเท่านั้น (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๐๔)

(๖) แก้ไขการอ้างอิงเลขมาตราที่บัญญัติเกี่ยวกับการร้องขอต่อศาลให้สั่งให้บุคคลวิกลจริต เป็นคนไร้ความสามารถ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๐๘ วรรคสอง)

(๗) กำหนดให้มาตรา ๑๕๑๐ วรรคสอง กรณีหญิงมีครรภ์ก่อนอายุครบยี่สิบปีบริบูรณ์ มีผลใช้บังคับเฉพาะกรณีการสมรสระหว่างชายหญิงเท่านั้น (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๑๐)

(๘) เพิ่มเหตุฟ้องหย่าให้สอดคล้องกับลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสเพศเดียวกัน (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๑๖ (๑๐))

เหตุผล

โดยที่สถาบันครอบครัวเป็นหน่วยสำคัญในการพัฒนาสังคมและการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน แต่การก่อตั้งครอบครัวตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จำกัดเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงซึ่งไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบันที่มีการอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวระหว่างบุคคลที่มีเพศเดียวกันได้หลากหลาย โดยมีการอุปการะเลี้ยงดูและมีความสัมพันธ์ในด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างไปจากคู่สมรสที่เป็นชายและหญิง สมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติบางประการในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เพื่อรองรับให้บุคคลเพศเดียวกันสามารถหมั้นและสมรสกันได้ ซึ่งจะทำให้มีสิทธิ หน้าที่ และสถานะทางครอบครัวเท่าเทียมกับคู่สมรสที่เป็นชายและหญิง ทั้งนี้ เพื่อเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวที่ก่อตั้งขึ้นระหว่างบุคคลไม่ว่าจะมีเพศใด เว้นแต่จะเป็นกรณีที่มีกฎหมายอื่นกำหนดเรื่องครอบครัวหรือมรดกไว้เป็นการเฉพาะ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

หมายเหตุ

สภาผู้แทนราษฎรได้เห็นชอบด้วยกับข้อสังเกตของคณะกรรมการฯ ในการแก้ไขเพิ่มเติมเหตุผล โดยให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรแจ้งไปยังคณะรัฐมนตรี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๑๒๗^๑ และเพื่อประโยชน์ในการพิจารณาของวุฒิสภา จึงขอส่งเหตุผลที่ได้แก้ไขเพิ่มเติมมาเพื่อพิจารณา

^๑ ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๑๒๗ กำหนดไว้ ดังนี้

“ข้อ ๑๒๗ เมื่อคณะกรรมการได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติเสร็จแล้ว ให้เสนอร่างพระราชบัญญัตินั้น โดยแสดงร่างเดิมและการแก้ไขเพิ่มเติมพร้อมทั้งรายงานต่อประธานสภา รายงานนั้นอย่างน้อยต้องระบุว่าได้มีหรือไม่มีการแก้ไขเพิ่มเติมในมาตราใดบ้าง และถ้ามีการแปรญัตติ มติของคณะกรรมการเกี่ยวกับคำแปรญัตตินั้นเป็นประการใด หรือมีการสงวนคำแปรญัตติของผู้แปรญัตติ หรือมีการสงวนความเห็นของกรรมการ และในกรณีที่คณะกรรมการมีการรับฟังความคิดเห็นและวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างพระราชบัญญัติ ก็ให้ระบุไว้ในรายงานด้วย

ในกรณีที่คณะกรรมการเห็นว่ามิใช่ข้อสังเกตที่คณะรัฐมนตรีควรทราบหรือควรปฏิบัติ ให้บันทึกข้อสังเกตดังกล่าวไว้ในรายงานของคณะกรรมการเพื่อให้ที่ประชุมสภาพิจารณา และให้นำความในข้อ ๑๐๕ มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว มีเนื้อหารวมจำนวน ๖๙ มาตรา สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

๑. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังนี้

๑.๑ กำหนดให้บุคคลสองคนไม่ว่าเพศใดสามารถทำการหมั้นหรือสมรสกันได้ (ร่างมาตรา ๕ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๓๕ ร่างมาตรา ๖ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๓๗ ร่างมาตรา ๑๓ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๔๘ มาตรา ๑๔๔๙ และมาตรา ๑๔๕๐ ร่างมาตรา ๑๔ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๕๒ ร่างมาตรา ๑๕ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๕๘ และร่างมาตรา ๑๖ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๖๐ วรรคหนึ่ง)

๑.๒ แก้ไขเพิ่มเติมความคำว่า “ชาย” “หญิง” “สามี” “ภรรยา” และ “สามีภรรยา” เป็น “บุคคล” “ผู้หมั้น” “ผู้รับหมั้น” และ “คู่สมรส” เพื่อให้มีความหมายครอบคลุมคู่หมั้นหรือคู่สมรสไม่ว่าจะมีเพศใด (ร่างมาตรา ๓ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๔๓ ร่างมาตรา ๔ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๙๓/๒๒ ร่างมาตรา ๗ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๓๙ ร่างมาตรา ๘ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๔๐ ร่างมาตรา ๙ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๔๑ ร่างมาตรา ๑๐ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๔๒ และมาตรา ๑๔๔๓ ร่างมาตรา ๑๑ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๔๕ และมาตรา ๑๔๔๖ ร่างมาตรา ๑๒ แก้ไขเพิ่มเติมความในวรรคสามของมาตรา ๑๔๔๗/๑ หมวด ๓ ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยา ร่างมาตรา ๑๘ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๖๑ ร่างมาตรา ๑๙ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๖๒ ร่างมาตรา ๒๐ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๖๓ หมวด ๔ ทรัพย์สินระหว่างสามีภรรยา ร่างมาตรา ๒๒ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๖๕ ร่างมาตรา ๒๓ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๖๙ และมาตรา ๑๔๗๐ ร่างมาตรา ๒๔ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๗๕ ร่างมาตรา ๒๕ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๗๖ ร่างมาตรา ๒๖ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๗๖/๑ ร่างมาตรา ๒๗ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๗๗ ร่างมาตรา ๒๘ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๗๙ ร่างมาตรา ๒๙ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๘๑ ร่างมาตรา ๓๐ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๘๒ มาตรา ๑๔๘๓ มาตรา ๑๔๘๔ และมาตรา ๑๔๘๔/๑ ร่างมาตรา ๓๑ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๘๕ ร่างมาตรา ๓๒ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๘๖ และมาตรา ๑๔๘๗ ร่างมาตรา ๓๓ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๘๘ และมาตรา ๑๔๘๙ ร่างมาตรา ๓๔ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๙๐ ร่างมาตรา ๓๕ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๙๑ ร่างมาตรา ๓๖ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๙๒ ร่างมาตรา ๓๗ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๙๒/๑ ร่างมาตรา ๓๘ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๙๓ ร่างมาตรา ๓๙ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๙๘ ร่างมาตรา ๔๐ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๙๙ ร่างมาตรา ๔๑ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๐๔ ร่างมาตรา ๔๔ แก้ไขเพิ่มเติม

มาตรา ๑๕๑๕ ร่างมาตรา ๔๕ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๑๖ ร่างมาตรา ๔๖ แก้ไขเพิ่มเติม
 มาตรา ๑๕๑๗ ร่างมาตรา ๔๗ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๒๐ ร่างมาตรา ๔๘ แก้ไขเพิ่มเติม
 มาตรา ๑๕๒๒ ร่างมาตรา ๔๙ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๒๓ ร่างมาตรา ๕๐ แก้ไขเพิ่มเติม
 มาตรา ๑๕๓๐ ร่างมาตรา ๕๑ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๓๒ และมาตรา ๑๕๓๓ ร่างมาตรา ๕๒
 แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๓๖ ร่างมาตรา ๕๓ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๓๗ ร่างมาตรา ๕๔
 แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๓๘ ร่างมาตรา ๕๕ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๓๙ ร่างมาตรา ๕๖
 แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๔๑ ร่างมาตรา ๕๗ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๔๒ และมาตรา ๑๕๔๓
 ร่างมาตรา ๕๘ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๔๔ ร่างมาตรา ๕๙ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๔๕
 ร่างมาตรา ๖๐ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๔๘/๑๕ ร่างมาตรา ๖๑ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๔๘/๑๗
 ร่างมาตรา ๖๒ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๔๘/๓๘ ร่างมาตรา ๖๓ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๖๐๖
 ร่างมาตรา ๖๔ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๖๒๕ และร่างมาตรา ๖๕ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๖๒๘)

๑.๓ กำหนดให้การหมั้นและการสมรสจะทำได้ต่อเมื่อบุคคลทั้งสองฝ่ายมีอายุสิบแปดปี
 บริบูรณ์ (ร่างมาตรา ๕ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๓๕ และร่างมาตรา ๑๓ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๔๘)

๑.๔ กำหนดเพิ่มเหตุเรียกค่าทดแทนและเหตุฟ้องหย่าให้ครอบคลุมกรณีที่คู่หมั้นหรือ
 คู่สมรสฝ่ายหนึ่งไปมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นไม่ว่าจะเป็นเพศใด (ร่างมาตรา ๑๑ แก้ไขเพิ่มเติม
 มาตรา ๑๔๔๕ และร่างมาตรา ๔๕ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๑๖ (๑))

๑.๕ แก้ไขเพิ่มเติมเพื่อกำหนดให้เงื่อนไขเกี่ยวกับระยะเวลาการสมรสใหม่ กรณี หญิง
 ที่ชายผู้เป็นคู่สมรสตายหรือที่การสมรสสิ้นสุดลงด้วยประการอื่น จะทำการสมรสใหม่กับชายได้
 ต่อเมื่อการสิ้นสุดแห่งการสมรสได้ผ่านพ้นไปแล้วไม่น้อยกว่า ๓๑๐ วัน เว้นแต่ ๑) คลอดบุตรแล้ว
 ในระหว่างนั้น ๒) สมรสกับคู่สมรสเดิม ๓) มีใบรับรองแพทย์ประกาศนียบัตรหรือปริญญาซึ่งเป็น
 ผู้ประกอบการรักษาโรคในสาขาเวชกรรมได้ตามกฎหมายว่ามีได้มีครรภ์ หรือ ๔) มีคำสั่งของศาลให้สมรสได้
 ทั้งนี้ ให้มีผลเฉพาะกับกรณีที่ยกข้อยกเว้นที่ชายเป็นคู่สมรสเดิมจะสมรสใหม่กับชายเท่านั้น (ร่างมาตรา ๑๔
 แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๕๓)

๑.๖ แก้ไขเพิ่มเติมเพื่อกำหนดให้กรณีที่มีการสมรสเป็นโมฆียะเพราะบุคคลที่สมรส
 มีอายุไม่ครบ ๑๘ ปีบริบูรณ์ตามมาตรา ๑๔๔๘ ถ้าศาลมิได้สั่งให้เพิกถอนการสมรสและหญิงมีครรภ์ก่อน
 อายุครบ ๑๘ ปี ให้ถือว่าการสมรสสมบูรณ์มาตั้งแต่วเวลาสมรสนั้น มีผลใช้บังคับเฉพาะกรณีการสมรส
 ระหว่างชายหญิงเท่านั้น (ร่างมาตรา ๔๑ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๐๔ วรรคสอง)

๑.๗ แก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับการอ้างอิงเลขมาตราที่บัญญัติเกี่ยวกับการร้องขอต่อศาล ให้สั่งให้บุคคลวิกลจริตเป็นคนไร้ความสามารถ เพื่อให้ถูกต้องตรงกันกับบทบัญญัติของกฎหมาย (ร่างมาตรา ๔๒ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๐๘ วรรคสอง)

๑.๘ แก้ไขเพิ่มเติมเพื่อกำหนดให้การสมรสที่เป็นโมฆียะเพราะมิได้รับความยินยอมของบุคคลในมาตรา ๑๔๕๔ เฉพาะบุคคลที่อาจให้ความยินยอมตามมาตรา ๑๔๕๔ เท่านั้น ขอให้เพิกถอนการสมรสได้ ทั้งนี้ โดยสิทธิขอเพิกถอนการสมรสดังกล่าวเป็นอันระงับเมื่อคู่สมรสนั้นมีอายุครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์ หรือในกรณีการสมรสระหว่างชายหญิงเมื่อหญิงมีครรภ์ (ร่างมาตรา ๔๓ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๑๐ วรรคสอง)

๑.๙ กำหนดเพิ่มเหตุฟ้องหย่าให้สอดคล้องกับลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสเพศเดียวกัน กล่าวคือ คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสภาพร่างกายทำให้ไม่อาจร่วมประเวณี หรือไม่อาจกระทำการหรือยอมรับการกระทำเพื่อสนองความใคร่ของอีกฝ่ายได้ตลอดกาล อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้ (ร่างมาตรา ๔๕ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๑๖ (๑๐))

๒. กำหนดให้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยร่างพระราชบัญญัตินี้ ไม่ใช่บังคับแก่กรณีที่มีกฎหมายกำหนดเรื่องครอบครัวหรือมรดกไว้เป็นการเฉพาะ เช่น พระราชบัญญัติว่าด้วยการใช้กฎหมายอิสลามในเขตจังหวัดปัตตานี นราธิวาส ยะลา และสตูล พ.ศ. ๒๕๔๙ (ร่างมาตรา ๖๖)

๓. กำหนดให้บทบัญญัติแห่งกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ข้อกำหนด ข้อบัญญัติ ประกาศ คำสั่ง หรือมติคณะรัฐมนตรี ที่อ้างถึงสามี ภริยา หรือสามีภริยา ให้ถือว่าอ้างถึงคู่สมรสที่จดทะเบียนสมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ แต่จะไม่นำมาใช้บังคับแก่กรณีที่บทบัญญัติดังกล่าวกำหนดสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับสามี ภริยา หรือสามีภริยาไว้แตกต่างกัน (ร่างมาตรา ๖๗)

๔. กำหนดให้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ตามกฎหมายว่าด้วยหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ดำเนินการทบทวนกฎหมายในความรับผิดชอบที่กำหนดสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับสามี ภริยา สามีภริยา หรือคู่สมรส เพื่อรองรับสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องให้แก่คู่สมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยร่างพระราชบัญญัตินี้ โดยต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับเพศสภาพของคู่สมรสด้วย ทั้งนี้ โดยต้องเสนอผลการทบทวนต่อคณะรัฐมนตรีภายใน ๑๘๐ วันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ หากไม่สามารถดำเนินการได้ ให้รายงานเหตุผลที่ไม่อาจดำเนินการได้ต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบ (ร่างมาตรา ๖๘)

๕. กำหนดให้นายกรัฐมนตรีเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา ๖๙)

บทวิเคราะห์

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

๑. ประเด็นสำคัญจากการอภิปรายของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในวาระที่หนึ่งและวาระที่สอง

๑.๑. วาระที่หนึ่ง ชั้นรับหลักการ^๒

๑.๑.๑ การเสนอร่างพระราชบัญญัติ

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... เสนอโดย คณะรัฐมนตรี ต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๖๖ และได้เข้าสู่การพิจารณาของที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๖ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๔ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง) เมื่อวันที่พฤหัสบดีที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๖๖ โดยที่ประชุมเห็นชอบให้นำร่างพระราชบัญญัติทำนองเดียวกันที่เสนอโดย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๒ ฉบับ และประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑ ฉบับ ขึ้นมาพิจารณาไปในคราวเดียวกัน ได้แก่

(๑) ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... เสนอโดย นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล กับคณะ เมื่อวันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๖๖

(๒) ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... เสนอโดย นายสรพรเพชญ์ บุญญามณี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ กับคณะ เมื่อวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๖ (ซึ่งยังมีได้บรรจุระเบียบวาระการประชุมสภาผู้แทนราษฎร)

(๓) ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... เสนอโดย นางสาวอรรณวี ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑๑,๖๑๑ คน เมื่อวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๖๖

^๒ สามารถสืบค้นเอกสารแนบระเบียบวาระ เอกสารประกอบการพิจารณา บันทึกการประชุมในวาระที่หนึ่ง ชั้นรับหลักการ และบันทึกการออกเสียงลงคะแนนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้จากเว็บไซต์ LIRT คลังสารสนเทศของสถาบันนิติบัญญัติ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร <https://dl.parliament.go.th> หรือสแกนข้อมูลผ่าน QR CODE หมายเลข ๑ ถึง ๘ ในหน้าที่ ๒๔ และหน้าที่ ๒๕

๑.๑.๒ สารสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ

ผู้เสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ได้แถลงถึงหลักการและเหตุผล พร้อมทั้งได้กล่าวถึงสารสำคัญของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... จำนวน ๔ ฉบับ สรุปได้ ดังนี้

๑) รองนายกรัฐมนตรี (นายสมศักดิ์ เทพสุทิน) ได้แถลงหลักการและเหตุผล พร้อมทั้งกล่าวถึงสารสำคัญของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ซึ่งเสนอโดย คณะรัฐมนตรี สรุปได้ ดังนี้

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดให้บุคคลสองคนไม่ว่าเพศใดสามารถทำการหมั้นหรือสมรสกันได้ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๓๕ มาตรา ๑๔๓๗ มาตรา ๑๔๔๘ มาตรา ๑๔๔๙ มาตรา ๑๔๕๐ มาตรา ๑๔๕๒ มาตรา ๑๔๕๘ และมาตรา ๑๔๖๐)

(๒) แก้ไขคำว่า “ชาย” “หญิง” “สามี” “ภรรยา” และ “สามีภรรยา” เป็น “บุคคล” “ผู้หมั้น” “ผู้รับหมั้น” และ “คู่สมรส” เพื่อให้มีความหมายครอบคลุมคู่หมั้นหรือคู่สมรสไม่ว่าจะมีเพศใด (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๔๓ มาตรา ๑๙๓/๒๒ มาตรา ๑๔๓๙ มาตรา ๑๔๔๐ มาตรา ๑๔๔๑ มาตรา ๑๔๔๒ มาตรา ๑๔๔๓ มาตรา ๑๔๔๕ มาตรา ๑๔๔๖ มาตรา ๑๔๔๗/๑ หมวด ๓ ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยา มาตรา ๑๔๖๑ มาตรา ๑๔๖๒ มาตรา ๑๔๖๓ หมวด ๔ ทรัพย์สินระหว่างสามีภรรยา มาตรา ๑๔๖๕ มาตรา ๑๔๖๙ มาตรา ๑๔๗๐ มาตรา ๑๔๗๕ มาตรา ๑๔๗๖ มาตรา ๑๔๗๖/๑ มาตรา ๑๔๗๗ มาตรา ๑๔๗๙ มาตรา ๑๔๘๑ มาตรา ๑๔๘๒ มาตรา ๑๔๘๓ มาตรา ๑๔๘๔ มาตรา ๑๔๘๔/๑ มาตรา ๑๔๘๕ มาตรา ๑๔๘๖ มาตรา ๑๔๘๗ มาตรา ๑๔๘๘ มาตรา ๑๔๘๙ มาตรา ๑๔๙๐ มาตรา ๑๔๙๑ มาตรา ๑๔๙๒ มาตรา ๑๔๙๒/๑ มาตรา ๑๔๙๓ มาตรา ๑๔๙๘ มาตรา ๑๔๙๙ มาตรา ๑๕๐๔ มาตรา ๑๕๑๕ มาตรา ๑๕๑๖ มาตรา ๑๕๑๗ มาตรา ๑๕๒๐ มาตรา ๑๕๒๒ มาตรา ๑๕๒๓ มาตรา ๑๕๓๐ มาตรา ๑๕๓๒ มาตรา ๑๕๓๓ มาตรา ๑๕๓๖ มาตรา ๑๕๓๗ มาตรา ๑๕๓๘ มาตรา ๑๕๓๙ มาตรา ๑๕๔๑ มาตรา ๑๕๔๒ มาตรา ๑๕๔๓ มาตรา ๑๕๔๔ มาตรา ๑๕๔๕ มาตรา ๑๕๔๘/๑๕ มาตรา ๑๕๔๘/๑๗ มาตรา ๑๕๔๘/๓๘ มาตรา ๑๖๐๖ มาตรา ๑๖๒๕ และมาตรา ๑๖๒๘)

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

(๓) เพิ่มเหตุเรียกค่าทดแทนและเหตุฟ้องหย่าให้ครอบคลุมกรณีที่คู่หมั้นหรือคู่สมรสฝ่ายหนึ่งไปมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นไม่ว่าจะเป็นเพศใด (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๔๕ และมาตรา ๑๕๑๖ (๑))

(๔) แก้ไขเงื่อนไขระยะเวลาการสมรสใหม่ตามมาตรา ๑๔๕๓ ให้ใช้เฉพาะกับกรณีที่ยู้งที่มีชายเป็นคู่สมรสเดิมจะสมรสใหม่กับชายเท่านั้น (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๕๓)

(๕) กำหนดให้มาตรา ๑๕๐๔ วรรคสอง กรณีหญิงมีครรภ์ก่อนอายุครบตามมาตรา ๑๔๔๘ มีผลใช้บังคับเฉพาะกรณีการสมรสระหว่างชายหญิงเท่านั้น (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๐๔)

(๖) แก้ไขการอ้างอิงเลขมาตราที่บัญญัติเกี่ยวกับการร้องขอต่อศาลให้สั่งให้บุคคลวิกลจริตเป็นคนไร้ความสามารถ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๐๘ วรรคสอง)

(๗) กำหนดให้มาตรา ๑๕๑๐ วรรคสอง กรณีหญิงมีครรภ์ก่อนอายุครบยี่สิบปีบริบูรณ์ มีผลใช้บังคับเฉพาะกรณีการสมรสระหว่างชายหญิงเท่านั้น (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๑๐)

(๘) เพิ่มเหตุฟ้องหย่าให้สอดคล้องกับลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสเพศเดียวกัน (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๑๖ (๑๐))

เหตุผล

โดยที่สถาบันครอบครัวเป็นหน่วยสำคัญในการพัฒนาสังคมและการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน แต่การก่อตั้งครอบครัวตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จำกัดเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงซึ่งไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบันที่มีการอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวระหว่างบุคคลที่มีเพศเดียวกันโดยกำเนิด โดยมีการอุปการะเลี้ยงดูและมีความสัมพันธ์ในด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างไปจากคู่สมรสที่เป็นชายและหญิง สมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติบางประการในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เพื่อรองรับให้บุคคลเพศเดียวกันสามารถหมั้นและสมรสกันได้ ซึ่งจะทำให้มีสิทธิ หน้าที่ และสถานะทางครอบครัวเท่าเทียมกับคู่สมรสที่เป็นชายและหญิง ทั้งนี้ เพื่อเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวที่ก่อตั้งขึ้นระหว่างบุคคลไม่ว่าจะมีเพศใด เว้นแต่จะเป็นกรณีที่มีกฎหมายอื่นกำหนดเรื่องครอบครัวหรือมรดกไว้เป็นการเฉพาะ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ซึ่งเสนอโดยคณะรัฐมนตรี ในวาระที่หนึ่ง ชั้นรับหลักการ จำนวน ๖๘ มาตรา มีสาระสำคัญสรุปได้ ดังนี้

๑. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังนี้

๑.๑ กำหนดให้บุคคลสองคนไม่ว่าเพศใดสามารถทำการหมั้นหรือสมรสกันได้ (ร่างมาตรา ๕ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๓๕ ร่างมาตรา ๖ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๓๗ ร่างมาตรา ๑๓ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๔๘ มาตรา ๑๔๔๙ และมาตรา ๑๔๕๐ ร่างมาตรา ๑๔ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๕๒ ร่างมาตรา ๑๕ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๕๘ และร่างมาตรา ๑๖ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๖๐)

๑.๒ แก้ไขเพิ่มเติมความคำว่า “ชาย” “หญิง” “สามี” “ภรรยา” และ “สามีภรรยา” เป็น “บุคคล” “ผู้หมั้น” “ผู้รับหมั้น” และ “คู่สมรส” เพื่อให้มีความหมายครอบคลุมคู่หมั้นหรือคู่สมรสไม่ว่าจะมีเพศใด (ร่างมาตรา ๓ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๔๓ ร่างมาตรา ๔ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๙๓/๒๒ ร่างมาตรา ๗ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๓๙ ร่างมาตรา ๘ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๔๐ ร่างมาตรา ๙ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๔๑ ร่างมาตรา ๑๐ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๔๒ และมาตรา ๑๔๔๓ ร่างมาตรา ๑๑ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๔๕ และมาตรา ๑๔๔๖ ร่างมาตรา ๑๒ แก้ไขเพิ่มเติมความในวรรคสามของมาตรา ๑๔๔๗/๑ หมวด ๓ ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยา ร่างมาตรา ๑๘ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๖๑ ร่างมาตรา ๑๙ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๖๒ ร่างมาตรา ๒๐ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๖๓ หมวด ๔ ทรัพย์สินระหว่างสามีภรรยา ร่างมาตรา ๒๒ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๖๕ ร่างมาตรา ๒๓ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๖๙ และมาตรา ๑๔๗๐ ร่างมาตรา ๒๔ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๗๕ ร่างมาตรา ๒๕ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๗๖ ร่างมาตรา ๒๖ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๗๖/๑ ร่างมาตรา ๒๗ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๗๗ ร่างมาตรา ๒๘ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๗๙ ร่างมาตรา ๒๙ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๘๑ ร่างมาตรา ๓๐ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๘๒ มาตรา ๑๔๘๓ มาตรา ๑๔๘๔ และมาตรา ๑๔๘๔/๑ ร่างมาตรา ๓๑ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๘๕ ร่างมาตรา ๓๒ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๘๖ และมาตรา ๑๔๘๗ ร่างมาตรา ๓๓ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๘๘ และมาตรา ๑๔๘๙ ร่างมาตรา ๓๔ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๙๐ ร่างมาตรา ๓๕ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๙๑ ร่างมาตรา ๓๖ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๙๒ ร่างมาตรา ๓๗ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๙๒/๑ ร่างมาตรา ๓๘ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๙๓ ร่างมาตรา ๓๙ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๙๘ ร่างมาตรา ๔๐ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๙๙ ร่างมาตรา ๔๑ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๐๔ ร่างมาตรา ๔๔ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๑๕ ร่างมาตรา ๔๕ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๑๖ ร่างมาตรา ๔๖ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๑๗ ร่างมาตรา ๔๗ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๒๐ ร่างมาตรา ๔๘ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๒๒ ร่างมาตรา ๔๙ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๒๓ ร่างมาตรา ๕๐ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๓๐ ร่างมาตรา ๕๑ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๓๒ และมาตรา ๑๕๓๓

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

ร่างมาตรา ๕๒ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๓๖ ร่างมาตรา ๕๓ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๓๗ ร่างมาตรา ๕๔ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๓๘ ร่างมาตรา ๕๕ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๓๙ ร่างมาตรา ๕๖ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๔๑ ร่างมาตรา ๕๗ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๔๒ และมาตรา ๑๕๔๓ ร่างมาตรา ๕๘ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๔๔ ร่างมาตรา ๕๙ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๔๕ ร่างมาตรา ๖๐ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๔๘/๑๕๔๘ ร่างมาตรา ๖๑ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๔๘/๑๗ ร่างมาตรา ๖๒ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๔๘/๓๘ ร่างมาตรา ๖๓ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๖๐๖ ร่างมาตรา ๖๔ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๖๒๕ และร่างมาตรา ๖๕ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๖๒๘)

๑.๓ กำหนดเพิ่มเหตุเรียกค่าทดแทนและเหตุฟ้องหย่าให้ครอบคลุมกรณีที่คู่หมั้นหรือคู่สมรสฝ่ายหนึ่งไปมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นไม่ว่าจะเป็นเพศใด (ร่างมาตรา ๑๑ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๔๕ และร่างมาตรา ๔๕ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๑๖ (๑))

๑.๔ แก้ไขเพิ่มเติมเพื่อกำหนดให้เงื่อนไขเกี่ยวกับระยะเวลาการสมรสใหม่ กรณีหญิงที่ชายผู้เป็นคู่สมรสตายหรือที่การสมรสสิ้นสุดลงด้วยประการอื่น จะทำการสมรสใหม่กับชายได้ต่อเมื่อการสิ้นสุดแห่งการสมรสได้ผ่านพ้นไปแล้วไม่น้อยกว่า ๓๑๐ วัน เว้นแต่ ๑) คลอดบุตรแล้วในระหว่างนั้น ๒) สมรสกับคู่สมรสเดิม ๓) มีใบรับรองแพทย์ประกาศนียบัตรหรือปริญญาซึ่งเป็นผู้ประกอบการรักษาโรคในสาขาเวชกรรมได้ตามกฎหมายว่ามีได้มีครรภ์ หรือ ๔) มีคำสั่งของศาลให้สมรสได้ ทั้งนี้ ให้มีผลเฉพาะกับกรณีที่หญิงที่มีชายเป็นคู่สมรสเดิมจะสมรสใหม่กับชายเท่านั้น (ร่างมาตรา ๑๔ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๕๓)

๑.๕ แก้ไขเพิ่มเติมเพื่อกำหนดให้กรณีที่มีการสมรสเป็นโมฆียะเพราะบุคคลที่สมรสมีอายุไม่ครบ ๑๗ ปีบริบูรณ์ตามมาตรา ๑๔๔๘ ถ้าศาลมิได้สั่งให้เพิกถอนการสมรสและหญิงมีครรภ์ก่อนอายุครบ ๑๗ ปี ให้ถือว่าการสมรสสมบูรณ์มาตั้งแต่เวลาสมรสนั้น มีผลใช้บังคับเฉพาะกรณีการสมรสระหว่างชายหญิงเท่านั้น (ร่างมาตรา ๔๑ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๐๔ วรรคสอง)

๑.๖ แก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับการอ้างอิงเลขมาตราที่บัญญัติเกี่ยวกับการร้องขอต่อศาลให้สั่งให้บุคคลวิกลจริตเป็นคนไร้ความสามารถ เพื่อให้ถูกต้องตรงกันกับบทบัญญัติของกฎหมาย (ร่างมาตรา ๔๒ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๐๘ วรรคสอง)

๑.๗ แก้ไขเพิ่มเติมเพื่อกำหนดให้การสมรสที่เป็นโมฆียะเพราะมิได้รับความยินยอมของบุคคลในมาตรา ๑๔๕๔ เฉพาะบุคคลที่อาจให้ความยินยอมตามมาตรา ๑๔๕๔ เท่านั้น ขอให้เพิกถอนการสมรสได้ ทั้งนี้ โดยสิทธิขอเพิกถอนการสมรสดังกล่าวเป็นอันระงับเมื่อคู่สมรสนั้น มีอายุครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์ หรือในกรณีการสมรสระหว่างชายหญิงเมื่อหญิงมีครรภ์ (ร่างมาตรา ๔๓ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๑๐ วรรคสอง)

๑.๘ กำหนดเพิ่มเหตุฟ้องหย่าให้สอดคล้องกับลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส เพศเดียวกัน กล่าวคือ คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสภาพร่างกายทำให้ไม่อาจร่วมประเวณี หรือไม่อาจ กระทำการหรือยอมรับการกระทำเพื่อสนองความใคร่ของอีกฝ่ายได้ตลอดกาล อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้ (ร่างมาตรา ๔๕ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๑๖ (๑๐))

๒. กำหนดให้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยร่างพระราชบัญญัตินี้ ไม่ใช่บังคับแก่กรณีที่มีกฎหมายกำหนดเรื่องครอบครัวหรือมรดกไว้เป็นการเฉพาะ เช่น พระราชบัญญัติ ว่าด้วยการใช้กฎหมายอิสลามในเขตจังหวัดปัตตานี นราธิวาส ยะลา และสตูล พ.ศ. ๒๕๔๙ (ร่างมาตรา ๖๖)

๓. กำหนดให้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ตามกฎหมาย ว่าด้วยหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ดำเนินการทบทวน กฎหมายในความรับผิดชอบที่กำหนดสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับ สามี ภริยา สามีภริยา หรือคู่สมรส เพื่อรองรับสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องอื่นใด ที่เกี่ยวข้องให้แก่คู่สมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยร่างพระราชบัญญัตินี้ โดยต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับเพศสภาพของคู่สมรสด้วย ทั้งนี้ โดยต้องเสนอผลการทบทวนต่อ คณะรัฐมนตรีภายใน ๑๘๐ วันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ หากไม่สามารถดำเนินการได้ ให้รายงานเหตุผลที่ไม่อาจดำเนินการได้ต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบ (ร่างมาตรา ๖๗)

๒) นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล ได้แถลงหลักการและเหตุผล พร้อมทั้งได้กล่าวถึงสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... เสนอโดย นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล กับคณะ สรุไปได้ ดังนี้

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังต่อไปนี้

๑. ให้ ชาย หญิง หรือบุคคลสองคนซึ่งเป็นเพศเดียวกัน สามารถหมั้น สมรสกันได้ ตามกฎหมายเป็นคู่หมั้น คู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมาย โดยแก้ไขเพิ่มเติมบรรพ ๕ ลักษณะ ๑ หมวด ๑ และหมวด ๒ (มาตรา ๑๔๓๕ มาตรา ๑๔๓๗ มาตรา ๑๔๓๙ มาตรา ๑๔๔๐ มาตรา ๑๔๔๑ มาตรา ๑๔๔๒ มาตรา ๑๔๔๓ มาตรา ๑๔๔๕ มาตรา ๑๔๔๖ มาตรา ๑๔๔๗/๑ มาตรา ๑๔๔๘ มาตรา ๑๔๔๙ มาตรา ๑๔๕๐ มาตรา ๑๔๕๒ มาตรา ๑๔๕๘ และมาตรา ๑๔๖๐)

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

๒. หมวด ๓ ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยา โดยแก้ไขเพิ่มเติมหมวด ๓ ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสเพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขเพิ่มเติม และยังกำหนดให้ตัดคำว่า สามีและ ภริยา และให้เพิ่มคำว่า “คู่สมรส” ในบรรพ ๑ หลักทั่วไป ลักษณะ ๒ บุคคล ส่วนที่ ๓ ภูมิลำเนา (มาตรา ๔๓) และลักษณะ ๖ อายุความ หมวด ๑ บทเบ็ดเสร็จทั่วไป (มาตรา ๑๙๓/๒๒) เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขในหมวดนี้

๓. หมวด ๓ ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยา โดยแก้ไขเพิ่มเติมเป็น หมวด ๓ ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขเพิ่มเติม และกำหนดให้ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสซึ่งบุคคลสองคนสมรสกัน ให้มีสิทธิหน้าที่และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย โดยแก้ไขเพิ่มเติมบรรพ ๕ ลักษณะ ๑ หมวด ๓ (มาตรา ๑๔๖๑ มาตรา ๑๔๖๒ และมาตรา ๑๔๖๓)

๔. หมวด ๔ ทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา โดยแก้ไขเพิ่มเติมเป็นหมวด ๔ ทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขเพิ่มเติม

๕. สิทธิและหน้าที่ ของคู่สมรสที่ขอบด้วยกฎหมายจัดการทรัพย์สินและหนี้สินร่วมกัน โดยแก้ไขเพิ่มเติมบรรพ ๕ ลักษณะ ๑ หมวด ๔ (มาตรา ๑๔๖๕ มาตรา ๑๔๖๙ มาตรา ๑๔๗๐ มาตรา ๑๔๗๕ มาตรา ๑๔๗๖ มาตรา ๑๔๗๖/๑ มาตรา ๑๔๗๗ มาตรา ๑๔๗๙ มาตรา ๑๔๘๑ มาตรา ๑๔๘๒ มาตรา ๑๔๘๓ มาตรา ๑๔๘๔ มาตรา ๑๔๘๔/๑ มาตรา ๑๔๘๕ มาตรา ๑๔๘๖ มาตรา ๑๔๘๗ มาตรา ๑๔๘๘ มาตรา ๑๔๘๙ มาตรา ๑๔๙๐ มาตรา ๑๔๙๑ มาตรา ๑๔๙๒ มาตรา ๑๔๙๒/๑ และมาตรา ๑๔๙๓)

๖. การสิ้นสุดการสมรส การเพิกถอนการสมรส การหย่าขาดจากการสมรส การจัดการทรัพย์สินหลังสิ้นสุดการสมรส การเรียกค่าทดแทนค่าอุปการะเลี้ยงดูหลังสิ้นสุดการสมรส โดยแก้ไขเพิ่มเติมบรรพ ๕ ลักษณะ ๑ หมวด ๕ - หมวด ๖ (มาตรา ๑๔๙๘ มาตรา ๑๔๙๙ มาตรา ๑๕๐๔ มาตรา ๑๕๐๘ มาตรา ๑๕๑๕ มาตรา ๑๕๑๖ มาตรา ๑๕๑๗ มาตรา ๑๕๒๐ มาตรา ๑๕๒๒ มาตรา ๑๕๒๓ มาตรา ๑๕๓๐ มาตรา ๑๕๓๒ และมาตรา ๑๕๓๓) และแก้ไข ลักษณะ ๒ หมวด ๓ ความปกครอง (มาตรา ๑๕๙๘/๑๕ มาตรา ๑๕๙๘/๑๗) และ ลักษณะ ๓ ค่าอุปการะเลี้ยงดู (มาตรา ๑๕๙๘/๓๘)

๗. ให้คู่สมรสซึ่งเป็นเพศเดียวกันซึ่งจดทะเบียนสมรสโดยขอบด้วยกฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มีสิทธิและหน้าที่ระหว่างคู่สมรสด้วยกันตามบรรดากฎหมาย กฎกระทรวง และระเบียบใดที่บัญญัติให้สิทธิและหน้าที่แก่สามีภริยา หรือสามี หรือภริยา หรือคู่สมรส แล้วแต่กรณี (เพิ่มเติมมาตรา ๑๕๙๘/๔๒)

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

๘. ให้กรณีที่คุณสมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่เป็นผู้ที่ฆ่าคุณสมรสของตนเป็นผู้ถูกจำกัดมิให้รับมรดกฐานเป็นผู้ไม่สมควรได้รับมรดก (มาตรา ๑๖๐๖ (๓))

๙. คุณสมรสที่ขอบด้วยกฎหมาย หรือคุณสมรสที่สร้างขึ้น หรือแยกกันอยู่โดยยังมีได้หย่าขาดจากกันตามกฎหมาย เป็นทายาทโดยธรรม มีสิทธิในการรับมรดกของคุณสมรสอีกฝ่ายที่เสียชีวิต (มาตรา ๑๖๒๕ (๑) และมาตรา ๑๖๒๘)

๑๐. กำหนดให้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ตามกฎหมายว่าด้วยหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ดำเนินการทบทวนกฎหมายในความรับผิดชอบที่กำหนดสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับสามี ภริยา สามีภริยา หรือคุณสมรส เพื่อรองรับสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องให้แก่คุณสมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ โดยต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับเพศสภาพของคุณสมรส

๑๑. การแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับสิทธิหน้าที่ สถานะทางกฎหมาย และความสัมพันธ์ของชาย หญิง หรือบุคคลสองคนซึ่งเป็นเพศเดียวกัน นอกจากการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ตามข้อ ๑ - ข้อ ๙ ตามบรรพ ๕ ครอบครัวยุคใหม่ และบรรพ ๖ มรดก แล้ว ให้สามารถกระทำได้

เหตุผล

โดยที่สถาบันครอบครัวเป็นหน่วยสำคัญในการพัฒนาสังคมและการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน แต่การก่อตั้งครอบครัวตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จำกัดเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิง ซึ่งไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบันที่มีความหลากหลายของลักษณะความสัมพันธ์ของกลุ่มบุคคลทุกเพศ ไม่ว่าจะเป็นเพศใด โดยมีการอุปการะเลี้ยงดูและมีความสัมพันธ์ไม่แตกต่างไปจากคู่สมรส สมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติบางประการในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เพื่อให้บุคคลทุกเพศสามารถก่อตั้งครอบครัวได้ โดยกำหนดให้บุคคลทุกคนได้รับการรับรองและคุ้มครองสิทธิต่าง ๆ ว่าด้วยภูมิลำเนาของคุณสมรส อายุความสัมพันธ์เรียกร้องระหว่างคู่สมรส การหมั้น การจดทะเบียนสมรส การจัดการทรัพย์สินและหนี้สินร่วมกันของคุณสมรส การสิ้นสุดการสมรส การเพิกถอนการสมรส เหตุแห่งการฟ้องหย่า การจัดการทรัพย์สินหลังสิ้นสุดการสมรส การเรียกค่าทดแทนค่าอุปการะเลี้ยงดูหลังสิ้นสุดการสมรส การเป็นทายาทโดยธรรม การรับบุตรบุญธรรม และการรับมรดกจากคู่สมรส จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

๓) นายสรรเพชญ บุญญามณี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ ได้แถลงหลักการและเหตุผล พร้อมทั้งได้กล่าวถึงสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... เสนอโดย นายสรรเพชญ บุญญามณี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ กับคณะ สรุไปได้ ดังนี้

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดให้บุคคลไม่ว่าจะมีเพศสภาพใดสามารถสมรสกันได้ (แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๑๔๔๘ มาตรา ๑๔๔๙ มาตรา ๑๔๕๐ มาตรา^๓ มาตรา ๑๔๕๒ มาตรา ๑๔๕๓ มาตรา ๑๔๕๘ และมาตรา ๑๔๖๐)

(๒) กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๖๑ มาตรา ๑๔๖๒ และมาตรา ๑๔๖๓)

(๓) กำหนดให้คู่สมรสมีสิทธิและหน้าที่ในการจัดการทรัพย์สินร่วมกัน (แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๑๔๖๕ มาตรา ๑๔๖๙ มาตรา ๑๔๗๐ มาตรา ๑๔๗๕ มาตรา ๑๔๗๖ มาตรา ๑๔๗๖/๑ มาตรา ๑๔๗๗ มาตรา ๑๔๗๙ มาตรา ๑๔๘๑ มาตรา ๑๔๘๒ มาตรา ๑๔๘๓ มาตรา ๑๔๘๔ มาตรา ๑๔๘๔/๑ มาตรา ๑๔๘๕ มาตรา ๑๔๘๖ มาตรา ๑๔๘๗ มาตรา ๑๔๘๘ มาตรา ๑๔๘๙ มาตรา ๑๔๙๐ มาตรา ๑๔๙๑ มาตรา ๑๔๙๒ มาตรา ๑๔๙๒/๑ และมาตรา ๑๔๙๓)

(๔) แก้ไขเพิ่มเติมเรื่องความเป็นโมฆะของการสมรสเพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขเพิ่มเติมเงื่อนไขแห่งการสมรสที่กำหนดให้บุคคลสองคนไม่ว่าจะมีเพศสภาพใด สามารถสมรสกันได้ ตามกฎหมาย (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๙๘ และมาตรา ๑๔๙๙)

(๕) แก้ไขเพิ่มเติมเรื่องการสิ้นสุดแห่งการสมรสเพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขเพิ่มเติมเงื่อนไขแห่งการสมรสที่กำหนดให้บุคคลสองคนไม่ว่าจะมีเพศสภาพใดสามารถสมรสกันได้ตามกฎหมาย (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๐๔ มาตรา ๑๕๑๕ มาตรา ๑๕๑๖ มาตรา ๑๕๑๗ มาตรา ๑๕๒๐ มาตรา ๑๕๒๒ มาตรา ๑๕๒๓ มาตรา ๑๕๓๐ มาตรา ๑๕๓๒ และมาตรา ๑๕๓๓)

^๓ ข้อความตามที่ปรากฏในบันทึกหลักการและเหตุผลประกอบร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายสรรเพชญ บุญญามณี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

(๖) กำหนดสิทธิและหน้าที่ของบุพการีและบุตร (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๖๑ มาตรา ๑๕๖๓ มาตรา ๑๕๖๔ มาตรา ๑๕๖๕ มาตรา ๑๕๖๖ และมาตรา ๑๕๘๔/๑)

(๗) กำหนดความปกครองของบุพการีและบุตร (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๘๕ มาตรา ๑๕๘๖ และมาตรา ๑๕๘๗)

(๘) แก้ไขเพิ่มเติมเงื่อนไขในการรับบุตรบุญธรรมเพื่อให้สอดคล้องกับสิทธิและหน้าที่ของบุพการีและบุตร (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๘๘/๒๑ มาตรา ๑๕๘๘/๒๒ และมาตรา ๑๕๘๘/๒๘)

(๙) กำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับค่าอุปการะเลี้ยงดูระหว่างคู่สมรส หรือระหว่างบุพการีกับบุตร และเพิ่มบทบัญญัติเกี่ยวกับคู่สมรสและบุพการี (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๘๘/๓๘ และเพิ่มมาตรา ๑๕๘๘/๔๒ และมาตรา ๑๕๘๘/๔๓)

(๑๐) กำหนดสิทธิในการรับมรดกของคู่สมรส (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๖๐๖ มาตรา ๑๖๒๕ และมาตรา ๑๖๒๘)

เหตุผล

โดยที่การสมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้กำหนดเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างชายและหญิง ซึ่งไม่สอดคล้องกับสังคมในปัจจุบันที่มีการอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวระหว่างบุคคลที่มีเพศเดียวกัน อีกทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๗ ได้กำหนดให้บุคคลย่อมเสมอภาคกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล เพราะเหตุความแตกต่างในเรื่องเพศจะกระทำมิได้ สมควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในบทบัญญัติเกี่ยวกับเงื่อนไขแห่งการสมรส ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยา ทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา ความเป็นโมฆะของการสมรส การสิ้นสุดแห่งการสมรส สิทธิและหน้าที่ของบิดามารดาและบุตร ความปกครองบุตรบุญธรรม ค่าอุปการะเลี้ยงดู และมรดก เพื่อรองรับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีเพศเดียวกันในการอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัว จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๔) นางสาวอรณณ์ ชูมาพร ตัวแทนผู้มีสิทธิเลือกตั้งเข้าชื่อเสนอกฎหมาย ได้แถลงหลักการและเหตุผล พร้อมทั้งได้กล่าวถึงสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... เสนอโดย นางสาวอรณณ์ ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑๑,๖๑๑ คน สรุปได้ ดังนี้

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังต่อไปนี้

(๑) ให้บุคคลสองคนทั้งคู่รักต่างเพศ คู่รักเพศเดียวกัน และคู่รักเพศหลากหลาย สามารถจดทะเบียนสมรสได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (มาตรา ๑๔๔๘)

(๒) ให้บุคคลสองคนทั้งคู่รักต่างเพศ คู่รักเพศเดียวกัน และคู่รักเพศหลากหลาย สามารถจดทะเบียนสมรสกันได้ และเมื่อนายทะเบียนได้บันทึกความยินยอมแล้ว ให้บุคคลสองคนทั้งคู่รักต่างเพศ คู่รักเพศเดียวกัน และคู่รักเพศหลากหลาย เป็นคู่สมรส ที่ชอบด้วยกฎหมายแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (มาตรา ๑๔๕๘)

(๓) ให้บุคคลสองคนทั้งคู่รักต่างเพศ คู่รักเพศเดียวกัน และคู่รักเพศหลากหลาย ที่จดทะเบียนสมรสกันแล้ว ต้องอยู่กินด้วยกันฉันคู่สมรส (มาตรา ๑๔๖๑)

(๔) ให้คู่สมรสที่รับผู้เยาว์เป็นบุตรบุญธรรมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เป็นบุพการีที่ชอบด้วยกฎหมาย (บรรพ ๕ ลักษณะ ๒ หมวด ๒)

(๕) ให้บุคคลสองคนทั้งคู่รักต่างเพศ คู่รักเพศเดียวกัน และคู่รักเพศหลากหลาย ซึ่งจดทะเบียนสมรส เป็นคู่สมรสตามกฎหมาย สามารถรับผู้เยาว์เป็นบุตรบุญธรรมร่วมกันตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้นำบทบัญญัติ บรรพ ๕ ลักษณะ ๒ หมวด ๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยสิทธิหน้าที่ของบิดามารดา บุพการี และบุตร มาบังคับโดยอนุโลม (มาตรา ๑๕๙๘/๒๘)

(๖) ให้บุคคลสองคนทั้งคู่รักต่างเพศ คู่รักเพศเดียวกัน และคู่รักเพศหลากหลาย ซึ่งจดทะเบียนสมรส เป็นคู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมาย มีสิทธิและหน้าที่ต่าง ๆ เช่นเดียวกับคู่สมรสชายและหญิง และบัญญัติบทเฉพาะกาลให้คู่สมรสเพศเดียวกันที่จดทะเบียนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ถือเป็น “คู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมาย” บทบัญญัติใด ๆ ตามประมวลกฎหมายพระราชบัญญัติ กฎกระทรวง และระเบียบอื่น ๆ ที่บัญญัติให้สิทธิแก่ “สามีภริยา” หรือ “คู่สมรส” หรือ “บิดามารดา” ให้หมายความรวมถึง “คู่สมรส” และ “บุพการี” (มาตรา ๑๕๙๘/๔๒ และมาตรา ๑๕๙๘/๔๓)

เหตุผล

โดยที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กำหนดให้บุคคลเพศชายและเพศหญิง ตามเพศกำเนิดเท่านั้นที่จะจดทะเบียนสมรสเป็นคู่สมรสตามกฎหมาย ทำให้บุคคลที่มีรสนิยมทางเพศ แตกต่างจากรสนิยมแบบรักต่างเพศ เช่น บุคคลรักเพศเดียวกัน บุคคลข้ามเพศ หรือบุคคลรักได้ทั้งสองเพศ หรือบุคคลเพศหลากหลายไม่สามารถจดทะเบียนสมรสและเป็นคู่สมรสตามกฎหมายได้ ทำให้บุคคลเหล่านั้นประสบปัญหาจากการขาดการรับรองสิทธิต่าง ๆ ที่เกิดจากการจดทะเบียนสมรส เช่น

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

สิทธิในการรับบุตรบุญธรรมร่วมกัน สิทธิในการจัดการทรัพย์สิน สิทธิในการเป็นทายาทโดยธรรม ในการรับมรดกจากคู่ชีวิต จึงจำเป็นต้องแก้ไขโดยใช้ภาษาที่เป็นกลางทางเพศภาวะในการยินยอม ให้บุคคลทุกเพศกำเนิด ทุกกรรมทางเพศ และทุกอัตลักษณ์ทางเพศ สามารถเข้าถึง และจดทะเบียน สมรสเป็นคู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมายได้ ซึ่งสอดคล้องกับหลักความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมาย และ หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ จึงจำเป็นต้องตราเป็นพระราชบัญญัตินี้

๑.๑.๓ การอภิปรายของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ก่อนที่ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรจะพิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ในวาระที่หนึ่ง ขึ้นรับหลักการ ผู้ปฏิบัติหน้าที่ประธาน ของที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้อนุญาตให้ นางสาวอรรณวี ชูมาพร นางสาวอาทิตยา อาษา นางสาวนัยนา สุภาพิ่ง นายรฐนนท์ ค่อยยศ และนายณชเล บุญญาภิสมภาร ผู้แทนของผู้มีสิทธิ เลือกตั้งซึ่งเข้าชื่อเสนอกฎหมาย เข้าร่วมเป็นผู้เสนอและชี้แจงต่อที่ประชุม ตามข้อบังคับการประชุม สภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๑๑๓ วรรคสอง^๔ และได้อนุญาตให้ นายเกิดโชค เกษมวงศ์จิตร รองอธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ และผู้แทนจากกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ เข้าร่วมชี้แจง ต่อที่ประชุม ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๗๖^๕

ภายหลังจากที่ผู้เสนอร่างพระราชบัญญัติทั้ง ๔ ฉบับ ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไข เพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ต่อที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรแล้ว ได้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรร่วมอภิปรายแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

^๔ ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๑๑๓ กำหนดไว้ ดังนี้

“ข้อ ๑๑๓ ร่างพระราชบัญญัติที่มีผู้สิทธิเลือกตั้งเข้าชื่อเสนอ ให้เลขาธิการจัดทำรายงานผลการดำเนินการ ร่างพระราชบัญญัตินั้นเพื่อให้สภาทราบด้วย

ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้แทนของผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งเข้าชื่อเสนอร่างพระราชบัญญัตินั้น เป็นผู้เสนอและชี้แจงร่างพระราชบัญญัติต่อที่ประชุม”

^๕ ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๗๖ กำหนดไว้ ดังนี้

“ข้อ ๗๖ ประธานอาจอนุญาตให้นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีมอบหมายให้บุคคลใด ๆ ชี้แจงข้อเท็จจริงต่อที่ประชุม ประกอบการอภิปรายของนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีก็ได้”

๑) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ฉบับปัจจุบันยังไม่มีข้อกำหนดถึงสิทธิและหน้าที่รวมทั้งทรัพย์สินของคู่สมรสที่มีเพศกำเนิดเดียวกันให้สามารถใช้สิทธิในการสมรสได้ ในขณะที่ปัจจุบันความหลากหลายทางเพศถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานจึงมีความจำเป็นในการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน โดยการบัญญัติรับรองสิทธิของบุคคลสองคนที่มีเพศกำเนิดเดียวกันให้สามารถใช้สิทธิในการสมรสได้

๒) ข้อมูลเกี่ยวกับการรับฟังความคิดเห็นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๗๗ พบว่า เมื่อวันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๖๓ ได้มีประชาชนเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นเป็นจำนวนมากที่สุด ตั้งแต่มีการเปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชน โดยมีผู้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... จำนวนมากกว่า ๕๔,๐๐๐ คน

๓) ประเด็นปัญหาที่จะเกิดขึ้นหากไม่มีการปรับปรุงแก้ไขร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ การไม่ได้รับสิทธิเกี่ยวกับการให้ความยินยอมในการรักษาพยาบาลของบุคคลสองคนที่มีเพศกำเนิดเพศเดียวกัน จึงเห็นว่าร่างพระราชบัญญัตินี้จะเป็นการสนับสนุนแนวคิดในเรื่องของความเท่าเทียม (Equality) การไม่ลดทอนความศรัทธา (Tolerance) และสิทธิในการเลือกใช้ (Choice)

๔) ที่ผ่านมา เคยมีการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ ครอบครัว ในปี พ.ศ. ๒๕๑๙ เพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดในเรื่องชายและหญิงให้มีสิทธิเท่าเทียมกัน เนื่องจากกฎหมายในบรรพ ๕ มีผลวิบัติตามการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่ถือว่าการสมรสเป็นนิติกรรมประเภทหนึ่งที่บุคคล ๒ คน มีอิสระในการตกลงและทำสัญญาต่อกันซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมทางศาสนาใด ๆ

๕) สำหรับการพิจารณาในมิติทางเศรษฐกิจนั้น ได้มีงานวิจัยในต่างประเทศเมื่อปี ค.ศ. ๑๙๖๖ โดยการสำรวจข้อมูลจากประเทศต่าง ๆ จำนวน ๑๓๒ ประเทศ ซึ่งผลสำรวจแสดงให้เห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างสิทธิในทางกฎหมายและการเติบโตทางเศรษฐกิจภายในประเทศ (GDP) แปรผันไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ หากกฎหมายคุ้มครองสิทธิของความหลากหลายทางเพศมากขึ้นก็จะส่งผลให้เศรษฐกิจมีการเติบโตมากขึ้นด้วย

๖) เห็นสมควรให้คณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้พิจารณา ทบทวนประเด็นเกี่ยวกับอายุขั้นต่ำในการหมั้น หรือการสมรส ซึ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๔๓๕ ที่มีผลใช้บังคับในปัจจุบันได้กำหนดให้การหมั้นจะทำได้ต่อเมื่อชายและหญิงมีอายุ ๑๗ ปีบริบูรณ์ แต่หลักกฎหมายสากลได้กำหนดให้การหมั้นจะทำได้ต่อเมื่อบุคคลทั้งสองฝ่ายมีอายุ ๑๘ ปีบริบูรณ์ ซึ่งองค์การยูนิเซฟ (Unicef) ได้ให้นิยามคำว่า “การสมรสในวัยเด็ก” หมายถึง

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

การสมรสของเด็กฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่มีอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี รวมทั้งหลักกฎหมายฉบับต่าง ๆ ที่มีการกำหนดเกณฑ์ของเยาวชนซึ่งจะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย คือ ผู้มีอายุไม่เกิน ๑๘ ปีบริบูรณ์ ดังนั้นจึงเห็นสมควรกำหนดเกณฑ์การหมั้นและการสมรสว่าจะทำได้เมื่อบุคคลทั้งสองฝ่ายมีอายุไม่ต่ำกว่า ๑๘ ปีบริบูรณ์

๗) มีข้อสังเกตในประเด็นเกี่ยวกับการคงไว้ซึ่งการกำหนดเพศเพื่อให้สอดคล้องกับสรีระของบุคคล ตามร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ที่เสนอโดยคณะรัฐมนตรี มาตรา ๑๔ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๕๓ ในกรณีที่ชายกับหญิงสมรสกันและมีบุตร ต่อมาการสมรสสิ้นสุดลง ฝ่ายหญิงจะทำการสมรสใหม่กับชายได้ต่อเมื่อการสิ้นสุดแห่งการสมรสได้ผ่านพ้นไปแล้วไม่น้อยกว่าสามร้อยสิบวัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบว่าชายใดเป็นบิดาของบุตรนั้น เมื่อร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้มีผลใช้บังคับ การกำหนดให้มีเพศชายและเพศหญิงก็จะมีประเด็นปัญหาในเรื่องเกี่ยวกับการทราบถึงบิดาที่แท้จริงของบุตร นอกจากนี้ การแก้ปัญหาในเรื่องความเท่าเทียมทางเพศนั้นจะต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายในเรื่องความหลากหลายทางเพศ และการกำหนดนโยบายให้เกิดความเท่าเทียมทางเพศ เช่น การจดทะเบียนคู่ชีวิต การอยู่อาศัยร่วมกัน การรับบุตรบุญธรรม การให้ความช่วยเหลือและคุ้มครอง รวมไปถึงการจัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษา ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมทางเพศที่เป็นรูปธรรมและมีความยั่งยืน

๘) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับหลักสิทธิมนุษยชนในระดับสากล ประกอบด้วย ๒ หลักการ คือ หลักความเสมอภาค และการไม่เลือกปฏิบัติ ที่ทุกคนควรทำความเข้าใจถึงสิทธิ และการได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมภายใต้กฎหมายที่เป็นธรรมและสอดคล้องกับหลักการสากล โดยไม่พิจารณาจากรสนิยมทางเพศ เพศสภาพ และอัตลักษณ์ทางเพศ (Gender Identity) โดยปฎิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ซึ่งที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติได้มีข้อมติรับรองเมื่อปี ค.ศ. ๑๙๔๘ ข้อ ๗ ได้กำหนดว่า “ทุกคนเสมอภาคกันตามกฎหมายและมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองของกฎหมายเท่าเทียมกันโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติใด ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองเท่าเทียมกันจากการเลือกปฏิบัติใด อันเป็นการล่วงละเมิดปฎิญญานี้และจากการยุยงให้มีการเลือกปฏิบัติดังกล่าว ” ทั้งนี้ การเลือกปฏิบัติ (Discrimination) จึงเป็นการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม การแบ่งแยกตามอำเภอใจโดยพิจารณาจากเชื้อชาติ เพศ ศาสนา รสนิยมทางเพศ ความพิการ อายุ ภาษา แหล่งกำเนิดทางสังคม หรือสถานะทางเศรษฐกิจและสังคม ดังนั้น กลุ่มคนซึ่งมีความหลากหลายทางเพศ จึงควรได้รับการคุ้มครองทางกฎหมายในเรื่องสิทธิขั้นพื้นฐานที่เท่าเทียมดังเช่นบุคคลทั่วไปไม่ว่าด้วยรูปแบบหรือสถานะใดก็ตาม

๙) บุคคลทุกคนไม่ควรมียึดจำกัดใดซึ่งแบ่งตามเพศสภาพที่มีเพียงชายและหญิง แต่ควรมีสติที่จะเลือกใช้ชีวิตตามวิถีที่ปรารถนา โดยบุคคลควรมีสติในการสมรสเพื่อมีชีวิตครอบครัว มีคนดูแลเป็นคู่ชีวิตร่วมกัน ดังนั้น ประเทศไทยจึงควรมีกฎหมายที่เป็นรูปธรรมและสอดคล้องตามพันธกรณีระหว่างประเทศในด้านสิทธิมนุษยชน

๑๐) จากการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ทั้ง ๔ ฉบับ พบว่า มีการกำหนดผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติไว้แตกต่างกัน เช่น ร่างพระราชบัญญัติที่คณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอ มาตรา ๖๘ กำหนดให้นายกรัฐมนตรีเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติ ส่วนร่างพระราชบัญญัติที่คณะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคก้าวไกลเป็นผู้เสนอ มาตรา ๗๐ กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติ จึงเห็นสมควรให้คณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้พิจารณาในประเด็นของผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ให้มีความเหมาะสมต่อไป

๑๑) ประเด็นเกี่ยวกับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อสังคมภายหลังมีการใช้บังคับพระราชบัญญัตินี้ เช่น ความสัมพันธ์ที่จะเกิดขึ้นต่อ “บุตร” ในบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้น ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจึงควรมุ่งเน้นการศึกษาที่สร้างพื้นฐานความเข้าใจเกี่ยวกับการเคารพสิทธิซึ่งกันและกัน รวมถึงการไม่ละเลยประเด็นที่มีผลต่อความมั่นคงและความเชื่อทางศาสนา

๑๒) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรบางรายได้มีประเด็นข้อสังเกตเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติ ทั้ง ๔ ฉบับ เนื่องจากมีการกำหนดบทบัญญัติบางประการที่อาจจะขัดต่อหลักสิทธิและเสรีภาพในการนับถือศาสนาตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๕^๖ มาตรา ๒๕^๗ และ

^๖ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๕ บัญญัติไว้ ดังนี้

“มาตรา ๕ รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ หรือการกระทำใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ บทบัญญัติหรือการกระทำนั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้

เมื่อไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้บังคับแก่กรณีใด ให้กระทำการนั้นหรือวินิจฉัยกรณีนั้นไปตามประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข”

^๗ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕ บัญญัติไว้ ดังนี้

“มาตรา ๒๕ สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย นอกจากที่บัญญัติคุ้มครองไว้เป็นการเฉพาะในรัฐธรรมนูญแล้ว การใดที่มีได้ห้ามหรือจำกัดไว้ในรัฐธรรมนูญหรือในกฎหมายอื่น บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพที่จะทำการนั้นได้และได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ตราบเท่าที่การใช้สิทธิหรือเสรีภาพเช่นว่านั้นไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น

ฯลฯ

ฯลฯ”

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

มาตรา ๓๑^๔ บัญญัติรับรองไว้ โดยหลักคำสอนของศาสนาอิสลามนั้น คู่สมรสจะต้องเป็นเพศชาย และเพศหญิงเท่านั้นเพื่อเพิ่มจำนวนประชากร ทั้งนี้ แม้ว่าตามร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ที่คณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอ มาตรา ๖๖ จะได้กำหนดยกเว้นให้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ ไม่ใช่บังคับแก่กรณีที่มีกฎหมายกำหนดเรื่องครอบครัวหรือมรดกไว้เป็นการเฉพาะแล้วก็ตาม แต่หากกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศซึ่งนับถือศาสนาอิสลามมีถิ่นที่อยู่ในจังหวัดอื่น นอกพระราชบัญญัติว่าด้วยการใช้กฎหมายอิสลามในเขตจังหวัดปัตตานี นราธิวาส ยะลา และสตูล พ.ศ. ๒๕๘๘ ซึ่งมีความต้องการจะจดทะเบียนสมรสกับคู่สมรสเพศเดียวกันอาจเป็นการขัดต่อหลักการสำคัญของศาสนาอิสลาม หรือไม่ อย่างไร

๑๓) การกำหนดให้บุคคล ๒ คน สามารถสมรสกันได้ถือเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเรื่องชีวิตคู่ไม่ว่าจะมีเพศสภาพใด อย่างไรก็ตาม มีประเด็นคำถามว่าภายหลังจากที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับแล้ว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายฉบับอื่นอีกหรือไม่ อย่างไร

๑.๑.๔ การตอบชี้แจง

เมื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอภิปรายเสร็จแล้ว ผู้เสนอกฎหมาย ได้อภิปรายสรุป และตอบชี้แจง โดยสรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

๑) รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม (นางมนพร เจริญศรี) ได้กล่าวขอขอบคุณสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ร่วมอภิปรายแสดงความคิดเห็นที่มีความหลากหลายเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ซึ่งประเด็นและความเห็นทั้งหมดจะได้นำเข้าสู่การพิจารณาในชั้นคณะกรรมการวิสามัญเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ และจะได้ร่วมกันพิจารณาจากทุกกลุ่มความคิดเห็นทั้งในภาคราชการและภาคประชาชนเพื่อช่วยกันผลักดันและขับเคลื่อนร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ต่อไป

^๔ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๑ บัญญัติไว้ ดังนี้

“มาตรา ๓๑ บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการถือศาสนาและย่อมมีเสรีภาพในการปฏิบัติหรือประกอบพิธีกรรมตามหลักศาสนาของตน แต่ต้องไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของปวงชนชาวไทย ไม่เป็นอันตรายต่อความปลอดภัยของรัฐ และไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน”

๒) นางสาวอรธณวี ชูมาพร ผู้เชิญชวนเสนอกฎหมาย ได้กล่าวขอบคุณสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่อภิปรายสนับสนุนร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้

๓) นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล ได้ตอบชี้แจง ดังนี้

๓.๑) สำหรับความหลากหลายในความเชื่อทางศาสนานั้น กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม ได้มีงานวิจัยซึ่งมีความคิดเห็นอย่างรอบด้านในเรื่องดังกล่าวแล้ว เพื่อสนับสนุนแนวคิดเกี่ยวกับการเคารพสิทธิในการอยู่ร่วมกันของผู้ที่มีความเชื่อในศาสนาที่แตกต่างกันได้

๓.๒) สำหรับประเด็นความแตกต่างเกี่ยวกับหลักการในเรื่องของผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติ อายุของผู้ที่จะทำการสมรส และการหย่าร้าง ซึ่งร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... เสนอโดย นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล กับคณะ ได้กำหนดให้มีระยะเวลาการใช้บังคับของบทบัญญัติตามบริบทที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ ในบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการหย่าร้างโดยอาศัยเหตุอันเป็นปรักขันธ์ของคู่สมรสได้ตัดถ้อยคำ คำว่า “อย่างร้ายแรง” ออก เนื่องจากเห็นว่าการเป็นปรักขันธ์ของคู่สมรสนั้นถือเป็นการกระทำที่มีความรุนแรงในครอบครัวอันเป็นเหตุผลเพียงพอในการฟ้องหย่าได้แล้ว

๑.๑.๕ ผลการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรในวาระที่หนึ่ง ชั้นรับหลักการ

มติ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติในวาระที่หนึ่ง รับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ทั้ง ๔ ฉบับ พร้อมกันไปด้วยคะแนนเสียง ๓๖๖ เสียง ไม่รับหลักการ ๑๐ เสียง งดออกเสียง ไม่มี และไม่ลงคะแนนเสียง ๑ เสียง และมีมติให้ตั้งคณะกรรมการวิสามัญ จำนวน ๓๙ คน เพื่อพิจารณาในวาระที่สอง ชั้นคณะกรรมการธิการในการนี้เนื่องจากมีร่างพระราชบัญญัติที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเข้าชื่อเสนอรวมพิจารณาอยู่ด้วย ซึ่งตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ข้อ ๑๒๒^๔ กำหนดว่า จำนวนคณะกรรมการวิสามัญจะต้องประกอบด้วยผู้แทนของผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งเข้าชื่อเสนอร่างพระราชบัญญัตินั้นจำนวนไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๓ ของจำนวนกรรมการวิสามัญทั้งหมด โดยถือเอาร่างพระราชบัญญัติของคณะรัฐมนตรีเป็นหลักในการพิจารณา และมีกำหนดการแปรญัตติภายใน ๑๕ วัน

^๔ ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๑๒๒ กำหนดไว้ ดังนี้

“ข้อ ๑๒๒ การเลือกตั้งคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเข้าชื่อเสนอให้ตั้งจากผู้แทนของผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งเข้าชื่อเสนอร่างพระราชบัญญัตินั้นจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนกรรมการวิสามัญทั้งหมด และให้นำความในข้อ ๑๒๑ (๒) (๓) และวรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

๑. ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่ง
และพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)
ซึ่งเป็นเอกสารแนบระเบียบวาระในคราวการประชุม
สภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๖ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๔ (สมัยสามัญ
ประจำปีครั้งที่สอง) เมื่อวันที่พฤหัสบดีที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๖๖
<https://qr.senate.go.th/sh/f/?k=SXEVR>

๒. ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่ง
และพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
ซึ่งเป็นเอกสารแนบระเบียบวาระในคราวการประชุม
สภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๖ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๓ (สมัยสามัญ
ประจำปีครั้งที่สอง) เมื่อวันที่พุธที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๖
<https://qr.senate.go.th/sh/f/?k=BSSUT>

๓. ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและ
พาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายสรรเพชญ์ บุญญามณี
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
<https://qr.senate.go.th/sh/f/?k=LQE16>

๔. ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่ง
และพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นางสาวอรุณรัชนี ชูมาพร กับ
ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑๑,๖๑๑ คน เป็นผู้เสนอ)
ซึ่งเป็นเอกสารแนบระเบียบวาระในคราวการประชุม
สภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๖ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๓ (สมัยสามัญ
ประจำปีครั้งที่สอง) เมื่อวันที่พุธที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๖
<https://qr.senate.go.th/sh/f/?k=FW69X>

๕. เอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) ของสำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการ

สภาผู้แทนราษฎร ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๖

ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๔ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง) เมื่อวันพฤหัสบดี

ที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๖๖ (อ.พ. ๑๒/๒๕๖๖)

<https://qr.senate.go.th/sh/f/?k=9IWH1>

๖. บันทึกการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๖ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๔

(สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง) เมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๖๖

<https://qr.senate.go.th/sh/f/?k=43TU0>

๗. บันทึกการออกเสียงลงคะแนนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ในการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๖ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๔

(สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง) เมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๖๖

<https://qr.senate.go.th/sh/f/?k=A3B7U>

๘. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

<https://qr.senate.go.th/sh/f/?k=RKZHL>

๑.๒.๒ ร่างมาตรา ๑๓ แก้ไขมาตรา ๑๔๔๘ มาตรา ๑๔๔๙
และมาตรา ๑๔๕๐

มีการแก้ไข

คณะกรรมการวิสามัญแก้ไข ดังนี้

“มาตรา ๑๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๔๘ มาตรา ๑๔๔๙ และมาตรา ๑๔๕๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๔๘ การสมรสจะกระทำได้อีกต่อเมื่อบุคคลทั้งสองฝ่ายมีอายุสิบห้าปีบริบูรณ์แล้ว แต่ในกรณีมีเหตุอันสมควร ศาลอาจอนุญาตให้ทำการสมรสก่อนนั้นได้

มาตรา ๑๔๔๙ การสมรสจะกระทำมิได้ถ้าบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นบุคคลวิกลจริต หรือเป็นบุคคลซึ่งศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ

มาตรา ๑๔๕๐ บุคคลสองคนซึ่งเป็นญาติสืบสายโลหิตโดยตรงขึ้นไปหรือลงมาก็ดี เป็นพี่น้องร่วมบิดามารดาหรือร่วมแต่บิดาหรือมารดาก็ดี จะทำการสมรสกันไม่ได้ ความเป็นญาติดังกล่าวมานี้ให้ถือตามสายโลหิต โดยไม่คำนึงว่าจะเป็ญาติโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่”

มีการพิจารณาขอสงวนความเห็น

นายณัฐวุฒิ บัวประทุม (กรรมาธิการ) ขอสงวนความเห็น โดยขอให้แก้ไขเพิ่มเติมความในมาตรา ๑๔๔๘ เป็นดังนี้

“มาตรา ๑๔๔๘ การสมรสจะกระทำได้อีกต่อเมื่อบุคคลทั้งสองฝ่ายมีอายุสิบห้าปีบริบูรณ์แล้ว แต่ในกรณีมีเหตุอันสมควร / ศาลอาจอนุญาตให้ทำการสมรสก่อนนั้นได้”

กรรมาธิการผู้สงวนความเห็นอภิปราย สรุปสาระสำคัญได้ว่า ไม่เห็นด้วยกับการที่ร่างพระราชบัญญัตินี้กำหนดให้การสมรสอาจกระทำได้แม้บุคคลทั้งสองฝ่ายมีอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี เมื่อศาลอนุญาตให้ทำการสมรสในกรณีมีเหตุอันสมควร โดยมีเหตุผล ดังนี้

๑. เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนขั้นร้ายแรงต่อเด็กอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี เนื่องจากการสมรสดังกล่าวอาจไม่ได้เกิดจากความต้องการของบุคคลที่มีอายุต่ำกว่า ๑๘ ปีอย่างแท้จริง

๒. เป็นการสนับสนุนให้บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า ๑๘ ปีบริบูรณ์ตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร จนนำไปสู่ปัญหาการเลี้ยงดูเด็กที่ไม่ได้มาตรฐาน จนส่งผลกระทบต่อพัฒนาการด้านการศึกษา ด้านการเจริญเติบโต และการประกอบอาชีพของเด็กในอนาคต

๓. การสมรสในวัยเด็กมีสถิติชัดเจนว่าสุดท้ายจะต้องหย่าร้างกันเป็นจำนวนมาก

๔. หากเป็นกรณีที่ศาลอนุญาตให้เป็นการสมรสกับผู้ที่ล่วงละเมิดทางเพศอาจเป็นการขัดแย้งกับความเชื่อทางศาสนา

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

คณะกรรมการการวิสามัญได้ชี้แจง ดังนี้

การกำหนดให้ศาลอนุญาตให้ทำการสมรสได้นั้น เพราะต้องการให้ศาลพิจารณาถึงเหตุอันสมควร ซึ่งไม่ใช่เรื่องการสมรสเพียงอย่างเดียว แต่รวมถึงสิทธิที่จะเกิดขึ้นภายหลังการสมรสด้วย เช่น สิทธิในการขอตั้งครอบครัว การบรรลุนิติภาวะด้วยเหตุแห่งการสมรส ดังนั้นการกำหนดข้อความว่า “แต่ในกรณีมีเหตุอันสมควร ศาลอาจอนุญาตให้ทำการสมรสก่อนนั้นได้” ไว้ในร่างพระราชบัญญัตินี้จึงเป็นการกำหนดให้ศาลใช้ดุลพินิจในการตรวจสอบ กลั่นกรอง โดยพิจารณาจากความพร้อมของผู้ที่จะทำการสมรส ความพร้อมของครอบครัว และผลประโยชน์สูงสุดของผู้มีอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี อย่างแท้จริง ซึ่งที่ผ่านมามีเพียง ๖ กรณีเท่านั้นที่ศาลอนุญาตให้ทำการสมรสก่อนถึงเกณฑ์อายุ ดังนั้น หากตัดข้อความดังกล่าวออกจะเป็นการตัดสิทธิของบุคคลที่มีอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี

มติ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบด้วยกับการแก้ไขเพิ่มเติมของคณะกรรมการการวิสามัญ

มาตรา ๑๔๔๙

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๑๔๕๐

ไม่มีการแก้ไข

๑.๒.๓ ร่างมาตรา ๔๙ แก้ไขมาตรา ๑๕๒๓

มีการแก้ไข

คณะกรรมการการวิสามัญแก้ไข ดังนี้

“มาตรา ๔๙ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๒๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๖) พ.ศ. ๒๕๕๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๒๓ เมื่อศาลพิพากษาให้หย่ากันเพราะเหตุตามมาตรา ๑๕๑๖ (๑) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสิทธิได้รับค่าทดแทนจากคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งและจากผู้ซึ่งได้รับการอุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่อง หรือผู้ซึ่งเป็นเหตุแห่งการหย่านั้น

คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งล่วงเกินคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งไปในทำนองชู้สาว หรือจากผู้ซึ่งแสดงตนโดยเปิดเผยเพื่อแสดงว่าตนมีความสัมพันธ์กับคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งในทำนองชู้สาวก็ได้

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจให้อีกฝ่ายหนึ่งกระทำการตามมาตรา ๑๕๑๖ (๑) หรือให้ผู้อื่นกระทำการตามวรรคสอง คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งนั้นจะเรียกค่าทดแทนไม่ได้”

มติ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบด้วยกับการแก้ไขเพิ่มเติมของคณะกรรมการธิการวิสามัญ

๑.๒.๔ ร่างมาตรา ๕๙ แก้ไขมาตรา ๑๕๔๕

ไม่มีการแก้ไข

วรรคหนึ่งและวรรคสอง

มีกรรมการธิการขอสงวนความเห็นเพิ่มมาตรา ๕๙/๑

นายณชเล บุญญาภิสมภาร นายจรัญ คงมั่น นางสาวจันทร์จิรา บุญประเสริฐ นางสาวฉันทลักษณ์ รักษาอยู่ นางสาวณิธิภัทร์ กุลเศรษฐสิทธิ นางสาวนัยนา สุภาพัง นางสาวปลายฟ้า เคียวกะ โชติรัตน์ นายภาคภูมิ พันธวงศ์ นายรฐนนท์ ค่อยยกสุข นายศิริทาธา นิลพฤษ และนางสาวอาทิตยา อาษา (กรรมาธิการ) ขอสงวนความเห็น โดยขอให้เพิ่มความเป็นมาตรา ๕๙/๑ ดังนี้

“มาตรา ๕๙/๑ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๖๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๖๑ บุตรมีสิทธิใช้ชื่อสกุลของบิดา มารดา หรือบุพการีลำดับแรก”

มีกรรมการธิการขอสงวนความเห็นเพิ่มมาตรา ๕๙/๒

นายณชเล บุญญาภิสมภาร นายจรัญ คงมั่น นางสาวจันทร์จิรา บุญประเสริฐ นางสาวฉันทลักษณ์ รักษาอยู่ นางสาวณิธิภัทร์ กุลเศรษฐสิทธิ นางสาวนัยนา สุภาพัง นางสาวปลายฟ้า เคียวกะ โชติรัตน์ นายภาคภูมิ พันธวงศ์ นายรฐนนท์ ค่อยยกสุข นายศิริทาธา นิลพฤษ และนางสาวอาทิตยา อาษา (กรรมาธิการ) ขอสงวนความเห็น โดยขอให้เพิ่มความเป็นมาตรา ๕๙/๒ ดังนี้

“มาตรา ๕๙/๒ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๖๓ มาตรา ๑๕๖๔ และมาตรา ๑๕๖๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๖๓ บุตรจำต้องอุปการะเลี้ยงดูบิดา มารดา หรือบุพการีลำดับแรก

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

มาตรา ๑๕๖๔ บิดา มารดา หรือบุพการีลำดับแรกจำเป็นต้องอุปการะเลี้ยงดู และให้การศึกษาตามสมควรแก่บุตรในระหว่างที่เป็นผู้เยาว์ บิดา มารดา หรือบุพการีลำดับแรกจำเป็นต้องอุปการะเลี้ยงดูบุตรซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้วแต่เฉพาะผู้ทุพพลภาพและหาเลี้ยงตนเองมิได้

มาตรา ๑๕๖๕ การร้องขอค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตรหรือขอให้บุตรได้รับอุปการะเลี้ยงดู โดยประการอื่น นอกจากอัยการจะยกคดีขึ้นว่ากล่าวตามมาตรา ๑๕๖๒ แล้ว บิดา มารดา หรือบุพการีลำดับแรกฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะนำคดีขึ้นว่ากล่าวก็ได้”

มีกรรมวิธีการขอสงวนความเห็นเพิ่มมาตรา ๕๙/๓

นายณชล บุญญาภิสมภาร นายจรัญ คงมัน นางสาวจันทร์จิรา บุญประเสริฐ นางสาวฉันทลักษณ์ รักษาอยู่ นางสาวณธิภัทร์ กุลเศรษฐสิทธิ นางสาวนัยนา สุภาพัง นางสาวปลายฟ้า เคียวกะ โชติรัตน์ นายภาคภูมิ พันธรงค์ นายรฐนนท์ ค่อยยกสุข นายศิริทาทา นิลพฤษ และนางสาวอาทิตย์ยา อาษา (กรรมวิธีการ) ขอสงวนความเห็น โดยขอให้เพิ่มความเป็นมาตรา ๕๙/๓ ดังนี้

“มาตรา ๕๙/๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๖๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๖๖ บุตรซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะต้องอยู่ใต้อำนาจปกครองของบิดา มารดา หรือบุพการีลำดับแรก

อำนาจปกครองอยู่กับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) บิดา มารดา หรือบุพการีลำดับแรกฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตาย

(๒) ไม่แน่นอนว่าบิดา มารดา หรือบุพการีลำดับแรกฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีชีวิตอยู่หรือตาย

(๓) บิดา มารดา หรือบุพการีลำดับแรกฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ

(๔) บิดา มารดา หรือบุพการีลำดับแรกฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องเข้ารับการรักษาตัวในโรงพยาบาลเพราะจิตฟั่นเฟือน

(๕) ศาลสั่งให้อำนาจปกครองอยู่กับบิดา มารดา หรือบุพการีลำดับแรกฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

(๖) บิดา มารดา หรือบุพการีลำดับแรกตกลงกันตามที่มีกฎหมายบัญญัติไว้ให้ตกลงกันได้”

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

มีกรรมวิธีการขอสงวนความเห็นเพิ่มมาตรา ๕๙/๔

นายณชเล บุญญาภิสมภาร นายจรัญ คงมั่น นางสาวจันทร์จิรา บุญประเสริฐ นางสาวฉันทลักษณ์ รักษาอยู่ นางสาวณธิภัทร์ กุลเศรษฐสิทธิ นางสาวนัยนา สุภาพัง นางสาวปลายฟ้า เคียวกะ โชติรัตน์ นายภาคภูมิ พันธวงศ์ นายรฐนนท์ ค่อยกสุข นายศิริทาทา นิลพฤษ และนางสาวอาทิตย์ยา อาษา (กรรมวิธีการ) ขอสงวนความเห็น โดยขอให้เพิ่มความเป็นมาตรา ๕๙/๔ ดังนี้

“มาตรา ๕๙/๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๘๔/๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๘๔/๑ บิดา มารดา หรือบุพการีลำดับแรกฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งย่อมมีสิทธิที่จะติดต่อกับบุตรของตนได้ตามควรแก่พฤติการณ์ ไม่ว่าบุคคลใดจะเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองหรือผู้ปกครองก็ตาม”

มีกรรมวิธีการขอสงวนความเห็นเพิ่มมาตรา ๕๙/๕

นายณชเล บุญญาภิสมภาร นายจรัญ คงมั่น นางสาวจันทร์จิรา บุญประเสริฐ นางสาวฉันทลักษณ์ รักษาอยู่ นางสาวณธิภัทร์ กุลเศรษฐสิทธิ นางสาวนัยนา สุภาพัง นางสาวปลายฟ้า เคียวกะ โชติรัตน์ นายภาคภูมิ พันธวงศ์ นายรฐนนท์ ค่อยกสุข นายศิริทาทา นิลพฤษ และนางสาวอาทิตย์ยา อาษา (กรรมวิธีการ) ขอสงวนความเห็น โดยขอให้เพิ่มความเป็นมาตรา ๕๙/๕ ดังนี้

“มาตรา ๕๙/๕ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๕๘๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๘๕ บุคคลที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะและไม่มีบิดา มารดา หรือบุพการีลำดับแรก หรือบิดา มารดา หรือบุพการีลำดับแรกถูกถอนอำนาจปกครองเสียแล้วนั้น จะจัดให้มีผู้ปกครองขึ้นในระหว่างที่เป็นผู้เยาว์ก็ได้”

มีกรรมวิธีการขอสงวนความเห็นเพิ่มมาตรา ๕๙/๖

นายณชเล บุญญาภิสมภาร นายจรัญ คงมั่น นางสาวจันทร์จิรา บุญประเสริฐ นางสาวฉันทลักษณ์ รักษาอยู่ นางสาวณธิภัทร์ กุลเศรษฐสิทธิ นางสาวนัยนา สุภาพัง นางสาวปลายฟ้า เคียวกะ โชติรัตน์ นายภาคภูมิ พันธวงศ์ นายรฐนนท์ ค่อยกสุข นายศิริทาทา นิลพฤษ และนางสาวอาทิตย์ยา อาษา (กรรมวิธีการ) ขอสงวนความเห็น โดยขอให้เพิ่มความเป็นมาตรา ๕๙/๖ ดังนี้

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

“มาตรา ๕๙/๖ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๕๘๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๘๖ ผู้ปกครองตามมาตรา ๑๕๘๕ นั้น ให้ตั้งโดยคำสั่งศาลเมื่อมีการร้องขอของญาติของผู้เยาว์ อัยการ หรือผู้ซึ่งบิดา มารดา หรือบุพการีลำดับแรกฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่ตายที่หลังได้ระบุชื่อไว้ในพินัยกรรมให้เป็นผู้ปกครอง””

มีกรรมวิธีการขอสงวนความเห็นเพิ่มมาตรา ๕๙/๗

นายณชเล บุญญาภิสมภาร นายจรัญ คงมั่น นางสาวจันทร์จิรา บุญประเสริฐ นางสาวฉันทลักษณ์ รักษาอยู่ นางสาวณธิภัทร์ กุลเศรษฐสิทธิ นางสาวนัยนา สุภาพัง นางสาวปลายฟ้า เคียวกะ โชติรัตน์ นายภาคภูมิ พันธวงค์ นายรฐนนท์ ค่อยยศยุ นายศิริทาทา นิลพฤกษ์ และนางสาวอาทิตย์ยา อาษา (กรรมวิธีการ) ขอสงวนความเห็น โดยขอให้เพิ่มความเป็นมาตรา ๕๙/๗ ดังนี้

“มาตรา ๕๙/๗ ให้ยกเลิกความใน (๔) ของมาตรา ๑๕๘๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“(๔) ผู้ซึ่งมีหรือเคยมีคดีในศาลกับผู้เยาว์ ผู้บุพการีหรือพี่น้องร่วมบิดา มารดา หรือบุพการีลำดับแรก หรือร่วมแต่บิดา มารดา หรือบุพการีลำดับแรกฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งกับผู้เยาว์””

มีกรรมวิธีการขอสงวนความเห็นเพิ่มมาตรา ๕๙/๘

นายณชเล บุญญาภิสมภาร นายจรัญ คงมั่น นางสาวจันทร์จิรา บุญประเสริฐ นางสาวฉันทลักษณ์ รักษาอยู่ นางสาวณธิภัทร์ กุลเศรษฐสิทธิ นางสาวนัยนา สุภาพัง นางสาวปลายฟ้า เคียวกะ โชติรัตน์ นายภาคภูมิ พันธวงค์ นายรฐนนท์ ค่อยยศยุ นายศิริทาทา นิลพฤกษ์ และนางสาวอาทิตย์ยา อาษา (กรรมวิธีการ) ขอสงวนความเห็น โดยขอให้เพิ่มความเป็นมาตรา ๕๙/๘ ดังนี้

“มาตรา ๕๙/๘ ให้ยกเลิกความใน (๕) ของมาตรา ๑๕๘๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“(๕) ผู้ซึ่งบิดา มารดา หรือบุพการีลำดับแรกฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่ตายได้ทำหนังสือระบุชื่อห้ามไว้มิให้เป็นผู้ปกครอง””

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

กรรมาธิการผู้สงวนความเห็นอภิปราย สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

การเพิ่มคำว่า “บุพการีลำดับแรก” เป็นการยืนยันสิทธิในการสร้างครอบครัว สิทธิในการอุปการะเลี้ยงดูบุตร สิทธิในการได้รับการเลี้ยงดูจากคู่สมรส ให้แก่บุคคลทุกเพศตามหลักสิทธิมนุษยชน ทั้งนี้ หากไม่มีถ้อยคำดังกล่าวจะทำให้ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ไม่สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

คณะกรรมการวิสามัญตอบชี้แจง ดังนี้

๑. คำว่า “บุพการีลำดับแรก” เป็นคำใหม่ที่ไม่เคยมีมาก่อนในระบบกฎหมายไทย และไม่มีกฎหมายฉบับใดบัญญัติบทนิยามศัพท์คำนี้ไว้ ดังนั้น จึงอาจทำให้เกิดปัญหาในการตีความว่า บุพการีลำดับแรก หมายถึงบุคคลใด และมีขอบเขตเพียงใดในระบบกฎหมายไทย

๒. การกำหนดเรื่องบุพการีลำดับแรกเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเด็ก จึงต้องดำเนินการต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของเด็กเป็นสำคัญ อย่างไรก็ตาม การสงวนความเห็นเรื่องบุพการีลำดับแรกนั้นยังไม่มีผลการศึกษาผลกระทบอย่างเป็นทางการมารองรับ และยังไม่ได้มีการรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนตามกระบวนการที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๗๗ ดังนั้น หากมีการแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรานี้ตามข้อสงวนของกรรมาธิการดังกล่าว อาจทำให้กระบวนการตรากฎหมายฉบับนี้ไม่เป็นไปตามกระบวนการที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และอาจส่งผลให้ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ตกไปทั้งฉบับ

๓. ไม่จำเป็นต้องมีการกำหนดคำว่าบุพการีลำดับแรกไว้ในร่างพระราชบัญญัตินี้ หากแต่ควรไปแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น พระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒ และพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ พ.ศ. ๒๕๕๘ เพื่อรองรับสิทธิต่าง ๆ ให้แก่คู่รักต่างเพศ คู่รักเพศเดียวกัน และคู่รักเพศหลากหลาย

มติ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรเห็นด้วยกับคณะกรรมการที่ไม่เพิ่มมาตรา ๕๙/๑ มาตรา ๕๙/๒ มาตรา ๕๙/๓ และมาตรา ๕๙/๔

ส่วน มาตรา ๕๙/๕ มาตรา ๕๙/๖ มาตรา ๕๙/๗ และมาตรา ๕๙/๘ กรรมาธิการผู้ขอสงวนความเห็นไม่ติดใจ จึงไม่มีการลงมติ

๑.๒.๕ ร่างมาตรา ๖๖/๑

คณะกรรมการการเพิ่มขึ้นใหม่

คณะกรรมการวิสามัญเพิ่มความขึ้นใหม่ ดังนี้

มาตรา ๖๖/๑ บรรดาบทบัญญัติแห่งกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ข้อกำหนด ข้อบัญญัติ ประกาศ คำสั่ง หรือมติคณะรัฐมนตรีที่อ้างถึงสามี ภริยา หรือสามีภริยา ให้ถือว่าอ้างถึงคู่สมรสที่จดทะเบียนสมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ด้วย

ความในวรรคหนึ่งมิให้นำมาใช้บังคับแก่กรณีที่บทบัญญัติแห่งกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ข้อกำหนด ข้อบัญญัติ ประกาศ คำสั่ง หรือมติคณะรัฐมนตรีกำหนดสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับสามี ภริยา หรือสามีภริยาไว้แตกต่างกัน

มีกรรมการขอสงวนความเห็นเพิ่มมาตรา ๖๖/๒

นายณชล บุญญาภิสมการ นางสาวอรธณวี ชูมาพร นายจรัญ คงมัน นางสาวจันทร์จิรา บุญประเสริฐ นางสาวฉันทลักษณ์ รักษาอยู่ นางสาวณิภัสร์ กุลเศรษฐสิทธิ์ นางสาวนัยนา สุภาพัง นางสาวปลายฟ้า เคียวกะ โชติรัตน์ นายภาคภูมิ พันธวงค์ นายรฐนนท์ ค่อยกสุข นายศิริทาทา นิลพฤษ และนางสาวอาทิตย์ยา อาษา (กรรมาธิการ) ขอสงวนความเห็น โดยขอให้เพิ่มความเป็นมาตรา ๖๖/๒ ดังนี้

“มาตรา ๖๖/๒ ให้บิดา มารดา หรือบุพการีลำดับแรกตามประมวลกฎหมายนี้ ถือเป็นบิดา มารดา หรือบุพการีลำดับแรกที่ชอบด้วยกฎหมาย ตามประมวลกฎหมาย พระราชบัญญัติ กฎกระทรวง กฎหมาย และระเบียบอื่นใดที่บัญญัติให้สิทธิและหน้าที่แก่ “บุพการี” หรือ “บิดามารดา” หรือคำอื่นใดในลักษณะเดียวกัน”

มติ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรมีมติเห็นด้วยกับการเพิ่มขึ้นใหม่ของคณะกรรมการวิสามัญ

ส่วนกรรมาธิการผู้ขอสงวนความเห็นเพิ่มมาตรา ๖๖/๒ ไม่ติดใจ จึงไม่มีการลงมติ

๙. รายงานของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ
แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
สภาผู้แทนราษฎร ซึ่งบรรจุระเบียบวาระการประชุมสภาผู้แทนราษฎร
ชุดที่ ๒๖ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๓๐ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง)
วันพุธที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๖๗
<https://qr.senate.go.th/sh/f/?k=U5YXL>

๑๐. บันทึกการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๖ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๓๐
(สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง) วันพุธที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๖๗
<https://qr.senate.go.th/sh/f/?k=ALVPH>

๑๑. บันทึกการออกเสียงลงคะแนนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
ในการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๖ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๓๐
(สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง) วันพุธที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๖๗
<https://qr.senate.go.th/sh/f/?k=7266L>

๒. ผลการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรในวาระที่สาม

มติ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติในวาระที่สามเห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ โดยมีมติเห็นชอบด้วยคะแนนเสียง ๔๐๐ เสียง ไม่เห็นชอบ ๑๐ งตออกเสียง ๒ เสียง และไม่ลงคะแนนเสียง ๓ เสียง

๓. ข้อเสนอของคณะกรรมการวิสามัญ

คณะกรรมการวิสามัญได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้แล้ว เห็นควรมีข้อสังเกตไว้ในรายงานของคณะกรรมการวิสามัญ เพื่อให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณา ดังนี้

๑) คณะรัฐมนตรีควรพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมเหตุผลของร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ เพื่อให้มีความเป็นกลางทางเพศยิ่งขึ้น เป็นดังนี้

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

“เหตุผล

โดยที่สถาบันครอบครัวเป็นหน่วยสำคัญในการพัฒนาสังคมและการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน แต่การก่อตั้งครอบครัวตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จำกัดเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงซึ่งไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบันที่มีการอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวระหว่างบุคคลที่มีเพศเดียวกันได้ชดเชยกันไม่เพียงพอ หลากหลาย โดยมีการอุปการะเลี้ยงดูและมีความสัมพันธ์ในด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างไปจากคู่สมรสที่เป็นชายและหญิง สมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติบางประการในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เพื่อรองรับให้บุคคลเพศเดียวกัน หลากหลาย สามารถหมั้นและสมรสกันได้ ซึ่งจะทำให้มีสิทธิ หน้าที่ และสถานะทางครอบครัวเท่าเทียมกับคู่สมรสที่เป็นชายและหญิง ทั้งนี้ เพื่อเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวที่ก่อตั้งขึ้นระหว่างบุคคลไม่ว่าจะมีเพศใด เว้นแต่จะเป็นกรณีที่มีกฎหมายอื่นกำหนดเรื่องครอบครัวหรือมรดกไว้เป็นการเฉพาะ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้”

๒) คณะรัฐมนตรีควรเร่งรัดการพิจารณาและออกกฎหมายเกี่ยวกับการรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ และเมื่อกฎหมายดังกล่าวมีผลใช้บังคับแล้ว หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องควรเสนอแนวทางการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ ครอบครัว และบรรพ ๖ มรดก โดยให้ใช้คำว่า “บุคคล” แทนคำว่า “หญิง” และคำว่า “ชาย” เนื่องจากเป็นถ้อยคำที่มีความหมายที่เป็นกลางทางเพศและครอบคลุมบุคคลทุกเพศ เช่น

๒.๑) การแก้ไขเพิ่มเติมถ้อยคำในมาตรา ๑๔๕๓ โดยแก้ไขคำว่า “หญิง” เป็น “หญิงหรือบุคคลที่ตั้งครรภ์ได้” รวมทั้งมาตรา ๑๕๐๔ และมาตรา ๑๕๑๐ ที่มีการใช้คำว่า “หญิงมีครรภ์” เป็น “หญิงมีครรภ์หรือบุคคลมีครรภ์” เพื่อเป็นการยืนยันสิทธิในการตั้งครรภ์และมีบุตรของบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ เนื่องจากผู้ที่มีอัตลักษณ์ทางเพศเป็นผู้ชายข้ามเพศ ทอม เควีย์ร์ และนอนโบนารี ซึ่งมีลักษณะทางกายภาพตามธรรมชาติที่สามารถตั้งครรภ์และให้กำเนิดบุตรได้ และเพื่อรองรับสิทธิให้แก่ผู้หญิงข้ามเพศ เควีย์ร์ และนอนโบนารี ที่มีการปลูกถ่ายมดลูกแล้วสามารถตั้งครรภ์และให้กำเนิดบุตรได้ในอนาคต

๒.๒) การแก้ไขถ้อยคำในมาตรา ๑๕๓๖ มาตรา ๑๕๓๗ มาตรา ๑๕๓๘ มาตรา ๑๕๓๙ มาตรา ๑๕๔๑ มาตรา ๑๕๔๒ มาตรา ๑๕๔๓ และมาตรา ๑๕๔๔ ที่มีการใช้คำว่า “ชาย” ให้แก้ไขเป็นคำว่า “บุคคล” ซึ่งเป็นถ้อยคำที่มีความหมายเป็นกลางทางเพศและครอบคลุมถึงบุคคลทุกเพศ

๓) คณะรัฐมนตรีควรเร่งรัดให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเสนอแนวทางการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ พ.ศ. ๒๕๕๘ เพื่อให้คู่สมรสที่ก่อตั้งครอบครัวตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติ

ฉบับนี้ สามารถตั้งครุฑและมีบุตรโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ รวมทั้งควรยกเลิกเงื่อนไขเกี่ยวกับการดำเนินการให้มีการตั้งครุฑแทน ซึ่งมีข้อจำกัดระบุให้ผู้เข้ารับบริการต้องมีข้อบ่งชี้ทางการแพทย์ว่าไม่อาจตั้งครุฑเองได้ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการยืนยันสิทธิในการก่อตั้งครอบครัวของทุกคนอย่างเท่าเทียม

๔) คณะรัฐมนตรีควรเร่งรัดให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทบทวนการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศในประมวลกฎหมายอาญา และกฎหมายอื่น เพื่อให้ครอบคลุมบุคคลทุกเพศ โดยคำนึงถึงวิถีทางเพศ อัตลักษณ์ทางเพศสภาพ การแสดงออกทางเพศสภาพ และคุณลักษณะทางเพศของบุคคล เพื่อให้บุคคลทุกเพศได้รับความคุ้มครองอย่างแท้จริง และให้หมายรวมถึงแนวทางปฏิบัติของหน่วยงานต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรมที่ต้องเคารพและคุ้มครองบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศตามเจตจำนงของบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศข้างต้นด้วย

๕) คณะรัฐมนตรีควรเร่งรัดและให้การส่งเสริมและสนับสนุนหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องในการจัดการอบรม เผยแพร่ความรู้ และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับพระราชบัญญัติฉบับนี้ให้แก่บุคลากรของตน รวมทั้งการจัดให้มีแนวปฏิบัติที่ชัดเจน เพื่อคุ้มครองสิทธิของคู่สมรสและครอบครัวหลากหลายทางเพศ อันเป็นการรองรับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติฉบับนี้ โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียจากทุกภาคส่วน

มติ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติเห็นชอบด้วยกับข้อสังเกตของคณะกรรมการการวิสามัญ โดยมีมติเห็นชอบด้วยคะแนนเสียง ๓๙๓ เสียง ไม่เห็นชอบ ๓ เสียง งดออกเสียง ๑ เสียง และไม่ลงคะแนนเสียง ๔ เสียง

๔. การวิเคราะห์ร่างพระราชบัญญัติซึ่งสภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว

จากการพิจารณาศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... มีข้อดีและข้อสังเกต ดังนี้

ข้อดี^{๑๑}

กฎหมายนี้จะทำให้บุคคลเพศเดียวกันสามารถหมั้นและสมรสกันได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งจะทำให้มีสิทธิ หน้าที่ และสถานะทางครอบครัวเท่าเทียมกับคู่สมรสที่เป็นชาย

^{๑๑} บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ...., ข้อ ๔., หน้า ๓. (โปรดดูภาคผนวก หน้า (๓๑))

และหญิง เช่น สิทธิในการจัดการทรัพย์สินที่ทำมาหาได้ร่วมกัน สิทธิในการเป็นทายาทโดยธรรม สิทธิในการจัดการแทนผู้เสียหายและการดำเนินคดีอาญาต่างผู้ตาย สิทธิในการตัดสินใจเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลของคู่สมรส อันจะเป็นเครื่องมือในการสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัว ทำให้ครอบครัวที่มีความหลากหลายทางเพศมีตัวตนทางสังคมและกฎหมาย รวมทั้งขจัดปัญหาความไม่เป็นธรรมที่อาจเกิดขึ้นกับครอบครัวที่มีความหลากหลายทางเพศ

ข้อสังเกต

๑) หากข้าราชการสมรสกับคู่สมรสเพศเดียวกัน แล้วมีสิทธิเบิกเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลตามพระราชกฤษฎีกาเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล พ.ศ. ๒๕๕๓ จะส่งผลให้ผู้มีสิทธิเบิกเงินสวัสดิการมีจำนวนมากขึ้น ทางกรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง อาจต้องเตรียมดำเนินการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับสิทธิ สวัสดิการ บำเหน็จบำนาญของข้าราชการเพื่อให้ครอบคลุมคู่สมรสทั้งต่างเพศและเพศเดียวกัน รวมทั้งเตรียมความพร้อมด้านงบประมาณในส่วนที่เกี่ยวข้อง ส่วนกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทยอาจต้องดำเนินการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับทะเบียนครอบครัว นอกจากนี้ หน่วยงานภาครัฐและเอกชนต้องเตรียมการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องด้วย^{๑๒}

๒) การรับบุตรบุญธรรมของคู่สมรสเพศเดียวกันอาจส่งผลกระทบต่อเด็ก ดังนั้นจึงต้องพิจารณาด้วยความละเอียดรอบคอบโดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็ก อย่างไรก็ตาม ประชาชนบางส่วนมองในมุมกลับกันว่า ปัจจุบันกฎหมายให้อำนาจการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในการพิจารณาถึงความเหมาะสมโดยนำเอาหลักผลประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นที่ตั้งอยู่แล้ว ซึ่งการเปิดโอกาสให้คู่รักเพศเดียวกันรับบุตรบุญธรรมร่วมกันได้จะสามารถช่วยให้เด็กที่ถูกทอดทิ้งได้รับการอุปการะ นอกจากนี้ ยังเป็นการเปิดโอกาสให้คู่สมรสสามารถรับบุตรติดของคู่สมรสอีกฝ่ายเป็นบุตรและมีอำนาจปกครองบุตรร่วมกันด้วย^{๑๓}

^{๑๒} รายงานผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างกฎหมาย ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร) จัดทำโดยคณะกรรมการขับเคลื่อนการรับฟังความคิดเห็นและวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างกฎหมายไปสู่ภาคประชาชน สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (๒๕๖๕), หน้า ๓ - ๒

^{๑๓} สำนักนายกรัฐมนตรี (๑๙ ธันวาคม ๒๕๖๖). ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (หนังสือราชการ). (นร ๐๕๐๓/๒๖๗๙๔)

สรุปสาระสำคัญของพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (สมรสเท่าเทียม)

สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว

รับรองสิทธิในการสมรสให้แก่บุคคลทุกเพศอย่างเท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะใด

สาระสำคัญ

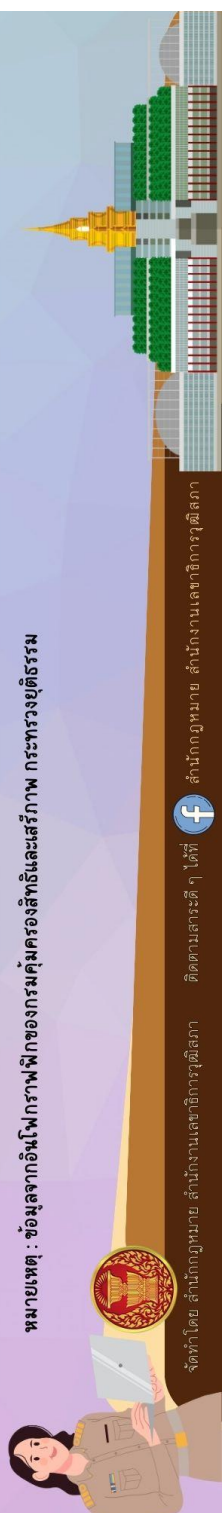
- แก้ไข ขาย หญิง เป็น “บุคคล” “คู่สมรส” “คู่รับพหุสมรส”
  - แก้ไขคำว่า “สามี/ภรรยา” เป็น “คู่สมรส”
  - แก้ไขอายุขั้นต่ำในการขันและสมรสจาก 17 ปี เป็น 18 ปี
  - แก้ไขมาตราต่างๆ ใน พ.พ.พ. จากคำที่ระบุเพศ เป็น คำที่ไม่ระบุเพศ เช่น เพิ่ม “ไม่”
- อาคารทำการหรือของรับบริการกระทำเพื่อสของคววใจใคร่” ในเหตุหย่า (มาตรา 1516 (10))
- กำหนดบทบัญญัติให้สิทธิและหน้าที่แก่สามี/ภรรยา ตามกฎหมาย กฏ ระเบียบ ฯลฯ อื่นๆ ด้วย
  - กำหนดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องแก้ไขกฎหมายของตนให้สอดคล้องกับร่างพรบ.ฯ และยื่นต่อคณะรัฐมนตรีภายใน 180 วัน นับแต่วันที่ร่างพรบ.ฯ มีผลบังคับ
  - กำหนดให้นายฯ รักษาการ

ประกอบด้วย 69 มาตรา (แก้ไข พ.พ.พ. บรรพ 5 และ 6 จำนวน 74 มาตรา)

- มาตรา 1-4 เริ่มตั้งแต่ใช้บังคับ/ผู้มีสิทธิ/อายุความสิทธิเรียกร้อง
- มาตรา 5-11 การพหุสมรส
- มาตรา 12-16 สิทธิเรียกร้องค่าทดแทน/อายุขั้นต่ำ/เงื่อนไขการสมรส
- มาตรา 17-20 ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส
- มาตรา 21-39 ทรัพหุสมรสระหว่างคู่สมรส
- มาตรา 40-43 การสมรสที่เป็นโมฆะ/โมฆียะ
- มาตรา 44-51 การหย่า
- มาตรา 52-59 บทสันนิษฐานความเป็นบุตร/การฟ้องคดีเกี่ยวกับบุตร
- มาตรา 60-62 กรณีบุคคลไร้ความสามารถ/อายุการเลี้ยงดู
- มาตรา 63-65 มรดก
- มาตรา 66 ไม่ให้ใช้บังคับหากกฎหมายกำหนดเรื่องครอบครัวหรือตกไปเป็นการเฉพาะ
- มาตรา 67 บทบัญญัติให้สิทธิและหน้าที่แก่สามี/ภรรยา ตามกฎหมาย กฏ ระเบียบ ฯลฯ อื่นๆ
- มาตรา 68 ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องแก้ไขกฎหมายของตนให้สอดคล้องกับร่างพรบ.ฯ
- มาตรา 69 ผู้รักษาการ

#สมรสเท่าเทียม #รักเราต้องเท่ากัน #Pride month 2024

หมายเหตุ : ข้อมูลจากอินโฟกราฟิกของกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม

ตารางเปรียบเทียบ

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับที่มีการแก้ไข) กับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)
 ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
 ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายสรรเพชญ บุญญามณี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
 ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นางสาวอรณวี ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑๑,๖๑๑ คน เป็นผู้เสนอ)
 และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง กับที่มีการแก้ไข)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายสรรเพชญ บุญญามณี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นางสาวอรณวี ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑๑,๖๑๑ คน เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)
	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย แพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย แพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย แพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย แพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย แพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง กับที่มีการแก้ไข)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายสรเทพชัย บุญงาม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นางสาวอรรณวี ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑๑,๖๑๑ คน เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)
<p>มาตรา ๔๓ ภูมิลำเนา ของสามีและภริยา ได้แก่ถิ่นที่อยู่ของสามี และภริยาอยู่กันด้วยกันฉันสามีภริยา เว้น แต่สามีหรือภริยาได้แสดงเจตนาให้ ปรากฏว่ามีภูมิลำเนาแยกต่างหากจากกัน</p> <p>มาตรา ๑๕๓/๒๒ อายุความ สิทธิเรียกร้องระหว่างสามีภริยา ถ้าจะครบกำหนดก่อนหรือภายใน หนึ่งปีนับแต่วันที่มีการสมรสสิ้นสุดลง อายุความนั้นยังไม่ครบกำหนด จนกว่าจะครบหนึ่งปีนับแต่วันที่ การสมรสสิ้นสุดลง</p>	<p>“มาตรา ๔๓ ภูมิลำเนา ของคู่สมรสได้แก่ถิ่นที่อยู่คู่สมรส อยู่กันด้วยกันฉันคู่สมรส เว้นแต่คู่สมรส ฝ่ายใดได้แสดงเจตนาให้ปรากฏว่า มีภูมิลำเนาแยกต่างหากจากกัน”</p> <p>มาตรา ๔ ให้ยกเลิกความ ในมาตรา ๑๕๓/๒๒ แห่งประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๕๓/๒๒ อายุความ สิทธิเรียกร้องระหว่างคู่สมรส ถ้าจะครบกำหนดก่อนหรือภายใน หนึ่งปีนับแต่วันที่มีการสมรสสิ้นสุดลง อายุความนั้นยังไม่ครบกำหนด จนกว่าจะครบหนึ่งปีนับแต่วันที่ การสมรสสิ้นสุดลง”</p>	<p>“มาตรา ๔๓ ภูมิลำเนา ของคู่สมรส ได้แก่ถิ่นที่อยู่คู่สมรส อยู่กันด้วยกันฉันคู่สมรส เว้นแต่คู่สมรส ฝ่ายใดได้แสดงเจตนาให้ปรากฏว่า มีภูมิลำเนาแยกต่างหากจากกัน”</p> <p>มาตรา ๔ ให้ยกเลิกความ ในมาตรา ๑๕๓/๒๒ แห่งประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๕๓/๒๒ อายุความ สิทธิเรียกร้องระหว่างคู่สมรส ถ้าจะครบกำหนดก่อนหรือภายใน หนึ่งปีนับแต่วันที่มีการสมรสสิ้นสุดลง อายุความนั้นยังไม่ครบกำหนด จนกว่าจะครบหนึ่งปีนับแต่วันที่ การสมรสสิ้นสุดลง”</p>			<p>“มาตรา ๔๓ ภูมิลำเนา ของคู่สมรส ได้แก่ถิ่นที่อยู่คู่สมรส อยู่กันด้วยกันฉันคู่สมรส เว้นแต่คู่สมรส ฝ่ายใดได้แสดงเจตนาให้ปรากฏว่า มีภูมิลำเนาแยกต่างหากจากกัน”</p> <p>มาตรา ๔ ให้ยกเลิกความ ในมาตรา ๑๕๓/๒๒ แห่งประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๕๓/๒๒ อายุความ สิทธิเรียกร้องระหว่างคู่สมรส ถ้าจะครบกำหนดก่อนหรือภายใน หนึ่งปีนับแต่วันที่มีการสมรสสิ้นสุดลง อายุความนั้นยังไม่ครบกำหนด จนกว่าจะครบหนึ่งปีนับแต่วันที่ การสมรสสิ้นสุดลง”</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง กับที่มีการแก้ไข)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายสรเทพยุ บุญญามณี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นางสาวอรรณวี ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑๑,๖๑๑ คน เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)
<p>มาตรา ๑๔๓๕ การหมั้น จะทำได้ต่อเมื่อชายและหญิงมีอายุ สิบเจ็ดปีบริบูรณ์แล้ว การหมั้นที่ฝ่าฝืน บทบัญญัติวรรคหนึ่งเป็นโมฆะ</p> <p>มาตรา ๑๔๓๗ การหมั้น จะสมบูรณ์เมื่อฝ่ายชายได้ส่งมอบ หรือโอนทรัพย์สินอันเป็นของหมั้น ให้แก่หญิงเพื่อเป็นหลักฐานว่า จะสมรสกับหญิงนั้น</p>	<p>มาตรา ๕ ให้ยกเลิกความ ในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๔๓๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๓๕ การหมั้น จะทำได้ต่อเมื่อบุคคลทั้งสองฝ่าย มีอายุสิบเจ็ดปีบริบูรณ์แล้ว”</p> <p>มาตรา ๖ ให้ยกเลิกความ ในมาตรา ๑๔๓๗ แห่งประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไข เพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไข เพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและ พาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๓๗ การหมั้น จะสมบูรณ์เมื่อฝ่ายผู้หมั้นได้ส่งมอบ หรือโอนทรัพย์สินอันเป็นของหมั้น ให้แก่ผู้รับหมั้นเพื่อเป็นหลักฐานว่า จะสมรสกับผู้รับหมั้นนั้น</p>	<p>มาตรา ๕ ให้ยกเลิกความ ในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๔๓๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๓๕ การหมั้น จะทำได้ต่อเมื่อบุคคลและบุคคล ทั้งสองฝ่ายมีอายุสิบเจ็ดปีบริบูรณ์แล้ว”</p> <p>มาตรา ๖ ให้ยกเลิกความ ในมาตรา ๑๔๓๗ แห่งประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไข เพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไข เพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและ พาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๓๗ การหมั้น จะสมบูรณ์เมื่อฝ่ายผู้หมั้นได้ส่งมอบ หรือโอนทรัพย์สินอันเป็นของหมั้น ให้แก่ผู้รับหมั้นเพื่อเป็นหลักฐานว่า จะสมรสกับผู้รับหมั้นนั้น</p>			<p>มาตรา ๕ ให้ยกเลิกความ ในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๔๓๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและ พาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๓๕ การหมั้นจะทำได้เมื่อบุคคล ทั้งสองฝ่ายมีอายุสิบแปดปี บริบูรณ์แล้ว”</p> <p>มาตรา ๖ ให้ยกเลิกความ ในมาตรา ๑๔๓๗ แห่งประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งแก้ไข เพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไข เพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและ พาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๓๗ การหมั้น จะสมบูรณ์เมื่อฝ่ายผู้หมั้นได้ส่งมอบ หรือโอนทรัพย์สินอันเป็นของหมั้น ให้แก่ผู้รับหมั้นเพื่อเป็นหลักฐานว่า จะสมรสกับผู้รับหมั้นนั้น</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง กับที่มีการแก้ไข)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายสรเทพยุ บุญญามณี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นางสาวอรรณวี ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑๑,๖๑๑ คน เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)
<p>มาตรา ๑๔๓๙ เมื่อมีการหมั้นแล้ว ถ้าฝ่ายใดผิดสัญญาหมั้น อีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิเรียกให้รับผิดชอบ ใช้ค่าทดแทน ในกรณีที่ฝ่ายหญิง เป็นฝ่ายผิดสัญญาหมั้นให้คืน ของหมั้นแก่ฝ่ายชายด้วย</p> <p>มาตรา ๑๔๔๐ ค่าทดแทนนั้น อาจเรียกได้ ดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) ทดแทนความเสียหาย ต่อกายหรือชื่อเสียงแห่งชายหรือ หญิงนั้น</p> <p>(๒) ทดแทนความเสียหาย เนื่องจากการที่คู่หมั้น บิดามารดา หรือบุคคลผู้กระทำการในฐานะเช่น</p>	<p>เพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๓๙ เมื่อมีการหมั้นแล้ว ถ้าฝ่ายใดผิดสัญญาหมั้น อีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิเรียกให้รับผิดชอบ ใช้ค่าทดแทน ในกรณีที่ฝ่ายผู้รับหมั้น เป็นฝ่ายผิดสัญญาหมั้นให้คืน ของหมั้นแก่ฝ่ายผู้หมั้นด้วย”</p> <p>มาตรา ๘ ให้ยกเลิกความ ในมาตรา ๑๔๔๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๔๐ ค่าทดแทนนั้น อาจเรียกได้ ดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) ทดแทนความเสียหาย ต่อกายหรือชื่อเสียงแห่งผู้หมั้น หรือผู้รับหมั้นนั้น</p> <p>(๒) ทดแทนความเสียหาย เนื่องจากการที่คู่หมั้น บิดามารดา หรือบุคคลผู้กระทำการในฐานะเช่น</p>	<p>เพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๓๙ เมื่อมีการหมั้นแล้ว ถ้าฝ่ายใดผิดสัญญาหมั้น อีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิเรียกให้รับผิดชอบ ใช้ค่าทดแทน ในกรณีที่ฝ่ายผู้รับหมั้น เป็นฝ่ายผิดสัญญาหมั้นให้คืน ของหมั้นแก่ฝ่ายผู้หมั้นด้วย”</p> <p>มาตรา ๘ ให้ยกเลิกความ ในมาตรา ๑๔๔๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๔๐ ค่าทดแทนนั้น อาจเรียกได้ ดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) ทดแทนความเสียหาย ต่อกายหรือชื่อเสียงแห่งบุคคล หรือบุคคลนั้น</p> <p>(๒) ทดแทนความเสียหาย เนื่องจากการที่คู่หมั้น บิดามารดา หรือบุคคลผู้กระทำการในฐานะเช่น</p>			<p>เพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๓๙ เมื่อมีการหมั้นแล้ว ถ้าฝ่ายใดผิดสัญญาหมั้น อีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิเรียกให้รับผิดชอบ ใช้ค่าทดแทน ในกรณีที่ฝ่ายผู้รับหมั้น เป็นฝ่ายผิดสัญญาหมั้นให้คืน ของหมั้นแก่ฝ่ายผู้หมั้นด้วย”</p> <p>มาตรา ๘ ให้ยกเลิกความ ในมาตรา ๑๔๔๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๔๐ ค่าทดแทนนั้น อาจเรียกได้ ดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) ทดแทนความเสียหาย ต่อกายหรือชื่อเสียงแห่งผู้หมั้น หรือผู้รับหมั้นนั้น</p> <p>(๒) ทดแทนความเสียหาย เนื่องจากการที่คู่หมั้น บิดามารดา หรือบุคคลผู้กระทำการในฐานะเช่น</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง กับที่มีการแก้ไข)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายสรเทพยุ บุญญานณี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นางสาวอรรณวี ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑๑,๖๑๑ คน เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)
<p>บิดามารดาได้ใช้จ่ายหรือต้องตกเป็น ลูกหนี้เนื่องในการเตรียมการสมรส โดยสุจริตและตามสมควร</p> <p>(๓) ทดแทนความเสียหาย เนื่องจากการที่คู่หมั้นได้จัดการ ทรัพย์สินหรือการอื่นอันเกี่ยวแก่ อาชีพหรือทางทำมาหาได้ของตนไป โดยสมควรด้วยการคาดหมายว่า จะได้มีการสมรส</p> <p>ในกรณีที่หญิงเป็นผู้มีสิทธิ ได้ค่าทดแทน ศาลอาจชี้ขาดว่า ของหมั้นที่ตกเป็นสิทธิแก่หญิงนั้น เป็นค่าทดแทนทั้งหมดหรือเป็น ส่วนหนึ่งของค่าทดแทนที่หญิง พึงได้รับ หรือศาลอาจให้ค่าทดแทน โดยไม่คำนึงถึงของหมั้นที่ตกเป็น สิทธิแก่หญิงนั้นก็ได้</p>	<p>บิดามารดาได้ใช้จ่ายหรือต้องตกเป็น ลูกหนี้เนื่องในการเตรียมการสมรส โดยสุจริตและตามสมควร</p> <p>(๓) ทดแทนความเสียหาย เนื่องจากการที่คู่หมั้นได้จัดการ ทรัพย์สินหรือการอื่นอันเกี่ยวแก่ อาชีพหรือทางทำมาหาได้ของตนไป โดยสมควรด้วยการคาดหมายว่า จะได้มีการสมรส</p> <p>ในกรณีที่ผู้รับหมั้นเป็นผู้มี สิทธิได้ค่าทดแทน ศาลอาจชี้ขาดว่า ของหมั้นที่ตกเป็นสิทธิแก่ผู้รับหมั้นนั้น เป็นค่าทดแทนทั้งหมดหรือเป็น ส่วนหนึ่งของค่าทดแทนที่ผู้รับหมั้น พึงได้รับ หรือศาลอาจให้ค่าทดแทน โดยไม่คำนึงถึงของหมั้นที่ตกเป็น สิทธิแก่ผู้รับหมั้นนั้นก็ได้”</p> <p>มาตรา ๙ ให้ยกเลิกความ ในมาตรา ๑๔๔๑ แห่งประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไข เพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไข</p>	<p>บิดามารดาได้ใช้จ่ายหรือต้องตกเป็น ลูกหนี้เนื่องในการเตรียมการสมรส โดยสุจริตและตามสมควร</p> <p>(๓) ทดแทนความเสียหาย เนื่องจากการที่คู่หมั้นได้จัดการ ทรัพย์สินหรือการอื่นอันเกี่ยวแก่ อาชีพหรือทางทำมาหาได้ของตนไป โดยสมควรด้วยการคาดหมายว่า จะได้มีการสมรส</p> <p>ในกรณีที่ผู้รับหมั้นเป็นผู้มี สิทธิได้ค่าทดแทน ศาลอาจชี้ขาดว่า ของหมั้น ที่ตกเป็นสิทธิแก่ผู้รับหมั้นนั้น เป็นค่าทดแทนทั้งหมดหรือเป็น ส่วนหนึ่งของค่าทดแทนที่ผู้รับหมั้น พึงได้รับ หรือศาลอาจให้ค่าทดแทน โดยไม่คำนึงถึงของหมั้นที่ตกเป็น สิทธิแก่ผู้รับหมั้นนั้นก็ได้”</p> <p>มาตรา ๙ ให้ยกเลิกความ ในมาตรา ๑๔๔๑ แห่งประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไข เพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไข</p>			<p>บิดามารดาได้ใช้จ่ายหรือต้องตกเป็น ลูกหนี้เนื่องในการเตรียมการสมรส โดยสุจริตและตามสมควร</p> <p>(๓) ทดแทนความเสียหาย เนื่องจากการที่คู่หมั้นได้จัดการ ทรัพย์สินหรือการอื่นอันเกี่ยวแก่ อาชีพหรือทางทำมาหาได้ของตนไป โดยสมควรด้วยการคาดหมายว่า จะได้มีการสมรส</p> <p>ในกรณีที่ผู้รับหมั้นเป็นผู้มี สิทธิได้ค่าทดแทน ศาลอาจชี้ขาดว่า ของหมั้นที่ตกเป็นสิทธิแก่ผู้รับหมั้นนั้น เป็นค่าทดแทนทั้งหมดหรือเป็น ส่วนหนึ่งของค่าทดแทนที่ผู้รับหมั้น พึงได้รับ หรือศาลอาจให้ค่าทดแทน โดยไม่คำนึงถึงของหมั้นที่ตกเป็น สิทธิแก่ผู้รับหมั้นนั้นก็ได้”</p> <p>มาตรา ๙ ให้ยกเลิกความ ในมาตรา ๑๔๔๑ แห่งประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไข เพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไข</p>

* ข้อความตามที่ปรากฏในร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง กับที่มีการแก้ไข)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายสรเทพยุ บุญญานณี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นางสาวอรรณวี ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑๑,๖๑๑ คน เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)
<p>มาตรา ๑๔๔๑ ถ้าคู่หมั้น ฝ่ายหนึ่งตายก่อนสมรส อีกฝ่ายหนึ่ง จะเรียกร้องค่าทดแทนมิได้ ส่วนของหมั้นหรือสินสอดนั้นไม่ว่า ชายหรือหญิงตาย หญิงหรือฝ่ายหญิง ไม่ต้องคืนให้แก่ฝ่ายชาย</p> <p>มาตรา ๑๔๔๒ ในกรณีมี เหตุสำคัญอันเกิดแก่หญิงคู่หมั้นทำให้ ชายไม่สมควรสมรสกับหญิงนั้น ชายมีสิทธิบอกเลิกสัญญาหมั้นได้ และให้หญิงคืนของหมั้นแก่ชาย</p>	<p>เพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและ พาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๔๑ ถ้าคู่หมั้น ฝ่ายหนึ่งตายก่อนสมรส อีกฝ่ายหนึ่ง จะเรียกร้องค่าทดแทนมิได้ ส่วนของหมั้นหรือสินสอดนั้นไม่ว่า ผู้หมั้นหรือผู้รับหมั้นตาย ผู้รับหมั้น หรือฝ่ายผู้รับหมั้นไม่ต้องคืนให้แก่ ฝ่ายผู้หมั้น”</p> <p>มาตรา ๑๐ ให้ยกเลิก ความในมาตรา ๑๔๔๒ และมาตรา ๑๔๔๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๔๒ ในกรณีมี เหตุสำคัญอันเกิดแก่ผู้รับหมั้นทำให้ ผู้หมั้นไม่สมควรสมรสกับผู้รับหมั้นนั้น ผู้หมั้นมีสิทธิบอกเลิกสัญญาหมั้นได้ และให้ผู้รับหมั้นคืนของหมั้นแก่ผู้หมั้น</p>	<p>เพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและ พาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๔๑ ถ้าคู่หมั้น ฝ่ายหนึ่งตายก่อนสมรส อีกฝ่ายหนึ่ง จะเรียกร้องค่าทดแทนมิได้ ส่วนของหมั้นหรือ* สินสอดนั้นไม่ว่า ผู้หมั้นหรือ* ผู้รับหมั้นตาย ผู้รับหมั้น ไม่ต้องคืน* ให้แก่ฝ่ายผู้หมั้น”</p> <p>มาตรา ๑๐ ให้ยกเลิก ความในมาตรา ๑๔๔๒ แห่งประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๔๒ ในกรณีมี เหตุสำคัญอันเกิดแก่ผู้รับหมั้นทำให้ ผู้หมั้นไม่สมควรสมรสกับผู้รับหมั้นนั้น ผู้หมั้นมีสิทธิบอกเลิกสัญญาหมั้นได้ และให้ผู้รับหมั้นคืนของหมั้นแก่ผู้หมั้น”</p>			<p>เพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและ พาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๔๑ ถ้าคู่หมั้น ฝ่ายหนึ่งตายก่อนสมรส อีกฝ่ายหนึ่ง จะเรียกร้องค่าทดแทนมิได้ ส่วนของหมั้นหรือสินสอดนั้นไม่ว่า ผู้หมั้นหรือผู้รับหมั้นตาย ผู้รับหมั้น หรือฝ่ายผู้รับหมั้นไม่ต้องคืนให้แก่ ฝ่ายผู้หมั้น”</p> <p>มาตรา ๑๐ ให้ยกเลิก ความในมาตรา ๑๔๔๒ และมาตรา ๑๔๔๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๔๒ ในกรณีมี เหตุสำคัญอันเกิดแก่ผู้รับหมั้นทำให้ ผู้หมั้นไม่สมควรสมรสกับผู้รับหมั้นนั้น ผู้หมั้นมีสิทธิบอกเลิกสัญญาหมั้นได้ และให้ผู้รับหมั้นคืนของหมั้นแก่ผู้หมั้น</p>

* ข้อความตามที่ปรากฏในร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง กับที่มีการแก้ไข)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายสรเทพชัย บุญงาม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นางสาวอรรณวี ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑๑,๖๑๑ คน เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)
<p>มาตรา ๑๔๔๓ ในกรณีมีเหตุสำคัญอันเกิดแก่ชายคู่หมั้นทำให้หญิงไม่สมควรสมรสกับชายนั้น หญิงมีสิทธิบอกเลิกสัญญาหมั้นได้โดยมิต้องคืนของหมั้นแก่ชาย</p> <p>มาตรา ๑๔๔๕ ชายหรือหญิงคู่หมั้นอาจเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งได้ร่วมประเวณีกับคู่หมั้นของตน โดยรู้หรือควรจะรู้ถึงการหมั้นนั้น เมื่อได้บอกเลิกสัญญาหมั้นแล้วตาม</p>	<p>มาตรา ๑๔๔๓ ในกรณีมีเหตุสำคัญอันเกิดแก่ผู้หมั้นทำให้ผู้รับหมั้นไม่สมควรสมรสกับผู้หมั้นนั้น ผู้รับหมั้นมีสิทธิบอกเลิกสัญญาหมั้นได้โดยมิต้องคืนของหมั้นแก่ผู้หมั้น”</p> <p>มาตรา ๑๑ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๔๕ และมาตรา ๑๔๔๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๖) พ.ศ. ๒๕๕๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๔๕ คู่หมั้นฝ่ายหนึ่งอาจเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งได้ร่วมประเวณีกับคู่หมั้นของตน หรือผู้ซึ่งกระทำกับคู่หมั้นของตน เพื่อสนองความใคร่ของผู้นั้นหรือ</p>	<p>มาตรา ๑๑ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๔๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๔๓ ในกรณีมีเหตุสำคัญอันเกิดแก่ผู้หมั้นทำให้ผู้รับหมั้นไม่สมควรสมรสกับผู้หมั้นนั้น ผู้รับหมั้นมีสิทธิบอกเลิกสัญญาหมั้นได้โดยมิต้องคืนของหมั้นแก่ผู้หมั้น”</p> <p>มาตรา ๑๒ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๔๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๖) พ.ศ. ๒๕๕๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๔๕ บุคคลอาจเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งได้ร่วมประเวณีกับคู่หมั้นของตนโดยรู้หรือควรจะรู้ถึงการหมั้นนั้น เมื่อได้บอกเลิก</p>			<p>มาตรา ๑๑ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๔๕ และมาตรา ๑๔๔๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๖) พ.ศ. ๒๕๕๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๔๕ คู่หมั้นฝ่ายหนึ่งอาจเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งได้ร่วมประเวณีกับคู่หมั้นของตน หรือผู้ซึ่งกระทำกับคู่หมั้นของตน เพื่อสนองความใคร่ของผู้นั้นหรือ</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง กับที่มีการแก้ไข)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายสรเทพชัย บุญงาม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นางสาวอรรณวี ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑๑,๖๑๑ คน เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)
<p>มาตรา ๑๔๔๒ หรือมาตรา ๑๔๔๓ แล้วแต่กรณี</p> <p>มาตรา ๑๔๔๖ ชายหรือ หญิงคู่หมั้นอาจเรียกค่าทดแทนจาก ผู้ซึ่งได้ข่มขืนกระทำชำเราหรือพยายาม ข่มขืนกระทำชำเราคู่หมั้นของตน โดยรู้หรือควรจะรู้ถึงการหมั้นนั้นได้ โดยไม่ต้องบอกเลิกสัญญาหมั้น</p>	<p>คู่หมั้นของตนโดยรู้หรือควรจะรู้ถึง การหมั้นนั้น เมื่อได้บอกเลิก สัญญาหมั้นแล้วตามมาตรา ๑๔๔๒ หรือมาตรา ๑๔๔๓ แล้วแต่กรณี</p> <p>มาตรา ๑๔๔๖ คู่หมั้นฝ่ายหนึ่ง อาจเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งได้ข่มขืน กระทำชำเราหรือพยายามข่มขืน กระทำชำเราคู่หมั้นของตนโดยรู้หรือ ควรจะรู้ถึงการหมั้นนั้นได้ โดยไม่ต้องบอกเลิกสัญญาหมั้น”</p> <p>มาตรา ๑๒ ให้ยกเลิกความ ในวรรคสามของมาตรา ๑๔๔๓/๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติ</p>	<p>สัญญาหมั้นแล้วตามมาตรา ๑๔๔๒ หรือมาตรา ๑๔๔๓ แล้วแต่กรณี”</p> <p>มาตรา ๑๓ ให้ยกเลิก ความในมาตรา ๑๔๔๖ แห่งประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไข เพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไข เพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและ พาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๖) พ.ศ. ๒๕๕๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๔๖ บุคคล อาจเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งได้ ข่มขืนกระทำชำเราหรือพยายาม ข่มขืนกระทำชำเราคู่หมั้นของตน โดยรู้หรือควรจะรู้ถึงการหมั้นนั้นได้ โดยไม่ต้องบอกเลิกสัญญาหมั้น”</p> <p>มาตรา ๑๔ ให้ยกเลิกความ ในวรรคสามของมาตรา ๑๔๔๓/๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติ</p>			<p>คู่หมั้นของตนโดยรู้หรือควรจะรู้ถึง การหมั้นนั้น เมื่อได้บอกเลิก สัญญาหมั้นแล้วตามมาตรา ๑๔๔๒ หรือมาตรา ๑๔๔๓ แล้วแต่กรณี</p> <p>มาตรา ๑๔๔๖ คู่หมั้นฝ่ายหนึ่ง อาจเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งได้ข่มขืน กระทำชำเราหรือพยายามข่มขืน กระทำชำเราคู่หมั้นของตนโดยรู้หรือ ควรจะรู้ถึงการหมั้นนั้นได้ โดยไม่ต้องบอกเลิกสัญญาหมั้น”</p> <p>มาตรา ๑๒ ให้ยกเลิกความ ในวรรคสามของมาตรา ๑๔๔๓/๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติ</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง กับที่มีการแก้ไข)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายสรเทพชัย บุญงาม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นางสาวอรรณวี ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑๑,๖๑๑ คน เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)
<p>มาตรา ๑๔๔๗/๑ สิทธิ เรียกร้องค่าทดแทนตามมาตรา ๑๔๓๙ ให้มีอายุความหกเดือนนับแต่วันที่คิด สัญญาหมั้น</p> <p>สิทธิเรียกร้องค่าทดแทน ตามมาตรา ๑๔๔๔ ให้มีอายุความหก เดือนนับแต่วันรู้หรือควรรู้ถึงการกระทำ ชั่วอย่างร้ายแรงอันเป็นเหตุให้บอก เลิกสัญญาหมั้น แต่ต้องไม่เกินห้าปี นับแต่วันกระทำการดังกล่าว</p> <p>สิทธิเรียกร้องค่าทดแทน ตามมาตรา ๑๔๔๕ และมาตรา ๑๔๔๖ ให้มีอายุความหกเดือน นับแต่วันที่ขายหรือหญิงคู่หมั้นรู้หรือ ควรรู้ถึงการกระทำของผู้อื่นอันจะ เป็นเหตุให้เรียกค่าทดแทนและรู้ตัว ผู้จะพึงใช้ค่าทดแทนนั้น แต่ต้อง ไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่ผู้อื่นนั้น ได้กระทำการดังกล่าว</p>	<p>แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและ พาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๖) พ.ศ. ๒๕๕๐ และ ให้ใช้ความต่อไปน้แทน</p> <p>“สิทธิเรียกร้องค่าทดแทน ตามมาตรา ๑๔๔๕ และมาตรา ๑๔๔๖ ให้มีอายุความหกเดือนนับแต่วันที่ ผู้หมั้นหรือผู้รับหมั้นรู้หรือควรรู้ถึง การกระทำของผู้อื่นอันจะเป็นเหตุให้ เรียกค่าทดแทนและรู้ตัวผู้จะพึงใช้ ค่าทดแทนนั้น แต่ต้องไม่เกินห้าปี นับแต่วันที่ผู้อื่นนั้นได้กระทำการ ดังกล่าว”</p>	<p>แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย แพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๖) พ.ศ. ๒๕๕๐ และให้ใช้ความต่อไปน้แทน</p> <p>“สิทธิเรียกร้องค่าทดแทน ตามมาตรา ๑๔๔๕ และมาตรา ๑๔๔๖ ให้มีอายุความหกเดือนนับแต่วันที่ ผู้หมั้นหรือผู้รับหมั้นรู้หรือควรรู้ถึง การกระทำของผู้อื่นอันจะเป็นเหตุให้ เรียกค่าทดแทนและรู้ตัวผู้จะพึงใช้ ค่าทดแทนนั้น แต่ต้องไม่เกินห้าปี นับแต่วันที่ผู้อื่นนั้นได้กระทำการ ดังกล่าว”</p>			<p>แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและ พาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๖) พ.ศ. ๒๕๕๐ และ ให้ใช้ความต่อไปน้แทน</p> <p>“สิทธิเรียกร้องค่าทดแทน ตามมาตรา ๑๔๔๕ และมาตรา ๑๔๔๖ ให้มีอายุความหกเดือนนับแต่วันที่ ผู้หมั้นหรือผู้รับหมั้นรู้หรือควรรู้ถึง การกระทำของผู้อื่นอันจะเป็นเหตุให้ เรียกค่าทดแทนและรู้ตัวผู้จะพึงใช้ ค่าทดแทนนั้น แต่ต้องไม่เกินห้าปี นับแต่วันที่ผู้อื่นนั้นได้กระทำการ ดังกล่าว”</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง กับที่มีการแก้ไข)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายสรรเพชญ์ บุญญามณี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นางสาวอรรณวี ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑๑,๖๑๑ คน เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)
<p>มาตรา ๑๔๔๘ การสมรส จะทำได้ต่อเมื่อชายและหญิงมีอายุ สิบเจ็ดปีบริบูรณ์แล้ว แต่ในกรณี ที่มีเหตุอันสมควร ศาลอาจอนุญาต ให้ทำการสมรสก่อนนั้นได้</p> <p>มาตรา ๑๔๔๙ การสมรส จะกระทำมิได้ถ้าชายหรือหญิงเป็น บุคคลวิกลจริตหรือเป็นบุคคลซึ่งศาลสั่ง ให้เป็นคนไร้ความสามารถ</p>	<p>มาตรา ๑๓ ให้ยกเลิก ความในมาตรา ๑๔๔๘ มาตรา ๑๔๔๙ และมาตรา ๑๔๕๐ แห่งประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๔๘ การสมรส จะกระทำต่อเมื่อบุคคลทั้งสองฝ่าย มีอายุสิบเจ็ดปีบริบูรณ์แล้ว แต่ในกรณี มีเหตุอันสมควร ศาลอาจอนุญาต ให้ทำการสมรสก่อนนั้นได้</p>	<p>มาตรา ๑๕ ให้ยกเลิก ความในมาตรา ๑๔๔๘ แห่งประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๔๘ การสมรส จะกระทำต่อเมื่อบุคคลทั้งสองฝ่าย มีอายุสิบแปดปีบริบูรณ์แล้ว แต่ในกรณี มีเหตุอันสมควร ศาลอาจอนุญาต ให้ทำการสมรสก่อนนั้นได้”</p> <p>มาตรา ๑๖ ให้ยกเลิก ความในมาตรา ๑๔๔๙ แห่งประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๔๙ การสมรส จะกระทำมิได้ถ้าบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เป็นบุคคลวิกลจริตหรือเป็นบุคคล ซึ่งศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ”</p>	<p>มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความ ในมาตรา ๑๔๔๘ แห่งประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๔๘ การสมรส จะทำได้เมื่อบุคคลสองคนไม่ว่าจะ มีเพศสภาพใดก็ตามมีอายุ สิบแปดปีบริบูรณ์แล้ว แต่ในกรณี มีเหตุอันสมควร ศาลอาจอนุญาต ให้ทำการสมรสก่อนนั้นได้”</p> <p>มาตรา ๔ ให้ยกเลิกความ ในมาตรา ๑๔๔๙ แห่งประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๔๙ การสมรส จะกระทำมิได้ถ้าบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เป็นบุคคลวิกลจริต หรือเป็นบุคคล ซึ่งศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ”</p>	<p>มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความ ในมาตรา ๑๔๔๘ แห่งประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๔๘ การสมรส จะทำได้เมื่อบุคคลสองคนมีอายุ สิบแปดปีบริบูรณ์แล้ว แต่ในกรณี มีเหตุอันสมควร ศาลอาจอนุญาตให้ ทำการสมรสก่อนนั้นได้”</p> <p>มาตรา ๔ ให้ยกเลิกความ ในมาตรา ๑๔๔๙ แห่งประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๔๙ การสมรส จะกระทำมิได้ถ้าบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เป็นบุคคลวิกลจริตหรือเป็นบุคคล ซึ่งศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ”</p>	<p>มาตรา ๑๓ ให้ยกเลิก ความในมาตรา ๑๔๔๘ มาตรา ๑๔๔๙ และมาตรา ๑๔๕๐ แห่งประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๔๘ การสมรส จะกระทำต่อเมื่อบุคคลทั้งสองฝ่าย มีอายุสิบแปดปีบริบูรณ์แล้ว แต่ในกรณี มีเหตุอันสมควร ศาลอาจ อนุญาตให้ทำการสมรสก่อนนั้นได้</p> <p>มาตรา ๑๔๔๙ การสมรส จะกระทำมิได้ถ้าบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เป็นบุคคลวิกลจริตหรือเป็นบุคคล ซึ่งศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง กับที่มีการแก้ไข)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายสรเทพยุ บุญญาณดี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นางสาวอรรณวี ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑๑,๖๑๑ คน เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)
<p>มาตรา ๑๔๕๓ หญิงที่ สามีตายหรือที่การสมรสสิ้นสุดลง ด้วยประการอื่นจะทำการสมรสใหม่ได้ ต่อเมื่อการสิ้นสุดแห่งการสมรส ได้ผ่านพ้นไปแล้วไม่น้อยกว่า สามร้อยสิบวัน เว้นแต่</p> <p>(๑) คลอดบุตรแล้ว ในระหว่างนั้น</p> <p>(๒) สมรสกับคู่สมรสเดิม</p> <p>(๓) มีใบรับรองแพทย์ ประกาศนียบัตรหรือปริญญาซึ่งเป็น ผู้ประกอบการรักษาโรคในสาขา เวชกรรมได้ตามกฎหมายว่ามีได้ มีครรภ์ หรือ</p> <p>(๔) มีคำสั่งของศาล ให้สมรสได้</p>	<p>มาตรา ๑๔๕๓ หญิงที่ ชายผู้เป็นคู่สมรสตายหรือที่การสมรส สิ้นสุดลงด้วยประการอื่นจะทำการ สมรสใหม่กับชายได้ต่อเมื่อ การสิ้นสุดแห่งการสมรสได้ผ่านพ้นไปแล้ว ไม่น้อยกว่าสามร้อยสิบวัน เว้นแต่</p> <p>(๑) คลอดบุตรแล้ว ในระหว่างนั้น</p> <p>(๒) สมรสกับคู่สมรสเดิม</p> <p>(๓) มีใบรับรองแพทย์ ประกาศนียบัตรหรือปริญญาซึ่งเป็น ผู้ประกอบการรักษาโรคในสาขา เวชกรรมได้ตามกฎหมายว่ามีได้ มีครรภ์ หรือ</p> <p>(๔) มีคำสั่งของศาล ให้สมรสได้”</p>	<p>มาตรา ๗ ให้ยกเลิกความ ในมาตรา ๑๔๕๓ แห่งประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๕๓ คู่สมรสที่ คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งตายหรือที่การสมรส สิ้นสุดลงด้วยประการอื่นจะทำการ สมรสใหม่ได้ต่อเมื่อการสิ้นสุด แห่งการสมรสได้ผ่านพ้นไปแล้ว ไม่น้อยกว่าสามร้อยสิบวัน เว้นแต่</p> <p>(๑) คลอดบุตรแล้ว ในระหว่างนั้น</p> <p>(๒) สมรสกับคู่สมรสเดิม</p> <p>(๓) มีใบรับรองแพทย์ ประกาศนียบัตรหรือปริญญาซึ่งเป็น ผู้ประกอบการรักษาโรคในสาขา เวชกรรมได้ตามกฎหมายว่ามีได้ มีครรภ์ หรือ</p> <p>(๔) มีคำสั่งของศาล ให้สมรสได้”</p>	<p>มาตรา ๗ ให้ยกเลิกความ ในมาตรา ๑๔๕๓ แห่งประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๕๓ หญิงที่ คู่สมรส ตายหรือที่การสมรสสิ้นสุดลง” ด้วยประการอื่นจะทำการ สมรสใหม่ได้ต่อเมื่อการสิ้นสุด แห่งการสมรสได้ผ่านพ้นไปแล้ว ไม่น้อยกว่าสามร้อยสิบวัน เว้นแต่</p> <p>(๑) คลอดบุตรแล้ว ในระหว่างนั้น</p> <p>(๒) สมรสกับคู่สมรสเดิม</p> <p>(๓) มีใบรับรองแพทย์ ประกาศนียบัตรหรือปริญญาซึ่งเป็น ผู้ประกอบการรักษาโรคในสาขา เวชกรรมได้ตามกฎหมายว่ามีได้ มีครรภ์ หรือ</p> <p>(๔) มีคำสั่งของศาล ให้สมรสได้”</p>	<p>มาตรา ๑๔๕๓ หญิงที่ ชายผู้เป็นคู่สมรสตายหรือที่การสมรส สิ้นสุดลงด้วยประการอื่นจะทำการ สมรสใหม่กับชายได้ต่อเมื่อ การสิ้นสุดแห่งการสมรสได้ผ่านพ้นไปแล้ว ไม่น้อยกว่าสามร้อยสิบวัน เว้นแต่</p> <p>(๑) คลอดบุตรแล้ว ในระหว่างนั้น</p> <p>(๒) สมรสกับคู่สมรสเดิม</p> <p>(๓) มีใบรับรองแพทย์ ประกาศนียบัตรหรือปริญญาซึ่งเป็น ผู้ประกอบการรักษาโรคในสาขา เวชกรรมได้ตามกฎหมายว่ามีได้ มีครรภ์ หรือ</p> <p>(๔) มีคำสั่งของศาล ให้สมรสได้”</p>	

*** วรรณคดีตามปรากฏในร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นางสาวอรรณวี ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑๑,๖๑๑ คน เป็นผู้เสนอ)

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง กับที่มีการแก้ไข)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายสรเทพยุ บุญญาณดี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นางสาวอรรณวี ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑๑,๖๑๑ คน เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)
<p>หมวด ๓ ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยา</p> <hr/> <p>มาตรา ๑๔๖๑ สามีภริยา ต้องอยู่กินด้วยกันฉันสามีภริยา</p> <p>สามีภริยาต้องช่วยเหลือ อุปการะเลี้ยงดูกันตามความสามารถ และฐานะของตน</p>	<p>มาตรา ๑๗ ให้ยกเลิกชื่อ หมวด ๓ ความสัมพันธ์ระหว่าง สามีภริยา แห่งประมวลกฎหมาย แพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความ ต่อไปนี้แทน</p> <p>“หมวด ๓ ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส”</p> <p>มาตรา ๑๘ ให้ยกเลิก ความในมาตรา ๑๔๖๑ แห่งประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๖๑ คู่สมรส ต้องอยู่กินด้วยกันฉันคู่สมรส</p> <p>คู่สมรสต้องช่วยเหลือ อุปการะเลี้ยงดูกันตามความสามารถ และฐานะของตน”</p>	<p>มาตรา ๒๑ ให้ยกเลิกชื่อ ในหมวด ๓ ความสัมพันธ์ระหว่าง สามีภริยา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“หมวด ๓ ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส”</p> <p>มาตรา ๒๒ ให้ยกเลิก ความในมาตรา ๑๔๖๑ แห่งประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๖๑ คู่สมรส ต้องอยู่กินด้วยกันฉันคู่สมรส</p> <p>คู่สมรสต้องช่วยเหลือ อุปการะเลี้ยงดูกันตามความสามารถ และฐานะของตน”</p>	<p>มาตรา ๑๐ ให้ยกเลิก ความในมาตรา ๑๔๖๑ แห่งประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๖๑ คู่สมรส ต้องอยู่กินด้วยกันฉันคู่สมรส คู่สมรส ต้องช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูกัน ตามความสามารถและฐานะของตน”</p>	<p>มาตรา ๑๐ ให้ยกเลิก ความในมาตรา ๑๔๖๑ แห่งประมวล กฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ และให้ใช้ ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๖๑ คู่สมรส ต้องอยู่กินด้วยกันฉันคู่สมรส คู่สมรส ต้องช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูกัน ตามความสามารถและฐานะของตน”</p>	<p>มาตรา ๑๗ ให้ยกเลิกชื่อ หมวด ๓ ความสัมพันธ์ระหว่าง สามีภริยา แห่งประมวลกฎหมาย แพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความ ต่อไปนี้แทน</p> <p>“หมวด ๓ ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส”</p> <p>มาตรา ๑๘ ให้ยกเลิก ความในมาตรา ๑๔๖๑ แห่งประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๖๑ คู่สมรส ต้องอยู่กินด้วยกันฉันคู่สมรส</p> <p>คู่สมรสต้องช่วยเหลือ อุปการะเลี้ยงดูกันตามความสามารถ และฐานะของตน”</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง กับที่มีการแก้ไข)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายสรรเพชญ บุญญามณี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นางสาววรรณวี ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑๑,๖๑๑ คน เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)
<p>ร้องขอให้ศาลสั่งห้ามมิให้ กระทำการนั้นได้</p> <p>มาตรา ๑๔๘๔ ถ้าสามี หรือภริยาฝ่ายซึ่งมีอำนาจจัดการ สินสมรส</p> <p>(๑) จัดการสินสมรส เป็นที่เสียหายถึงขนาด</p> <p>(๒) ไม่อุปการะเลี้ยงดู อีกฝ่ายหนึ่ง</p> <p>(๓) มีหนี้สินล้นพ้นตัว หรือทำหนี้เกินกึ่งหนึ่งของสินสมรส</p> <p>(๔) ขัดขวางการจัดการ สินสมรสของอีกฝ่ายหนึ่งโดยไม่มี เหตุผลอันสมควร</p>	<p>อีกฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอให้ศาลสั่งห้าม มิให้กระทำการนั้นได้</p> <p>มาตรา ๑๔๘๔ ถ้าคู่สมรส ฝ่ายซึ่งมีอำนาจจัดการสินสมรส</p> <p>(๑) จัดการสินสมรส เป็นที่เสียหายถึงขนาด</p> <p>(๒) ไม่อุปการะเลี้ยงดู อีกฝ่ายหนึ่ง</p> <p>(๓) มีหนี้สินล้นพ้นตัวหรือ ทำหนี้เกินกึ่งหนึ่งของสินสมรส</p> <p>(๔) ขัดขวางการจัดการ สินสมรสของอีกฝ่ายหนึ่งโดยไม่มี เหตุผลอันสมควร</p>	<p>อีกฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอให้ศาลสั่งห้าม มิให้กระทำการนั้นได้”</p> <p>มาตรา ๓๗ ให้ยกเลิก ความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๔๘๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติ แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๘๔ ถ้าคู่สมรส ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ซึ่ง มีอำนาจจัดการ สินสมรส</p> <p>(๑) จัดการสินสมรส เป็นที่เสียหายถึงขนาด</p> <p>(๒) ไม่อุปการะเลี้ยงดู อีกฝ่ายหนึ่ง</p> <p>(๓) มีหนี้สินล้นพ้นตัว หรือทำหนี้เกินกึ่งหนึ่งของสินสมรส</p> <p>(๔) ขัดขวางการจัดการ สินสมรสของอีกฝ่ายหนึ่งโดยไม่มี เหตุผลอันสมควร</p>	<p>อีกฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอให้ศาลสั่งห้าม มิให้กระทำการนั้นได้”</p> <p>มาตรา ๒๔ ให้ยกเลิก ความในมาตรา ๑๔๘๔ แห่งประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไข เพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไข เพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและ พาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๘๔ ถ้าคู่สมรส ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งฝ่ายซึ่งมีอำนาจ จัดการสินสมรส</p> <p>(๑) จัดการสินสมรส เป็นที่เสียหายถึงขนาด</p> <p>(๒) ไม่อุปการะเลี้ยงดู อีกฝ่ายหนึ่ง</p> <p>(๓) มีหนี้สินล้นพ้นตัว หรือทำหนี้เกินกึ่งหนึ่งของสินสมรส</p> <p>(๔) ขัดขวางการจัดการ สินสมรสของอีกฝ่ายหนึ่งโดยไม่มี เหตุผลอันสมควร</p>	<p>อีกฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอให้ศาลสั่งห้าม มิให้กระทำการนั้นได้”***</p> <p>มาตรา ๒๔ ให้ยกเลิก ความในมาตรา ๑๔๘๔ แห่งประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๘๔ ถ้า คู่สมรส ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ฝ่ายซึ่งมีอำนาจ จัดการสินสมรส”***</p> <p>(๑) จัดการสินสมรส เป็นที่เสียหายถึงขนาด</p> <p>(๒) ไม่อุปการะเลี้ยงดู อีกฝ่ายหนึ่ง</p> <p>(๓) มีหนี้สินล้นพ้นตัว หรือทำหนี้เกินกึ่งหนึ่งของสินสมรส</p> <p>(๔) ขัดขวางการจัดการ สินสมรสของอีกฝ่ายหนึ่งโดยไม่มี เหตุผลอันสมควร</p>	<p>อีกฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอให้ศาลสั่งห้าม มิให้กระทำการนั้นได้</p> <p>มาตรา ๑๔๘๔ ถ้าคู่สมรส ฝ่ายซึ่งมีอำนาจจัดการสินสมรส</p> <p>(๑) จัดการสินสมรส เป็นที่เสียหายถึงขนาด</p> <p>(๒) ไม่อุปการะเลี้ยงดู อีกฝ่ายหนึ่ง</p> <p>(๓) มีหนี้สินล้นพ้นตัวหรือ ทำหนี้เกินกึ่งหนึ่งของสินสมรส</p> <p>(๔) ขัดขวางการจัดการ สินสมรสของอีกฝ่ายหนึ่งโดยไม่มี เหตุผลอันสมควร</p>

*** วรรคตอนตามที่ปรากฏในร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นางสาววรรณวี ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑๑,๖๑๑ คน เป็นผู้เสนอ)

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง กับที่มีการแก้ไข)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายสรเทพยุ บุญญามณี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นางสาวอรรณวี ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑๑,๖๑๑ คน เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)
<p>(๕) มีพฤติการณ์ปรากฏว่า จะทำความเสียหายให้แก่สินสมรส อีกฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอให้ ศาลสั่งอนุญาตให้ตนเป็นผู้จัดการสินสมรสแต่ผู้เดียวหรือสั่งให้แยกสินสมรสได้</p> <p>ในกรณีตามวรรคหนึ่ง ถ้ามีคำขอ ศาลอาจกำหนดวิธีคุ้มครองชั่วคราวเพื่อจัดการสินสมรสได้ตามที่เห็นสมควร และหากเป็นกรณีฉุกเฉินให้นำบทบัญญัติเรื่องคำขอ ในเหตุฉุกเฉินตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับ</p>	<p>(๕) มีพฤติการณ์ปรากฏว่า จะทำความเสียหายให้แก่สินสมรส อีกฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอให้ ศาลสั่งอนุญาตให้ตนเป็นผู้จัดการสินสมรสแต่ผู้เดียวหรือสั่งให้แยกสินสมรสได้</p> <p>ในกรณีตามวรรคหนึ่ง ถ้ามีคำขอ ศาลอาจกำหนดวิธีคุ้มครองชั่วคราวเพื่อจัดการสินสมรสได้ตามที่เห็นสมควร และหากเป็นกรณีฉุกเฉินให้นำบทบัญญัติเรื่องคำขอ ในเหตุฉุกเฉินตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับ</p>	<p>(๕) มีพฤติการณ์ปรากฏว่า จะทำความเสียหายให้แก่สินสมรส” *</p> <p>มาตรา ๓๘ ให้ยกเลิก ความในมาตรา ๑๔๘๔/๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p>	<p>(๕) มีพฤติการณ์ปรากฏว่า จะทำความเสียหายให้แก่สินสมรส อีกฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอให้ ศาลสั่งอนุญาตให้ตนเป็นผู้จัดการสินสมรสแต่ผู้เดียว หรือสั่งให้แยกสินสมรสได้</p> <p>ในกรณีตามวรรคหนึ่ง ถ้ามีคำขอ ศาลอาจกำหนดวิธีคุ้มครองชั่วคราว เพื่อจัดการสินสมรสได้ตามที่เห็นสมควร และหากเป็นกรณีฉุกเฉินให้นำบทบัญญัติเรื่องคำขอ ในเหตุฉุกเฉินตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับ”</p> <p>มาตรา ๒๕ ให้ยกเลิก ความในมาตรา ๑๔๘๔/๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p>	<p>(๕) มีพฤติการณ์ปรากฏว่า จะทำความเสียหายให้แก่สินสมรส อีกฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอให้ ศาลสั่งอนุญาตให้ตนเป็นผู้จัดการสินสมรสแต่ผู้เดียว หรือสั่งให้แยกสินสมรสได้</p> <p>ในกรณีตามวรรคหนึ่ง ถ้ามีคำขอ ศาลอาจกำหนดวิธีคุ้มครองชั่วคราว เพื่อจัดการสินสมรสได้ตามที่เห็นสมควร และหากเป็นกรณีฉุกเฉินให้นำบทบัญญัติเรื่องคำขอ ในเหตุฉุกเฉินตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับ”</p> <p>มาตรา ๒๕ ให้ยกเลิก ความในมาตรา ๑๔๘๔/๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p>	<p>(๕) มีพฤติการณ์ปรากฏว่า จะทำความเสียหายให้แก่สินสมรส อีกฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอให้ ศาลสั่งอนุญาตให้ตนเป็นผู้จัดการสินสมรสแต่ผู้เดียวหรือสั่งให้แยกสินสมรสได้</p> <p>ในกรณีตามวรรคหนึ่ง ถ้ามีคำขอ ศาลอาจกำหนดวิธีคุ้มครองชั่วคราวเพื่อจัดการสินสมรสได้ตามที่เห็นสมควร และหากเป็นกรณีฉุกเฉินให้นำบทบัญญัติเรื่องคำขอ ในเหตุฉุกเฉินตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับ</p>

* ข้อความตามที่ปรากฏในร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง กับที่มีการแก้ไข)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายสรรเพชญ บุญญามณี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นางสาวอรุณรวี ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑๑,๖๑๑ คน เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)
<p>มาตรา ๓๔๙๐ หน้าที่สามมี กริยาเป็นลูกหนี้ร่วมกันนั้นให้รวมถึง หนี้ที่สามมีหรือกริยาก่อให้เกิดขึ้น ในระหว่างสมรส ดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) หนี้เกี่ยวกับการจัดการ บ้านเรือนและจัดหาสิ่งจำเป็น สำหรับครอบครัว การอุปการะเลี้ยงดู ตลอดถึงการรักษาพยาบาลบุคคล ในครอบครัวและการศึกษาของบุตร ตามสมควรแก่อัธยาศัย</p> <p>(๒) หนี้ที่เกี่ยวข้องกับ สินสมรส</p> <p>(๓) หนี้ที่เกิดขึ้นเนื่องจาก การงานซึ่งสามมีกริยาทำด้วยกัน</p>	<p>มาตรา ๓๔๙๐ หนี้ที่คู่สมรส เป็นลูกหนี้ร่วมกันนั้นให้รวมถึงหนี้ ที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งก่อให้เกิดขึ้น ในระหว่างสมรส ดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) หนี้เกี่ยวกับการ จัดการบ้านเรือนและจัดหาสิ่งจำเป็น สำหรับครอบครัว การอุปการะเลี้ยงดู ตลอดถึงการรักษาพยาบาลบุคคล ในครอบครัวและการศึกษาของบุตร ตามสมควรแก่อัธยาศัย</p> <p>(๒) หนี้ที่เกี่ยวข้องกับ สินสมรส</p> <p>(๓) หนี้ที่เกิดขึ้นเนื่องจาก การงานซึ่งคู่สมรสทำด้วยกัน</p>	<p>มาตรา ๔๔๙๐ หนี้ที่คู่สมรส เป็นลูกหนี้ร่วมกันนั้นให้รวมถึงหนี้ ที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งก่อให้เกิดขึ้น ในระหว่างสมรส ดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) หนี้เกี่ยวกับการจัดการ บ้านเรือนและจัดหาสิ่งจำเป็นสำหรับ ครอบครัว การอุปการะเลี้ยงดูตลอดถึง การรักษาพยาบาลบุคคลในครอบครัว และการศึกษาของบุตรตามสมควร แก่อัธยาศัย</p> <p>(๒) หนี้ที่เกี่ยวข้องกับ สินสมรส</p> <p>(๓) หนี้ที่เกิดขึ้นเนื่องจาก การงานซึ่งคู่สมรสทำด้วยกัน</p>	<p>มาตรา ๓๑๑ หนี้ที่คู่สมรส เป็นลูกหนี้ร่วมกันนั้นให้รวมถึงหนี้ ที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งก่อให้เกิดขึ้นใน ระหว่างสมรส ดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) หนี้เกี่ยวกับการจัดการ บ้านเรือนและจัดหาสิ่งจำเป็นสำหรับ ครอบครัวการอุปการะเลี้ยงดูตลอดถึง การรักษาพยาบาลบุคคลในครอบครัว และการศึกษาของบุตรตามสมควร แก่อัธยาศัย</p> <p>(๒) หนี้ที่เกี่ยวข้องกับ สินสมรส</p> <p>(๓) หนี้ที่เกิดขึ้นเนื่องจาก การงานซึ่งคู่สมรสทำด้วยกัน</p>	<p>มาตรา ๓๑๑ หนี้ที่ คู่สมรส เป็นลูกหนี้ร่วมกันนั้นให้รวมถึงหนี้ ที่ คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งก่อให้เกิดขึ้น ในระหว่างสมรสดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) หนี้เกี่ยวกับการจัดการ บ้านเรือนและจัดหาสิ่งจำเป็นสำหรับ ครอบครัว การอุปการะเลี้ยงดูตลอดถึง การรักษาพยาบาลบุคคลในครอบครัว และการศึกษาของบุตรตามสมควร แก่อัธยาศัย</p> <p>(๒) หนี้ที่เกี่ยวข้องกับ สินสมรส</p> <p>(๓) หนี้ที่เกิดขึ้นเนื่องจาก การงานซึ่ง คู่สมรส ทำด้วยกัน***</p>	<p>มาตรา ๓๔๙๐ หนี้ที่คู่สมรส เป็นลูกหนี้ร่วมกันนั้นให้รวมถึงหนี้ ที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งก่อให้เกิดขึ้น ในระหว่างสมรส ดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) หนี้เกี่ยวกับการ จัดการบ้านเรือนและจัดหาสิ่งจำเป็น สำหรับครอบครัว การอุปการะเลี้ยงดู ตลอดถึงการรักษาพยาบาลบุคคล ในครอบครัวและการศึกษาของบุตร ตามสมควรแก่อัธยาศัย</p> <p>(๒) หนี้ที่เกี่ยวข้องกับ สินสมรส</p> <p>(๓) หนี้ที่เกิดขึ้นเนื่องจาก การงานซึ่งคู่สมรสทำด้วยกัน</p>

*** วรรคตอนตามที่ปรากฏในร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นางสาวอรุณรวี ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑๑,๖๑๑ คน เป็นผู้เสนอ)

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง กับที่มีการแก้ไข)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายสรเทพยุ บุญญามณี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นางสาวอรรณวี ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑๑,๖๑๑ คน เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)
<p>มาตรา ๑๔๔๓ ในกรณีที่ไม่มีการสมรสแล้ว สามเษกและภริยาต้องช่วยกันออกค่าใช้จ่ายสำหรับการบ้านเรือนตามส่วนมากและน้อยแห่งสิ้นส่วนตัวของตน</p> <p>มาตรา ๑๔๔๘ การสมรสที่เป็นโมฆะ ไม่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ทางทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา</p> <p>ในกรณีที่การสมรสเป็นโมฆะ ทรัพย์สินที่ฝ่ายใดหรือได้มาไม่มาก่อนหรือหลังการสมรสรวมทั้งดอกผลคงเป็นของฝ่ายนั้น ส่วนบรรดาทรัพย์สินที่ทำมาหาได้ร่วมกันให้แบ่งคนละครึ่ง เว้นแต่ศาลจะเห็นสมควร</p>	<p>“มาตรา ๑๔๔๓ ในกรณีที่ไม่มีการสมรสแล้ว คู่สมรสต้องช่วยกันออกค่าใช้จ่ายสำหรับการบ้านเรือนตามส่วนมากและน้อยแห่งสิ้นส่วนตัวของตน”</p> <p>มาตรา ๓๙ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๔๔๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๔๘ การสมรสที่เป็นโมฆะไม่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ทางทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส”</p>	<p>“มาตรา ๑๔๔๓ ในกรณีที่ไม่มีการสมรสแล้ว คู่สมรสต้องช่วยกันออกค่าใช้จ่ายสำหรับการบ้านเรือนตามส่วนมากและน้อยแห่งสิ้นส่วนตัวของตน”</p> <p>มาตรา ๔๙ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๔๔๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๔๘ การสมรสที่เป็นโมฆะ ไม่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ทางทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส”</p>	<p>“มาตรา ๑๔๔๓ ในกรณีที่ไม่มีการสมรสแล้ว คู่สมรสต้องช่วยกันออกค่าใช้จ่ายสำหรับการบ้านเรือนตามส่วนมากและน้อยแห่งสิ้นส่วนตัวของตน”</p> <p>มาตรา ๓๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๔๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๔๘ การสมรสที่เป็นโมฆะ ไม่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ทางทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส”</p>	<p>“มาตรา ๑๔๔๓ ในกรณีที่ไม่มีการสมรสแล้ว คู่สมรสต้องช่วยกันออกค่าใช้จ่ายสำหรับการบ้านเรือนตามส่วนมากและน้อยแห่งสิ้นส่วนตัวของตน”</p> <p>มาตรา ๓๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๔๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๔๘ การสมรสที่เป็นโมฆะ ไม่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ทางทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส”</p>	<p>“มาตรา ๑๔๔๓ ในกรณีที่ไม่มีการสมรสแล้ว คู่สมรสต้องช่วยกันออกค่าใช้จ่ายสำหรับการบ้านเรือนตามส่วนมากและน้อยแห่งสิ้นส่วนตัวของตน”</p> <p>มาตรา ๓๙ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๔๔๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๔๘ การสมรสที่เป็นโมฆะไม่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ทางทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส”</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง กับที่มีการแก้ไข)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายสรรเพชญ บุญญามณี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นางสาวอรอรณ์ ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑๑,๖๑๑ คน เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)
<p>สิทธิที่ได้มา เพราะการสมรสก่อนที่ชายหรือหญิงนั้นรู้ถึงเหตุที่ทำให้การสมรสเป็นโมฆะ แต่การสมรสที่เป็นโมฆะดังกล่าว ไม่ทำให้คู่สมรสเกิดสิทธิรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรมของคุณสมรสอีกฝ่ายหนึ่ง</p> <p>การสมรสที่เป็นโมฆะ เพราะฝ่าฝืนมาตรา ๑๔๔๙ มาตรา ๑๔๕๐ หรือมาตรา ๑๔๕๘ หรือฝ่าฝืนมาตรา ๑๔๕๒ ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดได้สมรสโดยสุจริตฝ่ายนั้นมีสิทธิเรียกค่าทดแทนได้ และถ้าการสมรสที่เป็นโมฆะนั้นทำให้ฝ่ายที่ได้สมรสโดยสุจริตต้องยากจนลง เพราะไม่มีรายได้พอจากทรัพย์สินหรือจากการงานที่เคยทำอยู่ก่อนมีคำพิพากษาถึงที่สุด หรือก่อนที่จะได้รู้ว่าการสมรสของตนเป็นโมฆะแล้วแต่กรณี ฝ่ายนั้นมีสิทธิเรียกค่าเลี้ยงชีพได้ด้วย สิทธิเรียกค่าเลี้ยงชีพในกรณีนี้ให้นับมาตรา ๑๕๒๖ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๑๕๒๘ มาใช้บังคับ โดยอนุโลม</p>	<p>เพราะการสมรสก่อนที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งนั้นรู้ถึงเหตุที่ทำให้การสมรสเป็นโมฆะ แต่การสมรสที่เป็นโมฆะดังกล่าว ไม่ทำให้คู่สมรสเกิดสิทธิรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรมของคุณสมรสอีกฝ่ายหนึ่ง”</p>	<p>เพราะการสมรสก่อนที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งนั้นรู้ถึงเหตุที่ทำให้การสมรสเป็นโมฆะ แต่การสมรสที่เป็นโมฆะดังกล่าว ไม่ทำให้คู่สมรสเกิดสิทธิรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรมของคุณสมรสอีกฝ่ายหนึ่ง”</p>	<p>เสื่อมสิทธิที่ได้มา เพราะการสมรสก่อนที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งนั้นรู้ถึงเหตุที่ทำให้การสมรสเป็นโมฆะ แต่การสมรสที่เป็นโมฆะดังกล่าว ไม่ทำให้คู่สมรสเกิดสิทธิรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรมของคุณสมรสอีกฝ่ายหนึ่ง</p> <p>การสมรสที่เป็นโมฆะ เพราะฝ่าฝืนมาตรา ๑๔๔๙ มาตรา ๑๔๕๐ หรือมาตรา ๑๔๕๘ หรือฝ่าฝืนมาตรา ๑๔๕๒ ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดได้สมรสโดยสุจริตฝ่ายนั้นมีสิทธิเรียกค่าทดแทนได้ และถ้าการสมรสที่เป็นโมฆะนั้นทำให้ฝ่ายที่ได้สมรสโดยสุจริตต้องยากจนลง เพราะไม่มีรายได้พอจากทรัพย์สินหรือจากการงานที่เคยทำอยู่ก่อนมีคำพิพากษาถึงที่สุด หรือก่อนที่จะได้รู้ว่าการสมรสของตนเป็นโมฆะแล้วแต่กรณี ฝ่ายนั้นมีสิทธิเรียกค่าเลี้ยงชีพได้ด้วย สิทธิเรียกค่าเลี้ยงชีพในกรณีนี้ให้นับมาตรา ๑๕๒๖ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๑๕๒๘ มาใช้บังคับ โดยอนุโลม</p>	<p>เสื่อมสิทธิที่ได้มา เพราะการสมรสก่อนที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งนั้นรู้ถึงเหตุที่ทำให้การสมรสเป็นโมฆะ แต่การสมรสที่เป็นโมฆะดังกล่าว ไม่ทำให้คู่สมรสเกิดสิทธิรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรมของคุณสมรสอีกฝ่ายหนึ่ง***</p> <p>การสมรสที่เป็นโมฆะ เพราะฝ่าฝืนมาตรา ๑๔๔๙ มาตรา ๑๔๕๐ หรือมาตรา ๑๔๕๘ หรือ ฝ่าฝืนมาตรา ๑๔๕๒ ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดได้สมรสโดยสุจริตฝ่ายนั้นมีสิทธิเรียกค่าทดแทนได้ และถ้าการสมรสที่เป็นโมฆะนั้นทำให้ฝ่ายที่ได้สมรสโดยสุจริตต้องยากจนลงเพราะไม่มีรายได้พอจากทรัพย์สิน หรือจากการงานที่เคยทำอยู่ก่อนมีคำพิพากษาถึงที่สุด หรือก่อนที่จะได้รู้ว่าการสมรสของตนเป็นโมฆะแล้วแต่กรณี ฝ่ายนั้นมีสิทธิเรียกค่าเลี้ยงชีพได้ด้วย สิทธิเรียกค่าเลี้ยงชีพในกรณีนี้ให้นับมาตรา ๑๕๒๖ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๑๕๒๘ มาใช้บังคับ โดยอนุโลม***</p>	<p>เพราะการสมรสก่อนที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งนั้นรู้ถึงเหตุที่ทำให้การสมรสเป็นโมฆะ แต่การสมรสที่เป็นโมฆะดังกล่าว ไม่ทำให้คู่สมรสเกิดสิทธิรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรมของคุณสมรสอีกฝ่ายหนึ่ง”</p>

*** วรรคตอนตามที่ปรากฏในร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นางสาวอรอรณ์ ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑๑,๖๑๑ คน เป็นผู้เสนอ)

<p>ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง กับที่มีการแก้ไข)</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายสรรเพชญ์ บุญญามณี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นางสาวอรรณวี ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑๑,๖๑๑ คน เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)</p>
<p>สิทธิเรียกร้องค่าทดแทน หรือค่าเลี้ยงชีพตามวรรคสาม มีกำหนดอายุความสองปีนับแต่วันที่ มีคำพิพากษาถึงที่สุด สำหรับกรณี การสมรสเป็นโมฆะเพราะฝ่าฝืน มาตรา ๑๔๔๙ มาตรา ๑๔๕๐ หรือ มาตรา ๑๔๕๘ หรือนับแต่วันที่รู้ ถึงเหตุที่ทำให้การสมรสเป็นโมฆะ สำหรับกรณีการสมรสเป็นโมฆะ เพราะฝ่าฝืนมาตรา ๑๔๕๒</p> <p>มาตรา ๑๕๐๔ การสมรส ที่เป็นโมฆียะเพราะฝ่าฝืน มาตรา ๑๔๔๘ ผู้มีส่วนได้เสียขอให้ เพิกถอนการสมรสได้ แต่บิดามารดา หรือผู้ปกครองที่ให้ความยินยอมแล้ว จะขอให้เพิกถอนการสมรสไม่ได้</p> <p>ถ้าศาลมิได้สั่งให้เพิกถอน การสมรสจนชายหญิงมีอายุครบตาม</p>	<p>มาตรา ๔๑ ให้อยกเลิก ความในวรรคสองของมาตรา ๑๕๐๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและ พาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“ถ้าศาลมิได้สั่งให้เพิกถอน การสมรสจนบุคคลทั้งสองมีอายุ</p>	<p>มาตรา ๕๑ ให้อยกเลิก ความในวรรคสองของมาตรา ๑๕๐๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“ถ้าศาลมิได้สั่งให้เพิกถอน การสมรสจนบุคคลมีอายุครบตาม</p>	<p>สิทธิเรียกร้องค่าทดแทน หรือค่าเลี้ยงชีพตามวรรคสาม มีกำหนดอายุความสองปีนับแต่วันที่ มีคำพิพากษาถึงที่สุด สำหรับกรณี การสมรสเป็นโมฆะเพราะฝ่าฝืน มาตรา ๑๔๔๙ มาตรา ๑๔๕๐ หรือ มาตรา ๑๔๕๘ หรือนับแต่วันที่รู้ ถึงเหตุที่ทำให้การสมรสเป็นโมฆะ สำหรับกรณีการสมรสเป็นโมฆะ เพราะฝ่าฝืนมาตรา ๑๔๕๒”</p> <p>มาตรา ๓๘ ให้อยกเลิก ความในมาตรา ๑๕๐๔ แห่งประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๕๐๔ การสมรส ที่เป็นโมฆียะเพราะฝ่าฝืน มาตรา ๑๔๔๘ ผู้มีส่วนได้เสียขอให้ เพิกถอนการสมรสได้ แต่บิดามารดา หรือผู้ปกครองที่ให้ความยินยอมแล้ว จะขอให้เพิกถอนการสมรสไม่ได้</p> <p>ถ้าศาลมิได้สั่งให้เพิกถอน การสมรสจนบุคคลใดบุคคลหนึ่ง</p>	<p>สิทธิเรียกร้องค่าทดแทน หรือค่าเลี้ยงชีพตามวรรคสาม มีกำหนดอายุความสองปีนับแต่วันที่ มีคำพิพากษาถึงที่สุด สำหรับกรณี การสมรสเป็นโมฆะเพราะฝ่าฝืน มาตรา ๑๔๔๙ มาตรา ๑๔๕๐ หรือ มาตรา ๑๔๕๘ หรือนับแต่วันที่รู้ ถึงเหตุที่ทำให้การสมรสเป็นโมฆะ สำหรับกรณีการสมรสเป็นโมฆะ เพราะฝ่าฝืนมาตรา ๑๔๕๒”</p> <p>มาตรา ๓๘ ให้อยกเลิก ความในมาตรา ๑๕๐๔ แห่งประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๕๐๔ การสมรส ที่เป็นโมฆียะเพราะฝ่าฝืน มาตรา ๑๔๔๘ ผู้มีส่วนได้เสียขอให้ เพิกถอนการสมรสได้ แต่บิดามารดา หรือผู้ปกครองที่ให้ความยินยอมแล้ว จะขอให้เพิกถอนการสมรสไม่ได้</p> <p>ถ้าศาลมิได้สั่งให้เพิกถอน การสมรสจน บุคคลใดบุคคลหนึ่ง</p>	<p>มาตรา ๔๑ ให้อยกเลิก ความในวรรคสองของมาตรา ๑๕๐๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและ พาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“ถ้าศาลมิได้สั่งให้เพิกถอน การสมรสจนบุคคลทั้งสองมีอายุ</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง กับที่มีการแก้ไข)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายสรเทพยุ บุญญามณี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นางสาวอรรณวี ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑๑,๖๑๑ คน เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)
<p>มาตรา ๑๔๔๘ หรือเมื่อหญิง มีครรภ์ก่อนอายุครบตาม มาตรา ๑๔๔๘ ให้ถือว่าการสมรส สมบูรณ์มาตั้งแต่เวลาสมรส</p> <p>มาตรา ๑๕๐๘ การสมรส ที่เป็นโมฆียะเพราะคู่สมรสสำคัญผิดตัว หรือถูกกลั่นแกล้งหรือถูกข่มขู่ เฉพาะแต่ คู่สมรสที่สำคัญผิดตัวหรือถูกกลั่นแกล้ง หรือถูกข่มขู่เท่านั้นขอเพิกถอน การสมรสได้</p> <p>ในกรณีที่มีผู้มิสิทธิขอเพิกถอน การสมรสเป็นบุคคลที่ถูกศาลสั่งให้เป็น คนไร้ความสามารถ ให้บุคคล ซึ่งอาจร้องขอต่อศาลให้สั่งให้บุคคล วิกลจริตเป็นคนไร้ความสามารถ ตามมาตรา ๒๙ ขอเพิกถอน การสมรสได้ด้วย แต่ถ้าผู้มีสิทธิ</p>	<p>ครบตามมาตรา ๑๔๔๘ หรือในกรณี การสมรสระหว่างชายหญิง เมื่อหญิง มีครรภ์ก่อนอายุครบตามมาตรา ๑๔๔๘ ให้ถือว่าการสมรสสมบูรณ์ มาตั้งแต่เวลาสมรส”</p> <p>มาตรา ๔๒ ให้ยกเลิก ความในวรรคสองของมาตรา ๑๕๐๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“ในกรณีที่ผู้มีสิทธิขอเพิกถอน การสมรสเป็นบุคคลที่ถูกศาลสั่งให้ เป็นคนไร้ความสามารถ ให้บุคคล ซึ่งอาจร้องขอต่อศาลให้สั่งให้บุคคล วิกลจริตเป็นคนไร้ความสามารถ ตามมาตรา ๒๘ ขอเพิกถอน การสมรสได้ด้วย แต่ถ้าผู้มีสิทธิ</p>	<p>มาตรา ๑๔๔๘ หรือเมื่อบุคคลนั้น มีครรภ์ก่อนอายุครบตามมาตรา ๑๔๔๘ ให้ถือว่าการสมรสสมบูรณ์มาตั้งแต่ เวลาสมรส”</p> <p>มาตรา ๕๒ ให้ยกเลิก ความในวรรคสองของมาตรา ๑๕๐๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“ในกรณีที่ผู้มีสิทธิขอเพิกถอน การสมรสเป็นบุคคลที่ถูกศาลสั่งให้ เป็นคนไร้ความสามารถ ให้บุคคล ซึ่งอาจร้องขอต่อศาลให้สั่งให้บุคคล วิกลจริตเป็นคนไร้ความสามารถ ตามมาตรา ๒๘ ขอเพิกถอน การสมรสได้ด้วย แต่ถ้าผู้มีสิทธิ</p>	<p>มีอายุครบตามมาตรา ๑๔๔๘ หรือ เมื่อบุคคลมีครรภ์ก่อนอายุครบ ตามมาตรา ๑๔๔๘ ให้ถือว่าการสมรส สมบูรณ์มาตั้งแต่เวลาสมรส”</p>	<p>มีอายุครบตามมาตรา ๑๔๔๘ หรือ เมื่อหญิงมีครรภ์ก่อนอายุครบ ตามมาตรา ๑๔๔๘ ให้ถือว่าการสมรส สมบูรณ์มาตั้งแต่เวลาสมรส”***</p> <p>มาตรา ๔๒ ให้ยกเลิก ความในวรรคสองของมาตรา ๑๕๐๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“ในกรณีที่ผู้มีสิทธิขอเพิกถอน การสมรสเป็นบุคคลที่ถูกศาลสั่งให้ เป็นคนไร้ความสามารถ ให้บุคคล ซึ่งอาจร้องขอต่อศาลให้สั่งให้บุคคล วิกลจริตเป็นคนไร้ความสามารถ ตามมาตรา ๒๘ ขอเพิกถอน การสมรสได้ด้วย แต่ถ้าผู้มีสิทธิ</p>	<p>ครบตามมาตรา ๑๔๔๘ หรือในกรณี การสมรสระหว่างชายหญิง เมื่อหญิง มีครรภ์ก่อนอายุครบตามมาตรา ๑๔๔๘ ให้ถือว่าการสมรสสมบูรณ์ มาตั้งแต่เวลาสมรส”</p> <p>มาตรา ๔๒ ให้ยกเลิก ความในวรรคสองของมาตรา ๑๕๐๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“ในกรณีที่ผู้มีสิทธิขอเพิกถอน การสมรสเป็นบุคคลที่ถูกศาลสั่งให้ เป็นคนไร้ความสามารถ ให้บุคคล ซึ่งอาจร้องขอต่อศาลให้สั่งให้บุคคล วิกลจริตเป็นคนไร้ความสามารถ ตามมาตรา ๒๘ ขอเพิกถอน การสมรสได้ด้วย แต่ถ้าผู้มีสิทธิ</p>

*** วรรคตอนตามที่ปรากฏในร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นางสาวอรรณวี ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑๑,๖๑๑ คน เป็นผู้เสนอ)

<p>ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง กับที่มีการแก้ไข)</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายสรเทพชัย บุญงาม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นางสาววรรณวี ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑๑,๖๑๑ คน เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)</p>
<p>ขอเพิกถอนการสมรส เป็นคนวิกลจริตที่ศาลยังไม่ได้สั่ง ให้เป็นคนไร้ความสามารถ บุคคลดังกล่าวจะร้องขอเพิกถอน การสมรสก็ได้ แต่ต้องขอให้ศาลสั่งให้ คนวิกลจริตเป็นคนไร้ความสามารถ พร้อมกันด้วย ในกรณีที่ศาลมีคำสั่ง ให้ยกคำขอให้ศาลสั่งเป็นคนไร้ ความสามารถ ก็ให้ศาลมีคำสั่ง ยกคำขอเพิกถอนการสมรสของคุณ ดังกล่าวนั้นเสียด้วย คำสั่งศาลให้ยกคำขอเพิกถอน การสมรสของคุณตามวรรคสอง ไม่กระทบกระเทือนสิทธิการขอเพิกถอน การสมรสของคุณสมรส แต่คุณสมรส จะต้องใช้สิทธินั้นภายในกำหนด ระยะเวลาที่คุณสมรสมีอยู่ ถ้าระยะเวลา ดังกล่าวเหลืออยู่ไม่ถึงหกเดือน นับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งให้ยกคำขอ เพิกถอนการสมรสของคุณ ดังกล่าวหรือไม่มีเหลืออยู่เลย ก็ให้ ขยายระยะเวลานั้นออกไปได้ให้ครบ หกเดือนหรืออีกหกเดือนนับแต่วันที่</p>	<p>ขอเพิกถอนการสมรส เป็นคนวิกลจริตที่ศาลยังไม่ได้สั่ง ให้เป็นคนไร้ความสามารถ บุคคลดังกล่าวจะร้องขอเพิกถอน การสมรสก็ได้ แต่ต้องขอให้ศาลสั่งให้ คนวิกลจริตเป็นคนไร้ความสามารถ พร้อมกันด้วย ในกรณีที่ศาลมีคำสั่ง ให้ยกคำขอให้ศาลสั่งเป็น คนไร้ความสามารถ ก็ให้ศาลมีคำสั่ง ยกคำขอเพิกถอนการสมรสของคุณ ดังกล่าวนั้นเสียด้วย”</p>	<p>ขอเพิกถอนการสมรส เป็นคนวิกลจริตที่ศาลยังไม่ได้สั่ง ให้เป็นคนไร้ความสามารถ บุคคลดังกล่าวจะร้องขอเพิกถอน การสมรสก็ได้ แต่ต้องขอให้ศาลสั่งให้ คนวิกลจริตเป็นคนไร้ความสามารถ พร้อมกันด้วย ในกรณีที่ศาลมีคำสั่ง ให้ยกคำขอให้ศาลสั่งเป็น คนไร้ความสามารถ ก็ให้ศาลมีคำสั่ง ยกคำขอเพิกถอนการสมรสของคุณ ดังกล่าวนั้นเสียด้วย”</p>			<p>ขอเพิกถอนการสมรส เป็นคนวิกลจริตที่ศาลยังไม่ได้สั่ง ให้เป็นคนไร้ความสามารถ บุคคลดังกล่าวจะร้องขอเพิกถอน การสมรสก็ได้ แต่ต้องขอให้ศาลสั่งให้ คนวิกลจริตเป็นคนไร้ความสามารถ พร้อมกันด้วย ในกรณีที่ศาลมีคำสั่ง ให้ยกคำขอให้ศาลสั่งเป็น คนไร้ความสามารถ ก็ให้ศาลมีคำสั่ง ยกคำขอเพิกถอนการสมรสของคุณ ดังกล่าวนั้นเสียด้วย”</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง กับที่มีการแก้ไข)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายสรเทพชัย บุญงาม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นางสาวอรุณวี ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑๑,๖๑๑ คน เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)
<p>ศาลมีคำสั่งให้ยกคำขอเพิกถอน การสมรสของบุคคลดังกล่าว แล้วแต่กรณี</p> <p>มาตรา ๑๕๑๐ การสมรส ที่เป็นโมฆียะเพราะมิได้รับ ความยินยอมของบุคคลดังกล่าว ในมาตรา ๑๔๕๔ เฉพาะบุคคลที่อาจ ให้ความยินยอมตามมาตรา ๑๔๕๔ เท่านั้น ขอให้เพิกถอนการสมรสได้</p> <p>สิทธิขอเพิกถอนการสมรส ตามมาตรานี้เป็นอันระงับเมื่อคู่สมรสนั้น มีอายุครบยี่สิบปีบริบูรณ์หรือ เมื่อหญิงมีครรภ์</p> <p>การฟ้องขอเพิกถอน การสมรสตามมาตรานี้ให้มีอายุความ หนึ่งปีนับแต่วันทราบการสมรส</p>	<p>มาตรา ๔๓ ให้ยกเลิก ความในวรรคสองของมาตรา ๑๕๑๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“สิทธิขอเพิกถอนการสมรส ตามมาตรานี้เป็นอันระงับเมื่อคู่สมรสนั้น มีอายุครบยี่สิบปีบริบูรณ์ หรือในกรณี การสมรสระหว่างชายหญิง เมื่อหญิงมีครรภ์”</p>				<p>มาตรา ๔๓ ให้ยกเลิก ความในวรรคสองของมาตรา ๑๕๑๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“สิทธิขอเพิกถอนการสมรส ตามมาตรานี้เป็นอันระงับเมื่อคู่สมรสนั้น มีอายุครบยี่สิบปีบริบูรณ์ หรือในกรณี การสมรสระหว่างชายหญิง เมื่อหญิงมีครรภ์”</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง กับที่มีการแก้ไข)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายสรเทพชัย บุญงาม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นางสาวอรณวี ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑๑,๖๑๑ คน เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)
<p>มาตรา ๑๕๓๓ เมื่อหย่ากัน ให้แบ่งสินสมรสให้ชายและหญิง ได้ส่วนเท่ากัน</p> <p>มาตรา ๑๕๓๖ เด็กเกิด แต่หญิงขณะเป็นภริยาชายหรือ ภายในสามร้อยสิบวันนับแต่วันที่ การสมรสสิ้นสุดลง ให้สันนิษฐาน ไว้ก่อนว่าเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมาย ของชายผู้เป็นสามี หรือเคยเป็นสามี แล้วแต่กรณี</p> <p>ให้นำความในวรรคหนึ่ง มาใช้บังคับแก่บุตรที่เกิดจากหญิง ก่อนที่ได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดของ ศาลแสดงว่าการสมรสเป็นโมฆะ หรือภายในระยะเวลาสามร้อยสิบวัน นับแต่นั้น</p>	<p>มาตรา ๑๕๓๓ เมื่อหย่ากัน ให้แบ่งสินสมรสให้คู่สมรสแต่ละฝ่าย ได้ส่วนเท่ากัน”</p> <p>มาตรา ๕๒ ให้ยกเลิก ความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๕๓๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและ พาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๕๓๖ เด็กเกิด แต่หญิงขณะเป็นคู่สมรสกับชายหรือ ภายในสามร้อยสิบวันนับแต่วันที่ การสมรสสิ้นสุดลง ให้สันนิษฐาน ไว้ก่อนว่าเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมาย ของชายผู้เป็นคู่สมรสหรือเคยเป็น คู่สมรส แล้วแต่กรณี”</p>	<p>“มาตรา ๑๕๓๓ เมื่อหย่ากัน ให้แบ่งสินสมรสให้คู่สมรสได้ส่วน เท่ากัน”</p>	<p>“มาตรา ๑๕๓๓ เมื่อหย่ากัน ให้แบ่งสินสมรสให้คู่สมรสได้ส่วน เท่ากัน”</p>	<p>“มาตรา ๑๕๓๓ เมื่อหย่ากัน ให้แบ่งสินสมรสให้ คู่สมรส ได้ส่วน เท่ากัน”***</p>	<p>มาตรา ๑๕๓๓ เมื่อหย่ากัน ให้แบ่งสินสมรสให้คู่สมรสแต่ละฝ่าย ได้ส่วนเท่ากัน”</p> <p>มาตรา ๕๒ ให้ยกเลิก ความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๕๓๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและ พาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๕๓๖ เด็กเกิด แต่หญิงขณะเป็นคู่สมรสกับชายหรือ ภายในสามร้อยสิบวันนับแต่วันที่ การสมรสสิ้นสุดลง ให้สันนิษฐาน ไว้ก่อนว่าเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมาย ของชายผู้เป็นคู่สมรสหรือเคยเป็น คู่สมรส แล้วแต่กรณี”</p>

*** วรรคตอนตามที่ปรากฏในร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นางสาวอรณวี ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑๑,๖๑๑ คน เป็นผู้เสนอ)

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง กับที่มีการแก้ไข)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายสรเทพชัย บุญงาม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นางสาวอรุณวี ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑๑,๖๑๑ คน เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)
<p>มาตรา ๑๕๓๗ ในกรณี ที่หญิงทำการสมรสใหม่นั้นเป็นการฝ่าฝืน มาตรา ๑๔๕๓ และคลอดบุตร ภายในสามร้อยสิบวันนับแต่วันที่ การสมรสสิ้นสุดลง ให้สันนิษฐาน ไว้ก่อนว่าเด็กที่เกิดแต่หญิงนั้นเป็นบุตร ชอบด้วยกฎหมายของชายผู้เป็นสามี คนใหม่ และห้ามมิให้นำข้อ สันนิษฐานในมาตรา ๑๕๓๖ ที่ว่าเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมาย ของสามีเดิมมาใช้บังคับ ทั้งนี้ เว้นแต่ มีคำพิพากษาของศาลแสดงว่าเด็ก มิใช่บุตรชอบด้วยกฎหมายของชาย ผู้เป็นสามีคนใหม่นั้น</p>	<p>มาตรา ๕๓ ให้ยกเลิก ความในมาตรา ๑๕๓๗ แห่งประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๕๓๗ ในกรณี ที่หญิงทำการสมรสใหม่นั้นเป็นการฝ่าฝืน มาตรา ๑๔๕๓ และคลอดบุตร ภายในสามร้อยสิบวันนับแต่วันที่ การสมรสสิ้นสุดลง ให้สันนิษฐาน ไว้ก่อนว่าเด็กที่เกิดแต่หญิงนั้นเป็นบุตร ชอบด้วยกฎหมายของชายผู้เป็น คู่สมรสคนใหม่ และห้ามมิให้นำข้อ สันนิษฐานในมาตรา ๑๕๓๖ ที่ว่าเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมาย ของชายผู้เป็นคู่สมรสเดิมมาใช้บังคับ ทั้งนี้ เว้นแต่มีคำพิพากษาของศาล แสดงว่าเด็กมิใช่บุตรชอบด้วย กฎหมายของชายผู้เป็นคู่สมรส คนใหม่นั้น”</p>				<p>มาตรา ๕๓ ให้ยกเลิก ความในมาตรา ๑๕๓๗ แห่งประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๕๓๗ ในกรณี ที่หญิงทำการสมรสใหม่นั้นเป็นการฝ่าฝืน มาตรา ๑๔๕๓ และคลอดบุตร ภายในสามร้อยสิบวันนับแต่วันที่ การสมรสสิ้นสุดลง ให้สันนิษฐาน ไว้ก่อนว่าเด็กที่เกิดแต่หญิงนั้นเป็นบุตร ชอบด้วยกฎหมายของชายผู้เป็น คู่สมรสคนใหม่ และห้ามมิให้นำข้อ สันนิษฐานในมาตรา ๑๕๓๖ ที่ว่าเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมาย ของชายผู้เป็นคู่สมรสเดิมมาใช้บังคับ ทั้งนี้ เว้นแต่มีคำพิพากษาของศาล แสดงว่าเด็กมิใช่บุตรชอบด้วย กฎหมายของชายผู้เป็นคู่สมรส คนใหม่นั้น”</p>

<p>ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง กับที่มีการแก้ไข)</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายสรเทพชัย บุญงาม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นางสาวอรอนวี ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑๑,๖๑๑ คน เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)</p>
<p>มาตรา ๑๕๓๘ ในกรณีที่ ชายหรือหญิงสมรสฝ่าฝืน มาตรา ๑๔๕๒ เด็กที่เกิดในระหว่าง การสมรสที่ฝ่าฝืนนั้น ให้สันนิษฐาน ไว้ก่อนว่าเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมาย ของชายผู้เป็นสามีซึ่งได้จดทะเบียน สมรสครั้งหลัง</p> <p>ในกรณีที่หญิงสมรสฝ่าฝืน มาตรา ๑๔๕๒ ถ้ามีคำพิพากษา ถึงที่สุดแสดงว่าเด็กมิใช่บุตรชอบด้วย กฎหมายของชายผู้เป็นสามีซึ่งได้ จดทะเบียนสมรสครั้งหลัง ให้นำข้อ สันนิษฐานในมาตรา ๑๕๓๖ มาใช้บังคับ</p>	<p>มาตรา ๕๔ ให้ยกเลิกความ ในวรรคหนึ่งและวรรคสองของ มาตรา ๑๕๓๘ แห่งประมวลกฎหมาย แพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๕๓๘ ในกรณี ที่บุคคลสมรสฝ่าฝืนมาตรา ๑๔๕๒ เด็กที่เกิดในระหว่างการสมรส ที่ฝ่าฝืนนั้น ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า เป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของชาย ผู้เป็นคู่สมรสซึ่งได้จดทะเบียนสมรส ครั้งหลัง</p> <p>ในกรณีที่หญิงสมรสฝ่าฝืน มาตรา ๑๔๕๒ ถ้ามีคำพิพากษา ถึงที่สุดแสดงว่าเด็กมิใช่บุตรชอบด้วย กฎหมายของชายผู้เป็นคู่สมรส ซึ่งได้จดทะเบียนสมรสครั้งหลัง ให้นำข้อสันนิษฐานในมาตรา ๑๕๓๖ มาใช้บังคับ”</p>				<p>มาตรา ๕๔ ให้ยกเลิกความ ในวรรคหนึ่งและวรรคสองของ มาตรา ๑๕๓๘ แห่งประมวลกฎหมาย แพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๕๓๘ ในกรณี ที่บุคคลสมรสฝ่าฝืนมาตรา ๑๔๕๒ เด็กที่เกิดในระหว่างการสมรส ที่ฝ่าฝืนนั้น ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า เป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของชาย ผู้เป็นคู่สมรสซึ่งได้จดทะเบียนสมรส ครั้งหลัง</p> <p>ในกรณีที่หญิงสมรสฝ่าฝืน มาตรา ๑๔๕๒ ถ้ามีคำพิพากษา ถึงที่สุดแสดงว่าเด็กมิใช่บุตรชอบด้วย กฎหมายของชายผู้เป็นคู่สมรส ซึ่งได้จดทะเบียนสมรสครั้งหลัง ให้นำข้อสันนิษฐานในมาตรา ๑๕๓๖ มาใช้บังคับ”</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง กับที่มีการแก้ไข)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายสรเทพชัย บุญงาม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นางสาวอรรณวี ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑๑,๖๑๑ คน เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)
<p>ให้นำความในวรรคหนึ่ง มาใช้บังคับแก่เด็กที่เกิดภายใน สามร้อยสิบวันนับแต่วันที่ศาล มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้การสมรส เป็นโมฆะเพราะฝ่าฝืนมาตรา ๑๔๕๒ ด้วย</p> <p>มาตรา ๑๕๓๙ ในกรณี ที่สันนิษฐานว่าเด็กเป็นบุตรชอบด้วย กฎหมายของชายผู้เป็นหรือเคยเป็น สามีตามมาตรา ๑๕๓๖ มาตรา ๑๕๓๗ หรือมาตรา ๑๕๓๘ ชายผู้เป็นหรือ เคยเป็นสามีจะไม่รับเด็กเป็นบุตร ของตนก็ได้ โดยฟ้องเด็กกับมารดาเด็ก ร่วมกันเป็นจำเลยและพิสูจน์ได้ว่า ตนไม่ได้อยู่ร่วมกับมารดาเด็ก ในระยะเวลาตั้งครรภ์คือระหว่าง</p>	<p>มาตรา ๕๕ ให้ยกเลิก ความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๕๓๙ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติ แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๕๓๙ ในกรณี ที่สันนิษฐานว่าเด็กเป็นบุตรชอบด้วย กฎหมายของชายผู้เป็นหรือเคยเป็น คู่สมรสตามมาตรา ๑๕๓๖ มาตรา ๑๕๓๗ หรือมาตรา ๑๕๓๘ ชายผู้เป็นหรือ เคยเป็นคู่สมรสจะไม่รับเด็กเป็นบุตร ของตนก็ได้ โดยฟ้องเด็กกับมารดาเด็ก ร่วมกันเป็นจำเลย และพิสูจน์ได้ว่า ตนไม่ได้อยู่ร่วมกับมารดาเด็ก ในระยะเวลาตั้งครรภ์คือระหว่าง</p>				<p>มาตรา ๕๕ ให้ยกเลิก ความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๕๓๙ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติ แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๕๓๙ ในกรณี ที่สันนิษฐานว่าเด็กเป็นบุตรชอบด้วย กฎหมายของชายผู้เป็นหรือเคยเป็น คู่สมรสตามมาตรา ๑๕๓๖ มาตรา ๑๕๓๗ หรือมาตรา ๑๕๓๘ ชายผู้เป็นหรือ เคยเป็นคู่สมรสจะไม่รับเด็กเป็นบุตร ของตนก็ได้ โดยฟ้องเด็กกับมารดาเด็ก ร่วมกันเป็นจำเลยและพิสูจน์ได้ว่า ตนไม่ได้อยู่ร่วมกับมารดาเด็ก ในระยะเวลาตั้งครรภ์คือระหว่าง</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง กับที่มีการแก้ไข)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายสรเทพยุ บุญญาณดี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นางสาวอรณวี ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑๑,๖๑๑ คน เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)
<p>หนึ่งร้อยแปดสิบวันถึงสามร้อยสิบวัน ก่อนเด็กเกิด หรือตนไม่สามารถเป็น บิดาของเด็กได้เพราะเหตุอย่างอื่น แต่ถ้าในขณะที่ยื่นฟ้อง มารดาเด็กไม่มีชีวิตอยู่ จะฟ้องเด็ก แต่ผู้เดียวเป็นจำเลยก็ได้ ถ้าเด็ก ไม่มีชีวิตอยู่ไม่ว่ามารดาของเด็กจะมี ชีวิตอยู่หรือไม่ จะยื่นคำร้องขอให้ศาล แสดงว่าเด็กนั้นไม่เป็นบุตรก็ได้ ในกรณีที่มารดาของเด็กหรือทายาท ของเด็กยังมีชีวิตอยู่ ให้ศาลส่งสำเนา คำร้องนี้ไปให้ด้วย และถ้าศาล เห็นสมควร จะส่งสำเนาคำร้อง ไปให้อัยการพิจารณาเพื่อดำเนินคดี แทนเด็กด้วยก็ได้</p> <p>มาตรา ๑๕๔๑ ชายผู้เป็น หรือเคยเป็นสามีจะฟ้องคดีไม่รับเด็ก เป็นบุตรตามมาตรา ๑๕๓๙ ไม่ได้</p>	<p>หนึ่งร้อยแปดสิบวันถึงสามร้อยสิบวัน ก่อนเด็กเกิด หรือตนไม่สามารถเป็น บิดาของเด็กได้เพราะเหตุอย่างอื่น”</p> <p>มาตรา ๕๖ ให้ยกเลิก ความในมาตรา ๑๕๔๑ แห่งประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๕๔๑ ชายผู้เป็น หรือเคยเป็นคู่สมรสจะฟ้องคดีไม่รับเด็ก เป็นบุตรตามมาตรา ๑๕๓๙ ไม่ได้</p>				<p>หนึ่งร้อยแปดสิบวันถึงสามร้อยสิบวัน ก่อนเด็กเกิด หรือตนไม่สามารถเป็น บิดาของเด็กได้เพราะเหตุอย่างอื่น”</p> <p>มาตรา ๕๖ ให้ยกเลิก ความในมาตรา ๑๕๔๑ แห่งประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๕๔๑ ชายผู้เป็น หรือเคยเป็นคู่สมรสจะฟ้องคดีไม่รับเด็ก เป็นบุตรตามมาตรา ๑๕๓๙ ไม่ได้</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง กับที่มีการแก้ไข)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายสรเทพชัย บุญงาม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นางสาวอรรณวี ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑๑,๖๑๑ คน เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)
<p>ถ้าปรากฏว่าตนเป็นผู้แจ้งการเกิด ของเด็กในทะเบียนคนเกิดเองว่าเป็น บุตรของตน หรือจัดหรือยอมให้มี การแจ้งดังกล่าว</p> <p>มาตรา ๑๕๕๒ การฟ้องคดี ไม่รับเด็กเป็นบุตร ชายผู้เป็นหรือ เคยเป็นสามีต้องฟ้องภายในหนึ่งปี นับแต่วันรู้ถึงการเกิดของเด็ก แต่ห้ามมิให้ฟ้องเมื่อพ้นสิบปีนับแต่ วันเกิดของเด็ก</p> <p>ในกรณีที่มีคำพิพากษา ของศาลแสดงว่าเด็กมิใช่บุตรชอบ ด้วยกฎหมายของชายผู้เป็นสามีคน ใหม่ตามมาตรา ๑๕๓๗ หรือชาย</p>	<p>ถ้าปรากฏว่าตนเป็นผู้แจ้งการเกิด ของเด็กในทะเบียนคนเกิดเองว่าเป็น บุตรของตน หรือจัดหรือยอมให้มี การแจ้งดังกล่าว”</p> <p>มาตรา ๕๗ ให้ยกเลิก ความในมาตรา ๑๕๔๒ และมาตรา ๑๕๔๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๕๕๒ การฟ้องคดี ไม่รับเด็กเป็นบุตร ชายผู้เป็นหรือ เคยเป็นคู่สมรสต้องฟ้องภายในหนึ่งปี นับแต่วันรู้ถึงการเกิดของเด็ก แต่ห้ามมิให้ฟ้องเมื่อพ้นสิบปีนับแต่ วันเกิดของเด็ก</p> <p>ในกรณีที่มีคำพิพากษา ของศาลแสดงว่าเด็กมิใช่บุตรชอบ ด้วยกฎหมายของชายผู้เป็นคู่สมรสคน ใหม่ตามมาตรา ๑๕๓๗ หรือชาย</p>				<p>ถ้าปรากฏว่าตนเป็นผู้แจ้งการเกิด ของเด็กในทะเบียนคนเกิดเองว่าเป็น บุตรของตน หรือจัดหรือยอมให้มี การแจ้งดังกล่าว”</p> <p>มาตรา ๕๗ ให้ยกเลิก ความในมาตรา ๑๕๔๒ และมาตรา ๑๕๔๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๕๕๒ การฟ้องคดี ไม่รับเด็กเป็นบุตร ชายผู้เป็นหรือ เคยเป็นคู่สมรสต้องฟ้องภายในหนึ่งปี นับแต่วันรู้ถึงการเกิดของเด็ก แต่ห้ามมิให้ฟ้องเมื่อพ้นสิบปีนับแต่ วันเกิดของเด็ก</p> <p>ในกรณีที่มีคำพิพากษา ของศาลแสดงว่าเด็กมิใช่บุตรชอบ ด้วยกฎหมายของชายผู้เป็นคู่สมรสคน ใหม่ตามมาตรา ๑๕๓๗ หรือชาย</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง กับที่มีการแก้ไข)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายสรเทพยุ บุญญาณดี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นางสาวอรรณวี ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑๑,๖๑๑ คน เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)
<p>ผู้เป็นสามีในการสมรสครั้งหลัง ตามมาตรา ๑๕๓๘ ถ้าชายผู้เป็น หรือเคยเป็นสามีซึ่งต้องด้วย บทสันนิษฐานว่าเด็กเป็นบุตรชอบด้วย กฎหมายของตนตามมาตรา ๑๕๓๖ ประสงค์จะฟ้องคดีไม่รับเด็กเป็นบุตร ให้ฟ้องคดีภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่รู้ ว่ามีคำพิพากษาถึงที่สุด</p> <p>มาตรา ๑๕๔๓ ในกรณี ที่ชายผู้เป็นหรือเคยเป็นสามีได้ฟ้องคดี ไม่รับเด็กเป็นบุตรแล้ว และตาย ก่อนคดีนั้นถึงที่สุด ผู้มีสิทธิได้รับ มรดกร่วมกับเด็กหรือผู้จะเสียสิทธิรับ มรดกเพราะการเกิดของเด็กนั้น จะขอเข้าเป็นคู่ความแทนที่หรืออาจ ถูกเรียกให้เข้ามาเป็นคู่ความแทนที่ ชายผู้เป็นหรือเคยเป็นสามีก็ได้</p>	<p>ผู้เป็นคู่สมรสในการสมรสครั้งหลัง ตามมาตรา ๑๕๓๘ ถ้าชายผู้เป็นหรือ เคยเป็นคู่สมรสซึ่งต้องด้วย บทสันนิษฐานว่าเด็กเป็นบุตรชอบด้วย กฎหมายของตนตามมาตรา ๑๕๓๖ ประสงค์จะฟ้องคดีไม่รับเด็กเป็นบุตร ให้ฟ้องคดีภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่รู้ ว่ามีคำพิพากษาถึงที่สุด</p> <p>มาตรา ๑๕๔๓ ในกรณี ที่ชายผู้เป็นหรือเคยเป็นคู่สมรสได้ฟ้องคดี ไม่รับเด็กเป็นบุตรแล้วและตาย ก่อนคดีนั้นถึงที่สุด ผู้มีสิทธิได้รับ มรดกร่วมกับเด็กหรือผู้จะเสียสิทธิรับ มรดกเพราะการเกิดของเด็กนั้น จะขอเข้าเป็นคู่ความแทนที่หรืออาจ ถูกเรียกให้เข้ามาเป็นคู่ความแทนที่ ชายผู้เป็นหรือเคยเป็นคู่สมรสก็ได้”</p> <p>มาตรา ๕๘ ให้ยกเลิก ความในวรรคหนึ่งและวรรคสองของ มาตรา ๑๕๔๔ แห่งประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไข เพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไข</p>				<p>ผู้เป็นคู่สมรสในการสมรสครั้งหลัง ตามมาตรา ๑๕๓๘ ถ้าชายผู้เป็นหรือ เคยเป็นคู่สมรสซึ่งต้องด้วย บทสันนิษฐานว่าเด็กเป็นบุตรชอบด้วย กฎหมายของตนตามมาตรา ๑๕๓๖ ประสงค์จะฟ้องคดีไม่รับเด็กเป็นบุตร ให้ฟ้องคดีภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่รู้ ว่ามีคำพิพากษาถึงที่สุด</p> <p>มาตรา ๑๕๔๓ ในกรณี ที่ชายผู้เป็นหรือเคยเป็นคู่สมรสได้ฟ้องคดี ไม่รับเด็กเป็นบุตรแล้วและตาย ก่อนคดีนั้นถึงที่สุด ผู้มีสิทธิได้รับ มรดกร่วมกับเด็กหรือผู้จะเสียสิทธิรับ มรดกเพราะการเกิดของเด็กนั้น จะขอเข้าเป็นคู่ความแทนที่หรืออาจ ถูกเรียกให้เข้ามาเป็นคู่ความแทนที่ ชายผู้เป็นหรือเคยเป็นคู่สมรสก็ได้”</p> <p>มาตรา ๕๘ ให้ยกเลิก ความในวรรคหนึ่งและวรรคสองของ มาตรา ๑๕๔๔ แห่งประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไข เพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไข</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง กับที่มีการแก้ไข)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายสรเทพชัย บุญงาม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นางสาวอรอนงค์ ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑๑,๖๑๑ คน เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)
<p>มาตรา ๑๕๔๔ การฟ้องคดีไม่รับเด็กเป็นบุตร ผู้มีสิทธิได้รับมรดกร่วมกับเด็กหรือผู้จะเสียสิทธิรับมรดกเพราะการเกิดของเด็ก อาจฟ้องได้ในกรณีดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) ชายผู้เป็นหรือเคยเป็นสามีตายก่อนพ้นระยะเวลาที่ชายผู้เป็นหรือเคยเป็นสามีจะพึงฟ้องได้</p> <p>(๒) เด็กเกิดภายหลังการตายของชายผู้เป็นหรือเคยเป็นสามี</p> <p>การฟ้องคดีไม่รับเด็กเป็นบุตร ในกรณี (๑) ต้องฟ้องภายในหกเดือน นับแต่วันที่รู้ถึงการตายของชายผู้เป็นหรือเคยเป็นสามี การฟ้องคดีไม่รับเด็กเป็นบุตรในกรณี (๒) ต้องฟ้องภายในหกเดือนนับแต่วันที่รู้ถึงการเกิดของเด็ก แต่ไม่ว่าเป็นกรณีใด ห้ามมิให้ฟ้องเมื่อพ้นสิบปีนับแต่วันเกิดของเด็ก</p>	<p>เพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้เป็นแทน</p> <p>“มาตรา ๑๕๔๔ การฟ้องคดีไม่รับเด็กเป็นบุตร ผู้มีสิทธิได้รับมรดกร่วมกับเด็กหรือผู้จะเสียสิทธิรับมรดกเพราะการเกิดของเด็ก อาจฟ้องได้ ในกรณีดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) ชายผู้เป็นหรือเคยเป็นคู่สมรสตายก่อนพ้นระยะเวลาที่ชายผู้เป็นหรือเคยเป็นคู่สมรสจะพึงฟ้องได้</p> <p>(๒) เด็กเกิดภายหลังการตายของชายผู้เป็นหรือเคยเป็นคู่สมรส</p> <p>การฟ้องคดีไม่รับเด็กเป็นบุตร ในกรณี (๑) ต้องฟ้องภายในหกเดือน นับแต่วันที่รู้ถึงการตายของชายผู้เป็นหรือเคยเป็นคู่สมรส การฟ้องคดีไม่รับเด็กเป็นบุตรในกรณี (๒) ต้องฟ้องภายในหกเดือนนับแต่วันที่รู้ถึงการเกิดของเด็ก แต่ไม่ว่าเป็นกรณีใด ห้ามมิให้ฟ้องเมื่อพ้นสิบปีนับแต่วันเกิดของเด็ก”</p>				<p>เพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้เป็นแทน</p> <p>“มาตรา ๑๕๔๔ การฟ้องคดีไม่รับเด็กเป็นบุตร ผู้มีสิทธิได้รับมรดกร่วมกับเด็กหรือผู้จะเสียสิทธิรับมรดกเพราะการเกิดของเด็ก อาจฟ้องได้ ในกรณีดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) ชายผู้เป็นหรือเคยเป็นคู่สมรสตายก่อนพ้นระยะเวลาที่ชายผู้เป็นหรือเคยเป็นคู่สมรสจะพึงฟ้องได้</p> <p>(๒) เด็กเกิดภายหลังการตายของชายผู้เป็นหรือเคยเป็นคู่สมรส</p> <p>การฟ้องคดีไม่รับเด็กเป็นบุตร ในกรณี (๑) ต้องฟ้องภายในหกเดือน นับแต่วันที่รู้ถึงการตายของชายผู้เป็นหรือเคยเป็นคู่สมรส การฟ้องคดีไม่รับเด็กเป็นบุตรในกรณี (๒) ต้องฟ้องภายในหกเดือนนับแต่วันที่รู้ถึงการเกิดของเด็ก แต่ไม่ว่าเป็นกรณีใด ห้ามมิให้ฟ้องเมื่อพ้นสิบปีนับแต่วันเกิดของเด็ก”</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง กับที่มีการแก้ไข)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายสรเทพชัย บุญงาม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นางสาวอรุณวี ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑๑,๖๑๑ คน เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)
<p>ให้นำมาตรา ๑๕๓๙ มาใช้ บังคับแก่การฟ้องคดีไม่รับเด็ก เป็นบุตรตามวรรคหนึ่งโดยอนุโลม</p> <p>มาตรา ๑๕๔๕ เมื่อปรากฏ ข้อเท็จจริงต่อเด็กว่าตนมิได้เป็นบุตร สืบสายโลหิตของชายผู้เป็นสามีของ มารดาตน เด็กจะร้องขอต่ออัยการ ให้ฟ้องคดีปฏิเสธความเป็นบุตร ขอด้วยกฎหมายของชายนั้นก็ได้ การฟ้องคดีตามวรรคหนึ่ง ถ้าเด็กได้รู้ข้อเท็จจริงก่อนบรรลุนิติ ภาวะว่าตนมิได้เป็นบุตรของชาย ผู้เป็นสามีของมารดา ห้ามอัยการ ฟ้องคดีเมื่อพ้นหนึ่งปีนับแต่วันที่เด็ก</p>	<p>มาตรา ๕๙ ให้ยกเลิก ความในวรรคหนึ่งและวรรคสองของ มาตรา ๑๕๔๕ แห่งประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไข เพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไข เพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและ พาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๕๔๕ เมื่อปรากฏ ข้อเท็จจริงต่อเด็กว่าตนมิได้เป็นบุตร สืบสายโลหิตของชายผู้เป็นคู่สมรส ของมารดาตน เด็กจะร้องขอต่ออัยการ ให้ฟ้องคดีปฏิเสธความเป็นบุตร ขอด้วยกฎหมายของชายนั้นก็ได้ การฟ้องคดีตามวรรคหนึ่ง ถ้าเด็กได้รู้ข้อเท็จจริงก่อนบรรลุนิติ ภาวะว่าตนมิได้เป็นบุตรของชาย ผู้เป็นคู่สมรสของมารดา ห้ามอัยการ ฟ้องคดีเมื่อพ้นหนึ่งปีนับแต่วันที่เด็ก</p>				<p>มาตรา ๕๙ ให้ยกเลิก ความในวรรคหนึ่งและวรรคสองของ มาตรา ๑๕๔๕ แห่งประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไข เพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไข เพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและ พาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๕๔๕ เมื่อปรากฏ ข้อเท็จจริงต่อเด็กว่าตนมิได้เป็นบุตร สืบสายโลหิตของชายผู้เป็นคู่สมรส ของมารดาตน เด็กจะร้องขอต่ออัยการ ให้ฟ้องคดีปฏิเสธความเป็นบุตร ขอด้วยกฎหมายของชายนั้นก็ได้ การฟ้องคดีตามวรรคหนึ่ง ถ้าเด็กได้รู้ข้อเท็จจริงก่อนบรรลุนิติ ภาวะว่าตนมิได้เป็นบุตรของชาย ผู้เป็นคู่สมรสของมารดา ห้ามอัยการ ฟ้องคดีเมื่อพ้นหนึ่งปีนับแต่วันที่เด็ก</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง กับที่มีการแก้ไข)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายสรเทพชัย บุญงาม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นางสาววรรณวี ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑๑,๖๑๑ คน เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)
<p>บรรลุนิติภาวะ แต่ถ้าเด็กรู้ชื่อเท็จจริง ดังกล่าวหลังจากบรรลุนิติภาวะแล้ว ห้ามอัยการฟ้องคดีเมื่อ พ้นหนึ่งปีนับแต่วันที่ได้รู้เหตุนั้น ไม่ว่ากรณีใด ๆ ห้ามมิให้ ฟ้องคดีปฏิเสธความเป็นบุตรเมื่อพ้น สิบปีนับแต่วันที่ได้เกิดบรรลุนิติภาวะ</p> <p>มาตรา ๑๕๖๑ บุตรมีสิทธิ ใช้ชื่อสกุลของบิดา ในกรณีที่บิดาไม่ปรากฏ บุตรมีสิทธิใช้ชื่อสกุลของมารดา</p> <p>มาตรา ๑๕๖๓ บุตรจำต้อง อุปการะเลี้ยงดูบิดามารดา</p>	<p>บรรลุนิติภาวะ แต่ถ้าเด็กรู้ชื่อเท็จจริง ดังกล่าวหลังจากบรรลุนิติภาวะแล้ว ห้ามอัยการฟ้องคดีเมื่อพ้นหนึ่งปีนับ แต่วันที่ได้รู้เหตุนั้น”</p>		<p>มาตรา ๔๘ ให้ยกเลิก ความในมาตรา ๑๕๖๑ แห่งประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ ความต่อไปนี้แทน “มาตรา ๑๕๖๑ บุตรมีสิทธิ ใช้ชื่อสกุลของบุพการี”</p> <p>มาตรา ๔๙ ให้ยกเลิก ความในมาตรา ๑๕๖๓ แห่งประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ ความต่อไปนี้แทน “มาตรา ๑๕๖๓ บุตรจำต้อง อุปการะเลี้ยงดูบุพการี”</p>	<p>มาตรา ๔๘ ให้ยกเลิก ความในมาตรา ๑๕๖๑ แห่งประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ ความต่อไปนี้แทน “มาตรา ๑๕๖๑ บุตรมีสิทธิ ใช้ชื่อสกุลของ บุพการี”***</p> <p>มาตรา ๔๙ ให้ยกเลิก ความในมาตรา ๑๕๖๓ แห่งประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ ความต่อไปนี้แทน “มาตรา ๑๕๖๓ บุตรจำต้อง อุปการะเลี้ยงดู บุพการี”***</p>	<p>บรรลุนิติภาวะ แต่ถ้าเด็กรู้ชื่อเท็จจริง ดังกล่าวหลังจากบรรลุนิติภาวะแล้ว ห้ามอัยการฟ้องคดีเมื่อพ้นหนึ่งปีนับ แต่วันที่ได้รู้เหตุนั้น”</p>

*** วรรคตอนตามที่ปรากฏในร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นางสาววรรณวี ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑๑,๖๑๑ คน เป็นผู้เสนอ)

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง กับที่มีการแก้ไข)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายสรเทพชัย บุญงาม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นางสาวอรุณวีร์ ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑๑,๖๑๑ คน เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)
<p>มาตรา ๑๕๖๔ บิดา มารดาจำต้องอุปการะเลี้ยงดูและให้ การศึกษาตามสมควรแก่บุตร ในระหว่างที่เป็นผู้เยาว์</p> <p>บิดามารดาจำต้องอุปการะ เลี้ยงดูบุตรซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้ว แต่เฉพาะผู้ทุพพลภาพและหาเลี้ยง ตนเองมิได้</p>			<p>มาตรา ๕๐ ให้ยกเลิก ความในมาตรา ๑๕๖๔ แห่งประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๕๖๔ บุพการี จำต้องอุปการะเลี้ยงดูและ ให้การศึกษาตามสมควรแก่บุตร ในระหว่างที่เป็นผู้เยาว์</p> <p>บุพการีจำต้องอุปการะเลี้ยงดู บุตรซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้วแต่เฉพาะ ผู้ทุพพลภาพ และหาเลี้ยงตนเอง มิได้”</p> <p>มาตรา ๕๑ ให้ยกเลิก ความในมาตรา ๑๕๖๕ แห่งประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ ความต่อไปนี้แทน</p>	<p>มาตรา ๕๐ ให้ยกเลิก ความในมาตรา ๑๕๖๔ แห่งประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๕๖๔ บุพการี จำต้องอุปการะเลี้ยงดูและ ให้การศึกษาตามสมควรแก่บุตร ในระหว่างที่เป็นผู้เยาว์ บุพการี จำต้องอุปการะเลี้ยงดูบุตรซึ่งบรรลุนิติ ภาวะแล้วแต่เฉพาะผู้ทุพพลภาพ และหาเลี้ยงตนเองมิได้”</p> <p>มาตรา ๕๑ ให้ยกเลิก ความในมาตรา ๑๕๖๕ แห่งประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ ความต่อไปนี้แทน</p>	

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง กับที่มีการแก้ไข)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายสรเทพยุ บุญญาณดี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นางสาวอรรณวี ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑๑,๖๑๑ คน เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)
<p>มาตรา ๑๕๖๕ การร้อง ขอค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตรหรือขอให้บุตร ได้รับการอุปการะเลี้ยงดูโดยประการอื่น นอกจากอัยการจะยกคดีขึ้นว่ากล่าว ตามมาตรา ๑๕๖๒ แล้ว บิดาหรือ มารดาจะนำคดีขึ้นว่ากล่าวก็ได้</p> <p>มาตรา ๑๕๖๖ บุตรซึ่ง ยังไม่บรรลุนิติภาวะต้องอยู่ใต้อำนาจ ปกครองของบิดามารดา อำนาจปกครองอยู่กับบิดา หรือมารดาในกรณีดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) มารดาหรือบิดาตาย (๒) ไม่แน่นอนว่ามารดา หรือบิดามีชีวิตอยู่หรือตาย</p>			<p>“มาตรา ๑๕๖๕ การร้องขอ ค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตรหรือขอให้บุตร ได้รับการอุปการะเลี้ยงดูโดยประการอื่น นอกจากอัยการจะยกคดีขึ้นว่ากล่าว ตามมาตรา ๑๕๖๒ แล้ว บุพการีฝ่ายใด ฝ่ายหนึ่งจะนำคดีขึ้นว่ากล่าวก็ได้”</p> <p>มาตรา ๕๒ ให้ยกเลิก ความในมาตรา ๑๕๖๖ แห่งประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไข เพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไข เพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและ พาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๕๖๖ บุตรซึ่ง ยังไม่บรรลุนิติภาวะต้องอยู่ใต้อำนาจ ปกครองของบุพการี อำนาจปกครองอยู่กับ บุพการีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ในกรณี ดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) บุพการีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตาย (๒) ไม่แน่นอนว่าบุพการี ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีชีวิตอยู่หรือตาย</p>	<p>“มาตรา ๑๕๖๕ การร้องขอ ค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตรหรือขอให้บุตร ได้รับการอุปการะเลี้ยงดูโดยประการอื่น นอกจากอัยการจะยกคดีขึ้นว่ากล่าว ตามมาตรา ๑๕๖๒ แล้ว บุพการีฝ่ายใด ฝ่ายหนึ่งจะนำคดีขึ้นว่ากล่าวก็ได้”</p> <p>มาตรา ๕๒ ให้ยกเลิก ความในมาตรา ๑๕๖๖ แห่งประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๕๖๖ บุตรซึ่งยัง ไม่บรรลุนิติภาวะต้องอยู่ใต้อำนาจ ปกครองของบุพการี อำนาจปกครองอยู่กับ บุพการีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ในกรณี ดังต่อไปนี้***</p> <p>(๑) บุพการีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตาย*** (๒) ไม่แน่นอนว่า บุพการี ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง มีชีวิตอยู่หรือตาย***</p>	

*** วรรคตอนตามที่ปรากฏในร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นางสาวอรรณวี ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑๑,๖๑๑ คน เป็นผู้เสนอ)

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง กับที่มีการแก้ไข)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายสรเทพยุ บุญญาณดี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นางสาวอรรณวี ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑๑,๖๑๑ คน เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)
<p>(๓) มารดาหรือบิดา ถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ หรือเสมือนไร้ความสามารถ</p> <p>(๔) มารดาหรือบิดาต้อง เข้ารับรักษาตัวในโรงพยาบาลเพราะ จิตฟั่นเฟือน</p> <p>(๕) ศาลสั่งให้อำนาจ ปกครองอยู่กับบิดาหรือมารดา</p> <p>(๖) บิดาหรือมารดาตกลงกัน ตามที่มีกฎหมายบัญญัติไว้ให้ ตกลงกันได้</p> <p>มาตรา ๑๕๘๔/๑ บิดา หรือมารดา ย่อมมีสิทธิที่จะติดต่อกับ บุตรของตนได้ตามควรแก่พฤติการณ์</p>			<p>(๓) บุพการีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ หรือเสมือนไร้ความสามารถ</p> <p>(๔) บุพการีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ต้องเข้ารับรักษาตัวในโรงพยาบาล เพราะจิตฟั่นเฟือน</p> <p>(๕) ศาลสั่งให้อำนาจปกครอง อยู่กับบุพการีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง</p> <p>(๖) บุพการีตกลงกันตามที่ มีกฎหมายบัญญัติไว้ให้ตกลงกันได้”</p> <p>มาตรา ๕๓ ให้ยกเลิก ความในมาตรา ๑๕๘๔/๑ แห่ง ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติ แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๕๘๔/๑ บุพการีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ย่อมมีสิทธิ ที่จะติดต่อกับบุตรของตนได้ตามควร</p>	<p>(๓) บุพการีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ หรือเสมือนไร้ความสามารถ***</p> <p>(๔) บุพการีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ต้องเข้ารับรักษาตัวในโรงพยาบาล เพราะจิตฟั่นเฟือน***</p> <p>(๕) ศาลสั่งให้อำนาจปกครอง อยู่กับ บุพการีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง***</p> <p>(๖) บุพการี ตกลงกันตามที่ มีกฎหมายบัญญัติไว้ให้ตกลงกันได้”***</p> <p>มาตรา ๕๓ ให้ยกเลิก ความในมาตรา ๑๕๘๔/๑ แห่ง ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๕๘๔/๑ บุพการีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ย่อมมีสิทธิ ที่จะติดต่อกับบุตรของตนได้ตามควร</p>	

*** วรรณคดีตามที่ปรากฏในร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นางสาวอรรณวี ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑๑,๖๑๑ คน เป็นผู้เสนอ)

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง กับที่มีการแก้ไข)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายสรเทพชัย บุญงาม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นางสาวอรณวี ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑๑,๖๑๑ คน เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)
<p>ไม่ว่าบุคคลใดจะเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองหรือผู้ปกครองก็ตาม</p> <p>มาตรา ๑๕๘๕ บุคคลที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะและไม่มีบิดามารดาหรือบิดามารดาถูกถอนอำนาจปกครองเสียแล้วนั้น จะจัดให้มีผู้ปกครองขึ้นในระหว่างที่เป็นผู้เยาว์ก็ได้</p> <p>ในกรณีที่ผู้ใช้อำนาจปกครองถูกถอนอำนาจปกครองบางส่วนตามมาตรา ๑๕๘๒ วรรคหนึ่ง ศาลจะตั้งผู้ปกครองในส่วนที่ผู้ใช้อำนาจปกครองถูกถอนอำนาจปกครองนั้นก็ได้ หรือในกรณีที่ผู้ใช้อำนาจปกครองถูกถอนอำนาจจัดการทรัพย์สินตาม</p> <p>มาตรา ๑๕๘๒ วรรคสอง ศาลจะตั้งผู้ปกครองเพื่อจัดการทรัพย์สินก็ได้</p>			<p>แก่พฤติการณ์ ไม่ว่าบุคคลใดจะเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองหรือผู้ปกครองก็ตาม”</p> <p>มาตรา ๕๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๘๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๕๘๕ บุคคลที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะและไม่มีบุพการีหรือบุพการีถูกถอนอำนาจปกครองเสียแล้วนั้น จะจัดให้มีผู้ปกครองขึ้นในระหว่างที่เป็นผู้เยาว์ก็ได้</p> <p>ในกรณีที่ผู้ใช้อำนาจปกครองถูกถอนอำนาจปกครองบางส่วนตามมาตรา ๑๕๘๒ วรรคหนึ่ง ศาลจะตั้งผู้ปกครองในส่วนที่ผู้ใช้อำนาจปกครองถูกถอนอำนาจปกครองนั้นก็ได้ หรือในกรณีที่ผู้ใช้อำนาจปกครองถูกถอนอำนาจจัดการทรัพย์สินตาม</p> <p>มาตรา ๑๕๘๒ วรรคสอง ศาลจะตั้งผู้ปกครองเพื่อจัดการทรัพย์สินก็ได้”</p>	<p>แก่พฤติการณ์ ไม่ว่าบุคคลใดจะเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองหรือผู้ปกครองก็ตาม”</p> <p>มาตรา ๕๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๘๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๕๘๕ บุคคลที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะและไม่มี บุพการีหรือ บุพการี ถูกถอนอำนาจปกครองเสียแล้วนั้น จะจัดให้มีผู้ปกครองขึ้นในระหว่างที่เป็นผู้เยาว์ก็ได้”</p> <p>ในกรณีที่ผู้ใช้อำนาจปกครองถูกถอนอำนาจปกครองบางส่วนตามมาตรา ๑๕๘๒ วรรคหนึ่ง ศาลจะตั้งผู้ปกครองในส่วนที่ผู้ใช้อำนาจปกครองถูกถอนอำนาจปกครองนั้นก็ได้ หรือในกรณีที่ผู้ใช้อำนาจปกครองถูกถอนอำนาจจัดการทรัพย์สินตาม</p> <p>มาตรา ๑๕๘๒ วรรคสอง ศาลจะตั้งผู้ปกครองเพื่อจัดการทรัพย์สินก็ได้”</p>	

*** วรรคตอนตามที่ปรากฏในร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นางสาวอรณวี ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑๑,๖๑๑ คน เป็นผู้เสนอ)

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง กับที่มีการแก้ไข)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายสรเทพยุ บุญญามณี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นางสาวอรอนว์ ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑๑,๖๑๑ คน เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)
<p>มาตรา ๑๕๘๖ ผู้ปกครอง ตามมาตรา ๑๕๘๕ นั้น ให้ตั้งโดย คำสั่งศาลเมื่อมีการร้องขอของญาติ ของผู้เยาว์ อัยการ หรือผู้ซึ่งบิดาหรือ มารดาที่ตายที่หลังได้ระบุชื่อไว้ใน พินัยกรรมให้เป็นผู้ปกครอง</p> <p>ภายใต้บังคับมาตรา ๑๕๙๐ การตั้งผู้ปกครองนั้นถ้ามี ข้อกำหนดพินัยกรรมก็ให้ศาลตั้ง ตามข้อกำหนดพินัยกรรม เว้นแต่ พินัยกรรมนั้นไม่มีผลบังคับหรือ บุคคลที่ระบุชื่อไว้ในพินัยกรรมนั้น เป็นบุคคลที่ต้องห้ามมิให้เป็น ผู้ปกครองตามมาตรา ๑๕๘๗</p>			<p>มาตรา ๕๕ ให้ยกเลิก ความในมาตรา ๑๕๘๖ แห่งประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไข เพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไข เพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและ พาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๕๘๖ ผู้ปกครอง ตามมาตรา ๑๕๘๕ นั้น ให้ตั้งโดย คำสั่งศาลเมื่อมีการร้องขอของญาติ ของผู้เยาว์ อัยการ หรือผู้ซึ่งบุพการี ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ที่ตายที่หลังได้ระบุชื่อ ไว้ในพินัยกรรมให้เป็นผู้ปกครอง”</p> <p>ภายใต้บังคับมาตรา ๑๕๙๐ การตั้งผู้ปกครองนั้นถ้ามี ข้อกำหนดพินัยกรรมก็ให้ศาลตั้ง ตามข้อกำหนดพินัยกรรม เว้นแต่ พินัยกรรมนั้นไม่มีผลบังคับหรือ บุคคลที่ระบุชื่อไว้ในพินัยกรรมนั้น เป็นบุคคลที่ต้องห้ามมิให้เป็น ผู้ปกครองตามมาตรา ๑๕๘๗”</p>	<p>มาตรา ๕๕ ให้ยกเลิก ความในมาตรา ๑๕๘๖ แห่งประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๕๘๖ ผู้ปกครอง ตามมาตรา ๑๕๘๕ นั้น ให้ตั้งโดย คำสั่งศาลเมื่อมีการร้องขอของญาติ ของผู้เยาว์ อัยการ หรือผู้ซึ่ง บุพการี ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ที่ตายที่หลังได้ระบุชื่อ ไว้ในพินัยกรรมให้เป็นผู้ปกครอง”</p> <p>ภายใต้บังคับมาตรา ๑๕๙๐ การตั้งผู้ปกครองนั้นถ้ามี ข้อกำหนดพินัยกรรมก็ให้ศาลตั้ง ตามข้อกำหนดพินัยกรรม เว้นแต่ พินัยกรรมนั้นไม่มีผลบังคับหรือ บุคคลที่ระบุชื่อไว้ในพินัยกรรมนั้น เป็นบุคคลที่ต้องห้ามมิให้เป็น ผู้ปกครองตามมาตรา ๑๕๘๗”</p>	

** วรรคตอนตามที่ปรากฏในร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายสรเทพยุ บุญญามณี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

*** วรรคตอนตามที่ปรากฏในร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นางสาวอรอนว์ ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑๑,๖๑๑ คน เป็นผู้เสนอ)

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง กับที่มีการแก้ไข)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายสรเทพยุ บุญญามณี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นางสาวอรรณวี ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑๑,๖๑๑ คน เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)
<p>มาตรา ๑๕๘๗ บุคคล ที่บรรลุนิติภาวะแล้วอาจถูกตั้งเป็น ผู้ปกครองได้ เว้นแต่</p> <p>(๑) ผู้ซึ่งศาลสั่งว่าเป็น คนไร้ความสามารถ หรือเสมือน ไร้ความสามารถ</p> <p>(๒) ผู้ซึ่งเป็นบุคคลล้มละลาย</p> <p>(๓) ผู้ซึ่งไม่เหมาะสมที่จะ ปกครองผู้เยาว์หรือทรัพย์สินของผู้เยาว์</p> <p>(๔) ผู้ซึ่งมีหรือเคยมีคดี ในศาลกับผู้เยาว์ ผู้บุพการีหรือพี่น้อง ร่วมบิดามารดาหรือร่วมแต่บิดาหรือ มารดากับผู้เยาว์</p> <p>(๕) ผู้ซึ่งบิดาหรือมารดา ที่ตายได้ทำหนังสือระบุชื่อห้ามไว้ มิให้เป็นผู้ปกครอง</p>			<p>มาตรา ๕๖ ให้ยกเลิก ความในมาตรา ๑๕๘๗ แห่งประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๕๘๗ บุคคล ที่บรรลุนิติภาวะแล้วอาจถูกตั้งเป็น ผู้ปกครองได้ เว้นแต่</p> <p>(๑) ผู้ซึ่งศาลสั่งว่าเป็น คนไร้ความสามารถ หรือเสมือน ไร้ความสามารถ</p> <p>(๒) ผู้ซึ่งเป็นบุคคลล้มละลาย</p> <p>(๓) ผู้ซึ่งไม่เหมาะสมที่จะ ปกครองผู้เยาว์หรือทรัพย์สินของผู้เยาว์</p> <p>(๔) ผู้ซึ่งมีหรือเคยมีคดี ในศาลกับผู้เยาว์ ผู้บุพการีหรือพี่น้อง ร่วม บุพการี หรือร่วมแต่บุพการี ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง กับผู้เยาว์**</p> <p>(๕) ผู้ซึ่งบุพการีฝ่ายใด ฝ่ายหนึ่ง ที่ตายได้ทำหนังสือระบุชื่อ ห้ามไว้มิให้เป็นผู้ปกครอง”</p>	<p>มาตรา ๕๖ ให้ยกเลิก ความในมาตรา ๑๕๘๗ แห่งประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๕๘๗ บุคคล ที่บรรลุนิติภาวะแล้วอาจถูกตั้งเป็น ผู้ปกครองได้ เว้นแต่</p> <p>(๑) ผู้ซึ่งศาลสั่งว่าเป็นคน ไร้ความสามารถ หรือเสมือน ไร้ความสามารถ</p> <p>(๒) ผู้ซึ่งเป็นบุคคลล้มละลาย</p> <p>(๓) ผู้ซึ่งไม่เหมาะสมที่จะ ปกครองผู้เยาว์หรือทรัพย์สินของผู้เยาว์</p> <p>(๔) ผู้ซึ่งมีหรือเคยมีคดี ในศาลกับผู้เยาว์ ผู้บุพการีหรือพี่น้อง ร่วม บุพการี หรือร่วมแต่บุพการี ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง กับผู้เยาว์***</p> <p>(๕) ผู้ซึ่ง บุพการีฝ่ายใด ฝ่ายหนึ่ง ที่ตายได้ทำหนังสือระบุชื่อ ห้ามไว้มิให้เป็นผู้ปกครอง****</p>	

** วรรคตอนตามที่ปรากฏในร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายสรเทพยุ บุญญามณี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

*** วรรคตอนตามที่ปรากฏในร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นางสาวอรรณวี ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑๑,๖๑๑ คน เป็นผู้เสนอ)

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง กับที่มีการแก้ไข)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายสรเทพชัย บุญงาม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นางสาวอรุณวี ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑๑,๖๑๑ คน เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)
<p>มาตรา ๑๕๙๘/๑๕ ในกรณี ที่ศาลสั่งให้สามีหรือภริยาเป็น คนไร้ความสามารถและภริยาหรือ สามีเป็นผู้อนุบาลให้นำบทบัญญัติว่า ด้วยสิทธิและหน้าที่ของผู้ใช้อำนาจ ปกครองมาใช้บังคับโดยอนุโลม เว้นแต่สิทธิตามมาตรา ๑๕๖๗ (๒) และ (๓)</p> <p>มาตรา ๖๐ ให้ยกเลิก ความในมาตรา ๑๕๙๘/๑๕ แห่ง ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติ แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๕๙๘/๑๕ ในกรณี ที่ศาลสั่งให้คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เป็นคนไร้ความสามารถและคู่สมรส อีกฝ่ายเป็นผู้อนุบาลให้นำบทบัญญัติว่า ด้วยสิทธิและหน้าที่ของผู้ใช้อำนาจ ปกครองมาใช้บังคับโดยอนุโลม เว้นแต่สิทธิตามมาตรา ๑๕๖๗ (๒) และ (๓)”</p> <p>มาตรา ๖๑ ให้ยกเลิก ความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๕๙๘/ ๑๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและ พาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p>	<p>มาตรา ๖๒ ให้ยกเลิก ความในมาตรา ๑๕๙๘/๑๕ แห่ง ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติ แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๕๙๘/๑๕ ในกรณี ที่ศาลสั่งให้คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เป็นคนไร้ความสามารถและคู่สมรส ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นผู้อนุบาลให้นำ บทบัญญัติว่าด้วยสิทธิและหน้าที่ของ ผู้ใช้อำนาจปกครองมาใช้บังคับ โดยอนุโลม เว้นแต่สิทธิตาม มาตรา ๑๕๖๗ (๒) และ (๓)”</p> <p>มาตรา ๖๓ ให้ยกเลิก ความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๕๙๘/๑๗ แห่งประมวลกฎหมาย แพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความ ต่อไปนี้แทน</p>	<p>มาตรา ๖๑ ให้ยกเลิก ความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๕๙๘/ ๑๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและ พาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p>			<p>มาตรา ๖๐ ให้ยกเลิก ความในมาตรา ๑๕๙๘/๑๕ แห่ง ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติ แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๕๙๘/๑๕ ในกรณี ที่ศาลสั่งให้คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เป็นคนไร้ความสามารถและคู่สมรส อีกฝ่ายเป็นผู้อนุบาลให้นำบทบัญญัติว่า ด้วยสิทธิและหน้าที่ของผู้ใช้อำนาจ ปกครองมาใช้บังคับโดยอนุโลม เว้นแต่สิทธิตามมาตรา ๑๕๖๗ (๒) และ (๓)”</p> <p>มาตรา ๖๑ ให้ยกเลิก ความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๕๙๘/ ๑๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและ พาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p>

<p>ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง กับที่มีการแก้ไข)</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายสรเทพยุ บุญญาณดี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นางสาวอรรณวี ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑๑,๖๑๑ คน เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)</p>
<p>มาตรา ๑๕๙๘/๑๗ ในกรณีที่ศาลสั่งให้สามีหรือภริยา เป็นคนที่ไร้ความสามารถและศาลเห็น ไม่สมควรให้คู่สมรสเป็นผู้อนุบาล และตั้งบิดาหรือมารดาหรือ บุคคลภายนอกเป็นผู้อนุบาล ในกรณีเช่นว่านี้ ให้ผู้อนุบาลเป็น ผู้จัดการสินสมรสรวมกันกับคู่สมรส อีกฝ่ายหนึ่ง เว้นแต่ถ้ามีเหตุสำคัญ อันจะเกิดความเสียหายแก่ คนไร้ความสามารถ ศาลจะสั่ง เป็นอย่างอื่นก็ได้ อย่างไรก็ตาม เมื่อมีกรณี ดังกล่าวตามวรรคหนึ่ง คู่สมรส อีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิร้องขอต่อศาล ให้สั่งแยกสินสมรสได้</p>	<p>“มาตรา ๑๕๙๘/๑๗ ในกรณี ที่ศาลสั่งให้คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เป็นคนที่ไร้ความสามารถและศาล เห็นไม่สมควรให้คู่สมรสอีกฝ่าย เป็นผู้อนุบาล และตั้งบิดาหรือมารดา หรือบุคคลภายนอกเป็นผู้อนุบาล ในกรณีเช่นว่านี้ ให้ผู้อนุบาลเป็น ผู้จัดการสินสมรสรวมกันกับคู่สมรส อีกฝ่ายหนึ่ง เว้นแต่ถ้ามีเหตุสำคัญ อันจะเกิดความเสียหายแก่ คนไร้ความสามารถ ศาลจะสั่ง เป็นอย่างอื่นก็ได้”</p>	<p>“มาตรา ๑๕๙๘/๑๗ ในกรณี ที่ศาลสั่งให้คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เป็นคนที่ไร้ความสามารถและศาลเห็น ไม่สมควรให้คู่สมรสอีกฝ่ายเป็นผู้อนุบาล และตั้งบิดาหรือมารดาหรือ บุคคลภายนอกเป็นผู้อนุบาล ในกรณีเช่นว่านี้ ให้ผู้อนุบาลเป็น ผู้จัดการสินสมรสรวมกันกับคู่สมรส อีกฝ่ายหนึ่ง เว้นแต่ถ้ามีเหตุสำคัญ อันจะเกิดความเสียหายแก่ คนไร้ความสามารถ ศาลจะสั่ง เป็นอย่างอื่นก็ได้”</p>	<p>มาตรา ๕๗ ให้ยกเลิก ความในมาตรา ๑๕๙๘/๒๑ แห่ง ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติ แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p>	<p>มาตรา ๕๗ ให้ยกเลิก ความในมาตรา ๑๕๙๘/๒๑ แห่ง ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p>	<p>“มาตรา ๑๕๙๘/๑๗ ในกรณีที่ ศาลสั่งให้คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็น คนที่ไร้ความสามารถและศาล เห็นไม่สมควรให้คู่สมรสอีกฝ่าย เป็นผู้อนุบาล และตั้งบิดาหรือมารดา หรือบุคคลภายนอกเป็นผู้อนุบาล ในกรณีเช่นว่านี้ ให้ผู้อนุบาลเป็น ผู้จัดการสินสมรสรวมกันกับคู่สมรส อีกฝ่ายหนึ่ง เว้นแต่ถ้ามีเหตุสำคัญ อันจะเกิดความเสียหายแก่ คนไร้ความสามารถ ศาลจะสั่ง เป็นอย่างอื่นก็ได้”</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง กับที่มีการแก้ไข)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายสรเทพยุ บุญญาณดี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นางสาวอรรณวี ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑๑,๖๑๑ คน เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)
<p>มาตรา ๑๕๙๘/๒๑</p> <p>การรับผู้เยาว์เป็นบุตรบุญธรรมจะกระทำต่อเมื่อได้รับความยินยอมของบิดาและมารดาของผู้จะเป็นบุตรบุญธรรม ในกรณีที่มีบิดาหรือมารดาคนใดคนหนึ่งตายหรือถูกถอนอำนาจปกครองต้องได้รับความยินยอมของมารดาหรือบิดาซึ่งยังมีอำนาจปกครอง</p> <p>ถ้าไม่มีผู้มีอำนาจให้ความยินยอมดังกล่าวในวรรคหนึ่ง หรือมีแต่บิดาหรือมารดาคนใดคนหนึ่ง หรือทั้งสองคนไม่สามารถแสดงเจตนาให้ความยินยอมได้ หรือไม่ให้ความยินยอมและการไม่ให้ความยินยอมนั้นปราศจากเหตุผลอันสมควรและเป็นปฏิปักษ์ต่อสุขภาพ ความเจริญหรือสวัสดิภาพของผู้เยาว์ มารดาหรือบิดาหรือผู้ประสงค์จะขอรับบุตรบุญธรรมหรืออัยการจะร้องขอต่อศาลให้มีคำสั่งอนุญาตแทนการให้ความยินยอมตามวรรคหนึ่งก็ได้</p>			<p>“มาตรา ๑๕๙๘/๒๑</p> <p>การรับผู้เยาว์เป็นบุตรบุญธรรมจะกระทำต่อเมื่อได้รับความยินยอมของบุพการีของผู้จะเป็นบุตรบุญธรรม ในกรณีที่บุพการีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง คนใดคนหนึ่งตายหรือถูกถอนอำนาจปกครองต้องได้รับความยินยอมของบุพการีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งซึ่งยังมีอำนาจปกครอง</p> <p>ถ้าไม่มีผู้มีอำนาจให้ความยินยอมดังกล่าวในวรรคหนึ่ง หรือมีแต่บุพการีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งคนใดคนหนึ่งหรือทั้งสองคนไม่สามารถแสดงเจตนาให้ความยินยอมได้หรือไม่ให้ความยินยอมและการไม่ให้ความยินยอมนั้นปราศจากเหตุผลอันสมควรและเป็นปฏิปักษ์ต่อสุขภาพ ความเจริญ หรือสวัสดิภาพของผู้เยาว์ บุพการีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือผู้ประสงค์จะขอรับบุตรบุญธรรมหรืออัยการจะร้องขอต่อศาลให้มีคำสั่งอนุญาตแทนการให้ความยินยอมตามวรรคหนึ่งก็ได้”</p>	<p>“มาตรา ๑๕๙๘/๒๑ การรับผู้เยาว์เป็นบุตรบุญธรรมจะกระทำต่อเมื่อได้รับความยินยอมของบุพการีของผู้จะเป็นบุตรบุญธรรม ในกรณีที่บุพการีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง คนใดคนหนึ่งตายหรือถูกถอนอำนาจปกครองต้องได้รับความยินยอมของ บุพการีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ซึ่งยังมีอำนาจปกครอง***</p> <p>ถ้าไม่มีผู้มีอำนาจให้ความยินยอมดังกล่าวในวรรคหนึ่ง หรือมีแต่ บุพการีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง คนใดคนหนึ่งหรือทั้งสองคนไม่สามารถแสดงเจตนาให้ความยินยอมได้หรือไม่ให้ความยินยอม และการไม่ให้ความยินยอมนั้นปราศจากเหตุผลอันสมควรและเป็นปฏิปักษ์ต่อสุขภาพ ความเจริญ หรือสวัสดิภาพของผู้เยาว์ บุพการีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือผู้ประสงค์จะขอรับบุตรบุญธรรมหรืออัยการจะร้องขอต่อศาลให้มีคำสั่งอนุญาตแทนการให้ความยินยอมตามวรรคหนึ่งก็ได้”***</p>	

*** วรรคตอนตามที่ปรากฏในร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นางสาวอรรณวี ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑๑,๖๑๑ คน เป็นผู้เสนอ)

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง กับที่มีการแก้ไข)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายสรเทพยุ บุญญาณดี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นางสาวอรรณวี ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑๑,๖๑๑ คน เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)
<p>มาตรา ๑๕๔๘/๒๒ ในการ รับผู้เยาว์เป็นบุตรบุญธรรม ถ้าผู้เยาว์ เป็นผู้ถูกทอดทิ้งและอยู่ในความดูแล ของสถานสงเคราะห์เด็กตาม กฎหมายว่าด้วยการสงเคราะห์ และคุ้มครองเด็ก ให้สถานสงเคราะห์ เด็กเป็นผู้ให้ความยินยอมแทนบิดา และมารดา ถ้าสถานสงเคราะห์เด็ก ไม่ให้ความยินยอม ให้นำความ ในมาตรา ๑๕๔๘/๒๑ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม</p>			<p>มาตรา ๕๘ ให้ยกเลิก ความในมาตรา ๑๕๔๘/๒๒ แห่ง ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติ แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๕๔๘/๒๒ ในการ รับผู้เยาว์เป็นบุตรบุญธรรม ถ้าผู้เยาว์ เป็นผู้ถูกทอดทิ้ง และอยู่ในความดูแล ของสถานสงเคราะห์เด็กตามกฎหมาย ว่าด้วยการสงเคราะห์และคุ้มครองเด็ก ให้สถานสงเคราะห์เด็กเป็นผู้ให้ ความยินยอมแทน บุพการีฝ่ายใด ฝ่ายหนึ่ง ถ้าสถานสงเคราะห์เด็ก ไม่ให้ความยินยอม ให้นำความ ในมาตรา ๑๕๔๘/๒๑ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม”</p> <p>มาตรา ๕๙ ให้ยกเลิก ความในมาตรา ๑๕๔๘/๒๘ แห่ง ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p>	<p>มาตรา ๕๘ ให้ยกเลิก ความในมาตรา ๑๕๔๘/๒๒ แห่ง ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๕๔๘/๒๒ ในการ รับผู้เยาว์เป็นบุตรบุญธรรม ถ้าผู้เยาว์ เป็นผู้ถูกทอดทิ้ง และอยู่ในความดูแล ของสถานสงเคราะห์เด็กตามกฎหมาย ว่าด้วยการสงเคราะห์และคุ้มครองเด็ก ให้สถานสงเคราะห์เด็กเป็นผู้ให้ ความยินยอมแทน บุพการีฝ่ายใด ฝ่ายหนึ่ง ถ้าสถานสงเคราะห์เด็ก ไม่ให้ความยินยอม ให้นำความ ในมาตรา ๑๕๔๘/๒๑ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม”***</p> <p>มาตรา ๕๙ ให้ยกเลิก ความในมาตรา ๑๕๔๘/๒๘ แห่ง ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p>	

*** วรรคตอนตามที่ปรากฏในร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นางสาวอรรณวี ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑๑,๖๑๑ คน เป็นผู้เสนอ)

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง กับที่มีการแก้ไข)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายสรเทพยุ บุญญามณี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นางสาวอรณวี ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑๑,๖๑๑ คน เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)
<p>มาตรา ๑๕๙๘/๒๘ บุตรบุญธรรมย่อมมีฐานะอย่างเดียวกับ บุตรชอบด้วยกฎหมายของผู้รับบุตร บุญธรรมนั้น แต่ไม่สูญเสียสิทธิและ หน้าที่ในครอบครัวที่ได้กำเนิดมา ในกรณีเช่นนี้ ให้บิดามารดา โดยกำเนิดหมดอำนาจปกครองนับแต่ วันเวลาที่เด็กเป็นบุตรบุญธรรมแล้ว ให้นำบทบัญญัติใน ลักษณะ ๒ หมวด ๒ แห่งบรรพนี้ มาใช้บังคับโดยอนุโลม</p> <p>มาตรา ๑๕๙๘/๓๘ ค่าอุปการะเลี้ยงดูระหว่างสามีภริยา หรือระหว่างบิดามารดากับบุตรนั้น ย่อมเรียกจากกันได้เมื่อฝ่ายที่ควร ได้รับอุปการะเลี้ยงดูไม่ได้รับ การอุปการะเลี้ยงดูหรือได้รับ</p>	<p>มาตรา ๖๒ ให้ยกเลิก ความในมาตรา ๑๕๙๘/๓๘ แห่ง ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา ๑๕๙๘/๓๘ ค่าอุปการะเลี้ยงดูระหว่างคู่สมรสหรือ ระหว่างบิดามารดากับบุตรนั้น ย่อม เรียกจากกันได้เมื่อฝ่ายที่ควร ได้รับอุปการะเลี้ยงดูไม่ได้รับ การอุปการะเลี้ยงดูหรือได้รับ</p>	<p>มาตรา ๖๔ ให้ยกเลิก ความในมาตรา ๑๕๙๘/๓๘ แห่ง ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา ๑๕๙๘/๓๘ ค่าอุปการะเลี้ยงดูระหว่างคู่สมรส หรือระหว่างบิดามารดากับบุตรนั้น ย่อมเรียกจากกันได้เมื่อฝ่ายที่ควร ได้รับอุปการะเลี้ยงดูไม่ได้รับ การอุปการะเลี้ยงดูหรือได้รับ</p>	<p>“มาตรา ๑๕๙๘/๒๘ บุตรบุญธรรมย่อมมีฐานะอย่างเดียวกับ บุตรชอบด้วยกฎหมายของผู้รับบุตร บุญธรรมนั้น แต่ไม่สูญเสียสิทธิและ หน้าที่ในครอบครัวที่ได้กำเนิดมา ในกรณีเช่นนี้ ให้บุพการีโดยกำเนิด หมดอำนาจปกครองนับแต่วันเวลา ที่เด็กเป็นบุตรบุญธรรมแล้ว”</p> <p>มาตรา ๖๐ ให้ยกเลิก ความในมาตรา ๑๕๙๘/๓๘ แห่ง ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา ๑๕๙๘/๓๘ ค่าอุปการะเลี้ยงดูระหว่างคู่สมรส หรือระหว่างบุพการีกับบุตรนั้น ย่อมเรียกจากกันได้เมื่อฝ่ายที่ควร ได้รับอุปการะเลี้ยงดูไม่ได้รับ การอุปการะเลี้ยงดู หรือได้รับ</p>	<p>“มาตรา ๑๕๙๘/๒๘ บุตรบุญธรรมย่อมมีฐานะอย่างเดียวกับ บุตรชอบด้วยกฎหมายของผู้รับบุตร บุญธรรมนั้น แต่ไม่สูญเสียสิทธิและ หน้าที่ในครอบครัวที่ได้กำเนิดมา ในกรณีเช่นนี้ ให้บุพการีโดยกำเนิด หมดอำนาจปกครองนับแต่วันเวลา ที่เด็กเป็นบุตรบุญธรรมแล้ว”</p> <p>มาตรา ๖๐ ให้ยกเลิก ความในมาตรา ๑๕๙๘/๓๘ แห่ง ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา ๑๕๙๘/๓๘ ค่าอุปการะเลี้ยงดูระหว่าง คู่สมรส หรือระหว่าง บุพการีกับบุตรนั้น ย่อมเรียกจากกันได้เมื่อฝ่ายที่ควร ได้รับอุปการะเลี้ยงดูไม่ได้รับ การอุปการะเลี้ยงดูหรือได้รับ</p>	<p>มาตรา ๖๒ ให้ยกเลิก ความในมาตรา ๑๕๙๘/๓๘ แห่ง ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา ๑๕๙๘/๓๘ ค่าอุปการะเลี้ยงดูระหว่างคู่สมรสหรือ ระหว่างบิดามารดากับบุตรนั้น ย่อม เรียกจากกันได้เมื่อฝ่ายที่ควร ได้รับอุปการะเลี้ยงดูไม่ได้รับ การอุปการะเลี้ยงดูหรือได้รับ</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง กับที่มีการแก้ไข)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายสรเทพยุ บุญญานณี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นางสาวอรรณวี ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑๑,๖๑๑ คน เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)
การอุปการะเลี้ยงดูไม่เพียงพอแก่ อรรถภาพ ค่าอุปการะเลี้ยงดูนี้ศาลอาจให้ เพียงใดหรือไม่ให้ก็ได้ โดยคำนึงถึง ความสามารถของผู้มีหน้าที่ต้องให้ ฐานะของผู้รับและพฤติการณ์ แห่งกรณี	การอุปการะเลี้ยงดูไม่เพียงพอแก่ อรรถภาพ ค่าอุปการะเลี้ยงดูนี้ศาลอาจให้ เพียงใดหรือไม่ให้ก็ได้ โดยคำนึงถึง ความสามารถของผู้มีหน้าที่ต้องให้ ฐานะของผู้รับและพฤติการณ์ แห่งกรณี”	การอุปการะเลี้ยงดูไม่เพียงพอแก่ อรรถภาพ ค่าอุปการะเลี้ยงดูนี้ศาลอาจให้ เพียงใดหรือไม่ให้ก็ได้ โดยคำนึงถึง ความสามารถของผู้มีหน้าที่ต้องให้ ฐานะของผู้รับและพฤติการณ์ แห่งกรณี” มาตรา ๖๕ ให้เพิ่มความ ต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๕๙๘/๔๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ “มาตรา ๑๕๙๘/๔๒ ให้คู่สมรสที่จดทะเบียนโดยชอบ ตามประมวลกฎหมายนี้มีสิทธิ หน้าที่ ระหว่างคู่สมรสด้วยกันตามกฎหมาย กฎกระทรวง และระเบียบใด ที่บัญญัติให้สิทธิ หน้าที่แก่สามีภริยา หรือสามี หรือภริยา หรือคู่สมรส แล้วแต่กรณี”	การอุปการะเลี้ยงดูไม่เพียงพอแก่ อรรถภาพ ค่าอุปการะเลี้ยงดูนี้ศาลอาจให้ เพียงใดหรือไม่ให้ก็ได้โดยคำนึงถึง ความสามารถของผู้มีหน้าที่ต้องให้ ฐานะของผู้รับและพฤติการณ์ แห่งกรณี” มาตรา ๖๑ ให้เพิ่มความ ต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๕๙๘/๔๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ “มาตรา ๑๕๙๘/๔๒ ให้คู่สมรส ที่จดทะเบียนตามประมวลกฎหมายนี้ ถือเป็นคู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมาย ตามประมวลกฎหมาย พระราชบัญญัติ กฎกระทรวง กฎหมายและระเบียบอื่นใด ที่บัญญัติให้สิทธิและหน้าที่แก่ “สามี ภริยา” หรือ “คู่สมรส” หรือ “บิดา มารดา” หรือคำอื่นใดในลักษณะ เดียวกัน”	การอุปการะเลี้ยงดูไม่เพียงพอแก่ อรรถภาพ ค่าอุปการะเลี้ยงดูนี้ศาลอาจให้ เพียงใดหรือไม่ให้ก็ได้ โดยคำนึงถึง ความสามารถของผู้มีหน้าที่ต้องให้ ฐานะของผู้รับและพฤติการณ์ แห่งกรณี”*** มาตรา ๖๔ ให้เพิ่มความ ในมาตรา ๑๕๙๘/๔๒ ดังนี้ “มาตรา ๑๕๙๘/๔๒ ให้คู่สมรส ที่จดทะเบียนตามประมวลกฎหมายนี้ ถือเป็นคู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมาย ตามประมวลกฎหมาย พระราชบัญญัติ กฎกระทรวง กฎหมาย และระเบียบ อื่นใด ที่บัญญัติให้สิทธิและหน้าที่แก่ “สามี ภริยา” หรือ “คู่สมรส” หรือ “บิดา มารดา” หรือคำอื่นใดในลักษณะ เดียวกัน”***	การอุปการะเลี้ยงดูไม่เพียงพอแก่ อรรถภาพ ค่าอุปการะเลี้ยงดูนี้ศาลอาจให้ เพียงใดหรือไม่ให้ก็ได้ โดยคำนึงถึง ความสามารถของผู้มีหน้าที่ต้องให้ ฐานะของผู้รับและพฤติการณ์ แห่งกรณี”

*** วรรคตอนตามที่ปรากฏในร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นางสาวอรรณวี ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑๑,๖๑๑ คน เป็นผู้เสนอ)

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง กับที่มีการแก้ไข)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายสรเทพชัย บุญงาม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นางสาวอรณวี ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑๑,๖๑๑ คน เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)
<p>มาตรา ๑๖๐๖ บุคคล ดังต่อไปนี้ต้องถูกจำกัดมิให้รับมรดก ฐานเป็นผู้ไม่สมควร คือ</p> <p>(๑) ผู้ที่ต้องคำพิพากษา ถึงที่สุดว่าได้เจตนากระทำความผิดหรือ พยายามกระทำความผิดให้เจ้ามรดกหรือ</p>	<p>มาตรา ๖๓ ให้ยกเลิก ความใน (๓) ของมาตรา ๑๖๐๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและ พาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p>	<p>มาตรา ๖๖ ให้ยกเลิก ความใน (๓) ของมาตรา ๑๖๐๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและ พาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p>	<p>มาตรา ๖๓ ให้ยกเลิก ความในมาตรา ๑๖๐๖ แห่งประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๖๐๖ บุคคล ดังต่อไปนี้ต้องถูกจำกัดมิให้รับมรดก ฐานเป็นผู้ไม่สมควร คือ</p> <p>(๑) ผู้ที่ต้องคำพิพากษา ถึงที่สุดว่าได้เจตนากระทำความผิดหรือ พยายามกระทำความผิดให้เจ้ามรดก หรือ</p>	<p>มาตรา ๖๕ ให้เพิ่มความ ในมาตรา ๑๕๙๘/๔๓ ดังนี้</p> <p>“มาตรา ๑๕๙๘/๔๓ ให้บุพการีตามประมวลกฎหมายนี้ ถือเป็นบุพการีที่ชอบด้วยกฎหมาย ตามประมวลกฎหมาย พระราชบัญญัติ กฎกระทรวง กฎหมาย และระเบียบ อื่นใดที่บัญญัติให้สิทธิและหน้าที่แก่ “บุพการี” หรือ “บิดามารดา” หรือ คำอื่นใดในลักษณะเดียวกัน”***</p> <p>มาตรา ๖๑ ให้ยกเลิก ความในมาตรา ๑๖๐๖ แห่งประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๖๐๖ บุคคล ดังต่อไปนี้ต้องถูกจำกัดมิให้รับมรดก ฐานเป็นผู้ไม่สมควร คือ</p> <p>(๑) ผู้ที่ต้องคำพิพากษา ถึงที่สุดว่าได้เจตนากระทำความผิดหรือ พยายามกระทำความผิดให้เจ้ามรดก หรือ</p>	<p>มาตรา ๖๓ ให้ยกเลิก ความใน (๓) ของมาตรา ๑๖๐๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและ พาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p>

*** วรรคตอนตามที่ปรากฏในร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นางสาวอรณวี ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑๑,๖๑๑ คน เป็นผู้เสนอ)

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง กับที่มีการแก้ไข)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายสรรเพชญ บุญญามณี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นางสาวอรนรวี ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑๑,๖๑๑ คน เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)
<p>ผู้มีสิทธิได้รับมรดกก่อนตนถึงแก่ความตายโดยมิชอบด้วยกฎหมาย (๒) ผู้ที่ได้ฟ้องเจ้ามรดกหาว่าทำความผิดโทษประหารชีวิตและตนเองกลับต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิดฐานฟ้องเท็จหรือทำพยานเท็จ</p> <p>(๓) ผู้ที่รู้แล้วว่า เจ้ามรดกถูกฆ่าโดยเจตนา แต่มิได้นำข้อความนั้นขึ้นร้องเรียนเพื่อเป็นทางที่จะเอาตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ แต่ข้อนี้มิให้ใช้บังคับถ้าบุคคลนั้นมีอายุยังไม่ครบสิบหกปีบริบูรณ์ หรือเป็นคนวิกลจริต ไม่สามารถรู้ผิดชอบ หรือถ้าผู้ที่ย่านั้นเป็นสามีภริยาหรือผู้บุพการีหรือผู้สืบสันดานของตนโดยตรง</p> <p>(๔) ผู้ที่ฉ้อฉลหรือข่มขู่ให้เจ้ามรดกทำ หรือเพิกถอน หรือเปลี่ยนแปลงพินัยกรรมแต่บางส่วนหรือทั้งหมดซึ่งเกี่ยวกับทรัพย์มรดกหรือไม่ให้กระทำการดังกล่าวนี้</p>	<p>“(๓) ผู้ที่รู้แล้วว่า เจ้ามรดกถูกฆ่าโดยเจตนา แต่มิได้นำข้อความนั้นขึ้นร้องเรียนเพื่อเป็นทางที่จะเอาตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ แต่ข้อนี้มิให้ใช้บังคับถ้าบุคคลนั้นมีอายุยังไม่ครบสิบหกปีบริบูรณ์ หรือเป็นคนวิกลจริต ไม่สามารถรู้ผิดชอบ หรือถ้าผู้ที่ย่านั้นเป็นคู่สมรสหรือผู้บุพการีหรือผู้สืบสันดานของตนโดยตรง”</p>	<p>“(๓) ผู้ที่รู้แล้วว่า เจ้ามรดกถูกฆ่าโดยเจตนา แต่มิได้นำข้อความนั้นขึ้นร้องเรียนเพื่อเป็นทางที่จะเอาตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ แต่ข้อนี้มิให้ใช้บังคับถ้าบุคคลนั้นมีอายุยังไม่ครบสิบหกปีบริบูรณ์ หรือเป็นคนวิกลจริต ไม่สามารถรู้ผิดชอบ หรือถ้าผู้ที่ย่านั้นเป็นคู่สมรสหรือผู้บุพการี หรือผู้สืบสันดานของตนโดยตรง”</p>	<p>(๓) ผู้ที่รู้แล้วว่าเจ้ามรดกถูกฆ่าโดยเจตนา แต่มิได้นำข้อความนั้นขึ้นร้องเรียนเพื่อเป็นทางที่จะเอาตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ แต่ข้อนี้มิให้ใช้บังคับถ้าบุคคลนั้นมีอายุยังไม่ครบสิบหกปีบริบูรณ์ หรือเป็นคนวิกลจริต ไม่สามารถรู้ผิดชอบ หรือถ้าผู้ที่ย่านั้นเป็นคู่สมรสหรือผู้บุพการี หรือผู้สืบสันดานของตนโดยตรง</p> <p>(๔) ผู้ที่ฉ้อฉลหรือข่มขู่ให้เจ้ามรดกทำหรือเพิกถอน หรือเปลี่ยนแปลงพินัยกรรมแต่บางส่วนหรือทั้งหมดซึ่งเกี่ยวกับทรัพย์มรดกหรือไม่ให้กระทำการดังกล่าวนี้</p>	<p>(๓) ผู้ที่รู้แล้วว่า เจ้ามรดกถูกฆ่าโดยเจตนา แต่มิได้นำข้อความนั้นขึ้นร้องเรียน เพื่อเป็นทางที่จะเอาตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ แต่ข้อนี้มิให้ใช้บังคับถ้าบุคคลนั้นมีอายุยังไม่ครบสิบหกปีบริบูรณ์ หรือเป็นคนวิกลจริต ไม่สามารถรู้ผิดชอบ หรือถ้าผู้ที่ย่านั้นเป็นคู่สมรส หรือผู้บุพการี หรือผู้สืบสันดานของตนโดยตรง***</p> <p>(๔) ผู้ที่ฉ้อฉลหรือข่มขู่ให้เจ้ามรดกทำ หรือเพิกถอน หรือเปลี่ยนแปลงพินัยกรรมแต่บางส่วนหรือทั้งหมดซึ่งเกี่ยวกับทรัพย์มรดกหรือไม่ให้กระทำการดังกล่าวนี้</p>	<p>“(๓) ผู้ที่รู้แล้วว่า เจ้ามรดกถูกฆ่าโดยเจตนา แต่มิได้นำข้อความนั้นขึ้นร้องเรียนเพื่อเป็นทางที่จะเอาตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ แต่ข้อนี้มิให้ใช้บังคับถ้าบุคคลนั้นมีอายุยังไม่ครบสิบหกปีบริบูรณ์ หรือเป็นคนวิกลจริต ไม่สามารถรู้ผิดชอบ หรือถ้าผู้ที่ย่านั้นเป็นคู่สมรสหรือผู้บุพการีหรือผู้สืบสันดานของตนโดยตรง”</p>

*** วรรคตอนตามที่ปรากฏในร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นางสาวอรนรวี ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑๑,๖๑๑ คน เป็นผู้เสนอ)

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง กับที่มีการแก้ไข)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายสรเทพยุ บุญญาณดี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นางสาวอรรณวี ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑๑,๖๑๑ คน เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)
<p>แห่งประมวลกฎหมายนี้ แต่การคิด ส่วนแบ่งนั้นมีผลตั้งแต่วันที่การสมรสได้ สิ้นไปด้วยเหตุความตายนั้น</p> <p>(๒) ในเรื่องส่วนแบ่งใน ทรัพย์สินมรดกของผู้ตาย ให้อยู่ในบังคับ ของบทบัญญัติแห่งบรรพนี้ นอกจาก มาตรา ๑๖๓๗ และ ๑๖๓๘</p> <p>มาตรา ๑๖๒๘ สามัญริยา ที่ร่วมกัน หรือแยกกันอยู่โดยยังมีได้ หย่าขาดจากกันตามกฎหมาย มิได้สิ้นไปซึ่งสิทธิโดยธรรม ในการสืบมรดกซึ่งกันและกัน</p>	<p>มาตรา ๑๕๑๗ แห่งประมวล กฎหมายนี้ แต่การคิดส่วนแบ่งนั้น มีผลตั้งแต่วันที่การสมรสได้สิ้นไป ด้วยเหตุความตายนั้น”</p> <p>มาตรา ๖๕ ให้อยกเลิก ความในมาตรา ๑๖๒๘ แห่งประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๖๒๘ คู่สมรส ที่ร่วมกันหรือแยกกันอยู่โดยยังมีได้ หย่าขาดจากกันตามกฎหมาย มิได้สิ้นไปซึ่งสิทธิโดยธรรม ในการสืบมรดกซึ่งกันและกัน”</p>	<p>แห่งประมวลกฎหมายนี้ แต่การคิด ส่วนแบ่งนั้นมีผลตั้งแต่วันที่ การสมรสได้สิ้นไปด้วยเหตุ ความตายนั้น”</p> <p>มาตรา ๖๘ ให้อยกเลิก ความในมาตรา ๑๖๒๘ แห่งประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๖๒๘ คู่สมรส ที่ร่วมกัน หรือแยกกันอยู่โดยยังมีได้ หย่าขาดจากกันตามกฎหมาย มิได้สิ้นไปซึ่งสิทธิโดยธรรม ในการสืบมรดกซึ่งกันและกัน”</p>	<p>แห่งประมวลกฎหมายนี้ แต่การคิด ส่วนแบ่งนั้นมีผลตั้งแต่วันที่ การสมรสได้สิ้นไปด้วยเหตุ ความตายนั้น</p> <p>(๒) ในเรื่องส่วนแบ่ง ในทรัพย์สินมรดกของผู้ตาย ให้อยู่ ในบังคับของบทบัญญัติแห่งบรรพนี้ นอกจากมาตรา ๑๖๓๗ และ ๑๖๓๘”</p> <p>มาตรา ๖๕ ให้อยกเลิก ความในมาตรา ๑๖๒๘ แห่งประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๖๒๘ คู่สมรส ที่ร่วมกัน หรือแยกกันอยู่โดยยังมีได้ หย่าขาดจากกันตามกฎหมาย มิได้สิ้นไปซึ่งสิทธิโดยธรรม ในการสืบมรดกซึ่งกันและกัน”</p>	<p>แห่งประมวลกฎหมายนี้ แต่การคิด ส่วนแบ่งนั้นมีผลตั้งแต่วันที่ การสมรสได้สิ้นไปด้วยเหตุ ความตายนั้น***</p> <p>(๒) ในเรื่องส่วนแบ่งใน ทรัพย์สินมรดกของผู้ตาย ให้อยู่ใน บังคับของบทบัญญัติ แห่งบรรพนี้ นอกจากมาตรา ๑๖๓๗ และ ๑๖๓๘***</p> <p>มาตรา ๖๓ ให้อยกเลิก ความในมาตรา ๑๖๒๘ แห่งประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๖๒๘ คู่สมรส ที่ร่วมกัน หรือแยกกันอยู่โดยยังมีได้ หย่าขาดจากกันตามกฎหมาย มิได้สิ้นไปซึ่งสิทธิโดยธรรม ในการสืบมรดกซึ่งกันและกัน”***</p>	<p>มาตรา ๑๕๑๗ แห่งประมวล กฎหมายนี้ แต่การคิดส่วนแบ่งนั้น มีผลตั้งแต่วันที่การสมรสได้สิ้นไป ด้วยเหตุความตายนั้น”</p> <p>มาตรา ๖๕ ให้อยกเลิก ความในมาตรา ๑๖๒๘ แห่งประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๖๒๘ คู่สมรส ที่ร่วมกันหรือแยกกันอยู่โดยยังมีได้ หย่าขาดจากกันตามกฎหมาย มิได้สิ้นไปซึ่งสิทธิโดยธรรม ในการสืบมรดกซึ่งกันและกัน”</p>

*** วรรคตอนตามที่ปรากฏในร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นางสาวอรรณวี ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑๑,๖๑๑ คน เป็นผู้เสนอ)

<p>ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง กับที่มีการแก้ไข)</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายสรเทพชัย บุญงาม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นางสาวอรุณวีร์ ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑๑,๖๑๑ คน เป็นผู้เสนอ)</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)</p>
	<p>มาตรา ๖๖ ประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่แก้ไข เพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ไม่ใช่ บังคับแก่กรณีที่มีกฎหมายกำหนด เรื่องครอบครัวหรือมรดกไว้ เป็นการเฉพาะ</p>				<p>มาตรา ๖๖ ประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่แก้ไข เพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ไม่ใช่ บังคับแก่กรณีที่มีกฎหมายกำหนด เรื่องครอบครัวหรือมรดกไว้ เป็นการเฉพาะ</p> <p>มาตรา ๖๗ บรรดา บทบัญญัติแห่งกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ข้อกำหนด ข้อบัญญัติ ประกาศ คำสั่ง หรือมติคณะรัฐมนตรีใด ที่อ้างถึงสามมี ภาரிய หรือสามมีภரிய ให้ถือว่าอ้างถึงคู่สมรสที่จดทะเบียน สมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและ พาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัตินี้ด้วย</p> <p>ความในวรรคหนึ่งมิให้ นำมาใช้บังคับแก่กรณีที่บทบัญญัติ แห่งกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ข้อกำหนด ข้อบัญญัติ ประกาศ คำสั่ง หรือมติคณะรัฐมนตรีกำหนด สิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับสามมี ภரிய หรือสามมีภரியไว้แตกต่างกัน</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง กับที่มีการแก้ไข)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายสรเทพยุ บุญญานณี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นางสาวอรรณวี ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑๑,๖๑๑ คน เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)
	<p>มาตรา ๖๗ ให้หน่วยงาน ของรัฐที่รับผิดชอบการประเมินผล สัมฤทธิ์ตามกฎหมายว่าด้วยหลักเกณฑ์ การจัดทำร่างกฎหมายและ การประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ดำเนินการทบทวนกฎหมาย ในความรับผิดชอบที่กำหนดสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือ เรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับสามี ภริยา สามีภริยา หรือคู่สมรส เพื่อรองรับ สิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องให้แก่คู่ สมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและ พาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัตินี้โดยต้องพิจารณาให้ เหมาะสมกับเพศสภาพของคู่สมรสด้วย ให้หน่วยงานของรัฐ ที่ดำเนินการทบทวนตามวรรคหนึ่ง เสนอผลการทบทวนพร้อมทั้ง ร่างกฎหมายในกรณีที่ต้องมีการแก้ไข เพิ่มเติมกฎหมาย ต่อคณะรัฐมนตรี ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่ วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ</p>	<p>มาตรา ๖๙ ให้หน่วยงาน ของรัฐที่รับผิดชอบการประเมินผล สัมฤทธิ์ตามกฎหมายว่าด้วยหลักเกณฑ์ การจัดทำร่างกฎหมายและ การประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ดำเนินการทบทวนกฎหมาย ในความรับผิดชอบที่กำหนดสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือ เรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับสามี ภริยา สามีภริยา หรือคู่สมรส เพื่อรองรับ สิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องให้แก่คู่ สมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและ พาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัตินี้ โดยต้องพิจารณาให้ เหมาะสมกับเพศสภาพของคู่สมรส เมื่อหน่วยงานของรัฐ ดำเนินการตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้เสนอผลการทบทวนพร้อมทั้ง ร่างกฎหมายในกรณีที่ต้องมีการแก้ไข เพิ่มเติมกฎหมายต่อคณะรัฐมนตรี ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วัน ที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ</p>			<p>มาตรา ๖๘ ให้หน่วยงาน ของรัฐที่รับผิดชอบการประเมินผล สัมฤทธิ์ตามกฎหมายว่าด้วยหลักเกณฑ์ การจัดทำร่างกฎหมายและ การประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ดำเนินการทบทวนกฎหมาย ในความรับผิดชอบที่กำหนดสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือ เรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับสามี ภริยา สามีภริยา หรือคู่สมรส เพื่อรองรับ สิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องให้แก่ คู่สมรสตามประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัตินี้โดยต้องพิจารณา ให้เหมาะสมกับเพศสภาพของคู่สมรสด้วย ให้หน่วยงานของรัฐ ที่ดำเนินการทบทวนตามวรรคหนึ่ง เสนอผลการทบทวนพร้อมทั้ง ร่างกฎหมายในกรณีที่ต้องมีการแก้ไข เพิ่มเติมกฎหมาย ต่อคณะรัฐมนตรี ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่ วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ</p>

* ข้อความตามที่ปรากฏในร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง กับที่มีการแก้ไข)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายสรเทพชัย บุญงาม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นางสาวอรณวี ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑๑,๖๑๑ คน เป็นผู้เสนอ)	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)
	<p>หากไม่สามารถดำเนินการได้ให้รายงาน เหตุผลที่ไม่อาจดำเนินการได้ ต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบ</p> <p>มาตรา ๖๘ ให้นายกรัฐมนตรี รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้</p> <p>ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ</p> <p>..... นายกรัฐมนตรี</p>	<p>หากไม่สามารถดำเนินการได้ให้รายงาน เหตุผลที่ไม่อาจดำเนินการได้ ต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบ</p> <p>มาตรา ๗๐ ให้นายกรัฐมนตรี ว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการ ตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มี อำนาจออกกฎกระทรวง เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวงนั้นเมื่อได้ ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้ บังคับได้</p> <p>..... .....</p>	<p>มาตรา ๖๖ ให้นายกรัฐมนตรี ว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการ ตามพระราชบัญญัตินี้</p> <p>..... .....</p>	<p>มาตรา ๖๖ ให้นายกรัฐมนตรี ว่าการกระทรวงมหาดไทย รักษาการ ตามพระราชบัญญัตินี้</p> <p>..... .....</p>	<p>หากไม่สามารถดำเนินการได้ให้รายงาน เหตุผลที่ไม่อาจดำเนินการได้ ต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบ</p> <p>มาตรา ๖๙ ให้นายกรัฐมนตรี รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้</p> <p>ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ</p> <p>..... นายกรัฐมนตรี</p>

ประเด็นสำคัญที่แตกต่างระหว่าง

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
(เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับที่มีการแก้ไข)

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวล
กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

แก้ไขคำว่า “ชาย” “หญิง”
เป็นคำว่า “บุคคล”

แก้ไขคำว่า “สามี/ภรรยา”
เป็นคำว่า “คู่สมรส”

แก้ไขอายุขั้นต่ำ
ในการหมั้นและการสมรส
จากอายุ 17 ปีบริบูรณ์
เป็น 18 ปีบริบูรณ์

แก้ไขเหตุแห่งการเรียกค่าทดแทน
จากผู้ซึ่งล่วงเกินคู่สมรส
อีกฝ่ายหนึ่งไปใน “ทำนองขู่สาว”
เป็นคำว่า “ทำนองขู่”

ส่วนที่ ๒

ข้อมูลทางวิชาการประกอบการพิจารณา
ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม
ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..)

พ.ศ. ....

(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

การดำเนินการตามมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... *

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม ได้ดำเนินการตามมาตรา ๗๗ วรรคสอง^๑ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยได้จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบ รวมทั้งเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์นั้นต่อประชาชน และนำมาประกอบการพิจารณา ในกระบวนการตรากฎหมายทุกขั้นตอน โดยสามารถสรุปได้ ดังนี้

๑. กระบวนการและขั้นตอนในการรับฟังความคิดเห็น

เพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม ได้จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องต่อร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (สมรสเท่าเทียม) ที่ผ่านการตรวจพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา โดยสามารถสรุปการรับฟังความคิดเห็นได้^๒ ดังนี้

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ดำเนินการเปิดรับฟังความคิดเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (สมรสเท่าเทียม) อย่างรอบด้าน โดยผ่านทางเว็บไซต์ law.go.th และระบบ Google Form บนเว็บไซต์ของกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ตั้งแต่วันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๖๖ ถึงวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๖ เป็นระยะเวลาทั้งสิ้น ๑๕ วัน โดยมีรายละเอียดสรุปได้ ดังนี้

๑.๑) การรับฟังความคิดเห็นบนเว็บไซต์ law.go.th

ประชาชนให้ความสนใจตอบแบบรับฟังความคิดเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (สมรสเท่าเทียม) อย่างกว้างขวาง โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามบนเว็บไซต์ law.go.th จำนวนทั้งสิ้น ๕๓๐ คน

* เรียบเรียงโดย นายทศวิมล เกียรติทัตต์ วิทยากรชำนาญการพิเศษ กลุ่มงานกฎหมาย ๑ สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

^๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๗๗ วรรคสอง บัญญัติไว้ ดังนี้

“มาตรา ๗๗ ๑๑๑ ๑๑๑

ก่อนการตรากฎหมายทุกฉบับ รัฐพึงจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบ รวมทั้งเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์นั้นต่อประชาชน และนำมาประกอบการพิจารณาในกระบวนการตรากฎหมายทุกขั้นตอน เมื่อกฎหมายมีผลใช้บังคับแล้ว รัฐพึงจัดให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายทุกกรอบระยะเวลาที่กำหนดโดยรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย เพื่อพัฒนากฎหมายทุกฉบับให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป

๑๑๑ ๑๑๑”

^๒ สรุปผลการรับฟังความคิดเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (สมรสเท่าเทียม), หน้า ๑ ถึงหน้า ๑๖

๑.๒) การรับฟังความคิดเห็นในระบบ Google Form บนเว็บไซต์ของกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

ประชาชนให้ความสนใจตอบแบบรับฟังความคิดเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (สมรสเท่าเทียม) อย่างกว้างขวาง โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามในระบบ Google Form บนเว็บไซต์ของกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ จำนวนทั้งสิ้น ๕๐๘ คน

๒. สรุปผลรับฟังความคิดเห็น

สรุปผลการรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องต่อร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (สมรสเท่าเทียม) มีดังนี้^๓

ประเด็นที่ ๑ การแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (สมรสเท่าเทียม) เพื่อรองรับสิทธิในการก่อตั้งครอบครัวของบุคคลทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน

- ผู้ร่วมตอบแบบรับฟังความคิดเห็นส่วนใหญ่เห็นว่า การแก้ไขเพิ่มเติมในประเด็นดังกล่าวจะรับรองสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลทุกคนอย่างเท่าเทียมและไม่เลือกปฏิบัติ และจะช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจได้อย่างยั่งยืนทำให้ประเทศไทยกลายเป็นจุดมุ่งหมายหลักของนักท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่มหลากหลายทางเพศจากทั่วทุกมุมโลก เพราะประเทศไทยให้ความเคารพสิทธิมนุษยชน และให้ความสำคัญกับการคุ้มครองบุคคลทุกคนโดยไม่เลือกปฏิบัติ

ประเด็นที่ ๒ การปรับถ้อยคำในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จากคำที่บ่งบอกเพศ เช่น “ชาย” “หญิง” “สามี” “ภรรยา” และ “สามีภรรยา” เป็นคำที่ไม่ระบุเพศ เช่น “บุคคล” “ผู้หมั้น” “ผู้รับหมั้น” และ “คู่สมรส” เพื่อให้มีความหมายครอบคลุมคู่หมั้นและคู่สมรสไม่ว่าจะมีเพศใด

- ผู้ร่วมตอบแบบรับฟังความคิดเห็นบางส่วนเห็นว่า ถึงแม้ว่าจะเห็นด้วยกับหลักการในการรับรองสิทธิในการก่อตั้งครอบครัวของทุกคนโดยไม่เลือกปฏิบัติ แต่ภาครัฐควรดำเนินการจัดทำเป็นกฎหมายเฉพาะอีกฉบับ ไม่ควรแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เพราะจะกระทบกับระบบกฎหมายของทั้งประเทศที่เกี่ยวข้องกับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ นอกจากนี้ ผู้ร่วมตอบแบบสอบถามบางส่วน แสดงความเห็นเพิ่มเติมว่า ยังควรให้คงคำว่า “สามี” “ภรรยา” ไว้ในกฎหมาย เพราะไม่เช่นนั้นจะไปกระทบสิทธิของคนที่ยังต้องการใช้คำว่า “สามี ภรรยา” โดยแนะนำให้กำหนดถ้อยคำขึ้นมาเพิ่มเติมสำหรับคู่สมรสเพศเดียวกัน

ประเด็นที่ ๓ การคงอายุขั้นต่ำของการสมรสไว้ที่อายุ ๑๗ ปีบริบูรณ์ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

- ผู้ร่วมตอบแบบรับฟังความคิดเห็นบางส่วนเห็นว่า ควรปรับเพิ่มอายุขั้นต่ำของการสมรสจากปัจจุบันที่กำหนดไว้ที่ ๑๗ ปีบริบูรณ์ เป็น ๑๘ ปีบริบูรณ์ เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล โดยเฉพาะอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก นอกจากนี้ ผู้ตอบแบบรับฟังความคิดเห็นบางส่วนยังเห็นว่า ควรปรับเพิ่มเกณฑ์อายุขั้นต่ำเป็น ๒๐ ปีบริบูรณ์ เพื่อให้บุคคลมีวุฒิภาวะเพียงพอที่จะตัดสินใจในการก่อตั้งครอบครัวได้ อย่างไรก็ตาม ในประเด็นนี้ ถึงแม้ว่ากรมคุ้มครองสิทธิ

^๓ เฟิ่งอ้อาง.

และเสรีภาพจะเห็นด้วยกับการปรับเพิ่มอายุขั้นต่ำของการสมรสเป็น ๑๘ ปีบริบูรณ์ ตามมาตรฐานสากลของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก แต่ในขั้นนี้ เห็นว่ายังควรคงอายุขั้นต่ำของการสมรสไว้ที่อายุ ๑๗ ปีบริบูรณ์ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ปัจจุบัน

ประเด็นที่ ๔ การคงไว้ซึ่งบทบัญญัติเรื่องการหมั้น

- ผู้ร่วมตอบแบบรับฟังความคิดเห็นบางส่วน เห็นว่า ประเพณีการหมั้นเป็นวัฒนธรรมไทยแต่โบราณ จึงยังควรที่จะคงไว้อยู่ โดยกฎหมายอาจเปิดโอกาสให้คู่รักเพศเดียวกันสามารถทำการหมั้นกันตามกฎหมายได้ อย่างไรก็ตามบางส่วนเห็นว่า ประเพณีการหมั้นไม่สอดคล้องกับบริบทของสังคมไทยในปัจจุบัน โดยมองว่าการหมั้นไม่ใช่สาระสำคัญของการตัดสินใจใช้ชีวิตคู่ รวมทั้งอาจก่อให้เกิดภาระทางการเงินของคู่รักด้วย ในประเด็นนี้ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ เห็นว่า ยังควรคงไว้ซึ่งบทบัญญัติเรื่องการหมั้นตามความเห็นส่วนใหญ่ โดยเปิดโอกาสให้คู่รักทุกเพศสามารถทำการหมั้นได้ตามกฎหมาย เพราะการหมั้นไม่ได้เป็นเงื่อนไขของการสมรส หากแต่เป็นเรื่องความสมัครใจของทั้งสองฝ่าย ทั้งนี้ หากทั้งสองฝ่ายสมัครใจทำการหมั้น กฎหมายก็ควรอนุญาตรองรับ และคุ้มครองสิทธิและหน้าที่ต่าง ๆ ให้เสมอภาคเท่าเทียม

ประเด็นที่ ๕ การกำหนดให้บทบัญญัติเรื่องการหมั้นสามารถปรับใช้ได้กับคู่หมั้นไม่ว่าจะมีเพศใดก็ได้

- ผู้ร่วมตอบแบบรับฟังความคิดเห็นบางส่วนเห็นว่า ไม่ควรให้นำเอาหลักการหมั้นมาปรับใช้กับคู่รักเพศเดียวกันเพราะจะทำให้เกิดความสับสน อย่างไรก็ตามในประเด็นนี้ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ เห็นว่า หากยังคงบทบัญญัติเรื่องของการหมั้นไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ก็ควรเปิดโอกาสให้คู่รักทุกเพศสามารถทำการหมั้นตามกฎหมาย โดยไม่เลือกปฏิบัติ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ตลอดจนบริบทของสังคมในปัจจุบัน

ประเด็นที่ ๖ การให้คู่สมรสเพศเดียวกันสามารถรับบุตรบุญธรรมร่วมกันได้

- ผู้ร่วมตอบแบบรับฟังความคิดเห็นบางส่วน เห็นว่า ประเด็นการรับบุตรบุญธรรมของคู่สมรสเพศเดียวกันนั้นอาจส่งผลกระทบต่อเด็ก ดังนั้นแนวคิดดังกล่าวจะต้องพิจารณาอย่างละเอียดถี่ถ้วนโดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็ก (Best interest of the child) อย่างไรก็ตาม ผู้ร่วมตอบแบบรับฟังความคิดเห็นบางส่วนมองในมุมกลับกัน โดยเห็นว่าปัจจุบันกฎหมายให้อำนาจการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในการพิจารณาถึงความเหมาะสม โดยนำเอาหลักผลประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นที่ตั้งอยู่แล้ว ซึ่งการเปิดโอกาสให้คู่รักเพศเดียวกันรับบุตรบุญธรรมร่วมกันได้จะสามารถช่วยให้เด็กที่ถูกทอดทิ้งได้รับความรักจากครอบครัวผู้อุปการะ และมีโอกาสเติบโตในครอบครัวที่มีความอบอุ่น โดยมองว่าคู่รักเพศเดียวกันก็มีความสามารถที่จะเลี้ยงดูเด็กให้เติบโตเป็นคนดีได้ไม่ต่างจากคู่รักต่างเพศ นอกจากนี้ ยังได้เสนอให้พิจารณาความเป็นไปได้ในการเปิดโอกาสให้คู่สมรสสามารถรับบุตรติดของคู่สมรสอีกฝ่ายเป็นบุตร และมีอำนาจปกครองบุตรร่วมกันด้วย ในประเด็นนี้ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ เห็นควรเปิดโอกาสให้คู่รักเพศเดียวกันสามารถรับบุตรบุญธรรมร่วมกันได้

ประเด็นที่ ๗ การให้คู่สมรสไม่ว่าจะเป็นเพศใดสามารถรับมรดกตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๖

- ผู้ร่วมตอบแบบรับฟังความคิดเห็น เห็นว่า คู่สมรสไม่ว่าจะเป็นเพศใดก็ตามสมควรที่จะมีสิทธิเข้ารับมรดก และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

ประเด็นที่ ๘ การกำหนดให้คู่สมรสไม่ว่าจะเป็นเพศใด ได้รับสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมายหรือเรื่องใดที่เกี่ยวข้องตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ รวมทั้งกฎหมายอื่น เช่นเดียวกับคู่สมรสต่างเพศในปัจจุบันทุกประการ

- ผู้ร่วมตอบแบบรับฟังความคิดเห็น เห็นว่า กฎหมายไม่ควรเลือกปฏิบัติต่อบุคคล คู่สมรสไม่ว่าจะมีเพศใดก็ตามควรได้รับสิทธิ หน้าที่ หรือสถานะทางกฎหมายที่เท่าเทียมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตร่วมกันเป็นครอบครัว เช่น กฎหมายเกี่ยวกับการอุ้มบุญ การเข้าเมือง หรือการซัดกันแห่งกฎหมาย ควรได้รับการแก้ไขควบคู่ไปพร้อมกันอย่างเร่งด่วนเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติ

๓. สรุปการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย

ผลกระทบด้านต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากการตราร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (สมรสเท่าเทียม) มีดังนี้^๔

(๑) ผลกระทบต่อเศรษฐกิจ

กฎหมายฉบับนี้จะเป็นแรงจูงใจให้นักธุรกิจเข้ามาลงทุนในประเทศไทยเพิ่มขึ้น เพราะมีความมั่นใจในเรื่องการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของไทย อีกทั้งเป็นการกระตุ้นการท่องเที่ยว โดยเพิ่มปริมาณนักท่องเที่ยว เนื่องจากนักท่องเที่ยวจะมีความมั่นใจว่าประเทศไทยได้ให้ความเคารพ และปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชนสากล นอกจากนี้ ยังมุ่งส่งเสริมให้สถาบันครอบครัวของกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศมีความเข้มแข็ง เพื่อสร้างฐานะความมั่นคงให้แก่ครอบครัวของตนเอง เป็นการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจอันจะนำไปสู่ความมั่นคงทางเศรษฐกิจระดับชุมชน และประเทศชาติ

(๒) ผลกระทบต่อสังคม

กฎหมายฉบับนี้เป็นการยืนยันนโยบายของรัฐบาลในการปรับปรุงกฎหมายที่ล้าสมัย และไม่เป็นธรรม ซึ่งจะเป็นสิ่งยืนยันว่าบุคคลทุกคนจะได้รับสิทธิในการก่อตั้งครอบครัวโดยไม่มี การเลือกปฏิบัติ เป็นการสร้างหลักประกันด้านความมั่นคงของมนุษย์ว่าจะได้รับการคุ้มครองจากรัฐ อย่างเท่าเทียม เสมอภาค ทั้งยังส่งเสริมภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่ประเทศไทยในสังคมโลก โดยแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยมีเจตนารมณ์และความตั้งใจจริงที่จะเคารพสิทธิมนุษยชนเทียบเท่ากับ ระดับสากล อันจะช่วยทำให้ประเทศไทยได้รับการยอมรับและความเชื่อถือจากประชาคมระหว่าง ประเทศและส่งผลให้เกิดความสัมพันธ์อันดีกับนานาประเทศ

(๓) ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหรือสุขภาพ

- ไม่มี -

(๔) ผลกระทบอื่นที่สำคัญ

- ไม่มี -

^๔ รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย, ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (สมรสเท่าเทียม) ข้อ ๘. ผลกระทบโดยรวมที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย, หน้า ๗.

**๔. การเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น
ต่อประชาชน**

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม ได้มีการเปิดเผยสรุปผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดจากกฎหมาย ผ่านทางเว็บไซต์ law.go.th และระบบ Google Form บนเว็บไซต์ของกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

๕. การนำผลการรับฟังความคิดเห็นมาประกอบการพิจารณาจัดทำร่างกฎหมาย

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม ได้นำผลการรับฟังความคิดเห็นมาประกอบการพิจารณาจัดทำร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (สมรสเท่าเทียม) แล้ว

๖. ความเห็นต่อการดำเนินการตามมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

จากการตรวจสอบเอกสารและหลักฐานที่เสนอมาพร้อมกับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (สมรสเท่าเทียม) เห็นว่า ได้มีการดำเนินการให้เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๗๗ วรรคสอง แล้ว

บทวิเคราะห์ข้อดีและข้อสังเกต
ของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
(สมรสเท่าเทียม)*

๑. ความเป็นมา

โดยที่สถาบันครอบครัวเป็นหน่วยสำคัญในการพัฒนาสังคมและการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน แต่การก่อตั้งครอบครัวตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จำกัดเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงซึ่งไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบันที่มีการอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวระหว่างบุคคลที่มีเพศเดียวกันโดยกำเนิด และมีการอุปการะเลี้ยงดู รวมทั้งมีความสัมพันธ์ในด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างไปจากคู่สมรสที่เป็นชายและหญิง สมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติบางประการในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เพื่อรองรับให้บุคคลเพศเดียวกันสามารถหมั้นและสมรสกันได้ ซึ่งจะทำให้มีสิทธิ หน้าที่ และสถานะทางครอบครัวเท่าเทียมกับคู่สมรสที่เป็นชายและหญิง ทั้งนี้ เพื่อเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวที่ก่อตั้งขึ้นระหว่างบุคคลไม่ว่าจะมีเพศใด เว้นแต่จะเป็นกรณีที่มีกฎหมายอื่นกำหนดเรื่องครอบครัวหรือมรดกไว้เป็นการเฉพาะ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๒. บทวิเคราะห์

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ทั้ง ๔ ฉบับ มีเหตุผลทำนองเดียวกันในการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เพื่อรองรับให้บุคคลเพศเดียวกันให้สามารถหมั้นและสมรสกันได้ ซึ่งจะทำให้มีสิทธิ หน้าที่ และสถานะทางครอบครัวเท่าเทียมกับคู่สมรสที่เป็นชายและหญิง อันเนื่องมาจากการก่อตั้งครอบครัวตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มีข้อจำกัดเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงซึ่งไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบัน ที่มีการอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวระหว่างบุคคลที่มีเพศเดียวกันโดยกำเนิด มีการอุปการะเลี้ยงดู และมีความสัมพันธ์ในด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างไปจากคู่สมรสที่เป็นชายและหญิง โดยมีสาระสำคัญสรุปได้ ดังนี้^๕

๒.๑ กรณีการหมั้น กำหนดให้บุคคล ๒ คน ไม่ว่าจะเป็นเพศใดสามารถหมั้นกันได้ ตามกฎหมายเพื่อเปิดโอกาสอย่างเท่าเทียมโดยไม่เลือกปฏิบัติระหว่างบุคคล ซึ่งสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) มีประเด็นการแก้ไขเช่นเดียวกัน แต่ร่างพระราชบัญญัติที่คณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอนั้น มีการเพิ่มเติมเหตุเรียกค่าทดแทนในมาตรา ๑๔๔๕ ด้วย โดยนอกจากการเรียกค่าทดแทนผู้ซึ่งได้ร่วมประเวณีกับคู่หมั้นแล้วยังได้เพิ่มเติมกรณีการเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่ง “กระทำ” กับคู่หมั้นเพื่อสนองความใคร่ของผู้นั้น

* เรียบเรียงโดยนายทศวิญห์ เกียรติทัตต์ วิทยากรชำนาญการพิเศษ กลุ่มงานกฎหมาย ๑ สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

^๕ ข้อมูลจากบทสรุปสำหรับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร, เอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (อ.พ. ๑๒/๒๕๖๖), สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, หน้า ก

ซึ่งร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) ไม่ได้เพิ่มเติมในประเด็นของการกระทำเพื่อสนองความใคร่แต่อย่างใด ในขณะที่ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นางสาวอรุณวีร์ ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑๑,๖๑๑ คน) ร่วมกันเข้าชื่อเสนอ ตามมาตรา ๑๓๓ (๓) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ไม่มีการแก้ไขในเรื่องการหมั้น

๒.๒ กรณีการสมรส การสิ้นสุดการสมรส การจัดการทรัพย์สิน และมรดก กำหนดให้ใช้คำว่า “คู่สมรส” แทนคำว่า “สามีและภรรยา” เพื่อให้ครอบคลุมการก่อตั้งครอบครัวระหว่างบุคคลที่มีเพศเดียวกันโดยกำเนิด โดยร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นางสาวอรุณวีร์ ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑๑,๖๑๑ คน) ร่วมกันเข้าชื่อเสนอ ตามมาตรา ๑๓๓ (๓) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มีการแก้ไขอายุของคู่สมรสจากเดิม ๑๗ ปีบริบูรณ์ แก้ไขเป็น ๑๘ ปีบริบูรณ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้สอดคล้องตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กที่กำหนดอายุ “เด็ก” ไว้หมายความว่าบุคคลที่อายุต่ำกว่า ๑๘ ปี และยังคงอยู่ภายใต้การคุ้มครองดูแลตามกฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน ในขณะที่ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) ไม่ได้แก้ไขในประเด็นนี้แต่อย่างใด เนื่องจากการกำหนดอายุขั้นต่ำไว้ที่ ๑๗ ปีบริบูรณ์ เป็นความเหมาะสมของสภาพร่างกายตามธรรมชาติ ประกอบกับแม้จะมีการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมอายุเป็น ๑๘ ปีบริบูรณ์ แต่ยังคงถือว่าเป็นผู้เยาว์ที่จะกระทำการสมรสได้ต่อเมื่อได้รับความยินยอมจากบุคคลตามที่กฎหมายกำหนดไว้ และการแก้ไขเกณฑ์อายุขั้นต่ำอาจส่งผลกระทบต่อบุคคลต่างเพศให้ต้องถูกขยายเวลาที่จะทำการสมรสได้ออกไปอีก ๑ ปี อันเป็นเรื่องที่กระทบต่อสิทธิตามกฎหมายเดิม

๒.๓ กรณีการจัดการทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส โดยคู่สมรสมีสิทธิจัดการทรัพย์สินที่ทำมาหาได้ร่วมกันหรือดูแลผลประโยชน์จากทรัพย์สินนั้น รวมถึงกรณีคู่สมรสเป็นผู้ถูกจำกัดมิให้รับมรดกฐานเป็นผู้ไม่สมควรได้รับมรดก การแบ่งทรัพย์สินมรดกกรณีคู่สมรสผู้ตายเป็นเจ้าของมรดก และการจัดการหนี้สินของคู่สมรส

๒.๔ กรณีการให้บุคคลสองคนทั้งคู่รักต่างเพศ คู่รักเพศเดียวกัน และคู่รักเพศหลากหลาย ซึ่งจดทะเบียนสมรสเป็นคู่สมรสตามกฎหมาย สามารถรับผู้เยาว์เป็นบุตรบุญธรรมร่วมกันตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หลักการดังกล่าวปรากฏในร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นางสาวอรุณวีร์ ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑๑,๖๑๑ คน) ร่วมกันเข้าชื่อเสนอ ตามมาตรา ๑๓๓ (๓) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเท่านั้น ซึ่งกำหนดให้นำบทบัญญัติบรรพ ๕ ลักษณะ ๒ หมวด ๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยสิทธิหน้าที่ของบิดามารดา บุพการี และบุตร มาบังคับโดยอนุโลม

๓. บทวิเคราะห์ข้อดีและข้อสังเกตของร่างพระราชบัญญัติ

ข้อดี^๖

กฎหมายนี้จะทำให้บุคคลเพศเดียวกันสามารถหมั้นและสมรสกันได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งจะทำให้มีสิทธิ หน้าที่ และสถานะทางครอบครัวเท่าเทียมกับคู่สมรสที่เป็นชายและหญิง เช่น สิทธิในการจัดการทรัพย์สินที่ทำมาหาได้ร่วมกัน สิทธิในการเป็นทายาทโดยธรรม สิทธิในการจัดการแทนผู้เสียหายและการดำเนินคดีอาญาต่างผู้ตาย สิทธิในการตัดสินใจเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลของคู่สมรส อันจะเป็นเครื่องมือในการสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัว ทำให้ครอบครัวที่มีความหลากหลายทางเพศมีตัวตนทางสังคมและกฎหมาย รวมทั้งขจัดปัญหาความไม่เป็นธรรมที่อาจเกิดขึ้นกับครอบครัวที่มีความหลากหลายทางเพศ

ข้อสังเกต

๑. หากข้าราชการสมรสกับคู่สมรสเพศเดียวกัน แล้วมีสิทธิเบิกเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลตามพระราชกฤษฎีกาเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล พ.ศ. ๒๕๕๓ จะส่งผลให้ผู้มีสิทธิเบิกเงินสวัสดิการมีจำนวนมากขึ้น ทางกรมบัญชีกลางกระทรวงการคลัง อาจต้องเตรียมดำเนินการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับสิทธิ สวัสดิการ บำเหน็จบำนาญของข้าราชการเพื่อให้ครอบคลุมคู่สมรสทั้งต่างเพศและเพศเดียวกัน รวมทั้งเตรียมความพร้อมด้านงบประมาณในส่วนที่เกี่ยวข้อง ส่วนกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย อาจต้องดำเนินการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับทะเบียนครอบครัว นอกจากนี้ หน่วยงานภาครัฐและเอกชนต้องเตรียมการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องด้วย^๗

๒. การรับบุตรบุญธรรมของคู่สมรสเพศเดียวกันอาจส่งผลกระทบต่อเด็ก ดังนั้นจึงต้องพิจารณาด้วยความละเอียดรอบคอบโดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็ก อย่างไรก็ตามประชาชนบางส่วนมองในมุมกลับกันว่า ปัจจุบันกฎหมายให้อำนาจการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในการพิจารณาถึงความเหมาะสมโดยนำเอาหลักผลประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นที่ตั้งอยู่แล้ว ซึ่งการเปิดโอกาสให้คู่รักเพศเดียวกันรับบุตรบุญธรรมร่วมกันได้จะสามารถช่วยให้เด็กที่ถูกทอดทิ้งได้รับการอุปการะ นอกจากนี้ ยังเป็นการเปิดโอกาสให้คู่สมรสสามารถรับบุตรติดของคู่สมรสอีกฝ่ายเป็นบุตรและมีอำนาจปกครองบุตรร่วมกันด้วย^๘

^๖ บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ...., ข้อ ๔., หน้า ๓.

^๗ รายงานผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างกฎหมาย ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร) จัดทำโดย คณะกรรมการขับเคลื่อนการรับฟังความคิดเห็นและวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างกฎหมาย ไปสู่ภาคประชาชน สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (๒๕๖๕), หน้า ๓ - ๒

^๘ สำนักนายกรัฐมนตรี (๑๙ ธันวาคม ๒๕๖๖). ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (หนังสือราชการ). (นร ๐๕๐๓/๒๖๗๙๔)

ประเทศที่มีกฎหมายรับรองการสมรสเพศเดียวกัน*

พ.ศ. ๒๕๔๔ ราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์ เป็นประเทศแรกในโลกที่มีกฎหมายรับรองคู่สมรสเพศเดียวกัน กฎหมายเปิดโอกาสให้บุคคลเพศเดียวกันสามารถ สมรส หย่า และรับบุตรบุญธรรม

พ.ศ. ๒๕๔๖ ราชอาณาจักรเบลเยียม เป็นประเทศลำดับต่อมาที่มีกฎหมายคู่สมรสเพศเดียวกัน โดยก่อนหน้านั้นรัฐสภาเบลเยียมได้เริ่มเสนอให้สิทธิแก่คู่รักเพศเดียวกันสามารถจดทะเบียนเป็นคู่ชีวิต (registered partnerships) กันได้

พ.ศ. ๒๕๔๘ แคนาดา เป็นประเทศที่มีกฎหมายรับรองการสมรสของบุคคลเพศเดียวกันทั่วประเทศ หลังจากที่เริ่มมีการรับรองในระดับจังหวัดมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๒ ให้สิทธิแก่ชาวเกย์และเลสเบียนสามารถแต่งงานโดยได้รับสิทธิต่าง ๆ ตามกฎหมายเช่นคู่สมรสทั่วไป แต่รายละเอียดแตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่น กระทั่งมีกฎหมายที่ครอบคลุมทั้งประเทศในปี พ.ศ. ๒๕๔๘

พ.ศ. ๒๕๔๘ ราชอาณาจักรสเปน มีกฎหมายให้การรับรองและให้สิทธิแก่ทุกคู่สมรสเพศเดียวกัน

พ.ศ. ๒๕๔๙ สาธารณรัฐแอฟริกาใต้ เป็นประเทศที่ศาลสูงตัดสินว่า กฎหมายเกี่ยวกับการสมรสที่เคยมีมาในอดีตขัดต่อรัฐธรรมนูญของประเทศ ซึ่งรับรองสิทธิอันเท่าเทียมกันของประชาชนทุกคน รัฐสภาผ่านกฎหมายรับรองการสมรสของบุคคลเพศเดียวกัน แต่ก็มีข้อยกเว้นที่เปิดช่องให้สถาบันทางศาสนาและเจ้าหน้าที่ที่สามารถปฏิเสธที่จะ “ทำพิธี” เกี่ยวกับงานสมรสให้แก่คู่สมรสเพศเดียวกัน

พ.ศ. ๒๕๕๑ ราชอาณาจักรนอร์เวย์ มีการประกาศให้กฎหมายมีผลบังคับใช้ทำให้บุคคลเพศเดียวกันสามารถแต่งงาน รับบุตรบุญธรรม หรือมีบุตรตลอดแก้ว ได้ตามกฎหมาย ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ รัฐสภาได้ผ่านร่างกฎหมายคู่สมรสเพศเดียวกัน

พ.ศ. ๒๕๕๓ สาธารณรัฐไอซ์แลนด์ รัฐสภามีมติเป็นเอกฉันท์ผ่านร่างกฎหมายคู่สมรสเพศเดียวกัน และเมื่อกฎหมายมีผลบังคับใช้ โจฮันนา ซิกูร์ดาร์ดอททิร์ นายกรัฐมนตรีไอซ์แลนด์ ก็ใช้สิทธินั้นแต่งงานกับคู่รักเพศเดียวกันของเธอ คือ โจนินา ลีโอดอททิร์ โจฮันนา ซึ่งเป็นนายกรัฐมนตรีหญิงคนแรกของไอซ์แลนด์เป็นผู้นำรายแรกของโลกที่ยอมรับว่าตนเองเป็นหญิงรักหญิง (เลสเบียน)

พ.ศ. ๒๕๕๓ สาธารณรัฐโปรตุเกส รัฐสภาเห็นชอบกฎหมายคู่สมรสเพศเดียวกัน ซึ่งช่วงแรกถูกท้าทายโดยประธานาธิบดี ที่ได้ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาเรื่องนี้ว่าถูกต้องหรือไม่ และสุดท้ายศาลรัฐธรรมนูญโปรตุเกสตัดสินว่า กฎหมายคู่สมรสเพศเดียวกันไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ แต่ประการใด

---

* สำนักวิชาการ, สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, *เอกสารประกอบการพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่...)* พ.ศ. ...., กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร สำนักวิชาการ, ๒๕๖๖. และสมรสเท่าเทียมกับ ๓๐ ประเทศที่เห็นชอบด้วยกฎหมาย เปิดความเท่าเทียมหลากหลายทางเพศ. (๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๔). PPTV Online. สืบค้นเมื่อวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗ จากเว็บไซต์ <https://www.pptvhd36.com/news/สังคม/160775>

พ.ศ. ๒๕๕๓ สาธารณรัฐอาร์เจนตินา ผ่านร่างกฎหมายคู่สมรสเพศเดียวกันใช้บังคับทั่วประเทศ จึงเป็นประเทศแรกในภูมิภาคลาตินอเมริกาที่มีกฎหมายดังกล่าว

พ.ศ. ๒๕๕๕ ราชอาณาจักรเดนมาร์ก มีกฎหมายคู่สมรสเพศเดียวกันบังคับใช้หลังจากที่สมเด็จพระราชินีนาถมาเกรเธอที่ ๒ ทรงมีพระบรมราชานุญาตเกี่ยวกับกฎหมายดังกล่าว

พ.ศ. ๒๕๕๖ สาธารณรัฐบุรพาอูรุกวัย มีกฎหมายคู่สมรสเพศเดียวกันบังคับใช้ หลังจากที่ยกก่อนหน้านั้นมีกฎหมายยินยอมให้คู่เกย์และเลสเบียน สามารถใช้สิทธิในการรับบุตรบุญธรรม

พ.ศ. ๒๕๕๖ ราชอาณาจักรนิวซีแลนด์ เป็นประเทศแรกในเอเชียแปซิฟิก ที่มีกฎหมายรับรองคู่สมรสเพศเดียวกัน รัฐสภามีมติ ๗๗ ต่อ ๔๔ เสียง เห็นชอบกฎหมายดังกล่าว โดยได้รับการสนับสนุนจากนายจอห์น คีย์ นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น

พ.ศ. ๒๕๕๖ สาธารณรัฐฝรั่งเศส และสหพันธ์สาธารณรัฐบราซิล เป็นอีกสองประเทศในโลกที่มีกฎหมายคู่สมรสเพศเดียวกัน

พ.ศ. ๒๕๕๗ สหราชอาณาจักรและราชรัฐเวลส์ เป็นสองประเทศแรกในสหราชอาณาจักรที่ผ่านกฎหมายคู่สมรสเพศเดียวกัน

พ.ศ. ๒๕๕๗ ราชอาณาจักรสกอตแลนด์ และสาธารณรัฐฟินแลนด์ ประกาศใช้กฎหมายคู่สมรสเพศเดียวกัน

พ.ศ. ๒๕๕๘ ราชรัฐลักเซมเบิร์ก ออกกฎหมายรับรองการแต่งงานของบุคคลเพศเดียวกัน และให้สิทธิในการรับบุตรบุญธรรม กฎหมายฉบับนี้ได้รับการสนับสนุนจากนายซาเวียร์ เบตเทล นายกรัฐมนตรีลักเซมเบิร์กในขณะนั้น หลังจากกฎหมายมีผลบังคับใช้ นายซาเวียร์ เบตเทล นายกรัฐมนตรีชายรักชายก็ประกาศแต่งงานกับคู่รักของเขาที่คบหากับมายาวนาน

พ.ศ. ๒๕๕๘ ไอร์แลนด์ เป็นประเทศแรกในโลกที่ทำประชามติ ให้การรับรองกฎหมายคู่สมรสเพศเดียวกัน โดยผลจากการทำประชามติออกมาว่าประชาชนร้อยละ ๖๒ สนับสนุนให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญเพื่อรับรองการสมรสของบุคคลเพศเดียวกัน โดยมีชาวไอร์แลนด์นอกประเทศจำนวนหลายพันคนเดินทางกลับประเทศเพื่อมาร่วมลงประชามติในครั้งนั้น

พ.ศ. ๒๕๕๘ กรีนแลนด์ ซึ่งเป็นเขตปกครองตนเองและเป็นส่วนหนึ่งของเดนมาร์ก ที่ได้ผ่านร่างกฎหมายคู่สมรสเพศเดียวกัน

พ.ศ. ๒๕๕๘ สหรัฐอเมริกา มีกฎหมายคู่สมรสเพศเดียวกันระดับรัฐบาลกลางในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ ก่อนหน้านั้นมีเพียง ๓๗ มลรัฐจากทั้งหมด ๕๐ มลรัฐ รวมถึงดิสทริค ออฟ โคลัมเบีย (District of Columbia) ที่มีกฎหมายดังกล่าว

พ.ศ. ๒๕๕๙ สาธารณรัฐโคลอมเบีย ประเทศในภูมิภาคลาตินอเมริกาที่มีกฎหมายคู่สมรสเพศเดียวกัน

พ.ศ. ๒๕๖๐ เยอรมนี เป็นประเทศที่ ๑๕ ในภาคพื้นยุโรปที่มีกฎหมายรับรองให้บุคคลเพศเดียวกันสามารถแต่งงานกันและได้สิทธิต่าง ๆ เหมือนคู่สมรสทั่วไป

พ.ศ. ๒๕๖๐ สาธารณรัฐมอลตา เป็นประเทศเกาะในทะเลเมดิเตอร์เรเนียนที่มีกฎหมายคู่สมรสเพศเดียวกันแม้จะถูกคัดค้านโดยศาสนจักรคาทอลิก

พ.ศ. ๒๕๖๐ เครือรัฐออสเตรเลีย มีกฎหมายคู่สมรสเพศเดียวกันโดยผ่านการลงมติในปี พ.ศ. ๒๕๖๐ และมีผลบังคับใช้ในวันที่ ๙ มกราคม ๒๕๖๑

พ.ศ. ๒๕๖๒ ใต้หวัน เป็นที่แรกในเอเชีย ที่รัฐสภาผ่านกฎหมายคู่สมรสเพศเดียวกัน เมื่อวันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๖๒

พ.ศ. ๒๕๖๒ สาธารณรัฐเอกวาดอร์ เป็นประเทศลำดับต่อมาหลังจากที่ศาลรัฐธรรมนูญตัดสินให้การรับรองกฎหมายดังกล่าวอย่างเป็นทางการ มีผลวันที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๖๒

พ.ศ. ๒๕๖๒ สาธารณรัฐคอซตาริกา เป็นประเทศล่าสุดที่เพิ่งมีกฎหมายรับรองการสมรสของบุคคลเพศเดียวกัน เมื่อวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๖๓ ซึ่งเป็นประเทศแรกในอเมริกากลาง และถือเป็นประเทศที่ ๒๙ ในโลก

พ.ศ. ๒๕๖๕ สมาพันธรัฐสวิส ได้อนุญาตให้คู่รักเพศเดียวกันสมรสกันได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย โดยมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๖๕

ส่วนรัฐสภากรีซ ได้ผ่านร่างกฎหมายอนุญาตให้คู่รักเพศเดียวกันสามารถแต่งงานกันได้แล้วเมื่อวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗ ตามเวลาท้องถิ่น นับเป็นความสำเร็จครั้งสำคัญสำหรับผู้สนับสนุนสิทธิของชาว LGBT หลังจากเรียกร้องมานานหลายทศวรรษ โดยถือเป็นประเทศนับถือศาสนาคริสต์นิกายออร์ทอดอกซ์ประเทศแรก ๆ ที่อนุญาตให้มีการแต่งงานดังกล่าว และเป็นประเทศล่าสุดที่มีกฎหมายเพื่อการสมรสเท่าเทียม^๔

---

^๔ Infoquest. LGBT ชาวกรีซเฮ หลังสภาผ่านร่าง กม. สมรสเท่าเทียม เป็นประเทศคริสต์ออร์ทอดอกซ์แรก ๆ ที่อนุญาต. สืบค้นเมื่อวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗. สืบค้นจากเว็บไซต์ <https://www.infoquest.co.th/2024/375723>.

มุมมองและการยอมรับเรื่องสมรสเท่าเทียมในต่างประเทศ*

ไต้หวัน : คู่ชีวิตเพศเดียวกันได้สิทธิเกือบเทียบเท่าคู่ต่างเพศ ยังต้องสู้ต่อไป เพื่อออกกฎหมายสำหรับการแต่งงานของคนเพศเดียวกันโดยเฉพาะ

ไต้หวันเป็นที่แรกในเอเชียที่ให้การแต่งงานระหว่างคู่รักเพศเดียวกันเป็นสิ่งถูกกฎหมาย หลังจากรัฐสภาผ่านกฎหมาย “คู่ชีวิต” ซึ่งจะเปิดทางให้คู่รักเพศเดียวกันสามารถจดทะเบียนเป็นคู่แต่งงานกันได้กับหน่วยงานของรัฐ

เดือนพฤษภาคม ๒๕๖๐ ศาลรัฐธรรมนูญไต้หวันตัดสินว่า กฎหมายห้ามการแต่งงานของคู่ชีวิตที่มีเพศกำเนิดเดียวกันแต่งงาน ละเมิดหลักความเสมอภาคและไม่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ โดยรัฐสภาจะต้องแก้ไขกฎหมายให้สอดคล้องกับคำตัดสินภายใน ๒ ปี หลังศาลมีคำพิพากษา กลุ่ม LGBT คาดหวังว่า การแก้ไขกฎหมายเพื่อให้คู่แต่งงานที่มีความหลากหลายทางเพศได้รับสิทธิอย่างเท่าเทียมกันเช่นเดียวกับคู่แต่งงานชายหญิง แต่มีความกังวลว่ารัฐสภาจะแก้กฎหมายที่ประกันสิทธิบางส่วน ซึ่งจะทำให้ไปไม่ถึงความคาดหวังแรกเริ่ม คือ มนุษย์ทุกคนที่มีคู่ชีวิต ไม่ว่าจะคู่ชีวิตจะต่างเพศหรือมีความหลากหลายทางเพศจะได้รับสิทธิอย่างเท่าเทียมกัน

โดยรัฐบาลของประธานาธิบดีไช่ อิงเหวิน จากพรรคประชาธิปไตยก้าวหน้า (DPP) มีความคิดเชิงบวกต่อเรื่องสิทธิความเท่าเทียมทางเพศ แต่ความเคลื่อนไหวดังกล่าวต้องเผชิญกับกระแสต่อต้านจากสังคม โดยเฉพาะเสียงคัดค้านจากฝ่ายอนุรักษนิยม นำไปสู่การทำประชามติหลายครั้ง ซึ่งผลการลงประชามติแสดงให้เห็นว่า คนส่วนใหญ่ปฏิเสธข้อเสนอที่จะกำหนดให้ “การสมรส” ระหว่างคนเพศเดียวกันเป็นสิ่งถูกกฎหมาย โดยชี้ว่าค่านิยมของ “การสมรส” ควรจำกัดไว้สำหรับคู่รักชายหญิง ด้วยเหตุนี้ รัฐบาลไต้หวันจึงระบุว่าจะไม่ปรับแก้ค่านิยมเดิมของคำว่า “สมรส” ที่มีอยู่ในประมวลกฎหมายแพ่ง แต่จะออกกฎหมายใหม่สำหรับการแต่งงานของคนเพศเดียวกันโดยเฉพาะ

ผลประชามติสะท้อนให้เห็นแรงต้านต่อการสมรสเท่าเทียมในสังคมไต้หวัน แต่รัฐบาลที่นำโดยไช่ อิงเหวิน ยังคงดำเนินการแก้ไขกฎหมายตามคำพิพากษาของศาลรัฐธรรมนูญ ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๖๒ รัฐสภาผ่านกฎหมายประกอบคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๗๔๘ ทำให้ไต้หวันเป็นที่แรกในเอเชียที่ผ่านกฎหมายให้คู่ชีวิตเพศเดียวกันสามารถแต่งงานได้ตามกฎหมาย กฎหมายดังกล่าวให้สิทธิเกือบเทียบเท่าคู่ชีวิตชายหญิง แต่ยังคงขาดสิทธิบางประการ เช่น การสมรสของชาวต่างชาติในไต้หวัน อนุญาตเฉพาะคู่รักชาวต่างชาติที่มีสัญชาติของประเทศที่มีกฎหมายรับรองการสมรสเพศเดียวกันแล้วเท่านั้น และอนุญาตให้คู่รักเพศเดียวกันรับบุตรบุญธรรมร่วมกัน โดยบุตรบุญธรรมต้องมีสายเลือดของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

* ดวงพร ช่างทอง, การสมรสเท่าเทียม กลุ่มคนหลากหลายทางเพศ (LGBTQI+) มีพื้นที่แค่ไหนในสังคม, บทความเพื่อนำออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภา รายการเจตนารมณ์กฎหมาย, สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, หน้า ๕ ถึงหน้า ๙

นายฟิล โรเบิร์ตสัน รองผู้อำนวยการฮิวแมนไรท์วอทช์ประจำภูมิภาคเอเชีย ระบุว่า “นี่คือชัยชนะครั้งยิ่งใหญ่ด้านสิทธิของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ” พร้อมชี้ว่า ความสำเร็จของไต้หวันถือเป็นจุดเริ่มต้นให้เกิดกระแสคลื่นไหวไปทั่วเอเชีย เพื่อสร้างความเท่าเทียมให้แก่กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ

ฝรั่งเศส : ๑๔ ปี ที่เฝ้ารอและการต่อสู้จากกฎหมายคู่ชีวิต สู่อุปการะเลี้ยงดู

ในสมัยของประธานาธิบดีฌัก ชีรัก (Jacques Chirac) การต่อสู้ของกลุ่มความหลากหลายทางเพศในฝรั่งเศสประสบความสำเร็จไปหนึ่งขั้น เมื่อรัฐสภาฝรั่งเศสได้ผ่านกฎหมายบันทึกทะเบียนคู่ชีวิต (Pacte civil de solidarité : PACs) กฎหมาย PACs เป็นกฎหมายที่ประนีประนอมระหว่างฝ่ายที่ต่อต้านและฝ่ายสนับสนุนการแต่งงานของเพศเดียวกันโดยมีผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบต่อครัวเรือนไม่ว่าจะต่างเพศหรือเพศเดียวกัน ซึ่งเป็นกฎหมายสัญญาทางแพ่งเพื่อความเป็นหนึ่งเดียวกันของสังคม โดยกฎหมายฉบับนี้ใช้บังคับ ตั้งแต่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๒ รับรองสิทธิในการจดทะเบียนคู่ชีวิต (Civil Partnership) ทั้งในคนต่างเพศและคนเพศเดียวกัน ในระดับที่ “ใกล้เคียง” กับคู่สมรสสามัญ อย่างไรก็ตาม กฎหมายฉบับนี้ไม่ได้มีความหมายเท่าเทียมกับการแต่งงาน ผู้ที่ทำสัญญาจึงมีสถานภาพเป็นผู้ทำสัญญา (Pacse) ไม่ใช่คู่สมรส (Marie) สิทธิของผู้ทำสัญญาก็ไม่เหมือนกับสิทธิของคู่สมรส เริ่มแรกสัญญาให้สิทธิเฉพาะการคิดรวมรายได้ของคู่ทำสัญญาทั้งสองคน ส่งผลดีในแง่การลดการจ่ายภาษีและการมีสวัสดิการที่ดีกว่า ดังนั้นคู่ต่างเพศบางคู่ที่ไม่ต้องการแต่งงานกันจะนิยมทำสัญญา PACs กัน และมีจำนวนมากกว่าคู่ทำสัญญาที่เป็นเพศเดียวกัน (สัดส่วนของผู้ที่ทำสัญญา PACs ที่เป็นเพศเดียวกันคิดเป็นประมาณร้อยละ ๖ ของการจดทะเบียน PACs ทั้งหมด)

ทั้งนี้ ผู้ที่จดทะเบียนคู่ชีวิต (PACs) ได้นั้น จะต้องบรรลุนิติภาวะแล้ว คือ มีอายุครบ ๑๘ ปีบริบูรณ์ (ตามกฎหมายของฝรั่งเศส) ทั้งสองฝ่ายจะเป็นบุคคลเพศกำเนิดเดียวกันหรือต่างเพศก็ได้ ซึ่งหมายความว่า หากคู่รักเพศชาย-หญิง ไม่ต้องการจดทะเบียนสมรส ก็สามารถจดทะเบียนคู่ชีวิตได้เช่นกัน โดยผู้ที่มาจดทะเบียนคู่ชีวิตต้องไม่มีทะเบียนสมรสหรือทะเบียนคู่ชีวิตอยู่แล้ว เพื่อป้องกันการจดทะเบียนซ้อนนั่นเอง และผู้ที่มาจดทะเบียนคู่ชีวิตนั้นไม่จำเป็นต้องมีสัญชาติฝรั่งเศสทั้งสองฝ่าย แต่อย่างน้อยต้องมีฝ่ายหนึ่งที่มีสัญชาติฝรั่งเศส

ผู้ที่จดทะเบียนคู่ชีวิต (PACs) จะมีความสัมพันธ์คล้ายกับคู่สมรสสามัญที่ต้องอุปการะช่วยเหลือกัน รับผิดชอบค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันแก่กัน ต้องรับผิดชอบในค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการจัดการบ้านและสิ่งของจำเป็นในครัวเรือน ส่วนการจัดการทรัพย์สิน ปรากฏในรูปแบบกรรมสิทธิ์ร่วม และทรัพย์สินที่ได้มาหลังอยู่ร่วมกันต้องแบ่งคนละครึ่ง เว้นเสียแต่ว่าจะตกลงไว้เป็นอย่างอื่น ส่วนเรื่องการรับมรดก คู่ชีวิตจะไม่มีสิทธิรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรมเหมือนกรณีคู่สมรสชายหญิง แต่ถ้าคู่ชีวิตฝ่ายที่เสียไปเขียนพินัยกรรมไว้ และไม่มีปัญหาในการแบ่งมรดกกับทายาทโดยธรรมของผู้เสียชีวิต ตัวคู่ชีวิตก็รับทรัพย์สินตามพินัยกรรมได้ ส่วนประเด็นการรับบุตรบุญธรรมนั้น คู่ชีวิตไม่มีสิทธิรับบุตรบุญธรรมร่วมกัน และไม่สามารถใช้เทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ในทุกวิธีที่จะทำให้มีบุตรได้ ดังนั้นกฎหมาย PACs จึงเป็นกฎหมายที่ประนีประนอมระหว่างฝ่ายที่ต่อต้านและฝ่ายสนับสนุนการแต่งงานของเพศเดียวกัน โดยมีผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบต่อครัวเรือน ไม่ว่าจะต่างเพศหรือเพศเดียวกัน

ในปี พ.ศ. ๒๕๔๙ ได้มีการแก้ไขกฎหมายเพิ่มสิทธิในการรับมรดก และเรื่องการจัดการทรัพย์สินที่ได้มาหลังอยู่ร่วมกัน ใครได้ม่ายมรดกเป็นทรัพย์สินส่วนตัวของฝ่ายนั้น แต่จะไปทำข้อตกลงเป็นระบบทรัพย์สินร่วมหรือระบบสินสมรสก็ได้

ต่อมาในสมัยของประธานาธิบดีฝรั่งเศส ฟร็องซัว ออล็องด์ (Francois Hollande) ซึ่งมีนโยบายในการหาเสียงเลือกตั้งว่าให้เดิหน้าให้สิทธิเพศหลากหลายจดทะเบียนสมรสได้ ก็เริ่มปลดล็อกข้อจำกัดของกฎหมาย เพื่อแก้ประมวลกฎหมายแพ่งอันมีบทบัญญัติที่กำหนดเรื่องการสมรส โดยรัฐสภาผ่านร่างกฎหมาย ประธานาธิบดีลงนามและประกาศใช้ในวันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๕๖ ทำให้ฝรั่งเศสผ่านกฎหมายประวัติศาสตร์ให้สิทธิการแต่งงานของคนเพศเดียวกัน ด้วยคะแนนเสียง ๓๓๑ เสียง ต่อ ๒๒๕ เสียง และเป็นประเทศที่ ๙ ของสหภาพยุโรป และเป็นประเทศที่ ๑๔ ของโลก ที่อนุญาตให้มีการแต่งงานของคนเพศเดียวกันอย่างถูกต้องตามกฎหมาย กฎหมายรับรองสิทธิให้คู่รักเพศเดียวกันสามารถจดทะเบียนสมรสกันได้ตามกฎหมาย และมีสิทธิในการรับอุปการะบุตรบุญธรรมเหมือนคู่สมรสชายหญิง

หลังจากผ่านกฎหมายให้คนรักเพศเดียวกันสามารถแต่งงานกันได้แล้ว ข้อความในประมวลกฎหมายแพ่งได้เปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของกฎหมายครอบครัว ซึ่งได้มีการเปลี่ยนแปลงถ้อยคำและเพิ่มเติมบางมาตราขึ้น เช่น ในมาตรา ๑๔๔ ได้ตัดคำบ่งบอกเพศในประเด็นอายุของชายและหญิงออก ให้ความหมายของการสมรสว่าเป็นสัญญาที่เกิดจากคนสองคนไม่ว่าจะเป็นเพศเดียวกันหรือต่างเพศกัน เกิดสิทธิในการรับบุตรบุญธรรมร่วมกัน

อย่างไรก็ตาม การผ่านกฎหมายแต่งงานเพศเดียวกันเป็นแค่ก้าวหนึ่งซึ่งต้องก้าวต่อไปในเรื่องของการใช้เทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์เพื่อช่วยในการมีลูก ซึ่งโดยปกติแล้วกฎหมายอนุญาตให้คู่สามีภรรยาต่างเพศที่มีปัญหาการเจริญพันธุ์สามารถได้รับการช่วยเหลือได้ แต่กรณีของคู่ที่มีความหลากหลายทางเพศ ยังต้องมีการพิจารณากันต่อไป

ออสเตรีย : ทุกคู่ชีวิตไม่ว่าเพศใดล้วนเท่าเทียม และเสมอภาคตามกฎหมาย

เดือนธันวาคม ๒๕๖๐ ศาลรัฐธรรมนูญของออสเตรียเพิกถอนวลี “ต่างเพศ” ในประมวลกฎหมายแพ่งว่าด้วยการสมรสและกฎหมายว่าด้วยการจดทะเบียนคู่ชีวิต (The Registered Partnership Act) โดยจะมีผลหลังจากวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๑ เป็นต้นไปหรือวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๖๒ ทำให้หลังจากนี้คู่ชีวิตเพศเดียวกันสามารถทำการแต่งงานได้ตามกฎหมายประมวลกฎหมายแพ่งออสเตรีย ที่เดิมกำหนดเรื่องการสมรสกับเพศตรงข้าม ก็ได้รับการแก้ไขโดยใช้คำว่า “บุคคล” แทน

ทำให้ออสเตรียเป็นประเทศล่าสุดในยุโรปที่อนุญาตให้คู่รักเพศเดียวกันสามารถแต่งงานกันได้อย่างถูกต้องตามกฎหมายต่อจากประเทศฟินแลนด์และประเทศเยอรมนีที่เพิ่งประกาศใช้กฎหมายนี้ในปีนี้ หลังจากที่กลุ่มความหลากหลายทางเพศในออสเตรียได้รับอนุญาตให้คบหาดูใจกันได้อย่างเปิดเผยนับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๓ ออสเตรียมีการบังคับใช้การจดทะเบียนคู่ชีวิต ซึ่งให้สิทธิแก่คู่ชีวิตเพศเดียวกันเกือบเทียบเท่าคู่สมรสต่างเพศแต่ไม่สามารถแต่งงานกันได้ เนื่องจากยังไม่มีกฎหมายรับรองในขณะนั้น การออกกฎหมายนี้มีเป้าหมายเพื่อขจัดการเลือกปฏิบัติต่อคู่ชีวิตเพศเดียวกัน อย่างไรก็ตาม กลับกลายเป็นการบังคับใช้กฎหมาย ๒ ฉบับ ที่ประกันสิทธิแตกต่างกัน

ตอนหนึ่งของคำพิพากษาศาลรัฐธรรมนูญระบุทำนองว่า ความแตกต่างของกฎหมาย ๒ ฉบับระหว่างคู่ชีวิตต่างเพศและเพศเดียวกันละเมิดหลักการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งห้ามให้มีการเลือกปฏิบัติต่อปัจเจกบุคคล เช่น รสนิยมทางเพศ ตามคำพิพากษานี้ไม่ได้มีการเพิกถอนกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจดทะเบียนคู่ชีวิตที่จำกัดการแต่งงานของคู่ชีวิตที่มีเพศกำเนิดเดียวกัน เนื่องจากศาลมองว่าการยกเลิกเฉพาะบางส่วนนั้นเพียงพอแล้วที่จะทำให้คู่ชีวิตต่างเพศและเพศเดียวกันเข้าถึงการแต่งงาน ส่วนกฎหมายว่าด้วยการจดทะเบียนคู่ชีวิตที่จำกัดการแต่งงานของคู่ชีวิตที่มีเพศกำเนิดเดียวกันยังคงไว้และมีผลบังคับใช้ต่อไป ส่วนคู่ชีวิตเพศเดียวกันที่เคยจดทะเบียนตามความในกฎหมายดังกล่าว สามารถแต่งงานตามกฎหมายว่าด้วยการสมรสได้ในอนาคต หรือหากพอใจในสิทธิที่ได้จากการจดทะเบียนคู่ชีวิตแล้ว จะคงสถานะไว้เช่นเดิมก็ได้

แคนาดา : บุคคลไม่ว่าเพศใด สามารถจดทะเบียนสมรสกับคู่รักได้ ภายใต้กฎหมายเหมือนกัน

ปี พ.ศ. ๒๕๒๘ แคนาดาได้รับรองและบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของประชาชนแคนาดา (The Charter of Rights and Freedoms) ซึ่งได้ตีความขยายขอบเขตในมาตรา ๑๕ ว่าด้วยความเสมอภาค โดยห้ามการเลือกปฏิบัติต่อบุคคลด้วยเหตุผลจากรสนิยมทางเพศที่แตกต่างกัน

ศาลสูงแห่งประเทศแคนาดาได้มีคำพิพากษาในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๒ ว่า การให้คำจำกัดความของคำว่า “คู่สมรส” ให้เป็นความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดของเพศตรงข้ามเท่านั้น ถือเป็น การไม่ยุติธรรมต่อคู่รักเพศเดียวกัน คำพิพากษานี้สืบเนื่องมาจากเหตุระหว่างคู่หญิงรักหญิงที่อีกฝ่ายต้องสิ้นเนื้อประดาตัวเมื่อตัดสินใจแยกทางกัน ศาลจึงแย้งคำจำกัดความว่า การที่ไม่รวมคู่รักเพศเดียวกันไปในคู่สมรสในกฎหมายครอบครัวนั้น จะเป็นการสร้างความเข้าใจผิดว่าความสัมพันธ์ของบุคคลรักเพศเดียวกันไม่ได้รับการยอมรับหรือมีคุณค่าน้อยกว่าของบุคคลรักต่างเพศ

ส่วนการอนุญาตให้สามารถแต่งงานในบุคคลเพศเดียวกันในแคนาดา เกิดขึ้นครั้งแรกในปี พ.ศ. ๒๕๔๖ ในรัฐออนแทรีโอและรัฐบริติชโคลัมเบีย ปี พ.ศ. ๒๕๔๗ ในรัฐควิเบก รัฐแมนิโทบา รัฐแคตเชวัน รัฐนิวฟันด์แลนด์ และรัฐยูคอน เมืองโนวา สโกเชีย ปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ในรัฐนิวบรันสวิก นอกจากนั้นก็ยังคงมีการออกกฎหมายลักษณะเดียวกันอย่างต่อเนื่องในระดับรัฐเพื่อสร้างความเข้าใจที่ว่า การสมรสสามารถกระทำได้ทั้งบุคคลเพศเดียวกันและบุคคลต่างเพศกัน

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๔๘ แคนาดาได้ผ่านกฎหมายสมรส (Civil Marriage Act) รับรองสิทธิให้การสมรสกระทำได้ในบุคคลต่างเพศและบุคคลเพศเดียวกัน กฎหมายนี้เป็นกฎหมายระดับประเทศที่ใช้ร่วมกัน ในการประกอบพิธีสมรส คู่สมรสสามารถเลือกประกอบพิธีได้ทั้งทางศาสนาและทางราชการ โดยมีบาทหลวงและผู้พิพากษาเป็นผู้มีอำนาจในการประกอบพิธี ทั้งนี้ บาทหลวงจะยังคงสามารถปฏิเสธการดำเนินพิธีให้แก่คู่สมรสได้ หากเห็นว่าเป็นการขัดต่อหลักศาสนาของตน นอกจากนี้ ผลของการจดทะเบียนสมรสยังส่งผลให้คู่สมรสเพศเดียวกันมีสิทธิและหน้าที่เท่ากับคู่สมรสต่างเพศ และสามารถหย่าขาดจากกันได้

ด้วยเหตุที่ในปี พ.ศ. ๒๕๓๓ (ค.ศ. ๑๙๙๐) องค์การอนามัยโลก ถอดการรักเพศเดียวกันออกจากกลุ่มบัญญัติโรคความผิดปกติทางจิต ทว่าจนถึงปัจจุบัน การบำบัดเพื่อเปลี่ยนรสนิยมทางเพศ ยังคงมีให้เห็นอยู่มาก และมีเพียง ๖๘ ประเทศเท่านั้นที่มีการผลักดันให้มีการปฏิเสธการบำบัดดังกล่าวอย่างจริงจัง เช่น บราซิล เอกวาดอร์ เยอรมนี และมอลตา ซึ่งแคนาดาอาจเป็นอีกหนึ่งประเทศที่เข้าใกล้การปฏิเสธการบำบัดเพื่อเปลี่ยนรสนิยมทางเพศคล้ายกับนิวซีแลนด์ และสหราชอาณาจักรที่พยายาม

ผลักดันเรื่องนี้อยู่เช่นกัน ทำให้ในปี พ.ศ. ๒๕๖๔ สภาผู้แทนราษฎรแคนาดา ได้มีการลงมติโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเกินกว่าครึ่ง เห็นชอบให้ผ่าน “ร่างกฎหมายยกเลิกการบำบัดเพื่อเปลี่ยนรสนิยมทางเพศ” เพื่อแสดงจุดยืนว่าผู้มีความหลากหลายทางเพศ (LGBTQI+) หรือบุคคลใด ๆ สามารถเป็นเพศใดก็ได้ตามที่ตนอยากจะเป็น และจะไม่มีใครต้องถูกบังคับให้เข้ารับการบำบัดรักษาเพื่อเปลี่ยนรสนิยมทางเพศได้หากไม่เต็มใจ

บทสัมภาษณ์ความเห็นทางวิชาการ
ของนายเกิดโชค เกษมวงศ์จิตร รองอธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ
เกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ความเห็นทางวิชาการเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

.....

ประเด็นจากร่างพระราชบัญญัติ

๑. ขอรบถึงปัญหา อุปสรรค เหตุผลและความจำเป็นในการเสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (มาตรา ๑๙๙๘) รับรองการสมรสหลังจากมีการจดทะเบียนของ “ชาย” และ “หญิง” ที่จะกลายเป็น “สามี” และ “ภรรยา” เท่านั้น โดยละเลยกลุ่มประชากรที่มีความหลากหลายทางเพศที่ได้อยู่ร่วมกันเป็นครอบครัว และคอยดูแล ช่วยเหลือเกื้อกูลกันไม่ต่างจากชายหญิง ทั้งนี้ ที่ผ่านมาการที่ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายฉบับใดให้การรับรองสิทธิของคู่รักเพศเดียวกันและการขาดเครื่องมือทางกฎหมายในการจัดการกับความสัมพันธ์ทางครอบครัว ก่อให้เกิดปัญหาต่อครอบครัวหลากหลายทางเพศหลายประการ เช่น การที่ไม่สามารถจัดการทรัพย์สินที่ทำมาหาได้ร่วมกัน สิทธิในการเป็นทายาทโดยธรรม สิทธิในการตัดสินใจเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล อีกทั้งยังส่งผลให้บุตรที่ได้รับการเลี้ยงดูโดยคู่รักที่มีความหลากหลายทางเพศในทางข้อเท็จจริงไม่ได้รับการคุ้มครองในระดับเทียบเท่ากับผู้เยาว์ที่ได้รับการเลี้ยงดูโดยคู่สมรสต่างเพศที่มีอำนาจปกครองเหนือผู้เยาว์ร่วมกัน

๒. ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ในส่วนที่แก้ไขเพิ่มเติมมีความแตกต่างจากกฎหมายที่ใช้บังคับในปัจจุบันอย่างไร

ร่างพระราชบัญญัติฉบับที่คณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอ ประกอบด้วย ๖๘ มาตรา โดยสาระสำคัญเป็นการแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จำนวน ๗๕ มาตรา โดยมีหลักการคือแก้ไขคำว่า “ชาย” “หญิง” “สามี” “ภรรยา” และ “สามีภรรยา” เป็น “บุคคล” “ผู้หมั้น” “ผู้รับหมั้น” และ “คู่สมรส” เพื่อให้บุคคลสองคนไม่ว่าเพศใด สามารถทำการหมั้นหรือสมรสกันได้ อย่างไรก็ตามก็มีบางมาตราซึ่งยังมีความจำเป็นต้องคงคำระบุเพศไว้ เนื่องจากลักษณะทางธรรมชาติ เช่น กรณีมาตรา ๑๔๕๓ ยังคงคำว่า “หญิง” ที่ชายผู้เป็นคู่สมรสตาย หรือที่การสมรสสิ้นสุดลงด้วยประการอื่น จะทำการสมรสใหม่กับชายได้ต่อเมื่อการสิ้นสุดแห่งการสมรสได้ผ่านพ้นไปแล้วไม่น้อยกว่า ๓๑๐ วัน อีกทั้งในบางกรณีก็มีการแก้ไขมาตราต่าง ๆ ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จากคำที่ระบุเพศเป็นคำที่ไม่ระบุเพศ และ เพิ่มข้อความ “ไม่อาจกระทำการหรือยอมรับการกระทำเพื่อสนองความใคร่” ในเหตุหย่า (มาตรา ๑๕๑๖ (๑๐))

นอกจากนี้ ยังกำหนดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องแก้ไขกฎหมายของตนให้สอดคล้องกับร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ และยื่นต่อคณะรัฐมนตรีภายใน ๑๘๐ วันนับแต่วันที่ร่างพระราชบัญญัติมีผลบังคับใช้เป็นกฎหมาย

๓. ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... นี้ เมื่อมีผลบังคับใช้เป็นกฎหมายแล้ว จะช่วยแก้ไขปัญหาในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการสมรสระหว่างบุคคลเพศเดียวกันได้หรือไม่ อย่างไร

ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ มีชื่อเรียกอีกอย่างว่า “สมรสเท่าเทียม” ก็มีนัยยะในตัวเองแล้วว่า มีจุดมุ่งหมายที่จะทำให้บุคคลทุกคนสามารถสมรส รวมถึงมีสิทธิและหน้าที่เท่าเทียมกันทุกประการ จึงสามารถช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับการสมรสระหว่างบุคคลเพศเดียวกันได้ เช่น สิทธิในการเป็นทายาทโดยธรรม สิทธิในการดำเนินคดีร่วมกันหรือแทนกัน สิทธิในการตัดสินใจเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล

๔. การที่ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) ไม่ได้แก้ไขเพิ่มเติมเรื่องอายุของบุคคลทั้ง ๒ ฝ่าย ที่กำหนดว่าจะสมรสกันได้ ต้องมีอายุ ๑๗ ปีบริบูรณ์ เป็น ๑๘ ปีบริบูรณ์ เพื่อให้สอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กนั้น จะมีผลกระทบต่อประชาชนหรือไม่ อย่างไร

แนวคิดของร่างพระราชบัญญัติฉบับที่คณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอ เกี่ยวกับการกำหนดอายุขั้นต่ำในการสมรสไว้ที่ ๑๗ ปีบริบูรณ์นั้น เพื่อให้เป็นแนวทางเดียวกับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม ก็ได้คัดค้านหากต้องมีการปรับแก้อายุขั้นต่ำของการสมรสจาก ๑๗ ปีบริบูรณ์ เป็น ๑๘ ปีบริบูรณ์ และได้ยืนยันความเห็นดังกล่าวไปแล้วในชั้นคณะกรรมการสภาผู้แทนราษฎร

๕. การตราพระราชบัญญัตินี้จะเกิดประโยชน์กับประเทศชาติและประชาชนอย่างไร

กฎหมายฉบับนี้จะยกระดับการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน ให้มีสิทธิและเสรีภาพเท่าเทียมกันในสังคม ทั้งยังช่วยพัฒนาให้กฎหมายมีพลวัต ทันสมัย และตอบสนองต่อความต้องการและเสียงเรียกร้องของประชาชนที่มีความตื่นตัวเรื่องสิทธิมนุษยชน ความเสมอภาค และการไม่เลือกปฏิบัติ ทั้งยังเป็นการยืนยันนโยบายของรัฐบาลในการปรับปรุงกฎหมายที่ล้ำสมัยและไม่เป็นธรรม ซึ่งจะเป็นสิ่งยืนยันว่าบุคคลทุกคนจะได้รับสิทธิในการก่อตั้งครอบครัวโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ ทั้งยังส่งเสริมภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่ประเทศไทยในสังคมโลก โดยแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยมีเจตนารมณ์และความตั้งใจจริงที่จะเคารพสิทธิมนุษยชนเทียบเท่ากับระดับสากล อันจะช่วยทำให้ประเทศไทยได้รับการยอมรับและความเชื่อถือจากประชาคมระหว่างประเทศ และส่งผลให้เกิดความสัมพันธ์อันดีกับนานาประเทศ

นอกจากนี้กฎหมายฉบับนี้ ยังจะช่วยกระตุ้นการท่องเที่ยว เพราะจะทำให้นักท่องเที่ยวมีความมั่นใจว่าประเทศไทยให้ความเคารพและปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชนสากล และเพิ่มแรงจูงใจให้นักธุรกิจเข้ามาลงทุนในประเทศไทยเพิ่มขึ้นเพราะมีความมั่นใจในเรื่องการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของไทย ตลอดจนมุ่งส่งเสริมให้สถาบันครอบครัวของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศมีความเข้มแข็งเพื่อสร้างฐานะความมั่นคงให้แก่ครอบครัวของตนเอง เป็นการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจอันจะนำไปสู่ความมั่นคงทางเศรษฐกิจระดับชุมชนและประเทศชาติ

๖. ประเด็นอื่น ๆ ที่ท่านมีความประสงค์จะให้สัมภาษณ์เพิ่มเติม

-

บทสัมภาษณ์ความเห็นทางวิชาการ
ของนายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล
เกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ความเห็นทางวิชาการเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะเป็นผู้เสนอ)

.....

ประเด็นจากร่างพระราชบัญญัติ

๑. ขอทราบดีถึงปัญหา อุปสรรค เหตุผลและความจำเป็นในการเสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

การก่อตั้งครอบครัว คือ สิทธิขั้นพื้นฐาน บุคคลทุกคนไม่ว่าจะมีเพศใดมีสิทธิที่จะดำเนินชีวิตตามวิถีทางเพศของตนเอง แต่ปัจจุบันการสมรสกลับให้สิทธิชายและหญิงเท่านั้น ส่วนบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศไม่มีสิทธิดังกล่าว รวมถึงไม่มีสิทธิในฐานะคู่สมรสตามที่กฎหมายรับรอง เช่น ไม่สามารถดูแลอภิบาลกันได้ ไม่สามารถลดหย่อนภาษีในฐานะคู่สมรส ไม่สามารถรับสวัสดิการข้าราชการในฐานะคู่สมรส ไม่สามารถจัดการทรัพย์สินร่วมกัน จึงทำให้กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศใช้ชีวิตก่อตั้งครอบครัวโดยไม่มีกฎหมายรับรอง ไม่สามารถที่จะดูแลจัดการทรัพย์สินได้เช่นชายหญิงทั่วไป ซึ่งร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (สมรสเท่าเทียม) ฉบับนี้ จะสามารถคืนสิทธิขั้นพื้นฐานในการก่อตั้งครอบครัวให้แก่ผู้มีความหลากหลายทางเพศได้

๒. ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ในส่วนที่แก้ไขเพิ่มเติมมีความแตกต่างจากกฎหมายที่ใช้บังคับในปัจจุบันอย่างไร

ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้จะเปลี่ยนถ้อยคำเรื่องการหมั้น จากชายหมั้นหญิงเป็นผู้หมั้นและผู้รับหมั้น จากชายและหญิงสมรสกันเป็นบุคคลทั้งสองฝ่ายสมรสกันได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และกำหนดให้การหมั้นและการสมรสจะกระทำได้เมื่อบุคคลทั้งสองฝ่ายมีอายุ ๑๘ ปีบริบูรณ์ นอกจากนี้ ยังเปลี่ยนถ้อยคำในเรื่องของการสมรส จากที่ใช้ถ้อยคำว่าสามีภรรยาเป็นคู่สมรส

๓. ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... นี้เมื่อมีผลบังคับใช้เป็นกฎหมายแล้ว จะช่วยแก้ไขปัญหาในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการสมรสระหว่างบุคคลเพศเดียวกันได้หรือไม่ อย่างไร

เมื่อร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้มีผลใช้บังคับเป็นกฎหมายแล้ว จะสามารถแก้ไขปัญหาลิทธิในการก่อตั้งครอบครัวของคนทุกคนได้ ทั้งนี้ ในอนาคตควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายอีก ๒ ฉบับ

คือ ๑) พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ พ.ศ. ๒๕๕๘ และ ๒) พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ เพราะมีรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับเพศที่แตกต่างกัน

๔. การตราพระราชบัญญัตินี้จะเกิดประโยชน์กับประเทศชาติและประชาชนอย่างไร

การตราพระราชบัญญัติฉบับนี้ถือเป็นการรองรับสิทธิมนุษยชนเกี่ยวกับการก่อตั้งครอบครัวให้แก่บุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศที่มีความรักต่อกันให้สามารถก่อตั้งครอบครัวได้เหมือนกับชายหญิงทั่วไป ซึ่งเมื่อสิทธิมนุษยชนดังกล่าวเกิดขึ้นแล้วก็จะทำให้เศรษฐกิจของประเทศดีขึ้น เพราะมีการลงทุนจากการสร้างครอบครัวที่กว้างขวางขึ้น มีงานแต่งงานมากขึ้น ธุรกิจที่เกี่ยวข้องได้รับผลกระทบด้านบวก คู่สมรสทุกเพศสามารถกู้ซื้อบ้านได้ อีกทั้งยังทำให้ประเทศไทยได้รับการยอมรับจากนานาชาติ เพราะยอมรับความหลากหลายทางเพศ ซึ่งเป็นหนึ่งหัวข้อสำคัญที่เป็นคุณสมบัติในการจัดงานไพรด์ (Pride)^{๑๐} ระดับโลก

๕. ประเด็นอื่น ๆ ที่ท่านมีความประสงค์จะให้สัมภาษณ์เพิ่มเติม

การก่อตั้งครอบครัวของชายทั่วไปพูดถึงสายโลหิต ส่วนการก่อตั้งครอบครัวของผู้มีความหลากหลายทางเพศ คือ การก่อตั้งครอบครัวด้วยสายสัมพันธ์ ดำรงและสร้างครอบครัวที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการรับอุปการะบุตรบุญธรรม หรือการตั้งครรภ์โดยใช้เทคโนโลยี

---

^{๑๐} เทศกาลไพรด์ (Pride Month) เป็นเทศกาลที่ถูกจัดขึ้นในเดือนมิถุนายนของทุกปีเพื่อเชื่อมโยงและสนับสนุนกลุ่มคนที่รักใคร่กันทางเพศหรือเพศเดียวกัน ในเทศกาลนี้ ผู้คนทั่วโลกมารวมตัวกันเพื่อส่งเสริมความเข้าใจและการยอมรับของสังคมต่อสิทธิและความหลากหลายทางเพศ

เทศกาลไพรด์มีต้นกำเนิดมาจากการชุมนุมเครือข่ายคนรักรักใคร่กันทางเพศในเหตุการณ์ Stonewall Riots ที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๑๒ (ค.ศ. ๑๙๖๙) ที่ร้านบาร์ Stonewall Inn ในเมืองนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา การชุมนุมนี้เป็นเหตุการณ์ที่เป็นจุดกำเนิดของการต่อสู้เพื่อสิทธิของคนรักรักใคร่กันทางเพศและเรื่องเพศเดียวกัน

ในปัจจุบัน เทศกาลไพรด์ได้รับความสนใจจากทั่วโลกและกลายเป็นเทศกาลที่มีผู้คนทุกส่วนของสังคมร่วมรักและสนับสนุน มีการจัดกิจกรรมและงานเฉลิมฉลองหลากหลายทั่วโลก ซึ่งรวมถึงการแสดงวัฒนธรรม การแข่งขันกีฬา การประชุมสัมมนา และการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพศและความหลากหลายทางเพศ

บทสัมภาษณ์ความเห็นทางวิชาการของนางสาวอรณวี ชูมาพร
เกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ความเห็นทางวิชาการเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม
ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นางสาวอรณวี ชูมาพร กับประชาชน
ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เป็นผู้เสนอ)

.....

ประเด็นจากร่างพระราชบัญญัติ

๑. ขอรบถึงปัญหา อุปสรรค เหตุผลและความจำเป็นในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ
แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

การเสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มีจุดประสงค์หลัก
เพื่อรองรับและปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับความต้องการและสถานการณ์ของสังคมปัจจุบัน
โดยเฉพาะในเรื่องของสิทธิการสมรสที่เป็นเรื่องสำคัญของคนในสังคม การเปิดโอกาสให้
บุคคลทุกเพศสามารถจดทะเบียนสมรสได้โดยไม่จำกัดเฉพาะเพียงบุคคลเพศชายและเพศหญิง
ตามเพศกำเนิดเท่านั้น ร่างพระราชบัญญัตินี้ยังแสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าทางกฎหมาย
ที่ต้องการให้ทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพอย่างเท่าเทียมกัน รวมถึงการรับรองความสัมพันธ์ทางเพศ
หลายรูปแบบให้ได้รับการยอมรับและคุ้มครองด้วยกฎหมาย

สำหรับปัญหาและอุปสรรคที่ทำให้ต้องมีการเสนอร่างพระราชบัญญัตินี้ดังนี้

(๑) คู่รักเพศเดียวกันและคู่รักเพศหลากหลายไม่ได้รับการรับรองสิทธิตามกฎหมาย
ที่เกี่ยวกับการจดทะเบียนสมรส

(๒) คู่รักเพศเดียวกันและคู่รักเพศหลากหลายไม่สามารถจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรมร่วมกัน
ไม่สามารถจัดการทรัพย์สินร่วมกัน และไม่มีสิทธิรับมรดกของคู่รัก

(๓) คู่รักเพศเดียวกันและคู่รักเพศหลากหลายไม่ได้รับความเข้าใจและไม่ได้รับการยอมรับ
จากสังคม เพราะความคิดเห็นที่แตกต่างและความไม่เข้าใจในเรื่องของเพศสภาพและอัตลักษณ์ทางเพศ
ซึ่งเป็นอุปสรรคในการยอมรับและการให้ความคุ้มครองทางกฎหมายอย่างเต็มรูปแบบ

๒. ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
ในส่วนที่แก้ไขเพิ่มเติมมีความแตกต่างจากกฎหมายที่ใช้บังคับในปัจจุบันอย่างไร

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
ในส่วนที่แก้ไขเพิ่มเติมมีความแตกต่างจากกฎหมายที่ใช้บังคับในปัจจุบัน ดังนี้

(๑) กำหนดให้คู่รักต่างเพศ คู่รักเพศเดียวกัน และคู่รักเพศหลากหลาย สามารถจดทะเบียน
สมรสได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๔๔๘

(๒) กำหนดให้คู่รักต่างเพศ คู่รักเพศเดียวกัน และคู่รักเพศหลากหลาย สามารถสมรสกันได้ โดยแสดงการยินยอมอย่างเปิดเผยต่อหน้านายทะเบียน และให้นายทะเบียนบันทึกความยินยอมนั้นไว้ด้วย

(๓) กำหนดให้คู่รักต่างเพศ คู่รักเพศเดียวกัน และคู่รักเพศหลากหลายที่จดทะเบียนสมรสกันแล้ว ต้องอยู่กินด้วยกันฉันคู่สมรส

(๔) กำหนดให้คู่สมรสที่รับผู้เยาว์เป็นบุตรบุญธรรมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เป็นบุพการีที่ชอบด้วยกฎหมาย

(๕) กำหนดให้คู่รักต่างเพศ คู่รักเพศเดียวกัน และคู่รักเพศหลากหลาย ซึ่งจดทะเบียนสมรส เป็นคู่สมรสตามกฎหมาย สามารถรับผู้เยาว์เป็นบุตรบุญธรรมร่วมกันตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้นำบทบัญญัติ บรรพ ๕ ลักษณะ ๒ บิดามารดากับบุตร หมวด ๒ สิทธิและหน้าที่ ของบิดามารดาและบุตร แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาบังคับใช้โดยอนุโลม

(๖) กำหนดให้คู่รักต่างเพศ คู่รักเพศเดียวกัน และคู่รักเพศหลากหลาย ซึ่งจดทะเบียนสมรส เป็นคู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมาย มีสิทธิและหน้าที่ต่าง ๆ เช่นเดียวกับคู่สมรสชายและหญิงที่จดทะเบียน ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้นำบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติ กฎกระทรวง และระเบียบอื่น ๆ ที่บัญญัติให้สิทธิแก่ “สามีภริยา” หรือ “คู่สมรส” หรือ “บิดามารดา” มาใช้กับ “คู่สมรส” และ “บุพการี” ที่เป็นคู่รักต่างเพศ คู่รักเพศเดียวกัน และคู่รัก เพศหลากหลายด้วย

๓. ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... นี้ เมื่อมีผลบังคับใช้เป็นกฎหมายแล้ว จะช่วยแก้ไขปัญหาในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการสมรสระหว่าง บุคคลเพศเดียวกันได้หรือไม่ อย่างไร

การที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บัญญัติให้บุคคลเพศชายและเพศหญิง ตามเพศกำเนิดเท่านั้นที่จะจดทะเบียนสมรสเป็นคู่สมรสตามกฎหมาย ทำให้บุคคลที่มีรสนิยมทางเพศ แตกต่างจากรสนิยมแบบรักต่างเพศ เช่น บุคคลรักเพศเดียวกัน บุคคลข้ามเพศ หรือบุคคลรักได้ ทั้งสองเพศ หรือบุคคลเพศหลากหลายไม่สามารถจดทะเบียนสมรสและเป็นคู่สมรสตามกฎหมายได้ จึงทำให้บุคคลเหล่านั้นไม่ได้รับการรับรองสิทธิต่าง ๆ ที่เกิดจากการจดทะเบียนสมรส เช่น สิทธิในการ รับบุตรบุญธรรมร่วมกัน สิทธิในการจัดการทรัพย์สิน สิทธิในการเป็นทายาทโดยธรรมในการรับมรดก จากคู่ชีวิต จึงจำเป็นต้องแก้ไขถ้อยคำในกฎหมายโดยใช้ภาษาที่เป็นกลางทางเพศภาวะเพื่อให้บุคคล ทุกเพศกำเนิด ทุกรสนิยมทางเพศ และทุกอัตลักษณ์ทางเพศ สามารถจดทะเบียนสมรสเป็นคู่สมรส ที่ชอบด้วยกฎหมายได้ ซึ่งสอดคล้องกับหลักความเสมอภาคตามกฎหมาย และหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ จึงจำเป็นต้องตราเป็นพระราชบัญญัตินี้

๔. การตราพระราชบัญญัตินี้จะเกิดประโยชน์กับประเทศชาติและประชาชนอย่างไร

การตราพระราชบัญญัติฉบับนี้จะเกิดผลประโยชน์ และความสำคัญหลายประการต่อประเทศ และประชาชน ดังนี้

๑) การให้สิทธิในการสมรสแก่คู่รักเพศต่าง ๆ เท่าเทียมกัน จะทำให้สังคมมีความเสมอภาค ยุติธรรม และลดการเลือกปฏิบัติ

๒) มีการคุ้มครองสิทธิในด้านต่าง ๆ ให้แก่คู่รักต่างเพศ คู่รักเพศเดียวกัน และคู่รักเพศหลากหลาย เช่น สิทธิในการจัดการทรัพย์สิน การรับมรดก การอุปการะเด็ก และสิทธิในการตัดสินใจเรื่องการรักษาพยาบาลในกรณีฉุกเฉิน

๓) การยอมรับให้คู่รักต่างเพศ คู่รักเพศเดียวกัน และคู่รักเพศหลากหลายสมรสกันได้ จะช่วยเพิ่มเสถียรภาพและความมั่นคงให้แก่ครอบครัว เพราะมีกฎหมายรับรองและคุ้มครองให้

๔) การมีกฎหมายรับรองสิทธิสมรสให้แก่คู่รักเพศต่าง ๆ อย่างเท่าเทียม จะช่วยลดอคติและเพิ่มความเข้าใจระหว่างบุคคลในสังคม

๕) การที่ประเทศไทยมีกฎหมายสมรสเท่าเทียม จะเป็นตัวอย่างให้ประเทศต่าง ๆ เกิดการส่งเสริมสิทธิมนุษยชนและความเสมอภาคทางเพศ

๕. ประเด็นอื่น ๆ ที่ท่านมีความประสงค์จะให้สัมภาษณ์เพิ่มเติม

ประเด็นคำถามจากการอภิปรายในชั้นสภาผู้แทนราษฎร

๑. ขอรบกวนเหตุผลในการกำหนดผู้รักษาการของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ทั้ง ๔ ฉบับ ที่มีความแตกต่างกัน

การจะกำหนดให้นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ มีข้อพิจารณาว่า หากกำหนดให้นายกรัฐมนตรีเป็นผู้รักษาการจะทำให้สามารถแก้ไขพระราชบัญญัติอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องได้เร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่หากกำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้รักษาการก็จะสอดคล้องกับการทำงานของกรมการปกครองที่มีหน้าที่ในการรับจดทะเบียนสมรส

๒. ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งมีผลใช้บังคับในปัจจุบันได้กำหนดให้คู่สมรสที่จะทำการหมั้นต้องมีอายุไม่น้อยกว่า ๑๗ ปีบริบูรณ์

กฎหมายของประเทศต่าง ๆ ส่วนใหญ่จะกำหนดให้คู่สมรสที่จะทำการหมั้นได้ต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า ๑๘ ปีบริบูรณ์ จึงควรแก้ไขเรื่องอายุของคู่สมรสที่จะทำการหมั้นให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน

๓. ภายหลังเมื่อกฎหมายมีผลใช้บังคับแล้ว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องดำเนินการแก้ไขกฎหมายฉบับอื่นได้อีกหรือไม่ อย่างไร

๑) ต้องศึกษาและแก้ไขกฎหมาย พระราชบัญญัติ พระราชกำหนด กฎ กระทรวง และระเบียบของหน่วยงานรัฐและเอกชนให้สอดคล้องกับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับนี้

๒) ต้องเร่งรัดให้มีการตราพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการรับรองเพศสภาพเพื่อให้ครอบคลุมทุกอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ การแสดงออกทางเพศสภาพ และคุณลักษณะทางเพศ

๓) ต้องศึกษาและแก้ไขเรื่องความรุนแรงทางเพศให้ครอบคลุมทุกเพศวิถี อัตลักษณ์ทางเพศสภาพ การแสดงออกทางเพศสภาพ และคุณลักษณะทางเพศ

ภาคผนวก

- : สำเนาหนังสือสภาผู้แทนราษฎร
ด่วนที่สุด ที่ สผ ๐๐๑๔/๓๓๗๐ ลงวันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๖๗
เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
(ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
กราบเรียน ประธานวุฒิสภา
- : ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
(ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)
- : บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของ
ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
(ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

สำเนาหนังสือสภาผู้แทนราษฎร ด่วนที่สุด ที่ สผ ๐๐๑๔/๓๓๗๐
ลงวันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๖๗ เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวล
กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
กราบเรียน ประธานวุฒิสภา

วุฒิสภาต้องพิจารณาให้เสร็จภายใน ๖๐ วัน

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
เลขรับ 2882
วันที่ 29 มี.ค. 2567
เวลา 16.34 น.

ด่วนที่สุด

ที่ สม ๐๐๑๔/๓๓๗๐

สภาผู้แทนราษฎร

ถนนสามเสน เขตดุสิต กทม. ๑๐๓๐๐

๒๗ มีนาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ...) พ.ศ. ....

กราบเรียน ประธานวุฒิสภา

สิ่งที่ส่งมาด้วย ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวข้างต้น พร้อมด้วยบันทึกหลักการและเหตุผล บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญ และเอกสารเกี่ยวกับการดำเนินการตามมาตรา ๗๗ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ด้วยในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๖ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๓๐ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง) วันพุธที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๖๗ ที่ประชุมได้พิจารณาและลงมติเห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ...) พ.ศ. .... ซึ่งคณะรัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เป็นผู้เสนอ

ฉะนั้น จึงส่งร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวมาเพื่อนำเสนอต่อวุฒิสภาพิจารณาต่อไป ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๓๖

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(นายวันมูหะมัดนอร์ มะทา)

ประธานสภาผู้แทนราษฎร

กลุ่มงานบริหารทั่วไป
รับที่ ๒๒๑/๒๖ วันที่ ๒๙/๓/๖๗
เวลา ๑๖.๕๓ น. ส่ง ข.ว.
สำนักการประชุม

กลุ่มงานพระราชบัญญัติ
รับที่ ๒๒๑๕๖๗
วันที่ ๒๙/๓/๖๗
เวลา ๑๖.๕๕ น.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

โทร. ๐ ๒๒๔๒ ๕๕๐๐ ต่อ ๗๕๑๑

ร่างพระราชบัญญัติ
แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..)
พ.ศ. ....
(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

สารบบ

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ...) พ.ศ. ....
ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบแล้ว

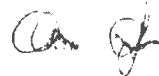

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ...) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ...) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ...) พ.ศ. .... (นางสาวอรรรณวี ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑๑,๖๑๑ คน เป็นผู้เสนอ) และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ...) พ.ศ. .... (นายสรรเพชญ บุญญามณี กับคณะ เป็นผู้เสนอ) ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๖ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๔ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง) วันพฤหัสบดีที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๖๖ ที่ประชุมได้พิจารณาและลงมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติทั้งสี่ฉบับ และตั้งกรรมาธิการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่งเพื่อพิจารณา โดยถือเอาร่างของคณะรัฐมนตรีเป็นหลักในการพิจารณา เมื่อคณะกรรมาธิการพิจารณาเสร็จแล้วจึงได้เสนอต่อสภาผู้แทนราษฎร

ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๖ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๓๐ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง) วันพุธที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๖๗ ที่ประชุมได้พิจารณาในวาระที่สอง แล้วลงมติในวาระที่สามเห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัตินี้ และให้เสนอต่อวุฒิสภาเพื่อพิจารณาต่อไปตามรัฐธรรมนูญฯ

ร่างพระราชบัญญัตินี้สภาผู้แทนราษฎรส่งให้วุฒิสภาเมื่อวันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๖๗

ว่าที่ร้อยตำรวจตรี

(อาพิชิต์ สุขะนันท์)

เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..)
พ.ศ. ....

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดให้บุคคลสองคนไม่ว่าเพศใดสามารถทำการหมั้นหรือสมรสกันได้

(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๓๕ มาตรา ๑๔๓๗ มาตรา ๑๔๔๘ มาตรา ๑๔๔๙ มาตรา ๑๔๕๐
มาตรา ๑๔๕๒ มาตรา ๑๔๕๘ และมาตรา ๑๔๖๐)

(๒) แก้ไขคำว่า “ชาย” “หญิง” “สามี” “ภรรยา” และ “สามีภรรยา” เป็น “บุคคล”
“ผู้หมั้น” “ผู้รับหมั้น” และ “คู่สมรส” เพื่อให้มีความหมายครอบคลุมคู่หมั้นหรือคู่สมรส
ไม่ว่าจะมีเพศใด (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๔๓ มาตรา ๑๙๓/๒๒ มาตรา ๑๔๓๙ มาตรา ๑๔๔๐
มาตรา ๑๔๔๑ มาตรา ๑๔๔๒ มาตรา ๑๔๔๓ มาตรา ๑๔๔๕ มาตรา ๑๔๔๖ มาตรา ๑๔๔๗/๑
หมวด ๓ ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยา มาตรา ๑๔๖๑ มาตรา ๑๔๖๒ มาตรา ๑๔๖๓
หมวด ๔ ทรัพย์สินระหว่างสามีภรรยา มาตรา ๑๔๖๕ มาตรา ๑๔๖๙ มาตรา ๑๔๗๐ มาตรา ๑๔๗๕
มาตรา ๑๔๗๖ มาตรา ๑๔๗๖/๑ มาตรา ๑๔๗๗ มาตรา ๑๔๗๙ มาตรา ๑๔๘๑ มาตรา ๑๔๘๒
มาตรา ๑๔๘๓ มาตรา ๑๔๘๔ มาตรา ๑๔๘๔/๑ มาตรา ๑๔๘๕ มาตรา ๑๔๘๖ มาตรา ๑๔๘๗
มาตรา ๑๔๘๘ มาตรา ๑๔๘๙ มาตรา ๑๔๙๐ มาตรา ๑๔๙๑ มาตรา ๑๔๙๒ มาตรา ๑๔๙๒/๑
มาตรา ๑๔๙๓ มาตรา ๑๔๙๘ มาตรา ๑๔๙๙ มาตรา ๑๕๐๔ มาตรา ๑๕๑๕ มาตรา ๑๕๑๖
มาตรา ๑๕๑๗ มาตรา ๑๕๒๐ มาตรา ๑๕๒๒ มาตรา ๑๕๒๓ มาตรา ๑๕๓๐ มาตรา ๑๕๓๒
มาตรา ๑๕๓๓ มาตรา ๑๕๓๖ มาตรา ๑๕๓๗ มาตรา ๑๕๓๘ มาตรา ๑๕๓๙ มาตรา ๑๕๔๑
มาตรา ๑๕๔๒ มาตรา ๑๕๔๓ มาตรา ๑๕๔๔ มาตรา ๑๕๔๕ มาตรา ๑๕๔๘/๑๕ มาตรา ๑๕๔๘/๑๗
มาตรา ๑๕๔๘/๓๘ มาตรา ๑๖๐๖ มาตรา ๑๖๒๕ และมาตรา ๑๖๒๘)

(๓) เพิ่มเหตุเรียกค่าทดแทนและเหตุฟ้องหย่าให้ครอบคลุมกรณีที่คู่หมั้นหรือคู่สมรสฝ่ายหนึ่ง
ไปมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นไม่ว่าจะเป็นเพศใด (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๔๕ และมาตรา ๑๕๑๖ (๑))

(๔) แก้ไขเงื่อนไขระยะเวลาการสมรสใหม่ตามมาตรา ๑๔๕๓ ให้ใช้เฉพาะกับกรณี
ที่หญิงที่มีชายเป็นคู่สมรสเดิมจะสมรสใหม่กับชายเท่านั้น (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๕๓)

(๕) กำหนดให้มาตรา ๑๕๐๔ วรรคสอง กรณีหญิงมีครรภ์ก่อนอายุครบ
ตามมาตรา ๑๔๔๘ มีผลใช้บังคับเฉพาะกรณีการสมรสระหว่างชายหญิงเท่านั้น (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๐๔)

(๖) แก้ไขการอ้างอิงเลขมาตราที่บัญญัติเกี่ยวกับการร้องขอต่อศาลให้สั่งให้บุคคลวิกลจริต
เป็นคนที่ไร้ความสามารถ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๐๘ วรรคสอง)

(๗) กำหนดให้มาตรา ๑๕๑๐ วรรคสอง กรณีหญิงมีครรภ์ก่อนอายุครบ
ยี่สิบปีบริบูรณ์ มีผลใช้บังคับเฉพาะกรณีการสมรสระหว่างชายหญิงเท่านั้น (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๑๐)

(๘) เพิ่มเหตุฟ้องหย่าให้สอดคล้องกับลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส
เพศเดียวกัน (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๑๖ (๑๐))

เหตุผล

โดยที่สถาบันครอบครัวเป็นหน่วยสำคัญในการพัฒนาสังคมและการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน แต่การก่อตั้งครอบครัวตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จำกัดเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงซึ่งไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบันที่มีการอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวระหว่างบุคคลที่มีเพศเดียวกันโดยกำเนิด โดยมีการอุปการะเลี้ยงดูและมีความสัมพันธ์ในด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างไปจากคู่สมรสที่เป็นชายและหญิง สมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติบางประการในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เพื่อรองรับให้บุคคลเพศเดียวกันสามารถหมั้นและสมรสกันได้ ซึ่งจะทำให้มีสิทธิ หน้าที่ และสถานะทางครอบครัวเท่าเทียมกับคู่สมรสที่เป็นชายและหญิง ทั้งนี้ เพื่อเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวที่ก่อตั้งขึ้นระหว่างบุคคลไม่ว่าจะมีเพศใด เว้นแต่จะเป็นกรณีที่มีกฎหมายอื่นกำหนดเรื่องครอบครัวหรือมรดกไว้เป็นการเฉพาะ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..)

พ.ศ. ....

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังต่อไปนี้

๑. ให้ ชาย หญิง หรือบุคคลสองคนซึ่งเป็นเพศเดียวกัน สามารถหมั้น สมรสกันได้ตามกฎหมาย เป็นคู่หมั้น คู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมาย โดยแก้ไขเพิ่มเติมบรรพ ๕ ลักษณะ ๑ หมวด ๑ และหมวด ๒ (มาตรา ๑๔๓๕ มาตรา ๑๔๓๗ มาตรา ๑๔๓๙ มาตรา ๑๔๔๐ มาตรา ๑๔๔๑ มาตรา ๑๔๔๒ มาตรา ๑๔๔๓ มาตรา ๑๔๔๕ มาตรา ๑๔๔๖ มาตรา ๑๔๔๗/๑ มาตรา ๑๔๔๘ มาตรา ๑๔๔๙ มาตรา ๑๔๕๐ มาตรา ๑๔๕๒ มาตรา ๑๔๕๕ และมาตรา ๑๔๖๐)

๒. หมวด ๓ ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยา โดยแก้ไขเพิ่มเติมหมวด ๓ ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขเพิ่มเติม และยังกำหนดให้ตัดคำว่า สามีและภริยา และให้เพิ่มคำว่า “คู่สมรส” ในบรรพ ๑ หลักทั่วไป ลักษณะ ๒ บุคคล ส่วนที่ ๓ ภูมิภาค (มาตรา ๔๓) และลักษณะ ๖ อายุความ หมวด ๑ บทเบ็ดเสร็จทั่วไป (มาตรา ๑๔๓/๒๒) เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขในหมวดนี้

๓. หมวด ๓ ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยา โดยแก้ไขเพิ่มเติมเป็น หมวด ๓ ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขเพิ่มเติม และกำหนดให้ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสซึ่งบุคคลสองคนสมรสกัน ให้มีสิทธิหน้าที่และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย โดยแก้ไขเพิ่มเติมบรรพ ๕ ลักษณะ ๑ หมวด ๓ (มาตรา ๑๔๖๑ มาตรา ๑๔๖๒ และมาตรา ๑๔๖๓)

๔. หมวด ๔ ทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา โดยแก้ไขเพิ่มเติมเป็นหมวด ๔ ทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขเพิ่มเติม

๕. สิทธิและหน้าที่ของคู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมายจัดการทรัพย์สินและหนี้สินร่วมกัน โดยแก้ไขเพิ่มเติมบรรพ ๕ ลักษณะ ๑ หมวด ๔ (มาตรา ๑๔๖๕ มาตรา ๑๔๖๙ มาตรา ๑๔๗๐ มาตรา ๑๔๗๕ มาตรา ๑๔๗๖ มาตรา ๑๔๗๖/๑ มาตรา ๑๔๗๗ มาตรา ๑๔๗๙ มาตรา ๑๔๘๑ มาตรา ๑๔๘๒ มาตรา ๑๔๘๓ มาตรา ๑๔๘๔ มาตรา ๑๔๘๔/๑ มาตรา ๑๔๘๕ มาตรา ๑๔๘๖ มาตรา ๑๔๘๗ มาตรา ๑๔๘๘ มาตรา ๑๔๘๙ มาตรา ๑๔๙๐ มาตรา ๑๔๙๑ มาตรา ๑๔๙๒ มาตรา ๑๔๙๒/๑ และมาตรา ๑๔๙๓)

๖. การสิ้นสุดการสมรส การเพิกถอนการสมรส การหย่าขาดจากการสมรส การจัดการทรัพย์สิน หลังสิ้นสุดการสมรส การเรียกค่าทดแทนค่าอุปการะเลี้ยงดูหลังสิ้นสุดการสมรส โดยแก้ไขเพิ่มเติมบรรพ ๕ ลักษณะ ๑ หมวด ๕ - ๖ (มาตรา ๑๔๙๘ มาตรา ๑๔๙๙ มาตรา ๑๕๐๔ มาตรา ๑๕๐๘ มาตรา ๑๕๑๕ มาตรา ๑๕๑๖ มาตรา ๑๕๑๗ มาตรา ๑๕๒๐ มาตรา ๑๕๒๒ มาตรา ๑๕๒๓ มาตรา ๑๕๓๐ มาตรา ๑๕๓๒ และมาตรา ๑๕๓๓) และแก้ไขลักษณะ ๒ หมวด ๓ ความปกครอง (มาตรา ๑๕๙๘/๑๕ มาตรา ๑๕๙๘/๑๗) และลักษณะ ๓ ค่าอุปการะเลี้ยงดู (มาตรา ๑๕๙๘/๓๘)

๗. ให้คู่สมรสซึ่งเป็นเพศเดียวกันซึ่งจดทะเบียนสมรสโดยชอบด้วยกฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มีสิทธิและหน้าที่ระหว่างคู่สมรสด้วยกันตามบรรดากฎหมาย กฎกระทรวง และระเบียบใดที่บัญญัติให้สิทธิและหน้าที่แก่สามีภริยา หรือสามี หรือภริยา หรือคู่สมรส แล้วแต่กรณี (เพิ่มเติมมาตรา ๑๕๙๘/๔๒)

๘. ให้กรณีที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่เป็นผู้ที่มีคู่สมรสของตนเป็นผู้ถูกจำกัดมิให้รับมรดก
ฐานเป็นผู้ไม่สมควรได้รับมรดก (มาตรา ๑๖๐๖ (๓))

๙. คู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมาย หรือคู่สมรสที่ร้างกัน หรือแยกกันอยู่โดยยังมีได้หย่าขาดจากกัน
ตามกฎหมาย เป็นทายาทโดยธรรม มีสิทธิในการรับมรดกของคู่สมรสอีกฝ่ายที่เสียชีวิต (มาตรา ๑๖๒๕ (๑) และ
มาตรา ๑๖๒๘)

๑๐. กำหนดให้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ตามกฎหมายว่าด้วยหลักเกณฑ์
การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ดำเนินการทบทวนกฎหมายในความรับผิดชอบ
ที่กำหนดสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับสามี ภริยา สามีภริยา หรือคู่สมรส
เพื่อรองรับสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องให้แก่คู่สมรสตามประมวลกฎหมายแพ่ง
และพาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ โดยต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับเพศสภาพของคู่สมรส

๑๑. การแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับสิทธิ
หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย และความสัมพันธ์ของชาย หญิง หรือบุคคลสองคนซึ่งเป็นเพศเดียวกัน นอกจาก
การแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ตามข้อ ๑ - ข้อ ๙ ตามบรรพ ๕ ครอบครวั
และบรรพ ๖ มรดก แล้วก็ให้สามารถกระทำได้

เหตุผล

โดยที่สถาบันครอบครัวเป็นหน่วยสำคัญในการพัฒนาสังคมและการส่งเสริมคุณภาพชีวิต
ของประชาชน แต่การก่อตั้งครอบครัวตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จำกัดเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่าง
ชายหญิง ซึ่งไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบันที่มีความหลากหลายของลักษณะความสัมพันธ์ของ
กลุ่มบุคคลทุกเพศ ไม่ว่าจะเป็นเพศใด โดยมีการอุปการะเลี้ยงดูและมีความสัมพันธ์ ไม่แตกต่างไปจากคู่สมรส
สมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติบางประการในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เพื่อให้บุคคลทุกเพศสามารถ
ก่อตั้งครอบครัวได้ โดยกำหนดให้บุคคลทุกคนได้รับการรับรองและคุ้มครองสิทธิต่าง ๆ ว่าด้วยภูมิฐานะของคู่สมรส
อายุความสิทธิเรียกร้องระหว่างคู่สมรส การหมั้น การจดทะเบียนสมรส การจัดการทรัพย์สินและหนี้สิน
ร่วมกันของคู่สมรส การสิ้นสุดการสมรส การเพิกถอนการสมรส เหตุแห่งการฟ้องหย่า การจัดการทรัพย์สิน
หลังสิ้นสุดการสมรส การเรียกค่าทดแทนค่าอุปการะเลี้ยงดูหลังสิ้นสุดการสมรส การเป็นทายาทโดยธรรม
การรับบุตรบุญธรรม และการรับมรดกจากคู่สมรส จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

(นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ...)
พ.ศ. ....

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังต่อไปนี้

(๑) ให้บุคคลสองคนทั้งคู่รักต่างเพศ คู่รักเพศเดียวกัน และคู่รักเพศหลากหลาย สามารถจดทะเบียนสมรสได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (มาตรา ๑๔๔๘)

(๒) ให้บุคคลสองคนทั้งคู่รักต่างเพศ คู่รักเพศเดียวกัน และคู่รักเพศหลากหลาย สามารถจดทะเบียนสมรสกันได้ และเมื่อนายทะเบียนได้บันทึกความยินยอมแล้ว ให้บุคคลสองคนทั้งคู่รักต่างเพศ คู่รักเพศเดียวกัน และคู่รักเพศหลากหลาย เป็นคู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมายแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (มาตรา ๑๔๕๘)

(๓) ให้บุคคลสองคนทั้งคู่รักต่างเพศ คู่รักเพศเดียวกัน และคู่รักเพศหลากหลาย ที่จดทะเบียนสมรสกันแล้ว ต้องอยู่กินด้วยกันฉันคู่สมรส (มาตรา ๑๔๖๑)

(๔) ให้คู่สมรสที่รับผู้เยาว์เป็นบุตรบุญธรรมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เป็นบุพการีที่ชอบด้วยกฎหมาย (บรรพ ๕ ลักษณะ ๒ หมวด ๒)

(๕) ให้บุคคลสองคนทั้งคู่รักต่างเพศ คู่รักเพศเดียวกัน และคู่รักเพศหลากหลาย ซึ่งจดทะเบียนสมรสเป็นคู่สมรสตามกฎหมาย สามารถรับผู้เยาว์เป็นบุตรบุญธรรมร่วมกันตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้นำบทบัญญัติ บรรพ ๕ ลักษณะ ๒ หมวด ๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยสิทธิหน้าที่ของบิดามารดา บุพการี และบุตร มาบังคับโดยอนุโลม (มาตรา ๑๕๔๘/๒๘)

(๖) ให้บุคคลสองคนทั้งคู่รักต่างเพศ คู่รักเพศเดียวกัน และคู่รักเพศหลากหลาย ซึ่งจดทะเบียนสมรส เป็นคู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมาย มีสิทธิและหน้าที่ต่าง ๆ เช่นเดียวกับคู่สมรสชายและหญิง และบัญญัติบทเฉพาะกาลให้คู่สมรสเพศเดียวกันที่จดทะเบียนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ถือเป็น “คู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมาย” บทบัญญัติใด ๆ ตามประมวลกฎหมาย พระราชบัญญัติ กฎกระทรวง และระเบียบอื่น ๆ ที่บัญญัติให้สิทธิแก่ “สามีภริยา” หรือ “คู่สมรส” หรือ “บิดามารดา” ให้หมายความรวมถึง “คู่สมรส” และ “บุพการี” (มาตรา ๑๕๔๘/๔๒ และ ๑๕๔๘/๔๓)

เหตุผล

โดยที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กำหนดให้บุคคลเพศชายและเพศหญิงตามเพศกำเนิดเท่านั้นที่จะจดทะเบียนสมรสเป็นคู่สมรสตามกฎหมาย ทำให้บุคคลที่มีรสนิยมทางเพศแตกต่างจากรสนิยมแบบรักต่างเพศ เช่น บุคคลรักเพศเดียวกัน บุคคลข้ามเพศ หรือบุคคลรักได้ทั้งสองเพศ หรือบุคคลเพศหลากหลายไม่สามารถจดทะเบียนสมรสและเป็นคู่สมรสตามกฎหมายได้ ทำให้บุคคลเหล่านั้นประสบปัญหาจากการขาดการรับรองสิทธิต่าง ๆ ที่เกิดจากการจดทะเบียนสมรส เช่น สิทธิในการรับบุตรบุญธรรมร่วมกัน สิทธิในการจัดการทรัพย์สิน สิทธิในการเป็นทายาทโดยธรรมในการรับมรดกจากคู่ชีวิต จึงจำเป็นต้องแก้ไขโดยใช้ภาษาที่เป็นกลางทางเพศภาวะในการยินยอมให้บุคคลทุกเพศกำเนิด ทุกรสนิยมทางเพศ และทุกอัตลักษณ์ทางเพศสามารถเข้าถึงและจดทะเบียนสมรสเป็นคู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมายได้ ซึ่งสอดคล้องกับหลักความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมาย และหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ จึงจำเป็นต้องตราเป็นพระราชบัญญัตินี้

(นางสาวอรรณวี ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑๑,๖๑๑ คน เป็นผู้เสนอ)

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..)
พ.ศ. ....

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดให้บุคคลไม่ว่าจะมีเพศสภาพใดสามารถสมรสกันได้ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๔๘
มาตรา ๑๔๔๙ มาตรา ๑๔๕๐ มาตรา ๑๔๕๒ มาตรา ๑๔๕๓ มาตรา ๑๔๕๘ และมาตรา ๑๔๖๐)

(๒) กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๖๑ มาตรา ๑๔๖๒
และมาตรา ๑๔๖๓)

(๓) กำหนดให้คู่สมรสมีสิทธิและหน้าที่ในการจัดการทรัพย์สินร่วมกัน (แก้ไขเพิ่มเติม
มาตรา ๑๔๖๕ มาตรา ๑๔๖๙ มาตรา ๑๔๗๐ มาตรา ๑๔๗๕ มาตรา ๑๔๗๖ มาตรา ๑๔๗๖/๑ มาตรา ๑๔๗๗
มาตรา ๑๔๗๙ มาตรา ๑๔๘๑ มาตรา ๑๔๘๒ มาตรา ๑๔๘๓ มาตรา ๑๔๘๔ มาตรา ๑๔๘๔/๑ มาตรา ๑๔๘๕
มาตรา ๑๔๘๖ มาตรา ๑๔๘๗ มาตรา ๑๔๘๘ มาตรา ๑๔๘๙ มาตรา ๑๔๙๐ มาตรา ๑๔๙๑ มาตรา ๑๔๙๒
มาตรา ๑๔๙๒/๑ และมาตรา ๑๔๙๓)

(๔) แก้ไขเพิ่มเติมเรื่องความเป็นโมฆะของการสมรสเพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขเพิ่มเติม
เงื่อนไขแห่งการสมรสที่กำหนดให้บุคคลสองคนไม่ว่าจะมีเพศสภาพใด สามารถสมรสกันได้ตามกฎหมาย
(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๙๘ และมาตรา ๑๔๙๙)

(๕) แก้ไขเพิ่มเติมเรื่องการสิ้นสุดแห่งการสมรสเพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขเพิ่มเติม
เงื่อนไขแห่งการสมรสที่กำหนดให้บุคคลสองคนไม่ว่าจะมีเพศสภาพใดสามารถสมรสกันได้ตามกฎหมาย
(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๐๔ มาตรา ๑๕๐๕ มาตรา ๑๕๐๖ มาตรา ๑๕๐๗ มาตรา ๑๕๑๐ มาตรา ๑๕๑๒
มาตรา ๑๕๑๓ มาตรา ๑๕๓๐ มาตรา ๑๕๓๒ และมาตรา ๑๕๓๓)

(๖) กำหนดสิทธิและหน้าที่ของบุพการีและบุตร (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๖๑ มาตรา ๑๕๖๓
มาตรา ๑๕๖๔ มาตรา ๑๕๖๕ มาตรา ๑๕๖๖ และมาตรา ๑๕๘๔/๑)

(๗) กำหนดความปกครองของบุพการีและบุตร (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๘๕ มาตรา ๑๕๘๖
และมาตรา ๑๕๘๗)

(๘) แก้ไขเพิ่มเติมเงื่อนไขในการรับบุตรบุญธรรมเพื่อให้สอดคล้องกับสิทธิและหน้าที่ของ
บุพการีและบุตร (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๙๘/๒๑ มาตรา ๑๕๙๘/๒๒ และมาตรา ๑๕๙๘/๒๘)

(๙) กำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับค่าอุปการะเลี้ยงดูระหว่างคู่สมรส หรือระหว่างบุพการีกับบุตร
และเพิ่มบทบัญญัติเกี่ยวกับคู่สมรสและบุพการี (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๙๘/๓๘ และเพิ่มมาตรา ๑๕๙๘/๔๒
และมาตรา ๑๕๙๘/๔๓)

(๑๐) กำหนดสิทธิในการรับมรดกของคู่สมรส (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๖๐๖ มาตรา ๑๖๒๕
และมาตรา ๑๖๒๘)

เหตุผล

โดยที่การสมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้กำหนดเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างชายและหญิง ซึ่งไม่สอดคล้องกับสังคมในปัจจุบันที่มีการอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวระหว่างบุคคลที่มีเพศเดียวกัน อีกทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๗ ได้กำหนดให้บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล เพราะเหตุความแตกต่างในเรื่องเพศจะกระทำมิได้ สมควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในบทบัญญัติเกี่ยวกับเงื่อนไขแห่งการสมรส ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยา ทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา ความเป็นโมฆะของการสมรส การสิ้นสุดแห่งการสมรส สิทธิและหน้าที่ของบิดามารดาและบุตร ความปกครอง บุตรบุญธรรม ค่าอุปการะเลี้ยงดู และมรดก เพื่อรองรับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีเพศเดียวกันในการอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัว จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

(นายสรรเพชญ บุญญามณี กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..)
พ.ศ. ....

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดให้บุคคลสองคนไม่ว่าเพศใดสามารถทำการหมั้นหรือสมรสกันได้

(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๓๕ มาตรา ๑๔๓๗ มาตรา ๑๔๔๘ มาตรา ๑๔๔๙ มาตรา ๑๔๕๐
มาตรา ๑๔๕๒ มาตรา ๑๔๕๘ และมาตรา ๑๔๖๐)

(๒) แก้ไขคำว่า “ชาย” “หญิง” “สามี” “ภรรยา” และ “สามีภรรยา” เป็น “บุคคล”
“ผู้หมั้น” “ผู้รับหมั้น” และ “คู่สมรส” เพื่อให้มีความหมายครอบคลุมคู่หมั้นหรือคู่สมรส
ไม่ว่าจะมีเพศใด (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๔๓ มาตรา ๑๙๓/๒๒ มาตรา ๑๔๓๙ มาตรา ๑๔๔๐
มาตรา ๑๔๔๑ มาตรา ๑๔๔๒ มาตรา ๑๔๔๓ มาตรา ๑๔๔๕ มาตรา ๑๔๔๖ มาตรา ๑๔๔๗/๑
หมวด ๓ ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยา มาตรา ๑๔๖๑ มาตรา ๑๔๖๒ มาตรา ๑๔๖๓
หมวด ๔ ทรัพย์สินระหว่างสามีภรรยา มาตรา ๑๔๖๕ มาตรา ๑๔๖๙ มาตรา ๑๔๗๐ มาตรา ๑๔๗๕
มาตรา ๑๔๗๖ มาตรา ๑๔๗๖/๑ มาตรา ๑๔๗๗ มาตรา ๑๔๗๙ มาตรา ๑๔๘๑ มาตรา ๑๔๘๒
มาตรา ๑๔๘๓ มาตรา ๑๔๘๔ มาตรา ๑๔๘๔/๑ มาตรา ๑๔๘๕ มาตรา ๑๔๘๖ มาตรา ๑๔๘๗
มาตรา ๑๔๘๘ มาตรา ๑๔๘๙ มาตรา ๑๔๙๐ มาตรา ๑๔๙๑ มาตรา ๑๔๙๒ มาตรา ๑๔๙๒/๑
มาตรา ๑๔๙๓ มาตรา ๑๔๙๘ มาตรา ๑๔๙๙ มาตรา ๑๕๐๔ มาตรา ๑๕๑๕ มาตรา ๑๕๑๖
มาตรา ๑๕๑๗ มาตรา ๑๕๒๐ มาตรา ๑๕๒๒ มาตรา ๑๕๒๓ มาตรา ๑๕๓๐ มาตรา ๑๕๓๒
มาตรา ๑๕๓๓ มาตรา ๑๕๓๖ มาตรา ๑๕๓๗ มาตรา ๑๕๓๘ มาตรา ๑๕๓๙ มาตรา ๑๕๔๑
มาตรา ๑๕๔๒ มาตรา ๑๕๔๓ มาตรา ๑๕๔๔ มาตรา ๑๕๔๕ มาตรา ๑๕๔๘/๑๕ มาตรา ๑๕๔๘/๑๗
มาตรา ๑๕๔๘/๓๘ มาตรา ๑๖๐๖ มาตรา ๑๖๒๕ และมาตรา ๑๖๒๘)

(๓) เพิ่มเหตุเรียกค่าทดแทนและเหตุฟ้องหย่าให้ครอบคลุมกรณีที่คู่หมั้นหรือคู่สมรสฝ่ายหนึ่ง
ไปมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นไม่ว่าจะเป็นเพศใด (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๔๕ และมาตรา ๑๕๑๖ (๑))

(๔) แก้ไขเงื่อนไขระยะเวลาการสมรสใหม่ตามมาตรา ๑๔๕๓ ให้ใช้เฉพาะกับกรณี
ที่หญิงที่มีชายเป็นคู่สมรสเดิมจะสมรสใหม่กับชายเท่านั้น (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๕๓)

(๕) กำหนดให้มาตรา ๑๕๐๔ วรรคสอง กรณีหญิงมีครรภ์ก่อนอายุครบ
ตามมาตรา ๑๔๔๘ มีผลใช้บังคับเฉพาะกรณีการสมรสระหว่างชายหญิงเท่านั้น (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๐๔)

(๖) แก้ไขการอ้างอิงเลขมาตราที่บัญญัติเกี่ยวกับการร้องขอต่อศาลให้สั่งให้บุคคลวิกลจริต
เป็นคนไร้ความสามารถ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๐๘ วรรคสอง)

(๗) กำหนดให้มาตรา ๑๕๑๐ วรรคสอง กรณีหญิงมีครรภ์ก่อนอายุครบ
ยี่สิบปีบริบูรณ์ มีผลใช้บังคับเฉพาะกรณีการสมรสระหว่างชายหญิงเท่านั้น (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๑๐)

(๘) เพิ่มเหตุฟ้องหย่าให้สอดคล้องกับลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส
เพศเดียวกัน (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๑๖ (๑๐))

“เหตุผล

โดยที่สถาบันครอบครัวเป็นหน่วยสำคัญในการพัฒนาสังคมและการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน แต่การก่อตั้งครอบครัวตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จำกัดเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงซึ่งไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบันที่มีการอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวระหว่างบุคคลที่มีเพศเดียวกันได้ชัดที่เห็นได้หลากหลาย โดยมีการอุปการะเลี้ยงดูและมีความสัมพันธ์ในด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างไปจากคู่สมรสที่เป็นชายและหญิง สมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติบางประการในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เพื่อรองรับให้บุคคลเพศเดียวกันหลากหลายสามารถหมั้นและสมรสกันได้ ซึ่งจะช่วยให้มีสิทธิ หน้าที่ และสถานะทางครอบครัวเท่าเทียมกับคู่สมรสที่เป็นชายและหญิง ทั้งนี้ เพื่อเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวที่ก่อตั้งขึ้นระหว่างบุคคลไม่ว่าจะมีเพศใด เว้นแต่จะเป็นกรณีที่มีกฎหมายอื่นกำหนดเรื่องครอบครัวหรือมรดกไว้เป็นการเฉพาะ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้”

หมายเหตุ

สภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบด้วยกับข้อสังเกตของคณะกรรมการฯ ในการแก้ไขเพิ่มเติมเหตุผล โดยให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรแจ้งไปยังคณะรัฐมนตรี ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๑๒๗ และเพื่อประโยชน์ในการพิจารณาของวุฒิสภา จึงขอส่งเหตุผลที่ได้แก้ไขเพิ่มเติมมาเพื่อพิจารณา

มาตรา ๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๓๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๓๗ การหมั้นจะสมบูรณ์เมื่อฝ่ายผู้หมั้นได้ส่งมอบหรือโอนทรัพย์สินอันเป็นของหมั้นให้แก่ผู้รับหมั้นเพื่อเป็นหลักฐานว่าจะสมรสกับผู้รับหมั้นนั้น

เมื่อหมั้นแล้วให้ของหมั้นตกเป็นสิทธิแก่ผู้รับหมั้น

สินสอด เป็นทรัพย์สินซึ่งฝ่ายผู้หมั้นให้แก่บิดามารดา ผู้รับบุตรบุญธรรมหรือผู้ปกครองฝ่ายผู้รับหมั้น แล้วแต่กรณี เพื่อตอบแทนการที่ผู้รับหมั้นยอมสมรส ถ้าไม่มีการสมรสโดยมีเหตุสำคัญอันเกิดแก่ผู้รับหมั้นหรือโดยมีพฤติการณ์ซึ่งฝ่ายผู้รับหมั้นต้องรับผิดชอบ ทำให้ผู้หมั้นไม่สมควรหรือไม่อาจสมรสกับผู้รับหมั้นนั้น ฝ่ายผู้หมั้นเรียกสินสอดคืนได้

ถ้าจะต้องคืนของหมั้นหรือสินสอดตามหมวดนี้ ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๔๑๒ ถึงมาตรา ๔๑๘ แห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยลาภมิควรได้มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

มาตรา ๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๓๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๓๘ เมื่อมีการหมั้นแล้ว ถ้าฝ่ายใดผิดสัญญาหมั้นอีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิเรียกให้รับผิดชอบ ค่าทดแทน ในกรณีที่ฝ่ายผู้รับหมั้นเป็นฝ่ายผิดสัญญาหมั้นให้คืนของหมั้นแก่ฝ่ายผู้หมั้นด้วย”

มาตรา ๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๔๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๔๐ ค่าทดแทนนั้นอาจเรียกได้ ดังต่อไปนี้

- (๑) ทดแทนความเสียหายต่อกายหรือชื่อเสียงแก่ผู้หมั้นหรือผู้รับหมั้นนั้น
- (๒) ทดแทนความเสียหายเนื่องจากการที่คู่หมั้น บิดามารดา หรือบุคคลผู้กระทำการในฐานะเช่นบิดามารดาได้ใช้จ่ายหรือต้องตกเป็นลูกหนี้เนื่องในการเตรียมการสมรสโดยสุจริตและตามสมควร
- (๓) ทดแทนความเสียหายเนื่องจากการที่คู่หมั้นได้จัดการทรัพย์สินหรือการอื่นอันเกี่ยวแก่อาชีพหรือทางทำมาหาได้ของตนไปโดยสมควรด้วยการคาดหมายว่าจะได้มีการสมรส

ในกรณีที่ผู้รับหมั้นเป็นผู้มีสิทธิได้ค่าทดแทน ศาลอาจชี้ขาดว่า ของหมั้นที่ตกเป็นสิทธิแก่ผู้รับหมั้นนั้นเป็นค่าทดแทนทั้งหมดหรือเป็นส่วนหนึ่งของค่าทดแทนที่ผู้รับหมั้นพึงได้รับ หรือศาลอาจให้ค่าทดแทนโดยไม่คำนึงถึงของหมั้นที่ตกเป็นสิทธิแก่ผู้รับหมั้นนั้นก็ได้”

มาตรา ๙ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๔๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๔๑ ถ้าคู่หมั้นฝ่ายหนึ่งตายก่อนสมรส อีกฝ่ายหนึ่งจะเรียกร้องค่าทดแทนมิได้ ส่วนของหมั้นหรือสินสอดนั้นไม่ว่าผู้หมั้นหรือผู้รับหมั้นตาย ผู้รับหมั้นหรือฝ่ายผู้รับหมั้นไม่ต้องคืนให้แก่ฝ่ายผู้หมั้น”

มาตรา ๑๐ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๔๒ และมาตรา ๑๔๔๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๔๒ ในกรณีมีเหตุสำคัญอันเกิดแก่ผู้รับหมั้นทำให้ผู้หมั้นไม่สมควรสมรสกับผู้รับหมั้นนั้น ผู้หมั้นมีสิทธิบอกเลิกสัญญาหมั้นได้และให้ผู้รับหมั้นคืนของหมั้นแก่ผู้หมั้น

มาตรา ๑๔๔๓ ในกรณีมีเหตุสำคัญอันเกิดแก่ผู้หมั้นทำให้ผู้รับหมั้นไม่สมควรสมรสกับผู้หมั้นนั้น ผู้รับหมั้นมีสิทธิบอกเลิกสัญญาหมั้นได้โดยมิต้องคืนของหมั้นแก่ผู้หมั้น”

มาตรา ๑๑ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๔๕ และมาตรา ๑๔๔๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๖) พ.ศ. ๒๕๕๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๔๕ คู่หมั้นฝ่ายหนึ่งอาจเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งได้ร่วมประเวณีกับคู่หมั้นของตนหรือผู้ซึ่งกระทำกับคู่หมั้นของตนเพื่อสนองความใคร่ของผู้นั้นหรือคู่หมั้นของตนโดยรู้หรือควรจะรู้ถึงการหมั้นนั้นเมื่อได้บอกเลิกสัญญาหมั้นแล้วตามมาตรา ๑๔๔๒ หรือมาตรา ๑๔๔๓ แล้วแต่กรณี

มาตรา ๑๔๔๖ คู่หมั้นฝ่ายหนึ่งอาจเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งได้ข่มขืนกระทำชำเราหรือพยายามข่มขืนกระทำชำเราคู่หมั้นของตนโดยรู้หรือควรจะรู้ถึงการหมั้นนั้นได้โดยไม่ต้องบอกเลิกสัญญาหมั้น”

มาตรา ๑๒ ให้ยกเลิกความในวรรคสามของมาตรา ๑๔๔๗/๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๖) พ.ศ. ๒๕๕๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“สิทธิเรียกร้องค่าทดแทนตามมาตรา ๑๔๔๕ และมาตรา ๑๔๔๖ ให้มีอายุความหกเดือนนับแต่วันที่ผู้หมั้นหรือผู้รับหมั้นรู้หรือควรรู้ถึงการกระทำของผู้อื่นอันจะเป็นเหตุให้เรียกค่าทดแทนและรู้ตัวผู้จะพึงใช้ค่าทดแทนนั้น แต่ต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่ผู้อื่นนั้นได้กระทำการดังกล่าว”

มาตรา ๑๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๔๘ มาตรา ๑๔๔๙ และมาตรา ๑๔๕๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๔๘ การสมรสจะกระทำได้อต่อเมื่อบุคคลทั้งสองฝ่ายมีอายุสิบแปดปีบริบูรณ์แล้วแต่ในกรณีมีเหตุอันสมควร ศาลอาจอนุญาตให้ทำการสมรสก่อนนั้นได้

มาตรา ๑๔๔๙ การสมรสจะกระทำมิได้ถ้าบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นบุคคลวิกลจริตหรือเป็นบุคคลซึ่งศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ

มาตรา ๑๔๕๐ บุคคลสองคนซึ่งเป็นญาติสืบสายโลหิตโดยตรงขึ้นไปหรือลงมาก็ดีเป็นพี่น้องร่วมบิดามารดาหรือร่วมแต่บิดาหรือมารดาก็ดี จะทำการสมรสกันไม่ได้ ความเป็นญาติดังกล่าวมานี้ให้ถือตามสายโลหิต โดยไม่คำนึงว่าจะเป็ญาติโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่”

มาตรา ๑๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๕๒ และมาตรา ๑๔๕๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๕๒ บุคคลจะทำการสมรสในขณะที่ตนมีคู่สมรสอยู่ไม่ได้

มาตรา ๑๔๕๓ หญิงที่ชายผู้เป็นคู่สมรสตายหรือที่การสมรสสิ้นสุดลงด้วยประการอื่น จะทำการสมรสใหม่กับชายได้ต่อเมื่อการสิ้นสุดแห่งการสมรสได้ผ่านพ้นไปแล้วไม่น้อยกว่าสามร้อยสิบวัน เว้นแต่

(๑) คลอดบุตรแล้วในระหว่างนั้น

(๒) สมรสกับคู่สมรสเดิม

(๓) มีใบรับรองแพทย์ประกาศนียบัตรหรือปริญญาซึ่งเป็นผู้ประกอบการรักษาโรค

ในสาขาเวชกรรมได้ตามกฎหมายว่ามีได้มีครรภ์ หรือ

(๔) มีคำสั่งของศาลให้สมรสได้”

มาตรา ๑๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๕๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๕๘ การสมรสจะทำได้ต่อเมื่อบุคคลสองคนยินยอมเป็นคู่สมรสกันและต้องแสดงการยินยอมนั้นให้ปรากฏโดยเปิดเผยต่อหน้านายทะเบียนและให้นายทะเบียนบันทึกความยินยอมนั้นไว้ด้วย”

มาตรา ๑๖ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๔๖๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๖๐ เมื่อมีพฤติการณ์พิเศษซึ่งไม่อาจทำการจดทะเบียนสมรสต่อนายทะเบียนได้ เพราะบุคคลฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายตกอยู่ในอันตรายใกล้ความตาย หรืออยู่ในภาวะการรบหรือสงคราม ถ้าบุคคลทั้งสองนั้นได้แสดงเจตนาจะสมรสกันต่อกันบุคคลซึ่งบรรลุนิติภาวะที่อยู่ ณ ที่นั้น แล้วให้บุคคลดังกล่าว จัดแจ้งการแสดงเจตนาขอทำการสมรสของบุคคลทั้งสองนั้นไว้เป็นหลักฐาน และต่อมาบุคคลทั้งสอง ได้จดทะเบียนสมรสกันภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่อาจทำการจดทะเบียนต่อนายทะเบียนได้ โดยแสดงหลักฐานต่อนายทะเบียนและให้นายทะเบียนจัดแจ้งวัน เดือน ปี สถานที่ที่แสดงเจตนาขอทำการสมรส และพฤติการณ์พิเศษนั้นไว้ในทะเบียนสมรส ให้ถือว่าวันแสดงเจตนาขอทำการสมรสต่อบุคคลดังกล่าวเป็นวันจดทะเบียนสมรสต่อนายทะเบียนแล้ว”

มาตรา ๑๗ ให้ยกเลิกชื่อหมวด ๓ ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยา แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“หมวด ๓
ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส”

มาตรา ๑๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๖๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๖๑ คู่สมรสต้องอยู่กินด้วยกันฉันคู่สมรส
คู่สมรสต้องช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูกันตามความสามารถและฐานะของตน”

มาตรา ๑๙ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๖๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๙) พ.ศ. ๒๕๕๑ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๖๒ ในกรณีที่คู่สมรสไม่สามารถที่จะอยู่กินด้วยกันฉันคู่สมรสโดยปกติสุขได้ หรือถ้าการอยู่ร่วมกันจะเป็นอันตรายแก่กายหรือจิตใจหรือทำลายความผาสุกอย่างมาก คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่ไม่สามารถที่จะอยู่กินด้วยกันฉันคู่สมรสโดยปกติสุขได้หรือฝ่ายที่จะต้องรับอันตรายหรือถูกทำลายความผาสุกอาจร้องต่อศาลเพื่อให้มีคำสั่งอนุญาตให้ตนอยู่ต่างหากในระหว่างที่เหตุอัน ๑ ยังมีอยู่ก็ได้ ในกรณีเช่นนี้ศาลจะกำหนดจำนวนค่าอุปการะเลี้ยงดูให้ฝ่ายหนึ่งจ่ายให้แก่อีกฝ่ายหนึ่งตามควรแก่พฤติการณ์ก็ได้”

มาตรา ๒๐ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๖๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๖๓ ในกรณีที่ศาลสั่งให้คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นคนไร้ความสามารถ หรือเสมือนไร้ความสามารถ คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งย่อมเป็นผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ แต่เมื่อผู้มีส่วนได้เสีย หรืออัยการร้องขอ และถ้ามีเหตุสำคัญ ศาลจะตั้งผู้อื่นเป็นผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ก็ได้”

มาตรา ๒๑ ให้ยกเลิกชื่อหมวด ๔ ทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“หมวด ๔
ทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส”

มาตรา ๒๒ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๔๖๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๖๕ ถ้าคู่สมรสมิได้ทำสัญญากันไว้ในเรื่องทรัพย์สินเป็นพิเศษก่อนสมรส ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสในเรื่องทรัพย์สินนั้น ให้บังคับตามบทบัญญัติในหมวดนี้”

มาตรา ๒๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๖๙ และมาตรา ๑๔๗๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๖๙ สัญญาที่เกี่ยวกับทรัพย์สินใดที่คู่สมรสได้ทำไว้ต่อกันในระหว่างเป็นคู่สมรสกันนั้น ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะบอกล้างเสียในเวลาใดที่เป็นคู่สมรสกันอยู่หรือภายในกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันที่ขาดจากการเป็นคู่สมรสกันก็ได้ แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิของบุคคลภายนอกผู้ทำการโดยสุจริต

มาตรา ๑๔๗๐ ทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส นอกจากที่ได้แยกไว้เป็นสินส่วนตัวย่อมเป็นสินสมรส”

มาตรา ๒๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๗๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๗๕ ถ้าสินสมรสใดเป็นจำพวกที่ระบุไว้ในมาตรา ๔๕๖ แห่งประมวลกฎหมายนี้ หรือที่มีเอกสารเป็นสำคัญ คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะร้องขอให้ลงชื่อตนเป็นเจ้าของรวมกันในเอกสารนั้นก็ได้”

มาตรา ๒๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๗๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๗๖ คู่สมรสต้องจัดการสินสมรสร่วมกันหรือได้รับความยินยอมจากอีกฝ่ายหนึ่งในกรณี ดังต่อไปนี้

(๑) ขาย แลกเปลี่ยน ขายฝาก ให้เช่าซื้อ จำนอง ปลดจำนอง หรือโอนสิทธิจำนอง ซึ่งอสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์ที่อาจจำนองได้

(๒) ก่อตั้งหรือกระทำให้สุดสิ้นลงทั้งหมดหรือบางส่วนซึ่งภาระจำยอม สิทธิอาศัย สิทธิเหนือพื้นดิน สิทธิเก็บกิน หรือภาระติดพันในอสังหาริมทรัพย์

(๓) ให้เช่าอสังหาริมทรัพย์เกินสามปี

(๔) ให้กู้ยืมเงิน

(๕) ให้โดยเสนาหา เว้นแต่การให้ที่พอควรแก่ฐานะานุรูปของครอบครัวเพื่อการกุศล เพื่อการสังคม หรือตามหน้าที่ธรรมจรรยา

(๖) ประนีประนอมยอมความ

(๗) มอบข้อพิพาทให้อนุญาตตุลาการวินิจฉัย

(๘) นำทรัพย์สินไปเป็นประกันหรือหลักประกันต่อเจ้าพนักงานหรือศาล

การจัดการสินสมรสนอกจากกรณีที่ยกเว้นไว้ในวรรคหนึ่ง คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจัดการได้ โดยมีต้องได้รับความยินยอมจากอีกฝ่ายหนึ่ง”

มาตรา ๒๖ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๔๗๖/๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๗๖/๑ คู่สมรสจะจัดการสินสมรสให้แตกต่างไปจากที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๔๗๖ ทั้งหมดหรือบางส่วนได้ก็ต่อเมื่อได้ทำสัญญาก่อนสมรสไว้ตามที่บัญญัติในมาตรา ๑๔๖๕ และมาตรา ๑๔๖๖ ในกรณีดังกล่าวนี้ การจัดการสินสมรสให้เป็นไปตามที่ระบุไว้ในสัญญาก่อนสมรส”

มาตรา ๒๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๗๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๗๗ คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสิทธิฟ้อง ต่อสู้ หรือดำเนินคดีเกี่ยวกับการสงวน บำรุงรักษาสินสมรส หรือเพื่อประโยชน์แก่สินสมรส หนีอันเกิดแต่การฟ้อง ต่อสู้ หรือดำเนินคดีดังกล่าว ให้ถือว่าเป็นหน้าที่คู่สมรสเป็นลูกหนี้ร่วมกัน”

มาตรา ๒๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๗๙ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๗๙ การใดที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งกระทำ ซึ่งต้องได้รับความยินยอมร่วมกัน และถ้าการนั้นมีกฎหมายบัญญัติให้ทำเป็นหนังสือหรือให้จดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ความยินยอมนั้น ต้องทำเป็นหนังสือ”

มาตรา ๒๙ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๘๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๘๑ คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่มีอำนาจทำพินัยกรรมยกสินสมรสที่เกินกว่า ส่วนของตนให้แก่บุคคลใดได้”

มาตรา ๓๐ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๘๒ มาตรา ๑๔๘๓ มาตรา ๑๔๘๔ และมาตรา ๑๔๘๔/๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๘๒ ในกรณีที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีอำนาจจัดการสินสมรสแต่ฝ่ายเดียว คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งก็ยังมีอำนาจจัดการบ้านเรือนและจัดหาสิ่งจำเป็นสำหรับครอบครัวตามสมควรแก่สภาพได้ ค่าใช้จ่ายในการนี้ย่อมผูกพันสินสมรสและสินส่วนตัวของทั้งสองฝ่าย

ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจัดการบ้านเรือนหรือจัดหาสิ่งจำเป็นสำหรับครอบครัว เป็นที่เสียหายถึงขนาด อีกฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอให้ศาลสั่งห้ามหรือจำกัดอำนาจนี้เสียได้

มาตรา ๑๔๘๓ ในกรณีที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีอำนาจจัดการสินสมรสแต่ฝ่ายเดียว ถ้าคู่สมรสฝ่ายนั้นจะกระทำ หรือกำลังกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งในการจัดการสินสมรสอันพึงเห็นได้ว่าจะเกิดความเสียหายถึงขนาด อีกฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอให้ศาลสั่งห้ามมิให้กระทำการนั้นได้

มาตรา ๑๔๘๔ ถ้าคู่สมรสฝ่ายซึ่งมีอำนาจจัดการสินสมรส

(๑) จัดการสินสมรสเป็นที่เสียหายถึงขนาด

(๒) ไม่อุปการะเลี้ยงดูอีกฝ่ายหนึ่ง

(๓) มีหนี้สินล้นพ้นตัวหรือทำหนี้เกินกึ่งหนึ่งของสินสมรส

(๔) ชัดขวางการจัดการสินสมรสของอีกฝ่ายหนึ่งโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร

(๕) มีพฤติการณ์ปรากฏว่าจะทำความเสียหายให้แก่สินสมรส

อีกฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอให้ศาลสั่งอนุญาตให้ตนเป็นผู้จัดการสินสมรสแต่ผู้เดียวหรือสั่งให้แยกสินสมรสได้

ในกรณีตามวรรคหนึ่ง ถ้ามีคำขอ ศาลอาจกำหนดวิธีคุ้มครองชั่วคราวเพื่อจัดการสินสมรสได้ตามที่เห็นสมควร และหากเป็นกรณีฉุกเฉินให้นำบทบัญญัติเรื่องคำขอในเหตุฉุกเฉินตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับ

มาตรา ๑๔๘๔/๑ ในกรณีที่ศาลได้มีคำสั่งห้ามหรือจำกัดอำนาจในการจัดการสินสมรสของคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตามมาตรา ๑๔๘๒ มาตรา ๑๔๘๓ หรือมาตรา ๑๔๘๔ ถ้าต่อมาเหตุแห่งการนั้นหรือพฤติการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไป คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอต่อศาลให้ยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งที่ห้ามหรือจำกัดอำนาจจัดการสินสมรสนั้นได้ ในกรณีนี้ศาลจะมีคำสั่งใด ๆ ตามที่เห็นสมควรก็ได้”

มาตรา ๓๑ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๘๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๘๕ คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอต่อศาลให้ตนเป็นผู้จัดการสินสมรส โดยเฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่งหรือเข้าร่วมจัดการในการนั้นได้ ถ้าการที่จะทำเช่นนั้นจะเป็นประโยชน์ยิ่งกว่า”

มาตรา ๓๒ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๘๖ และมาตรา ๑๔๘๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๘๖ เมื่อศาลได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุดตามความในมาตรา ๑๔๘๒ วรรคสอง มาตรา ๑๔๘๓ มาตรา ๑๔๘๔ มาตรา ๑๔๘๔/๑ หรือมาตรา ๑๔๘๕ อันเป็นคุณแก่ผู้ร้องขอ หรือตามมาตรา ๑๔๙๑ มาตรา ๑๔๙๒/๑ หรือมาตรา ๑๕๙๘/๑๗ หรือเมื่อคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งพ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลาย ให้ศาลแจ้งไปยังนายทะเบียนเพื่อจดทะเบียนในทะเบียนสมรส

มาตรา ๑๔๘๗ ในระหว่างที่เป็นคู่สมรสกัน ฝ่ายใดจะยึดหรืออายัดทรัพย์สินของอีกฝ่ายหนึ่งไม่ได้ เว้นแต่เป็นการยึดหรืออายัดทรัพย์สินในคดีที่ฟ้องร้องเพื่อการปฏิบัติหน้าที่หรือรักษาสิทธิระหว่างคู่สมรส ตามที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะในประมวลกฎหมายนี้ หรือที่ประมวลกฎหมายนี้บัญญัติไว้โดยเฉพาะให้คู่สมรสฟ้องร้องกันเองได้ หรือเป็นการยึดหรืออายัดทรัพย์สินสำหรับค่าอุปการะเลี้ยงดูและค่าฤชาธรรมเนียมที่ยังมิได้ชำระตามคำพิพากษาของศาล”

มาตรา ๓๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๘๘ และมาตรา ๑๔๘๙ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๘๘ ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องรับผิดชอบเป็นส่วนตัวเพื่อชำระหนี้ที่ก่อไว้ก่อนหรือระหว่างสมรส ให้ชำระหนี้ด้วยสินส่วนตัวของฝ่ายนั้นก่อน เมื่อไม่พอจึงให้ชำระด้วยสินสมรสที่เป็นส่วนของฝ่ายนั้น

มาตรา ๑๔๘๙ ถ้าคู่สมรสเป็นลูกหนี้ร่วมกัน ให้ชำระหนี้จากสินสมรสและสินส่วนตัวของทั้งสองฝ่าย”

มาตรา ๓๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๙๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๙๐ หนี้ที่คู่สมรสเป็นลูกหนี้ร่วมกันนั้นให้รวมถึงหนี้ที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งก่อให้เกิดขึ้นในระหว่างสมรส ดังต่อไปนี้

(๑) หนี้เกี่ยวกับการจัดการบ้านเรือนและจัดหาสิ่งจำเป็นสำหรับครอบครัว การอุปการะเลี้ยงดูตลอดถึงการรักษาพยาบาลบุคคลในครอบครัวและการศึกษาของบุตรตามสมควรแก่อัธยาศัย

(๒) หนี้ที่เกี่ยวข้องกับสินสมรส

(๓) หนี้ที่เกิดขึ้นเนื่องจากการงานซึ่งคู่สมรสทำด้วยกัน

(๔) หนี้ที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งก่อขึ้นเพื่อประโยชน์ตนฝ่ายเดียว แต่อีกฝ่ายหนึ่งได้ให้สัตยาบัน”

มาตรา ๓๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๙๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๙๑ ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องคำพิพากษาให้ล้มละลาย สินสมรสย่อมแยกจากกันโดยอำนาจกฎหมายนับแต่วันที่ศาลพิพากษาให้ล้มละลายนั้น”

มาตรา ๓๖ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๔๙๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๙๒ เมื่อได้แยกสินสมรสตามมาตรา ๑๔๘๔ วรรคสอง มาตรา ๑๔๙๑ หรือมาตรา ๑๔๙๘/๑๗ วรรคสองแล้ว ให้ส่วนที่แยกออกตกเป็นสินส่วนตัวของคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง และบรรดาทรัพย์สินที่ฝ่ายใดได้มาในภายหลังไม่ให้ถือเป็นสินสมรส แต่ให้เป็นสินส่วนตัวของฝ่ายนั้น และสินสมรสที่คู่สมรสได้มาโดยพินัยกรรมหรือโดยการให้เป็นหนังสือตามมาตรา ๑๔๗๔ (๒) ในภายหลังให้ตกเป็นสินส่วนตัวของคู่สมรสฝ่ายละครึ่ง”

มาตรา ๓๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๙๒/๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๙๒/๑ ในกรณีที่มีการแยกสินสมรสโดยคำสั่งศาล การยกเลิกการแยกสินสมรสให้กระทำได้เมื่อคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอต่อศาล และศาลได้มีคำสั่งให้ยกเลิก แต่ถ้าคู่สมรสอีกฝ่ายคัดค้านศาลจะสั่งยกเลิกการแยกสินสมรสได้ต่อเมื่อเหตุแห่งการแยกสินสมรสได้สิ้นสุดลงแล้ว

เมื่อมีการยกเลิกการแยกสินสมรสตามวรรคหนึ่ง หรือการแยกสินสมรสสิ้นสุดลงเพราะคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งพ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลาย ให้ทรัพย์สินที่เป็นสินส่วนตัวอยู่ในวันที่ศาลมีคำสั่งหรือในวันที่พ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลาย ยังคงเป็นสินส่วนตัวต่อไปตามเดิม”

มาตรา ๓๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๙๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๙๓ ในกรณีที่ไม่มีสินสมรสแล้ว คู่สมรสต้องช่วยกันออกค่าใช้จ่ายสำหรับการบ้านเรือนตามส่วนมากและน้อยแห่งสินส่วนตัวของตน”

มาตรา ๓๙ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๔๙๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๙๘ การสมรสที่เป็นโมฆะ ไม่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ทางทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส”

มาตรา ๔๐ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งและวรรคสองของมาตรา ๑๔๙๙ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๙๙ การสมรสที่เป็นโมฆะเพราะฝ่าฝืนมาตรา ๑๔๔๙ มาตรา ๑๔๕๐ หรือมาตรา ๑๔๕๘ ไม่ทำให้ผู้สมรสโดยสุจริตเสื่อมสิทธิที่ได้มาเพราะการสมรสก่อนมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้เป็นโมฆะ

การสมรสที่เป็นโมฆะเพราะฝ่าฝืนมาตรา ๑๔๕๒ ไม่ทำให้ผู้สมรสโดยสุจริตเสื่อมสิทธิที่ได้มาเพราะการสมรสก่อนที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งนั้นรู้ถึงเหตุที่ทำให้การสมรสเป็นโมฆะ แต่การสมรสที่เป็นโมฆะดังกล่าว ไม่ทำให้คู่สมรสเกิดสิทธิรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรมของคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง”

มาตรา ๔๑ ให้ยกเลิกความในวรรคสองของมาตรา ๑๕๐๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ถ้าศาลมีคำสั่งให้เพิกถอนการสมรสจนบุคคลทั้งสองมีอายุครบตามมาตรา ๑๔๔๘ หรือในกรณีการสมรสระหว่างชายหญิง เมื่อหญิงมีครรภ์ก่อนอายุครบตามมาตรา ๑๔๔๘ ให้ถือว่าการสมรสสมบูรณ์มาตั้งแต่เวลาสมรส”

มาตรา ๔๒ ให้ยกเลิกความในวรรคสองของมาตรา ๑๕๐๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ในกรณีที่ผู้มีสิทธิขอเพิกถอนการสมรสเป็นบุคคลที่ถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ ให้บุคคลซึ่งอาจร้องขอต่อศาลให้สั่งให้บุคคลวิกลจริตเป็นคนไร้ความสามารถตามมาตรา ๒๘ ขอเพิกถอนการสมรสได้ด้วย แต่ถ้าผู้มีสิทธิขอเพิกถอนการสมรสเป็นคนวิกลจริตที่ศาลยังไม่ได้สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ บุคคลดังกล่าวจะร้องขอเพิกถอนการสมรสก็ได้ แต่ต้องขอให้ศาลสั่งให้คนวิกลจริตเป็นคนไร้ความสามารถพร้อมกันด้วย ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ยกคำขอให้ศาลสั่งเป็นคนไร้ความสามารถ ก็ให้ศาลมีคำสั่งยกคำขอเพิกถอนการสมรสของบุคคลดังกล่าวนั้นเสียด้วย”

มาตรา ๔๓ ให้ยกเลิกความในวรรคสองของมาตรา ๑๕๑๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“สิทธิขอเพิกถอนการสมรสตามมาตรานี้เป็นอันระงับเมื่อคู่สมรสนั้นมีอายุครบยี่สิบปีบริบูรณ์หรือในกรณีการสมรสระหว่างชายหญิง เมื่อหญิงมีครรภ์”

มาตรา ๔๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๑๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๑๕ เมื่อได้จดทะเบียนสมรสตามประมวลกฎหมายนี้ การหย่าโดยความยินยอมจะสมบูรณ์ต่อเมื่อคู่สมรสได้จดทะเบียนการหย่านั้นแล้ว”

มาตรา ๔๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๑๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๖) พ.ศ. ๒๕๕๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๑๖ เหตุฟ้องหย่ามีดังต่อไปนี้

- (๑) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอุกการเลียดหรือยกย่องผู้อื่นฉันทันคู่สมรส เป็นชู้หรือมีชู้ร่วมประเวณีกับผู้อื่นเป็นอาจิดน หรือกระทำกับผู้อื่นหรือยอมรับการกระทำของผู้อื่นเพื่อสนองความใคร่ของตนหรือผู้อื่นเป็นอาจิดน อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้
- (๒) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งประพฤติชั่ว ไม่ว่าจะความประพฤติชั่วนั้นจะเป็นความผิดอาญาหรือไม่ ถ้าเป็นเหตุให้อีกฝ่ายหนึ่ง
  - (ก) ได้รับความอับอายขายหน้าอย่างร้ายแรง
  - (ข) ได้รับความดูถูกเกลียดชังเพราะเหตุที่คงเป็นคู่สมรสของฝ่ายที่ประพฤติชั่วอยู่ต่อไป หรือ
  - (ค) ได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนเกินควร ในเมื่อเอาสภาพ ฐานะและความเป็นอยู่ร่วมกันฉันทันคู่สมรสมาคำนึงประกอบ
 อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้
- (๓) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งทำร้าย หรือทรมาณร่างกายหรือจิตใจ หรือหมิ่นประมาทหรือเหยียดหยามอีกฝ่ายหนึ่งหรือบุพการีของอีกฝ่ายหนึ่ง ทั้งนี้ ถ้าเป็นการร้ายแรง อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้
- (๔) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจงใจละทิ้งร้างอีกฝ่ายหนึ่งไปเกินหนึ่งปี อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้
- (๔/๑) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก และได้ถูกจำคุกเกินหนึ่งปี ในความผิดที่อีกฝ่ายหนึ่งมิได้มีส่วนก่อให้เกิดการกระทำความผิดหรือยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจในการกระทำ

ความผิตันด้วย และการเป็นคู่สมรสกันต่อไปจะเป็นเหตุให้อีกฝ่ายหนึ่งได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนเกินควร อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(๔/๒) คู่สมรสสมใจแยกกันอยู่เพราะเหตุที่ไม่อาจอยู่ร่วมกันฉันคู่สมรสได้โดยปกติสุข ตลอดมาเกินสามปี หรือแยกกันอยู่ตามคำสั่งของศาลเป็นเวลาเกินสามปี ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

(๕) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งถูกศาลสั่งให้เป็นคนสาบสูญ หรือไปจากภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ เป็นเวลาเกินสามปีโดยไม่มีใครทราบแน่ชัดว่าเป็นตายร้ายดีอย่างไร อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

(๖) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ให้ความช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูอีกฝ่ายหนึ่งตามสมควร หรือทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อการที่เป็นคู่สมรสอย่างร้ายแรง ทั้งนี้ ถ้าการกระทำนั้นถึงขนาดที่อีกฝ่ายหนึ่ง เดือดร้อนเกินควรในเมื่อเอาสภาพ ฐานะและความเป็นอยู่ร่วมกันฉันคู่สมรสมาค้ำนึ่งประกอบ อีกฝ่ายหนึ่งนั้น ฟ้องหย่าได้

(๗) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งวิกลจริตตลอดมาเกินสามปี และความวิกลจริตนั้นมีลักษณะ ยากจะหายได้ กับทั้งความวิกลจริตถึงขนาดที่จะทนอยู่ร่วมกันฉันคู่สมรสต่อไปไม่ได้ อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

(๘) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งผิดทัณฑ์บนที่ทำให้ไว้เป็นหนังสือในเรื่องความประพฤติ อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

(๙) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นโรคติดต่ออย่างร้ายแรงอันอาจเป็นภัยแก่อีกฝ่ายหนึ่ง และโรคมีลักษณะเรื้อรังไม่มีทางที่จะหายได้ อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(๑๐) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสภาพร่างกายทำให้ไม่อาจร่วมประเวณี หรือไม่อาจ กระทำการหรือยอมรับการกระทำเพื่อสนองความใคร่ของอีกฝ่ายได้ตลอดกาล อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้”

มาตรา ๔๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๑๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๑๗ เหตุฟ้องหย่าตามมาตรา ๑๕๑๖ (๑) และ (๒) ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง แล้วแต่กรณี ได้ยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจในการกระทำที่เป็นเหตุหย่านั้น ฝ่ายที่ยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจนั้น จะยกเป็นเหตุฟ้องหย่าไม่ได้

เหตุฟ้องหย่าตามมาตรา ๑๕๑๖ (๑๐) ถ้าเกิดเพราะการกระทำของอีกฝ่ายหนึ่ง อีกฝ่ายหนึ่งนั้นจะยกเป็นเหตุฟ้องหย่าไม่ได้

ในกรณีฟ้องหย่าโดยอาศัยเหตุแห่งการผิดทัณฑ์บนตามมาตรา ๑๕๑๖ (๘) นั้น ถ้าศาลเห็นว่า ความประพฤติของคู่สมรสอันเป็นเหตุให้ทำทัณฑ์บนเป็นเหตุเล็กน้อยหรือไม่สำคัญเกี่ยวแก่การอยู่ร่วมกัน ฉันคู่สมรสโดยปกติสุข ศาลจะไม่พิพากษาให้หย่าก็ได้”

มาตรา ๔๗ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๕๒๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๒๐ ในกรณีหย่าโดยความยินยอม ให้คู่สมรสทำความตกลงเป็นหนังสือ ว่าฝ่ายใดจะเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองบุตรคนใด ถ้ามิได้ตกลงกันหรือตกลงกันไม่ได้ ให้ศาลเป็นผู้ชี้ขาด”

มาตรา ๔๘ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๕๒๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๒๒ ถ้าคู่สมรสหย่าโดยความยินยอม ให้ทำความตกลงกันไว้ในสัญญาหย่าว่าคู่สมรสทั้งสองฝ่าย หรือคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะออกเงินค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตรเป็นจำนวนเงินเท่าใด”

มาตรา ๔๙ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๒๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๖) พ.ศ. ๒๕๕๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๒๓ เมื่อศาลพิพากษาให้หย่ากันเพราะเหตุตามมาตรา ๑๕๑๖ (๑) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสิทธิได้รับค่าทดแทนจากคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งและจากผู้ซึ่งได้รับการอุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่อง หรือผู้ซึ่งเป็นเหตุแห่งการหย่านั้น

คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งล่วงเกินคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งไปในการทำงานหรือจากผู้ซึ่งแสดงตนโดยเปิดเผยเพื่อแสดงว่าตนมีความสัมพันธ์กับคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งในการทำงานซึ่งได้

ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจให้อีกฝ่ายหนึ่งกระทำการตามมาตรา ๑๕๑๖ (๑) หรือให้ผู้อื่นกระทำการตามวรรคสอง คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งนั้นจะเรียกค่าทดแทนไม่ได้”

มาตรา ๕๐ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๓๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๓๐ ขณะคดีฟ้องหย่าอยู่ในระหว่างพิจารณา ถ้าฝ่ายใดร้องขอศาลอาจสั่งชั่วคราวให้จัดการตามที่เห็นสมควร เช่น ในเรื่องสินสมรส ที่พักอาศัย การอุปการะเลี้ยงดูคู่สมรสและการพิทักษ์อุปการะเลี้ยงดูบุตร”

มาตรา ๕๑ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๓๒ และมาตรา ๑๕๓๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๓๒ เมื่อหย่ากันแล้วให้จัดการแบ่งทรัพย์สินของคู่สมรส แต่ในระหว่างคู่สมรส

(ก) ถ้าเป็นการหย่าโดยความยินยอมของทั้งสองฝ่าย ให้จัดการแบ่งทรัพย์สินของคู่สมรสตามที่มิอยู่ในเวลาจดทะเบียนการหย่า

(ข) ถ้าเป็นการหย่าโดยคำพิพากษาของศาล คำพิพากษาส่วนที่บังคับทรัพย์สินระหว่างคู่สมรสนั้น มีผลย้อนหลังไปถึงวันฟ้องหย่า

มาตรา ๑๕๓๓ เมื่อหย่ากันให้แบ่งสินสมรสให้คู่สมรสแต่ละฝ่ายได้ส่วนเท่ากัน”

มาตรา ๕๒ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๕๓๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๓๖ เด็กเกิดแต่หญิงขณะเป็นคู่สมรสกับชายหรือภายในสามร้อยสิบวันนับแต่วันที่มีการสมรสสิ้นสุดลง ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของชายผู้เป็นคู่สมรสหรือเคยเป็นคู่สมรส แล้วแต่กรณี”

มาตรา ๕๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๓๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๓๗ ในกรณีที่หญิงทำการสมรสใหม่นั้นเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๑๕๕๓ และคลอดบุตรภายในสามร้อยสิบวันนับแต่วันที่การสมรสสิ้นสุดลง ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเด็กที่เกิด แต่หญิงนั้นเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของชายผู้เป็นคู่สมรสคนใหม่ และห้ามมิให้นำข้อสันนิษฐาน ในมาตรา ๑๕๓๖ ที่ว่าเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของชายผู้เป็นคู่สมรสเดิมมาใช้บังคับ ทั้งนี้ เว้นแต่มีคำพิพากษาของศาลแสดงว่าเด็กมิใช่บุตรชอบด้วยกฎหมายของชายผู้เป็นคู่สมรสคนใหม่นั้น”

มาตรา ๕๔ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งและวรรคสองของมาตรา ๑๕๓๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๓๘ ในกรณีที่บุคคลสมรสฝ่าฝืนมาตรา ๑๕๕๒ เด็กที่เกิดในระหว่างการสมรส ที่ฝ่าฝืนนั้น ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของชายผู้เป็นคู่สมรสซึ่งได้จดทะเบียนสมรสครั้งหลัง ในกรณีที่หญิงสมรสฝ่าฝืนมาตรา ๑๕๕๒ ถ้ามีคำพิพากษาถึงที่สุดแสดงว่าเด็กมิใช่บุตร ชอบด้วยกฎหมายของชายผู้เป็นคู่สมรสซึ่งได้จดทะเบียนสมรสครั้งหลังให้นำข้อสันนิษฐานในมาตรา ๑๕๓๖ มาใช้บังคับ”

มาตรา ๕๕ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๕๓๙ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๓๙ ในกรณีที่สันนิษฐานว่าเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของชายผู้เป็นหรือเคยเป็น คู่สมรสตามมาตรา ๑๕๓๖ มาตรา ๑๕๓๗ หรือมาตรา ๑๕๓๘ ชายผู้เป็นหรือเคยเป็นคู่สมรสจะไม่รับเด็ก เป็นบุตรของตนก็ได้ โดยฟ้องเด็กกับมารดาเด็กร่วมกันเป็นจำเลยและพิสูจน์ได้ว่าตนไม่ได้อยู่ร่วมกับมารดาเด็ก ในระยะเวลาตั้งครรภ์คือระหว่างหนึ่งร้อยแปดสิบวันถึงสามร้อยสิบวันก่อนเด็กเกิด หรือตนไม่สามารถเป็นบิดา ของเด็กได้เพราะเหตุอย่างอื่น”

มาตรา ๕๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๔๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๔๑ ชายผู้เป็นหรือเคยเป็นคู่สมรสจะฟ้องคดีไม่รับเด็กเป็นบุตร ตามมาตรา ๑๕๓๙ ไม่ได้ ถ้าปรากฏว่าตนเป็นผู้แจ้งการเกิดของเด็กในทะเบียนคนเกิดเองว่าเป็นบุตรของตน หรือจัดหรือยอมให้มีการแจ้งดังกล่าว”

มาตรา ๕๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๔๒ และมาตรา ๑๕๔๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๔๒ การฟ้องคดีไม่รับเด็กเป็นบุตร ชายผู้เป็นหรือเคยเป็นคู่สมรส ต้องฟ้องภายในหนึ่งปีนับแต่วันรู้ถึงการเกิดของเด็ก แต่ห้ามมิให้ฟ้องเมื่อพ้นสิบปีนับแต่วันเกิดของเด็ก

ในกรณีที่มีคำพิพากษาของศาลแสดงว่าเด็กมิใช่บุตรชอบด้วยกฎหมายของชายผู้เป็นคู่สมรสคนใหม่ตามมาตรา ๑๕๓๗ หรือชายผู้เป็นคู่สมรสในการสมรสครั้งหลังตามมาตรา ๑๕๓๘ ถ้าชายผู้เป็นหรือเคยเป็นคู่สมรสซึ่งต้องด้วยบทสันนิษฐานว่าเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของตนตามมาตรา ๑๕๓๖ ประสงค์จะฟ้องคดีไม่รับเด็กเป็นบุตร ให้ฟ้องคดีภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่รู้ว่ามีคำพิพากษาถึงที่สุด

มาตรา ๑๕๔๓ ในกรณีที่ชายผู้เป็นหรือเคยเป็นคู่สมรสได้ฟ้องคดีไม่รับเด็กเป็นบุตรแล้ว และตายก่อนคดีนั้นถึงที่สุด ผู้มีสิทธิได้รับมรดกร่วมกับเด็กหรือผู้จะเสียสิทธิรับมรดกเพราะการเกิดของเด็กนั้น จะขอเข้าเป็นคู่ความแทนที่หรืออาจถูกเรียกให้เข้ามาเป็นคู่ความแทนที่ชายผู้เป็นหรือเคยเป็นคู่สมรสก็ได้”

มาตรา ๕๘ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งและวรรคสองของมาตรา ๑๕๔๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๔๔ การฟ้องคดีไม่รับเด็กเป็นบุตร ผู้มีสิทธิได้รับมรดกร่วมกับเด็กหรือผู้จะเสียสิทธิรับมรดกเพราะการเกิดของเด็กอาจฟ้องได้ ในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) ชายผู้เป็นหรือเคยเป็นคู่สมรสตายก่อนพ้นระยะเวลาที่ชายผู้เป็นหรือเคยเป็นคู่สมรสจะพึงฟ้องได้

(๒) เด็กเกิดภายหลังการตายของชายผู้เป็นหรือเคยเป็นคู่สมรส

การฟ้องคดีไม่รับเด็กเป็นบุตรในกรณี (๑) ต้องฟ้องภายในหกเดือนนับแต่วันที่รู้ถึงการตายของชายผู้เป็นหรือเคยเป็นคู่สมรส การฟ้องคดีไม่รับเด็กเป็นบุตรในกรณี (๒) ต้องฟ้องภายในหกเดือนนับแต่วันที่อยู่ถึงการเกิดของเด็ก แต่ไม่ว่าเป็นกรณีใด ห้ามมิให้ฟ้องเมื่อพ้นสิบปีนับแต่วันเกิดของเด็ก”

มาตรา ๕๙ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งและวรรคสองของมาตรา ๑๕๔๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๔๕ เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงต่อเด็กว่าตนมิได้เป็นบุตรสืบสายโลหิตของชายผู้เป็นคู่สมรสของมารดาตน เด็กจะร้องขอต่ออัยการให้ฟ้องคดีปฏิเสธความเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของชายนั้นก็ได้

การฟ้องคดีตามวรรคหนึ่ง ถ้าเด็กได้รู้ข้อเท็จจริงก่อนบรรลุนิติภาวะว่าตนมิได้เป็นบุตรของชายผู้เป็นคู่สมรสของมารดา ห้ามอัยการฟ้องคดีเมื่อพ้นหนึ่งปีนับแต่วันที่เด็กบรรลุนิติภาวะ แต่ถ้าเด็กได้รู้ข้อเท็จจริงดังกล่าวหลังจากบรรลุนิติภาวะแล้ว ห้ามอัยการฟ้องคดีเมื่อพ้นหนึ่งปีนับแต่วันที่เด็กรู้เหตุนั้น”

มาตรา ๖๐ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๔๘/๑๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๔๘/๑๕ ในกรณีที่ศาลสั่งให้คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นคนไร้ความสามารถ และคู่สมรสอีกฝ่ายเป็นผู้อนุบาล ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยสิทธิและหน้าที่ของผู้ใช้อำนาจปกครองมาใช้บังคับโดยอนุโลม เว้นแต่สิทธิตามมาตรา ๑๕๖๗ (๒) และ (๓)”

มาตรา ๖๑ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๕๔๘/๑๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๔๘/๑๗ ในกรณีที่ศาลสั่งให้คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นคนไร้ความสามารถ และศาลเห็นไม่สมควรให้คู่สมรสอีกฝ่ายเป็นผู้อนุบาล และตั้งบิดาหรือมารดาหรือบุคคลภายนอกเป็นผู้อนุบาล ในกรณีเช่นว่านี้ ให้ผู้อนุบาลเป็นผู้จัดการสินสมรสรวมกันกับคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง เว้นแต่ถ้ามีเหตุสำคัญอันจะเกิดความเสียหายแก่คนไร้ความสามารถ ศาลจะสั่งเป็นอย่างอื่นก็ได้”

มาตรา ๖๒ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๔๘/๓๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๔๘/๓๘ ค่าอุปการะเลี้ยงดูระหว่างคู่สมรส หรือระหว่างบิดามารดากับบุตรนั้น ย่อมเรียกจากกันได้เมื่อฝ่ายที่ควรได้รับอุปการะเลี้ยงดูไม่ได้รับการอุปการะเลี้ยงดูหรือได้รับการอุปการะเลี้ยงดูไม่เพียงพอแก่อัตภาพ ค่าอุปการะเลี้ยงดูนี้ศาลอาจให้เพียงใดหรือไม่ให้ก็ได้ โดยคำนึงถึงความสามารถของผู้มีหน้าที่ต้องให้ ฐานะของผู้รับและพฤติการณ์แห่งกรณี”

มาตรา ๖๓ ให้ยกเลิกความใน (๓) ของมาตรา ๑๖๐๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“(๓) ผู้ที่รู้แล้วว่า เจ้ามรดกถูกฆ่าโดยเจตนา แต่มิได้นำข้อความนั้นขึ้นร้องเรียนเพื่อเป็นทางที่จะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ แต่ข้อนี้มีให้ใช้บังคับถ้าบุคคลนั้นมีอายุยังไม่ครบสิบหกปีบริบูรณ์ หรือเป็นคนวิกลจริตไม่สามารถรู้ผิดชอบ หรือถ้าผู้ทำนั้นเป็นคู่สมรสหรือผู้บุพการีหรือผู้สืบสันดานของตนโดยตรง”

มาตรา ๖๔ ให้ยกเลิกความใน (๑) ของมาตรา ๑๖๒๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“(๑) ในเรื่องส่วนแบ่งในทรัพย์สินระหว่างคู่สมรสให้อยู่ในบังคับของบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยการหย่าโดยยินยอมทั้งสองฝ่าย อันมีบทบัญญัติเพิ่มเติมให้บริบูรณ์ในมาตรา ๑๖๓๗ และมาตรา ๑๖๓๘ และโดยเฉพาะต้องอยู่ในบังคับแห่งมาตรา ๑๕๑๓ ถึงมาตรา ๑๕๑๗ แห่งประมวลกฎหมายนี้ แต่การคิดส่วนแบ่งนั้นมีผลตั้งแต่วันที่การสมรสได้สิ้นไปด้วยเหตุความตายนั้น”

มาตรา ๖๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๖๒๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๖๒๘ คู่สมรสที่ร้างกันหรือแยกกันอยู่โดยยังมีได้หย่าขาดจากกันตามกฎหมาย มิได้สิ้นไปซึ่งสิทธิโดยธรรมในการสืบมรดกซึ่งกันและกัน”

มาตรา ๖๖ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ ไม่ใช่บังคับแก่กรณีที่มีกฎหมายกำหนดเรื่องครอบครัวหรือมรดกไว้เป็นการเฉพาะ

มาตรา ๖๗ บรรดาบทบัญญัติแห่งกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ข้อกำหนด ข้อบัญญัติ ประกาศ คำสั่ง หรือมติคณะรัฐมนตรีใดที่อ้างถึงสามมี ภริยา หรือสามมีภริยา ให้ถือว่าอ้างถึงคู่สมรสที่จดทะเบียนสมรส ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ด้วย

ความในวรรคหนึ่งมิให้นำมาใช้บังคับแก่กรณีที่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ข้อกำหนด ข้อบัญญัติ ประกาศ คำสั่ง หรือมติคณะรัฐมนตรีกำหนดสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับสามมี ภริยา หรือสามมีภริยาไว้แตกต่างกัน

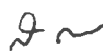
มาตรา ๖๘ ให้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ตามกฎหมาย ว่าด้วยหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ดำเนินการทบทวนกฎหมาย ในความรับผิดชอบที่กำหนดสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับสามมี ภริยา สามมีภริยา หรือคู่สมรส เพื่อรองรับสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องให้แก่คู่สมรสตามประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้โดยต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับเพศสภาพ ของคู่สมรสด้วย

ให้หน่วยงานของรัฐที่ดำเนินการทบทวนตามวรรคหนึ่ง เสนอผลการทบทวน พร้อมทั้งร่างกฎหมายในกรณีที่ต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย ต่อคณะรัฐมนตรีภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวัน นับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ หากไม่สามารถดำเนินการได้ให้รายงานเหตุผลที่ไม่อาจดำเนินการได้ ต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบ

มาตรา ๖๙ ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

.....
 .....

ถูกต้องตามมติของสภาผู้แทนราษฎร

(นายสุวัฒน์ ศิริวิเชียร)

ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานพระราชบัญญัติและนิติ ๑

สำนักงานประชุม

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของ
ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..)
พ.ศ. ....

บันทึกวิเคราะห์สรุป

สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..)

พ.ศ. ....

คณะรัฐมนตรีมีมติให้เสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ต่อสภาผู้แทนราษฎร และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้จัดทำบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ ดังต่อไปนี้

๑. เหตุผลและความจำเป็นในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ

โดยที่สถาบันครอบครัวเป็นหน่วยสำคัญในการพัฒนาสังคมและการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน แต่การก่อตั้งครอบครัวตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จำกัดเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงซึ่งไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบันที่มีการอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวระหว่างบุคคลที่มีเพศเดียวกันโดยกำเนิด โดยมีการอุปการะเลี้ยงดูและมีความสัมพันธ์ในด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างไปจากคู่สมรสที่เป็นชายและหญิง สมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติบางประการในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เพื่อรองรับให้บุคคลเพศเดียวกันสามารถหมั้นและสมรสกันได้ ซึ่งจะทำให้มีสิทธิ หน้าที่ และสถานะทางครอบครัวเท่าเทียมกับคู่สมรสที่เป็นชายและหญิง ทั้งนี้ เพื่อเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวที่ก่อตั้งขึ้นระหว่างบุคคลไม่ว่าจะมีเพศใด เว้นแต่จะเป็นกรณีที่มีกฎหมายอื่นกำหนดเรื่องครอบครัวหรือมรดกไว้เป็นการเฉพาะ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๒. สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... มีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

๒.๑ แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังนี้

๒.๑.๑ กำหนดให้บุคคลสองคนไม่ว่าเพศใดสามารถทำการหมั้นหรือสมรสกันได้ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๓๕ มาตรา ๑๔๓๗ มาตรา ๑๔๔๘ มาตรา ๑๔๔๙ มาตรา ๑๔๕๐ มาตรา ๑๔๕๒ มาตรา ๑๔๕๘ และมาตรา ๑๔๖๐)

๒.๑.๒ แก้ไขคำว่า “ชาย” “หญิง” “สามี” “ภรรยา” และ “สามีภรรยา” เป็น “บุคคล” “ผู้หมั้น” “ผู้รับหมั้น” และ “คู่สมรส” เพื่อให้มีความหมายครอบคลุมคู่หมั้นหรือคู่สมรสไม่ว่าจะมีเพศใด (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๔๓ มาตรา ๑๔๓/๒๒ มาตรา ๑๔๓๙ มาตรา ๑๔๔๐ มาตรา ๑๔๔๑ มาตรา ๑๔๔๒ มาตรา ๑๔๔๓ มาตรา ๑๔๔๕ มาตรา ๑๔๔๖ มาตรา ๑๔๔๗/๑ หมวด ๓ ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยา มาตรา ๑๔๖๑ มาตรา ๑๔๖๒ มาตรา ๑๔๖๓ หมวด ๔ ทรัพย์สินระหว่างสามีภรรยา มาตรา ๑๔๖๕ มาตรา ๑๔๖๙ มาตรา ๑๔๗๐ มาตรา ๑๔๗๕ มาตรา ๑๔๗๖ มาตรา ๑๔๗๖/๑ มาตรา ๑๔๗๗ มาตรา ๑๔๗๙ มาตรา ๑๔๘๑ มาตรา ๑๔๘๒ มาตรา ๑๔๘๓ มาตรา ๑๔๘๔ มาตรา ๑๔๘๔/๑ มาตรา ๑๔๘๕ มาตรา ๑๔๘๖ มาตรา ๑๔๘๗ มาตรา ๑๔๘๘ มาตรา ๑๔๘๙ มาตรา ๑๔๙๐ มาตรา ๑๔๙๑ มาตรา ๑๔๙๒ มาตรา ๑๔๙๒/๑ มาตรา

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

๑๔๔๓ มาตรา ๑๔๔๘ มาตรา ๑๔๔๙ มาตรา ๑๕๐๔ มาตรา ๑๕๑๕ มาตรา ๑๕๑๖ มาตรา ๑๕๑๗ มาตรา ๑๕๒๐ มาตรา ๑๕๒๒ มาตรา ๑๕๒๓ มาตรา ๑๕๓๐ มาตรา ๑๕๓๒ มาตรา ๑๕๓๓ มาตรา ๑๕๓๖ มาตรา ๑๕๓๗ มาตรา ๑๕๓๘ มาตรา ๑๕๓๙ มาตรา ๑๕๔๑ มาตรา ๑๕๔๒ มาตรา ๑๕๔๓ มาตรา ๑๕๔๔ มาตรา ๑๕๔๕ มาตรา ๑๕๔๘/๑๕ มาตรา ๑๕๔๘/๑๗ มาตรา ๑๕๔๘/๓๘ มาตรา ๑๖๐๖ มาตรา ๑๖๒๕ และมาตรา ๑๖๒๘)

๒.๑.๓ เพิ่มเหตุเรียกค่าทดแทนและเหตุฟ้องหย่าให้ครอบคลุมกรณีที่คุณหมั้นหรือคู่สมรสฝ่ายหนึ่งไปมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นไม่ว่าจะเป็นเพศใด (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๔๕ และมาตรา ๑๕๑๖ (๑))

๒.๑.๔ แก้ไขเงื่อนไขระยะเวลาการสมรสใหม่ตามมาตรา ๑๕๕๓ ให้ใช้เฉพาะกับกรณีที่หญิงที่มีชายเป็นคู่สมรสเดิมจะสมรสใหม่กับชายเท่านั้น (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๕๓)

๒.๑.๕ กำหนดให้มาตรา ๑๕๐๔ วรรคสอง กรณีหญิงมีครรภ์ก่อนอายุครบตามมาตรา ๑๕๔๘ มีผลใช้บังคับเฉพาะกรณีการสมรสระหว่างชายหญิงเท่านั้น (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๐๔)

๒.๑.๖ แก้ไขการอ้างอิงเลขมาตราที่บัญญัติเกี่ยวกับการร้องขอต่อศาลให้สั่งให้บุคคลวิกลจริตเป็นคนไร้ความสามารถในมาตรา ๑๕๐๘ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๐๘ วรรคสอง)

๒.๑.๗ กำหนดให้มาตรา ๑๕๑๐ วรรคสอง กรณีหญิงมีครรภ์ก่อนอายุครบยี่สิบปีบริบูรณ์มีผลใช้บังคับเฉพาะกรณีการสมรสระหว่างชายหญิงเท่านั้น (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๑๐)

๒.๑.๘ เพิ่มเหตุฟ้องหย่าให้สอดคล้องกับลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสเพศเดียวกัน (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๑๖ (๑๐))

๒.๒ กำหนดให้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ไม่ใช้บังคับแก่กรณีที่มีกฎหมายกำหนดเรื่องครอบครัวหรือมรดกไว้เป็นการเฉพาะ (ร่างมาตรา ๖๖)

๒.๓ กำหนดให้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ตามกฎหมายว่าด้วยหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ดำเนินการทบทวนกฎหมายในความรับผิดชอบที่กำหนดสิทธิหน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับสามี ภรรยา สามีมภรรยา หรือคู่สมรส เพื่อรองรับสิทธิหน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องให้แก่คู่สมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยร่างพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา ๖๗)

๓. การดำเนินการตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒

๓.๑ การตรวจสอบความจำเป็นและการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย

(๑) ร่างพระราชบัญญัตินี้มีความจำเป็นต้องตราขึ้นเพื่อรองรับให้บุคคลเพศเดียวกันสามารถหมั้นและสมรสกันได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งจะทำให้มีสิทธิหน้าที่ และสถานะทางครอบครัวเท่าเทียมกับคู่สมรสที่เป็นชายและหญิง ทั้งนี้ เพื่อเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวที่ก่อตั้งขึ้นระหว่างบุคคลไม่ว่าจะมีเพศใด

(๒) ร่างพระราชบัญญัตินี้ได้มีการเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและผลการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายแล้ว

(๓) ร่างพระราชบัญญัตินี้ไม่มีการกำหนดหลักการเกี่ยวกับการใช้ระบบอนุญาต การใช้ระบบคณะกรรมการ การกำหนดโทษอาญา หรือการให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีดุลพินิจในการออกคำสั่งทางปกครองหรือดำเนินกิจการทางปกครอง

๓.๒ การตรวจสอบการรับฟังความคิดเห็น

กระทรวงยุติธรรมเปิดรับฟังความคิดเห็นต่อร่างพระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่วันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๖๖ ถึง ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๖ โดยมีรายละเอียดดังนี้

(๑) การรับฟังความคิดเห็นรูปแบบออนไลน์ทางเว็บไซต์ www.law.go.th และระบบ Google Form บนเว็บไซต์ของกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ตั้งแต่วันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๖๖ ถึง ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๖ เป็นระยะเวลาทั้งสิ้น ๑๕ วัน

(๒) กระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ จัดการประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นร่วมกับผู้แทนกลุ่มศาสนา ทั้งศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ และศาสนาอิสลาม เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๖ ตั้งแต่เวลา ๐๙.๓๐ - ๑๒.๐๐ น.

(๓) กระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ จัดการประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นผ่านระบบการประชุมทางไกล (Video Conference) ร่วมกับทุกภาคส่วนในทุกภูมิภาคทั่วประเทศ จำนวน ๔ ครั้ง ได้แก่ วันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๖ (กลุ่มผู้ที่มีส่วนได้เสียจากภาคใต้) วันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๖ (กลุ่มผู้ที่มีส่วนได้เสียจากภาคกลาง ภาคตะวันออก และภาคตะวันตก) วันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๖ (กลุ่มผู้ที่มีส่วนได้เสียจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ) วันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๖ (กลุ่มผู้ที่มีส่วนได้เสียจากภาคเหนือ)

(๔) กระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อรับฟังความคิดเห็น เมื่อวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๖ ณ ห้องแกรนด์ เอบี ชั้น ๔ โรงแรมมิราเคิล แกรนด์ คอนเวนชัน กรุงเทพฯ โดยมีผู้แทนภาครัฐ ภาควิชาการ ภาคประชาสังคม กลุ่มความหลากหลายทางเพศ และประชาชน เข้าร่วมแสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะอย่างกว้างขวาง

(๕) กระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ จัดการประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากผู้แทนส่วนราชการ เมื่อวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๖ ณ ห้องประชุมกระทรวงยุติธรรม ๑๐-๐๑ อาคารกระทรวงยุติธรรม

ทั้งนี้ รายละเอียดของการรับฟังความคิดเห็นปรากฏตามสรุปผลการรับฟังความคิดเห็นประกอบร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ...) พ.ศ. ....

๔. ประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับ

กฎหมายนี้จะทำให้บุคคลเพศเดียวกันสามารถหมั้นและสมรสกันได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งจะทำให้มีสิทธิ หน้าที่ และสถานะทางครอบครัวเท่าเทียมกับคู่สมรสที่เป็นชายและหญิง เช่น สิทธิในการจัดการทรัพย์สินที่ทำมาหาได้ร่วมกัน สิทธิในการเป็นทายาทโดยธรรม สิทธิในการจัดการแทนผู้เสียหายและการดำเนินคดีอาญาต่างผู้ตาย สิทธิในการตัดสินใจเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลของคู่สมรส อันจะเป็นเครื่องมือในการสร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันครอบครัว ทำให้ครอบครัวที่มีความหลากหลายทางเพศมีตัวตนทางสังคมและทางกฎหมาย และขจัดปัญหาความไม่เป็นธรรมที่อาจเกิดขึ้นกับครอบครัวที่มีความหลากหลายทางเพศ

บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญ
ของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ...)
พ.ศ. ....

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกับคณะได้เสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ...) พ.ศ. .... ต่อสภาผู้แทนราษฎร และได้จัดทำบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัตินี้ตามข้อ ๑๑๐ ของข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ โดยมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

๑. เหตุผลและความจำเป็นในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ

เนื่องจากบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หลายมาตรา นั้นขัดต่อบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๗ วรรคสาม ซึ่งเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องเพศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบัญญัติซึ่งปรากฏในบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งขัดต่อการดำรงอยู่ของกลุ่มบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ จึงขอเสนอแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กำหนดให้บุคคล ทุกคน ได้การรับรองสิทธิต่าง ๆ เช่น สิทธิในเรื่องการหมั้น สิทธิในการจดทะเบียนสมรส สิทธิในการจัดการทรัพย์สินของคู่สมรส สิทธิในการเป็นทายาทโดยธรรม การรับบุตรบุญธรรม และ ในการรับมรดกจากคู่สมรส ซึ่งการแก้ไขนี้จะทำให้สิทธิของบุคคลทุกคนเกิด ความเท่าเทียมและได้รับการรับรอง และคุ้มครองทางกฎหมาย สอดคล้องกับหลักความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมาย และหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๒. สาระสำคัญ

(๑) หมวด ๓ ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยา โดยแก้ไขเพิ่มเติม หมวด ๓ ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขเพิ่มเติม ทั้งนี้ ยังกำหนดให้ตัดคำว่า สามีและภริยา และให้เพิ่มคำว่า “คู่สมรส” ในบรรพ ๑ หลักทั่วไป ลักษณะ ๒ บุคคล ส่วนที่ ๓ ภูมิภาค (มาตรา ๔๓) และ ลักษณะ ๖ อายุความ หมวด ๑ บทเบ็ดเสร็จทั่วไป (มาตรา ๑๔๗/๒๒) เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขในหมวดนี้ (ร่างมาตรา ๓ - ๔)

(๒) กำหนดให้ ชาย หญิง หรือบุคคลสองคนซึ่งเป็นเพศเดียวกัน สามารถหมั้น และหรือสมรสกันได้ตามกฎหมาย เป็นคู่หมั้น คู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมาย และกำหนดเงื่อนไขของการหมั้นและการสมรส โดยมีการแก้ไขเพิ่มเติมบรรพ ๕ ลักษณะ ๑ หมวด ๑ และหมวด ๒ (มาตรา ๑๔๓๕ มาตรา ๑๔๓๗ มาตรา ๑๔๓๙ มาตรา ๑๔๔๐ มาตรา ๑๔๔๑ มาตรา ๑๔๔๒ มาตรา ๑๔๔๓ มาตรา ๑๔๔๕ มาตรา ๑๔๔๖ มาตรา ๑๔๔๗/๑ มาตรา ๑๔๔๘ มาตรา ๑๔๔๙ มาตรา ๑๔๕๐ มาตรา ๑๔๕๒ มาตรา ๑๔๕๘ และ มาตรา ๑๔๖๐) (ร่างมาตรา ๕ - มาตรา ๒๐)

(นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

(๓) กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส สิทธิและหน้าที่และการได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายระหว่างคู่สมรส โดยแก้ไขเพิ่มเติมบรรพ ๕ ลักษณะ ๑ หมวด ๓ (มาตรา ๑๕๖๑ มาตรา ๑๕๖๒ และมาตรา ๑๕๖๓) (ร่างมาตรา ๒๑ - ๒๔)

(๔) หมวด ๔ ทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา โดยแก้ไขเพิ่มเติมเป็นหมวด ๕ ทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส เพื่อให้สอดคล้องกับในเรื่องการจัดการทรัพย์สินระหว่างคู่สมรสของชาย หญิง หรือบุคคลสองคนซึ่งเป็นเพศเดียวกันได้ทำการสมรสกัน (ร่างมาตรา ๒๕)

(๕) กำหนดในเรื่องทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส การจัดการสินสมรส โดยแก้ไขเพิ่มเติมบรรพ ๕ ลักษณะ ๑ หมวด ๔ ทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา (มาตรา ๑๕๖๕ มาตรา ๑๕๖๙ มาตรา ๑๕๗๐ มาตรา ๑๕๗๕ มาตรา ๑๕๗๖ มาตรา ๑๕๗๖/๑ มาตรา ๑๕๗๗ มาตรา ๑๕๗๙ มาตรา ๑๕๘๑ มาตรา ๑๕๘๒ มาตรา ๑๕๘๓ มาตรา ๑๕๘๔ มาตรา ๑๕๘๔/๑ มาตรา ๑๕๘๕ มาตรา ๑๕๘๖ มาตรา ๑๕๘๗ มาตรา ๑๕๘๘ มาตรา ๑๕๘๙ มาตรา ๑๕๙๐ มาตรา ๑๕๙๑ มาตรา ๑๕๙๒ มาตรา ๑๕๙๒/๑ และ มาตรา ๑๕๙๓) (ร่างมาตรา ๒๖ - ๔๘)

(๖) กำหนดเงื่อนไขระหว่างคู่สมรสว่าด้วย การสิ้นสุดการสมรส การเพิกถอนการสมรส การหย่าขาดจากการสมรส การจัดการทรัพย์สินหลังสิ้นสุดการสมรส การเรียกค่าทดแทนค่าอุปการะเลี้ยงดูหลังสิ้นสุดการสมรส โดยแก้ไขเพิ่มเติมบรรพ ๕ ลักษณะ ๑ หมวด ๕ - ๖ (มาตรา ๑๕๙๘ มาตรา ๑๕๙๙ มาตรา ๑๕๐๔ มาตรา ๑๕๐๘ มาตรา ๑๕๑๕ มาตรา ๑๕๑๖ มาตรา ๑๕๑๗ มาตรา ๑๕๒๐ มาตรา ๑๕๒๒ มาตรา ๑๕๒๓ มาตรา ๑๕๓๐ มาตรา ๑๕๓๒ และมาตรา ๑๕๓๓) และแก้ไขลักษณะ ๒ หมวด ๓ ความปกครอง (มาตรา ๑๕๙๘/๑๕ มาตรา ๑๕๙๘/๑๗) และ ลักษณะ ๓ ค่าอุปการะเลี้ยงดู (มาตรา ๑๕๙๘/๓๘) (ร่างมาตรา ๔๙ - ๖๔)

(๗) ให้คู่สมรสซึ่งเป็นเพศเดียวกันซึ่งจดทะเบียนสมรสโดยชอบด้วยกฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มีสิทธิและหน้าที่ระหว่างคู่สมรสด้วยกันตามบรรดากฎหมาย กฎกระทรวง และระเบียบใดที่บัญญัติให้สิทธิและหน้าที่แก่สามีภริยา หรือสามี หรือภริยา หรือคู่สมรส แล้วแต่กรณี (เพิ่มเติมมาตรา ๑๕๙๘/๔๒) (ร่างมาตรา ๖๕)

(๘) กำหนดให้ตัดคำว่า “สามีภริยา” และให้เพิ่มคำว่า “คู่สมรส” กรณี ผู้ที่รู้แล้วว่าเจ้ามรดกถูกฆ่าโดยเจตนา แต่มิได้นำข้อความนั้นขึ้นร้องเรียน เพื่อเป็นทางที่จะเอาตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ แต่ข้อนี้มีให้ใช้บังคับถ้าบุคคลนั้นมีอายุยังไม่ครบสิบหกปีบริบูรณ์ หรือเป็นคนวิกลจริตไม่สามารถรู้ผิดชอบ หรือถ้าผู้ฆ่านั้นเป็นคู่สมรส หรือผู้บุพการีหรือผู้สืบสันดานของตนโดยตรงต้องถูกกำจัดมิให้รับมรดกฐานเป็นผู้ไม่สมควร (มาตรา ๑๖๐๖ (๓)) (ร่างมาตรา ๖๖)

(๙) กำหนดให้ตัดคำว่า “สามีภริยา” และให้เพิ่มคำว่า “คู่สมรส” กรณี ถ้าผู้ตายเป็นผู้สมรสแล้ว การคิดส่วนแบ่งและการปันทรัพย์สินระหว่างผู้ตายกับคู่สมรส ที่ยังมีชีวิตอยู่นั้น ในเรื่องส่วนแบ่งในทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส ให้อยู่ในบังคับของบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยการหย่าโดยยินยอมทั้งสองฝ่าย อันมีบทบัญญัติเพิ่มเติมให้บริบูรณ์ในมาตรา ๑๖๓๗ และ ๑๖๓๘ และโดยเฉพาะต้องอยู่ในบังคับแห่งมาตรา ๑๕๑๓ ถึง ๑๕๑๗ แห่งประมวลกฎหมายนี้ แต่การคิดส่วนแบ่งนั้นมีผลตั้งแต่วันที่การสมรสได้สิ้นไปด้วยเหตุความตายนั้น (มาตรา ๑๖๒๕ (๑)) (ร่างมาตรา ๖๗)

(๑๐) กำหนดให้ตัดคำว่า “สามภริยา” และให้เพิ่มคำว่า “คู่สมรส” กรณี คู่สมรสที่ร้างกัน หรือแยกกันอยู่โดยยังมิได้หย่าขาดจากกันตามกฎหมาย มิได้สิ้นไปซึ่งสิทธิ โดยธรรมในการสืบมรดกซึ่งกันและกัน (มาตรา ๑๖๒๘) (ร่างมาตรา ๖๘)

(๑๑) กำหนดให้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ตามกฎหมาย ว่าด้วยหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ดำเนินการทบทวนกฎหมาย ในความรับผิดชอบที่กำหนดสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้อง กับสาม ภริยา สาม ภริยา หรือคู่สมรส เพื่อรองรับสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้อง ให้แก่คู่สมรสตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ โดยต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับเพศ สภาพของคู่สมรส (ร่างมาตรา ๖๙)

(๑๒) กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา ๗๐)

ร่างพระราชบัญญัติ
ที่ประธานสภา คณะราษฎรเห็นชอบให้เชิญชวน

๑๘

บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญ

ของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่...) พ.ศ. ....

๑. เหตุผลและความจำเป็นในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ

เนื่องจากบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มีหลายมาตราที่ขัดต่อบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๗ วรรคสาม ซึ่งทำให้เกิดการเลือกปฏิบัติเนื่องจากเพศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบัญญัติในบรรพ ๕ และ ๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งให้สิทธิเฉพาะชายและหญิงสมรสกันได้ตามกฎหมายเท่านั้น ทำให้คนรักเพศเดียวกัน คนรักข้ามเพศ คนรักเพศหลากหลาย ไม่สามารถเข้าถึงสิทธิ จึงขอเสนอแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ ๕ และ ๖ เพื่อขยายสิทธิคุ้มครองให้ทุกคน ได้การรับรองสิทธิต่าง ๆ อันได้แก่ สิทธิในการจดทะเบียนสมรส สิทธิในการจัดการทรัพย์สิน สิทธิในการเป็น ทายาทโดยธรรม การดูแล การมีบุตรและรับบุตรบุญธรรม ในการรับมรดกจากคู่สมรส เป็นต้น เพื่อให้ทุกคนได้รับการคุ้มครองทางกฎหมาย ตามหลักของความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมาย และหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

๒. สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ

(๑) รับรองความสัมพันธ์ทางแพ่ง ระหว่างบุคคลสองคน โดยมีเงื่อนไขอนุญาต ให้บุคคลทุกคน ทุกเพศกำเนิด รสนิยมทางเพศ และ อัตลักษณ์ทางเพศ จดทะเบียนสมรส เป็น “คู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมาย” มีศักดิ์และสิทธิทางแพ่งตามกฎหมายทุกประการ รวมถึงศักดิ์ และ สิทธิตามประมวลกฎหมาย พระราชบัญญัติ กฎหมายอื่น กฎกระทรวง ระเบียบปฏิบัติที่เกี่ยวข้องทุกฉบับ

(๒) บัญญัติข้อห้ามในการสมรส การสมรสที่เป็นโมฆะและโมฆะ

(๓) บัญญัติสิทธิและหน้าที่ ให้คู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมาย จัดการทรัพย์สิน และหนี้สินร่วมกัน ระหว่างที่ใช้ชีวิตคู่ร่วมกัน

(๔) บัญญัติสิทธิและหน้าที่ ให้คู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมายเกี่ยวกับการมีบุตร และ ปกครองบุตรร่วมกัน ให้สิทธิในการรับบุตรบุญธรรมร่วมกัน ให้สิทธิในการปกครองบุตรที่ติดตาม กับคู่สมรสอีกฝ่าย และให้ “บุพการีต่างเพศ” “บุพการีเพศเดียวกัน” และ “บุพการีเพศหลากหลาย” มีอำนาจปกครองบุตรร่วมกันได้

(๕) บัญญัติสิทธิและหน้าที่ ให้คู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมาย สามารถดำเนินการ หรือ มีบุตรโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ และให้ “บุพการีต่างเพศ” “บุพการีเพศเดียวกัน” และ “บุพการีเพศหลากหลาย” มีอำนาจ ปกครองบุตรร่วมกันได้

(๖) บัญญัติสิทธิให้คู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมาย เป็นทายาทโดยธรรม มีสิทธิในการ รับมรดกของคู่สมรสอีกฝ่ายที่เสียชีวิต

(๗) บัญญัติเงื่อนไขระหว่างคู่สมรสว่าด้วย การสิ้นสุดการสมรส การเพิกถอนการสมรส การหย่าขาดจากการสมรส การจัดการทรัพย์สินหลังสิ้นสุดการสมรส การเรียกค่าทดแทนค่าอุปการะเลี้ยงดูหลังสิ้นสุดการสมรส

(นางสาวอรณวี ชูมาพร กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๑๑,๖๑๑ คน เป็นผู้เสนอ)

ร่างพระราชบัญญัติ

ที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบให้เชิญชวน

๑๕

(๘) บัญญัติเฉพาะกาล ให้ประมวลกฎหมาย พระราชบัญญัติ กฎหมายอื่น กฎกระทรวง กฎระเบียบ ที่บัญญัติอ้างอิงคำว่า “คู่สมรส” “สามีภริยา” และ “บิดามารดา” ให้หมายความรวมถึง “คู่สมรสที่ต่างเพศ” “คู่สมรสที่เพศเดียวกัน” “คู่สมรสที่เพศหลากหลาย” และ “บุพการีต่างเพศ” “บุพการีเพศเดียวกัน” “บุพการีเพศหลากหลาย”

(๙) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้อำนาจ ในการ ออกกฎกระทรวง กฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง โดยกฎกระทรวงและระเบียบที่เกี่ยวข้องทั้งมี แนวนโยบาย เดียวกัน ปราศจากการเลือกปฏิบัติบนพื้นฐานความเสมอภาคเช่นเดียวกับคู่สมรสต่างเพศ

บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญ
ของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..)
พ.ศ. ....

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกับคณะได้เสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ต่อสภาผู้แทนราษฎร และได้จัดทำบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติตามข้อ ๑๑๐ ของข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ดังต่อไปนี้

๑. เหตุผลและความจำเป็นในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ

โดยที่การสมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้กำหนดเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างชายและหญิง ซึ่งไม่สอดคล้องกับสังคมในปัจจุบันที่มีการอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวระหว่างบุคคลที่มีเพศเดียวกัน อีกทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๗ ได้กำหนดให้บุคคลย่อมเสมอภาคกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล เพราะเหตุความแตกต่างในเรื่องเพศจะกระทำมิได้ สมควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในบทบัญญัติเกี่ยวกับเงื่อนไขแห่งการสมรส ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยา ทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา ความเป็นโมฆะของการสมรส การสิ้นสุดแห่งการสมรส สิทธิและหน้าที่ของบิดามารดาและบุตร ความปกครอง บุตรบุญธรรม ค่าอุปการะเลี้ยงดู และมรดก เพื่อรองรับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีเพศเดียวกันในการอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัว จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๒. สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... มีสาระสำคัญเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังต่อไปนี้

๒.๑ แก้ไขเพิ่มเติมเงื่อนไขแห่งการสมรส โดยกำหนดให้บุคคลสองคนไม่ว่าจะมีเพศสภาพใดสามารถสมรสกันได้ตามกฎหมาย (ร่างมาตรา ๓ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๔๘ ร่างมาตรา ๔ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๔๙ ร่างมาตรา ๕ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๕๐ ร่างมาตรา ๖ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๕๑ ร่างมาตรา ๗ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๕๓ ร่างมาตรา ๘ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๕๘ และร่างมาตรา ๙ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๖๐)

๒.๒ แก้ไขเพิ่มเติมความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยาเป็นความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขเพิ่มเติมเงื่อนไขแห่งการสมรสที่กำหนดให้บุคคลสองคนไม่ว่าจะมีเพศสภาพใดสามารถสมรสกันได้ตามกฎหมาย (ร่างมาตรา ๑๐ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๖๑ ร่างมาตรา ๑๑ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๖๒ และร่างมาตรา ๑๒ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๖๓)

๒.๓ แก้ไขเพิ่มเติมเรื่องทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาโดยกำหนดให้คู่สมรสมีสิทธิและหน้าที่ในการจัดการทรัพย์สินร่วมกันเพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขเพิ่มเติมเงื่อนไขแห่งการสมรสที่กำหนดให้บุคคลสองคนไม่ว่าจะมีเพศสภาพใดสามารถสมรสกันได้ตามกฎหมาย (ร่างมาตรา ๑๓ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๖๕ ร่างมาตรา ๑๔ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๖๙ ร่างมาตรา ๑๕ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๗๐)

(นายสรรเพชญ บุญญามณี กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

ร่างมาตรา ๑๖ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๗๕ ร่างมาตรา ๑๗ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๗๖ ร่างมาตรา ๑๘
 แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๗๖/๑ ร่างมาตรา ๑๙ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๗๗ ร่างมาตรา ๒๐ แก้ไขเพิ่มเติม
 มาตรา ๑๔๗๙ ร่างมาตรา ๒๑ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๘๑ ร่างมาตรา ๒๒ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๘๒
 ร่างมาตรา ๒๓ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๘๓ ร่างมาตรา ๒๔ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๘๔ ร่างมาตรา ๒๕
 แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๘๔/๑ ร่างมาตรา ๒๖ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๘๕ ร่างมาตรา ๒๗ แก้ไขเพิ่มเติม
 มาตรา ๑๔๘๖ ร่างมาตรา ๒๘ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๘๗ ร่างมาตรา ๒๙ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๘๘
 ร่างมาตรา ๓๐ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๘๙ ร่างมาตรา ๓๑ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๙๐ ร่างมาตรา ๓๒
 แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๙๑ ร่างมาตรา ๓๓ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๙๒ ร่างมาตรา ๓๔ แก้ไขเพิ่มเติม
 มาตรา ๑๔๙๒/๑ และร่างมาตรา ๓๕ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๙๓)

๒.๔ แก้ไขเพิ่มเติมเรื่องความเป็นโมฆะของการสมรสเพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไข
 เพิ่มเติมเงื่อนไขแห่งการสมรสที่กำหนดให้บุคคลสองคนไม่ว่าจะมีเพศสภาพใดสามารถสมรสกันได้
 ตามกฎหมาย (ร่างมาตรา ๓๖ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๙๘ และร่างมาตรา ๓๗ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๙๙)

๒.๕ แก้ไขเพิ่มเติมเรื่องการสิ้นสุดแห่งการสมรสเพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขเพิ่มเติม
 เงื่อนไขแห่งการสมรสที่กำหนดให้บุคคลสองคนไม่ว่าจะมีเพศสภาพใดสามารถสมรสกันได้ตามกฎหมาย
 (ร่างมาตรา ๓๘ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๐๔ ร่างมาตรา ๓๙ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๑๕ ร่างมาตรา ๔๐
 แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๑๖ ร่างมาตรา ๔๑ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๑๗ ร่างมาตรา ๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม
 มาตรา ๑๕๒๐ ร่างมาตรา ๔๓ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๒๒ ร่างมาตรา ๔๔ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๒๓
 ร่างมาตรา ๔๕ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๓๐ ร่างมาตรา ๔๖ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๓๒ และร่างมาตรา
 ๔๗ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๓๓)

๒.๖ แก้ไขเพิ่มเติมเรื่องสิทธิและหน้าที่ของบิดามารดาและบุตรโดยกำหนดเป็นสิทธิ
 และหน้าที่ของบุพการีและบุตรเพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขเพิ่มเติมเงื่อนไขแห่งการสมรสที่กำหนดให้
 บุคคลสองคนไม่ว่าจะมีเพศสภาพใดสามารถสมรสกันได้ตามกฎหมาย (ร่างมาตรา ๔๘ แก้ไขเพิ่มเติม
 มาตรา ๑๕๖๑ ร่างมาตรา ๔๙ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๖๓ ร่างมาตรา ๕๐ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๖๔
 ร่างมาตรา ๕๑ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๖๕ ร่างมาตรา ๕๒ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๖๖ และร่างมาตรา ๕๓
 แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๘๔/๑)

๒.๗ แก้ไขเพิ่มเติมความปกครองของบิดามารดาและบุตรเป็นความปกครองของ
 บุพการีและบุตร (ร่างมาตรา ๕๔ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๘๕ ร่างมาตรา ๕๕ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๘๖
 และร่างมาตรา ๕๖ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๘๗)

๒.๘ แก้ไขเพิ่มเติมเงื่อนไขในการรับบุตรบุญธรรมเพื่อให้สอดคล้องกับสิทธิและหน้าที่
 ของบุพการีและบุตร (ร่างมาตรา ๕๗ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๙๘/๒๑ ร่างมาตรา ๕๘ แก้ไขเพิ่มเติม
 มาตรา ๑๕๙๘/๒๒ และร่างมาตรา ๕๙ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๙๘/๒๘)

๒.๙ แก้ไขเพิ่มเติมค่าอุปการะเลี้ยงดูระหว่างสามีภริยาเป็นค่าอุปการะเลี้ยงดูระหว่าง
 คู่สมรส แก้ไขเพิ่มเติมค่าอุปการะเลี้ยงดูระหว่างบิดามารดากับบุตรเป็นค่าอุปการะเลี้ยงดูระหว่างบุพการี
 กับบุตร และเพิ่มบทบัญญัติเกี่ยวกับคู่สมรสและบุพการี (ร่างมาตรา ๖๐ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๙๘/๓๘
 ร่างมาตรา ๖๑ เพิ่มมาตรา ๑๕๙๘/๔๒ และร่างมาตรา ๖๒ เพิ่มมาตรา ๑๕๙๘/๔๓)

๒.๑๐ แก้ไขเพิ่มเติมสิทธิในการรับมรดกเพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขเพิ่มเติม
เงื่อนไขแห่งการสมรสที่กำหนดให้บุคคลสองคนไม่ว่าจะมีเพศสภาพใดสามารถสมรสกันได้ตามกฎหมาย
(ร่างมาตรา ๖๓ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๖๐๖ ร่างมาตรา ๖๔ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๖๒๕ และร่างมาตรา ๖๕
แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๖๒๘)

๒.๑๑ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา ๖๖)

ตารางเปรียบเทียบ
และรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย

ประกอบการเสนอ
ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..)
พ.ศ. ....
(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติม
<p>มาตรา ๔๓ ภูมิลำเนาของสามีและภริยา ได้แก่ถิ่นที่อยู่สามีและภริยาอยู่กันด้วยกันฉนั้นสามีภริยา เว้นแต่สามีหรือภริยาได้แสดงเจตนาให้ปรากฏว่ามีภูมิลำเนา แยกต่างหากจากกัน</p> <p>มาตรา ๑๙๓/๒๒ อายุความสิทธิเรียกร้องระหว่าง สามีภริยา ถ้าจะครบกำหนดก่อนหรือภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ การสมรสสิ้นสุดลง อายุความนั้นยังไม่ครบกำหนดจนกว่าจะครบ หนึ่งปีนับแต่วันที่มีการสมรสสิ้นสุดลง</p>	<p>มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติ แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....”</p> <p>มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนด หนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป</p> <p>มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๔๓ แห่งประมวลกฎหมาย แพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา ๔๓ ภูมิลำเนาของคู่สมรสได้แก่ถิ่นที่อยู่คู่สมรส อยู่กันด้วยกันฉนั้นคู่สมรส เว้นแต่คู่สมรสฝ่ายใดได้แสดงเจตนาให้ปรากฏว่า มีภูมิลำเนาแยกต่างหากจากกัน”</p> <p>มาตรา ๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๙๓/๒๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา ๑๙๓/๒๒ อายุความสิทธิเรียกร้องระหว่างคู่สมรส ถ้าจะครบกำหนดก่อนหรือภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่มีการสมรสสิ้นสุดลง อายุความนั้นยังไม่ครบกำหนดจนกว่าจะครบหนึ่งปีนับแต่วันที่มีการสมรส สิ้นสุดลง”</p> <p>มาตรา ๕ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๔๓๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา ๑๔๓๕ การหมั้นจะทำได้ต่อเมื่อบุคคลทั้งสองฝ่าย มีอายุสิบเจ็ดปีบริบูรณ์แล้ว”</p>	<p>กำหนดวันใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อย ยี่สิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีเวลาเตรียมความพร้อม ในการดำเนินการตามที่กฎหมายกำหนด</p> <p>แก้ไขคำว่า “สามี” “ภริยา” และ “สามีภริยา” เป็น “คู่สมรส” เพื่อให้มีความหมายครอบคลุมคู่สมรส ไม่ว่าจะมีเพศใด</p> <p>แก้ไขคำว่า “สามีภริยา” เป็น “คู่สมรส” เพื่อให้ มีความหมายครอบคลุมคู่สมรสไม่ว่าจะมีเพศใด</p>
<p>มาตรา ๑๔๓๕ การหมั้นจะทำได้ต่อเมื่อชายและหญิง มีอายุสิบเจ็ดปีบริบูรณ์แล้ว</p>		<p>แก้ไขคำว่า “ชาย” “หญิง” เป็น “บุคคล” เพื่อให้บุคคลสองคนไม่ว่าเพศใดสามารถทำการหมั้นกันได้</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติม
<p>มาตรา ๑๔๓๗ การหมั้นจะสมบูรณ์เมื่อฝ่ายชายได้ส่งมอบหรือทรัพย์สินอันเป็นของหมั้นให้แก่หญิงเพื่อเป็นหลักฐานว่าจะสมบูรณ์กับหญิงนั้น</p> <p>เมื่อหมั้นแล้วให้ของหมั้นตกเป็นสิทธิแก่หญิง</p> <p>สินสอด เป็นทรัพย์สินซึ่งฝ่ายชายให้แก่บิดามารดาผู้รับบุตรบุญธรรมหรือผู้ปกครองฝ่ายหญิง แล้วแต่กรณี เพื่อตอบแทนการที่หญิงยอมสมรส ถ้าไม่มีการสมรสโดยมีเหตุสำคัญอันเกิดแต่หญิงหรือโดยมีเหตุสำคัญอันเกิดแต่ชายทำให้ชายไม่สมควรหรือไม่อาจสมรสกับหญิงนั้นฝ่ายชายเรียกสินสอดคืนได้</p> <p>ถ้าจะต้องคืนของหมั้นหรือสินสอดตามหมวดนี้ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๔๑๒ ถึงมาตรา ๔๑๘ ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับโดยอนุโลม</p> <p>มาตรา ๑๔๓๘ เมื่อมีการหมั้นแล้ว ถ้าฝ่ายใดผิดสัญญาหมั้นอีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิเรียกให้รับผิดชอบในกรณีที่ได้จ่ายรับหมั้นในกรณีที่ได้จ่ายหญิงเป็นฝ่ายผิดสัญญาหมั้นให้คืนของหมั้นแก่ฝ่ายชายด้วย</p>	<p>มาตรา ๒ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๓๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๓๗ การหมั้นจะสมบูรณ์เมื่อฝ่ายผู้หมั้นได้ส่งมอบหรือโอนทรัพย์สินอันเป็นของหมั้นให้แก่ผู้รับหมั้นเพื่อเป็นหลักฐานว่าจะสมบูรณ์กับผู้รับหมั้นนั้น</p> <p>เมื่อหมั้นแล้วให้ของหมั้นตกเป็นสิทธิแก่ผู้รับหมั้น</p> <p>สินสอด เป็นทรัพย์สินซึ่งฝ่ายผู้หมั้นให้แก่บิดามารดาผู้รับบุตรบุญธรรมหรือผู้ปกครองฝ่ายผู้รับหมั้น แล้วแต่กรณี เพื่อตอบแทนการที่ผู้รับหมั้นยอมสมรส ถ้าไม่มีการสมรสโดยมีเหตุสำคัญอันเกิดแก่ผู้รับหมั้นหรือโดยมีเหตุสำคัญอันเกิดแก่ผู้รับผิดชอบทำให้ผู้หมั้นไม่สมควรหรือไม่อาจสมรสกับผู้รับหมั้นนั้น ฝ่ายผู้หมั้นเรียกสินสอดคืนได้</p> <p>ถ้าจะต้องคืนของหมั้นหรือสินสอดตามหมวดนี้ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๔๑๒ ถึงมาตรา ๔๑๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับโดยอนุโลม”</p> <p>มาตรา ๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๓๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๓๘ เมื่อมีการหมั้นแล้ว ถ้าฝ่ายใดผิดสัญญาหมั้นอีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิเรียกให้รับผิดชอบในกรณีที่ได้จ่ายรับหมั้นเป็นฝ่ายผิดสัญญาหมั้นให้คืนของหมั้นแก่ฝ่ายผู้หมั้นด้วย”</p>	<p>แก้ไขคำว่า “ชาย” “หญิง” เป็น “ผู้หมั้น” และ “ผู้รับหมั้น” เพื่อให้บุคคลสองคนไม่ว่าเพศใดสามารถทำการหมั้นกันได้และเพื่อให้มีความหมายครอบคลุมคู่หมั้นไม่ว่าจะมีเพศใด</p> <p>แก้ไขคำว่า “ชาย” “หญิง” เป็น “ผู้หมั้น” และ “ผู้รับหมั้น” เพื่อให้มีความหมายครอบคลุมคู่หมั้นไม่ว่าจะมีเพศใด</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติม
<p>มาตรา ๑๔๕๐ ค่าทดแทนนั้นอาจเรียกได้ ดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) ทดแทนความเสียหายต่อกายหรือชื่อเสียงแห่งชายหรือหญิงนั้น</p> <p>(๒) ทดแทนความเสียหายเนื่องจากการที่คู่หมั้น บิดามารดา หรือบุคคลผู้กระทำการในฐานะเช่นบิดามารดา ได้ใช้จ่ายหรือต้องตกเป็นลูกหนี้เนื่องในการเตรียมการสมรส โดยสุจริตและตามสมควร</p> <p>(๓) ทดแทนความเสียหายเนื่องจากการที่คู่หมั้น ได้จัดการทรัพย์สินหรือการอื่นอันเกี่ยวแก่อาชีพหรือทางทำมาหาได้ของตนไปโดยสมควรด้วยการคาดหมายว่าจะได้มีการสมรส</p> <p>ในกรณีที่ยุติกันคู่หมั้นนั้นเป็นค่าทดแทน ศาลอาจชี้ขาดว่า คู่หมั้นที่ตกเป็นสิทธิแก่หญิงนั้นเป็นค่าทดแทนทั้งหมด หรือเป็นส่วนหนึ่งของค่าทดแทนที่หญิงพึงได้รับ หรือศาลอาจให้ค่าทดแทนโดยไม่คำนึงถึงของหมั้นที่ตกเป็นสิทธิแก่หญิงนั้นก็ได้</p> <p>มาตรา ๑๔๕๑ ถ้าคู่หมั้นฝ่ายหนึ่งตายก่อนสมรส อีกฝ่ายหนึ่ง อี้อฝ่ายหนึ่งจะเรียกค่าทดแทนมิได้ ส่วนของหมั้นหรือสินสอดนั้น ไม่ว่าชายหรือหญิงตาย หญิงหรือฝ่ายหญิงไม่บังคับ ให้แก่ฝ่ายชาย</p>	<p>มาตรา ๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๕๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๕๐ ค่าทดแทนนั้นอาจเรียกได้ ดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) ทดแทนความเสียหายต่อกายหรือชื่อเสียงแห่งคู่หมั้นหรือคู่รับหมั้นนั้น</p> <p>(๒) ทดแทนความเสียหายเนื่องจากการที่คู่หมั้น บิดามารดา หรือบุคคลผู้กระทำการในฐานะเช่นบิดามารดาได้ใช้จ่ายหรือต้องตกเป็นลูกหนี้เนื่องในการเตรียมการสมรสโดยสุจริตและตามสมควร</p> <p>(๓) ทดแทนความเสียหายเนื่องจากการที่คู่หมั้น ได้จัดการทรัพย์สินหรือการอื่นอันเกี่ยวแก่อาชีพหรือทางทำมาหาได้ของตนไปโดยสมควรด้วยการคาดหมายว่าจะได้มีการสมรส</p> <p>ในกรณีที่ยุติกันคู่หมั้นนั้นเป็นค่าทดแทน ศาลอาจชี้ขาดว่า คู่หมั้นที่ตกเป็นสิทธิแก่ผู้รับหมั้นนั้นเป็นค่าทดแทนทั้งหมด หรือเป็นส่วนหนึ่งของค่าทดแทนที่ผู้รับหมั้นพึงได้รับ หรือศาลอาจให้ค่าทดแทนโดยไม่คำนึงถึงของหมั้นที่ตกเป็นสิทธิแก่ผู้รับหมั้นนั้นก็ได้”</p> <p>มาตรา ๙ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๕๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๕๑ ถ้าคู่หมั้นฝ่ายหนึ่งตายก่อนสมรส อีกฝ่ายหนึ่ง จะเรียกค่าทดแทนมิได้ ส่วนของหมั้นหรือสินสอดนั้น ไม่ว่าผู้หมั้นหรือผู้รับหมั้นตาย ผู้รับหมั้นหรือฝ่ายผู้รับหมั้นไม่บังคับให้แก่ฝ่ายผู้หมั้น”</p>	<p>แก้ไขคำว่า “ชาย” “หญิง” เป็น “ผู้หมั้น” และ “ผู้รับหมั้น” เพื่อให้มีความหมายครอบคลุมคู่หมั้นไม่ว่าจะมีเพศใด</p> <p>แก้ไขคำว่า “ชาย” “หญิง” เป็น “ผู้หมั้น” และ “ผู้รับหมั้น” เพื่อให้มีความหมายครอบคลุมคู่หมั้นไม่ว่าจะมีเพศใด</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติม
<p>มาตรา ๑๔๔๒ ในกรณีมีเหตุสำคัญอันเกิดแก่หญิงคู่หมั้น ทำให้ชายไม่สมควรสมรสกับหญิงนั้น ชายมีสิทธิฟ้องเลิกสัญญาหมั้นได้และให้หญิงคืนของหมั้นแก่ชาย</p> <p>มาตรา ๑๔๔๓ ในกรณีมีเหตุสำคัญอันเกิดแก่ชายคู่หมั้น ทำให้หญิงไม่สมควรสมรสกับชายนั้น หญิงมีสิทธิฟ้องเลิกสัญญาหมั้นได้โดยมีต้องคืนของหมั้นแก่ชาย</p>	<p>มาตรา ๑๐ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๔๒ และมาตรา ๑๔๔๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๔๒ ในกรณีมีเหตุสำคัญอันเกิดแก่ผู้รับหมั้น ทำให้ผู้รับหมั้นไม่สมควรสมรสกับผู้รับหมั้นนั้น ผู้รับหมั้นมีสิทธิฟ้องเลิกสัญญาหมั้นได้และให้ผู้รับหมั้นคืนของหมั้นแก่ผู้รับหมั้น</p> <p>มาตรา ๑๔๔๓ ในกรณีมีเหตุสำคัญอันเกิดแก่ผู้รับหมั้น ทำให้ผู้รับหมั้นไม่สมควรสมรสกับผู้รับหมั้นนั้น ผู้รับหมั้นมีสิทธิฟ้องเลิกสัญญาหมั้นได้โดยมีต้องคืนของหมั้นแก่ผู้รับหมั้น”</p>	<p>แก้ไขคำว่า “ชาย” “หญิง” เป็น “ผู้หมั้น” และ “ผู้รับหมั้น” เพื่อให้มีความหมายครอบคลุมคู่หมั้นไม่ว่าจะมีเพศใด</p>
<p>มาตรา ๑๔๔๕ ชายหรือหญิงคู่หมั้นอาจเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งได้รวมบริเวณกับคู่หมั้นของตนโดยรู้หรือควรจรรู้ถึงการหมั้นนั้น เมื่อได้บอกเลิกสัญญาหมั้นแล้ว</p> <p>ตามมาตรา ๑๔๔๒ หรือมาตรา ๑๔๔๓ แล้วแต่กรณี</p>	<p>มาตรา ๑๑ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๔๕ และมาตรา ๑๔๔๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๖) พ.ศ. ๒๕๕๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๔๕ คู่หมั้นฝ่ายหนึ่งอาจเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งได้รวมบริเวณกับคู่หมั้นของตน หรือผู้ซึ่งกระทำกับคู่หมั้นของตนเพื่อสนองความใคร่ของผู้หมั้นหรือคู่หมั้นของตนโดยรู้หรือควรจรรู้ถึงการหมั้นนั้น เมื่อได้บอกเลิกสัญญาหมั้นแล้ว ตามมาตรา ๑๔๔๒ หรือมาตรา ๑๔๔๓ แล้วแต่กรณี</p>	<p>แก้ไขคำว่า “ชายหรือหญิงคู่หมั้น” เป็น “คู่หมั้นฝ่ายหนึ่ง” เพื่อให้มีความหมายครอบคลุมคู่หมั้นไม่ว่าจะมีเพศใด และเพิ่มเหตุเรียกค่าทดแทนให้ครอบคลุมกรณีที่บุคคลอื่นมามีความสัมพันธ์กับคู่หมั้นของตนไม่ว่าจะมีเพศใด</p>
<p>มาตรา ๑๔๔๖ ชายหรือหญิงคู่หมั้นอาจเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งได้รวมบริเวณกับคู่หมั้นหรือพยานร่วมชั้นกระทำการคู่หมั้นของตนโดยรู้หรือควรจรรู้ถึงการหมั้นนั้นได้โดยไม่ต้องบอกเลิกสัญญาหมั้น</p>	<p>มาตรา ๑๒ ให้ยกเลิกความในวรรคสามของมาตรา ๑๔๔๗/๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๖) พ.ศ. ๒๕๕๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p>	

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติม
<p>สิทธิเรียกร้องค่าทดแทนตามมาตรา ๑๔๔๕ และมาตรา ๑๔๔๖ ให้อายุความหกเดือนนับแต่วันที่ยาหรือหญิงคู่หมั้นหรือคู่ครองการกระทำของผู้อื่นจะเป็นเหตุให้เรียกค่าทดแทนและรู้ตัวผู้จะพึงใช้ค่าทดแทนนั้น แต่ต้องไม่เกินห้าปี นับแต่วันที่ย้อนนับได้กระทำการดังกล่าว</p> <p>มาตรา ๑๔๔๘ การสมรสจะทำได้ต่อเมื่อชายและหญิง มีอายุสิบเจ็ดปีบริบูรณ์แล้ว แต่ในกรณีที่มีเหตุอันสมควร ศาลอาจอนุญาตให้ทำการสมรสก่อนนั้นได้</p> <p>มาตรา ๑๔๔๙ การสมรสจะกระทำมิได้ถ้าชายหรือหญิง เป็นบุคคลวิกลจริตหรือเป็นบุคคลซึ่งศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ โดยตรงขึ้นไปหรือลงมาก็ดี เป็นพี่น้องร่วมบิดามารดาหรือร่วมแต่บิดา หรือมารดาที่ดี จะทำการสมรสกันไม่ได้ ความเป็นญาติดังกล่าวมานี้ ให้ออกตามสายโลหิต โดยไม่คำนึงว่าจะเป็นผู้ใดโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่</p> <p>มาตรา ๑๔๕๒ ชายหรือหญิงจะทำการสมรสในขณะที่ตน มีคู่สมรสอยู่ไม่ได้</p> <p>มาตรา ๑๔๕๓ หญิงที่สามียาตายหรือที่ทำการสมรสสิ้นสุดลงด้วยประการอื่นจะทำการสมรสใหม่ได้ต่อเมื่อ</p>	<p>“สิทธิเรียกร้องค่าทดแทนตามมาตรา ๑๔๔๕ และมาตรา ๑๔๔๖ ให้อายุความหกเดือนนับแต่วันที่ยาหรือผู้รับหมั้นหรือคู่ครองการกระทำของผู้อื่นจะเป็นเหตุให้เรียกค่าทดแทนและรู้ตัวผู้จะพึงใช้ค่าทดแทนนั้น แต่ต้องไม่เกินห้าปี นับแต่วันที่ย้อนนับได้กระทำการดังกล่าว”</p> <p>มาตรา ๑๓๓ ให้อายุความในมาตรา ๑๔๔๘ มาตรา ๑๔๔๙ และมาตรา ๑๔๕๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปมีแทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๔๘ การสมรสจะกระทำมิได้ต่อเมื่อบุคคลทั้งสองฝ่าย มีอายุสิบเจ็ดปีบริบูรณ์แล้ว แต่ในกรณีที่มีเหตุอันสมควร ศาลอาจอนุญาตให้ทำการสมรสก่อนนั้นได้</p> <p>มาตรา ๑๔๔๙ การสมรสจะกระทำมิได้ถ้าบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เป็นบุคคลวิกลจริตหรือเป็นบุคคลซึ่งศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ โดยตรงขึ้นไปหรือลงมาก็ดี เป็นพี่น้องร่วมบิดามารดาหรือร่วมแต่บิดา หรือมารดาที่ดี จะทำการสมรสกันไม่ได้ ความเป็นญาติดังกล่าวมานี้ ให้ออกตามสายโลหิต โดยไม่คำนึงว่าจะเป็นผู้ใดโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่”</p> <p>มาตรา ๑๔๔ ให้อายุความในมาตรา ๑๔๕๒ และมาตรา ๑๔๕๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปมีแทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๕๒ บุคคลจะทำการสมรสในขณะที่ตน มีคู่สมรสอยู่ไม่ได้</p> <p>มาตรา ๑๔๕๓ หญิงที่ชายผู้เป็นคู่สมรสตายหรือที่ทำการสมรสสิ้นสุดลงด้วยประการอื่นจะทำการสมรสใหม่ได้ต่อเมื่อ</p>	<p>แก้ไขคำว่า “ชาย” “หญิง” เป็น “ผู้หมั้น” และ “ผู้รับหมั้น” เพื่อให้มีความหมายครอบคลุมคู่หมั้นไม่ว่าจะมีเพศใด</p> <p>แก้ไขคำว่า “ชาย” “หญิง” เป็น “บุคคล” เพื่อให้บุคคลสองคนไม่ว่าเพศใดสามารถทำการสมรสกันได้</p> <p>แก้ไขคำว่า “ชาย” “หญิง” เป็น “บุคคล” เพื่อให้บุคคลสองคนไม่ว่าเพศใดสามารถทำการสมรสกันได้</p> <p>แก้ไขคำว่า “ชาย” “หญิง” เป็น “บุคคล” เพื่อให้บุคคลสองคนไม่ว่าเพศใดสามารถทำการสมรสกันได้</p> <p>แก้ไขมาตรา ๑๔๕๓ ให้ใช้เฉพาะกับกรณีที่มีหญิงเป็นคู่สมรสเดิมจะสมรสใหม่กับชายเท่านั้น</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติม
<p>การสิ้นสุดแห่งการสมรสได้ผ่านพ้นไปแล้วไม่น้อยกว่าสามร้อยสิบวัน</p> <p>เว้นแต่</p> <p>(๑) คลอดบุตรแล้วในระหว่างนั้น</p> <p>(๒) สมรสกับคู่สมรสเดิม</p> <p>(๓) มีใบรับรองแพทย์ประกาศนียบัตรหรือปริญญา ซึ่งเป็นผู้ประกอบกรรักษาโรคในสาขาเวชกรรมได้ตามกฎหมายว่ามิได้มีครรภ์ หรือ</p> <p>(๔) มีคำสั่งของศาลให้สมรสได้</p> <p>มาตรา ๑๕๕๘ การสมรสจะทำได้เมื่อชายหญิงยินยอมเป็นสามีภริยากันและต้องแสดงการยินยอมนั้นให้ปรากฏโดยเปิดเผยต่อหน้านายทะเบียนและให้นายทะเบียนบันทึกความยินยอมนั้นไว้ด้วย</p>	<p>การสิ้นสุดแห่งการสมรสได้ผ่านพ้นไปแล้วไม่น้อยกว่าสามร้อยสิบวัน</p> <p>เว้นแต่</p> <p>(๑) คลอดบุตรแล้วในระหว่างนั้น</p> <p>(๒) สมรสกับคู่สมรสเดิม</p> <p>(๓) มีใบรับรองแพทย์ประกาศนียบัตรหรือปริญญา ซึ่งเป็นผู้ประกอบกรรักษาโรคในสาขาเวชกรรมได้ตามกฎหมายว่ามิได้มีครรภ์ หรือ</p> <p>(๔) มีคำสั่งของศาลให้สมรสได้</p> <p>มาตรา ๑๕๕ ให้อยกเลิกความในมาตรา ๑๕๕๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๕๕๘ การสมรสจะทำได้เมื่อบุคคลสองคนยินยอมเป็นคู่สมรสกันและต้องแสดงการยินยอมนั้นให้ปรากฏโดยเปิดเผยต่อหน้านายทะเบียนและให้นายทะเบียนบันทึกความยินยอมนั้นไว้ด้วย”</p>	<p>แก้ไขคำว่า “ชายหญิง” เป็น “บุคคลสองคน” เพื่อให้บุคคลสองคนไม่ว่าเพศใดสามารถทำการสมรสกันได้ และแก้ไขคำว่า “สามีภริยา” เป็น “คู่สมรส” เพื่อให้มีความหมายครอบคลุมคู่สมรสไม่ว่าจะมีเพศใด</p>
<p>มาตรา ๑๕๖๐ เมื่อมีพฤติการณ์พิเศษซึ่งไม่อาจทำการจดทะเบียนสมรสต่อนายทะเบียนได้เพราะชายหรือหญิงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายตกอยู่ในอันตรายใกล้ความตาย หรืออยู่ในภาวะการรับหรืออยู่ในภาวะการรับหรือสงคราม ถ้าบุคคลทั้งสองนั้นได้แสดงเจตนาจะสมรสกันต่อหน้าบุคคลซึ่งบรรณนิติภาวะที่อยู่ ณ ที่นั้น แล้วให้บุคคลดังกล่าวจัดแจ้งการแสดงความขอทำการสมรสของบุคคลทั้งสองนั้นไว้เป็นหลักฐาน และต่อมากุศลทั้งสองได้จัดทะเบียนสมรสกันภายในเก้าสิบวัน นับแต่วันที่ยังคงจดทะเบียนสมรสกันภายในเก้าสิบวัน โดยแสดงหลักฐานต่อนายทะเบียน และให้นายทะเบียนจัดแจ้งวัน เดือน ปี สถานที่ที่แสดงเจตนาขอทำการสมรส และพฤติการณ์พิเศษนั้น</p>	<p>มาตรา ๑๖ ให้อยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๕๖๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๕๖๐ เมื่อมีพฤติการณ์พิเศษซึ่งไม่อาจทำการจดทะเบียนสมรสต่อนายทะเบียนได้เพราะบุคคลฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายตกอยู่ในอันตรายใกล้ความตาย หรืออยู่ในภาวะการรับหรือสงคราม ถ้าบุคคลทั้งสองนั้นได้แสดงเจตนาจะสมรสกันต่อหน้าบุคคลซึ่งบรรณนิติภาวะที่อยู่ ณ ที่นั้น แล้วให้บุคคลดังกล่าวจัดแจ้งการแสดงความขอทำการสมรสของบุคคลทั้งสองนั้นไว้เป็นหลักฐาน และต่อมากุศลทั้งสองได้จัดทะเบียนสมรสกันภายในเก้าสิบวัน นับแต่วันที่ยังคงจดทะเบียนสมรสกันภายในเก้าสิบวัน โดยแสดงหลักฐานต่อนายทะเบียน และให้นายทะเบียนจัดแจ้งวัน เดือน ปี สถานที่ที่แสดงเจตนาขอทำการสมรส และพฤติการณ์พิเศษนั้น</p>	<p>แก้ไขคำว่า “ชาย” “หญิง” เป็น “บุคคล” เพื่อให้บุคคลสองคนไม่ว่าเพศใดสามารถทำการสมรสตาม มาตรา ๑๕๖๐ ได้</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติม
<p>มาตรา ๑๔๖๓ ในกรณีที่สามารถฟ้องหรือกริยา เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ กริยาหรือเสมือนเป็นผู้พิทักษ์ แต่เมื่อผู้มีส่วนได้เสีย หรืออัยการร้องขอ และถ้ามีเหตุสำคัญ ศาลจะตั้งผู้อื่น เป็นผู้ดูแลหรือผู้พิทักษ์ก็ได้</p> <p>มาตรา ๑๔๖๕ ถ้าสามีกริยามีได้ทำสัญญาไว้ ในเรื่องทรัพย์สินเป็นพิเศษก่อนสมรส ความสัมพันธ์ระหว่าง สามีกริยาในเรื่องทรัพย์สินนั้น ให้บังคับตามบทบัญญัติในหมวดนี้</p>	<p>มาตรา ๒๐ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๖๓ แห่งประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา ๑๔๖๓ ในกรณีที่สามารถฟ้องหรือกริยา เป็นผู้มีส่วนได้ฝ่ายหนึ่ง ย่อมเป็นผู้ดูแลหรือผู้พิทักษ์ แต่เมื่อผู้มีส่วนได้เสียหรืออัยการร้องขอ และถ้ามีเหตุสำคัญ ศาลจะตั้งผู้อื่นเป็นผู้ดูแลหรือผู้พิทักษ์ก็ได้”</p> <p>มาตรา ๒๑ ให้ยกเลิกชื่อหมวด ๔ ทรัพย์สินระหว่างสามีกริยา แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “หมวด ๔ ทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส”</p> <p>มาตรา ๒๒ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๔๖๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา ๑๔๖๕ ถ้าคู่สมรสมีได้ทำสัญญากันไว้ในเรื่องทรัพย์สิน เป็นพิเศษก่อนสมรส ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสในเรื่องทรัพย์สินนั้น ให้บังคับตามบทบัญญัติในหมวดนี้”</p> <p>มาตรา ๒๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๖๙ และมาตรา ๑๔๗๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา ๑๔๖๙ สัญญาที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินใดที่คู่สมรส ได้ทำไว้ต่อกันในระหว่างเป็นคู่สมรสกันนั้น ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะบอกล้างเสีย ในเวลาที่ใดก็เป็นคู่สมรสกันอยู่หรือภายในกำหนดหนึ่งปีนับแต่ วันที่ขาดจากกันเป็นคู่สมรสกันก็ได้ แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิ ของบุคคลภายนอกผู้ทำการโดยสุจริต</p>	<p>เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติม แก้ไขคำว่า “สามี” “กริยา” เป็น “คู่สมรส” เพื่อเพิ่มความหมายครอบคลุมคู่สมรสไม่ว่าจะมีเพศใด</p> <p>แก้ไขคำว่า “สามีกริยา” เป็น “คู่สมรส” เพื่อให้ มีความหมายครอบคลุมคู่สมรสไม่ว่าจะมีเพศใด</p> <p>แก้ไขคำว่า “สามีกริยา” เป็น “คู่สมรส” เพื่อให้ มีความหมายครอบคลุมคู่สมรสไม่ว่าจะมีเพศใด</p> <p>แก้ไขคำว่า “สามีกริยา” เป็น “คู่สมรส” เพื่อให้ มีความหมายครอบคลุมคู่สมรสไม่ว่าจะมีเพศใด</p>
<p>มาตรา ๑๔๖๙ สัญญาที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินใดที่สามีกริยา ได้ทำไว้ต่อกันในระหว่างเป็นสามีกริยากันนั้น ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง จะบอกล้างเสียในเวลาใดที่เป็นสามีกริยากันอยู่หรือภายใน กำหนดหนึ่งปีนับแต่วันที่ขาดจากการเป็นสามีกริยากันก็ได้ แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิของบุคคลภายนอกผู้ทำการโดยสุจริต</p>		

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ...) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติม
<p>มาตรา ๑๔๗๐ หรือสิ้นระหว่างสามีภริยานอกจากที่ได้แยกไว้เป็นส่วนต่อเป็นสิ้นสมรส</p> <p>มาตรา ๑๔๗๕ ถ้าสิ้นสมรสได้เป็นจำพวกที่ระบุไว้ในมาตรา ๔๕๖ แห่งประมวลกฎหมายนี้ หรือที่มีเอกสารเป็นสำคัญสามีหรือภริยาจะร้องขอให้ลงชื่อตนเป็นเจ้าของร่วมกันในเอกสารนั้นก็ได้</p> <p>มาตรา ๑๔๗๖ สามีและภริยาต้องจัดการสินสมรสร่วมกัน หรือได้รับความยินยอมจากอีกฝ่ายหนึ่งในกรณีดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) ขาย แลกเปลี่ยน ขายฝาก ให้เช่าซื้อ จำนวน ปลอดจำนวน หรือโอนสิทธิจำนวน ซึ่งอสังหาริมทรัพย์หรือสิ่งทรมิตรทรัพย์ ที่อาจจำหน่ายได้</p> <p>(๒) ก่อตั้งหรือกระทำให้สุดสิ้นลงทั้งหมดหรือบางส่วน ซึ่งภาระจ่ายอม สิทธิอาศัย สิทธิเหนือพื้นดิน สิทธิเก็บกิน หรือภาระติดพันในอสังหาริมทรัพย์</p> <p>(๓) ให้เช่าอสังหาริมทรัพย์เกินสามปี</p> <p>(๔) ให้กู้ยืมเงิน</p> <p>(๕) ให้โดยเสนาหา เว้นแต่การให้ที่พอควรแก่ฐานะานุรูปของครอบครัวเพื่อการกุศล เพื่อการสังคม หรือตามหน้าที่ธรรมจรรยา</p> <p>(๖) ประนีประนอมยอมความ</p> <p>(๗) มอบข้อพิพาทให้อนุญาตตุลาการวินิจฉัย</p>	<p>มาตรา ๑๔๗๐ หรือสิ้นระหว่างคู่สมรส นอกจากที่ได้แยกไว้เป็นส่วนต่อเป็นสิ้นสมรส"</p> <p>มาตรา ๒๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๗๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>"มาตรา ๑๔๗๕ ถ้าสิ้นสมรสได้เป็นจำพวกที่ระบุไว้ในมาตรา ๔๕๖ แห่งประมวลกฎหมายนี้ หรือที่มีเอกสารเป็นสำคัญ คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะร้องขอให้ลงชื่อตนเป็นเจ้าของร่วมกันในเอกสารนั้นก็ได้"</p> <p>มาตรา ๒๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๗๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>"มาตรา ๑๔๗๖ คู่สมรสต้องจัดการสินสมรสร่วมกัน หรือได้รับความยินยอมจากอีกฝ่ายหนึ่งในกรณี ดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) ขาย แลกเปลี่ยน ขายฝาก ให้เช่าซื้อ จำนวน ปลอดจำนวน หรือโอนสิทธิจำนวน ซึ่งอสังหาริมทรัพย์หรือสิ่งทรมิตรทรัพย์ ที่อาจจำหน่ายได้</p> <p>(๒) ก่อตั้งหรือกระทำให้สุดสิ้นลงทั้งหมดหรือบางส่วน ซึ่งภาระจ่ายอม สิทธิอาศัย สิทธิเหนือพื้นดิน สิทธิเก็บกิน หรือภาระติดพันในอสังหาริมทรัพย์</p> <p>(๓) ให้เช่าอสังหาริมทรัพย์เกินสามปี</p> <p>(๔) ให้กู้ยืมเงิน</p> <p>(๕) ให้โดยเสนาหา เว้นแต่การให้ที่พอควรแก่ฐานะานุรูปของครอบครัวเพื่อการกุศล เพื่อการสังคม หรือตามหน้าที่ธรรมจรรยา</p> <p>(๖) ประนีประนอมยอมความ</p> <p>(๗) มอบข้อพิพาทให้อนุญาตตุลาการวินิจฉัย</p>	<p>แก้ไขคำว่า "สามีภริยา" เป็น "คู่สมรส" เพื่อให้มีความหมายครอบคลุมคู่สมรสไม่ว่าจะมีเพศใด</p> <p>แก้ไขคำว่า "สามี" "ภริยา" เป็น "คู่สมรส" เพื่อให้มีความหมายครอบคลุมคู่สมรสไม่ว่าจะมีเพศใด</p> <p>แก้ไขคำว่า "สามี" "ภริยา" เป็น "คู่สมรส" เพื่อให้มีความหมายครอบคลุมคู่สมรสไม่ว่าจะมีเพศใด</p>

<p>ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....</p>	<p>เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติม</p>
<p>ต่อเจ้าพนักงานหรือศาล</p> <p>การจัดการสินสมรสนอกจากกรณีที่อยู่คู่สมรสในวรรคหนึ่ง สามหรือกรียาจัดการได้โดยมีต้องได้รับความยินยอม จากอีกฝ่ายหนึ่ง</p> <p>มาตรา ๑๔๗๖/๑ สามและกรียาจะจัดการสินสมรส ให้แตกต่างไปจากที่อยู่คู่สมรสในมาตรา ๑๔๗๖ ทั้งหมด หรือบางส่วนได้ก็ต่อเมื่อได้ทำสัญญาก่อนสมรสไว้ตามวรรคหนึ่ง ในมาตรา ๑๔๖๕ และมาตรา ๑๔๖๖ ในกรณีดังกล่าวนี้ การจัดการสินสมรสให้เป็นไปตาม การจัดการสินสมรสให้เป็นไปตามวรรคหนึ่ง</p> <p>มาตรา ๑๔๗๗ สามกรียาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสิทธิฟ้อง ต่อคู่ หรือดำเนินการฟ้องร้องรักษาสินสมรส หรือเพื่อประโยชน์แก่สินสมรส หรือดำเนินการฟ้อง ต่อคู่ หรือดำเนินการฟ้องร้องรักษา สามกรียาเป็นคู่สมรสร่วมกัน</p>	<p>(๘) นำทรัพย์สินไปเป็นประกันหรือหลักประกัน ต่อเจ้าพนักงานหรือศาล</p> <p>การจัดการสินสมรสนอกจากกรณีที่อยู่คู่สมรสในวรรคหนึ่ง คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจัดการได้โดยมีต้องได้รับความยินยอม จากอีกฝ่ายหนึ่ง”</p> <p>มาตรา ๒๖ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๔๗๖/๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๗๖/๑ คู่สมรสจะจัดการสินสมรสให้แตกต่าง ไปจากที่อยู่คู่สมรสไว้ตามวรรคหนึ่งหรือบางส่วนได้ก็ต่อเมื่อ ได้ทำสัญญาก่อนสมรสไว้ตามวรรคหนึ่ง ในมาตรา ๑๔๖๕ และมาตรา ๑๔๖๖ ในกรณีดังกล่าวนี้ การจัดการสินสมรสให้เป็นไปตาม วรรคหนึ่ง”</p> <p>มาตรา ๒๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๗๗ แห่งประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติ แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๗๗ คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสิทธิฟ้อง ต่อคู่ หรือดำเนินการฟ้องร้องรักษาสินสมรส หรือเพื่อประโยชน์ แก่สินสมรส หรือดำเนินการฟ้อง ต่อคู่ หรือดำเนินการฟ้องร้อง รักษา หรือดำเนินการฟ้องร้องรักษา สามกรียาเป็นคู่สมรสร่วมกัน”</p>	<p>แก้ไขคำว่า “สามี” “กรียา” เป็น “คู่สมรส” เพื่อให้มีความหมายครอบคลุมคู่สมรสไม่ว่าจะมีเพศใด</p> <p>แก้ไขคำว่า “สามกรียา” เป็น “คู่สมรส” เพื่อให้ มีความหมายครอบคลุมคู่สมรสไม่ว่าจะมีเพศใด</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติม
<p>มาตรา ๑๔๗๙ การใดที่สามีมหรือภริยากระทำ ซึ่งต้องรับความยินยอมร่วมกัน และถ้าการนั้นมีกฎหมายบัญญัติ ให้ทำเป็นหนังสือหรือให้จดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ความยินยอมนั้นต้องทำเป็นหนังสือ</p> <p>มาตรา ๑๔๘๑ สามีมหรือภริยาไม่มีอำนาจ ทำพินัยกรรมยกสินสมรสที่เกินกว่าส่วนของตนให้แก่บุคคลใดได้</p>	<p>มาตรา ๒๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๗๙ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๗๙ การใดที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งกระทำ ซึ่งต้องรับความยินยอมร่วมกัน และถ้าการนั้นมีกฎหมายบัญญัติ ให้ทำเป็นหนังสือหรือให้จดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ความยินยอมนั้นต้องทำเป็นหนังสือ”</p> <p>มาตรา ๒๙ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๘๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๘๑ คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีอำนาจ ทำพินัยกรรมยกสินสมรสที่เกินกว่าส่วนของตนให้แก่บุคคลใดได้”</p>	<p>แก้ไขคำว่า “สามี” “ภริยา” เป็น “คู่สมรส” เพื่อให้มีความหมายครอบคลุมคู่สมรสไม่ว่าจะมีเพศใด</p> <p>แก้ไขคำว่า “สามี” “ภริยา” เป็น “คู่สมรส” เพื่อให้มีความหมายครอบคลุมคู่สมรสไม่ว่าจะมีเพศใด</p>
<p>มาตรา ๑๔๘๒ ในกรณีที่มีสามีมหรือภริยาไม่มีอำนาจ จัดการสินสมรสแต่ฝ่ายเดียว คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งก็มีอำนาจ จัดการบ้านเรือนและจัดหาสิ่งจำเป็นสำหรับครอบครัวตามสมควร แก้อัดภาพได้ ค่าใช้จ่ายในการนี้ย่อมผูกพันสินสมรสและสินส่วนตัว ของทั้งสองฝ่าย</p> <p>ถ้าสามีมหรือภริยาจัดการบ้านเรือนหรือจัดหาสิ่งจำเป็น สำหรับครอบครัวเป็นหนี้เสียหาถึงขนาด อีกฝ่ายหนึ่ง อาจร้องขอให้ศาลสั่งห้ามหรือจำกัดอำนาจนี้เสียได้</p> <p>มาตรา ๑๔๘๓ ในกรณีที่สามีมหรือภริยาไม่มีอำนาจ จัดการสินสมรสแต่ฝ่ายเดียว ถ้าสามีมหรือภริยาจะกระทำการ หรือกำลังกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งในการจัดการสินสมรส</p>	<p>มาตรา ๓๐ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๘๒ มาตรา ๑๔๘๓ มาตรา ๑๔๘๔ และมาตรา ๑๔๘๕/๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๘๒ ในกรณีที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีอำนาจ จัดการสินสมรสแต่ฝ่ายเดียว คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งก็มีอำนาจ จัดการบ้านเรือนและจัดหาสิ่งจำเป็นสำหรับครอบครัวตามสมควร แก้อัดภาพได้ ค่าใช้จ่ายในการนี้ย่อมผูกพันสินสมรสและสินส่วนตัว ของทั้งสองฝ่าย</p> <p>ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจัดการบ้านเรือนหรือจัดหาสิ่งจำเป็น สำหรับครอบครัวเป็นหนี้เสียหาถึงขนาด อีกฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอให้ศาล สั่งห้ามหรือจำกัดอำนาจนี้เสียได้</p> <p>มาตรา ๑๔๘๓ ในกรณีที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีอำนาจจัดการ สินสมรสแต่ฝ่ายเดียว ถ้าคู่สมรสฝ่ายนั้นจะกระทำการ หรือกำลังกระทำการ อย่างใดอย่างหนึ่งในการจัดการสินสมรสอันหนึ่งซึ่งเห็นได้ว่าจะเกิด</p>	<p>แก้ไขคำว่า “สามี” “ภริยา” เป็น “คู่สมรส” เพื่อให้มีความหมายครอบคลุมคู่สมรสไม่ว่าจะมีเพศใด</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติม
<p>อันพึงเห็นได้ว่าจะเกิดความเสียหายถึงขนาด อีกฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอให้ศาลสั่งห้ามมีให้กระทำการนั้นได้</p> <p>มาตรา ๑๔๕๔ ถ้าสามีหรือภริยาฝ่ายซึ่งมีอำนาจจัดการสินสมรส</p> <p>(๑) จัดการสินสมรสเป็นที่เสียหายถึงขนาด</p> <p>(๒) ไม่อุปการะเลี้ยงดูอีกฝ่ายหนึ่ง</p> <p>(๓) มีหนี้สินล้นพ้นตัว หรือทำหนี้เกินกึ่งหนึ่งของสินสมรส</p> <p>(๔) ขัดขวางการจัดการสินสมรสของอีกฝ่ายหนึ่งโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร</p> <p>(๕) มีพฤติการณ์ปรากฏว่าจะทำความเสียหายให้แก่สินสมรส</p> <p>อีกฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอให้ศาลสั่งอนุญาตให้ตนเป็นผู้จัดการสินสมรสแต่ผู้เดียวหรือสั่งให้แยกสินสมรสได้</p> <p>ในกรณีตามวรรคหนึ่ง ถ้ามีคำขอ ศาลอาจกำหนดวิธีคุ้มครองชีวิตควาเพื่อจัดการสินสมรสได้ตามที่เห็นสมควร และหากเป็นกรณีฉุกเฉินให้นำบทบัญญัติเรื่องคำขอในเหตุฉุกเฉินตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับ</p> <p>มาตรา ๑๔๕๔/๑ ในกรณีพิพาทได้มีคำสั่งห้ามหรือจำกัดอำนาจหรือจำกัดอำนาจในการจัดการสินสมรสของสามีหรือภริยาตามมาตรา ๑๔๕๒ หรือมาตรา ๑๔๕๓ หรือมาตรา ๑๔๕๔ ถ้าต่อมาเหตุแห่งการฟ้องร้องของต่อศาลใหญ่ยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงไป สามีหรือภริยาหรือจำกัดอำนาจจัดการสินสมรสไม่ได้ ในการนี้ศาลจะมีคำสั่งใด ๆ ตามที่เห็นสมควรก็ได้</p>	<p>ความเสียหายถึงขนาด อีกฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอให้ศาลสั่งห้ามมีให้กระทำการนั้นได้</p> <p>มาตรา ๑๔๕๔ ถ้าคู่สมรสฝ่ายซึ่งมีอำนาจจัดการสินสมรส</p> <p>(๑) จัดการสินสมรสเป็นที่เสียหายถึงขนาด</p> <p>(๒) ไม่อุปการะเลี้ยงดูอีกฝ่ายหนึ่ง</p> <p>(๓) มีหนี้สินล้นพ้นตัวหรือทำหนี้เกินกึ่งหนึ่งของสินสมรส</p> <p>(๔) ขัดขวางการจัดการสินสมรสของอีกฝ่ายหนึ่งโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร</p> <p>(๕) มีพฤติการณ์ปรากฏว่าจะทำความเสียหายให้แก่สินสมรส</p> <p>อีกฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอให้ศาลสั่งอนุญาตให้ตนเป็นผู้จัดการสินสมรสแต่ผู้เดียวหรือสั่งให้แยกสินสมรสได้</p> <p>ในกรณีตามวรรคหนึ่ง ถ้ามีคำขอ ศาลอาจกำหนดวิธีคุ้มครองชีวิตควาเพื่อจัดการสินสมรสได้ตามที่เห็นสมควร และหากเป็นกรณีฉุกเฉินให้นำบทบัญญัติเรื่องคำขอในเหตุฉุกเฉินตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับ</p> <p>มาตรา ๑๔๕๔/๑ ในกรณีพิพาทได้มีคำสั่งห้ามหรือจำกัดอำนาจในการจัดการสินสมรสของคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตามมาตรา ๑๔๕๒ หรือมาตรา ๑๔๕๓ หรือมาตรา ๑๔๕๔ ถ้าต่อมาเหตุแห่งการฟ้องร้องของต่อศาลใหญ่ยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงไป คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอสินสมรสคืนได้ ในการนี้ศาลจะมีคำสั่งใด ๆ ตามที่เห็นสมควรก็ได้</p>	

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติม
<p>มาตรา ๑๔๘๘ ถ้าสามีหรือภริยาต้องรับผิดชอบ เป็นส่วนตัวเพื่อชำระหนี้ที่ก่อไว้ก่อนหรือระหว่างสมรส ให้ชำระหนี้ ด้วยสินส่วนตัวของฝ่ายนั้นก่อน เมื่อไม่พอจึงให้ชำระด้วยสินสมรส ที่เป็นส่วนของฝ่ายนั้น</p> <p>มาตรา ๑๔๘๙ ถ้าสามีภริยาเป็นลูกหนี้ร่วมกัน ให้ชำระหนี้นั้นจากสินสมรสและสินส่วนตัวของทั้งสองฝ่าย</p> <p>มาตรา ๑๔๙๐ หนี้ที่สามีภริยาเป็นลูกหนี้ร่วมกันนั้น ให้รวมหนี้ที่สามีหรือภริยาถือให้เกิดขึ้นในระหว่างสมรส ดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) หนี้เกี่ยวกับการจัดการบ้านเรือนและจัดหนี้สิ่งจำเป็น สำหรับครอบครัว การอุปการะเลี้ยงดูตลอดถึงการรักษาพยาบาล บุคคลในครอบครัวและการศึกษาของบุตรตามสมควรแก่อัธภาพ (๒) หนี้ที่เกี่ยวข้องกับสินสมรส (๓) หนี้ที่เกิดขึ้นเนื่องจากการงานซึ่งสามีภริยาทำด้วยกัน (๔) หนี้ที่สามีหรือภริยาถือขึ้นเพื่อประโยชน์ ฝ่ายเดียวแต่ถือฝ่ายหนึ่งได้ให้สัตยาบัน</p>	<p>มาตรา ๓๓๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๘๘ และมาตรา ๑๔๘๙ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๘๘ ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องรับผิดชอบ เป็นส่วนตัวเพื่อชำระหนี้ที่ก่อไว้ก่อนหรือระหว่างสมรส ให้ชำระหนี้ ด้วยสินส่วนตัวของฝ่ายนั้นก่อน เมื่อไม่พอจึงให้ชำระด้วยสินสมรส ที่เป็นส่วนของฝ่ายนั้น</p> <p>มาตรา ๑๔๘๙ ถ้าคู่สมรสเป็นลูกหนี้ร่วมกัน ให้ชำระหนี้ จากสินสมรสและสินส่วนตัวของทั้งสองฝ่าย”</p> <p>มาตรา ๓๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๙๐ แห่งประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติ แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๙๐ หนี้ที่คู่สมรสเป็นลูกหนี้ร่วมกันนั้น ให้รวมถึงหนี้ที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ก่อให้เกิดขึ้นในระหว่างสมรส ดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) หนี้เกี่ยวกับการจัดการบ้านเรือนและจัดหนี้สิ่งจำเป็น สำหรับครอบครัว การอุปการะเลี้ยงดู ตลอดถึงการรักษาพยาบาล บุคคลในครอบครัวและการศึกษาของบุตรตามสมควรแก่อัธภาพ (๒) หนี้ที่เกี่ยวข้องกับสินสมรส (๓) หนี้ที่เกิดขึ้นเนื่องจากการงานซึ่งคู่สมรสทำด้วยกัน (๔) หนี้ที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งถือขึ้นเพื่อประโยชน์ ฝ่ายเดียว แต่ถือฝ่ายหนึ่งได้ให้สัตยาบัน”</p>	<p>แก้ไขคำว่า “สามี” “ภริยา” เป็น “คู่สมรส” เพื่อให้มีความหมายครอบคลุมคู่สมรสไม่ว่าจะมีเพศใด</p> <p>แก้ไขคำว่า “สามีภริยา” เป็น “คู่สมรส” เพื่อให้ มีความหมายครอบคลุมคู่สมรสไม่ว่าจะมีเพศใด</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติม
<p>มาตรา ๑๕๓๓ ถ้าสามีหรือภริยาต้องคำพิพากษาให้ล้มละลาย สิ้นสมรสย่อมแยกจากกันโดยอำนาจกฎหมาย นับแต่วันศาลพิพากษาให้ล้มละลายนั้น</p> <p>มาตรา ๑๕๓๔ เมื่อได้แยกสินสมรสตามมาตรา ๑๕๓๓ วรคสอง มาตรา ๑๕๓๑ หรือมาตรา ๑๕๓๔/๑๗ วรคสอง แล้ว ให้ส่วนที่แยกออกตกเป็นสินส่วนตัวของสามีหรือภริยา และบรรดาทรัพย์สินที่ฝ่ายใดได้มาในภายหลังไม่ให้ถือเป็นสินสมรส แต่ให้เป็นสินส่วนตัวของฝ่ายนั้น และสินสมรสที่คู่สมรสได้มาโดยพันธียกรรมหรือโดยการให้เป็นหนึ่งสิ่งตามมาตรา ๑๕๓๕ (๒) ในภายหลัง ให้ตกเป็นสินส่วนตัวของสามีและภริยาฝ่ายละครึ่ง</p>	<p>มาตรา ๓๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๓๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>"มาตรา ๑๕๓๓ ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องคำพิพากษาให้ล้มละลาย สิ้นสมรสย่อมแยกจากกันโดยอำนาจกฎหมาย นับแต่วันศาลพิพากษาให้ล้มละลายนั้น"</p> <p>มาตรา ๓๖ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๕๓๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>"มาตรา ๑๕๓๒ เมื่อได้แยกสินสมรสตามมาตรา ๑๕๓๔ วรคสอง มาตรา ๑๕๓๑ หรือมาตรา ๑๕๓๔/๑๗ วรคสองแล้ว ให้ส่วนที่แยกออกตกเป็นสินส่วนตัวของคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง และบรรดาทรัพย์สินที่ฝ่ายใดได้มาในภายหลังไม่ให้ถือเป็นสินสมรส แต่ให้เป็นสินส่วนตัวของฝ่ายนั้น และสินสมรสที่คู่สมรสได้มาโดยพันธียกรรมหรือโดยการให้เป็นหนึ่งสิ่งตามมาตรา ๑๕๓๕ (๒) ในภายหลัง ให้ตกเป็นสินส่วนตัวของคู่สมรสฝ่ายละครึ่ง"</p> <p>มาตรา ๓๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๓๒/๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>"มาตรา ๑๕๓๒/๑ ในกรณีที่มีการแยกสินสมรสโดยคำสั่งศาล การยกเลิกการแยกสินสมรสให้กระทำได้เมื่อคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอต่อศาล และศาลได้มีคำสั่งให้ยกเลิก แต่ถ้าคู่สมรสอีกฝ่ายคัดค้าน ศาลจะสั่งยกเลิกการแยกสินสมรสได้ต่อเมื่อเหตุแห่งการแยกสินสมรสได้สิ้นสุดลงแล้ว"</p>	<p>แก้ไขคำว่า "สามี" "ภริยา" เป็น "คู่สมรส" เพื่อให้มีความหมายครอบคลุมคู่สมรสไม่ว่าจะมีเพศใด</p> <p>แก้ไขคำว่า "สามี" "ภริยา" เป็น "คู่สมรส" เพื่อให้มีความหมายครอบคลุมคู่สมรสไม่ว่าจะมีเพศใด</p>
<p>มาตรา ๑๕๓๒/๑ ในกรณีที่มีการแยกสินสมรส โดยคำสั่งศาล การยกเลิกการแยกสินสมรสให้กระทำได้เมื่อสามีหรือภริยาหรือคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอต่อศาล และศาลได้มีคำสั่งให้ยกเลิก แต่ถ้าภริยาหรือสามีคัดค้านศาลจะสั่งยกเลิกการแยกสินสมรสได้ต่อเมื่อเหตุแห่งการแยกสินสมรสได้สิ้นสุดลงแล้ว</p>		<p>แก้ไขคำว่า "สามี" "ภริยา" เป็น "คู่สมรส" เพื่อให้มีความหมายครอบคลุมคู่สมรสไม่ว่าจะมีเพศใด</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติม
<p>เมื่อมีการยกเลิกการแยกสินสมรสตามวรรคหนึ่ง หรือการแยกสินสมรสที่สุดลงเพราะสามีหรือภริยาพ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลาย ให้ทรัพย์สินที่เป็นสินส่วนตัวอยู่ในวันที่ศาลมีคำสั่งหรือในวันพ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลาย ยังคงเป็นสินส่วนตัวต่อไปตามเดิม</p> <p>มาตรา ๑๕๓๓ ในกรณีที่มีสินสมรสแล้ว สามีและภริยา ต้องช่วยกันออกค่าใช้จ่ายสำหรับการบ้านเรือนตามส่วนมากและน้อย แบ่งสินส่วนตัวของตน</p> <p>ตรา ๑๕๔๘ การสมรสที่เป็นโมฆะ ไม่ก่อให้เกิด ความสัมพันธ์ทางทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา</p>	<p>เมื่อมีการยกเลิกการแยกสินสมรสตามวรรคหนึ่ง หรือการแยกสินสมรสที่สุดลงเพราะคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งพ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลาย ให้ทรัพย์สินที่เป็นสินส่วนตัวอยู่ในวันที่ศาลมีคำสั่ง หรือในวันพ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลาย ยังคงเป็นสินส่วนตัวต่อไปตามเดิม”</p> <p>มาตรา ๓๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๓๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปแทน</p> <p>“มาตรา ๑๕๓๓ ในกรณีที่มีสินสมรสแล้ว คู่สมรส ต้องช่วยกันออกค่าใช้จ่ายสำหรับการบ้านเรือนตามส่วนมากและน้อย แบ่งสินส่วนตัวของตน”</p> <p>มาตรา ๓๙ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๕๔๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปแทน</p> <p>“มาตรา ๑๕๔๘ การสมรสที่เป็นโมฆะไม่ก่อให้เกิด ความสัมพันธ์ทางทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส”</p> <p>มาตรา ๔๐ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งและวรรคสอง ของมาตรา ๑๕๔๙ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปแทน</p> <p>“มาตรา ๑๕๔๙ การสมรสที่เป็นโมฆะเพราะฝ่าฝืน มาตรา ๑๕๔๙ มาตรา ๑๕๕๐ หรือมาตรา ๑๕๕๕ ไม่ทำให้ผู้สมรส โดยสุจริตเสื่อมสิทธิที่ได้มาเพราะการสมรสก่อนมีพิพาทหากเข้าถึงที่สุด ให้เป็นโมฆะ</p>	<p>แก้ไขคำว่า “สามี” “ภริยา” เป็น “คู่สมรส” เพื่อให้มีความหมายครอบคลุมคู่สมรสไม่ว่าจะมีเพศใด</p> <p>แก้ไขคำว่า “สามีภริยา” เป็น “คู่สมรส” เพื่อให้มีความหมายครอบคลุมคู่สมรสไม่ว่าจะมีเพศใด</p>
<p>มาตรา ๑๕๔๙ การสมรสที่เป็นโมฆะ เพราะฝ่าฝืน มาตรา ๑๕๔๙ มาตรา ๑๕๕๐ หรือมาตรา ๑๕๕๕ ไม่ทำให้ชาย หรือหญิงผู้สมรสโดยสุจริตเสื่อมสิทธิที่ได้มาเพราะการสมรส ก่อนมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้เป็นโมฆะ</p>		<p>แก้ไขคำว่า “ชายหรือหญิงผู้สมรส” และ “ชายหรือหญิง” เป็น “ผู้สมรส” และ “บุคคลได้บุคคลหนึ่ง” ตามลำดับ เพื่อให้มีความหมายครอบคลุมผู้สมรสไม่ว่าจะมีเพศใด</p>

<p>ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....</p>	<p>เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติม</p>
<p>การสมรสที่ไม่มีทะเบียนเพราะฝ่าฝืนมาตรา ๑๕๕๒ ไม่ทำให้ชายหรือหญิงผู้สมรสโดยสุจริตเสื่อมสิทธิที่ได้มา เพราะการสมรสก่อนที่ชายหรือหญิงนั้นรู้ถึงเหตุที่ทำให้การสมรสเป็นโมฆะ แต่การสมรสที่เป็นโมฆะดังกล่าว ไม่ทำให้คู่สมรสเกิดสิทธิรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรม รับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรมของคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง</p> <p>ถ้าศาลมีคำสั่งให้เพิกถอนการสมรสจนชายหย่าอายุครบตามมาตรา ๑๕๔๘ หรือเมื่อหญิงมีครรภ์ก่อนอายุครบตามมาตรา ๑๕๔๘ ให้ถือว่าการสมรสสมบูรณ์มาตั้งแต่เวลาสมรส</p> <p>ในกรณีที่มีผู้สิทธิขอเพิกถอนการสมรสเป็นบุคคลที่ถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ ให้บุคคลซึ่งอาจร้องขอต่อศาลให้สั่งให้บุคคลดังกล่าวเป็นคนไร้ความสามารถ แต่ถ้าผู้สิทธิขอเพิกถอนการสมรสได้ด้วย แต่ถ้าผู้สิทธิขอเพิกถอนการสมรสเป็นคนวิกลจริต ให้เป็นคนไร้ความสามารถ บุคคลดังกล่าวจะร้องขอการสมรสก็ได้ แต่ต้องขอให้ศาลสั่งให้คนวิกลจริตเป็นคนไร้ความสามารถพร้อมกันด้วย ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ยกคำขอให้ศาลสั่งเป็นคนไร้ความสามารถ ก็ให้ศาลมีคำสั่งยกคำขอให้ศาลสั่งเพิกถอนการสมรสของบุคคลดังกล่าวนั้นเสียด้วย</p>	<p>การสมรสที่ไม่มีทะเบียนเพราะฝ่าฝืนมาตรา ๑๕๕๒ ไม่ทำให้ผู้สมรสโดยสุจริตเสื่อมสิทธิที่ได้มา เพราะการสมรสก่อนที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งนั้นรู้ถึงเหตุที่ทำให้การสมรสเป็นโมฆะ แต่การสมรสที่เป็นโมฆะดังกล่าว ไม่ทำให้คู่สมรสเกิดสิทธิรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรมของคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง”</p> <p>มาตรา ๔๑ ให้ยกเลิกความในวรรคสองของมาตรา ๑๕๐๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปเป็นแทน “ถ้าศาลมีคำสั่งให้เพิกถอนการสมรสจนบุคคลทั้งสองมีอายุครบตามมาตรา ๑๕๔๘ หรือในการมีครรภ์ก่อนอายุครบตามมาตรา ๑๕๔๘ เมื่อหญิงมีครรภ์ก่อนอายุครบตามมาตรา ๑๕๔๘ ให้ถือว่าการสมรสสมบูรณ์มาตั้งแต่เวลาสมรส”</p> <p>มาตรา ๔๒ ให้ยกเลิกความในวรรคสองของมาตรา ๑๕๐๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปเป็นแทน “ในกรณีที่มีผู้สิทธิขอเพิกถอนการสมรสเป็นบุคคลที่ถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ ให้บุคคลซึ่งอาจร้องขอต่อศาลให้สั่งให้บุคคลวิกลจริตเป็นคนไร้ความสามารถตามมาตรา ๒๘ ขอเพิกถอนการสมรสได้ด้วย แต่ถ้าผู้สิทธิขอเพิกถอนการสมรสเป็นคนวิกลจริตที่ศาลยังไม่ได้สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ บุคคลดังกล่าวจะร้องขอเพิกถอนการสมรสก็ได้ แต่ต้องขอให้ศาลสั่งให้คนวิกลจริตเป็นคนไร้ความสามารถพร้อมกันด้วย ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ยกคำขอให้ศาลสั่งเป็นคนไร้ความสามารถ ก็ให้ศาลมีคำสั่งยกคำขอเพิกถอนการสมรสของบุคคลดังกล่าวนั้นเสียด้วย”</p>	<p>แก้ไขคำว่า “ชาย” “หญิง” เป็น “บุคคล” เพื่อให้มีความหมายครอบคลุมคู่สมรสไม่ว่าจะมีเพศใดและกำหนดให้ชัดเจนว่าการนี้หญิงมีครรภ์ก่อนอายุครบตามมาตรา ๑๕๔๘ มีผลใช้บังคับเฉพาะกรณีการสมรสระหว่างชายหญิงเท่านั้น</p> <p>แก้ไขการอ้างอิงเลขมาตรากรณีการร้องขอต่อศาลให้สั่งให้บุคคลวิกลจริตเป็นคนไร้ความสามารถ เพื่อให้ถูกต้องตรงกับบทบัญญัติของกฎหมาย</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติม
<p>สิทธิขอเพิกถอนการสมรสตามมาตรานี้เป็นอันระงับเมื่อคู่สมรสนั้นมีอายุครบยี่สิบปีบริบูรณ์หรือเมื่อหญิงมีครรภ์</p> <p>มาตรา ๑๕๑๕ เมื่อได้จดทะเบียนสมรสตามประมวลกฎหมายนี้ การหย่าโดยความยินยอมจะสมบูรณ์ต่อเมื่อสามีและภริยาได้จดทะเบียนการหย่านี้แล้ว</p> <p>มาตรา ๑๕๑๖ เพศฟองหย่ามีดังต่อไปนี้ (๑) สามีหรือภริยาอุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่องผู้อื่นฉันภริยาหรือสามี เป็นคู่หรือมีคู่ หรือร่วมประเวณีกับผู้อื่นเป็นอาจิม อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้ (๒) สามีหรือภริยาประพฤตินิโครน ไม่ว่าความประพฤตินั้นจะเป็นความผิดอาญาหรือไม่ ถ้าเป็นเหตุให้อีกฝ่ายหนึ่ง (ก) ได้รับความอับอายขายหน้าอย่างร้ายแรง (ข) ได้รับความดูถูกเกลียดชังเพราะเหตุที่คงเป็นสามีหรือภริยาของฝ่ายที่ประพฤตินิโครนอยู่ต่อไป หรือ (ค) ได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนเกินควร ในเมื่อเอาสภาพ ฐานะและความเป็นอยู่ร่วมกันฉันสามีภริยามาคำนึงประกอบ</p>	<p>มาตรา ๔๓ ให้ยกเลิกความในวรรคสองของมาตรา ๑๕๑๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “สิทธิขอเพิกถอนการสมรสตามมาตรานี้เป็นอันระงับเมื่อคู่สมรสนั้นมีอายุครบยี่สิบปีบริบูรณ์ หรือในการดำเนินการสมรสระหว่างชายหญิง เมื่อหญิงมีครรภ์”</p> <p>มาตรา ๔๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๑๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา ๑๕๑๕ เมื่อได้จดทะเบียนสมรสตามประมวลกฎหมายนี้ การหย่าโดยความยินยอมจะสมบูรณ์ต่อเมื่อคู่สมรสได้จดทะเบียนการหย่านี้แล้ว”</p> <p>มาตรา ๔๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๑๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๖) พ.ศ. ๒๕๕๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา ๑๕๑๖ เพศฟองหย่ามีดังต่อไปนี้ (๑) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่องผู้อื่นฉันคู่สมรส เป็นคู่หรือมีคู่ ร่วมประเวณีกับผู้อื่นเป็นอาจิม หรือกระทำกับผู้อื่นหรือยอมรับการกระทำของผู้อื่นเพื่อสนองความใคร่ของตนหรือผู้อื่นเป็นอาจิม อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้ (๒) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งประพฤตินิโครน ไม่ว่าความประพฤตินั้นจะเป็นความผิดอาญาหรือไม่ ถ้าเป็นเหตุให้อีกฝ่ายหนึ่ง (ก) ได้รับความอับอายขายหน้าอย่างร้ายแรง (ข) ได้รับความดูถูกเกลียดชังเพราะเหตุที่คงเป็นคู่สมรสของฝ่ายที่ประพฤตินิโครนอยู่ต่อไป หรือ (ค) ได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนเกินควร ในเมื่อเอาสภาพ ฐานะและความเป็นอยู่ร่วมกันฉันคู่สมรสมาคำนึงประกอบ</p>	<p>กำหนดให้ชัดเจนว่าการระงับสิทธิขอเพิกถอนการสมรสกรณีหญิงมีครรภ์ก่อนอายุครบยี่สิบปีบริบูรณ์ตามมาตรา ๑๕๑๐ วรรคสอง มีผลใช้บังคับเฉพาะกรณีการสมรสระหว่างชายหญิงเท่านั้น</p> <p>แก้ไขคำว่า “สามี” “ภริยา” เป็น “คู่สมรส” เพื่อให้มีความหมายครอบคลุมคู่สมรสไม่ว่าจะมีเพศใด และเพิ่มเหตุฟ้องหย่าเพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลพิเศษด้วยกัน</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ...) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติม
<p>อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้</p> <p>(๓)สามีหรือภริยาทำร้าย หรือทรมานร่างกายหรือจิตใจ หรือหมิ่นประมาทหรือเหยียดหยามอีกฝ่ายหนึ่งหรือบุพการีของอีกฝ่ายหนึ่ง ทั้งนี้ ถ้าเป็นการร้ายแรง อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้</p> <p>(๔) สามีหรือภริยาจงใจละทิ้งร้างอีกฝ่ายหนึ่งไปเกินหนึ่งปี อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้</p> <p>(๕/๑) สามีหรือภริยาต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก และได้ถูกจำคุกเกินหนึ่งปีในความผิดที่อีกฝ่ายหนึ่งมิได้มีส่วนก่อให้เกิดการกระทำความผิดหรือยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจในการกระทำความผิดนั้นด้วย และการเป็นคู่สมรสกันต่อไปจะเป็นเหตุให้อีกฝ่ายหนึ่งได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนเกินควร อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้</p> <p>(๕/๒) สามีและภริยาสมัครใจแยกกันอยู่เพราะเหตุที่ไม่อาจอยู่ร่วมกันฉันสามีภริยาได้โดยปกติสุขตลอดมาเกินสามปี หรือแยกกันอยู่ตามคำสั่งของศาลเป็นเวลาเกินสามปี ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้</p> <p>(๕) สามีหรือภริยาถูกศาลสั่งให้เป็นคนสาบสูญ หรือไปจากภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่เป็นเวลาเกินสามปีโดยไม่มีใครทราบแน่ว่าเป็นตายหรือตายร้ายดีอย่างไร อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้</p> <p>(๖) สามีหรือภริยาไม่ให้ความช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูอีกฝ่ายหนึ่งตามสมควร หรือทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อการที่เป็นสามีหรือภริยากันอย่างร้ายแรง ทั้งนี้ ถ้าการกระทำนั้นถึงขนาดที่อีกฝ่ายหนึ่งเดือดร้อนเดือดร้อนเกินควรในเมื่อโอกาสภาพฐานะและความเป็นอยู่ร่วมกันฉันสามีภริยามาค่านี้ประกอบ อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้</p> <p>(๗) สามีหรือภริยาวิกลจริตตลอดมาเกินสามปี และความวิกลจริตนั้นมีลักษณะยากจะหายได้ กับทั้งความวิกลจริตถึงขนาดที่จะทนอยู่ร่วมกันฉันคู่สมรสต่อไปไม่ได้ อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้</p> <p>(๘) สามีหรือภริยาผิดพันทศบทำให้ไว้เป็นหนึ่งสิ่งในเรื่องความประพฤติ อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้</p>	<p>อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้</p> <p>(๓) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งทำร้าย หรือทรมานร่างกายหรือจิตใจ หรือหมิ่นประมาทหรือเหยียดหยามอีกฝ่ายหนึ่งหรือบุพการีของอีกฝ่ายหนึ่ง ทั้งนี้ ถ้าเป็นการร้ายแรง อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้</p> <p>(๔) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจงใจละทิ้งร้างอีกฝ่ายหนึ่งไปเกินหนึ่งปี อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้</p> <p>(๕/๑) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก และได้ถูกจำคุกเกินหนึ่งปีในความผิดที่อีกฝ่ายหนึ่งมิได้มีส่วนก่อให้เกิดการกระทำความผิดหรือยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจในการกระทำความผิดนั้นด้วย และการเป็นคู่สมรสกันต่อไปจะเป็นเหตุให้อีกฝ่ายหนึ่งได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนเกินควร อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้</p> <p>(๕/๒) คู่สมรสสมัครใจแยกกันอยู่เพราะเหตุที่ไม่อาจอยู่ร่วมกันฉันคู่สมรสได้โดยปกติสุขตลอดมาเกินสามปี หรือแยกกันอยู่ตามคำสั่งของศาลเป็นเวลาเกินสามปี ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้</p> <p>(๕) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งถูกศาลสั่งให้เป็นคนสาบสูญ หรือไปจากภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่เป็นเวลาเกินสามปีโดยไม่มีใครทราบแน่ว่าเป็นตายหรือตายร้ายดีอย่างไร อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้</p> <p>(๖) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ให้ความช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูอีกฝ่ายหนึ่งตามสมควร หรือทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อการที่เป็นคู่สมรสอย่างร้ายแรง ทั้งนี้ ถ้าการกระทำนั้นถึงขนาดที่อีกฝ่ายหนึ่งเดือดร้อนเกินควรในเมื่อโอกาสภาพฐานะและความเป็นอยู่ร่วมกันฉันคู่สมรสมาค่านี้นประกอบ อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้</p> <p>(๗) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งวิกลจริตตลอดมาเกินสามปี และความวิกลจริตนี้มีลักษณะยากจะหายได้ กับทั้งความวิกลจริตถึงขนาดที่จะทนอยู่ร่วมกันฉันคู่สมรสต่อไปไม่ได้ อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้</p> <p>(๘) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งผิดพันทศบทำให้ไว้เป็นหนึ่งสิ่งในเรื่องความประพฤติ อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้</p>	

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติม
<p>(๙) สามัญหรือกริยาเป็นโรคติดต่อย่างร้ายแรง อันอาจเป็นภัยแก่ฝ่ายหนึ่งและโรคมีลักษณะร้ายแรงซึ่งไม่มีทางที่จะหายได้ อีกฝ่ายหนึ่งนั้นพึงหย่าได้</p> <p>(๑๐) สามัญหรือกริยาวิสภาพแห่งกายทำให้สามีหรือภริยานั้นไม่อาจร่วมประเวณีตลอดกาล อีกฝ่ายหนึ่งพึงหย่าได้</p> <p>มาตรา ๑๕๑๓ เหตุฟ้องหย่าตามมาตรา ๑๕๑๖ (๑) และ (๒) ถ้าสามีหรือภริยา แล้วแต่กรณี ได้ยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจ ในการกระทำที่เป็นเหตุหย่านั้น ฝ่ายที่ยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจนั้น จะยกเป็นเหตุฟ้องหย่าไม่ได้</p> <p>เหตุฟ้องหย่าตามมาตรา ๑๕๑๖ (๑๐) ถ้าเกิดเพราะ การกระทำของอีกฝ่ายหนึ่ง อีกฝ่ายหนึ่งนั้นจะยกเป็นเหตุฟ้องหย่าไม่ได้</p> <p>ในกรณีฟ้องหย่าโดยอาศัยเหตุแห่งการผิดพันต้น ตามมาตรา ๑๕๑๖ (๘) นั้น ถ้าศาลเห็นว่าความประพฤติของคู่สมรส ของสามีหรือภริยาอันเป็นเหตุให้ทำทัณฑ์บนเป็นเหตุเล็กน้อย หรือไม่สำคัญเกี่ยวเนื่องกับการอยู่ร่วมกันสามัญกริยาโดยปกติสุข ศาลจะไม่พิพากษาให้หย่าก็ได้</p> <p>มาตรา ๑๕๒๐ ในกรณีหย่าด้วยความยินยอม ให้สามีภริยา ทำความตกลงเป็นหนังสือว่าฝ่ายใดจะเป็นผู้ใช้อำนาจปกครอง บุตรคนใด ถ้ามิได้ตกลงกันหรือตกลงกันไม่ได้ ให้ศาลเป็นผู้ชี้ขาด</p>	<p>(๙) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นโรคติดต่อย่างร้ายแรง อันอาจเป็นภัยแก่อีกฝ่ายหนึ่ง และโรคมีลักษณะร้ายแรงซึ่งจะหายได้ อีกฝ่ายหนึ่งนั้นพึงหย่าได้</p> <p>(๑๐) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสภาพแห่งกายทำให้ไม่อาจ ร่วมประเวณี หรือไม่อาจกระทำการหรือยอมรับการกระทำเพื่อสนอง ความใคร่ของอีกฝ่ายได้ตลอดกาล อีกฝ่ายหนึ่งพึงหย่าได้”</p> <p>มาตรา ๑๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๑๓ แห่งประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๕๑๓ เหตุฟ้องหย่าตามมาตรา ๑๕๑๖ (๑) และ (๒) ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง แล้วแต่กรณี ได้ยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจ ในการกระทำที่เป็นเหตุหย่านั้น ฝ่ายที่ยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจนั้น จะยกเป็นเหตุฟ้องหย่าไม่ได้</p> <p>เหตุฟ้องหย่าตามมาตรา ๑๕๑๖ (๑๐) ถ้าเกิดเพราะการกระทำ ของอีกฝ่ายหนึ่ง อีกฝ่ายหนึ่งนั้นจะยกเป็นเหตุฟ้องหย่าไม่ได้</p> <p>ในกรณีฟ้องหย่าโดยอาศัยเหตุแห่งการผิดพันต้น ตามมาตรา ๑๕๑๖ (๘) นั้น ถ้าศาลเห็นว่าความประพฤติของคู่สมรส อันเป็นเหตุให้ทำทัณฑ์บนเป็นเหตุเล็กน้อยหรือไม่สำคัญเกี่ยวแก่ การอยู่ร่วมกันอันคู่สมรสโดยปกติสุข ศาลจะไม่พิพากษาให้หย่าก็ได้”</p> <p>มาตรา ๑๗ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๕๒๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๕๒๐ ในกรณีหย่าด้วยความยินยอม ให้คู่สมรส ทำความตกลงเป็นหนังสือว่าฝ่ายใดจะเป็นผู้ใช้อำนาจปกครอง บุตรคนใด ถ้ามิได้ตกลงกันหรือตกลงกันไม่ได้ ให้ศาลเป็นผู้ชี้ขาด”</p>	<p>แก้ไขคำว่า “สามี” “ภริยา” เป็น “คู่สมรส” เพื่อให้มีความหมายครอบคลุมคู่สมรสไม่ว่าจะมีเพศใด</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ...) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติม
<p>มาตรา ๑๕๒๒ ถ้าสามีภริยาทำโดยความยินยอม หรือสามีหรือภริยาได้ฝ่ายหนึ่งจะออกเงินค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตรเป็นจำนวนเงินเท่าใด</p>	<p>มาตรา ๔๘ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๕๒๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๕๒๒ ถ้าคู่สมรสทำโดยความยินยอม หรือคู่สมรสได้ฝ่ายหนึ่งจะออกเงินค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตรเป็นจำนวนเงินเท่าใด”</p> <p>มาตรา ๔๙ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๒๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๖) พ.ศ. ๒๕๕๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p>	<p>แก้ไขคำว่า “สามีภริยา” เป็น “คู่สมรส” เพื่อให้มีความหมายครอบคลุมคู่สมรสไม่ว่าจะมีเพศใด</p>
<p>มาตรา ๑๕๒๓ เมื่อศาลพิพากษาให้หย่ากันเพราะเหตุตามมาตรา ๑๕๑๖ (๑) ภริยาหรือสามีมีสิทธิได้รับค่าทดแทนจากสามีหรือภริยาและจากผู้ซึ่งได้รับการอุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่อง หรือผู้ซึ่งเป็นเหตุแห่งการหย่านั้น</p> <p>สามีจะเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งล่วงเกินภริยาไปในทำนองชู้สาวก็ได้ และภริยาจะเรียกค่าทดแทนจากหญิงอื่นที่แสดงตนโดยเปิดเผยเพื่อแสดงว่าตนมีความสัมพันธ์กับสามีในทำนองชู้สาวก็ได้</p> <p>ถ้าสามีหรือภริยายินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจให้อีกฝ่ายหนึ่งกระทำการตามมาตรา ๑๕๑๖ (๑) หรือให้ผู้อื่นกระทำการตามวรรคสอง สามีหรือภริยานั้นจะเรียกค่าทดแทนไม่ได้</p>	<p>“มาตรา ๑๕๒๓ เมื่อศาลพิพากษาให้หย่ากันเพราะเหตุตามมาตรา ๑๕๑๖ (๑) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสิทธิได้รับค่าทดแทนจากคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งและจากผู้ซึ่งได้รับการอุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่อง หรือผู้ซึ่งเป็นเหตุแห่งการหย่านั้น</p> <p>คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งล่วงเกินคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งไปในทำนองชู้สาว หรือจากผู้ซึ่งแสดงตนโดยเปิดเผยเพื่อแสดงว่าตนมีความสัมพันธ์กับคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งในทำนองชู้สาวก็ได้</p> <p>ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจให้อีกฝ่ายหนึ่งกระทำการตามมาตรา ๑๕๑๖ (๑) หรือให้ผู้อื่นกระทำการตามวรรคสอง คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งนั้นจะเรียกค่าทดแทนไม่ได้”</p>	<p>แก้ไขคำว่า “สามี” “ภริยา” เป็น “คู่สมรส” เพื่อให้มีความหมายครอบคลุมคู่สมรสไม่ว่าจะมีเพศใด</p>
<p>มาตรา ๑๕๓๐ ขณะคดีฟ้องหย่าอยู่ในระหว่างพิจารณา ถ้าฝ่ายใดร้องขอ ศาลอาจสั่งชั่วคราวให้จัดการตามที่เป็นสมควร เช่น ในเรื่องสินสมรส ที่พิก้อ้าย การอุปการะเลี้ยงดูคู่สมรส และการพิทักษ์อุปการะเลี้ยงดูบุตร</p>	<p>มาตรา ๕๐ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๓๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๕๓๐ ขณะคดีฟ้องหย่าอยู่ในระหว่างพิจารณา ถ้าฝ่ายใดร้องขอ ศาลอาจสั่งชั่วคราวให้จัดการตามที่เห็นสมควร เช่น ในเรื่องสินสมรส ที่พิก้อ้าย การอุปการะเลี้ยงดูคู่สมรส และการพิทักษ์อุปการะเลี้ยงดูบุตร”</p>	<p>แก้ไขคำว่า “สามีภริยา” เป็น “คู่สมรส” เพื่อให้มีความหมายครอบคลุมคู่สมรสไม่ว่าจะมีเพศใด</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติม
<p>มาตรา ๑๕๓๒ เมื่อหย่ากันแล้วให้จัดการแบ่งทรัพย์สินของสามีภริยา</p> <p>แต่ในระหว่างสามีภริยา</p> <p>(ก) ถ้าเป็นการหย่าโดยความยินยอมของทั้งสองฝ่าย ให้จัดการแบ่งทรัพย์สินของสามีภริยาตามที่มีอยู่ในเวลาจดทะเบียนการหย่า</p> <p>(ข) ถ้าเป็นการหย่าโดยคำพิพากษาของศาล คำพิพากษาคำพิพากษาส่วนที่บังคับทรัพย์สินระหว่างคู่สมรสนั้น มีผลย้อนหลังไปถึงวันที่ฟ้องหย่า มีผลย้อนหลังไปถึงวันที่ฟ้องหย่า</p> <p>มาตรา ๑๕๓๓ เมื่อหย่ากันให้แบ่งสินสมรสให้คู่สมรสแต่ละฝ่ายได้ส่วนเท่ากัน</p>	<p>มาตรา ๕๑ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๓๒ และมาตรา ๑๕๓๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๕๓๒ เมื่อหย่ากันแล้วให้จัดการแบ่งทรัพย์สินของคู่สมรส</p> <p>แต่ในระหว่างคู่สมรส</p> <p>(ก) ถ้าเป็นการหย่าโดยความยินยอมของทั้งสองฝ่าย ให้จัดการแบ่งทรัพย์สินของคู่สมรสตามที่มีอยู่ในเวลาจดทะเบียนการหย่า</p> <p>(ข) ถ้าเป็นการหย่าโดยคำพิพากษาของศาล คำพิพากษาส่วนที่บังคับทรัพย์สินระหว่างคู่สมรสนั้น มีผลย้อนหลังไปถึงวันที่ฟ้องหย่า</p> <p>มาตรา ๑๕๓๓ เมื่อหย่ากันให้แบ่งสินสมรสให้คู่สมรสแต่ละฝ่ายได้ส่วนเท่ากัน”</p>	<p>แก้ไขคำว่า “สามีภริยา” เป็น “คู่สมรส” เพื่อให้มีความหมายครอบคลุมคู่สมรสไม่ว่าจะมีเพศใด</p> <p>แก้ไขคำว่า “ชาย” “หญิง” เป็น “คู่สมรส” เพื่อให้มีความหมายครอบคลุมคู่สมรสไม่ว่าจะมีเพศใด</p>
<p>มาตรา ๑๕๓๓ เมื่อหย่ากันให้แบ่งสินสมรสให้ชายและหญิงได้ส่วนเท่ากัน</p> <p>มาตรา ๑๕๓๖ เด็กเกิดแต่หญิงขณะเป็นภริยาชาย หรือภายในสามร้อยสิบวันนับแต่วันที่มีการสมรสสิ้นสุดลง ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเด็กเกิดแต่หญิงของชาย</p> <p>ผู้เป็นสามี หรือเคยเป็นสามี แล้วแต่กรณี</p>	<p>มาตรา ๕๒ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๕๓๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๕๓๖ เด็กเกิดแต่หญิงขณะเป็นคู่สมรสกับชาย หรือภายในสามร้อยสิบวันนับแต่วันที่มีการสมรสสิ้นสุดลง ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นบุตรของบิดาผู้เป็นคู่สมรส หรือเคยเป็นคู่สมรส แล้วแต่กรณี”</p>	<p>แก้ไขคำว่า “สามี” “ภริยา” เป็น “คู่สมรส” เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขบทบัญญัติมาตราอื่น ๆ ที่แก้ไขเป็นคำว่า “คู่สมรส”</p>
<p>มาตรา ๑๕๓๗ ในกรณีหญิงทำการสมรสใหม่นั้น เป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๑๕๕๓ และคลอดบุตรภายในสามร้อยสิบวัน นับแต่วันที่มีการสมรสสิ้นสุดลง ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเด็กที่เกิดแต่หญิงนั้นเป็นบุตรของบิดาผู้เป็นสามีเดิม</p>	<p>มาตรา ๕๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๓๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๕๓๗ ในกรณีหญิงทำการสมรสใหม่นั้น เป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๑๕๕๓ และคลอดบุตรภายในสามร้อยสิบวัน นับแต่วันที่มีการสมรสสิ้นสุดลง ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเด็กที่เกิดแต่หญิงนั้นเป็นบุตรของบิดาผู้เป็นคู่สมรสคนใหม่ และห้ามมิให้</p>	<p>แก้ไขคำว่า “สามี” เป็น “คู่สมรส” เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขบทบัญญัติมาตราอื่น ๆ ที่แก้ไขเป็นคำว่า “คู่สมรส”</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ...) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติม
<p>และห้ามมิให้ข้อสันนิษฐานในมาตรา ๑๕๓๖ ที่ว่าเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของสามีเดิมมาใช้บังคับ ทั้งนี้ เว้นแต่มีคำพิพากษาของศาลว่ามีคำพิพากษาของศาลแสดงว่าเด็กมิใช่บุตรชอบด้วยกฎหมายของชายผู้เป็นคู่สมรสคนใหม่นั้น</p> <p>ของชายผู้เป็นสามีคนใหม่นั้น</p>	<p>นำข้อสันนิษฐานในมาตรา ๑๕๓๖ ที่ว่าเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของชายผู้เป็นคู่สมรสเดิมมาใช้บังคับ ทั้งนี้ เว้นแต่มีคำพิพากษาของศาลแสดงว่าเด็กมิใช่บุตรชอบด้วยกฎหมายของชายผู้เป็นคู่สมรสคนใหม่นั้น”</p>	<p>แก้ไขคำว่า “ชายหรือหญิง” เป็น “บุคคล” เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขบทบัญญัติมาตราอื่น ๆ ที่ให้บุคคลสองคนไม่ว่าเพศใดสามารถสมรสกันได้ และแก้ไขคำว่า “สามี” เป็น “คู่สมรส” เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขบทบัญญัติมาตราอื่น ๆ ที่แก้ไขเป็นคำว่า “คู่สมรส”</p>
<p>มาตรา ๑๕๓๘ ในกรณีที่ยาหรือหญิงสมรสฝ่าฝืนมาตรา ๑๕๔๒ เด็กที่เกิดในระหว่างการสมรสที่ฝ่าฝืนนั้น ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นบุตรของผู้เป็นสามีซึ่งได้จดทะเบียนสมรสครั้งหลัง</p> <p>ในกรณีที่หญิงสมรสฝ่าฝืนมาตรา ๑๕๔๒ ถ้ามีคำพิพากษาถึงที่สุดแสดงว่าเด็กมิใช่บุตรชอบด้วยกฎหมายของชายผู้เป็นคู่สมรสที่ได้จดทะเบียนสมรสครั้งหลัง ให้นำข้อสันนิษฐานในมาตรา ๑๕๓๖ มาใช้บังคับ</p>	<p>มาตรา ๕๔ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งและวรรคสองของมาตรา ๑๕๓๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปมีแทน</p> <p>“มาตรา ๑๕๓๘ ในกรณีที่บุคคลสมรสฝ่าฝืนมาตรา ๑๕๔๒ เด็กที่เกิดในระหว่างการสมรสที่ฝ่าฝืนนั้น ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของชายผู้เป็นคู่สมรสซึ่งได้จดทะเบียนสมรสครั้งหลัง</p> <p>ในกรณีที่หญิงสมรสฝ่าฝืนมาตรา ๑๕๔๒ ถ้ามีคำพิพากษาถึงที่สุดแสดงว่าเด็กมิใช่บุตรชอบด้วยกฎหมายของชายผู้เป็นคู่สมรสที่ได้จดทะเบียนสมรสครั้งหลัง ให้นำข้อสันนิษฐานในมาตรา ๑๕๓๖ มาใช้บังคับ”</p>	<p>แก้ไขคำว่า “ชายหรือหญิง” เป็น “บุคคล” เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขบทบัญญัติมาตราอื่น ๆ ที่ให้บุคคลสองคนไม่ว่าเพศใดสามารถสมรสกันได้ และแก้ไขคำว่า “สามี” เป็น “คู่สมรส” เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขบทบัญญัติมาตราอื่น ๆ ที่แก้ไขเป็นคำว่า “คู่สมรส”</p>
<p>มาตรา ๑๕๓๙ ในกรณีที่สันนิษฐานว่าเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของชายผู้เป็นสามีซึ่งได้จดทะเบียนสมรสครั้งหลัง ให้นำข้อสันนิษฐานในมาตรา ๑๕๓๖ มาใช้บังคับ</p>	<p>มาตรา ๕๕ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๕๓๙ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปมีแทน</p> <p>“มาตรา ๑๕๓๙ ในกรณีที่สันนิษฐานว่าเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของชายผู้เป็นหรือเคยเป็นคู่สมรสตามมาตรา ๑๕๓๖ มาตรา ๑๕๓๗ หรือมาตรา ๑๕๓๘ ชายผู้เป็นหรือเคยเป็นคู่สมรสจะไม่รับเด็กเป็นบุตรของตนก็ได้ โดยฟ้องเด็กกับมารดาเด็กร่วมกันเป็นจำนวนและที่สุดนี้ได้ว่าตนไม่ได้มีส่วนร่วมกับการตกเด็ก</p>	<p>แก้ไขคำว่า “สามี” เป็น “คู่สมรส” เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขบทบัญญัติมาตราอื่น ๆ ที่แก้ไขเป็นคำว่า “คู่สมรส”</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติม
<p>ในระยะเวลาที่ครั้นที่หรือระหว่างที่หรือเปลี่ยนแปลงสืบวันถึงสามร้อยสี่สิบวันก่อนเด็กเกิด หรือที่ไม่สามารถเป็นบิดาของเด็กได้เพราะเหตุอย่างอื่น</p> <p>มาตรา ๑๕๔๑ ชายผู้เป็นหรือเคยเป็นสามีจะฟ้องคดีไม่รับเด็กเป็นบุตรตามมาตรา ๑๕๓๙ ไม่ได้ ถ้าปรากฏว่าตนเป็นผู้แจ้งการเกิดของเด็กในทะเบียนคนเกิดเองว่าเป็นบุตรของตน หรือจัดหรือยอมให้มีการแจ้งดังกล่าว</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ...) พ.ศ. ...</p> <p>ในระยะเวลาที่ครั้นที่หรือระหว่างที่หรือเปลี่ยนแปลงสืบวันถึงสามร้อยสี่สิบวันก่อนเด็กเกิด หรือที่ไม่สามารถเป็นบิดาของเด็กได้เพราะเหตุอย่างอื่น"</p> <p>มาตรา ๕๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๔๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>"มาตรา ๑๕๔๑ ชายผู้เป็นหรือเคยเป็นคู่สมรสจะต้องคดีไม่รับเด็กเป็นบุตรตามมาตรา ๑๕๓๙ ไม่ได้ ถ้าปรากฏว่าตนเป็นผู้แจ้งการเกิดของเด็กในทะเบียนคนเกิดเองว่าเป็นบุตรของตน หรือจัดหรือยอมให้มีการแจ้งดังกล่าว"</p>
<p>มาตรา ๑๕๔๑ ชายผู้เป็นหรือเคยเป็นสามีจะฟ้องคดีไม่รับเด็กเป็นบุตรตามมาตรา ๑๕๓๙ ไม่ได้ ถ้าปรากฏว่าตนเป็นผู้แจ้งการเกิดของเด็กในทะเบียนคนเกิดเองว่าเป็นบุตรของตน หรือจัดหรือยอมให้มีการแจ้งดังกล่าว</p> <p>มาตรา ๑๕๔๒ การฟ้องคดีไม่รับเด็กเป็นบุตร ชายผู้เป็นหรือเคยเป็นสามีต้องฟ้องภายในหนึ่งปีนับแต่วันรู้ถึงการเกิดของเด็ก แต่ห้ามมิให้ฟ้องเมื่อพ้นสิบปีนับแต่วันเกิดของเด็ก</p>	<p>มาตรา ๕๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๔๒ และมาตรา ๑๕๔๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>"มาตรา ๑๕๔๒ การฟ้องคดีไม่รับเด็กเป็นบุตร ชายผู้เป็นหรือเคยเป็นคู่สมรสต้องฟ้องภายในหนึ่งปีนับแต่วันรู้ถึงการเกิดของเด็ก แต่ห้ามมิให้ฟ้องเมื่อพ้นสิบปีนับแต่วันเกิดของเด็ก</p>
<p>ในกรณีที่มีคำพิพากษาของศาลแสดงว่าเด็กมีคู่บุตรชอบด้วยกฎหมายของชายผู้เป็นสามีคนใหม่ตามมาตรา ๑๕๓๗ หรือชายผู้เป็นสามีในกรณีที่มีคำพิพากษาของศาลแสดงว่าเด็กมีคู่บุตรชอบด้วยกฎหมายของชายผู้เป็นสามีคนใหม่ตามมาตรา ๑๕๓๗ ถ้าชายผู้เป็นหรือเคยเป็นสามีซึ่งต้องตั้งบุตรสืบตระกูลเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของตนตามมาตรา ๑๕๓๖ ประสงค์จะฟ้องคดีไม่รับเด็กเป็นบุตร ให้ฟ้องคดีภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่มีคำพิพากษาถึงที่สุด</p> <p>มาตรา ๑๕๔๓ ในกรณีที่มีชายผู้เป็นหรือเคยเป็นคู่สมรสได้ฟ้องคดีไม่รับเด็กเป็นบุตรแล้ว และตายก่อนคดีนั้นถึงที่สุด ผู้มีสิทธิได้รับมรดกร่วมกับเด็กหรือผู้ละสิทธิรับมรดกเพราะการเกิดของเด็กนั้นจะขอเข้าเป็นคู่ความแทนที่หรืออาจถูกเรียกให้เข้ามาเป็นคู่ความแทนที่ชายผู้เป็นหรือเคยเป็นคู่สมรสก็ได้</p>	<p>ในกรณีที่มีคำพิพากษาของศาลแสดงว่าเด็กมีคู่บุตรชอบด้วยกฎหมายของชายผู้เป็นคู่สมรสคนใหม่ตามมาตรา ๑๕๓๗ หรือชายผู้เป็นคู่สมรสในกรณีที่มีคำพิพากษาของศาลแสดงว่าเด็กมีคู่บุตรชอบด้วยกฎหมายของชายผู้เป็นคู่สมรสคนใหม่ตามมาตรา ๑๕๓๗ ถ้าชายผู้เป็นหรือเคยเป็นคู่สมรสซึ่งต้องตั้งบุตรสืบตระกูลเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของตนตามมาตรา ๑๕๓๖ ประสงค์จะฟ้องคดีไม่รับเด็กเป็นบุตร ให้ฟ้องคดีภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่มีคำพิพากษาถึงที่สุด</p> <p>มาตรา ๑๕๔๓ ในกรณีที่มีชายผู้เป็นหรือเคยเป็นคู่สมรสได้ฟ้องคดีไม่รับเด็กเป็นบุตรแล้ว และตายก่อนคดีนั้นถึงที่สุด ผู้มีสิทธิได้รับมรดกร่วมกับเด็กหรือผู้ละสิทธิรับมรดกเพราะการเกิดของเด็กนั้นจะขอเข้าเป็นคู่ความแทนที่หรืออาจถูกเรียกให้เข้ามาเป็นคู่ความแทนที่ชายผู้เป็นหรือเคยเป็นคู่สมรสก็ได้"</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติม
<p>มาตรา ๑๕๔๔ การฟ้องคดีไม่รับเด็กเป็นบุตร ผู้มีสิทธิได้รับมรดกร่วมกับเด็กหรือผู้จะเสียสิทธิรับมรดกเพราะการเกิดของเด็ก อาจฟ้องได้ในกรณีดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) ชายผู้เป็นหรือเคยเป็นสามีตายก่อนพ้นระยะเวลาที่ชายผู้เป็นหรือเคยเป็นสามีจะฟ้องได้</p> <p>(๒) เด็กเกิดภายหลังการตายของผู้เป็นหรือเคยเป็นสามี การฟ้องคดีไม่รับเด็กเป็นบุตรในกรณี (๑) ต้องฟ้องภายในหกเดือนนับแต่วันที่มีรู้ถึงการตายของผู้เป็นหรือเคยเป็นผู้เป็นหรือเคยเป็นผู้เป็นสามี การฟ้องคดีไม่รับเด็กเป็นบุตรในกรณี (๒) ต้องฟ้องภายในหกเดือนนับแต่วันที่มีรู้ถึงการเกิดของเด็ก แต่ไม่จำเป็นต้องฟ้องคดีในวันเกิดของเด็ก ห้ามมิให้ฟ้องเมื่อพ้นสิบปีนับแต่วันเกิดของเด็ก</p>	<p>มาตรา ๕๘ ให้อยกเลิกความในวรรคหนึ่งและวรรคสอง ของมาตรา ๑๕๔๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้เป็นแทน</p> <p>“มาตรา ๑๕๔๔ การฟ้องคดีไม่รับเด็กเป็นบุตร ผู้มีสิทธิได้รับมรดกร่วมกับเด็กหรือผู้จะเสียสิทธิรับมรดกเพราะการเกิดของเด็ก อาจฟ้องได้ในกรณีดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) ชายผู้เป็นหรือเคยเป็นผู้สมรสตายก่อนพ้นระยะเวลาที่ชายผู้เป็นหรือเคยเป็นผู้สมรสจะฟ้องได้</p> <p>(๒) เด็กเกิดภายหลังการตายของผู้เป็นหรือเคยเป็นผู้สมรส การฟ้องคดีไม่รับเด็กเป็นบุตรในกรณี (๑) ต้องฟ้องภายในหกเดือนนับแต่วันที่มีรู้ถึงการตายของผู้เป็นหรือเคยเป็นผู้เป็นหรือเคยเป็นผู้เป็นสามี การฟ้องคดีไม่รับเด็กเป็นบุตรในกรณี (๒) ต้องฟ้องภายในหกเดือนนับแต่วันที่มีรู้ถึงการเกิดของเด็ก แต่ไม่จำเป็นต้องฟ้องคดีในวันเกิดของเด็ก”</p>	<p>แก้ไขคำว่า “สามี” เป็น “คู่สมรส” เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขบัญญัติมาตราอื่น ๆ ที่แก้ไขเป็นคำว่า “คู่สมรส”</p>
<p>มาตรา ๑๕๔๕ เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงต่อเด็กว่าตนมิได้เป็นบุตรสืบสายโลหิตของผู้เป็นสามีของมารดาตน เด็กจะร้องขอต่ออัยการให้ฟ้องคดีปฏิเสธความเป็นบุตรขอด้วยกฎหมายของชายนั้นก็ได้</p> <p>การฟ้องคดีตามวรรคหนึ่ง ถ้าเด็กได้รู้ข้อเท็จจริงก่อนบรรลุนิติภาวะว่าตนมิได้เป็นบุตรของชายผู้เป็นคู่สมรสของมารดา ห้ามอัยการฟ้องคดีเมื่อพ้นหนึ่งปีนับแต่วันที่ได้กบรลุนิติภาวะ แต่เด็กที่รู้ข้อเท็จจริงดังกล่าว บรรลุนิติภาวะ แต่ถ้าเด็กที่รู้ข้อเท็จจริงดังกล่าวหลังจากบรรลุ</p>	<p>มาตรา ๕๙ ให้อยกเลิกความในวรรคหนึ่งและวรรคสอง ของมาตรา ๑๕๔๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปเป็นแทน</p> <p>“มาตรา ๑๕๔๕ เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงต่อเด็กว่าตนมิได้เป็นบุตรสืบสายโลหิตของผู้เป็นคู่สมรสของมารดาตน เด็กจะร้องขอต่ออัยการให้ฟ้องคดีปฏิเสธความเป็นบุตรขอด้วยกฎหมายของชายนั้นก็ได้</p> <p>การฟ้องคดีตามวรรคหนึ่ง ถ้าเด็กได้รู้ข้อเท็จจริงก่อนบรรลุนิติภาวะว่าตนมิได้เป็นบุตรของชายผู้เป็นคู่สมรสของมารดา ห้ามอัยการฟ้องคดีเมื่อพ้นหนึ่งปีนับแต่วันที่ได้กบรลุนิติภาวะ แต่เด็กที่รู้ข้อเท็จจริงดังกล่าว</p>	<p>แก้ไขคำว่า “สามี” “ภริยา” เป็น “คู่สมรส” เพื่อให้มีความหมายครอบคลุมคู่สมรสไม่ว่าจะมีเพศใด</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติม
<p>นิติภาวะแล้ว ห้ามยึดการฟ้องคดีเมื่อพ้นวันนับแต่วันตั้งรู้เหตุขึ้น</p> <p>มาตรา ๑๕๕๘/๑๕ ในกรณีศาลสั่งให้สามีหรือภริยาเป็นคนที่ไร้ความสามารถและภริยาหรือสามีเป็นผู้ดูแลให้มอบทรัพย์สินด้วยสิทธิและหน้าที่ของผู้ใช้อำนาจปกครองมาซึ่งบังคับโดยอนุโลม เว้นแต่สิทธิตามมาตรา ๑๕๖๗ (๒) และ (๓)</p> <p>มาตรา ๑๕๕๘/๑๗ ในกรณีที่ศาลสั่งให้สามีหรือภริยาเป็นคนที่ไร้ความสามารถและศาลเห็นสมควรให้คู่สมรสเป็นผู้ดูแล และตั้งบิดาหรือมารดาหรือบุคคลภายนอกเป็นผู้ดูแล ในกรณีเช่นนี้ ให้ผู้ดูแลเป็นผู้จัดการสินสมรสรวมกันกับคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง เว้นแต่ถ้ามีเหตุสำคัญอันจะเกิดความเสียหายแก่คนไร้ความสามารถ ศาลจะสั่งเป็นอย่างอื่นก็ได้</p>	<p>หลังจากบรรลุนิติภาวะแล้ว ห้ามยึดการฟ้องคดีเมื่อพ้นวันนับแต่วันที่ได้รู้เหตุขึ้น”</p> <p>มาตรา ๖๐ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๕๘/๑๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๕๕๘/๑๕ ในกรณีศาลสั่งให้คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นคนที่ไร้ความสามารถและคู่สมรสอีกฝ่ายเป็นผู้ดูแล ให้มอบทรัพย์สินด้วยสิทธิและหน้าที่ของผู้ใช้อำนาจปกครองมาซึ่งบังคับโดยอนุโลม เว้นแต่สิทธิตามมาตรา ๑๕๖๗ (๒) และ (๓)”</p> <p>มาตรา ๖๑ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๕๕๘/๑๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๕๕๘/๑๗ ในกรณีที่ศาลสั่งให้คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นคนที่ไร้ความสามารถและศาลเห็นสมควรให้คู่สมรสอีกฝ่ายเป็นผู้ดูแล และตั้งบิดาหรือมารดาหรือบุคคลภายนอกเป็นผู้ดูแล ในกรณีเช่นนี้ ให้ผู้ดูแลเป็นผู้จัดการสินสมรสรวมกันกับคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง เว้นแต่ถ้ามีเหตุสำคัญอันจะเกิดความเสียหายแก่คนไร้ความสามารถ ศาลจะสั่งเป็นอย่างอื่นก็ได้”</p>	<p>แก้ไขคำว่า “สามี” “ภริยา” เป็น “คู่สมรส” เพื่อให้มีความหมายครอบคลุมคู่สมรสไม่ว่าจะมีเพศใด</p> <p>แก้ไขคำว่า “สามีภริยา” เป็น “คู่สมรส” เพื่อให้มีความหมายครอบคลุมคู่สมรสไม่ว่าจะมีเพศใด</p>
<p>มาตรา ๑๕๕๘/๑๘ ในกรณีที่ศาลสั่งให้สามีหรือภริยาหรือระหว่างบิดามารดากับบุตรนั้นยอมเรียกจากกันได้ ในเมื่อฝ่ายที่ควรได้รับอุปการะเลี้ยงดูไม่ได้รับการอุปการะเลี้ยงดู หรือได้รับการอุปการะเลี้ยงดูไม่เพียงพอแก่ชีพ ค่าอุปการะเลี้ยงดูนี้</p> <p>มาตรา ๑๕๕๘/๑๘ ค่าอุปการะเลี้ยงดูระหว่างสามีภริยาหรือระหว่างบิดามารดากับบุตรนั้น ย่อมเรียกจากกันได้ ในเมื่อฝ่ายที่ควรได้รับอุปการะเลี้ยงดูไม่ได้รับการอุปการะเลี้ยงดู หรือได้รับการอุปการะเลี้ยงดูไม่เพียงพอแก่ชีพ ค่าอุปการะเลี้ยงดูนี้</p>	<p>มาตรา ๖๒ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๕๘/๑๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๕๕๘/๑๘ ค่าอุปการะเลี้ยงดูระหว่างคู่สมรสหรือระหว่างบิดามารดากับบุตรนั้น ย่อมเรียกจากกันได้ ในเมื่อฝ่ายที่ควรได้รับอุปการะเลี้ยงดูไม่ได้รับการอุปการะเลี้ยงดู หรือได้รับการอุปการะเลี้ยงดูไม่เพียงพอแก่ชีพ ค่าอุปการะเลี้ยงดูนี้</p>	<p>แก้ไขคำว่า “สามีภริยา” เป็น “คู่สมรส” เพื่อให้มีความหมายครอบคลุมคู่สมรสไม่ว่าจะมีเพศใด</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติม
<p>ศาลอาจให้เพิกถอนหรือไม่ก็ได้ โดยคำนึงถึงความสามารถของผู้มีหน้าที่ต้องให้ ฐานะของผู้รับและพฤติการณ์แห่งกรณี</p> <p>(๓) ผู้ที่รู้แล้วว่า เจ้ามรดกถูกฆ่าโดยเจตนา แต่มิได้นำข้อความนั้นขึ้นเรียนเพื่อเป็นทางที่จะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ แต่ข้อนี้มีให้ใช้บังคับถ้าบุคคลนั้นมีอายุยังไม่ครบ มีอายุยังไม่ครบสิบหกปีบริบูรณ์ หรือเป็นคนวิกลจริต ไม่สามารถรู้ผิดชอบ หรือถ้าผู้ชำนั้นเป็นสามีภริยาหรือผู้บุพการี หรือผู้สืบสันดานของตนโดยตรง</p>	<p>มาตรา ๖๓ ให้ยกเลิกความใน (๓) ของมาตรา ๑๖๐๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“(๓) ผู้ที่รู้แล้วว่า เจ้ามรดกถูกฆ่าโดยเจตนา แต่มิได้นำข้อความนั้นขึ้นเรียนเพื่อเป็นทางที่จะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ แต่ข้อนี้มีให้ใช้บังคับถ้าบุคคลนั้นมีอายุยังไม่ครบ สิบหกปีบริบูรณ์ หรือเป็นคนวิกลจริตไม่สามารถรู้ผิดชอบ หรือถ้าผู้ชำนั้นเป็นผู้สมรสหรือผู้บุพการีหรือผู้สืบสันดานของตนโดยตรง”</p>	<p>แก้ไขคำว่า “สามีภริยา” เป็น “คู่สมรส” เพื่อให้มีความหมายครอบคลุมคู่สมรสไม่ว่าจะมีเพศใด</p>
<p>(๑) ในเรื่องส่วนแบ่งในทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาให้อยู่ในบังคับของบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยการหย่าโดยยินยอมทั้งสองฝ่าย อันมีบทบัญญัติเพิ่มเติมให้บริบูรณ์ในมาตรา ๑๖๓๗ และ ๑๖๓๘ และโดยเฉพาะต้องอยู่ในบังคับแห่งมาตรา ๑๕๑๓ แต่การคิดส่วนแบ่งนั้นมิได้ตั้งแต่วันที่มีการสมรสได้สิ้นไป ด้วยเหตุความตายนั้น</p>	<p>มาตรา ๖๕ ให้ยกเลิกความใน (๑) ของมาตรา ๑๖๒๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“(๑) ในเรื่องส่วนแบ่งในทรัพย์สินระหว่างคู่สมรสให้อยู่ในบังคับของบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยการหย่าโดยยินยอมทั้งสองฝ่าย อันมีบทบัญญัติเพิ่มเติมให้บริบูรณ์ในมาตรา ๑๖๓๗ และมาตรา ๑๖๓๘ และโดยเฉพาะต้องอยู่ในบังคับแห่งมาตรา ๑๕๑๓ ถึงมาตรา ๑๕๑๗ แห่งประมวลกฎหมายนี้ แต่การคิดส่วนแบ่งนั้นมิได้ตั้งตั้งแต่วันที่การสมรสได้สิ้นไป ด้วยเหตุความตายนั้น”</p>	<p>แก้ไขคำว่า “สามีภริยา” เป็น “คู่สมรส” เพื่อให้มีความหมายครอบคลุมคู่สมรสไม่ว่าจะมีเพศใด</p>
<p>มาตรา ๑๖๒๕ สามีภริยาที่ร้างกัน หรือแยกกันอยู่ โดยยังมีได้หย่าขาดจากกันตามกฎหมาย มิได้สิ้นไปซึ่งสิทธิโดยธรรมในการสืบมรดกซึ่งกันและกัน</p>	<p>มาตรา ๖๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๖๒๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๖๒๕ คู่สมรสที่ร้างกันหรือแยกกันอยู่ โดยยังมีได้หย่าขาดจากกันตามกฎหมาย มิได้สิ้นไปซึ่งสิทธิโดยธรรมในการสืบมรดกซึ่งกันและกัน”</p>	<p>แก้ไขคำว่า “สามีภริยา” เป็น “คู่สมรส” เพื่อให้มีความหมายครอบคลุมคู่สมรสไม่ว่าจะมีเพศใด</p>

<p>ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ...) พ.ศ. ....</p> <p>มาตรา ๖๖ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับแก่กรณีที่มีกฎหมายกำหนดเรื่องครอบครัวหรือมรดกไว้เป็นการเฉพาะ</p> <p>มาตรา ๖๗ ให้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบ การประเมินผลสัมฤทธิ์ตามกฎหมายว่าด้วยหลักเกณฑ์การจัดทำ ร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ดำเนินการทบทวนกฎหมายในความรู้เห็นชอบที่กำหนดลิสท์ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับสามัญ ภริยา สามีภริยา หรือคู่สมรส เพื่อรองรับลิสท์ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องอื่นใด ที่เกี่ยวข้องให้แก่คู่สมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ โดยต้องพิจารณาให้เหมาะสม กับเพศสภาพของผู้สมรสด้วย</p> <p>ให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการทบทวนวรรคหนึ่ง และเสนอ ผลการทบทวนพร้อมทั้งร่างกฎหมายในกรณีที่ต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติม กฎหมาย คอคณะรัฐมนตรีภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่ วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ หากไม่สามารถดำเนินการได้ ให้รายงานเหตุผลที่ไม่อาจดำเนินการได้ต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบ</p> <p>มาตรา ๖๘ ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้</p> <p>ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ</p> <p>..... นายกรัฐมนตรี</p>	<p>เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติม</p> <p>เพื่อกำหนดให้ชัดเจนว่าบทบัญญัติในประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัตินี้ไม่ใช้บังคับแก่กรณีที่มีกฎหมาย กำหนดเรื่องครอบครัวหรือมรดกไว้เป็นการเฉพาะ เช่น พระราชบัญญัติว่าด้วยการใช้กฎหมายอิสลามในเขต จังหวัดปัตตานี นราธิวาส ยะลา และสตูล พ.ศ. ๒๕๕๙</p> <p>กำหนดบทเฉพาะกาลเพื่อให้หน่วยงาน ที่รับผิดชอบดำเนินการประเมินผลสัมฤทธิ์กฎหมาย ทบทวนกฎหมายที่อยู่ในความรับผิดชอบและดำเนินการ ให้สอดคล้องกับการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์โดยพระราชบัญญัติฉบับนี้</p> <p>กำหนดผู้รักษาการตามกฎหมายเพื่อเข้ามา กำกับดูแลให้มีการดำเนินการหรือปฏิบัติการให้เป็นตาม กฎหมายนี้</p>
-----------------------------------	---	---

รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย

ร่างพระราชบัญญัติ...แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่...) พ.ศ. .... (สมรสเท่าเทียม)

กฎหมายใหม่   แก้ไข/ปรับปรุง   ยกเลิก

หน่วยงานของรัฐผู้เสนอร่างกฎหมาย กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม

ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศ

สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติในเรื่อง

(๑) ยุทธศาสตร์ที่ ๔ ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม หัวข้อที่ ๔.๓.๒ ส่งเสริมความเสมอภาคทางเพศและการมีบทบาทที่สำคัญในสังคม รวมถึงส่งเสริมความเสมอภาคทางสิทธิขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิต โดยเน้นการสร้างการยอมรับในเพศสภาพของกลุ่มคนต่างๆ ภายใต้การสร้างเจตคติที่ถูกต้องบนพื้นฐานของการเรียนรู้และรับรู้ร่วมกันในสังคม การศึกษา การทำงาน และการดำรงชีวิตประจำวัน พร้อมทั้งสร้างโอกาส ให้คนทุกกลุ่มสามารถมีส่วนร่วมในการแสดงออกทางความเห็น ที่เป็นประโยชน์และมีความพร้อมในการตัดสินใจเพื่อการพัฒนา ในระดับปัจเจกและระดับประเทศได้อย่างเท่าเทียม

(๒) ยุทธศาสตร์ที่ ๖ ยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ หัวข้อที่ ๖.๖ การปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับให้มีความชัดเจน ทันสมัย เป็นธรรมและสอดคล้องกับข้อบังคับสากลหรือข้อตกลงระหว่างประเทศ

สอดคล้องกับแผนการปฏิรูปประเทศในเรื่อง

(๑) ด้านที่ ๓ ด้านกฎหมาย ให้กฎหมายดีและเป็นธรรมสอดคล้องกับหลักนิติธรรมเป็นเครื่องมือส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการกฎหมายอย่างเหมาะสม มีความรู้ความเข้าใจ และสามารถเข้าถึงกฎหมายได้โดยง่าย และมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างถูกต้องและเป็นธรรม

(๒) ด้านที่ ๔ ด้านยุติธรรม ให้ทุกขั้นตอนมีการกำหนดระยะเวลาที่ชัดเจน มีกลไกช่วยเหลือประชาชนโดยเสมอภาค บังคับการตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด พัฒนาระบบสอบสวนคดีอาญาที่มีการตรวจสอบและถ่วงดุลระบบนิติวิทยาศาสตร์ มีมาตรฐาน และกระบวนการยุติธรรมมีประสิทธิภาพเอื้อต่อการแข่งขันของประเทศ

ส่วนที่ ๑

เหตุผลความจำเป็นที่ต้องตรากฎหมายและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย

๑. สภาพปัญหา สาเหตุของปัญหา และผลกระทบของปัญหา

๑.๑ ปัญหาคืออะไร สาเหตุของปัญหา และผลกระทบของปัญหาคืออะไร

สภาพปัญหา: สิทธิในการมีชีวิตครอบครัว (Rights to Form a Family) เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ได้รับการรับรองไว้ในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ซึ่งเป็นหนึ่งในพันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่ไทยเข้าเป็นภาคีและเรื่องการห้ามการเลือกปฏิบัติยังได้รับการรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายใดอนุญาตให้บุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศที่อยู่ร่วมกันเป็นครอบครัว สามารถจดทะเบียนเป็นคู่สมรส และได้รับสิทธิและหน้าที่ที่พึงมีพึงได้ เพราะการจดทะเบียนสมรสตามกฎหมายระบุว่าจะต้องเป็นการสมรสของชายและหญิงเท่านั้น (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๔๔๘) ซึ่งเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมด้วยเหตุแห่งเพศขัดกับหลักการสิทธิมนุษยชน และข้อเท็จจริงที่ปรากฏในสังคมปัจจุบัน

สาเหตุของปัญหา: กฎหมายอันเกี่ยวกับครอบครัวของไทยถูกบัญญัติขึ้นโดยมีพื้นฐานแนวคิดที่เพศมีเพียง ๒ เพศ เท่านั้น โดยละเลยกลุ่มประชากรที่มีความหลากหลายทางเพศที่ได้อยู่ร่วมกันเป็นครอบครัว และคอยดูแล ช่วยเหลือเกื้อกูลกันไม่ต่างจากชายหญิง ทั้งนี้ ที่ผ่านมากฎหมายฉบับใดให้การรับรองสิทธิ ของคู่รักเพศเดียวกันจึงเสมือนเป็นการตีตราซ้ำว่าแม้รัฐบาลจะไม่ได้ปฏิเสธถึงคามมีอยู่ของครอบครัวรูปแบบดังกล่าว แต่ก็ไม่ได้ดำเนินความพยายามอย่างเต็มที่เพื่อจัดการเลือกปฏิบัติและอำนวยความสะดวกให้เกิดขึ้นในสังคม อย่างแท้จริง

ผลกระทบของปัญหา: การขาดเครื่องมือทางกฎหมายในการจัดการกับความสัมพันธ์ทางครอบครัว ก่อให้เกิดปัญหาต่อครอบครัวหลากหลายทางเพศหลายประการ เช่น การที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจถูกทอดทิ้งเมื่อไม่สามารถช่วยเหลือตนเองในการดำรงชีพได้ การที่คู่ชีวิตไม่สามารถจัดการทรัพย์สินที่ทำมาหาได้ร่วมกัน สิทธิประโยชน์ในการทำประกันชีวิต หรือทำนิติกรรมและสัญญาาร่วมกับอีกฝ่ายหนึ่ง สิทธิในการเป็นทายาทโดยธรรม สิทธิในการดำเนินคดีร่วมกันหรือแทนกัน สิทธิในการตัดสินใจเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล อีกทั้งยังส่งผลให้บุตรที่ได้รับการเลี้ยงดูโดยคู่รักที่มีความหลากหลายทางเพศในทางข้อเท็จจริงไม่ได้รับการคุ้มครองในระดับเทียบเท่ากับผู้เยาว์ที่ได้รับการเลี้ยงดูโดยคู่สมรสต่างเพศที่มีอำนาจปกครองเหนือผู้เยาว์ร่วมกัน ซึ่งปัจจุบันได้มีกรณีปัญหาที่เกิดขึ้นจริงกับคู่รักที่มีความหลากหลายทางเพศหลายกรณี

๒. วัตถุประสงค์และเป้าหมายของการแทรกแซง

วัตถุประสงค์และเป้าหมายของการแทรกแซงคืออะไร

เพื่อแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันให้บุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศสามารถจดทะเบียนสมรสได้ และสอดคล้องกับหลักการสิทธิมนุษยชน กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย อันจะเป็นการยกระดับมาตรฐานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยโดยรวม

๓. การแก้ไขปัญหาในปัจจุบัน

๓.๑ วิธีการแก้ปัญหาที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบันคืออะไร

- ไม่มี -

๓.๒ ต่างประเทศแก้ไขปัญหานี้อย่างไร (ถ้ามี) และการดำเนินการดังกล่าวเหมาะสมกับสังคมไทยหรือไม่อย่างไร

๓.๒.๑ ต่างประเทศแก้ไขปัญหานี้อย่างไร (ถ้ามี)

๓.๒.๑.๑ ฝรั่งเศส

มีการออกรัฐบัญญัติที่ ๒๐๑๓-๔๐๔ ลงวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๕๖ (ค.ศ. ๒๐๑๓) ว่าด้วยการสมรสของบุคคลเพศเดียวกัน (LOI n° 2013-404 du 17 mai 2013 ouvrant le mariage aux couples de personnes de même sexe) เพื่อแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งให้คู่รักเพศเดียวกันสามารถจดทะเบียนสมรสได้ตามกฎหมาย

๓.๒.๑.๒ เยอรมนี

ประธานาธิบดีแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีลงนามในรัฐบัญญัติว่าด้วยการสมรสระหว่างบุคคลที่มีเพศเดียวกัน (Gesetz zur Einführung des Rechts auf Eheschließung für Personen gleichen Geschlechts) ซึ่งมีผลบังคับใช้ในวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๐ (ค.ศ. ๒๐๑๗) มีผลเป็นการแก้ไขกฎหมาย ๔ ฉบับ ได้แก่ประมวลกฎหมายแพ่ง รัฐบัญญัติคู่ชีวิต รัฐบัญญัติว่าด้วยการแปลงเพศ รัฐบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายแพ่ง เพื่อรับรองสิทธิในการสมรสของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ

๓.๒.๑.๓ ไต้หวัน

คำพิพากษาของสภาตุลาการของไต้หวัน (The Judicial Yuan) ในคำวินิจฉัยเลขที่ ๗๔๘ ลงวันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๖๐ (ค.ศ. ๒๐๑๗) ได้วินิจฉัยว่าประมวลกฎหมายว่าด้วยการสมรสที่บัญญัติห้ามบุคคลสองคนซึ่งมีเพศเดียวกันจดทะเบียนสมรสนั้น ขัดต่อหลักเสรีภาพของบุคคลในการสมรส และขัดต่อหลักความเท่าเทียมกัน ของมนุษย์ อันเป็นหลักการที่มีการรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญของไต้หวัน นอกจากนี้ สภาตุลาการยังมีคำสั่งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องดำเนินการแก้ไขบทบัญญัติกฎหมายดังกล่าวภายใน ๒ ปี นับแต่วันที่มีการตีความคำวินิจฉัยกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อรับรองสิทธิในการก่อตั้งครอบครัวของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ หลังจากนั้น จึงได้มีการออกรัฐบัญญัติว่าด้วยการบังคับใช้คำวินิจฉัยเลขที่ ๗๔๘ ของสภาตุลาการ มีลักษณะเป็นการออกรัฐบัญญัติแยกไปจากประมวลกฎหมายแพ่ง

๓.๒.๒ การดำเนินการดังกล่าวเหมาะสมกับสังคมไทยหรือไม่ อย่างไร

ประเทศไทยมีแนวโน้มให้การรับรองสิทธิของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังนี้ (๑) ด้านกฎหมาย ได้มีการออกพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. ๒๕๕๘ เพื่อเป็นกฎหมายหลักในการจัดการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศ จึงเห็นได้ว่าการบัญญัติอย่างชัดเจนแล้วว่าการเลือกปฏิบัติอันไม่เป็นธรรมไม่อาจกระทำได้ ทั้งนี้ หลักการดังกล่าวยังสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ อีกด้วย (๒) ด้านตุลาการ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๙ ศาลเยาวชนและครอบครัวกลางได้ตัดสินให้ชายรักชาย ชาวสหรัฐ มีอำนาจปกครองเด็กหญิงคาร์เมน บุตรที่กำเนิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยในการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์จากหญิงอุ้มบุญชาวไทย ซึ่งจากคำพิพากษาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าศาลตระหนักถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ และต้องการจะให้เป็นบรรทัดฐานของสังคมว่าบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศสามารถก่อตั้งครอบครัว และมีศักยภาพในการเลี้ยงดูและให้ความรักความอบอุ่นเด็กได้ไม่ต่างจากคู่รักต่างเพศ (๓) ด้านนโยบาย กระทรวงยุติธรรมได้จัดทำแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๓-๕ ซึ่งได้มีการจัดทำแผนสิทธิมนุษยชนกลุ่มความหลากหลายทางเพศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริม คุ้มครอง ให้บุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศได้รับการคุ้มครองอย่างเป็นธรรม เท่าเทียมกัน โดยไม่เลือกปฏิบัติ และสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรี รวมทั้งได้กำหนดให้การจัดทำกฎหมายรับรองสิทธิในการก่อตั้งครอบครัวให้กับบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศเป็นหนึ่งในกิจกรรมสำคัญภายใต้แผนฯ ทั้ง ๓ ฉบับ อย่างต่อเนื่อง (๔) ด้านสังคม รัฐบาลได้ร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ สร้างความตระหนักรู้ด้านความหลากหลายทางเพศมาอย่างต่อเนื่องยาวนาน โดยเมื่อเดือนมิถุนายน ที่ผ่านมา กระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ได้ร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ จัดงาน Bangkok Pride 2023 บริเวณหน้าหอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร ถึงศูนย์การค้า Central World เมื่อวันที่ ๔ มิถุนายน ๒๕๖๖ โดยมีผู้เข้าร่วมงานมากกว่า ๑๐๐,๐๐๐ คน ซึ่งงานฯ ดังกล่าว ถือเป็นที่ยืนยันถึงความตั้งใจจริงของรัฐบาลต่อการสนับสนุนเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศ รวมถึงการแก้ไขกฎหมายต่างๆ ที่ยังคงก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียม

อย่างไรก็ตาม ฝ่ายศาสนาบางศาสนาได้แสดงข้อห่วงกังวลว่าหลักการของร่างพระราชบัญญัติฯ ซึ่งอนุญาตให้ทั้งชายหญิงโดยกำเนิดและบุคคลเพศเดียวกันสามารถสมรสกันได้ขัดต่อหลักคำสอนของศาสนา และได้แสดงความเห็นให้ยกเว้นการใช้กฎหมายกับคนที่นับถือศาสนาตน หรือกำหนดยกเว้นให้ผู้นำทางศาสนาสามารถปฏิเสธไม่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาได้ เนื่องจากมีความเชื่อทางศาสนาว่า การสมรสเป็นพิธีกรรมอันศักดิ์สิทธิ์ และมีเป้าหมายให้มีการสืบเผ่าพันธุ์มนุษยชาติต่อไป ดังนั้นจึงขอสงวนการสมรสให้หมายถึง การสมรสระหว่างเพศชายและเพศหญิงโดยกำเนิดเท่านั้น ทั้งนี้ ขอนำเรียนว่า เมื่อมีการแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เพื่อให้เกิดการสมรสเท่าเทียมแล้ว จะเป็นเพียงการให้สิทธิในการจดทะเบียนสมรสทางทะเบียนเท่านั้น (Civil marriage) โดยเป็นการจดทะเบียน ณ ที่ว่าการอำเภอ เพื่อแสดงความยินยอมของบุคคลสองคนที่ประสงค์จะสมรสกัน ให้ปรากฏเปิดเผยต่อหน้านายทะเบียน และให้นายทะเบียนบันทึกความยินยอมนั้นไว้ด้วย เพียงเท่านี้

ก็ถือว่ามิผลผูกพันสมบูรณ์ตามกฎหมาย โดยมีได้บังคับว่าจะต้องมีการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาด้วยจึงจะสมบูรณ์ ซึ่งการดำเนินการดังกล่าว เป็นแนวทางเช่นเดียวกับการปรับปรุงแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งของประเทศฝรั่งเศส (Marriage for tous) ที่ใช้รูปแบบการสมรสตามเงื่อนไขของรัฐ โดยมีลักษณะที่แตกต่างหากจากรูปแบบการสมรสตามเงื่อนไขของธรรมชาติ และแยกต่างหากจากรูปแบบการสมรสตามเงื่อนไขของศาสนา วัฒนธรรมและ ความเชื่ออย่างชัดเจน ดังนั้น คู่รักเพศเดียวกันสามารถใช้สิทธิในการสมรสตามเงื่อนไขของรัฐได้ โดยไม่ต้องประกอบพิธีกรรมทางศาสนาแต่อย่างใด ทั้งนี้ เรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องที่ต้องนำไปพิจารณาและดำเนินการในกระบวนการของรัฐสภา และในชั้นนิติบัญญัติต่อไป

๔. การรับฟังความคิดเห็น

ได้รับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องแล้ว

ได้นำผลการรับฟังความคิดเห็นมาประกอบการวิเคราะห์ผลกระทบแล้ว

๕. ร่างกฎหมายนี้มีความสัมพันธ์หรือใกล้เคียงกับกฎหมายอื่นหรือไม่ อย่างไร

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ...) พ.ศ. .... มีความใกล้เคียงกับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับปัจจุบัน

๖. ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย

๖.๑ กฎหมายนี้จำกัดสิทธิหรือเสรีภาพ หรือก่อให้เกิดหน้าที่หรือภาระอะไรแก่ใครบ้าง

ก่อให้เกิดภาระหน้าที่แก่หน่วยงานที่มีหน้าที่ปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมาย และหน่วยงานที่รับผิดชอบกฎหมายเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับสิทธิและหน้าที่ของ “ชาย” “หญิง” “สามี” “ภรรยา” และ “สามีภรรยา” ในการแก้ไขกฎหมายของตน และรับรองสิทธิที่จะเกิดขึ้นจากการสมรสของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศให้เท่าเทียมกับคู่สมรสชายหญิงโดยกำเนิด

๖.๒ มีมาตรการป้องกัน แก้ไข คุ้มครอง หรือเยียวยาให้แก่ผู้ได้รับผลกระทบตาม ๖.๑ อย่างไร

- ไม่มี เนื่องจากสอดคล้องกับการดำเนินงานตามภารกิจของหน่วยงานดังกล่าวอยู่แล้ว -

๖.๓ กฎหมายนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประเทศ สังคม หรือประชาชนอย่างไร

(๑) กฎหมายนี้จะเป็นเครื่องมือช่วยสร้างกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมให้ทุกภาคส่วนรวมถึงกลุ่มที่เห็นต่างและกลุ่มศาสนา ได้รู้จัก เข้าใจ และเคารพในความแตกต่าง และเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมโดยเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของกันและกันต่อไป

(๒) กฎหมายนี้จะเป็นเครื่องมือในการสร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันครอบครัว ทำให้ครอบครัวหลากหลายทางเพศมีตัวตนทางกฎหมาย และขจัดปัญหาความไม่เป็นธรรมที่อาจเกิดขึ้นภายในครอบครัวหลากหลายทางเพศ เด็กที่เติบโตมาในครอบครัวดังกล่าวย่อมไม่ต้องปิดบังตัวตน สามารถแสดงศักยภาพของตนได้อย่างเต็มที่ ส่งผลให้สามารถเป็นส่วนหนึ่งของประชากรที่มีคุณภาพต่อการพัฒนาประเทศได้

(๓) เป็นเครื่องมือทางกฎหมายในการจัดการกับความสัมพันธ์ทางครอบครัว และขจัดปัญหาความไม่เป็นธรรม ที่อาจเกิดขึ้นภายในครอบครัวหลากหลายทางเพศ เช่น การที่คู่ชีวิตไม่สามารถจัดการทรัพย์สินที่ทำมาหาได้ร่วมกัน สิทธิในการเป็นทายาทโดยธรรม สิทธิในการจัดการแทนผู้เสียหายและการดำเนินคดีต่างผู้ตาย สิทธิในการตัดสินใจ เกี่ยวกับการรักษาพยาบาล ซึ่งปัจจุบันได้มีกรณีปัญหาที่เกิดขึ้นจริงกับคู่ชีวิตหลายกรณี

(๔) ส่งเสริมภาพลักษณ์และบทบาทประเทศไทยในการเป็นผู้นำด้านสิทธิมนุษยชนในภูมิภาค ตลอดจนเน้นย้ำ ความตั้งใจจริงของรัฐบาลในการให้ความสำคัญกับการเคารพหลักการสิทธิมนุษยชน

๗. ความพร้อมและต้นทุนของรัฐในการปฏิบัติตามและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย

๗.๑ หน่วยงานผู้รับผิดชอบ

กระทรวงมหาดไทยซึ่งเป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงในการจดทะเบียนสมรส และหน่วยงานต่างๆ ที่ดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับสิทธิและหน้าที่ของ “ชาย” “หญิง” “สามี” “ภรรยา” และ “สามีภรรยา”

๗.๒ มีแนวทางและระยะเวลาเตรียมการในการปฏิบัติตามหรือบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างไร

มีการทอระยะเวลาการบังคับใช้ ๑๒๐ วัน นับตั้งแต่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เนื่องจากต้องใช้เวลา ในการเตรียมการซักซ้อมความเข้าใจหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการแก้ไขกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง ให้สอดคล้องกับร่างพระราชบัญญัติฯ

และมีการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่ออำนวยความสะดวกหรือลดขั้นตอนและค่าใช้จ่ายในการดำเนินการหรือไม่

มีการใช้สื่อสารสนเทศต่างๆ เช่น สื่อวิทยุ โทรทัศน์ สื่อวิทยุชุมชน โซเชียลมีเดีย ในการสร้างความรู้ความเข้าใจ ให้กับสาธารณชน และสามารถใช้ระบบของกรมการปกครองในการจดทะเบียนสมรสได้อยู่แล้ว

๗.๓ มีแนวทางและระยะเวลาในการสร้างความเข้าใจให้แก่ประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตาม และการบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างไร

➢ ภาคประชาชน และภาคประชาสังคม สามารถใช้วิธีการดังต่อไปนี้

(๑) จัดอบรม/เสวนา/ประชุมเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศ

(๒) ประชาสัมพันธ์ร่างพระราชบัญญัติฯ ผ่านช่องทางต่างๆ เช่น สื่อวิทยุ โทรทัศน์ สื่อวิทยุชุมชน

โซเชียลมีเดีย

(๓) ประสานความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนในการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติฯ

และความหลากหลายทางเพศ

➢ เจ้าหน้าที่ของรัฐ สามารถใช้วิธีการดังต่อไปนี้

(๑) จัดอบรม/เสวนา/ประชุมเพื่อให้ความรู้ รวมทั้งผลิตสื่อหลากหลายรูปแบบเพื่อเผยแพร่ความรู้ เกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติฯ และความหลากหลายทางเพศ อย่างต่อเนื่อง

(๒) ทำการศึกษา ค้นคว้า และวิจัย เพื่อให้ทราบถึงจำนวนผู้มาจดทะเบียนคู่ชีวิต และวิเคราะห์ว่า ประชาชนรับทราบถึงร่างพระราชบัญญัติฯ หรือไม่ หรือสามารถดำเนินการใดเพื่อเผยแพร่ให้ประชาชนทราบถึง ร่างพระราชบัญญัติฯ มากขึ้น

(๓) สร้างภาคีเครือข่ายการทำงานทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางเทคนิค

๗.๔ ดันทุนหรือค่าใช้จ่ายที่คาดว่าจะต้องใช้ในการปฏิบัติตามและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายในระยะ ๓ ปีแรก ยังไม่สามารถคาดการณ์ได้ เนื่องจากต้องคำนวณจากจำนวนคู่สมรสที่มีความหลากหลายทางเพศที่มาจดทะเบียนหลังจากร่างพระราชบัญญัติฯ มีผลบังคับใช้แล้ว

อัตรากำลังที่ต้องใช้ - อัตรากำลัง (นายทะเบียนทั่วประเทศ)

อัตรากำลังที่มีอยู่แล้ว - อัตรากำลัง (นายทะเบียนทั่วประเทศ)

อัตรากำลังที่ต้องเพิ่มขึ้น - อัตรากำลัง

การดำเนินการตามร่างพระราชบัญญัติฯ เป็นการใช้งบประมาณในการดำเนินการตามปกติของหน่วยงาน โดยไม่ได้สร้างกรอบอัตรากำลัง หรือต้องมีการปรับโครงสร้างองค์กรเพิ่มเติมแต่อย่างใด จึงไม่ส่งผลกระทบต่องบประมาณในเรื่องดังกล่าว

๘. ผลกระทบโดยรวมที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย

๘.๑ ผลกระทบต่อเศรษฐกิจ

กฎหมายฉบับนี้จะเป็นแรงจูงใจให้นักธุรกิจเข้ามาลงทุนในประเทศไทยเพิ่มขึ้นเพราะมีความมั่นใจในเรื่องการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของไทย อีกทั้งเป็นการกระตุ้นการท่องเที่ยวโดยเพิ่มปริมาณนักท่องเที่ยว เนื่องจากนักท่องเที่ยวจะมีความมั่นใจว่าประเทศไทยได้ให้ความเคารพและปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชนสากล นอกจากนี้ยังมุ่งส่งเสริมให้สถาบันครอบครัวของกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศมีความเข้มแข็ง เพื่อสร้างฐานะความมั่นคงให้กับครอบครัวของตนเอง เป็นการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจอันจะนำไปสู่ความมั่นคงทางเศรษฐกิจระดับชุมชนและประเทศชาติ

๘.๒ ผลกระทบต่อสังคม

กฎหมายฉบับนี้เป็นการยืนยันนโยบายของรัฐบาลในการปรับปรุงกฎหมายที่ล้าสมัยและไม่เป็นธรรม ซึ่งจะเป็นสิ่งยืนยันว่าบุคคลทุกคนจะได้รับสิทธิในการก่อตั้งครอบครัวโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ เป็นการสร้างหลักประกันด้านความมั่นคงของมนุษย์ว่าจะได้รับการคุ้มครองจากรัฐอย่างเท่าเทียม เสมอภาค ทั้งยังส่งเสริมภาพลักษณ์ที่ดีให้กับประเทศไทยในสังคมโลกโดยแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยมีเจตนารมณ์และความตั้งใจจริงที่จะเคารพสิทธิมนุษยชนเทียบเท่ากับระดับสากล อันจะช่วยทำให้ประเทศไทยได้รับการยอมรับและความเชื่อถือจากประชาคมระหว่างประเทศและส่งผลให้เกิดความสัมพันธ์อันดีกับนานาประเทศ

๘.๓ ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหรือสุขภาพ

- ไม่มี -

๘.๔ ผลกระทบอื่นที่สำคัญ

- ไม่มี -

ส่วนที่ ๒

เหตุผลความจำเป็นในการใช้ระบบอนุญาต ระบบคณะกรรมการ
การกำหนดโทษอาญา และการให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีดุลพินิจ

๙. เหตุผลความจำเป็นในการใช้ระบบอนุญาต

- ไม่มี -

๑๐. เหตุผลความจำเป็นในการใช้ระบบคณะกรรมการ

- ไม่มี -

๑๑. เหตุผลความจำเป็นในการกำหนดโทษอาญา

- ไม่มี -

๑๒. เหตุผลความจำเป็นในการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีดุลพินิจในการออกคำสั่งทางปกครองหรือดำเนิน
กิจการทางปกครอง

เพื่อรับรองสิทธิทางกฎหมายแก่คู่สมรสที่มีความหลากหลายทางเพศ จึงมีความจำเป็นในการกำหนด
ให้นายทะเบียนตามร่างพระราชบัญญัติฯ มีอำนาจในการพิจารณาว่าคู่สมรสที่มาขอจดทะเบียนมีคุณสมบัติครบถ้วน
ตามที่กำหนดในกฎหมาย

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าข้อมูลที่ปรากฏในรายงานนี้เป็นข้อมูลที่ได้รับจากการตรวจสอบและวิเคราะห์
อย่างถี่ถ้วนแล้ว

ลงชื่อ

(นายเรืองศักดิ์ สุวารี)

อธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

วันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๖

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ
กองสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ
นริลักษณ์ฯ/ฉัตรารภรณ์ฯ/ศุภณัฐฯ
โทร. ๐๙ ๕๔๕ ๗๙๕๓๘

**สรุปผลการรับฟังความคิดเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติ
แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่..) พ.ศ. .... (สมรสเท่าเทียม)**

กระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ได้เปิดรับฟังความคิดเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (สมรสเท่าเทียม) ตามมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ และพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ ตั้งแต่วันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๖๖ ถึง ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๖ โดยมีรายละเอียดดังนี้

๑. การรับฟังความคิดเห็นต่อร่างกฎหมายในรูปแบบออนไลน์

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ดำเนินการเปิดรับฟังความคิดเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (สมรสเท่าเทียม) อย่างรอบด้าน โดยผ่านทางเว็บไซต์ law.go.th และระบบ Google Form บนเว็บไซต์ของกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ตั้งแต่วันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๖๖ ถึง ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๖ เป็นระยะเวลาทั้งสิ้น ๑๕ วัน โดยมีรายละเอียดสรุปได้ดังนี้

๑.๑ การรับฟังความคิดเห็นบนเว็บไซต์ law.go.th

ประชาชนให้ความสนใจตอบแบบรับฟังความคิดเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (สมรสเท่าเทียม) อย่างกว้างขวาง โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามบนเว็บไซต์ law.go.th จำนวนทั้งสิ้น ๕๓๐ คน จำแนกรายละเอียดข้อมูลส่วนบุคคลได้ดังนี้

๑.๑.๑ เพศ : การรับฟังความคิดเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (สมรสเท่าเทียม) ได้รับความสนใจจากประชาชนทุกเพศ โดยผู้เข้าร่วมตอบแบบรับฟังความคิดเห็นส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ ๔๒.๕ รองลงมาเป็นบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ร้อยละ ๓๒ เพศชายคิดเป็นร้อยละ ๒๓.๑ และไม่ประสงค์ระบุเพศ ร้อยละ ๒.๔ ตามลำดับ

๑.๑.๒ อายุ : ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (สมรสเท่าเทียม) ได้รับความสนใจจากประชาชนทุกช่วงอายุ โดยผู้เข้าร่วมตอบแบบรับฟังความคิดเห็นส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุระหว่าง ๒๖-๓๕ ปี คิดเป็นร้อยละ ๓๘ รองลงมาเป็นประชาชนที่อยู่ในช่วงอายุ ๓๖-๔๕ ปี คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๑ อายุ ๔๖-๖๐ ปี ร้อยละ ๑๔.๘ อายุ ๑๘-๒๕ ร้อยละ ๑๑.๑ อายุมากกว่า ๖๐ ปี ร้อยละ ๗.๕ และ ต่ำกว่า ๑๘ ปี ร้อยละ ๑.๕

๑.๑.๓ อาชีพ : การรับฟังความคิดเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (สมรสเท่าเทียม) ได้รับความสนใจจากประชาชนทุกกลุ่มอาชีพ โดยผู้เข้าร่วมตอบแบบรับฟังความคิดเห็นส่วนใหญ่เป็นข้าราชการ คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๑ รองลงมาเป็นพนักงานเอกชน ร้อยละ ๑๗.๗ ธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ ๑๓.๙ อาชีพอิสระ ร้อยละ ๑๒.๙ นักเรียนนักศึกษา ร้อยละ ๙.๒ และอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๒

๑.๑.๔ ระดับการศึกษา : ผู้เข้าร่วมตอบแบบรับฟังความคิดเห็นส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับชั้นปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ ๕๔.๘ ระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ ๒๘.๘ และระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ร้อยละ ๑๕.๓

๑.๒ การรับฟังความคิดเห็นในระบบ Google Form บนเว็บไซต์ของกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

ประชาชนให้ความสนใจตอบแบบรับฟังความคิดเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (สมรสเท่าเทียม) อย่างกว้างขวาง โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามในระบบ Google Form บนเว็บไซต์ของกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพจำนวนทั้งสิ้น ๕๐๘ คน จำแนกรายละเอียดข้อมูลส่วนบุคคลได้ดังนี้

๑.๒.๑ เพศ : การรับฟังความคิดเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (สมรสเท่าเทียม) ได้รับความสนใจจากประชาชนทุกเพศ โดยผู้เข้าร่วมตอบแบบรับฟังความคิดเห็นส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ ๔๔.๗ รองลงมาเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๑ บุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ร้อยละ ๒๕.๒ และไม่ประสงค์ระบุเพศ ร้อยละ ๒ ตามลำดับ

๑.๒.๒ อายุ : ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (สมรสเท่าเทียม) ได้รับความสนใจจากประชาชนทุกช่วงอายุ โดยผู้เข้าร่วมตอบแบบรับฟังความคิดเห็นส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุระหว่าง ๒๖-๓๕ ปี คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๓ รองลงมาเป็นประชาชนที่อยู่ในช่วงอายุ ๓๖-๔๕ ปี คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๗ อายุ ๔๖-๖๐ ปี ร้อยละ ๑๖.๙ อายุ ๑๘-๒๕ ร้อยละ ๑๑.๖ อายุมากกว่า ๖๐ ปี ร้อยละ ๔.๙ และ ต่ำกว่า ๑๘ ปี ร้อยละ ๑.๖

๑.๒.๓ อาชีพ : การรับฟังความคิดเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (สมรสเท่าเทียม) ได้รับความสนใจจากประชาชนทุกกลุ่มอาชีพ โดยผู้เข้าร่วมตอบแบบรับฟังความคิดเห็นส่วนใหญ่เป็นข้าราชการ คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๑ รองลงมาเป็นพนักงานเอกชน ร้อยละ ๑๘.๙ อาชีพอิสระ ร้อยละ ๙.๘ นักเรียนนักศึกษา ร้อยละ ๙.๔ และอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๘

๑.๒.๔ ระดับการศึกษา : ผู้เข้าร่วมตอบแบบรับฟังความคิดเห็นส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับชั้นปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๖ ระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ ๓๙.๘ และระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ร้อยละ ๘.๗

๑.๓ การสรุปผลการรับฟังความคิดเห็นเป็นรายประเด็น

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ได้สอบถามความคิดเห็นของประชาชนต่อร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (สมรสเท่าเทียม) ใน ๑๑ ประเด็นหลัก โดยมีรายละเอียดสรุปได้ดังนี้

๑.๓.๑ ทานเห็นด้วยกับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่..) พ.ศ. .... (สมรสเท่าเทียม) เพื่อรองรับสิทธิในการก่อตั้งครอบครัวของบุคคลทุกคนอย่างเท่าเทียมกันหรือไม่

(๑) ผู้ร่วมตอบแบบรับฟังความคิดเห็นบนเว็บไซต์ law.go.th ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่..) พ.ศ. .... (สมรสเท่าเทียม) คิดเป็นร้อยละ ๙๖.๖

(๒) ผู้ร่วมตอบแบบรับฟังความคิดเห็นผ่านระบบ Google Form บนเว็บไซต์ของกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพส่วนใหญ่เห็นด้วยกับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่..) พ.ศ. .... (สมรสเท่าเทียม) คิดเป็นร้อยละ ๘๖.๘

(๓) ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

ผู้ร่วมตอบแบบรับฟังความคิดเห็นส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นกฎหมายที่ดีที่จะรับรองสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลทุกคนอย่างเท่าเทียมและไม่เลือกปฏิบัติ พร้อมทั้งเห็นว่า ควรเร่งพิจารณากฎหมายดังกล่าวให้มีผลบังคับใช้โดยเร็วเพื่อยกระดับภาพลักษณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศไทย นอกจากนี้ ยังเห็นเพิ่มเติมว่า กฎหมายฯ ดังกล่าวจะช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจได้อย่างยั่งยืนทำให้ประเทศไทยกลายเป็นจุดมุ่งหมายหลักของนักท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่มหลากหลายทางเพศจากทั่วทุกมุมโลก เพราะประเทศไทยให้ความเคารพสิทธิมนุษยชนและให้ความสำคัญกับการคุ้มครองบุคคลทุกคนโดยไม่เลือกปฏิบัติ

๑.๓.๒ ท่านเห็นด้วยกับหลักการและเหตุผลของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่..) พ.ศ. .... (สมรสเท่าเทียม ฉบับภาครัฐ) หรือไม่

(๑) ผู้ร่วมตอบแบบรับฟังความคิดเห็นบนเว็บไซต์ law.go.th ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับหลักการและเหตุผลของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่..) พ.ศ. .... (สมรสเท่าเทียม) คิดเป็นร้อยละ ๘๖.๒

(๒) ผู้ร่วมตอบแบบรับฟังความคิดเห็นผ่านระบบ Google Form บนเว็บไซต์ของกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพส่วนใหญ่เห็นด้วยกับหลักการและเหตุผลของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่..) พ.ศ. .... (สมรสเท่าเทียม) คิดเป็นร้อยละ ๘๗

(๓) ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

ผู้ร่วมตอบแบบรับฟังความคิดเห็นบางส่วนเห็นว่า กฎหมายดังกล่าวมีความสำคัญจำเป็นเร่งด่วนเพราะปัจจุบันมีคู่รักเพศเดียวกันที่อาศัยร่วมกันเป็นครอบครัวมากมาย แต่พวกเขายังไม่ได้รับการคุ้มครองสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายแต่อย่างใด คนทุกคนมีสิทธิที่จะรัก มีสิทธิที่จะใช้ชีวิตร่วมกับคนที่รัก รัฐจึงมีหน้าที่คุ้มครองสิทธิในการก่อตั้งครอบครัวซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของทุกคนอย่างเท่าเทียมและไม่เลือกปฏิบัติ จึงเห็นด้วยกับหลักการและเหตุผลของร่างกฎหมายฯ ฉบับนี้

๑.๓.๓ ท่านเห็นด้วยกับการปรับถ้อยคำในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จากคำที่บ่งบอกเพศ เช่น “ชาย” “หญิง” “สามี” “ภรรยา” และ “สามีภรรยา” เป็นคำที่ไม่ระบุเพศ เช่น “บุคคล” “ผู้หมั้น” “ผู้รับหมั้น” และ “คู่สมรส” เพื่อให้มีความหมายครอบคลุมคู่หมั้นและคู่สมรสไม่ว่าจะมีเพศใด หรือไม่

(๑) ผู้ร่วมตอบแบบรับฟังความคิดเห็นบนเว็บไซต์ law.go.th ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการปรับถ้อยคำในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จากคำที่บ่งบอกเพศเป็นคำที่ไม่ระบุเพศเพื่อให้มีความหมายครอบคลุมคู่หมั้นและคู่สมรสไม่ว่าจะมีเพศใด คิดเป็นร้อยละ ๙๔.๓

(๒) ผู้ร่วมตอบแบบรับฟังความคิดเห็นผ่านระบบ Google Form บนเว็บไซต์ของกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการปรับถ้อยคำในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จากคำที่บ่งบอกเพศเป็นคำที่ไม่ระบุเพศเพื่อให้มีความหมายครอบคลุมคู่หมั้นและคู่สมรสไม่ว่าจะมีเพศใด คิดเป็นร้อยละ ๘๔.๓

(๓) ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

ผู้ร่วมตอบแบบรับฟังความคิดเห็นบางส่วนเห็นว่า ถึงแม้ว่าจะเห็นด้วยกับหลักการในการรับรองสิทธิในการก่อตั้งครอบครัวของทุกคนโดยไม่เลือกปฏิบัติ แต่ภาครัฐควรดำเนินการจัดทำเป็นกฎหมายเฉพาะอีกฉบับ ไม่ควรแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เพราะจะกระทบกับระบบกฎหมายของทั้งประเทศที่เกี่ยวข้องกับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ นอกจากนี้ ผู้ร่วมตอบแบบสอบถามบางส่วน แสดงความเห็นเพิ่มเติมว่า ยังควรให้คงคำว่า “สามี” “ภรรยา” ไว้ในกฎหมายอยู่ เพราะไม่เช่นนั้นจะไปกระทบสิทธิของคนที่ยังต้องการใช้คำว่า “สามี ภรรยา” อยู่ โดยแนะนำให้กำหนดถ้อยคำขึ้นมาเพิ่มเติมสำหรับคู่สมรสเพศเดียวกัน

๑.๓.๔ ท่านเห็นด้วยกับการคงอายุขั้นต่ำของการสมรสไว้ที่อายุ ๑๗ ปีบริบูรณ์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เดิมหรือไม่

(๑) ผู้ร่วมตอบแบบรับฟังความคิดเห็นบนเว็บไซต์ law.go.th ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการคงอายุขั้นต่ำของการสมรสไว้ที่อายุ ๑๗ ปีบริบูรณ์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ คิดเป็นร้อยละ ๘๗.๖

(๒) ผู้ร่วมตอบแบบรับฟังความคิดเห็นผ่านระบบ Google Form บนเว็บไซต์ของกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการคงอายุขั้นต่ำของการสมรสไว้ที่อายุ ๑๗ ปีบริบูรณ์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ คิดเป็นร้อยละ ๘๕.๖

(๓) ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

ผู้ร่วมตอบแบบรับฟังความคิดเห็นบางส่วนเห็นว่า ควรปรับเพิ่มอายุขั้นต่ำของการสมรสจากปัจจุบันที่กำหนดไว้ที่ ๑๗ ปีบริบูรณ์ เป็น ๑๘ ปีบริบูรณ์เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล โดยเฉพาะอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก นอกจากนี้ ผู้ตอบแบบรับฟังความคิดเห็นบางส่วนยังเห็นว่า ควรปรับเพิ่มเกณฑ์อายุขั้นต่ำเป็น ๒๐ ปีบริบูรณ์ เพื่อให้บุคคลมีวุฒิภาวะเพียงพอที่จะตัดสินใจในการก่อตั้งครอบครัวได้ อย่างไรก็ตามก็ดี ในประเด็นนี้ ถึงแม้ว่ากรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพจะเห็นด้วยกับการปรับเพิ่มอายุขั้นต่ำของการสมรสเป็น ๑๘ ปีบริบูรณ์ตามมาตรฐานสากลของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก แต่ในขั้นนี้ เห็นว่ายังคงอายุขั้นต่ำของการสมรสไว้ที่อายุ ๑๗ ปีบริบูรณ์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ปัจจุบันตามความเห็นส่วนใหญ่ของผู้ตอบแบบรับฟังความคิดเห็น โดยอาจพิจารณาปรับปรุงแก้ไขในการพิจารณาขั้นอื่นตามความเหมาะสมต่อไป

๑.๓.๕ ท่านเห็นด้วยกับการคงไว้ซึ่งบทบัญญัติเรื่องการหมั้นหรือไม่

(๑) ผู้ร่วมตอบแบบรับฟังความคิดเห็นบนเว็บไซต์ law.go.th ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการคงไว้ซึ่งบทบัญญัติเรื่องการหมั้น คิดเป็นร้อยละ ๙๑.๖

๕

(๒) ผู้ร่วมตอบแบบรับฟังความคิดเห็นผ่านระบบ Google Form บนเว็บไซต์ของกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการคงไว้ซึ่งบทบัญญัติเรื่องการหมั้น คิดเป็นร้อยละ ๘๖.๒

(๓) ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

ผู้ร่วมตอบแบบรับฟังความคิดเห็นบางส่วน เห็นว่า ประเพณีการหมั้นเป็นวัฒนธรรมไทย แต่โบราณจึงยังควรที่จะคงไว้อยู่ โดยกฎหมายอาจเปิดโอกาสให้คู่รักเพศเดียวกันสามารถทำการหมั้นกันตามกฎหมายได้ อย่างไรก็ตาม บางส่วนเห็นว่า ประเพณีการหมั้นไม่สอดคล้องกับบริบทของสังคมไทยในปัจจุบัน โดยมองว่าการหมั้นไม่ใช่สาระสำคัญของการตัดสินใจใช้ชีวิตคู่ รวมทั้งอาจก่อให้เกิดภาระทางการเงินของคู่รักด้วย ในประเด็นนี้ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ เห็นว่า ยังควรคงไว้ซึ่งบทบัญญัติเรื่องการหมั้นตามความเห็นส่วนใหญ่ โดยเปิดโอกาสให้คู่รักทุกเพศสามารถทำการหมั้นได้ตามกฎหมาย เพราะการหมั้นไม่ได้เป็นเงื่อนไขของการสมรส หากแต่เป็นเรื่องความสมัครใจของ ๒ ฝ่าย ทั้งนี้ หากทั้งสองฝ่ายสมัครใจทำการหมั้น กฎหมายก็ควรอนุญาต รองรับ และคุ้มครองสิทธิและหน้าที่ต่าง ๆ ให้เสมอภาคเท่าเทียม

๑.๓.๖ ท่านเห็นด้วยกับการกำหนดให้บทบัญญัติเรื่องการหมั้นสามารถปรับใช้ได้กับคู่หมั้นไม่ว่าจะมีเพศใดก็ได้หรือไม่

(๑) ผู้ร่วมตอบแบบรับฟังความคิดเห็นบนเว็บไซต์ law.go.th ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการกำหนดให้บทบัญญัติเรื่องการหมั้นสามารถปรับใช้ได้กับคู่หมั้นไม่ว่าจะมีเพศใดก็ได้ คิดเป็นร้อยละ ๙๖.๖

(๒) ผู้ร่วมตอบแบบรับฟังความคิดเห็นผ่านระบบ Google Form บนเว็บไซต์ของกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการกำหนดให้บทบัญญัติเรื่องการหมั้นสามารถปรับใช้ได้กับคู่หมั้นไม่ว่าจะมีเพศใดก็ได้ คิดเป็นร้อยละ ๘๔.๔

(๓) ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

ผู้ร่วมตอบแบบรับฟังความคิดเห็นบางส่วนเห็นว่า ไม่ควรให้นำเอาหลักการหมั้นมาปรับใช้กับคู่รักเพศเดียวกันเพราะจะทำให้เกิดความสับสน อย่างไรก็ตาม ในประเด็นนี้ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ เห็นว่า หากยังคงบทบัญญัติเรื่องของการหมั้นไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ก็ควรเปิดโอกาสให้คู่รักทุกเพศสามารถทำการหมั้นตามกฎหมายโดยไม่เลือกปฏิบัติเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ตลอดจนบริบทของสังคมในปัจจุบัน

๑.๓.๗ ท่านเห็นด้วยกับการให้คู่สมรสเพศเดียวกันสามารถรับบุตรบุญธรรมร่วมกันได้หรือไม่

(๑) ผู้ร่วมตอบแบบรับฟังความคิดเห็นบนเว็บไซต์ law.go.th ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการให้คู่สมรสเพศเดียวกันสามารถรับบุตรบุญธรรมร่วมกันได้ คิดเป็นร้อยละ ๙๖

(๒) ผู้ร่วมตอบแบบรับฟังความคิดเห็นผ่านระบบ Google Form บนเว็บไซต์ของกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการให้คู่สมรสเพศเดียวกันสามารถรับบุตรบุญธรรมร่วมกันได้ คิดเป็นร้อยละ ๘๕

(๓) ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

ผู้ร่วมตอบแบบรับฟังความคิดเห็นบางส่วน เห็นว่า ประเด็นการรับบุตรบุญธรรมของคู่สมรสเพศเดียวกันนั้นอาจส่งผลกระทบต่อเด็ก ดังนั้นแนวคิดฯ ดังกล่าวจะต้องพิจารณาอย่างละเอียดถี่ถ้วนโดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็ก (Best Interest of the child) อย่างไรก็ดี ผู้ร่วมตอบแบบรับฟังความคิดเห็นบางส่วนมองในมุมกลับกัน โดยเห็นว่า ปัจจุบัน กฎหมายให้อำนาจการใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในการพิจารณาถึงความเหมาะสมโดยนำเอาหลักผลประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นที่ตั้งอยู่แล้ว ซึ่งการเปิดโอกาสให้คู่รักเพศเดียวกันรับบุตรบุญธรรมร่วมกันได้จะสามารถช่วยให้เด็กที่ถูกทอดทิ้งได้รับความรักจากครอบครัวผู้อุปการะ และมีโอกาสเติบโตในครอบครัวที่มีความอบอุ่น โดยมองว่าคู่รักเพศเดียวกันก็มีความสามารถที่จะเลี้ยงดูเด็กให้เติบโตเป็นคนดีได้ไม่ต่างจากคู่รักต่างเพศ นอกจากนี้ ยังได้เสนอให้พิจารณาความเป็นไปได้ในการเปิดโอกาสให้คู่สมรสสามารถรับบุตรติของคู่สมรสอีกฝ่ายเป็นบุตร และมีอำนาจปกครองบุตรร่วมกันด้วย ในประเด็นนี้ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ เห็นควรเปิดโอกาสให้คู่รักเพศเดียวกันสามารถรับบุตรบุญธรรมร่วมกันได้

๑.๓.๘ ท่านเห็นด้วยกับการให้คู่สมรสไม่ว่าจะเป็นเพศใดสามารถรับมรดกตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๖ หรือไม่

(๑) ผู้ร่วมตอบแบบรับฟังความคิดเห็นบนเว็บไซต์ law.go.th ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการให้คู่สมรสเพศเดียวกันสามารถรับมรดกตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๖ คิดเป็นร้อยละ ๙๘.๓

(๒) ผู้ร่วมตอบแบบรับฟังความคิดเห็นผ่านระบบ Google Form บนเว็บไซต์ของกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการให้คู่สมรสเพศเดียวกันสามารถรับมรดกตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๖ คิดเป็นร้อยละ ๘๘.๖

(๓) ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

ผู้ตอบแบบรับฟังความคิดเห็น เห็นว่า คู่สมรสไม่ว่าจะเป็นเพศใดก็ตามควรที่จะมีสิทธิเข้ารับมรดกและได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

๑.๓.๙ ท่านเห็นด้วยกับการกำหนดให้คู่สมรสไม่ว่าจะเป็นเพศใด ได้รับสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องใดที่เกี่ยวข้องตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ รวมทั้งกฎหมายอื่น เฉกเช่นเดียวกับคู่สมรสต่างเพศในปัจจุบันทุกประการ หรือไม่

(๑) ผู้ร่วมตอบแบบรับฟังความคิดเห็นบนเว็บไซต์ law.go.th ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการกำหนดให้คู่สมรสไม่ว่าจะเป็นเพศใด ได้รับสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องใดที่เกี่ยวข้องตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ รวมทั้งกฎหมายอื่น เฉกเช่นเดียวกับคู่สมรสต่างเพศในปัจจุบันทุกประการ คิดเป็นร้อยละ ๙๖.๖

(๒) ผู้ร่วมตอบแบบรับฟังความคิดเห็นผ่านระบบ Google Form บนเว็บไซต์ของกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการกำหนดให้คู่สมรสไม่ว่าจะเป็นเพศใด ได้รับสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องใดที่เกี่ยวข้องตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ รวมทั้งกฎหมายอื่น เฉกเช่นเดียวกับคู่สมรสต่างเพศ ในปัจจุบันทุกประการ คิดเป็นร้อยละ ๘๘.๖

(๓) ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

ผู้ตอบแบบรับฟังความคิดเห็น เห็นว่า กฎหมายไม่ควรเลือกปฏิบัติต่อบุคคล คู่สมรส ไม่ว่าจะมิใช่เพศใดก็ตามควรได้รับสิทธิ หน้าที่ หรือสถานะทางกฎหมายที่เท่าเทียมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตร่วมกันเป็นครอบครัว เช่น กฎหมายเกี่ยวกับการอุ้มบุญ การเข้าเมือง หรือการชดเชยกันแห่งกฎหมาย ควรได้รับการแก้ไขควบคู่ไปพร้อมกันอย่างเร่งด่วนเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติ

๑.๓.๑๐ ท่านเห็นด้วยกับการกำหนดให้หน่วยงานต่าง ๆ ดำเนินการทบทวนกฎหมายในความรับผิดชอบ เพื่อรองรับสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องใดที่เกี่ยวข้องให้แก่คู่สมรสซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติฉบับนี้ ภายใน ๑๘๐ วัน หรือไม่

(๑) ผู้ร่วมตอบแบบรับฟังความคิดเห็นบนเว็บไซต์ law.go.th ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการกำหนดให้หน่วยงานต่าง ๆ ดำเนินการทบทวนกฎหมายในความรับผิดชอบเพื่อรองรับสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องใดที่เกี่ยวข้องให้แก่คู่สมรสซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติฉบับนี้ ภายใน ๑๘๐ วัน คิดเป็นร้อยละ ๙๕.๖

(๒) ผู้ร่วมตอบแบบรับฟังความคิดเห็นผ่านระบบ Google Form บนเว็บไซต์ ของกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการกำหนดให้หน่วยงานต่าง ๆ ดำเนินการทบทวนกฎหมายในความรับผิดชอบ เพื่อรองรับสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องใดที่เกี่ยวข้องให้แก่คู่สมรสซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติฉบับนี้ ภายใน ๑๘๐ วัน คิดเป็นร้อยละ ๙๐.๒

(๓) ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

ผู้ร่วมตอบแบบรับฟังความคิดเห็นบางส่วนเห็นว่า กำหนดระยะเวลา ๑๘๐ วัน อาจไม่เพียงพอสำหรับการที่หน่วยงานจะดำเนินการทบทวนกฎหมายที่อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบให้แล้วเสร็จ อาจเปิดโอกาสให้มีการขยายระยะเวลาได้ตามความเหมาะสม หรือกำหนดเป็นกรอบให้เร่งพิจารณากฎหมายที่มีความสำคัญกับการใช้ชีวิตคู่ร่วมกันก่อน (Prioritization)

๑.๓.๑๑ ท่านเห็นด้วยกับการกำหนดให้นายกรัฐมนตรีเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติฉบับนี้หรือไม่

(๑) ผู้ร่วมตอบแบบรับฟังความคิดเห็นบนเว็บไซต์ law.go.th ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการกำหนดให้นายกรัฐมนตรีเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ คิดเป็นร้อยละ ๙๔.๕

(๒) ผู้ร่วมตอบแบบรับฟังความคิดเห็นผ่านระบบ Google Form บนเว็บไซต์ ของกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการกำหนดให้นายกรัฐมนตรีเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ คิดเป็นร้อยละ ๘๒.๓

(๓) ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

๒. การรับฟังความคิดเห็นของกลุ่มศาสนา

กระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ จัดการประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่...) พ.ศ. .... (สมรสเท่าเทียม) ฉบับภาครัฐ ครั้งที่ ๑ (กลุ่มศาสนา) เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๖ ระหว่างเวลา ๐๙.๓๐ น. - ๑๒.๐๐ น. ผ่านระบบแอปพลิเคชัน Cisco Webex Meeting ผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วยผู้แทนจากศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ และศาสนาอิสลาม ได้แก่ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ยุวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย สภาคริสตจักรในประเทศไทย คริสตจักรเซเว่นธ์เดย์แอ๊ดเวนตีสแห่งประเทศไทย ศาสนจักรของพระเยซูคริสต์แห่งวิสุทธิชนยุคสุดท้าย สำนักจุฬาราชมนตรี สำนักงานคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสงขลา นราธิวาส และปัตตานี ชมรมอิม่าม คอเด็บ บิหลั่น และศูนย์มุสลิมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยผู้แทนจากศาสนาพุทธไม่มีข้อขัดข้องและเห็นด้วยกับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่...) พ.ศ. .... (สมรสเท่าเทียม) เนื่องจากไม่ได้ขัดต่อหลักการทางพระพุทธศาสนา อย่างไรก็ตาม ผู้แทนศาสนาคริสต์และศาสนาอิสลาม เห็นว่า ถึงแม้ว่าทั้งสองศาสนาเคารพในความหลากหลายทางเพศที่เป็นเรื่องของปัจเจกบุคคล แต่การก่อตั้งครอบครัวตามหลักคำสอนเป็นเรื่องระหว่างหญิงชายเท่านั้น เนื่องจากพระเจ้าทรงสร้างมนุษย์ให้มีสองเพศเพื่อให้ดำรงไว้ซึ่งเผ่าพันธุ์มนุษย์ ดังนั้น การก่อตั้งครอบครัวของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศจึงเป็นเรื่องที่ขัดต่อหลักคำสอนทางศาสนา อย่างไรก็ตาม ทั้งสองศาสนาก็ไม่ขัดข้อง หากประเทศไทยจะประกาศใช้กฎหมายฯ ดังกล่าว เนื่องจากประเทศไทยเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมที่เคารพในความแตกต่างและอาศัยอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ แต่มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม โดยผู้แทนศาสนาอิสลามได้เสนอให้กำหนดข้อยกเว้นไม่ให้ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่...) พ.ศ. .... (สมรสเท่าเทียม) ใช้บังคับกับชาวมุสลิมทั่วประเทศ เช่นเดียวกับผู้แทนศาสนาคริสต์ ที่ได้เสนอให้มีบทบัญญัติในลักษณะเดียวกันเพื่อไม่ให้บังคับใช้กับผู้นับถือศาสนาคริสต์ด้วย รวมทั้ง เสนอแนะให้มีบทบัญญัติคุ้มครองผู้นำทางศาสนาในการสงวนสิทธิประกอบพิธีกรรมทางศาสนาให้กับคู่รักเพศเดียวกันด้วย

๓. การรับฟังความคิดเห็นในระดับภูมิภาค

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพได้จัดการประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่..) พ.ศ. .... (สมรสเท่าเทียม) ฉบับภาครัฐ ร่วมกับผู้แทนจากภาคส่วนต่างๆ ในทุกภูมิภาคทั่วประเทศ ผ่านระบบการประชุมทางจอภาพ Video Conference ผ่านแอปพลิเคชัน Cisco Webex Meeting โดยมีรายละเอียดการดำเนินการดังนี้

(๑) การประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นฯ ร่วมกับผู้แทนภาคส่วนต่าง ๆ จากภาคใต้ ในวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๖ ตั้งแต่เวลา ๑๓.๓๐ - ๑๖.๐๐ น.

(๒) การประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นฯ ร่วมกับผู้แทนภาคส่วนต่าง ๆ จากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคตะวันตกในวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๖ ระหว่างเวลา ๑๓.๐๐ น. - ๑๕.๓๐ น.

(๓) การประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นฯ ร่วมกับผู้แทนภาคส่วนต่าง ๆ จากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๖ ระหว่างเวลา ๐๙.๓๐ น. - ๑๒.๐๐ น.

(๔) การประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นฯ ร่วมกับผู้แทนภาคส่วนต่าง ๆ จากภาคเหนือ ในวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๖ ระหว่างเวลา ๑๓.๓๐ - ๑๖.๐๐ น.

สรุปผลการรับฟังความคิดเห็น

ผู้เข้าร่วมประชุมฯ จากทุกภูมิภาคทั่วประเทศ ได้ร่วมแสดงข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอย่างกว้างขวาง โดยสามารถสรุปจำแนกตามประเด็นได้ดังนี้

๓.๑ ท่านเห็นด้วยกับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่..) พ.ศ. .... (สมรสเท่าเทียม) เพื่อรองรับสิทธิในการก่อตั้งครอบครัวของบุคคลทุกคนอย่างเท่าเทียมกันหรือไม่

ผู้เข้าร่วมการประชุมฯ ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่..) พ.ศ. .... (สมรสเท่าเทียม) คิดเป็นร้อยละ ๘๓ อย่างไรก็ดี มีผู้เข้าร่วมประชุมฯ บางส่วนให้ข้อเสนอแนะว่า ควรร่างเป็นกฎหมายเฉพาะแยกต่างหากโดยไม่ควรไปแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เพราะจะกระทบกฎหมายอื่นเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ รายละเอียดการใช้ชีวิตคู่ของคู่รักเพศเดียวกันก็มีความแตกต่างจากการก่อตั้งครอบครัวของคู่รักต่างเพศ พร้อมทั้งเสนอให้หน่วยงานที่รับผิดชอบเร่งสร้างความรู้ความเข้าใจในประเด็นความหลากหลายทางเพศให้ประชาชนได้รับทราบอย่างทั่วถึงด้วย

๓.๒ ท่านเห็นด้วยกับหลักการและเหตุผลของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่..) พ.ศ. .... (สมรสเท่าเทียม) หรือไม่

ผู้เข้าร่วมการประชุมฯ ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับหลักการและเหตุผลของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่..) พ.ศ. .... (สมรสเท่าเทียม) คิดเป็นร้อยละ ๙๐

๓.๓ ท่านเห็นด้วยกับการปรับลดอายุขั้นต่ำของอายุขัยจากคำที่บ่งบอกเพศ เช่น “ชาย” “หญิง” “สามี” “ภรรยา” และ “สามีภรรยา” เป็นคำที่ไม่ระบุเพศ เช่น “บุคคล” “ผู้หมั้น” “ผู้รับหมั้น” และ “คู่สมรส” เพื่อให้มีความหมายครอบคลุมคู่หมั้นและคู่สมรสไม่ว่าจะมีเพศใด หรือไม่

ผู้เข้าร่วมการประชุม ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการปรับลดอายุขั้นต่ำของอายุขัยจากคำที่บ่งบอกเพศ เป็นคำที่ไม่ระบุเพศเพื่อให้มีความหมายครอบคลุมคู่หมั้นและคู่สมรสไม่ว่าจะมีเพศใด คิดเป็นร้อยละ ๘๙

๓.๔ ท่านเห็นด้วยกับการคงอายุขั้นต่ำของการสมรสไว้ที่อายุ ๑๗ ปีบริบูรณ์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เดิมหรือไม่

ผู้เข้าร่วมการประชุม ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการคงอายุขั้นต่ำของการสมรสไว้ที่อายุ ๑๗ ปีบริบูรณ์ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เดิม คิดเป็นร้อยละ ๕๑ อย่างไรก็ตาม ผู้เข้าร่วมการประชุม บางส่วน เห็นว่า ควรปรับเพิ่มอายุขั้นต่ำของการสมรสเป็น ๑๘ ปีบริบูรณ์ เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล โดยเฉพาะอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก รวมทั้งควรพิจารณาตั้งเกณฑ์อายุขั้นต่ำเพิ่มเติมกรณีการสมรสของคู่รักที่มีความหลากหลายทางเพศเป็น ๒๐ ปีบริบูรณ์โดยอ้างอิงจากเกณฑ์การบรรลุนิติภาวะ เพื่อให้บุคคลมีวุฒิภาวะเพียงพอในการตัดสินใจในการดำเนินชีวิต

๓.๕ ท่านเห็นด้วยกับการคงไว้ซึ่งบทบัญญัติเรื่องการหมั้นหรือไม่

ผู้เข้าร่วมการประชุม ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการคงไว้ซึ่งบทบัญญัติเรื่องการหมั้น คิดเป็นร้อยละ ๗๑

๓.๖ ท่านเห็นด้วยกับการกำหนดให้บทบัญญัติเรื่องการหมั้นสามารถปรับใช้ได้กับคู่หมั้นไม่ว่าจะมีเพศใดก็ได้หรือไม่

ผู้เข้าร่วมการประชุม ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการกำหนดให้บทบัญญัติเรื่องการหมั้นสามารถปรับใช้ได้กับคู่หมั้นไม่ว่าจะมีเพศใดก็ได้ คิดเป็นร้อยละ ๘๓

๓.๗ ท่านเห็นด้วยกับการให้คู่สมรสเพศเดียวกันสามารถรับบุตรบุญธรรมร่วมกันได้หรือไม่

ผู้เข้าร่วมการประชุม ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการให้คู่สมรสเพศเดียวกันสามารถรับบุตรบุญธรรมร่วมกันได้ คิดเป็นร้อยละ ๘๗ ทั้งนี้ ผู้เข้าร่วมการประชุมบางส่วนได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมโดยแนะนำให้ปรับปรุง หมวดความสัมพันธ์ระหว่างบิดา มารดา และบุตร ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ด้วย เพราะหากมีการพัฒนากฎหมายเป็นสมรสเท่าเทียมแล้วมีการยกเลิกถ้อยคำที่ระบุเพศไป เช่นนี้ คำว่า “บิดา” และ “มารดา” ยังมีอยู่หรือไม่ หรือควรแก้ไขเป็นอย่างไร นอกจากนี้ แล้วยังควรพิจารณาถึงการรับรองและคุ้มครองเด็กที่เกิดจากเทคโนโลยีเจริญพันธุ์ด้วย

๓.๘ ท่านเห็นด้วยกับการให้คู่สมรสไม่ว่าจะเป็นเพศใดสามารถรับมรดกตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๖ หรือไม่

ผู้เข้าร่วมการประชุมฯ ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการให้คู่สมรสไม่ว่าจะเป็นเพศใดสามารถรับมรดกตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๖ คิดเป็นร้อยละ ๙๓

๓.๙ ท่านเห็นด้วยกับการกำหนดให้คู่สมรสไม่ว่าจะเป็นเพศใด ได้รับสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องใดที่เกี่ยวข้องตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ รวมทั้งกฎหมายอื่น เฉกเช่นเดียวกับคู่สมรสต่างเพศในปัจจุบันทุกประการ หรือไม่

ผู้เข้าร่วมการประชุมฯ ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการกำหนดให้คู่สมรสไม่ว่าจะเป็นเพศใด ได้รับสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องใดที่เกี่ยวข้องตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ รวมทั้งกฎหมายอื่น เฉกเช่นเดียวกับคู่สมรสต่างเพศในปัจจุบันทุกประการ คิดเป็นร้อยละ ๙๒ นอกจากนี้ ผู้เข้าร่วมประชุมฯ บางส่วนยังได้เสนอข้อเสนอแนะให้พิจารณาการปรับปรุงพระราชบัญญัติว่าด้วยกฎหมายขัดกัน เพื่อรองรับและคุ้มครองสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบในกรณีการสมรสกับชาวต่างชาติด้วย

๓.๑๐ ท่านเห็นด้วยกับการกำหนดให้หน่วยงานต่าง ๆ ดำเนินการทบทวนกฎหมายในความรับผิดชอบ เพื่อรองรับสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องใดที่เกี่ยวข้องให้แก่คู่สมรสซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติฉบับนี้ ภายใน ๑๘๐ วัน หรือไม่

ผู้เข้าร่วมการประชุมฯ ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการกำหนดให้หน่วยงานต่าง ๆ ดำเนินการทบทวนกฎหมายในความรับผิดชอบเพื่อรองรับสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องใดที่เกี่ยวข้องให้แก่คู่สมรสซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติฉบับนี้ ภายใน ๑๘๐ วัน คิดเป็นร้อยละ ๘๘

๓.๑๑ ท่านเห็นด้วยกับการกำหนดให้นายกรัฐมนตรีเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติฉบับนี้หรือไม่

ผู้เข้าร่วมการประชุมฯ ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการกำหนดให้นายกรัฐมนตรีเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ คิดเป็นร้อยละ ๙๐

๔. การรับฟังความคิดเห็นกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

กระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพจัดการประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อ ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ...) พ.ศ. .... (สมรสเท่าเทียม) เมื่อวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๖ ณ ห้อง ๑๐-๑๑ อาคารกระทรวงยุติธรรม โดยมีผู้แทนจากส่วนราชการต่าง ๆ เข้าร่วม อาทิ กระทรวงการคลัง กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงแรงงาน กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ สำนักงานศาลยุติธรรม สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตภาครัฐ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เป็นต้น โดยที่ประชุมมีมติเห็นชอบต่อร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (สมรสเท่าเทียม) โดยเห็นว่าร่างกฎหมายดังกล่าว มีความสอดคล้องเหมาะสมกับบริบทของประเทศไทยในปัจจุบัน และเห็นควรเร่งดำเนินการพิจารณาร่างกฎหมายฯ ดังกล่าวโดยเร็วเพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของทุกคนอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน ทั้งนี้ ที่ประชุมได้มีข้อห่วงกังวลบางประการสรุปได้ดังนี้

๔.๑ ประเด็นเรื่องอายุขั้นต่ำของการสมรส

ผู้แทนจากกรมกิจการเด็กและสถาบันครอบครัว สำนักงานอัยการสูงสุด และสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เสนอแนะให้ดำเนินการเพิ่มเกณฑ์อายุขั้นต่ำของการสมรส รวมทั้งการหมั้นจากเดิมที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กำหนดไว้ที่ ๑๗ ปีบริบูรณ์ เป็น ๑๘ ปีบริบูรณ์ เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล โดยเฉพาะอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child: CRC) นอกจากนี้ ผู้แทนจากกรมกิจการเด็กและเยาวชนยังได้เสนอให้ตัดวรรคท้ายของ มาตรา ๑๔๔๘ ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่ให้อำนาจศาลอนุญาตให้ทำการสมรสก่อนอายุ ๑๗ ปีบริบูรณ์ได้ หากมีเหตุอันควร เพื่อยกระดับการคุ้มครองเด็กและเยาวชน

๔.๒ ประเด็นเรื่องกรอบระยะเวลาตามมาตรา ๖๗ แห่งร่างพระราชบัญญัติฯ

ผู้แทนจากกรมสรรพากร และกรมบัญชีกลาง แสดงข้อห่วงกังวลในประเด็น กรอบระยะเวลาที่ร่างพระราชบัญญัติฯ กำหนดให้หน่วยงานต่าง ๆ เร่งทบทวนกฎหมายที่อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบที่กำหนดสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องใดที่เกี่ยวข้องให้แก่สามี ภริยา สามีภริยา หรือคู่สมรส พร้อมเสนอต่อคณะรัฐมนตรีภายใน ๑๘๐ วัน ตามร่างมาตรา ๖๗ แห่งร่างพระราชบัญญัติฯ โดยเห็นว่า การทบทวนและแก้ไขกฎหมายต่าง ๆ จะต้องพิจารณาผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นอย่างรอบด้านและครบถ้วน โดยเฉพาะกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเงินการคลัง ที่มีกฎหมายลำดับรอง และรายละเอียดค่อนข้างเยอะ ดังนั้น กำหนดระยะเวลา ๑๘๐ จึงน้อยเกินไปอย่างมาก และคาดว่าหน่วยงานต่าง ๆ อาจไม่สามารถดำเนินการได้ทันภายในกำหนดระยะเวลา หากเป็นไปได้ควรที่จะเพิ่มกำหนดระยะเวลาดังกล่าวให้เหมาะสมและเป็นไปได้ในทางปฏิบัติจะได้ไม่ก่อให้เกิดภาระต่อทางราชการมากเกินไป

๔.๓ ประเด็นเรื่องการจัดสรรสวัสดิการและทรัพยากรเพื่อรองรับคู่สมรสไม่จำกัดเพศ

ถึงแม้ว่าผู้แทนกรมสรรพากร และกรมบัญชีกลาง จะไม่ขัดข้องในหลักการของร่างพระราชบัญญัติฯ แต่ทั้งสองหน่วยงานได้แสดงข้อห่วงกังวลเกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากรและสวัสดิการเพื่อให้ครอบคลุมคู่สมรสที่ไม่จำกัดเพศ โดยเฉพาะบรรดาสหิทธิประโยชน์ทั้งหลายที่พึงได้ตามบรรดากฎหมายบำเหน็จบำนาญข้าราชการที่อาจก่อให้เกิดภาระด้านงบประมาณของรัฐ รวมทั้งการจัดเก็บภาษีและการคำนวณฐานภาษีที่อาจจะลดน้อยลงเพราะมีผู้เข้าเกณฑ์ได้รับการลดหย่อนภาษีมากขึ้น เป็นต้น นอกจากนี้ ผู้แทนสำนักงานประกันสังคมก็ได้หยิบยกประเด็นในทำนองเดียวกันว่า

ร่างพระราชบัญญัติฯ ฉบับนี้อาจก่อให้เกิดภาวะแก่งก่งทุนประกันสังคมมากขึ้น แต่ก็ยินดีที่จะดำเนินการปรับปรุงหลักเกณฑ์ต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับร่างกฎหมายฯ ฉบับนี้ เพราะเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องจัดสรรทรัพยากรและสวัสดิการต่าง ๆ ให้กับประชาชนทุกคนโดยไม่เลือกปฏิบัติ

๔.๔ ประเด็นความละเอียดอ่อนทางด้านศาสนา

ผู้แทนกรมการศาสนา ได้แสดงความห่วงกังวลเกี่ยวกับการไม่เห็นด้วยต่อร่างพระราชบัญญัติฯ ของศาสนาอิสลาม และศาสนาคริสต์ ที่เห็นว่า การรับรองสิทธิในการก่อตั้งครอบครัวของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ เป็นเรื่องที่ขัดต่อหลักคำสอนของศาสนา ดังนั้น จึงเสนอแนะให้คุ้มครองผู้นำทางศาสนาที่อาจปฏิเสธการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาให้แก่คู่รักเพศเดียวกันตามหลักความเชื่อทางศาสนาด้วย

๔.๕ ประเด็นการสร้างความตระหนักรู้ในแก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด ได้แสดงข้อห่วงกังวลถึงความเป็นไปได้ที่ เจ้าหน้าที่ของรัฐ อาจปฏิเสธการจดทะเบียนสมรสให้แก่คู่รักเพศเดียวกันเมื่อร่างพระราชบัญญัติฯ ฉบับนี้มีผลบังคับใช้แล้ว ด้วยเหตุของอคติส่วนบุคคล เป็นต้น ภาครัฐจึงอาจพิจารณาความเป็นไปได้ที่จะจัดให้มีบทบัญญัติกำหนดโทษกรณีเจ้าหน้าที่รัฐปฏิเสธการจดทะเบียนสมรสโดยไม่มีเหตุอันควรไว้ด้วย โดยอ้างอิงแนวทางของประเทศฝรั่งเศสที่กำหนดโทษปรับและจำคุก หากเกิดกรณีฯ ดังกล่าวขึ้น เป็นต้น ในทำนองเดียวกัน ผู้แทนกรมการกงสุล และกรมการปกครอง เห็นว่า หากร่างพระราชบัญญัติฯ มีผลใช้บังคับ ภาครัฐควรเร่งปรับปรุงแนวปฏิบัติ และสร้างความตระหนักรู้ให้แก่บุคลากรของหน่วยงานโดยเฉพาะนายทะเบียน เพื่อให้การปฏิบัติเป็นไปอย่างมีเอกภาพมากที่สุด

๕. การรับฟังความคิดเห็นกับทุกภาคส่วนในกรุงเทพมหานคร (Public Forum)

กระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (สมรสเท่าเทียม) ในวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๖ ณ ห้องแกรนด์ เอบี ชั้น ๔ โรงแรมมิราเคิล แกรนด์ คอนเวนชัน กรุงเทพฯ โดยมีศาสตราจารย์กิตติคุณ วิฑิต มันทาภรณ์ อดีตผู้เชี่ยวชาญอิสระด้านการป้องกันความรุนแรงและการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศวิถี หรืออัตลักษณ์ทางเพศแห่งสหประชาชาติ คุณนรีลักษณ์ แพไชยภูมิ ผู้อำนวยการกองสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ คุณกิตตินันท์ ธรรมธัช นายกสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย คุณณภัทร ครุฑไทย ผู้แทนครอบครัวหลากหลายทางเพศ และคุณศุภณัฐ แก้วเล็ก นักวิชาการยุติธรรมชำนาญการ ร่วมเป็นผู้เสวนาในหัวข้อร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่..) พ.ศ. .... (สมรสเท่าเทียม) และการรับฟังความคิดเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติฯ และมีผู้แทนภาครัฐ ภาควิชาการ ภาคประชาสังคม และประชาชนประมาณ ๓๐๐ คน

เข้าร่วมการประชุม และแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อร่างกฎหมายฯ อย่างกว้างขวาง โดยสามารถสรุปประเด็นได้ดังนี้

๕.๑ ผู้เข้าร่วมประชุมฯ ส่วนใหญ่สนับสนุนร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (สมรสเท่าเทียม) พร้อมทั้งชื่นชมรัฐบาลและกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ในเจตนารมณ์ที่ชัดเจนและแน่วแน่ในการผลักดันกฎหมายฉบับนี้ที่จะส่งเสริมการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะสิทธิในการก่อตั้งครอบครัวซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลทุกคนอย่างเสมอภาคเท่าเทียม และไม่เลือกปฏิบัติ อีกทั้งยังยกระดับมาตรฐานและภาพลักษณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศไทยให้ทัดเทียมกับนานาอารยประเทศ ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจโดยเฉพาะในธุรกิจการท่องเที่ยว การโรงแรม การจัดเลี้ยง รวมทั้งธุรกิจจัดงานแต่งงาน (Wedding Planner) เพราะประเทศไทยจะกลายเป็นจุดหมายหลักของคู่รักเพศเดียวกันทั่วทุกมุมโลกที่จะเดินทางมาจัดงานแต่งงาน เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศที่เป็นมิตรต่อกลุ่ม LGBTQ+

๕.๒ ผู้เข้าร่วมประชุมฯ เสนอให้ภาครัฐพิจารณาผลักดันกฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศเพิ่มเติมควบคู่ไปด้วย โดยเฉพาะ ร่างพระราชบัญญัติรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพที่จะอนุญาตให้บุคคลสามารถเปลี่ยนคำนำหน้านามได้ตามอัตลักษณ์ทางเพศของตน รวมทั้งการยกเลิกกฎหมายป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี ซึ่งเป็นกฎหมายที่ก่อให้เกิดอคติและการเลือกปฏิบัติต่อพนักงานบริการ โดยเฉพาะบุคคลข้ามเพศ

๕.๓ ผู้เข้าร่วมประชุมฯ แสดงข้อห่วงกังวลเกี่ยวกับความละเอียดอ่อนทางด้านศาสนา โดยเสนอให้ภาครัฐคำนึงถึงมาตรการแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตอย่างรอบด้าน โดยเฉพาะการคุ้มครองผู้นำทางศาสนา ในการปฏิเสธการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาให้แก่คู่รักเพศเดียวกันเนื่องจากขัดต่อหลักคำสอนของศาสนาด้วย เพื่อให้ทุกความเชื่อ ทุกสิทธิและเสรีภาพได้รับการเคารพและสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสมานฉันท์ รวมทั้งเร่งสร้างความตระหนักรู้ให้แก่ทุกภาคส่วนอย่างทั่วถึง

๕.๓ ผู้เข้าร่วมการประชุมฯ ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการแก้ไขกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อรองรับประเด็นปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต โดยเฉพาะการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติว่าด้วยการขัดกันแห่งกฎหมาย พ.ศ. ๒๔๘๑ เพื่อรองรับกรณีการสมรสระหว่างคนไทยกับคนต่างชาติ รวมทั้งแนวทางการรับรองสถานะของการสมรส (Spouse) หรือคู่ชีวิต (Civil Partner) ของคู่รักเพศเดียวกันที่เป็นคนไทยด้วยกันซึ่งจดทะเบียนตามกฎหมายต่างประเทศ หรือคู่รักเพศเดียวกันที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นคนไทยที่ได้จดทะเบียนกันตามกฎหมายต่างประเทศ หรือคู่รักเพศเดียวกันที่ทั้งสองฝ่ายเป็นคนต่างชาติและได้จดทะเบียนกันตามกฎหมายของต่างประเทศ ทั้งก่อน

และหลังจากที่ร่างพระราชบัญญัติฯ ฉบับนี้มีผลใช้บังคับ อีกทั้งพิจารณาความเป็นไปได้ในการเปิดโอกาสให้คู่รักเพศเดียวกันที่เป็นคนต่างชาติทั้งสองฝ่ายจะมาจดทะเบียนสมรสตามกฎหมายไทยด้วย

๕.๔ ผู้เข้าร่วมการประชุมฯ แสดงข้อห่วงกังวลเกี่ยวกับกรอบระยะเวลาตามมาตรา ๖๗ แห่งร่างพระราชบัญญัติฯ ที่กำหนดให้หน่วยงานต่าง ๆ ดำเนินการทบทวนกฎหมายที่อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบเพื่อให้สอดคล้องกับร่างพระราชบัญญัติฯ ฉบับนี้ ภายใน ๑๘๐ วัน ซึ่งอาจเป็นไปได้ยากในทางปฏิบัติ เนื่องจากแต่ละหน่วยงานมีกฎหมายลำดับรองที่อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบเป็นจำนวนมาก และการทบทวนกฎหมายจำเป็นที่จะต้องพิจารณาถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นอย่างละเอียดและรอบคอบ ดังนั้น จึงควรปรับเพิ่มกรอบระยะเวลาให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

๕.๕ ผู้เข้าร่วมการประชุมฯ แสดงข้อห่วงกังวลประเด็นช่องว่างของระยะเวลาระหว่างที่กฎหมายมีผลบังคับใช้กับการที่หน่วยงานจะต้องไปแก้ไขกฎหมายภายใต้ความรับผิดชอบเพื่อรองรับสิทธิตามร่างพระราชบัญญัติฯ ฉบับนี้ ซึ่งในช่วงระยะเวลาดังกล่าว ประชาชนโดยเฉพาะคู่รักเพศเดียวกันมีสิทธิต่าง ๆ ตามร่างกฎหมายฯ ฉบับนี้เรียบร้อยแล้ว แต่อาจจะไม่สามารถใช้สิทธิต่าง ๆ ได้เนื่องจากกฎหมายอื่นยังอยู่ระหว่างการปรับปรุงแก้ไข เช่นนี้ หน่วยงานภาครัฐอาจเสี่ยงกับการถูกฟ้องร้องดำเนินคดีและทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติได้ จึงเสนอแนวทางการยกเว้นกฎหมายที่อาจทำให้หน่วยงานต่าง ๆ ไม่ต้องไปดำเนินการทบทวนกฎหมายภายใต้ความรับผิดชอบ และทำให้คู่สมรสตามความหมายของร่างพระราชบัญญัติฯ ฉบับนี้ได้รับการคุ้มครองและรับรองสิทธิตามกฎหมายอื่น ๆ โดยอัตโนมัติ โดยให้เทียบเคียงกับแนวทางการยกเว้นร่างพระราชบัญญัติการปรับเป็นพินัย พ.ศ. ๒๕๖๕ ที่จัดทำบัญชีรายชื่อกฎหมายที่เกี่ยวข้องเป็นบัญชีแนบท้ายร่างพระราชบัญญัติฯ เป็นต้น ซึ่งในแนวทางดังกล่าว หากแก้ไขร่างมาตรา ๖๗ ของร่างพระราชบัญญัติฯ ฉบับนี้ให้ใช้คำว่า “คู่สมรส” แทนที่ “สามีภริยา” ในกฎหมายอื่นก็จะทำให้ไม่ต้องไปแก้ไขกฎหมายอื่นอีก และในทางปฏิบัติ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็จะสามารถนำเอาร่างพระราชบัญญัตินี้ไปใช้บังคับควบคู่กับกฎหมายที่อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบเพื่อรับรองและคุ้มครองสิทธิของคู่รักทุกเพศได้เลยทันที

๕.๖ ผู้เข้าร่วมการประชุมฯ กังวลถึงความไม่ชัดเจนของถ้อยคำในทางกฎหมายที่ปรากฏในบางมาตรา ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาในการตีความได้ เช่น การกระทำหรือยอมรับการกระทำของผู้อื่นเพื่อสนองความใคร่ของตนหรือของผู้อื่น ซึ่งเป็นเหตุฟ้องหย่า เป็นต้น

๕.๗ ผู้เข้าร่วมการประชุมฯ เสนอให้ดำเนินการยกเลิกเหตุฟ้องหย่าตามร่างมาตรา ๑๕๑๖ (๙) ของร่างพระราชบัญญัติฯ ที่กำหนดให้ คู่สมรสสามารถฟ้องหย่าได้ หากคู่สมรสอีกฝ่ายเป็นโรคติดต่อร้ายแรง และโรคนี้อาจจะร้ายแรงหรือไม่มีทางที่จะหายได้ โดยเห็นว่า อนุมาตราฯ ดังกล่าวเป็นการตีตราและเลือกปฏิบัติต่อกลุ่มผู้ติดเชื้อ HIV ซึ่งปัจจุบันได้มีวิทยาการทางการแพทย์ที่ทำให้สามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุขแล้ว

๕.๘ ผู้เข้าร่วมการประชุมฯ เห็นว่า ควรปรับเพิ่มอายุขั้นต่ำของการสมรสจากปัจจุบันที่กำหนดไว้ที่ ๑๗ ปีบริบูรณ์ เป็น ๑๘ ปีบริบูรณ์เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากลโดยเฉพาะอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก หรือ ๒๐ ปีบริบูรณ์ โดยเทียบเคียงกรณีการบรรลุนิติภาวะ เพื่อให้บุคคลมีวุฒิภาวะเพียงพอที่จะตัดสินใจในการใช้ชีวิต

๕.๙ ผู้เข้าร่วมการประชุมฯ เห็นว่า คู่สมรสทุกเพศควรได้รับการคุ้มครองและรับรองสิทธิทุกอย่างเท่าเทียมกับคู่รักต่างเพศทุกประการ โดยเฉพาะเรื่องสวัสดิการของรัฐ สวัสดิการของข้าราชการ หรือสิทธิในการเซ็นยินยอมรักษาพยาบาล เป็นต้น

จัดทำโดย

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

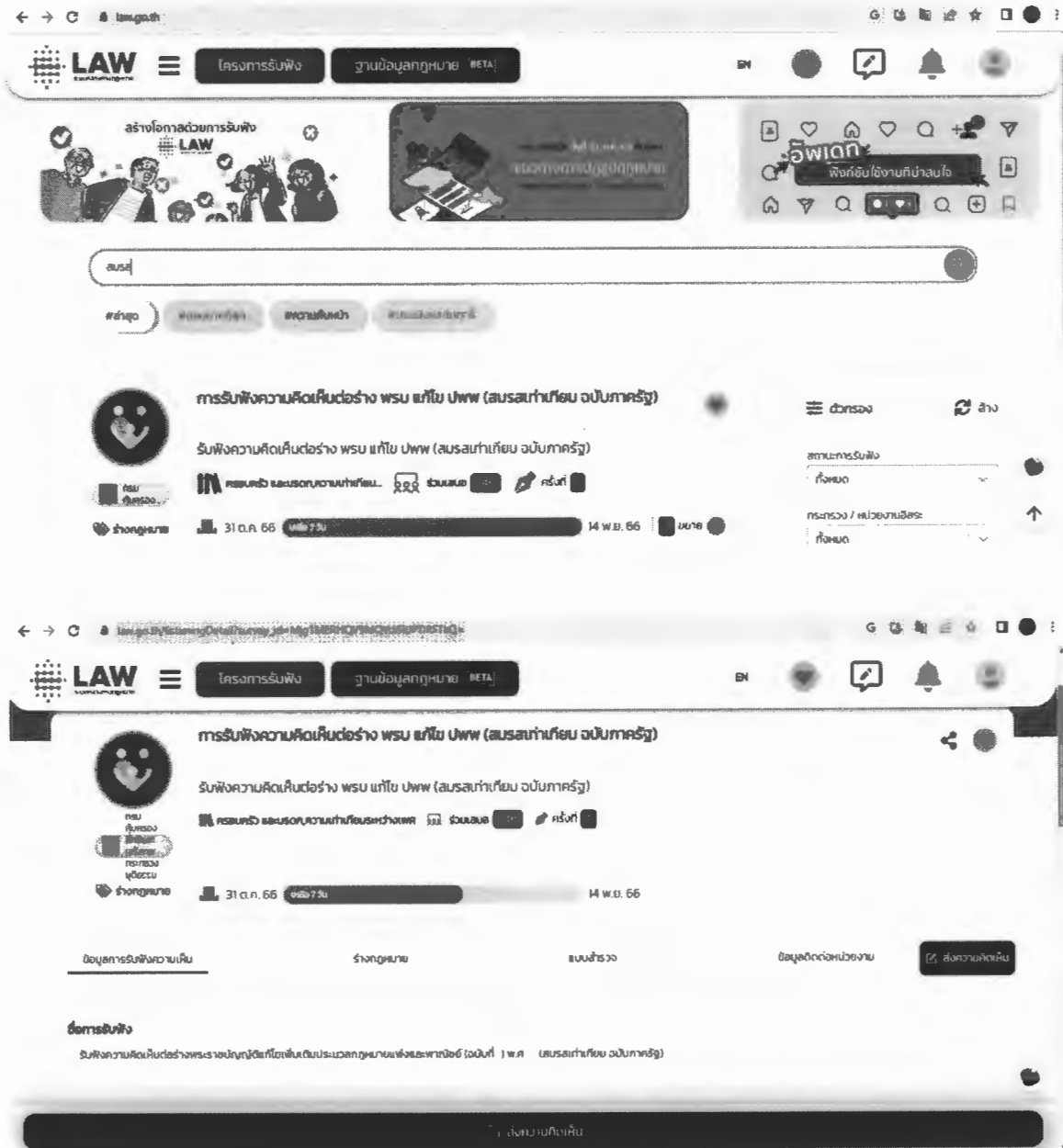
กองสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ

นริลักษณ์/ฉัตรารัตน์/ศุภณัฐา

โทร ๐๘ ๒๑๖๑ ๔๖๒๕

**หลักการรับฟังความคิดเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม
ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (สมรสเท่าเทียม)**

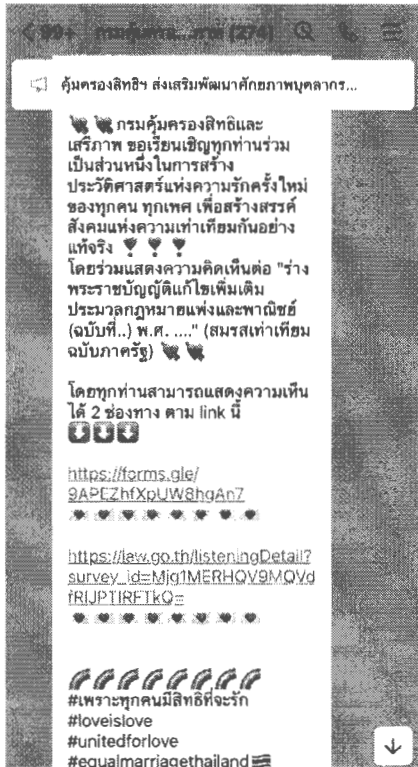
๑) การรับฟังความคิดเห็นบนเว็บไซต์ law.go.th

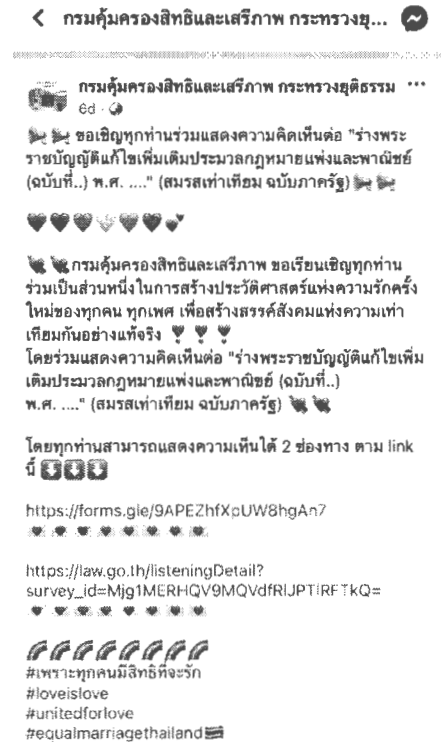
๒) หลักฐานการรับฟังความคิดเห็นผ่าน Google Form บนเว็บไซต์กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

๓) หลักฐานการประชาสัมพันธ์การรับฟังความคิดเห็นผ่านช่องทางต่าง ๆ

การประชาสัมพันธ์ช่องทางการรับฟังความคิดเห็นผ่านกลุ่มต่าง ๆ บนแอปพลิเคชันไลน์

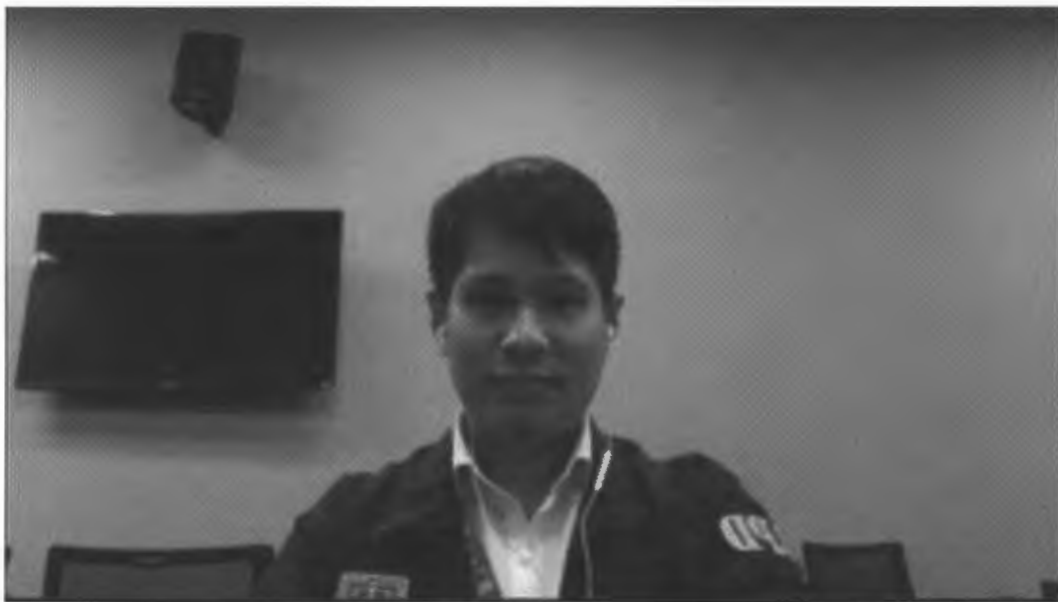

การประชาสัมพันธ์ช่องทางการรับฟังความคิดเห็นผ่าน Facebook กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

๔) หลักฐานการรับฟังความคิดเห็นร่วมกับผู้นำกลุ่มศาสนา

กระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ จัดการประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่...) พ.ศ. .... (สมรสเท่าเทียม) ฉบับภาครัฐ ครั้งที่ ๑ (กลุ่มศาสนา) เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๖ ระหว่างเวลา ๐๙.๓๐ น. - ๑๒.๐๐ น. ผ่านระบบแอปพลิเคชัน Cisco Webex Meeting ผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วยผู้แทนจากศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ และศาสนาอิสลาม

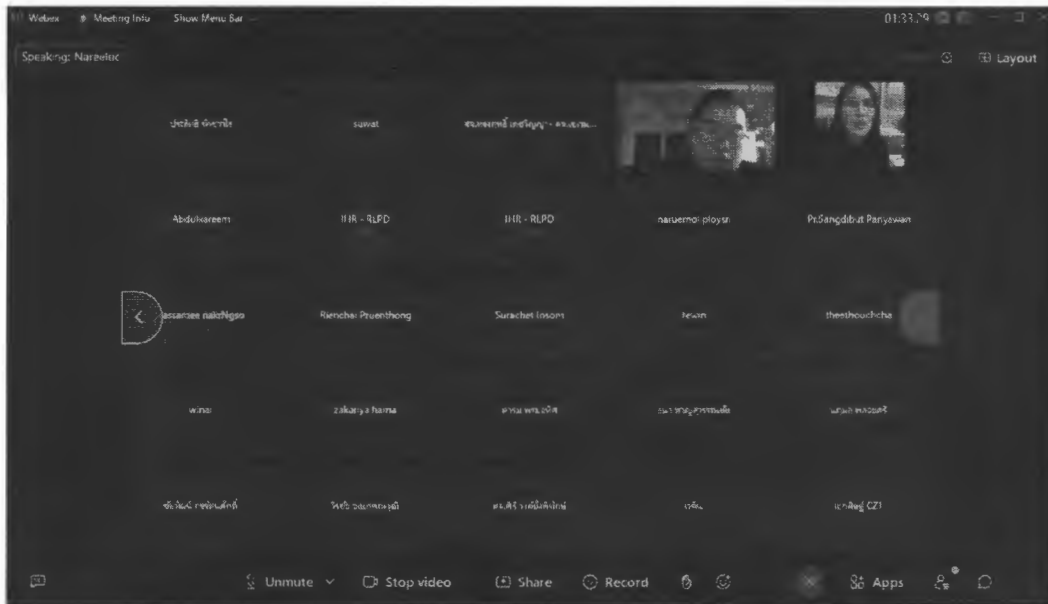
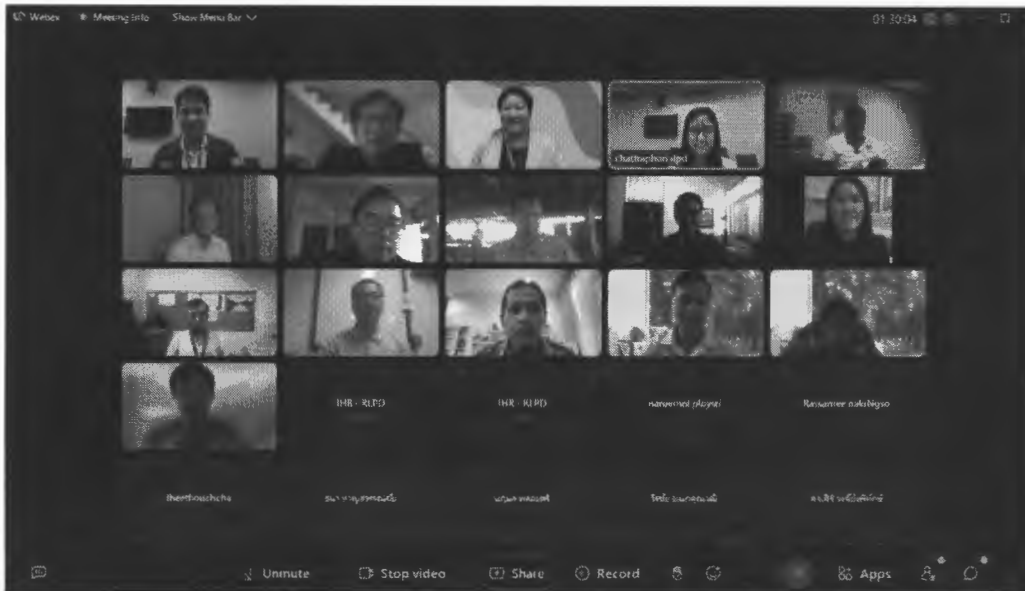

๕) หลักฐานการรับฟังความคิดเห็นในทุกภูมิภาคทั่วประเทศ

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพได้จัดการประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่...) พ.ศ. .... (สมรสเท่าเทียม) ฉบับภาครัฐ ร่วมกับผู้แทนจากภาคส่วนต่างๆ ในทุกภูมิภาคทั่วประเทศ ผ่านระบบการประชุมทางจอภาพ Video Conference ผ่านแอปพลิเคชัน Cisco Webex Meeting โดยมีรายละเอียดการดำเนินการดังนี้

๕.๑ การประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นฯ ร่วมกับผู้แทนภาคส่วนต่าง ๆ จากภาคใต้ ในวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๖ ตั้งแต่เวลา ๑๓.๓๐ - ๑๖.๐๐ น.

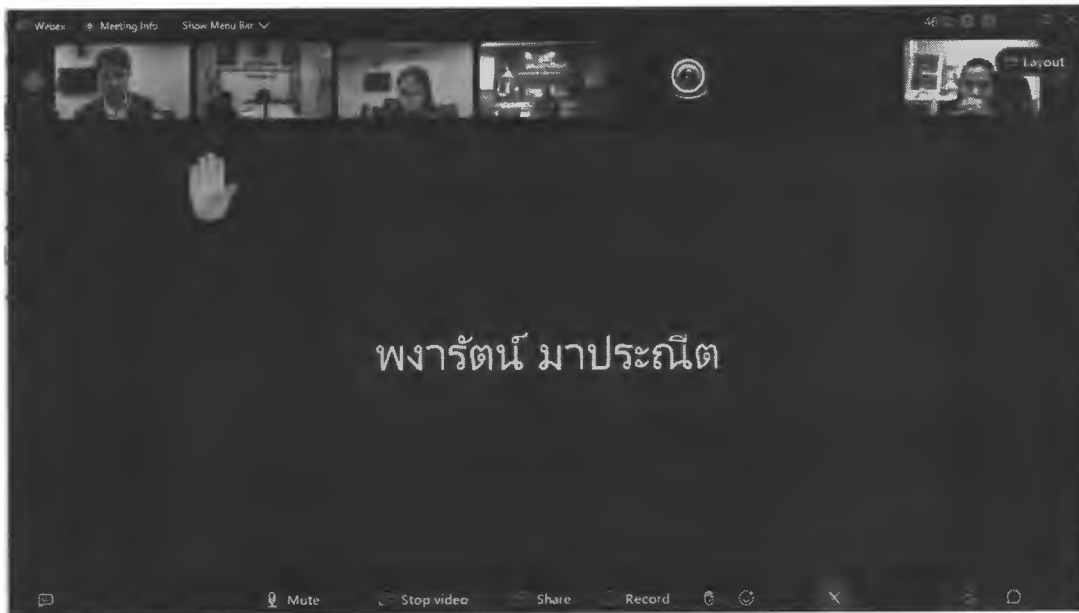

(๑๐๓)

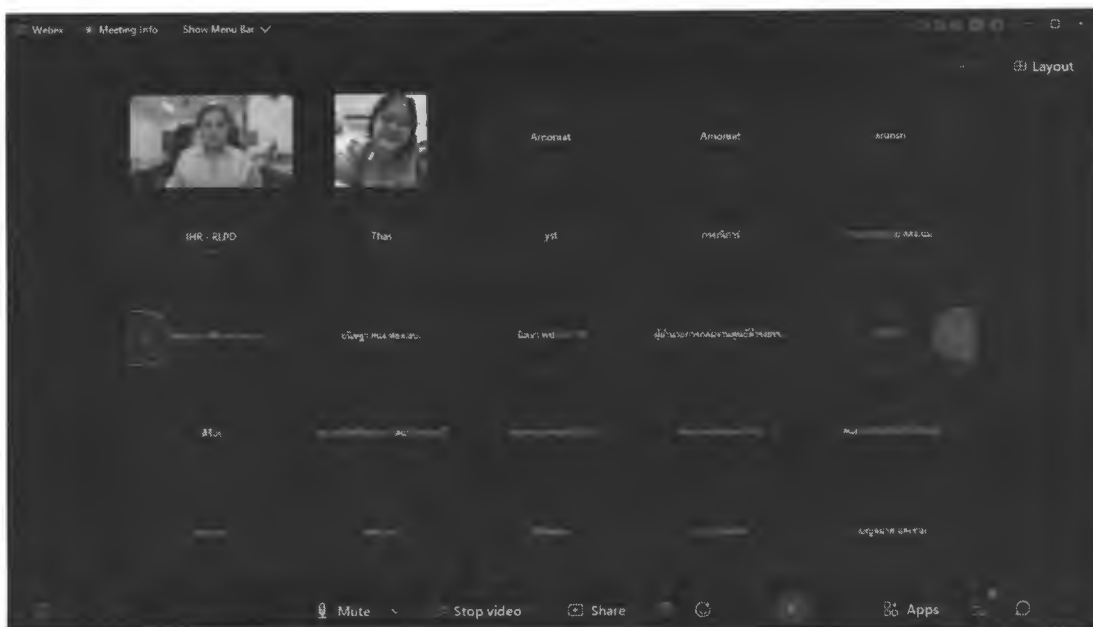
๕.๒ การประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นฯ ร่วมกับผู้แทนภาคส่วนต่าง ๆ จากภาคตะวันออก
ภาคกลาง และภาคตะวันตกในวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๖ ระหว่างเวลา ๑๓.๐๐ น. - ๑๕.๓๐ น.

(๑๐๖)

๕.๓ การประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นฯ ร่วมกับผู้แทนภาคส่วนต่าง ๆ จากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ในวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๖ ระหว่างเวลา ๐๙.๓๐ น. - ๑๒.๐๐ น.

๕.๔ การประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นฯ ร่วมกับผู้แทนภาคส่วนต่าง ๆ จากภาคเหนือ ในวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๖ ระหว่างเวลา ๑๓.๓๐ - ๑๖.๐๐ น.

๖) การรับฟังความคิดเห็นกับทุกภาคส่วนในกรุงเทพมหานคร (Public Forum)

กระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (สมรสเท่าเทียม) ในวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๖ ณ ห้องแกรนด์ เอบี ชั้น ๔ โรงแรมมิราเคิล แกรนด์ คอนเวนชั่น กรุงเทพฯ

(๑๑๖)

๗) การรับฟังความคิดเห็นร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

กระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพจัดการประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (สมรสเท่าเทียม) เมื่อวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๖ ณ ห้อง ๑๐-๐๑ อาคารกระทรวงยุติธรรม โดยมีผู้แทนจากส่วนราชการต่าง ๆ เข้าร่วม

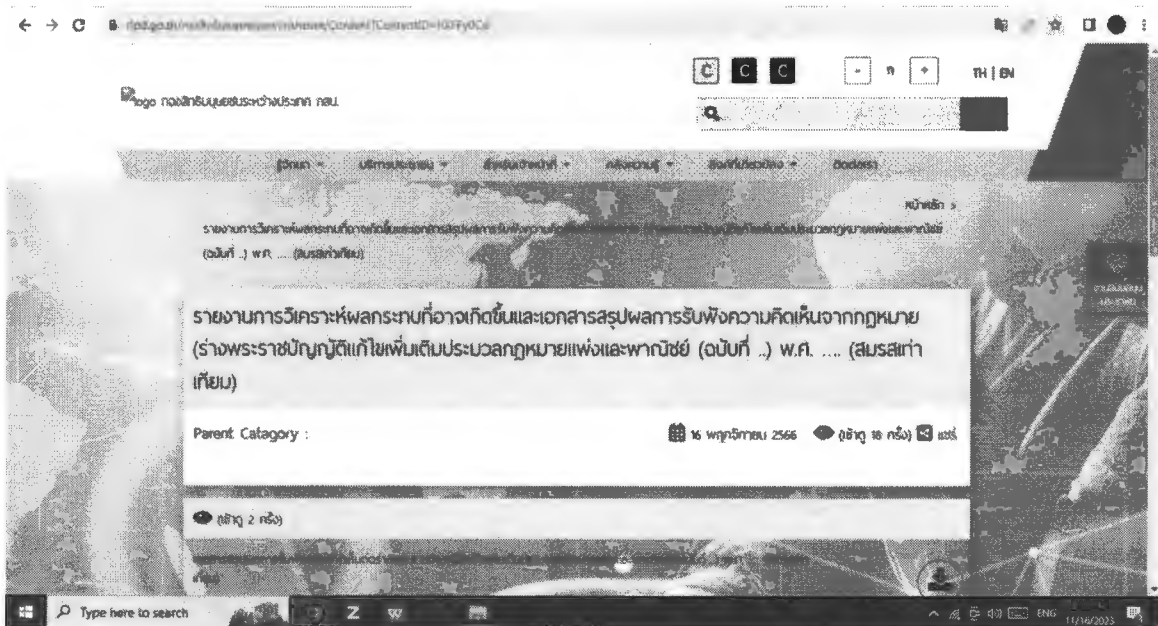
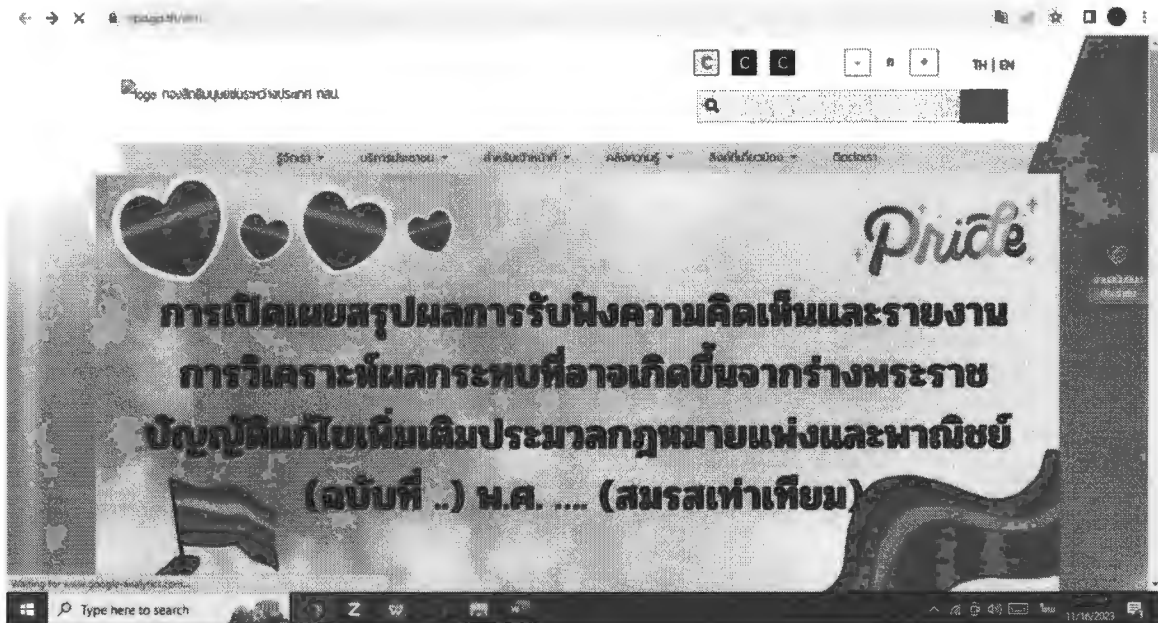

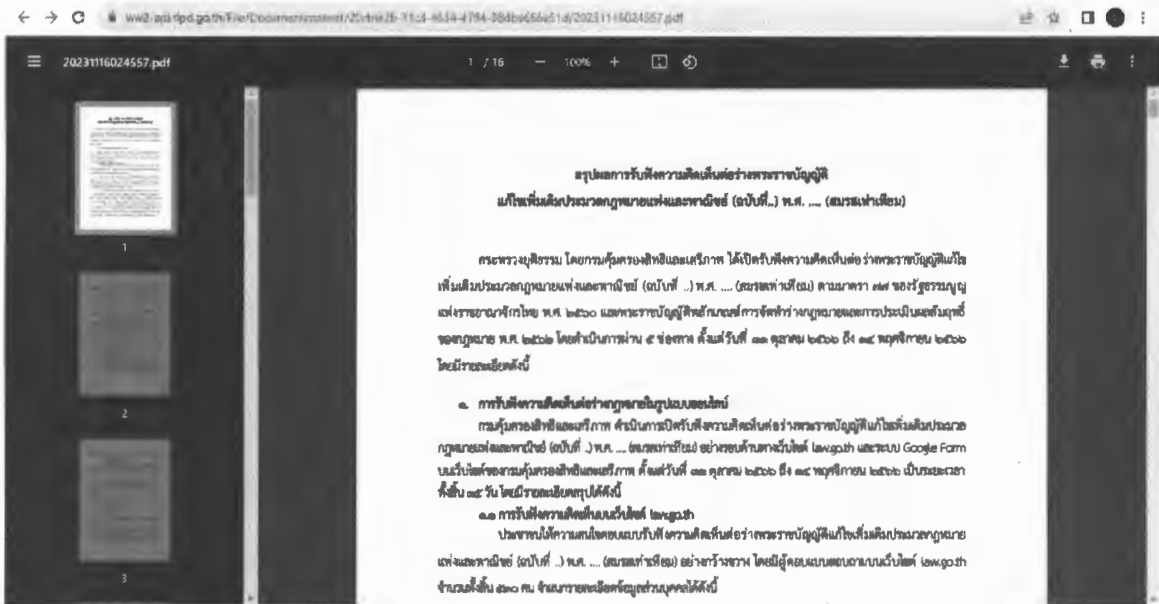

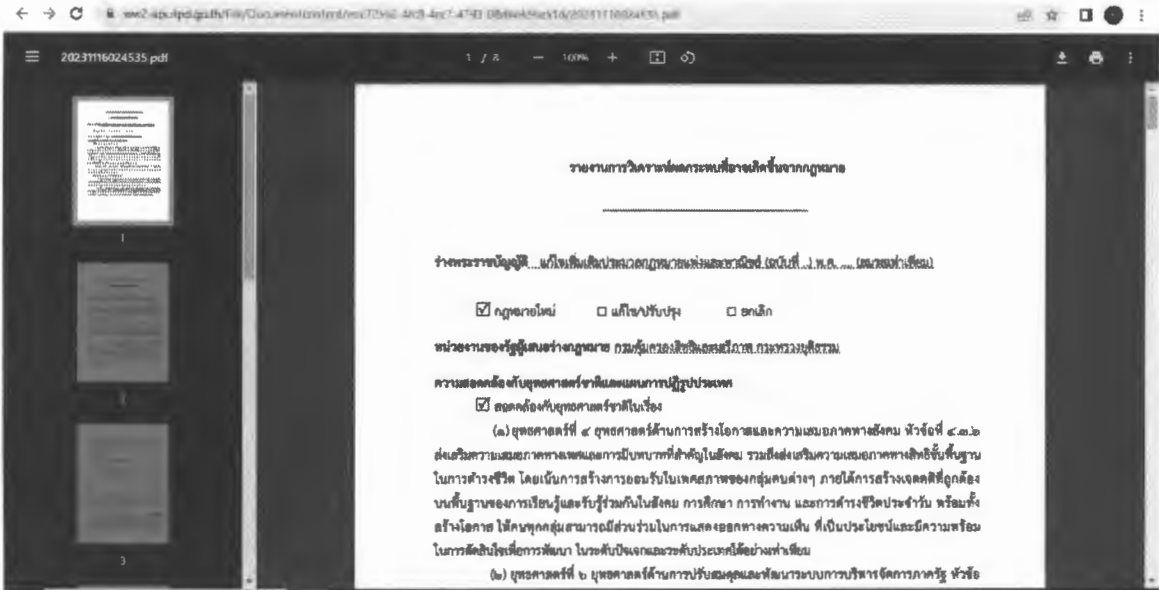

**หลักฐานการเปิดเผยสรุปผลการรับฟังความคิดเห็น
และรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม
ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (สมรสเท่าเทียม)**

QR Code ประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ
แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
(สมรสเท่าเทียม)
กระทรวงยุติธรรม

รายงานผลการรับฟังความคิดเห็น
และการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างกฎหมาย

**ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย
แพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....**

(นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร)

โดย

คณะกรรมการขับเคลื่อนการรับฟังความคิดเห็นและวิเคราะห์ผลกระทบ
ที่อาจเกิดขึ้นจากร่างกฎหมายไปสู่ภาคประชาชน
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

บทสรุป

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ที่เสนอโดยนายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กับคณะ ได้มีการเสนอร่างพระราชบัญญัติในทำนองเดียวกันมาแล้วของสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕ จำนวน ๒ ฉบับ คือ ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ ซึ่งที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕ ได้รับหลักการร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ) เป็นผู้เสนอทั้ง ๒ ฉบับ และได้มีการบรรจุระเบียบวาระการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕ เพื่อพิจารณาในวาระที่สองต่อไป ในกรณีที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรให้คณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... ไปพร้อมกันด้วย ทั้งนี้ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวเป็นร่างพระราชบัญญัติที่รัฐสภายังมิได้ให้ความเห็นชอบจึงทำให้ตกไป เนื่องจากการยุบสภาผู้แทนราษฎร

ส่วนการรับฟังความคิดเห็น สรุปได้ดังนี้

๑. การกำหนดให้บุคคลเพศเดียวกันสามารถหมั้นและสมรสกันได้ตามกฎหมาย เพื่อให้กลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศมีสิทธิเท่าเทียมกันโดยไม่เลือกปฏิบัติไม่ว่าจะเป็นเพศใดก็ตาม จึงควรมีสหิทธิหมั้นและสมรสกันที่ถูกต้องตามกฎหมาย รวมทั้งใช้ชีวิตคู่กันได้เหมือนคู่สมรสชายหญิง และเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ และตามหลักสิทธิมนุษยชนทุกคนที่ควรจะมีสิทธิเลือกที่จะรักและใช้ชีวิตร่วมกันโดยไม่นำเพศมาแบ่งแยก และสอดคล้องกับความเป็นจริง รวมทั้งเป็นการปรับให้กฎหมายมีความทันสมัยเข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน

๒. การกำหนดให้บุคคลสามารถสมรสได้เมื่ออายุสิบแปดปีบริบูรณ์ ถือว่าบุคคลนั้นมีวุฒิภาวะและเหมาะสมแล้ว รวมทั้งมีความคิด มีความรับผิดชอบ และสามารถตัดสินใจได้อย่างรอบด้าน แต่อย่างไรก็ตาม การกำหนดให้บุคคลสามารถสมรสได้เมื่ออายุสิบแปดปีบริบูรณ์ ควรจะปรับอายุการสมรสได้ต้องอายุยี่สิบปีบริบูรณ์ซึ่งบรรลุนิติภาวะที่จะถือว่าวุฒิภาวะในด้านต่าง ๆ แล้ว และจะไม่ถูกชักจูงหรือถูกบังคับได้

๓. การบัญญัติ โดยใช้คำว่า “คู่สมรส” แทนคำว่า “สามีและภรรยา” ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เพื่อให้คำว่า “คู่สมรส” ครอบคลุมกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ ความเสมอภาค และเท่าเทียมในสังคมโดยไม่แบ่งแยก ซึ่งคำว่า “สามีและภรรยา” เป็นคำระบุคำนำหน้านามที่ผูกอยู่กับเพศสภาพตามเพศกำเนิดเท่านั้น แต่เมื่อนำมาใช้กับผู้มีความหลากหลายทางเพศถือว่าการกีดกันหรือแสดงการปฏิเสธการยอมรับบุคคลที่ไม่เป็นไปตามเพศสภาพตามเพศกำเนิด

๔. การบัญญัติให้คู่สมรสเพศเดียวกันซึ่งจดทะเบียนสมรสโดยชอบด้วยกฎหมายมีสิทธิ หน้าที่ และจัดการทรัพย์สินและหนี้สินร่วมกันตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ทำให้คู่สมรสเพศเดียวกันได้รับการยอมรับและสามารถทำนิติกรรมต่าง ๆ ดังกล่าวเหมือนกับคู่สมรสชายหญิงที่สามารถกระทำได้นอกจากนี้ คู่สมรสเพศเดียวกันมีสิทธิจัดการทรัพย์สินที่ทำมาหาได้ร่วมกันหรือดูแลผลประโยชน์จากทรัพย์สินนั้นได้ด้วยตลอดจนหนี้สินร่วมกันของคู่สมรสเพศเดียวกันซึ่งจดทะเบียนสมรสโดยชอบด้วยกฎหมาย

ข

๕ การบัญญัติให้คู่สมรสเพศเดียวกันซึ่งจดทะเบียนสมรสโดยชอบด้วยกฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มีสิทธิและหน้าที่เช่นเดียวกันกับสามีภริยา หรือสามี หรือภริยา หรือคู่สมรส ที่มีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายอื่น เพื่อให้คู่สมรสเพศเดียวกันได้รับสิทธิอย่างเดียวกันกับคู่สมรสชายหญิงทุกประการ เช่น การรักษาพยาบาล การศึกษา ภาษี เป็นต้น

๖. การกำหนดให้คู่สมรสเพศเดียวกันที่ชอบด้วยกฎหมาย หรือคู่สมรสที่ร้างกัน หรือแยกกันอยู่ โดยยังมีได้หย่าขาดจากกันตามกฎหมายเป็นทายาทโดยธรรม มีสิทธิในการรับมรดกของคู่สมรสอีกฝ่ายที่เสียชีวิต เพื่อให้มีสิทธิในการรับมรดกไม่ว่าจะเป็นทรัพย์สินที่ทำมาหาได้ร่วมกันและมรดกของคู่สมรสเพศเดียวกันที่ชอบด้วยกฎหมายในฐานะทายาทโดยธรรม รวมทั้งเพื่อรักษาผลประโยชน์ของคู่สมรสและทายาทเช่นเดียวกันกับคู่สมรสชายหญิงทุกประการ อีกทั้งเพื่อมิให้มีการฟ้องร้องที่ไม่เป็นธรรมจากญาติของผู้เสียชีวิตซึ่งเป็นคู่สมรสเพศเดียวกัน

๗. การกำหนดให้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ตามกฎหมายว่าด้วยหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ดำเนินการทบทวนกฎหมายในความรับผิดชอบที่กำหนดสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับสามี ภริยา สามีภริยา หรือ คู่สมรส เพื่อรองรับสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องให้แก่คู่สมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ โดยต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับเพศสภาพของคู่สมรส เพื่อให้กฎหมายที่มีการเปลี่ยนแปลงได้ปรับให้เข้ากับบริบทต่อสังคมในทุกมิติและเป็นปัจจุบัน รวมทั้งเพื่อลดการเลือกปฏิบัติทางกฎหมายในอนาคต อีกทั้งสามารถทราบผลได้ว่าตรงตามวัตถุประสงค์และเกิดผลเสียหรือไม่อย่างไรที่จะนำแก้ไขเพิ่มเติมและปรับปรุงต่อไป

๘. การกำหนดการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย และความสัมพันธ์ของชาย หญิง หรือบุคคลสองคนซึ่งเป็นเพศเดียวกัน นอกจากการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ตามข้อ ๑ - ข้อ ๙ ตามบรรพ ๕ ครอบคลุม และ บรรพ ๖ มรดกแล้ว ก็ให้สามารถกระทำได้ เพื่อให้ปรับกฎหมายให้สอดคล้องกันและทบทวนปรับแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้เหมาะสมกับยุคสมัย และสร้างความเท่าเทียมกันในสังคม ซึ่งจะส่งผลดีต่อการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า รวมทั้งเพื่อสร้างความเท่าเทียมกับคู่สมรสชายหญิงอย่างรอบด้าน และลดการเลือกปฏิบัติในสังคม

๙. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เช่น สาระสำคัญในการแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เดิมในบรรพ ๕ ลักษณะ ๑ หมวด ๑ ถึงหมวด ๖ แต่ไม่ได้มีการแก้ไขในลักษณะ ๒ บิดามารดากับบุตร ซึ่งอาจจะต้องมีการแก้ไขในลักษณะดังกล่าว เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขในครั้งนี้ เช่น ในกรณีที่คู่สมรสฝ่ายหนึ่งมีบุตรโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ นอกจากนี้ด้านศาสนาที่มีหลักคำสอนหรือความเชื่อที่แตกต่างกัน โดยศาสนาอิสลามและศาสนาคริสต์ยังคงไม่ยอมรับการสมรสของคู่สมรสเพศเดียวกัน

สารบัญ

	หน้า
บทสรุป	ก
สารบัญ	ค
ส่วนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานของร่างพระราชบัญญัติ	๑-๑
๑. ชื่อร่างพระราชบัญญัติ	๑-๑
๒. หลักการและเหตุผล	๑-๑
๓. ผู้เสนอร่างพระราชบัญญัติ	๑-๒
ส่วนที่ ๒ การรับฟังความคิดเห็นและสรุปผลการรับฟังความคิดเห็น	๒-๑
๑. ข้อมูลประกอบการรับฟังความคิดเห็น	๒-๑
๒. ตารางเปรียบเทียบร่างพระราชบัญญัติ	๒-๔
๓. ผู้เกี่ยวข้องที่ได้รับหรืออาจได้รับผลกระทบจากร่างพระราชบัญญัติ	๒-๒๗
๔. ประเด็นการรับฟังความคิดเห็น	๒-๒๗
๕. ระยะเวลาและวิธีการการรับฟังความคิดเห็น	๒-๒๘
๖. สรุปผลการรับฟังความคิดเห็น	๒-๒๙
ส่วนที่ ๓ รายงานผลการวิเคราะห์ผลกระทบอันเกิดจากร่างพระราชบัญญัติ	๓-๑
๑. ความเป็นมา สภาพปัญหา ความจำเป็นที่จะต้องตราพระราชบัญญัติ	๓-๑
๒. ความสอดคล้องของร่างพระราชบัญญัติ	๓-๑
๓. ประโยชน์ที่ประชาชนและสังคมจะได้รับ	๓-๑
๔. ความสัมพันธ์หรือความใกล้เคียงกับกฎหมายอื่น	๓-๒
๕. ผลกระทบโดยรวมที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย	๓-๒
๖. ผลกระทบของร่างกฎหมายที่อาจส่งผลให้เกิดการทุจริต (CORRUPTION)	๓-๓
๗. การกำหนดให้มีระบบอนุญาตอนุมัติหรือการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่	๓-๓
๘. การกำหนดให้มีระบบคณะกรรมการ	๓-๓
๙. บทกำหนดโทษ	๓-๓
ส่วนที่ ๔ การเปิดเผยรายงานผลการรับฟังความคิดเห็นและรายงานผลการวิเคราะห์ผลกระทบอันเกิดจากร่างพระราชบัญญัติ	๔-๑

สารบัญ (ต่อ)

ภาคผนวก

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

(นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

รายงานผลการรับฟังความคิดเห็นและรายงานผลการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) ของคณะกรรมการรับฟังความคิดเห็นและวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือผู้มีสิทธิเลือกตั้งสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

รายงานผลการรับฟังความคิดเห็น
และรายงานผลการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างพระราชบัญญัติ

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานของร่างพระราชบัญญัติ

๑. ชื่อร่างพระราชบัญญัติ “ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....”

กฎหมายใหม่

แก้ไขเพิ่มเติม

ยกเลิก

๒. หลักการและเหตุผล

๒.๑ หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังต่อไปนี้

๑. ให้ ชาย หญิง หรือบุคคลสองคนซึ่งเป็นเพศเดียวกัน สามารถหมั้น สมรสกันได้ตามกฎหมาย เป็นคู่หมั้น คู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมาย โดยแก้ไขเพิ่มเติมบรรพ ๕ ลักษณะ ๑ หมวด ๑ และหมวด ๒ (มาตรา ๑๔๓๕ มาตรา ๑๔๓๗ มาตรา ๑๔๓๙ มาตรา ๑๔๔๐ มาตรา ๑๔๔๑ มาตรา ๑๔๔๒ มาตรา ๑๔๔๓ มาตรา ๑๔๔๕ มาตรา ๑๔๔๖ มาตรา ๑๔๔๗/๑ มาตรา ๑๔๔๘ มาตรา ๑๔๔๙ มาตรา ๑๔๕๐ มาตรา ๑๔๕๒ มาตรา ๑๔๕๘ และมาตรา ๑๔๖๐)

๒. หมวด ๓ ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยา โดยแก้ไขเพิ่มเติมหมวด ๓ ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขเพิ่มเติม และยังคงกำหนดให้ตัดคำว่า สามีและภริยา และให้เพิ่มคำว่า “คู่สมรส” ในบรรพ ๑ หลักทั่วไป ลักษณะ ๒ บุคคล ส่วนที่ ๓ ภูมิภาค (มาตรา ๔๓) และลักษณะ ๖ อายุความ หมวด ๑ บทเปิดเสร็จทั่วไป (มาตรา ๑๙๓/๒๒) เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขในหมวดนี้

๓. หมวด ๓ ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยา โดยแก้ไขเพิ่มเติมเป็นหมวด ๓ ความสัมพันธ์ ระหว่างคู่สมรส เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขเพิ่มเติม และกำหนดให้ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสซึ่งบุคคลสองคนสมรสกัน ให้มีสิทธิหน้าที่และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย โดยแก้ไขเพิ่มเติมบรรพ ๕ ลักษณะ ๑ หมวด ๓ (มาตรา ๑๔๖๑ มาตรา ๑๔๖๒ และมาตรา ๑๔๖๓)

๔. หมวด ๔ ทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา โดยแก้ไขเพิ่มเติมเป็นหมวด ๔ ทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขเพิ่มเติม

๕. สิทธิและหน้าที่ของคู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมายจัดการทรัพย์สินและหนี้สินร่วมกัน โดยแก้ไข เพิ่มเติมบรรพ ๕ ลักษณะ ๑ หมวด ๔ (มาตรา ๑๔๖๕ มาตรา ๑๔๖๙ มาตรา ๑๔๗๐ มาตรา ๑๔๗๕ มาตรา ๑๔๗๖ มาตรา ๑๔๗๖/๑ มาตรา ๑๔๗๗ มาตรา ๑๔๗๙ มาตรา ๑๔๘๑ มาตรา ๑๔๘๒ มาตรา ๑๔๘๓ มาตรา ๑๔๘๔ มาตรา ๑๔๘๔/๑ มาตรา ๑๔๘๕ มาตรา ๑๔๘๖ มาตรา ๑๔๘๗ มาตรา ๑๔๘๘ มาตรา ๑๔๘๙ มาตรา ๑๔๙๐ มาตรา ๑๔๙๑ มาตรา ๑๔๙๒ มาตรา ๑๔๙๒/๑ และมาตรา ๑๔๙๓)

๖. การสิ้นสุดการสมรส การเพิกถอนการสมรส การหย่าขาดจากการสมรส การจัดการทรัพย์สิน หลังสิ้นสุดการสมรส การเรียกค่าทดแทนค่าอุปการะเลี้ยงดูหลังสิ้นสุดการสมรส โดยแก้ไขเพิ่มเติม บรรพ ๕ ลักษณะ ๑ หมวด ๕ - ๖ (มาตรา ๑๔๙๘ มาตรา ๑๔๙๙ มาตรา ๑๕๐๔ มาตรา ๑๕๐๘ มาตรา ๑๕๑๕ มาตรา ๑๕๑๖ มาตรา ๑๕๑๗ มาตรา ๑๕๒๐ มาตรา ๑๕๒๒ มาตรา ๑๕๒๓ มาตรา ๑๕๓๐

มาตรา ๑๕๓๒ และมาตรา ๑๕๓๓) และแก้ไขลักษณะ ๒ หมวด ๓ ความปกรอง มาตรา ๑๕๔๘/๑๕
มาตรา ๑๕๔๘/๑๗) และ ลักษณะ ๓ คำอุปการะเลี้ยงดู (มาตรา ๑๕๔๘/๓๘)

๗. ให้คู่สมรสซึ่งเป็นเพศเดียวกันซึ่งจดทะเบียนสมรสโดยชอบด้วยกฎหมาย
ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มีสิทธิและหน้าที่ระหว่างคู่สมรสด้วยกันตามบรรดากฎหมาย
กฎกระทรวง และระเบียบใดที่บัญญัติให้สิทธิและหน้าที่แก่สามีภรรยา หรือสามี หรือภรรยา หรือคู่สมรส
แล้วแต่กรณี (เพิ่มเติมมาตรา ๑๕๔๘/๔๒)

๘. ให้กรณีที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่เป็นผู้ที่มาคู่สมรสของตนเป็นผู้ถูกจำกัด
มิให้รับมรดกฐานเป็นผู้ไม่สมควรได้รับมรดก (มาตรา ๑๖๐๖ (๓))

๙. คู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมาย หรือคู่สมรสที่ร้างกัน หรือแยกกันอยู่โดยยังมีได้หย่าขาด
จากกันตามกฎหมาย เป็นทายาทโดยธรรม มีสิทธิในการรับมรดกของคู่สมรสอีกฝ่ายที่เสียชีวิต
(มาตรา ๑๖๒๕ (๑) และมาตรา ๑๖๒๘)

๑๐. กำหนดให้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ตามกฎหมายว่าด้วย
หลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ดำเนินการทบทวนกฎหมาย
ในความรับผิดชอบที่กำหนดสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับสามี ภรรยา
สามีภรรยา หรือ คู่สมรส เพื่อรองรับสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องให้แก่คู่สมรส
ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ โดยต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับ
เพศสภาพของคู่สมรส

๑๑. การแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับ
สิทธิหน้าที่ สถานะทางกฎหมาย และความสัมพันธ์ของชาย หญิง หรือบุคคลสองคนซึ่งเป็นเพศเดียวกัน นอกจาก
การแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ตามข้อ ๑ - ข้อ ๙ ตามบรรพ ๕ ครอบครั้ว และ บรรพ ๖
มรดกแล้วก็ให้สามารถกระทำได้

๒.๒ เหตุผล

โดยที่สถาบันครอบครัวเป็นหน่วยสำคัญในการพัฒนาสังคมและการส่งเสริมคุณภาพชีวิต
ของประชาชน แต่การก่อตั้งครอบครัวตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จำกัดเฉพาะความสัมพันธ์
ระหว่างชายหญิง ซึ่งไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบันที่มีความหลากหลายของลักษณะความสัมพันธ์ของ
กลุ่มบุคคลทุกเพศ ไม่ว่าจะเป็เพศใด โดยมีการอุปการะเลี้ยงดูและมีความสัมพันธ์ ไม่แตกต่างไปจากคู่สมรส
สมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติบางประการในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เพื่อให้บุคคลทุกเพศสามารถ
ก่อตั้งครอบครัวได้ โดยกำหนดให้บุคคลทุกคนได้การรับรองและคุ้มครองสิทธิต่าง ๆ ว่าด้วยภูมิลำเนาของ
คู่สมรส อายุความสิทธิเรียกร้องระหว่างคู่สมรส การหมั้น การจดทะเบียนสมรส การจัดการทรัพย์สินและ
หนี้สินร่วมกันของคู่สมรส การสิ้นสุดการสมรส การเพิกถอนการสมรส เหตุแห่งการฟ้องหย่า การจัดการ
ทรัพย์สินหลังสิ้นสุดการสมรส การเรียกค่าทดแทนคำอุปการะเลี้ยงดูหลังสิ้นสุดการสมรส การเป็นทายาทโดยธรรม
การรับบุตรบุญธรรม และการรับมรดกจากคู่สมรส จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๓. ผู้เสนอร่างพระราชบัญญัติ

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ประชาชนเข้าชื่อเสนอกฎหมาย

นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กับคณะ เป็นผู้เสนอ

ส่วนที่ ๒ การรับฟังความคิดเห็นและสรุปผลการรับฟังความคิดเห็น

๑. ข้อมูลประกอบการรับฟังความคิดเห็น

โดยที่สถาบันครอบครัวเป็นหน่วยสำคัญในการพัฒนาสังคมและการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน แต่การก่อตั้งครอบครัวตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จำกัดเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิง ซึ่งไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบันที่มีความหลากหลายของลักษณะความสัมพันธ์ของกลุ่มบุคคลทุกเพศ ไม่ว่าจะเป็นเพศใด โดยมีการอุปการะเลี้ยงดูและมีความสัมพันธ์ ไม่แตกต่างไปจากคู่สมรสสมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติบางประการในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เพื่อให้บุคคลทุกเพศสามารถก่อตั้งครอบครัวได้ โดยกำหนดให้บุคคลทุกคนได้รับการรับรองและคุ้มครองสิทธิต่าง ๆ ว่าด้วยภูมิลำเนาของคู่สมรส อายุความสิทธิเรียกร้องระหว่างคู่สมรส การหมั้น การจดทะเบียนสมรส การจัดการทรัพย์สินและหนี้สินร่วมกันของคู่สมรส การสิ้นสุดการสมรส การเพิกถอนการสมรส เหตุแห่งการฟ้องหย่า การจัดการทรัพย์สินหลังสิ้นสุดการสมรส การเรียกค่าทดแทนค่าอุปการะเลี้ยงดูหลังสิ้นสุดการสมรส การเป็นทายาทโดยธรรม การรับบุตรบุญธรรม และการรับมรดกจากคู่สมรส จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

สาระสำคัญ

(๑) หมวด ๓ ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยา โดยแก้ไขเพิ่มเติม หมวด ๓ ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขเพิ่มเติม ทั้งนี้ ยังกำหนดให้ตัดคำว่า สามีและภริยา และให้เพิ่มคำว่า “คู่สมรส” ในบรรพ ๑ หลักทั่วไป ลักษณะ ๒ บุคคล ส่วนที่ ๓ ภูมิลำเนา (มาตรา ๔๓) และ ลักษณะ ๖ อายุความ หมวด ๑ บทเบ็ดเสร็จทั่วไป (มาตรา ๑๙๓/๒๒) เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขในหมวดนี้ (ร่างมาตรา ๓-๔)

(๒) กำหนดให้ ชาย หญิง หรือบุคคลสองคนซึ่งเป็นเพศเดียวกัน สามารถหมั้น และหรือสมรสกันได้ตามกฎหมาย เป็นคู่หมั้น คู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมาย และกำหนดเงื่อนไขของการหมั้นและการสมรส โดยมีการแก้ไขเพิ่มเติมบรรพ ๕ ลักษณะ ๑ หมวด ๑ และหมวด ๒ (มาตรา ๑๔๓๕ มาตรา ๑๔๓๗ มาตรา ๑๔๓๙ มาตรา ๑๔๔๐ มาตรา ๑๔๔๑ มาตรา ๑๔๔๒ มาตรา ๑๔๔๓ มาตรา ๑๔๔๕ มาตรา ๑๔๔๖ มาตรา ๑๔๔๗/๑ มาตรา ๑๔๔๘ มาตรา ๑๔๔๙ มาตรา ๑๔๕๐ มาตรา ๑๔๕๒ มาตรา ๑๔๕๘ และมาตรา ๑๔๖๐) (ร่างมาตรา ๕ - มาตรา ๒๐)

(๓) กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส สิทธิและหน้าที่และการได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายระหว่างคู่สมรส โดยแก้ไขเพิ่มเติมบรรพ ๕ ลักษณะ ๑ หมวด ๓ (มาตรา ๑๕๖๑ มาตรา ๑๕๖๒ และมาตรา ๑๕๖๓) (ร่างมาตรา ๒๑-๒๔)

(๔) หมวด ๔ ทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา โดยแก้ไขเพิ่มเติมเป็นหมวด ๔ ทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส เพื่อให้สอดคล้องกับในเรื่องการจัดการทรัพย์สินระหว่างคู่สมรสของชาย หญิง หรือบุคคลสองคนซึ่งเป็นเพศเดียวกันได้ทำการสมรสกัน (ร่างมาตรา ๒๕)

(๕) กำหนดในเรื่องทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส การจัดการสินสมรส โดยแก้ไขเพิ่มเติมบรรพ ๕ ลักษณะ ๑ หมวด ๔ ทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา (มาตรา ๑๕๖๕ มาตรา ๑๕๖๙ มาตรา ๑๕๗๐ มาตรา ๑๕๗๕ มาตรา ๑๕๗๖ มาตรา ๑๕๗๖/๑ มาตรา ๑๕๗๗ มาตรา ๑๕๗๙ มาตรา ๑๕๘๑

มาตรา ๑๔๘๒ มาตรา ๑๔๘๓ มาตรา ๑๔๘๔ มาตรา ๑๔๘๕/๑ มาตรา ๑๔๘๕ มาตรา ๑๔๘๖ มาตรา ๑๔๘๗ มาตรา ๑๔๘๘ มาตรา ๑๔๘๙ มาตรา ๑๔๙๐ มาตรา ๑๔๙๑ มาตรา ๑๔๙๒ มาตรา ๑๔๙๒/๑ และ มาตรา ๑๔๙๓) (ร่างมาตรา ๒๖-๔๘)

(๖) กำหนดเงื่อนไขระหว่างคู่สมรสว่าด้วยการสิ้นสุดการสมรส การเพิกถอน การสมรส การหย่าขาดจากการสมรส การจัดการทรัพย์สินหลังสิ้นสุดการสมรส การเรียกค่าทดแทน ค่าอุปการะเลี้ยงดู หลังสิ้นสุดการสมรส โดยแก้ไขเพิ่มเติมบรรพ ๕ ลักษณะ ๑ หมวด ๕ - ๖ (มาตรา ๑๔๙๘ มาตรา ๑๔๙๙ มาตรา ๑๕๐๔ มาตรา ๑๕๐๘ มาตรา ๑๕๑๕ มาตรา ๑๕๑๖ มาตรา ๑๕๑๗ มาตรา ๑๕๒๐ มาตรา ๑๕๒๒ มาตรา ๑๕๒๓ มาตรา ๑๕๓๐ มาตรา ๑๕๓๒ และ มาตรา ๑๕๓๓) และแก้ไขลักษณะ ๒ หมวด ๓ ความปกครอง (มาตรา ๑๕๔๘/๑๕ มาตรา ๑๕๔๘/๑๗) และ ลักษณะ ๓ ค่าอุปการะเลี้ยงดู (มาตรา ๑๕๔๘/๓๘) (ร่างมาตรา ๔๙ - ๖๔)

(๗) ให้คู่สมรสซึ่งเป็นเพศเดียวกันซึ่งจดทะเบียนสมรสโดยชอบด้วยกฎหมายตามประมวล และกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มีสิทธิและหน้าที่ระหว่างคู่สมรสด้วยกันตามบรรดากฎหมาย กฎกระทรวง ระเบียบใดที่บัญญัติให้สิทธิและหน้าที่แก่สามีภริยา หรือสามี หรือภริยา หรือคู่สมรส แล้วแต่กรณี (เพิ่มเติม มาตรา ๑๕๔๘/๔๒) (ร่างมาตรา ๖๕)

(๘) กำหนดให้ตัดคำว่า “สามีภริยา” และให้เพิ่มคำว่า “คู่สมรส” กรณีผู้รู้แล้วว่า เจ้ามรดกถูกฆ่าโดยเจตนา แต่มิได้นำข้อความนั้นขึ้นร้องเรียน เพื่อเป็นทางที่จะเอาตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ แต่ข้อนี้มีให้บังคับถ้าบุคคลนั้นมีอายุยังไม่ครบสิบหกปีบริบูรณ์ หรือเป็นคนวิกลจริตไม่สามารถรู้ผิดชอบ หรือ ถ้าผู้ที่ฆ่านั้นเป็นคู่สมรส หรือผู้บุพการีหรือผู้สืบสันดานของตนโดยตรงต้องถูกจำกัดมิให้รับมรดกฐานเป็นผู้ไม่สมควร (มาตรา ๑๖๐๖ (๓)) (ร่างมาตรา ๖๖)

(๙) กำหนดให้ตัดคำว่า “สามีภริยา” และให้เพิ่มคำว่า “คู่สมรส” กรณี ถ้าผู้ตายเป็นผู้สมรสแล้ว การคิดส่วนแบ่งและการปันทรัพย์สินระหว่างผู้ตายกับคู่สมรสที่ยังมีชีวิตอยู่นั้น ในเรื่องส่วนแบ่ง ในทรัพย์สิน ระหว่างคู่สมรส ให้อยู่ในบังคับของบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยการหย่าโดยยินยอม ทั้งสองฝ่าย อันมีบทบัญญัติเพิ่มเติมให้บริบูรณ์ในมาตรา ๑๖๓๗ และ ๑๖๓๘ และโดยเฉพาะต้องอยู่ในบังคับ แห่งมาตรา ๑๕๑๓ ถึง ๑๕๑๗ แห่งประมวลกฎหมายนี้ แต่การคิดส่วนแบ่งนั้นมีผลตั้งแต่วันที่การสมรสได้สิ้นไป ด้วยเหตุความตายนั้น (มาตรา ๑๖๒๕ (๑)) (ร่างมาตรา ๖๗)

(๑๐) กำหนดให้ตัดคำว่า “สามีภริยา” และให้เพิ่มคำว่า “คู่สมรส” กรณีคู่สมรสที่ร้างกัน หรือแยกกันอยู่โดยยังมีได้หย่าขาดจากกันตามกฎหมาย มิได้สิ้นไปซึ่งสิทธิ โดยธรรมในการสืบมรดกซึ่งกันและกัน (มาตรา ๑๖๒๘) (ร่างมาตรา ๖๘)

(๑๑) กำหนดให้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ตามกฎหมายว่าด้วย หลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ดำเนินการทบทวนกฎหมาย ในความรับผิดชอบที่กำหนดสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับสามี ภริยา สามี ภริยา หรือคู่สมรส เพื่อรองรับสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องให้แก่คู่สมรสตาม

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ โดยต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับ
เพศสภาพของคู่สมรส (ร่างมาตรา ๖๙)

(๑๒) กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้
(ร่างมาตรา ๗๐)

๒. ตารางเปรียบเทียบร่างพระราชบัญญัติ

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
<p>มาตรา ๔๓ ฎมิลำเนาของสามีและภริยา ได้แก่ ถิ่นที่อยู่ซึ่งสามีและภริยาอยู่กินด้วยกันฉันสามีภริยา เว้นแต่สามีหรือภริยาได้แสดงเจตนาให้ปรากฏว่ามีฎมิลำเนาแยกต่างหากจากกัน</p>	<p>มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๔๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“ฎมิลำเนาของสามีและภริยาอยู่กินด้วยกันฉันสามีภริยาฉันคู่สมรส เว้นแต่สามีหรือภริยาหรือคู่สมรสฝ่ายใดได้แสดงเจตนาให้ปรากฏว่ามีฎมิลำเนาแยกต่างหากจากกัน”</p>
<p>มาตรา ๑๔๓/๒๒ อายุความสิทธิเรียกร้องระหว่างสามีภริยา ถ้าจะครบกำหนดก่อนหรือภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่การสมรสสิ้นสุดลง อายุความนั้นยังไม่ครบกำหนดจนกว่าจะครบหนึ่งปีนับแต่วันที่การสมรสสิ้นสุดลง</p>	<p>มาตรา ๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๓/๒๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๓/๒๒ อายุความสิทธิเรียกร้องระหว่างสามีหรือภริยาอยู่กินด้วยกันฉันคู่สมรส ถ้าจะครบกำหนดก่อนหรือภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่การสมรสสิ้นสุดลง อายุความนั้นยังไม่ครบกำหนดจนกว่าจะครบหนึ่งปีนับแต่วันที่การสมรสสิ้นสุดลง”</p>
<p>มาตรา ๑๔๓๕ การหมั้นจะทำได้ต่อเมื่อชายและหญิงมีอายุสิบเจ็ดปีบริบูรณ์แล้ว</p>	<p>มาตรา ๕ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่ง ของมาตรา ๑๔๓๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๓๕ การหมั้นจะทำได้ต่อเมื่อชายและหญิงบุคคลและบุคคลทั้งสองฝ่ายมีอายุสิบเจ็ดปีบริบูรณ์แล้ว”</p>
<p>มาตรา ๑๔๓๗ การหมั้นจะสมบูรณ์เมื่อฝ่ายชายได้ส่งมอบหรือโอนทรัพย์สินอันเป็นของหมั้นให้แก่หญิงเพื่อเป็นหลักฐานว่าจะสมรสกับหญิงนั้น</p> <p>เมื่อหมั้นแล้วให้ของหมั้นตกเป็นสิทธิแก่หญิง</p>	<p>มาตรา ๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๓๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๓๗ การหมั้นจะสมบูรณ์เมื่อฝ่ายชายผู้หมั้นได้ส่งมอบหรือโอนทรัพย์สินอันเป็นของหมั้นให้แก่ผู้รับหมั้นเพื่อเป็นหลักฐานว่าจะสมรสกับผู้รับหมั้นนั้น</p> <p>เมื่อหมั้นแล้วให้ของหมั้นตกเป็นสิทธิแก่หญิงผู้รับหมั้น</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ...) พ.ศ. ....
<p>สินสอด เป็นทรัพย์สินซึ่งฝ่ายชายให้แก่บิดามารดา ผู้รับบุตรบุญธรรมหรือผู้ปกครองฝ่ายหญิง แล้วแต่กรณี เพื่อตอบแทนการที่หญิงยอมสมรส ถ้าไม่มีการสมรสโดยมีเหตุสำคัญอันเกิดแก่หญิงหรือโดยมีพฤติการณ์ซึ่งฝ่ายหญิงต้องรับผิดชอบ ทำให้ชายไม่สมควรหรือไม่อาจสมรสกับหญิงนั้น ฝ่ายชายเรียกสินสอดคืนได้</p> <p>ถ้าจะต้องคืนของหมั้นหรือสินสอดตามหมวดนี้ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๔๑๒ ถึงมาตรา ๔๑๘ แห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยลาภมิควรได้มาใช้บังคับโดยอนุโลม</p>	<p>สินสอดเป็นทรัพย์สินซึ่งฝ่ายชายส่งผู้หมั้นให้แก่บิดามารดา ผู้รับบุตรบุญธรรมหรือผู้ปกครองฝ่ายหญิงผู้รับหมั้น แล้วแต่กรณี เพื่อตอบแทนการที่หญิงผู้รับหมั้นยอมสมรส ถ้าไม่มีการสมรสโดยมีเหตุสำคัญอันเกิดแก่หญิงผู้รับหมั้นหรือโดยมีพฤติการณ์ซึ่งฝ่ายหญิงผู้รับหมั้นต้องรับผิดชอบ ทำให้ชายผู้หมั้นไม่สมควรหรือไม่อาจสมรสกับหญิงผู้รับหมั้นนั้น ฝ่ายชายผู้หมั้นเรียกสินสอดคืนได้</p> <p>ถ้าจะต้องคืนของหมั้นหรือสินสอดตามหมวดนี้ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๔๑๒ ถึงมาตรา ๔๑๘ แห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยลาภมิควรได้มาใช้บังคับโดยอนุโลม"</p>
<p>มาตรา ๑๔๓๙ เมื่อมีการหมั้นแล้ว ถ้าฝ่ายใดผิดสัญญาหมั้นอีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิเรียกให้รับผิดชอบใช้ค่าทดแทน ในกรณีที่ฝ่ายหญิงเป็นฝ่ายผิดสัญญาหมั้นให้คืนของหมั้นแก่ฝ่ายชายด้วย</p>	<p>มาตรา ๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๓๙ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>"มาตรา ๑๔๓๙ เมื่อมีการหมั้นแล้ว ถ้าฝ่ายใดผิดสัญญาหมั้นอีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิเรียกให้รับผิดชอบใช้ค่าทดแทน ในกรณีที่ฝ่ายหญิงผู้รับหมั้นเป็นฝ่ายผิดสัญญาหมั้นให้คืนของหมั้นแก่ฝ่ายชายผู้หมั้นด้วย"</p>
<p>มาตรา ๑๔๔๐ ค่าทดแทนนั้นอาจเรียกได้ดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) ทดแทนความเสียหายต่อกายหรือชื่อเสียงแห่งชายหรือหญิงนั้น</p> <p>(๒) ทดแทนความเสียหายเนื่องจากการที่คู่หมั้นบิดามารดา หรือบุคคลผู้กระทำการในฐานะเช่นบิดามารดา ได้ใช้จ่ายหรือต้องตกเป็นลูกหนี้เนื่องในการเตรียมการสมรสโดยสุจริตและตามสมควร</p> <p>(๓) ทดแทนความเสียหายเนื่องจากการที่คู่หมั้นได้จัดการทรัพย์สินหรือการอื่นอันเกี่ยวแก่อาชีพหรือทางทำมาหาได้ของตนไปโดยสมควรด้วยการคาดหมายว่าจะได้มี</p>	<p>มาตรา ๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๔๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>"มาตรา ๑๔๔๐ ค่าทดแทนนั้นอาจเรียกได้ดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) ทดแทนความเสียหายต่อกายหรือชื่อเสียงแห่งชายหรือหญิงบุคคลหรือบุคคลนั้น</p> <p>(๒) ทดแทนความเสียหายเนื่องจากการที่คู่หมั้น บิดามารดา หรือบุคคลผู้กระทำการในฐานะเช่นบิดามารดาได้ใช้จ่ายหรือต้องตกเป็นลูกหนี้เนื่องในการเตรียมการสมรสโดยสุจริตและตามสมควร</p> <p>(๓) ทดแทนความเสียหายเนื่องจากการที่คู่หมั้นได้จัดการทรัพย์สินหรือการอื่นอันเกี่ยวแก่อาชีพหรือทาง</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ...) พ.ศ. ....
<p>การสมรส</p> <p>ในกรณีที่หญิงเป็นผู้มีสิทธิได้ค่าทดแทน ศาลอาจชี้ขาดว่า ของหมั้นที่ตกเป็นสิทธิแก่หญิงนั้นเป็นค่าทดแทนทั้งหมดหรือเป็นส่วนหนึ่งของค่าทดแทนที่หญิงพึงได้รับ หรือศาลอาจให้ค่าทดแทนโดยไม่คำนึงถึงของหมั้นที่ตกเป็นสิทธิแก่หญิงนั้นก็ได้อีก</p>	<p>ทำมาหาได้ของตนไปโดยสมควรด้วยการคาดหมายว่าจะได้มีการสมรส</p> <p>ในกรณีที่หญิงผู้รับหมั้นเป็นผู้มีสิทธิได้ค่าทดแทน ศาลอาจชี้ขาดว่าของหมั้นที่ตกเป็นสิทธิแก่หญิงผู้รับหมั้นนั้นเป็นค่าทดแทนทั้งหมดหรือเป็นส่วนหนึ่งของค่าทดแทนที่หญิงผู้รับหมั้นพึงได้รับ หรือศาลอาจให้ค่าทดแทนโดยไม่คำนึงถึงของหมั้นที่ตกเป็นสิทธิแก่หญิงผู้รับหมั้นนั้นก็ได้อีก</p>
<p>มาตรา ๑๔๔๑ ถ้าคู่หมั้นฝ่ายหนึ่งตายก่อนสมรส อีกฝ่ายหนึ่งจะเรียกร้องค่าทดแทนมิได้ ส่วนของหมั้นหรือสินสอดนั้นไม่ว่าชายหรือหญิงตาย หญิงหรือฝ่ายหญิงไม่ต้องคืนให้แก่ฝ่ายชาย</p>	<p>มาตรา ๙ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๔๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๔๑ ถ้าคู่หมั้นฝ่ายหนึ่งตายก่อนสมรส อีกฝ่ายหนึ่งจะเรียกร้องค่าทดแทนมิได้ ส่วนของหมั้นหรือสินสอดนั้นไม่ว่าชายหรือหญิงผู้หมั้นหรือผู้รับหมั้นตาย หญิงหรือฝ่ายหญิงผู้รับหมั้นไม่ต้องคืนให้แก่ฝ่ายชายผู้หมั้น”</p>
<p>มาตรา ๑๔๔๒ ในกรณีมีเหตุสำคัญอันเกิดแก่หญิงคู่หมั้นทำให้ชายไม่สมควรสมรสกับหญิงนั้น ชายมีสิทธิบอกเลิกสัญญาหมั้นได้และให้หญิงคืนของหมั้นแก่ชาย</p>	<p>มาตรา ๑๐ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๔๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๔๒ ในกรณีมีเหตุสำคัญอันเกิดแก่หญิงคู่หมั้นหรือผู้รับหมั้นทำให้ชายผู้หมั้นไม่สมควรสมรสกับหญิงผู้รับหมั้นนั้น ชายผู้หมั้นมีสิทธิบอกเลิกสัญญาหมั้นได้และให้หญิงผู้รับหมั้นคืนของหมั้นแก่ชายผู้หมั้น”</p>
<p>มาตรา ๑๔๔๓ ในกรณีมีเหตุสำคัญอันเกิดแก่ชายคู่หมั้นทำให้หญิงไม่สมควรสมรสกับชายนั้น หญิงมีสิทธิบอกเลิกสัญญาหมั้นได้โดยมิต้องคืนของหมั้นแก่ชาย</p>	<p>มาตรา ๑๑ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๔๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๔๓ ในกรณีมีเหตุสำคัญอันเกิดแก่ชายคู่หมั้นหรือผู้หมั้นทำให้หญิงผู้รับหมั้นไม่สมควรสมรสกับชายผู้หมั้นนั้น หญิงผู้รับหมั้นมีสิทธิบอกเลิกสัญญาหมั้นได้โดยมิต้องคืนของหมั้นแก่ชายผู้หมั้น”</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
<p>มาตรา ๑๔๔๕ ชายคู่หมั้นอาจเรียกค่าทดแทนจากชายอื่นซึ่งได้ร่วมประเวณีกับหญิงคู่หมั้นโดยรู้หรือควรจะรู้ว่าหญิงได้หมั้นกับชายคู่หมั้นนั้นแล้วได้ เมื่อชายคู่หมั้นได้บอกเลิกสัญญาหมั้นตามมาตรา ๑๔๔๒ แล้ว</p>	<p>มาตรา ๑๒ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๔๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๖) พ.ศ. ๒๕๕๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๔๕ ชายคู่หมั้นบุคคลอาจเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งได้ร่วมประเวณีกับคู่หมั้นของตนโดยรู้หรือควรจะรู้ถึงการหมั้นนั้น เมื่อได้บอกเลิกสัญญาหมั้นแล้วตามมาตรา ๑๔๔๒ หรือมาตรา ๑๔๔๓ แล้วแต่กรณี”</p>
<p>มาตรา ๑๔๔๖ ชายคู่หมั้นอาจเรียกค่าทดแทนจากชายอื่นซึ่งได้ข่มขืนกระทำชำเราหรือพยายามข่มขืนกระทำชำเราหญิงคู่หมั้นโดยรู้หรือควรจะรู้ว่าหญิงได้หมั้นแล้วได้โดยไม่ต้องบอกเลิกสัญญาหมั้น</p>	<p>มาตรา ๑๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๔๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๖) พ.ศ. ๒๕๕๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๔๖ ชายคู่หมั้นบุคคลอาจเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งได้ข่มขืนกระทำชำเราหรือพยายามข่มขืนกระทำชำเราคู่หมั้นของตนโดยรู้หรือควรจะรู้ถึงการหมั้นนั้นได้โดยไม่ต้องบอกเลิกสัญญาหมั้น”</p>
<p>มาตรา ๑๔๔๗/๑ วรรคสาม สิทธิเรียกร้องค่าทดแทนตามมาตรา ๑๔๔๕ และมาตรา ๑๔๔๖ ให้มีอายุความหกเดือนนับแต่วันที่ชายหรือหญิงคู่หมั้นรู้หรือควรรู้ถึงการกระทำของผู้อื่นอันจะเป็นเหตุให้เรียกค่าทดแทนและรู้ตัวผู้จะพึงใช้ค่าทดแทนนั้น แต่ต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่ผู้อื่นนั้นได้กระทำการดังกล่าว</p>	<p>มาตรา ๑๔ ให้ยกเลิกความในวรรคสาม ของมาตรา ๑๔๔๗/๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๖) พ.ศ. ๒๕๕๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“สิทธิเรียกร้องค่าทดแทนตามมาตรา ๑๔๔๕ และมาตรา ๑๔๔๖ ให้มีอายุความหกเดือนนับแต่วันที่ชายคู่หมั้นหรือผู้รับหมั้นรู้หรือควรรู้ถึงการกระทำของผู้อื่นอันจะเป็นเหตุให้เรียกค่าทดแทนและรู้ตัวผู้จะพึงใช้ค่าทดแทนนั้น แต่ต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่ผู้อื่นนั้นได้กระทำการดังกล่าว”</p>
<p>มาตรา ๑๔๔๘ การสมรสจะทำได้ต่อเมื่อชายและหญิงมีอายุสิบเจ็ดปีบริบูรณ์แล้วแต่ในกรณีที่มีเหตุอัน</p>	<p>มาตรา ๑๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๔๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๔๘ การสมรสจะกระทำต่อเมื่อชายและหญิงบุคคลทั้งสองฝ่ายมีอายุสิบเจ็ดสิบแปดปี</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
สมควร ศาลอาจอนุญาตให้ทำการสมรสก่อนนั้นได้	บริบูรณ์แล้วแต่ในกรณีมีเหตุอันสมควร ศาลอาจอนุญาตให้ทำการสมรสก่อนนั้นได้”
มาตรา ๑๔๔๙ การสมรสจะกระทำมิได้ถ้าชายหรือหญิงเป็นบุคคลวิกลจริตหรือเป็นบุคคลซึ่งศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ	มาตรา ๑๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๔๙ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา ๑๔๔๙ การสมรสจะกระทำมิได้ถ้า ชายหรือหญิงบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เป็นบุคคลวิกลจริตหรือเป็นบุคคลซึ่งศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ”
มาตรา ๑๔๕๐ ชายหญิงซึ่งเป็นญาติสืบสายโลหิตโดยตรงขึ้นไปหรือลงมาก็ดีเป็นพี่น้องร่วมบิดามารดาหรือร่วมแต่บิดาหรือมารดาก็ดี จะทำการสมรสกันไม่ได้ ความเป็นญาติดังกล่าวมานี้ให้ถือตามสายโลหิต โดยไม่คำนึงว่าจะเป็นที่เกิดโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่	มาตรา ๑๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๕๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา ๑๔๕๐ ชายหรือหญิงบุคคลสองคน ซึ่งเป็นญาติสืบสายโลหิตโดยตรงขึ้นไปหรือลงมาก็ดีเป็นพี่น้องร่วมบิดามารดาหรือร่วมแต่บิดาหรือมารดาก็ดี จะทำการสมรสกันไม่ได้ ความเป็นญาติดังกล่าวมานี้ให้ถือตามสายโลหิต โดยไม่คำนึงว่าจะเป็นที่เกิดโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่”
มาตรา ๑๔๕๒ ชายหรือหญิงจะทำการสมรสในขณะที่ตนมีคู่สมรสอยู่ไม่ได้	มาตรา ๑๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๕๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา ๑๔๕๒ ชายหรือหญิงบุคคลใดบุคคลหนึ่ง จะทำการสมรสในขณะที่ตนมีคู่สมรสหรือคู่ชีวิตอยู่ไม่ได้”
มาตรา ๑๔๕๘ การสมรสจะทำได้ต่อเมื่อชายหญิงยินยอมเป็นสามีภริยากันและต้องแสดงการยินยอมนั้นให้ปรากฏโดยเปิดเผยต่อหน้านายทะเบียนและให้นายทะเบียนบันทึกความยินยอมนั้นไว้ด้วย	มาตรา ๑๙ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๕๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา ๑๔๕๘ การสมรสจะทำได้ต่อเมื่อ ชายหรือหญิงบุคคลสองคน ยินยอมเป็นคู่สมรสกันและต้องแสดงการยินยอมนั้นให้ปรากฏโดยเปิดเผยต่อหน้านายทะเบียนและให้นายทะเบียนบันทึกความยินยอมนั้นไว้ด้วย”
มาตรา ๑๔๖๐ เมื่อมีพฤติการณ์พิเศษซึ่งไม่อาจทำการจดทะเบียนสมรสต่อนายทะเบียนได้เพราะชายหรือหญิงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายตกอยู่ในอันตราย	มาตรา ๒๐ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๔๖๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา ๑๔๖๐ เมื่อมีพฤติการณ์พิเศษซึ่งไม่อาจทำการจดทะเบียนสมรสต่อนายทะเบียนได้เพราะ ชายหรือหญิงบุคคลฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่าย

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
<p>ใกล้ความตายหรืออยู่ในภาวะการรบหรือสงคราม ถ้าชายและหญิงนั้นได้แสดงเจตนาจะสมรสกันต่อหน้าบุคคลซึ่งบรรลุนิติภาวะที่อยู่ ณ ที่นั้น แล้วให้บุคคลดังกล่าวจัดแจ้งการแสดงเจตนาขอทำการสมรสของชายและหญิงนั้นไว้เป็นหลักฐาน และต่อมาชายหญิงได้จดทะเบียนสมรสกันภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่อาจทำการจดทะเบียนต่อนายทะเบียนได้โดยแสดงหลักฐานต่อนายทะเบียนและให้นายทะเบียนจัดแจ้งวัน เดือน ปี สถานที่ที่แสดงเจตนาขอทำการสมรสและพฤติการณ์พิเศษนั้นไว้ในทะเบียนสมรส ให้ถือว่าวันแสดงเจตนาขอทำการสมรสต่อบุคคลดังกล่าวเป็นวันจดทะเบียนสมรสต่อนายทะเบียนแล้ว</p>	<p>ตกอยู่ในอันตรายใกล้ความตาย หรืออยู่ในภาวะการรบหรือสงคราม ถ้าชายและหญิงนั้นได้แสดงเจตนาจะสมรสกันต่อหน้าบุคคลซึ่งบรรลุนิติภาวะที่อยู่ ณ ที่นั้น แล้วให้บุคคลดังกล่าวจัดแจ้งการแสดงเจตนาขอทำการสมรสของชายและหญิงนั้นไว้เป็นหลักฐาน และต่อมาชายหญิงทั้งสองได้จดทะเบียนสมรสกันภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่อาจทำการจดทะเบียนต่อนายทะเบียนได้ โดยแสดงหลักฐานต่อนายทะเบียนและให้นายทะเบียนจัดแจ้งวัน เดือน ปี สถานที่ที่แสดงเจตนาขอทำการสมรสและพฤติการณ์พิเศษนั้นไว้ในทะเบียนสมรส ให้ถือว่าวันแสดงเจตนาขอทำการสมรสต่อบุคคลดังกล่าวเป็นวันจดทะเบียนสมรสต่อนายทะเบียนแล้ว”</p>
<p>หมวด ๓ ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยา</p>	<p>มาตรา ๒๑ ให้ยกเลิกชื่อในหมวด ๓ ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยา โดยใช้ความต่อไปนี้แทน “หมวด ๓ ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยาคู่สมรส”</p>
<p>มาตรา ๑๔๖๑ สามีภริยาต้องอยู่กินด้วยกันฉันสามีภริยา สามีภริยาต้องช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูกันตามความสามารถและฐานะของตน</p>	<p>มาตรา ๒๒ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๖๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา ๑๔๖๑ สามีภริยาคู่สมรสต้องอยู่กินด้วยกันฉันสามีภริยาคู่สมรส สามีภริยาคู่สมรสต้องช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูกันตามความสามารถและฐานะของตน”</p>
<p>มาตรา ๑๔๖๒ ในกรณีที่สามีภริยาไม่สามารถที่จะอยู่กินด้วยกันฉันสามีภริยาโดยปกติสุขได้ หรือถ้าการอยู่ร่วมกันจะเป็นอันตรายแก่กายหรือจิตใจหรือทำลายความผาสุกอย่างมาก สามีหรือภริยาฝ่ายที่ไม่สามารถที่จะอยู่กินด้วยกันฉันสามีภริยาโดยปกติสุขได้หรือฝ่ายที่จะต้องรับ</p>	<p>มาตรา ๒๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๖๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๙) พ.ศ. ๒๕๕๑ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา ๑๔๖๒ ในกรณีที่สามีภริยาคู่สมรสไม่สามารถที่จะอยู่กินด้วยกันฉันสามีภริยาคู่สมรสโดยปกติสุขได้ หรือถ้าการอยู่ร่วมกันจะเป็นอันตรายแก่กายหรือจิตใจหรือทำลายความผาสุกอย่างมาก สามี</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
<p>อันตรายหรือถูกทำลายความผาสุก อาจร้องต่อศาลเพื่อให้มีคำสั่งอนุญาตให้ตนอยู่ต่างหากในระหว่างที่เหตุนั้น ๆ ยังมีอยู่ก็ได้ ในกรณีเช่นนี้ศาลจะกำหนดจำนวนค่าอุปการะเลี้ยงดูให้ฝ่ายหนึ่งจ่ายให้แก่อีกฝ่ายหนึ่งตามควรแก่พฤติการณ์ก็ได้</p>	<p>ทวิษภริษาผู้คุมสมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่ไม่สามารถที่จะอยู่กินด้วยกันฉันสามีภริษาผู้คุมสมรสโดยปกติสุขได้หรือฝ่ายที่จะต้องรับอันตรายหรือถูกทำลายความผาสุก อาจร้องต่อศาลเพื่อให้มีคำสั่งอนุญาตให้ตนอยู่ต่างหากในระหว่างที่เหตุนั้น ๆ ยังมีอยู่ก็ได้ ในกรณีเช่นนี้ศาลจะกำหนดจำนวนค่าอุปการะเลี้ยงดูให้ฝ่ายหนึ่งจ่ายให้แก่อีกฝ่ายหนึ่งตามควรแก่พฤติการณ์ก็ได้”</p>
<p>มาตรา ๑๔๖๓ ในกรณีที่ศาลสั่งให้สามีหรือภริยาเป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ ภริยาหรือสามียอมเป็นผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ แต่เมื่อผู้มีส่วนได้เสียหรืออัยการร้องขอ และถ้ามีเหตุสำคัญ ศาลจะตั้งผู้อื่นเป็นผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ก็ได้</p>	<p>มาตรา ๒๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๖๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๖๓ ในกรณีที่ศาลสั่งให้ <u>สามีหรือภริษาผู้คุมสมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง</u> เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ <u>ภริษาหรือสามีผู้คุมสมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง</u> ยอมเป็นผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ แต่เมื่อผู้มีส่วนได้เสียหรืออัยการร้องขอ และถ้ามีเหตุสำคัญ ศาลจะตั้งผู้อื่นเป็นผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ก็ได้”</p>
<p>หมวด ๔ ทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา</p>	<p>มาตรา ๒๕ ให้ยกเลิกชื่อในหมวด ๔ ทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา โดยใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“หมวด ๔ ทรัพย์สินระหว่าง <u>สามีภริษาผู้คุมสมรส</u>”</p>
<p>มาตรา ๑๔๖๕ ถ้าสามีภริยามิได้ทำสัญญากันไว้ในเรื่องทรัพย์สินเป็นพิเศษก่อนสมรส ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยาในเรื่องทรัพย์สินนั้น ให้บังคับตามบทบัญญัติในหมวดนี้</p>	<p>มาตรา ๒๖ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๔๖๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๖๕ ถ้า <u>สามีภริษาผู้คุมสมรส</u> มิได้ทำสัญญากันไว้ในเรื่องทรัพย์สินเป็นพิเศษก่อนสมรส ความสัมพันธ์ระหว่าง <u>สามีภริษาผู้คุมสมรส</u> ในเรื่องทรัพย์สินนั้น ให้บังคับตามบทบัญญัติในหมวดนี้”</p>
<p>มาตรา ๑๔๖๙ สัญญาที่เกี่ยวกับทรัพย์สินใดที่สามีภริยาได้ทำไว้ต่อกันในระหว่างเป็นสามีภริยากันนั้น ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะบอกล้างเสียในเวลาใดที่เป็นสามีภริยากัน</p>	<p>มาตรา ๒๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๖๙ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๖๙ สัญญาที่เกี่ยวกับทรัพย์สินใดที่ <u>สามีภริษาผู้คุมสมรส</u> ได้ทำไว้ต่อกันในระหว่างเป็น <u>สามีภริษาผู้คุมสมรส</u> กันนั้น ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะบอกล้างเสียในเวลาใดที่</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
อยู่หรือภายในกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันที่ขาดจากการเป็นสามีภริยากันก็ได้ แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิของบุคคลภายนอกผู้ทำการโดยสุจริต	เป็นสามีภริยากันอยู่หรือภายในกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันที่ขาดจากการเป็นสามีภริยากันก็ได้ แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิของบุคคลภายนอกผู้ทำการโดยสุจริต"
มาตรา ๑๔๗๐ ทรัพย์สินระหว่างสามีภริยานอกจากที่ได้แยกไว้เป็นสินส่วนตัวย่อมเป็นสินสมรส	มาตรา ๒๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๗๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน "มาตรา ๑๔๗๐ ทรัพย์สินระหว่างสามีภริยากันสมรส นอกจากที่ได้แยกไว้เป็นสินส่วนตัวย่อมเป็นสินสมรส"
มาตรา ๑๔๗๕ ถ้าสินสมรสใดเป็นจำพวกที่ระบุไว้ในมาตรา ๔๕๖ แห่งประมวลกฎหมายนี้ หรือที่มีเอกสารเป็นสำคัญ สามีหรือภริยาจะร้องขอให้ลงชื่อตนเป็นเจ้าของร่วมกันในเอกสารนั้นก็ได้	มาตรา ๒๙ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๗๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน "มาตรา ๑๔๗๕ ถ้าสินสมรสใดเป็นจำพวกที่ระบุไว้ในมาตรา ๔๕๖ แห่งประมวลกฎหมายนี้ หรือที่มีเอกสารเป็นสำคัญ สามีหรือภริยาผู้สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะร้องขอให้ลงชื่อตนเป็นเจ้าของร่วมกันในเอกสารนั้นก็ได้"
มาตรา ๑๔๗๖ สามีและภริยาต้องจัดการสินสมรสร่วมกันหรือได้รับความยินยอมจากอีกฝ่ายหนึ่งในกรณีดังต่อไปนี้ (๑) ขาย แลกเปลี่ยน ขายฝาก ให้เช่าซื้อ จำนอง ปลดจำนอง หรือโอนสิทธิจำนองซึ่งอสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์ที่อาจจำนองได้ (๒) ก่อตั้งหรือกระทำให้สุดสิ้นลงทั้งหมดหรือบางส่วนซึ่งภาระจำยอม สิทธิอาศัยสิทธิเหนือพื้นดิน สิทธิเก็บกิน หรือภาระติดพันในอสังหาริมทรัพย์ (๓) ให้เช่าอสังหาริมทรัพย์เกินสามปี (๔) ให้กู้ยืมเงิน	มาตรา ๓๐ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๗๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน "มาตรา ๑๔๗๖ สามีและภริยาผู้สมรสต้องจัดการสินสมรสร่วมกันหรือได้รับความยินยอมจากอีกฝ่ายหนึ่งในกรณีดังต่อไปนี้ (๑) ขาย แลกเปลี่ยน ขายฝาก ให้เช่าซื้อ จำนอง ปลดจำนอง หรือโอนสิทธิจำนอง ซึ่งอสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์ที่อาจจำนองได้ (๒) ก่อตั้งหรือกระทำให้สุดสิ้นลงทั้งหมดหรือบางส่วนซึ่งภาระจำยอม สิทธิอาศัย สิทธิเหนือพื้นดิน สิทธิเก็บกิน หรือภาระติดพันในอสังหาริมทรัพย์ (๓) ให้เช่าอสังหาริมทรัพย์เกินสามปี (๔) ให้กู้ยืมเงิน

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
<p>(๕) ให้โดยเสนาหา เว้นแต่การให้ที่พอควรแก่ฐานานุรูปของครอบครัวเพื่อการกุศลเพื่อการสังคม หรือตามหน้าที่ธรรมจรรยา</p> <p>(๖) ประณีประนอมยอมความ</p> <p>(๗) มอบข้อพิพาทให้อนุญาตตุลาการวินิจฉัย</p> <p>(๘) นำทรัพย์สินไปเป็นประกันหรือหลักประกันต่อเจ้าพนักงานหรือศาล</p> <p>การจัดการสินสมรสนอกจากกรณีที่ยกเว้นไว้ในวรรคหนึ่ง สามหรือภริยาจัดการได้โดยมิต้องได้รับความยินยอมจากอีกฝ่ายหนึ่ง</p>	<p>(๕) ให้โดยเสนาหา เว้นแต่การให้ที่พอควรแก่ฐานานุรูปของครอบครัวเพื่อการกุศล เพื่อการสังคม หรือตามหน้าที่ธรรมจรรยา</p> <p>(๖) ประณีประนอมยอมความ</p> <p>(๗) มอบข้อพิพาทให้อนุญาตตุลาการวินิจฉัย</p> <p>(๘) นำทรัพย์สินไปเป็นประกันหรือหลักประกันต่อเจ้าพนักงานหรือศาล</p> <p>การจัดการสินสมรสนอกจากกรณีที่ยกเว้นไว้ในวรรคหนึ่ง <u>สามีหรือภริยาคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง</u> จัดการได้โดยมิต้องได้รับความยินยอมจากอีกฝ่ายหนึ่ง”</p>
<p>มาตรา ๑๔๗๖/๑ สามีและภริยาจะจัดการสินสมรสให้แตกต่างไปจากที่ยกเว้นไว้ในมาตรา ๑๔๗๖ ทั้งหมดหรือบางส่วนได้ก็ต่อเมื่อได้ทำสัญญาก่อนสมรสไว้ตามที่บัญญัติในมาตรา ๑๔๖๕ และมาตรา ๑๔๖๖ ในกรณีดังกล่าวนี้ การจัดการสินสมรสให้เป็นไปตามที่ระบุไว้ในสัญญาก่อนสมรส</p>	<p>มาตรา ๓๑ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๔๗๖/๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๗๖/๑ <u>สามีและภริยาคู่สมรส</u> จะจัดการสินสมรสให้แตกต่างไปจากที่ยกเว้นไว้ในมาตรา ๑๔๗๖ ทั้งหมดหรือบางส่วนได้ก็ต่อเมื่อได้ทำสัญญาก่อนสมรสไว้ตามที่บัญญัติในมาตรา ๑๔๖๕ และมาตรา ๑๔๖๖ ในกรณีดังกล่าวนี้ การจัดการสินสมรสให้เป็นไปตามที่ระบุไว้ในสัญญาก่อนสมรส”</p>
<p>มาตรา ๑๔๗๗ สามีภริยาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสิทธิฟ้อง ต่อสู้ หรือดำเนินคดีเกี่ยวกับการสงวนบำรุงรักษาสินสมรส หรือเพื่อประโยชน์แก่สินสมรส หนีอันเกิดแต่การฟ้อง ต่อสู้ หรือดำเนินคดีดังกล่าว ให้ถือว่าเป็นหน้าที่สามีภริยาเป็นลูกหนี้ร่วมกัน</p>	<p>มาตรา ๓๒ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๗๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๗๗ <u>สามีหรือภริยาคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง</u> มีสิทธิฟ้อง ต่อสู้ หรือดำเนินคดีเกี่ยวกับการสงวนบำรุงรักษาสินสมรส หรือเพื่อประโยชน์แก่สินสมรส หนีอันเกิดแต่การฟ้อง ต่อสู้ หรือดำเนินคดีดังกล่าวให้ถือว่าเป็นหน้าที่<u>สามีหรือภริยาคู่สมรส</u> เป็นลูกหนี้ร่วมกัน”</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ...) พ.ศ. ....
<p>มาตรา ๑๔๗๙ การใดที่สามีหรือภริยากระทำ ซึ่งต้องได้รับความยินยอมร่วมกันและถ้าการนั้นมีกฎหมายบัญญัติให้ทำเป็นหนังสือหรือให้จดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ความยินยอมนั้นต้องทำเป็นหนังสือ</p>	<p>มาตรา ๓๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๗๙ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๗๙ การใดที่ สามีหรือภริยา คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งกระทำ ซึ่งต้องได้รับความยินยอมร่วมกัน และถ้าการนั้นมีกฎหมายบัญญัติให้ทำเป็นหนังสือหรือให้จดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ความยินยอมนั้นต้องทำเป็นหนังสือ”</p>
<p>มาตรา ๑๔๘๑ สามีหรือภริยาไม่มีอำนาจทำพินัยกรรมยกสินสมรสที่เกินกว่าส่วนของตนให้แก่บุคคลใดได้</p>	<p>มาตรา ๓๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๘๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๘๑ สามีหรือภริยา คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่มีอำนาจทำพินัยกรรมยกสินสมรสที่เกินกว่าส่วนของตนให้แก่บุคคลใดได้”</p>
<p>มาตรา ๑๔๘๒ ในกรณีที่สามีหรือภริยามีอำนาจจัดการสินสมรสแต่ฝ่ายเดียวคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งก็ยังมีอำนาจจัดการบ้านเรือนและจัดหาสิ่งจำเป็นสำหรับครอบครัวตามสมควรแก่สภาพได้ ค่าใช้จ่ายในการนี้ย่อมผูกพันสินสมรสและสินส่วนตัวของทั้งสองฝ่าย</p> <p>ถ้าสามีหรือภริยาจัดการบ้านเรือนหรือจัดหาสิ่งจำเป็นสำหรับครอบครัวเป็นที่เสียหายถึงขนาด อีกฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอให้ศาลสั่งห้ามหรือจำกัดอำนาจนี้เสียได้</p>	<p>มาตรา ๓๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๘๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๘๒ ในกรณีที่ สามีหรือภริยา คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีอำนาจจัดการสินสมรสแต่ฝ่ายเดียว คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งก็ยังมีอำนาจจัดการบ้านเรือนและจัดหาสิ่งจำเป็นสำหรับครอบครัวตามสมควรแก่สภาพได้ ค่าใช้จ่ายในการนี้ย่อมผูกพันสินสมรสและสินส่วนตัวของทั้งสองฝ่าย</p> <p>ถ้า สามีหรือภริยา คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจัดการบ้านเรือนหรือจัดหาสิ่งจำเป็นสำหรับครอบครัวเป็นที่เสียหายถึงขนาด อีกฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอให้ศาลสั่งห้ามหรือจำกัดอำนาจนี้เสียได้”</p>
	<p>มาตรา ๓๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๘๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ...) พ.ศ. ....
<p>มาตรา ๑๔๘๓ ในกรณีที่สามีหรือภริยามีอำนาจจัดการสินสมรสแต่ฝ่ายเดียวถ้าสามีหรือภริยาจะกระทำ หรือกำลังกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งในการจัดการสินสมรสอันพึงเห็นได้ว่าจะเกิดความเสียหายถึงขนาด อีกฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอให้ศาลสั่งห้ามมิให้กระทำการนั้นได้</p>	<p>“มาตรา ๑๔๘๓ ในกรณีที่สามีหรือภริยาคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง มีอำนาจจัดการสินสมรสแต่ฝ่ายเดียว ถ้าสามีหรือภริยาคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะกระทำ หรือกำลังกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งในการจัดการสินสมรสอันพึงเห็น ได้ว่าจะเกิดความเสียหายถึงขนาด อีกฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอให้ศาลสั่งห้ามมิให้กระทำการนั้นได้”</p>
<p>มาตรา ๑๔๘๔ ถ้าสามีหรือภริยาฝ่ายซึ่งมีอำนาจจัดการสินสมรส</p> <p>(๑) จัดการสินสมรสเป็นที่เสียหายถึงขนาด</p> <p>(๒) ไม่อุปการะเลี้ยงดูอีกฝ่ายหนึ่ง</p> <p>(๓) มีหนี้สินล้นพ้นตัว หรือทำหนี้เกินกึ่งหนึ่งของสินสมรส</p> <p>(๔) ขัดขวางการจัดการสินสมรสของอีกฝ่ายหนึ่งโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร</p> <p>(๕) มีพฤติการณ์ปรากฏว่าจะทำความเสียหายให้แก่สินสมรส</p>	<p>มาตรา ๓๗ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๔๘๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๘๔ ถ้าสามีหรือภริยาคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ฝ่ายซึ่งมีอำนาจจัดการสินสมรส</p> <p>(๑) จัดการสินสมรสเป็นที่เสียหายถึงขนาด</p> <p>(๒) ไม่อุปการะเลี้ยงดูอีกฝ่ายหนึ่ง</p> <p>(๓) มีหนี้สินล้นพ้นตัว หรือทำหนี้เกินกึ่งหนึ่งของสินสมรส</p> <p>(๔) ขัดขวางการจัดการสินสมรสของอีกฝ่ายหนึ่งโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร</p> <p>(๕) มีพฤติการณ์ปรากฏว่าจะทำความเสียหายให้แก่สินสมรส”</p>
<p>มาตรา ๑๔๘๔/๑ ในกรณีที่ศาลได้มีคำสั่งห้ามหรือจำกัดอำนาจในการจัดการสินสมรสของสามีหรือภริยาตามมาตรา ๑๔๘๒ มาตรา ๑๔๘๓ หรือมาตรา ๑๔๘๔ ถ้าต่อมาเหตุแห่งการนั้นหรือพฤติการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไป สามีหรือภริยาอาจร้องขอต่อศาลให้ยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งที่ห้ามหรือจำกัดอำนาจจัดการสินสมรสนั้นได้ ในการนี้ศาลจะมีคำสั่งใด ๆ ตามที่เห็นสมควรก็ได้</p>	<p>มาตรา ๓๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๘๔/๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๘๔/๑ ในกรณีที่ศาลได้มีคำสั่งห้ามหรือจำกัดอำนาจในการจัดการสินสมรสของสามีหรือภริยาคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตามมาตรา ๑๔๘๒ มาตรา ๑๔๘๓ หรือมาตรา ๑๔๘๔ ถ้าต่อมาเหตุแห่งการนั้นหรือพฤติการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไป สามีหรือภริยาคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอต่อศาลให้ยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งที่ห้ามหรือจำกัดอำนาจ</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ...) พ.ศ. ....
	จัดการสินสมรสนั้นได้ ในการนี้ศาลจะมีคำสั่งใด ๆ ตามที่เห็นสมควรก็ได้”
<p>มาตรา ๑๔๘๕ สามีหรือภริยาอาจร้องขอต่อศาลให้ตนเป็นผู้จัดการสินสมรสโดยเฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่งหรือเข้าร่วมจัดการในการนั้นได้ ถ้าการที่จะทำเช่นนั้นจะเป็นประโยชน์ยิ่งกว่า</p>	<p>มาตรา ๓๙ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๘๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๘๕ <u>สามีหรือภริยา</u>คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอต่อศาลให้ตนเป็นผู้จัดการสินสมรสโดยเฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่งหรือเข้าร่วมจัดการในการนั้นได้ ถ้าการที่จะทำเช่นนั้นจะเป็นประโยชน์ยิ่งกว่า”</p>
<p>มาตรา ๑๔๘๖ เมื่อศาลได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุดตามความในมาตรา ๑๔๘๒ วรรคสอง มาตรา ๑๔๘๓ มาตรา ๑๔๘๔ มาตรา ๑๔๘๔/๑ หรือมาตรา ๑๔๘๕ อันเป็นคุณแก่ผู้ร้องขอหรือตามมาตรา ๑๔๙๑ มาตรา ๑๔๙๒/๑ หรือมาตรา ๑๕๑๘/๑๗ หรือเมื่อสามีหรือภริยาพ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลาย ให้ศาลแจ้งไปยังนายทะเบียนเพื่อจดแจ้งไว้ในทะเบียนสมรส</p>	<p>มาตรา ๔๐ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๘๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๘๖ เมื่อศาลได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุดตามความในมาตรา ๑๔๘๒ วรรคสอง มาตรา ๑๔๘๓ มาตรา ๑๔๘๔ มาตรา ๑๔๘๔/๑ หรือมาตรา ๑๔๘๕ อันเป็นคุณแก่ผู้ร้องขอ หรือตามมาตรา ๑๔๙๑ มาตรา ๑๔๙๒/๑ หรือมาตรา ๑๕๑๘/๑๗ หรือเมื่อ<u>สามีหรือภริยา</u>คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งพ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลาย ให้ศาลแจ้งไปยังนายทะเบียนเพื่อจดแจ้งไว้ในทะเบียนสมรส”</p>
<p>มาตรา ๑๔๘๗ ในระหว่างที่เป็นสามีภริยากัน ฝ่ายใดจะยึดหรืออายัดทรัพย์สินของอีกฝ่ายหนึ่งไม่ได้ เว้นแต่เป็นการยึดหรืออายัดทรัพย์สินในคดีที่ฟ้องร้องเพื่อการปฏิบัติหน้าที่หรือรักษาสีทธิระหว่างสามีภริยาตามที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะในประมวลกฎหมายนี้หรือที่ประมวลกฎหมายนี้บัญญัติไว้โดยเฉพาะให้สามีภริยาฟ้องร้องกันเองได้ หรือเป็นการยึด หรืออายัดทรัพย์สินสำหรับค่าอุปการะเลี้ยงดู</p>	<p>มาตรา ๔๑ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๘๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๘๗ ในระหว่างที่เป็น<u>สามีภริยา</u>คู่สมรสกัน ฝ่ายใดจะยึดหรืออายัดทรัพย์สินของอีกฝ่ายหนึ่งไม่ได้ เว้นแต่เป็นการยึดหรืออายัดทรัพย์สินในคดีที่ฟ้องร้องเพื่อการปฏิบัติหน้าที่หรือรักษาสีทธิระหว่าง<u>สามีภริยา</u>คู่สมรสตามที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะในประมวลกฎหมายนี้หรือที่ประมวลกฎหมายนี้บัญญัติไว้โดยเฉพาะให้สามีภริยา<u>คู่สมรส</u>ฟ้องร้องกันเอง</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ...) พ.ศ. ....
และคำฤชาธรรมเนียมที่ยังมิได้ชำระตามคำพิพากษาของศาล	ได้ หรือเป็นการยึด หรืออายัดทรัพย์สินสำหรับค่าอุปการะเลี้ยงดูและคำฤชาธรรมเนียม ที่ยังมีได้ชำระตามคำพิพากษาของศาล”
<p>มาตรา ๑๔๘๘ ถ้าสามีหรือภริยาต้องรับผิดชอบส่วนตัวเพื่อชำระหนี้ที่ก่อไว้ก่อนหรือระหว่างสมรส ให้ชำระหนี้ด้วยสินส่วนตัวของฝ่ายนั้นก่อน เมื่อไม่พอจึงให้ชำระด้วยสินสมรสที่เป็นส่วนของฝ่ายนั้น</p>	<p>มาตรา ๔๒ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๘๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๘๘ ถ้าสามีหรือภริยา<u>คู่สมรส</u>ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องรับผิดชอบส่วนตัวเพื่อชำระหนี้ที่ก่อไว้ก่อน หรือระหว่างสมรส ให้ชำระหนี้ด้วยสินส่วนตัวของฝ่ายนั้นก่อน เมื่อไม่พอจึงให้ชำระด้วยสินสมรสที่เป็นส่วนของฝ่ายนั้น”</p>
<p>มาตรา ๑๔๘๙ ถ้าสามีภริยาเป็นลูกหนี้ร่วมกัน ให้ชำระหนี้จากสินสมรสและสินส่วนตัวของทั้งสองฝ่าย</p>	<p>มาตรา ๔๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๘๙ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๘๙ ถ้าสามีหรือภริยา<u>คู่สมรส</u>เป็นลูกหนี้ร่วมกัน ให้ชำระหนี้จากสินสมรสและสินส่วนตัวของทั้งสองฝ่าย”</p>
<p>มาตรา ๑๔๙๐ หนี้ที่สามีภริยาเป็นลูกหนี้ร่วมกันนั้นให้รวมถึงหนี้ที่สามีหรือภริยาก่อให้เกิดขึ้นในระหว่างสมรสดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) หนี้เกี่ยวกับการจัดการบ้านเรือนและจัดหาสิ่งจำเป็นสำหรับครอบครัวการอุปการะเลี้ยงดูตลอดถึงการรักษาพยาบาลบุคคลในครอบครัวและการศึกษาของบุตรตามสมควรแก่อัตภาพ</p> <p>(๒) หนี้ที่เกี่ยวข้องกับสินสมรส</p> <p>(๓) หนี้ที่เกิดขึ้นเนื่องจากการงานซึ่งสามีภริยาทำด้วยกัน</p> <p>(๔) หนี้ที่สามีหรือภริยาก่อขึ้นเพื่อประโยชน์ตนฝ่ายเดียวแต่อีกฝ่ายหนึ่งได้ให้สัตยาบัน</p>	<p>มาตรา ๔๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๙๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๙๐ หนี้ที่<u>สามีหรือภริยา</u>คู่สมรสเป็นลูกหนี้ร่วมกันนั้นให้รวมถึงหนี้ที่<u>สามีหรือภริยา</u>คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งก่อให้เกิดขึ้นในระหว่างสมรส ดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) หนี้เกี่ยวกับการจัดการบ้านเรือนและจัดหาสิ่งจำเป็นสำหรับครอบครัว การอุปการะเลี้ยงดูตลอดถึงการรักษาพยาบาลบุคคลในครอบครัวและการศึกษาของบุตรตามสมควรแก่อัตภาพ</p> <p>(๒) หนี้ที่เกี่ยวข้องกับสินสมรส</p> <p>(๓) หนี้ที่เกิดขึ้นเนื่องจากการงานซึ่ง<u>สามีหรือภริยา</u>คู่สมรสทำด้วยกัน</p> <p>(๔) หนี้ที่<u>สามีหรือภริยา</u>คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งก่อขึ้นเพื่อประโยชน์ตนฝ่ายเดียว แต่อีกฝ่ายหนึ่งได้</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
<p>มาตรา ๑๔๙๑ ถ้าสามีหรือภริยาต้องคำพิพากษาให้ล้มละลาย สิ้นสมรสย่อมแยกจากกันโดยอำนาจกฎหมายนับแต่วันที่ศาลพิพากษาให้ล้มละลายนั้น</p>	<p>ให้ตัดยาบัน”</p> <p>มาตรา ๔๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๙๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๙๑ ถ้าสามีหรือภริยา<u>คู่สมรส</u>ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องคำพิพากษาให้ล้มละลาย สิ้นสมรสย่อมแยกจากกันโดยอำนาจกฎหมายนับแต่วันที่ศาลพิพากษาให้ล้มละลายนั้น”</p>
<p>มาตรา ๑๔๙๒ เมื่อได้แยกสินสมรส ตามมาตรา ๑๔๘๔ วรรคสอง มาตรา ๑๔๙๑หรือมาตรา ๑๔๙๘/๑๗ วรรคสองแล้ว ให้ส่วนที่แยกออกตกเป็นสินส่วนตัวของสามีหรือภริยา และบรรดาทรัพย์สินที่ฝ่ายใดได้มาในภายหลังไม่ให้ถือเป็นสินสมรส แต่ให้เป็นสินส่วนตัวของฝ่ายนั้นและสินสมรสที่คู่สมรสได้มาโดยพินัยกรรมหรือโดยการให้เป็นหนังสือตามมาตรา ๑๔๗๔ (๒) ในภายหลัง ให้ตกเป็นสินส่วนตัวของสามีและภริยาฝ่ายละครึ่ง</p>	<p>มาตรา ๔๖ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๔๙๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๙๒ เมื่อได้แยกสินสมรสตาม มาตรา ๑๔๘๔ วรรคสอง มาตรา ๑๔๙๑ หรือ มาตรา ๑๔๙๘/๑๗ วรรคสองแล้ว ให้ส่วนที่แยกออกตกเป็นสินส่วนตัวของ<u>สามีหรือภริยา</u>คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง และบรรดาทรัพย์สินที่ฝ่ายใดได้มาในภายหลังไม่ให้ถือเป็นสินสมรส แต่ให้เป็นสินส่วนตัวของฝ่ายนั้น และสินสมรสที่คู่สมรสได้มาโดยพินัยกรรมหรือโดยการให้เป็นหนังสือตามมาตรา ๑๔๗๔ (๒) ในภายหลัง ให้ตกเป็นสินส่วนตัวของ <u>สามีและภริยา</u>คู่สมรสฝ่ายละครึ่ง”</p>
<p>มาตรา ๑๔๙๒/๑ ในกรณีที่มีการแยกสินสมรสโดยคำสั่งศาล การยกเลิกการแยกสินสมรสให้กระทำได้เมื่อสามีหรือภริยาร้องขอต่อศาล และศาลได้มีคำสั่งให้ยกเลิก แต่ถ้าภริยาหรือสามีคัดค้านศาลจะสั่งยกเลิกการแยกสินสมรสได้ต่อเมื่อเหตุแห่งการแยกสินสมรสได้สิ้นสุดลงแล้ว</p>	<p>มาตรา ๔๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๙๒/๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๙๒/๑ ในกรณีที่มีการแยกสินสมรสโดยคำสั่งศาล การยกเลิกการแยกสินสมรสให้กระทำได้เมื่อ<u>สามีหรือภริยา</u>คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอต่อศาล และศาลได้มีคำสั่งให้ยกเลิก แต่ถ้า<u>ภริยาหรือสามี</u>คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งคัดค้าน ศาลจะสั่งยกเลิกการแยกสินสมรสได้ต่อเมื่อเหตุแห่งการแยกสินสมรสได้สิ้นสุดลงแล้ว</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ...) พ.ศ. ....
<p>เมื่อมีการยกเลิกการแยกสินสมรสตามวรรคหนึ่ง หรือการแยกสินสมรสสิ้นสุดลงเพราะสามีหรือภริยาพ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลาย ให้ทรัพย์สินที่เป็นสินส่วนตัวอยู่ในวันที่ศาลมีคำสั่งหรือในวันที่พ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลาย ยังคงเป็นสินส่วนตัวต่อไปตามเดิม</p>	<p>เมื่อมีการยกเลิกการแยกสินสมรสตามวรรคหนึ่ง หรือการแยกสินสมรสสิ้นสุดลงเพราะ สามีหรือภริยา พ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลาย ให้ทรัพย์สินที่เป็นสินส่วนตัวอยู่ในวันที่ศาลมีคำสั่งหรือในวันที่พ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลายยังคงเป็นสินส่วนตัวต่อไปตามเดิม”</p>
<p>มาตรา ๑๔๔๓ ในกรณีที่ไม่มีสินสมรสแล้ว สามีและภริยาต้องช่วยกันออกค่าใช้จ่ายสำหรับการบ้านเรือนตามส่วนมากและน้อยแห่งสินส่วนตัวของตน</p>	<p>มาตรา ๑๔๔๓ ในกรณีที่ไม่มีสินสมรสแล้ว สามีและภริยา ต้องช่วยกันออกค่าใช้จ่ายสำหรับการบ้านเรือนตามส่วนมากและน้อยแห่งสินส่วนตัวของตน”</p>
<p>มาตรา ๑๔๔๘ การสมรสที่เป็นโมฆะ ไม่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ทางทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา</p>	<p>มาตรา ๑๔๔๘ ในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๔๔๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๔๘ การสมรสที่เป็นโมฆะ ไม่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ทางทรัพย์สินระหว่าง สามีภริยา คู่สมรส”</p>
<p>มาตรา ๑๔๔๙ การสมรสที่เป็นโมฆะ เพราะฝ่าฝืนมาตรา ๑๔๔๙ มาตรา ๑๔๕๐ หรือมาตรา ๑๔๕๘ ไม่ทำให้ชายหรือหญิงผู้สมรสโดยสุจริตเสื่อมสิทธิที่ได้มาเพราะการสมรสก่อนมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้เป็นโมฆะ</p> <p>การสมรสที่เป็นโมฆะเพราะฝ่าฝืนมาตรา ๑๔๕๒ ไม่ทำให้ชายหรือหญิงผู้สมรสโดยสุจริตเสื่อมสิทธิที่ได้มา เพราะการสมรสก่อนที่ชายหรือหญิงนั้นรู้ถึงเหตุที่ทำให้การสมรสเป็นโมฆะ แต่การสมรสที่เป็นโมฆะดังกล่าว ไม่</p>	<p>มาตรา ๕๐ ในวรรคหนึ่งและวรรคสองของมาตรา ๑๔๔๙ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๔๙ การสมรสที่เป็นโมฆะ เพราะฝ่าฝืนมาตรา ๑๔๔๙ มาตรา ๑๔๕๐ หรือมาตรา ๑๔๕๘ ไม่ทำให้ผู้สมรสโดยสุจริตเสื่อมสิทธิที่ได้มาเพราะการสมรสก่อนมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้เป็นโมฆะ</p> <p>การสมรสที่เป็นโมฆะเพราะฝ่าฝืนมาตรา ๑๔๕๒ ไม่ทำให้ผู้สมรสโดยสุจริตเสื่อมสิทธิที่ได้มา เพราะการสมรสก่อนที่ ชายหรือหญิง บุคคลใดบุคคลหนึ่งนั้นรู้ถึงเหตุที่ทำให้การสมรสเป็นโมฆะ แต่การสมรสที่เป็นโมฆะดังกล่าว</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ...) พ.ศ. ....
<p>ทำให้คู่สมรสเกิดสิทธิรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรมของคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง</p> <p style="text-align: center;">๖๓๖ ๖๓๖</p>	<p>ไม่ทำให้คู่สมรสเกิดสิทธิรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรมของคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง”</p> <p style="text-align: center;">๖๓๖ ๖๓๖</p>
<p>มาตรา ๑๕๐๔ วรรคสอง ถ้าศาลมิได้สั่งให้เพิกถอนการสมรสจนชายหญิงมีอายุครบตามมาตรา ๑๔๔๘ หรือเมื่อหญิงมีครรภ์ก่อนอายุครบตามมาตรา ๑๔๔๘ ให้ถือว่า การสมรสสมบูรณ์มาตั้งแต่วเวลาสมรส</p>	<p>มาตรา ๕๑ ให้ยกเลิกความในวรรคสองของมาตรา ๑๕๐๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p style="text-align: center;">“ถ้าศาลมิได้สั่งให้เพิกถอนการสมรสจนชายหญิงมีอายุครบตามมาตรา ๑๔๔๘ หรือเมื่อหญิงมีครรภ์ก่อนอายุครบตามมาตรา ๑๔๔๘ ให้ถือว่า การสมรสสมบูรณ์มาตั้งแต่วเวลาสมรส”</p>
<p>มาตรา ๑๕๐๘ วรรคสอง ในกรณีที่ผู้มีสิทธิขอเพิกถอนการสมรสเป็นบุคคลที่ถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ ให้บุคคลซึ่งอาจร้องขอต่อศาลให้สั่งให้บุคคลวิกลจริตเป็นคนไร้ความสามารถ ตามมาตรา ๒๙ ขอเพิกถอนการสมรสได้ด้วย แต่ถ้าผู้มีสิทธิขอเพิกถอนการสมรสเป็นคนวิกลจริตที่ศาลยังไม่ได้สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ บุคคลดังกล่าวจะร้องขอเพิกถอนการสมรสก็ได้ แต่ต้องขอให้ศาลสั่งให้คนวิกลจริตเป็นคนไร้ความสามารถพร้อมกันด้วย ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ยกคำขอให้ศาลสั่งเป็นคนไร้ความสามารถ ก็ให้ศาลมีคำสั่งยกคำขอเพิกถอนการสมรสของบุคคลดังกล่าวนั้นเสียด้วย</p>	<p>มาตรา ๕๒ ให้ยกเลิกความในวรรคสองของมาตรา ๑๕๐๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p style="text-align: center;">“ในกรณีที่ผู้มีสิทธิขอเพิกถอนการสมรสเป็นบุคคลที่ถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถให้บุคคลซึ่งอาจร้องขอต่อศาลให้สั่งให้บุคคลวิกลจริตเป็นคนไร้ความสามารถตามมาตรา ๒๙ ขอเพิกถอนการสมรสได้ด้วย แต่ถ้าผู้มีสิทธิขอเพิกถอนการสมรสเป็นคนวิกลจริตที่ศาลยังไม่ได้สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ บุคคลดังกล่าวจะร้องขอเพิกถอนการสมรสก็ได้ แต่ต้องขอให้ศาลสั่งให้คนวิกลจริตเป็นคนไร้ความสามารถพร้อมกันด้วย ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ยกคำขอให้ศาลสั่งเป็นคนไร้ความสามารถก็ให้ศาลมีคำสั่งยกคำขอเพิกถอนการสมรสของบุคคลดังกล่าวนั้นเสียด้วย”</p>
<p>มาตรา ๑๕๑๕ เมื่อได้จดทะเบียนสมรสตามประมวลกฎหมายนี้ การหย่าโดยความยินยอมจะสมบูรณ์ต่อเมื่อสามีและภริยาได้จดทะเบียนการหย่านั้นแล้ว</p>	<p>มาตรา ๕๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๑๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p style="text-align: center;">“มาตรา ๑๕๑๕ เมื่อได้จดทะเบียนสมรสตามประมวลกฎหมายนี้ การหย่าโดยความยินยอมจะสมบูรณ์ต่อเมื่อ <u>สามีและภริยา</u> คู่สมรสได้จดทะเบียนการหย่านั้นแล้ว”</p>
	<p>มาตรา ๕๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๑๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่ง</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ...) พ.ศ. ....
<p>มาตรา ๑๕๑๖ เหตุฟ้องหย่ามีดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) สามีหรือภริยาอุบการเลี้งคูหรือยกย่องผู้อื่นฉันภริยาหรือสามี เป็นชู้หรือมีชู้ หรือร่วมประเวณีกับผู้อื่นเป็นอาจฉน อีฝฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้</p> <p>(๒) สามีหรือภริยาประพฤดิชั่ว ไม่ว่าจะความประพฤดิชู้วนั้นจะเป็นความผิดอาญาหรือไม่ ถ้าเป็นเหตุให้อีฝฝ่ายหนึ่ง</p> <p>(ก) ได้รับความอับอายขายหน้าอย่างร้ายแรง</p> <p>(ข) ได้รับความตูกเกลียดชังเพราะเหตุที่คงเป็นสามีหรือภริยาของฝฝ่ายที่ประพฤดิชู้วยต่อไป หรือ</p> <p>(ค) ได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนเกินควรในเมื่อเอาสภาพ ฐานะและความเป็นอยู่ร่วมกันฉันสามีภริยามาคำนึ่งประกอบ</p> <p>อีฝฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้</p> <p>(๓) สามีหรือภริยาทำร้าย หรือทรมาณร่างกายหรือจิตใจ หรือหมิ่นประมาทหรือเหยียดหยามอีฝฝ่ายหนึ่งหรือบุพการีของอีฝฝ่ายหนึ่ง ทั้งนี้ ถ้าเป็นการร้ายแรง อีฝฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้</p> <p>(๔) สามีหรือภริยาจงใจละทิ้งร้างอีฝฝ่ายหนึ่งไปเกินหนึ่งปี อีฝฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้</p> <p>(๔/๑) สามีหรือภริยาต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก และได้ถูกจำคุกเกินหนึ่งปีในความผิดที่อีฝฝ่ายหนึ่งมิได้มีส่วนก่อให้เกิดการกระทำผิดหรือยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจในการกระทำผิดนั้นด้วย และการเป็นสามีภริยากันต่อไปจะเป็นเหตุให้อีฝฝ่ายหนึ่งได้รับความเสียหาย</p>	<p>และพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๖) พ.ศ. ๒๕๕๐ และให้ใช้ความต่อไปน้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๕๑๖ เหตุฟ้องหย่ามีดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) <u>สามีหรือภริยา</u>คู่สมรสฝฝ่ายใดฝฝ่ายหนึ่งอุบการเลี้งคูหรือยกย่องผู้อื่นฉันภริยาหรือสามีคู่สมรสหรือฉันคู่ชีวิต เป็นชู้หรือมีชู้ ร่วมประเวณีกับผู้อื่นเป็นอาจฉน <u>หรือกระทำกับผู้อื่นหรือยอมรับการกระทำของผู้อื่นเพื่อสนองความใคร่ของตนหรือผู้อื่นเป็นอาจฉน</u> อีฝฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้</p> <p>(๒) <u>สามีหรือภริยา</u>คู่สมรสฝฝ่ายใดฝฝ่ายหนึ่งประพฤดิชั่ว ไม่ว่าจะความประพฤดิชู้วนั้นจะเป็นความผิดอาญาหรือไม่ ถ้าเป็นเหตุให้อีฝฝ่ายหนึ่ง</p> <p>(ก) ได้รับความอับอายขายหน้าอย่างร้ายแรง</p> <p>(ข) ได้รับความตูกเกลียดชังเพราะเหตุที่คงเป็น<u>สามีหรือภริยา</u>คู่สมรสของฝฝ่ายที่ประพฤดิชู้วยต่อไป หรือ</p> <p>(ค) ได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนเกินควร ในเมื่อเอาสภาพ ฐานะและความเป็นอยู่ร่วมกันฉัน<u>สามีหรือภริยา</u>คู่สมรสมาคำนึ่งประกอบ</p> <p>อีฝฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้</p> <p>(๓) <u>สามีหรือภริยา</u>คู่สมรสฝฝ่ายใดฝฝ่ายหนึ่งทำร้าย หรือทรมาณร่างกายหรือจิตใจ หรือหมิ่นประมาทหรือเหยียดหยามอีฝฝ่ายหนึ่งหรือบุพการีของอีฝฝ่ายหนึ่ง ทั้งนี้ ถ้าเป็นการร้ายแรง อีฝฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้</p> <p>(๔) <u>สามีหรือภริยา</u>คู่สมรสฝฝ่ายใดฝฝ่ายหนึ่งจงใจละทิ้งร้างอีฝฝ่ายหนึ่งไปเกินหนึ่งปี อีฝฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้</p> <p>(๔/๑) <u>สามีหรือภริยา</u>คู่สมรสฝฝ่ายใดฝฝ่ายหนึ่งต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก และได้ถูกจำคุกเกินหนึ่งปี ในความผิดที่อีฝฝ่ายหนึ่งมิได้มีส่วนก่อให้เกิด</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
<p>หรือเดือนร้อนเกินควร อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้</p> <p>(๔/๒) สามीและภริยาสมัครใจแยกกันอยู่เพราะเหตุที่ไม่อาจอยู่ร่วมกันฉันสามีภริยาได้โดยปกติสุขตลอดมาเกินสามปี หรือแยกกันอยู่ตามคำสั่งของศาลเป็นเวลาเกินสามปี ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้</p> <p>(๕) สามीหรือภริยาถูกศาลสั่งให้เป็นคนสาบสูญหรือไปจากภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่เป็นเวลาเกินสามปีโดยไม่มีใครทราบแน่ชัดว่าเป็นตายร้ายดีอย่างไร อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้</p> <p>(๖) สามीหรือภริยาไม่ให้ความช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูอีกฝ่ายหนึ่งตามสมควรหรือทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อการที่เป็นสามीหรือภริยากันอย่างร้ายแรง ทั้งนี้ ถ้าการกระทำนั้นถึงขนาดที่อีกฝ่ายหนึ่งเดือดร้อนเกินควรในเมื่อเอาสภาพ ฐานะและความเป็นอยู่ร่วมกันฉันสามีภริยามาคำนึงประกอบ อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้</p> <p>(๗) สามीหรือภริยาวิกลจริตตลอดมาเกินสามปี และความวิกลจริตนั้นมีลักษณะยากจะหายได้ กับทั้งความวิกลจริตถึงขนาดที่จะหนอยู่ร่วมกันฉันสามีภริยาต่อไปไม่ได้ อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้</p> <p>(๘) สามीหรือภริยาผิดทัณฑ์บนที่ทำให้ไว้เป็นหนังสือในเรื่องความประพฤติ อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้</p> <p>(๙) สามीหรือภริยาเป็นโรคติดต่ออย่างร้ายแรงอันอาจเป็นภัยแก่อีกฝ่ายหนึ่งและโรคมีลักษณะเรื้อรังไม่มีทางที่จะหายได้ อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้</p> <p>(๑๐) สามीหรือภริยามีสภาพแห่งกายทำให้สามीหรือภริยานั้นไม่อาจร่วมประเวณีได้ตลอดกาล อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้</p>	<p>การกระทำความผิดหรือยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจในการกระทำ ความผิดนั้นด้วย และการเป็นคู่สมรสกันต่อไปจะเป็นเหตุให้อีกฝ่ายหนึ่งได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนเกินควร อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้</p> <p>(๔/๒) <u>สามीและภริยา</u>สมัครใจแยกกันอยู่ เพราะเหตุที่ไม่อาจอยู่ร่วมกันฉันคู่สมรสได้โดยปกติสุขตลอดมาเกินสามปี หรือแยกกันอยู่ตามคำสั่งของศาลเป็นเวลาเกินสามปี ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้</p> <p>(๕) <u>สามीหรือภริยา</u>ถูกศาลสั่งให้เป็นคนสาบสูญ หรือไปจากภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่เป็นเวลาเกินสามปีโดยไม่มีใครทราบแน่ชัดว่าเป็นตายร้ายดีอย่างไร อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้</p> <p>(๖) <u>สามीหรือภริยา</u>ไม่ให้ความช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูอีกฝ่ายหนึ่งตามสมควรหรือทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อการที่เป็น<u>สามีหรือภริยา</u>คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งกันอย่างร้ายแรง ทั้งนี้ ถ้าการกระทำนั้นถึงขนาดที่อีกฝ่ายหนึ่งเดือดร้อนเกินควรในเมื่อเอาสภาพ ฐานะ และความเป็นอยู่ร่วมกันฉัน<u>สามีหรือภริยา</u>คู่สมรสมาคำนึงประกอบอีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้</p> <p>(๗) <u>สามีหรือภริยา</u>วิกลจริตตลอดมาเกินสามปี และความวิกลจริตนั้นมีลักษณะยากจะหายได้ กับทั้งความวิกลจริตถึงขนาดที่จะหนอยู่ร่วมกันฉันคู่สมรสต่อไปไม่ได้ อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้</p> <p>(๘) <u>สามีหรือภริยา</u>ผิดทัณฑ์บนที่ทำให้ไว้เป็นหนังสือในเรื่องความประพฤติ อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้</p> <p>(๙) <u>สามีหรือภริยา</u>เป็นโรคติดต่ออย่างร้ายแรงอันอาจเป็นภัยแก่อีกฝ่ายหนึ่ง และโรคมีลักษณะเรื้อรังไม่มีทางที่จะหายได้ อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้</p> <p>(๑๐) <u>สามีหรือภริยา</u>คู่สมรสฝ่ายใด</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ...) พ.ศ. ....
	ฝ่ายหนึ่งมีสภาพแห่งกายทำให้ <u>สวสีหรือภริย</u> ฟ้นไม่อาจร่วมประเวณีหรือไม่อาจกระทำการหรือยอมรับการกระทำเพื่อสนองความใคร่ของอีกฝ่ายได้ตลอดกาลอีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้”
<p>มาตรา ๑๕๑๗ เหตุฟ้องหย่าตามมาตรา ๑๕๑๖ (๑) และ (๒) ถ้าสามีหรือภริยาแล้วแต่กรณี ได้ยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจในการกระทำที่เป็นเหตุหย่านั้น ฝ่ายที่ยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจนั้นจะยกเป็นเหตุฟ้องหย่าไม่ได้</p> <p>เหตุฟ้องหย่าตามมาตรา ๑๕๑๖ (๑๐) ถ้าเกิดเพราะการกระทำของอีกฝ่ายหนึ่งอีกฝ่ายหนึ่งนั้นจะยกเป็นเหตุฟ้องหย่าไม่ได้</p> <p>ในกรณีฟ้องหย่าโดยอาศัยเหตุแห่งการผิดทัณฑ์บนตามมาตรา ๑๕๑๖ (๘) นั้น ถ้าศาลเห็นว่าความประพฤติของสามีหรือภริยาอันเป็นเหตุให้ทำทัณฑ์บนเป็นเหตุเล็กน้อยหรือไม่สำคัญเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันฉันสามีภริยาโดยปกติสุข ศาลจะไม่พิพากษาให้หย่าก็ได้</p>	<p>มาตรา ๕๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๑๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๕๑๗ เหตุฟ้องหย่าตามมาตรา ๑๕๑๖ (๑) และ (๒) ถ้า<u>สวสีหรือภริย</u>คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งแล้วแต่กรณี ได้ยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจในการกระทำที่เป็นเหตุหย่านั้น ฝ่ายที่ยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจนั้น จะยกเป็นเหตุฟ้องหย่าไม่ได้</p> <p>เหตุฟ้องหย่าตามมาตรา ๑๕๑๖ (๑๐) ถ้าเกิดเพราะการกระทำของอีกฝ่ายหนึ่ง อีกฝ่ายหนึ่งนั้นจะยกเป็นเหตุฟ้องหย่าไม่ได้</p> <p>ในกรณีฟ้องหย่าโดยอาศัยเหตุแห่งการผิดทัณฑ์บนตามมาตรา ๑๕๑๖ (๘) นั้น ถ้าศาลเห็นว่าความประพฤติของ<u>สวสีหรือภริย</u>คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอันเป็นเหตุให้ทำทัณฑ์บนเป็นเหตุเล็กน้อยหรือไม่สำคัญเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันฉัน<u>สวสีหรือภริย</u>คู่สมรสโดยปกติสุข ศาลจะไม่พิพากษาให้หย่าก็ได้”</p>
<p>มาตรา ๑๕๒๐ ในกรณีหย่าโดยความยินยอม ให้สามีภริยาทำความตกลงเป็นหนังสือว่าฝ่ายใดจะเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองบุตรคนใด ถ้ามิได้ตกลงกันหรือตกลงกันไม่ได้ให้ศาลเป็นผู้ชี้ขาด</p>	<p>มาตรา ๕๖ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๕๒๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๕๒๐ ในกรณีหย่าโดยความยินยอมให้<u>สวสีหรือภริย</u>คู่สมรสทำความตกลงเป็นหนังสือว่าฝ่ายใดจะเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองบุตรคนใด ถ้ามิได้ตกลงกันหรือตกลงกันไม่ได้ ให้ศาลเป็นผู้ชี้ขาด”</p>
<p>มาตรา ๑๕๒๒ ถ้าสามีภริยาหย่าโดยความยินยอม</p>	<p>มาตรา ๕๗ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๕๒๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๕๒๒ ถ้า<u>สวสีหรือภริย</u>คู่สมรสหย่า</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
<p>ให้ทำความตกลงกันไว้ในสัญญาหย่าว่าสามีภริยาทั้งสองฝ่าย หรือสามีหรือภริยาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะออกเงินค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตรเป็นจำนวนเงินเท่าใด</p>	<p>โดยความยินยอม ให้ทำความตกลงกันไว้ในสัญญาหย่าว่า สามีภริยา คู่สมรสทั้งสองฝ่าย หรือ สามีหรือภริยา คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะออกเงินค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตรเป็นจำนวนเงินเท่าใด”</p>
<p>มาตรา ๑๕๒๓ เมื่อศาลพิพากษาให้หย่ากัน เพราะเหตุตามมาตรา ๑๕๑๖ (๑) ภริยาหรือสามีมีสิทธิได้รับค่าทดแทนจากสามีหรือภริยาและจากผู้ซึ่งได้รับการอุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่อง หรือผู้ซึ่งเป็นเหตุแห่งการหย่า นั้น</p> <p>สามีจะเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งล่วงเกินภริยาไปในทำนองชู้สาวก็ได้ และภริยาจะเรียกค่าทดแทนจากหญิงอื่นที่แสดงตนโดยเปิดเผยเพื่อแสดงว่าตนมีความสัมพันธ์กับสามีในทำนองชู้สาวก็ได้</p> <p>ถ้าสามีหรือภริยายินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจให้อีกฝ่ายหนึ่งกระทำการตามมาตรา ๑๕๑๖ (๑) หรือให้ผู้อื่นกระทำการตามวรรคสอง สามีหรือภริยานั้นจะเรียกค่าทดแทนไม่ได้</p>	<p>มาตรา ๕๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๒๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๖) พ.ศ. ๒๕๕๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๕๒๓ เมื่อศาลพิพากษาให้หย่ากัน เพราะเหตุตามมาตรา ๑๕๑๖ (๑) ภริยาหรือสามี คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสิทธิได้รับค่าทดแทนจาก สามีหรือภริยา คู่สมรสอีกฝ่ายและจากผู้ซึ่งได้รับการอุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่อง หรือผู้ซึ่งเป็นเหตุแห่งการหย่า นั้น สามี คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งล่วงเกิน ภริยา คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งไปในทำนอง ประพฤตฺชู้สาว ก็ได้ และ ภริยา คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะเรียกค่าทดแทนจาก หญิง บุคคลอื่นที่แสดงตนโดยเปิดเผยเพื่อแสดงว่าตนมีความสัมพันธ์กับ สามี คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งของตนในทำนอง ประพฤตฺชู้สาว ก็ได้</p> <p>ถ้า สามีหรือภริยา คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจให้อีกฝ่ายหนึ่งกระทำการตามมาตรา ๑๕๑๖ (๑) หรือให้ผู้อื่นกระทำการตามวรรคสอง สามีหรือภริยา คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งนั้นจะเรียกค่าทดแทนไม่ได้”</p>
<p>มาตรา ๑๕๓๐ ขณะคดีฟ้องหย่าอยู่ในระหว่างพิจารณา ถ้าฝ่ายใดร้องขอ ศาลอาจสั่งชั่วคราวให้จัดการตามที่เห็นสมควร เช่น ในเรื่องสินสมรส ที่พักอาศัย การอุปการะเลี้ยงดูสามีภริยาและการพิทักษ์อุปการะเลี้ยงดูบุตร</p>	<p>มาตรา ๕๙ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๓๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๕๓๐ ขณะคดีฟ้องหย่าอยู่ในระหว่างพิจารณา ถ้าฝ่ายใดร้องขอ ศาลอาจสั่งชั่วคราวให้จัดการตามที่เห็นสมควร เช่น ในเรื่องสินสมรส ที่พักอาศัย การอุปการะเลี้ยงดู สามีภริยา คู่สมรสและการพิทักษ์อุปการะเลี้ยงดูบุตร”</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
<p>มาตรา ๑๕๓๒ เมื่อหย่ากันแล้วให้จัดการแบ่งทรัพย์สินของสามีภริยา</p> <p>แต่ในระหว่างสามีภริยา</p> <p>(ก) ถ้าเป็นการหย่าโดยความยินยอมของทั้งสองฝ่าย ให้จัดการแบ่งทรัพย์สินของสามีภริยาตามที่มีอยู่ในเวลาจดทะเบียนการหย่า</p> <p>(ข) ถ้าเป็นการหย่าโดยคำพิพากษาของศาล คำพิพากษาส่วนที่บังคับทรัพย์สินระหว่างสามีภริยานั้น มีผลย้อนหลังไปถึงวันฟ้องหย่า</p>	<p>มาตรา ๖๐ ให้อยกเลิกความในมาตรา ๑๕๓๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๕๓๒ เมื่อหย่ากันแล้วให้จัดการแบ่งทรัพย์สินของคู่สมรส</p> <p>แต่ในระหว่างสามีภริยาคู่สมรส</p> <p>(ก) ถ้าเป็นการหย่าโดยความยินยอมของทั้งสองฝ่าย ให้จัดการแบ่งทรัพย์สินของสามีภริยาคู่สมรสตามที่มีอยู่ในเวลาจดทะเบียนการหย่า</p> <p>(ข) ถ้าเป็นการหย่าโดยคำพิพากษาของศาล คำพิพากษาส่วนที่บังคับทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาคู่สมรสนั้น มีผลย้อนหลังไปถึงวันฟ้องหย่า”</p>
<p>มาตรา ๑๕๓๓ เมื่อหย่ากันให้แบ่งสินสมรสให้ชายและหญิงได้ส่วนเท่ากัน</p>	<p>มาตรา ๖๑ ให้อยกเลิกความในมาตรา ๑๕๓๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๕๓๓ เมื่อหย่ากันให้แบ่งสินสมรสให้ชายและหญิงคู่สมรสได้ส่วนเท่ากัน”</p>
<p>มาตรา ๑๕๔๘/๑๕ ในกรณีที่ศาลสั่งให้สามีหรือภริยาเป็นคนที่ไร้ความสามารถและภริยาหรือสามีเป็นผู้อนุบาลให้นำบทบัญญัติว่าด้วยสิทธิและหน้าที่ของผู้ใช้อำนาจปกครองมาใช้บังคับโดยอนุโลม เว้นแต่สิทธิตามมาตรา ๑๕๖๗ (๒) และ (๓)</p>	<p>มาตรา ๖๒ ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๔๘/๑๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๕๔๘/๑๕ ในกรณีที่ศาลสั่งให้สามีหรือภริยาคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เป็นคนที่ไร้ความสามารถและภริยาหรือสามีคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นผู้อนุบาลให้นำบทบัญญัติว่าด้วยสิทธิและหน้าที่ของผู้ใช้อำนาจปกครองมาใช้บังคับโดยอนุโลม เว้นแต่สิทธิตามมาตรา ๑๕๖๗ (๒) และ (๓)</p>
<p>มาตรา ๑๕๔๘/๑๗ ในกรณีที่ศาลสั่งให้สามีหรือภริยาเป็นคนที่ไร้ความสามารถและศาลเห็นไม่สมควรให้คู่สมรสเป็นผู้อนุบาล และตั้งบิดาหรือมารดาหรือ</p>	<p>มาตรา ๖๓ ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๔๘/๑๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๕๔๘/๑๗ ในกรณีที่ศาลสั่งให้สามีหรือภริยาคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นคนที่ไร้ความสามารถ</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ...) พ.ศ. ....
<p>บุคคลภายนอกเป็นผู้อนุบาลในกรณีเช่นว่านี้ ให้ผู้อนุบาลเป็นผู้จัดการสินสมรสร่วมกันกับคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง เว้นแต่ถ้ามีเหตุสำคัญอันจะเกิดความเสียหายแก่คนไร้ความสามารถ ศาลจะสั่งเป็นอย่างอื่นก็ได้</p>	<p>และศาลเห็นไม่สมควรให้คู่สมรสอีกฝ่ายเป็นผู้อนุบาล และตั้งบิดาหรือมารดาหรือบุคคลภายนอกเป็นผู้อนุบาล ในกรณีเช่นว่านี้ ให้ผู้อนุบาลเป็นผู้จัดการสินสมรสร่วมกันกับคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง เว้นแต่ถ้ามีเหตุสำคัญอันจะเกิดความเสียหายแก่คนไร้ความสามารถ ศาลจะสั่งเป็นอย่างอื่นก็ได้”</p>
<p>มาตรา ๑๕๔๘/๓๘ ค่าอุปการะเลี้ยงดูระหว่างสามีภริยา หรือระหว่างบิดามารดากับบุตรนั้นย่อมเรียกจากกันได้เมื่อฝ่ายที่ควรได้รับอุปการะเลี้ยงดูไม่ได้รับการอุปการะเลี้ยงดูหรือได้รับการอุปการะเลี้ยงดูไม่เพียงพอแก่อัตรา ค่าอุปการะเลี้ยงดูนี้ศาลอาจให้เพียงใดหรือไม่ให้ก็ได้โดยคำนึงถึงความสามารถของผู้มีหน้าที่ต้องให้ ฐานะของผู้รับและพฤติการณ์แห่งกรณี</p>	<p>มาตรา ๖๕ ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๔๘/๓๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>มาตรา ๑๕๔๘/๓๘ ค่าอุปการะเลี้ยงดูระหว่าง <u>สามีภริยาหรือคู่สมรส</u> หรือระหว่างบิดามารดากับบุตร นั้นย่อมเรียกจากกันได้เมื่อฝ่ายที่ควรได้รับอุปการะเลี้ยงดูไม่ได้รับการอุปการะเลี้ยงดูหรือได้รับการอุปการะเลี้ยงดูไม่เพียงพอแก่อัตรา ค่าอุปการะเลี้ยงดูนี้ศาลอาจให้เพียงใดหรือไม่ให้ก็ได้โดยคำนึงถึงความสามารถของผู้มีหน้าที่ต้องให้ ฐานะของผู้รับและพฤติการณ์แห่งกรณี</p>
	<p>มาตรา ๖๕ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๕๔๘/๔๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์</p> <p><u>“มาตรา ๑๕๔๘/๔๒ ให้คู่สมรสที่จดทะเบียนโดยขอตามประมวลกฎหมายนี้ มีสิทธิ หน้าที่ ระหว่างคู่สมรสด้วยกันตามกฎหมาย กฎกระทรวง และระเบียบใต้ที่บัญญัติให้สิทธิ หน้าที่แก่สามีภริยา หรือสามี หรือภริยา หรือคู่สมรส แล้วแต่กรณี”</u></p>
<p>มาตรา ๑๖๐๖ (๓) ผู้ที่รู้แล้วว่า เจ้ามรดกถูกฆ่าโดยเจตนา แต่มิได้นำข้อความนั้นขึ้นร้องเรียนเพื่อเป็นทางที่จะเอาตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ แต่ข้อนี้มีให้ใช้บังคับถ้าบุคคลนั้นมีอายุยังไม่ครบสิบหกปีบริบูรณ์ หรือเป็นคนวิกลจริตไม่สามารถรู้ผิดชอบ หรือถ้าผู้ชำนั้นเป็นสามีภริยาหรือผู้บุพการีหรือผู้สืบสันดานของคนโดยตรง</p>	<p>มาตรา ๖๖ ให้ยกเลิกความใน (๓) ของมาตรา ๑๖๐๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p><u>“(๓) ผู้ที่รู้แล้วว่า เจ้ามรดกถูกฆ่าโดยเจตนา แต่มิได้นำข้อความนั้นขึ้นร้องเรียน เพื่อเป็นทางที่จะเอาตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ แต่ข้อนี้มีให้ใช้บังคับถ้าบุคคลนั้นมีอายุยังไม่ครบสิบหกปีบริบูรณ์ หรือเป็นคนวิกลจริตไม่สามารถรู้ผิดชอบ หรือถ้าผู้ชำนั้นเป็น สามีภริยาหรือคู่สมรส หรือ ผู้บุพการีหรือผู้สืบสันดานของคนโดยตรง”</u></p>
	<p>มาตรา ๖๗ ให้ยกเลิกความใน (๑) ของมาตรา ๑๖๒๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความ</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
<p>มาตรา ๑๖๒๕ ถ้าผู้ตายเป็นผู้สมรสแล้ว การคิดส่วนแบ่งและการป็นทรัพย์สินระหว่างผู้ตายกับคู่สมรสที่ยังมีชีวิตอยู่นั้นให้เป็นไปดังนี้</p> <p>(๑) ในเรื่องส่วนแบ่งในทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาให้อยู่ในบังคับของบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยการหย่าโดยยินยอมทั้งสองฝ่าย อันมีบทบัญญัติเพิ่มเติมให้บริบูรณ์ในมาตรา ๑๖๓๗ และ ๑๖๓๘ และโดยเฉพาะต้องอยู่ในบังคับแห่งมาตรา ๑๕๑๓ ถึง ๑๕๑๗ แห่งประมวลกฎหมายนี้ แต่การคิดส่วนแบ่งนั้นมีผลตั้งแต่วันที่การสมรสได้สิ้นไปด้วยเหตุความตายนั้น</p>	<p>ต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๖๒๕ ถ้าผู้ตายเป็นผู้สมรสแล้ว การคิดส่วนแบ่งและการป็นทรัพย์สินระหว่างผู้ตายกับคู่สมรสที่ยังมีชีวิตอยู่นั้นให้เป็นไปดังนี้</p> <p>(๑) ในเรื่องส่วนแบ่งในทรัพย์สินระหว่าง สามีภริยาคู่สมรส ให้อยู่ในบังคับของบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยการหย่าโดยยินยอมทั้งสองฝ่าย อันมีบทบัญญัติเพิ่มเติมให้บริบูรณ์ในมาตรา ๑๖๓๗ และ ๑๖๓๘ และโดยเฉพาะต้องอยู่ในบังคับแห่งมาตรา ๑๕๑๓ ถึง ๑๕๑๗ แห่งประมวลกฎหมายนี้ แต่การคิดส่วนแบ่งนั้นมีผลตั้งแต่วันที่การสมรสได้สิ้นไปด้วยเหตุความตายนั้น”</p>
<p>มาตรา ๑๖๒๘ สามีภริยาที่ร้างกัน หรือแยกกันอยู่โดยยังมีได้หย่าขาดจากกันตามกฎหมาย มิได้สิ้นไปซึ่งสิทธิโดยธรรมในการสืบมรดกซึ่งกันและกัน</p>	<p>มาตรา ๖๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๖๒๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๖๒๘ สามีภริยาคู่สมรสที่ร้างกัน หรือแยกกันอยู่โดยยังมีได้หย่าขาดจากกันตามกฎหมาย มิได้สิ้นไปซึ่งสิทธิโดยธรรมในการสืบมรดกซึ่งกันและกัน”</p>

๓. ผู้เกี่ยวข้องที่ได้รับหรืออาจได้รับผลกระทบจากร่างพระราชบัญญัติ ได้แก่

๑. กระทรวงมหาดไทย
๒. กระทรวงยุติธรรม
๓. กระทรวงการต่างประเทศ
๔. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
๕. สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๖. สำนักงานศาลยุติธรรม
๗. ประชาชนทั่วไป

๔. ประเด็นการรับฟังความคิดเห็น

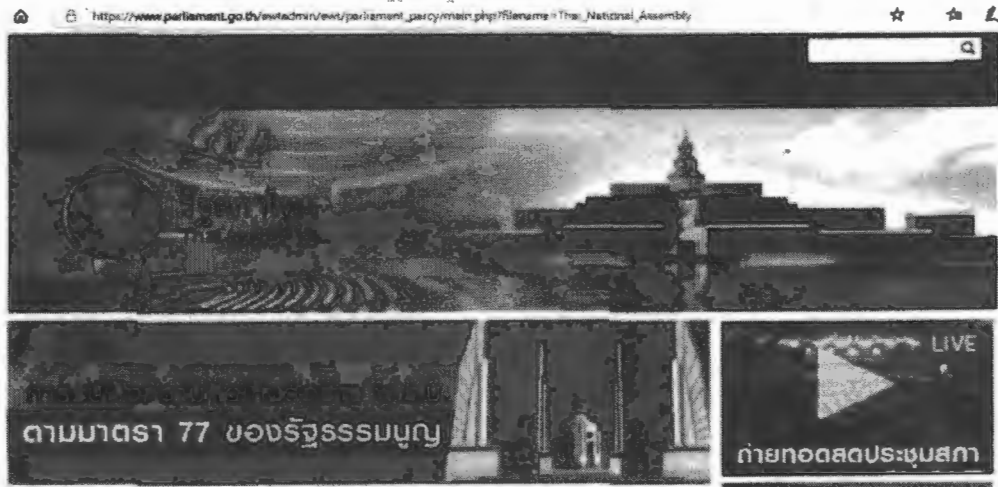
๑. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ อย่างไร กับการกำหนดให้บุคคลเพศเดียวกันสามารถหมั้นและสมรสกันได้ตามกฎหมาย
๒. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ อย่างไร กับการกำหนดให้บุคคลสามารถสมรสได้เมื่ออายุสิบแปดปีบริบูรณ์
๓. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ อย่างไร กับการบัญญัติ โดยใช้คำว่า “คู่สมรส” แทนคำว่า “สามีและภรรยา” ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
๔. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ อย่างไร กับการบัญญัติให้คู่สมรสเพศเดียวกันซึ่งจดทะเบียนสมรสโดยชอบด้วยกฎหมายมีสิทธิ หน้าที่ และจัดการทรัพย์สินและหนี้สินร่วมกันตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
๕. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ อย่างไร กับการบัญญัติให้คู่สมรสเพศเดียวกันซึ่งจดทะเบียนสมรสโดยชอบด้วยกฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มีสิทธิและหน้าที่เช่นเดียวกันกับสามีภรรยา หรือสามี หรือภรรยา หรือคู่สมรส ที่มีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายอื่น
๖. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ อย่างไร กับการกำหนดให้คู่สมรสเพศเดียวกันที่ชอบด้วยกฎหมาย หรือคู่สมรสที่ร้างกัน หรือแยกกันอยู่โดยยังมีได้หย่าขาดจากกันตามกฎหมายเป็นทายาทโดยธรรม มีสิทธิในการรับมรดกของคู่สมรสอีกฝ่ายที่เสียชีวิต
๗. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ อย่างไร กับการกำหนดให้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ตามกฎหมายว่าด้วยหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ดำเนินการทบทวนกฎหมายในความรับผิดชอบที่กำหนดสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับสามี ภรรยา สามีภรรยา หรือ คู่สมรส เพื่อรองรับสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องให้แก่คู่สมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ โดยต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับเพศสภาพของคู่สมรส
๘. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ อย่างไร กับการกำหนดการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับสิทธิหน้าที่ สถานะทางกฎหมาย และความสัมพันธ์ของชาย หญิง หรือบุคคลสองคนซึ่งเป็นเพศเดียวกัน นอกจากการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ตามข้อ ๑ - ข้อ ๘ ตามบรรพ ๕ ครอบคลุมไว้ และ บรรพ ๖ มรดกแล้วก็ให้สามารถกระทำได้
๙. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

๕. ระยะเวลาและวิธีการการรับฟังความคิดเห็น

๕.๑ กรอบระยะเวลาดำเนินการสำหรับการจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นและ วิเคราะห์ผลกระทบ จำนวน ๔๒ วัน นับตั้งแต่วันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๖ ถึงวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๖๖

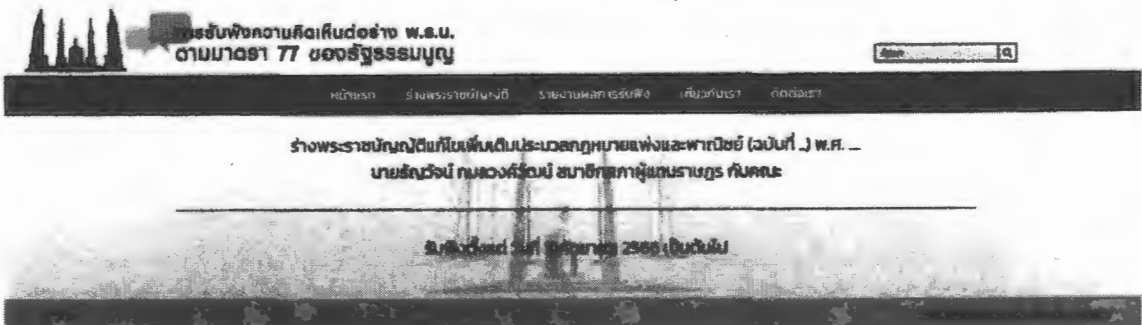
๕.๒ วิธีการรับฟังความคิดเห็น

(๑) ผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของรัฐสภาและส่งประเด็นไปรับฟังความคิดเห็นจากผู้ได้รับผลกระทบโดยตรง

(๑.๑) ระยะเวลาในการรับฟังความคิดเห็น ตั้งแต่วันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๖๖ ถึงวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๖๖ รวมระยะเวลา จำนวน ๓๐ วัน

(๑.๒) ผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของรัฐสภา www.parliament.go.th

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ...
นายสิริวัจน์ งามวงศ์วณิช สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคเพื่อไทย

(๑.๓) ส่งประเด็นไปรับฟังผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง ประกอบด้วย

- ๑) ปลัดกระทรวงมหาดไทย
- ๒) ปลัดกระทรวงยุติธรรม
- ๓) ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ
- ๔) ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
- ๕) เลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
- ๖) เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม

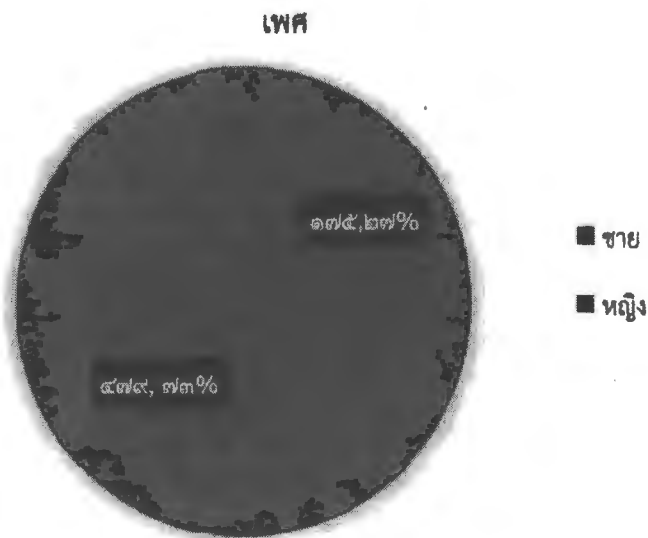

๖. สรุปผลการรับฟังความคิดเห็น

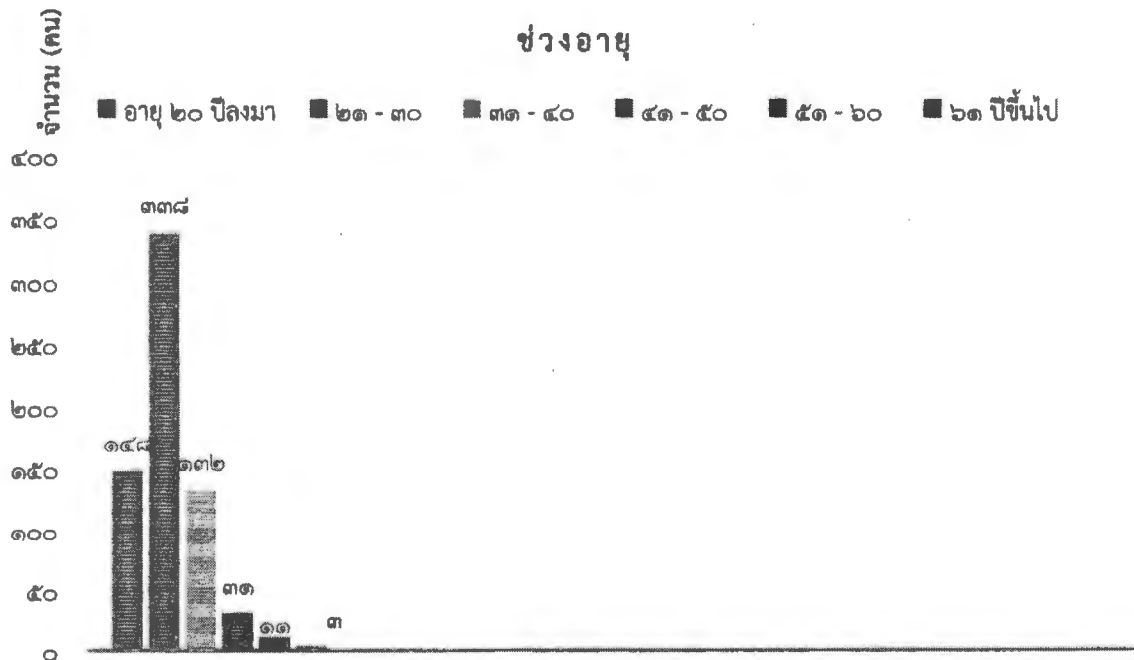
๖.๑ ข้อมูลทั่วไปผู้ร่วมแสดงความคิดเห็น

(๑) จากระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของรัฐสภา www.parliament.go.th โดยมีผู้เข้าชมจำนวน ๒๙,๓๐๗.คน และมีผู้แสดงความคิดเห็นจำนวน ๖๗๔.คน

๑) เพศ

๒) ช่วงอายุ

๓) ระดับการศึกษา

- ประถมศึกษา หรือต่ำกว่า (จำนวน ๘ คน)
- มัธยมศึกษา/ปวช./ปวส. (จำนวน ๑๒๕ คน)
- ปริญญาตรี (จำนวน ๔๓๖ คน)
- สูงกว่าปริญญาตรี (จำนวน ๙๒ คน)

๔. อาชีพ

- รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ (จำนวน ๙๙ คน)
- ข้าราชการบำนาญ (จำนวน ๒ คน)
- ค้าขาย/ทำธุรกิจส่วนตัว (จำนวน ๘๕ คน)
- เกษตรกร (จำนวน ๔ คน)
- รับจ้าง (จำนวน ๑๒๐ คน)
- นักเรียน/นักศึกษา (จำนวน ๒๕๔ คน)
- อื่น ๆ ไปรตระบุ (จำนวน ๙๖ คน)

๕. ท่านเกี่ยวข้องกับร่างพระราชบัญญัตินี้ในฐานะใด

- กระทรวงมหาดไทย (จำนวน ๙ คน)
- กระทรวงยุติธรรม (จำนวน ๑ คน)
- กระทรวงการต่างประเทศ (จำนวน ๐ คน)
- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (จำนวน ๑ คน)
- สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (จำนวน ๓ คน)
- สำนักงานศาลยุติธรรม (จำนวน ๖ คน)
- ประชาชนทั่วไป (จำนวน ๖๔๓ คน)

(๒) จากการส่งประเด็นไปรับฟังผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง

ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ ที่ได้แสดงความคิดเห็นมี จำนวน ๑ หน่วยงาน ได้แก่ สำนักงานศาลยุติธรรม

๖.๒ ผลการรับฟังความคิดเห็น

ผลการรับฟังผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของรัฐสภา www.parliament.go.th และจากการส่งประเด็นไปรับฟังผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง สรุปได้ดังนี้

๑) ท่านเห็นด้วยหรือไม่ อย่างไร กับการกำหนดให้บุคคลเพศเดียวกันสามารถหมั้นและสมรสกันได้ตามกฎหมาย มีผู้เห็นด้วย จำนวน ๖๖๐ คน ผู้ไม่เห็นด้วย จำนวน ๓ คน และมีผู้แสดงข้อเสนอแนะ ๔ คน

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
<ul style="list-style-type: none"> - ทุกคนควรมีสิทธิเท่าเทียมกันโดยไม่เลือกปฏิบัติไม่ว่าจะเป็นเพศใดก็ตาม - กรอบความคิดที่ว่าเพศตรงข้ามเท่านั้นที่จะสมรสกันได้ เป็นแนวความคิดที่ล้าหลังและต้องการยอมรับว่าปัจจุบันไม่ได้มีแค่สองเพศ จึงต้องกำหนดให้คนที่รักกันก็ควรมีสิทธิหมั้นและสมรสกันรวมทั้งใช้ชีวิตคู่กันได้เหมือนคู่รักต่างเพศ 	<p>ความคิดเห็นของผู้ไม่เห็นด้วยมีลักษณะเป็นเชิงเห็นด้วยจึงได้นำมาจัดไว้ในกลุ่มที่เห็นด้วย</p>

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
<ul style="list-style-type: none"> - กลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศทุกคนควรได้รับสิทธิที่ครอบคลุมและเทียบเท่ากับชายหญิงไม่ว่าจะเป็นการหมั้น การสมรส การรับมรดก การรับรองในการรักษาพยาบาลหรือการรับบุตรบุญธรรม เพราะการเป็นกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศไม่ได้แตกต่างหรือสร้างค่านิยมผิด ๆ ให้สังคม แต่เป็นสิทธิที่กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศควรจะได้รับตั้งนานแล้ว - การจำกัดให้การสมรสและการหมั้นทำได้เฉพาะ “ชาย-หญิง” เป็นการกีดกันคนหลายกลุ่มทั้งที่เป็นสิทธิที่ทุกคนควรได้รับอย่างเท่าเทียมกัน - การที่เพศเดียวกันไม่สามารถสมรสกันได้ถือเป็นการขัดต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน และทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำต่อผู้คนในสังคม - การมีครอบครัวและเลือกคู่สมรสของตนเองควรเป็นสิทธิที่เท่าเทียมของทุกคนและทุกเพศ - การสร้างครอบครัวคือสิทธิของประชาชนทุกคน ทุกเพศสภาพ - -การให้บุคคลเพศเดียวกันสามารถสมรสกันได้ไม่ได้ทำให้รัฐเสียหายหรือสร้างความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น - -ก่อให้เกิดความเท่าเทียมกันในสังคมซึ่งเป็นสิทธิที่มนุษย์ทุกคนควรจะได้รับตั้งแต่แรกเกิด - -คนทุกคนควรมีสิทธิเท่ากัน ถ้าคู่รักชายหญิงมีสิทธิปกติ คู่รักอื่น ๆ ก็ควรมีเช่นเดียวกัน - คนรักกันควรมีสิทธิซึ่งกันและกันเหมือนคู่สามีภรรยา ไม่ว่าจะเพศไหนเมื่อเป็นคู่สมรสกันแล้วก็ต้องมีสิทธิโดยชอบธรรม อย่างเช่น ซื้อบ้านทำธุรกิจร่วมกันหรือการจัดการตอนป่วย หรือหลังตาย หรือมรดกต่าง ๆ - คนเราต้องเท่าเทียมกัน ไม่แบ่งเพศ - คนเรารักกันไม่จำเป็นต้องมีเพศมาจำกัด - ควรเปิดรับให้ทุกเพศหรือเพศเดียวกันได้สมรสกัน ไม่ควรมีเพศไหนโดยจะแบ่งแยกและถูกมองว่าแปลกหรือแตกต่าง 	

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
<ul style="list-style-type: none"> - -ควรเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ทุกคนที่ควรจะมีสิทธิเลือกที่จะรักและใช้ชีวิตร่วมกับคนที่รัก โดยไม่นำเพศมาเป็นตัวแบ่งแยก - ความเท่าเทียมและรองรับความหลากหลายทางเพศสภาพ - ความเท่าเทียมในการสร้างครอบครัว โดยไม่กำหนดเพศเป็นสิทธิที่ทุก ๆ คนสมควรจะได้รับ - คู่รักเพศเดียวกันไม่ควรถูกจำกัดเรื่องการสมรส - ชายหญิง ทอม ดี กระจายและอื่น ๆ ต่างเสียภาษีกันทุกคน ต้องได้รับสิทธิ ความยุติธรรม เสมอภาพทุก ๆ อย่างเท่า ๆ กัน - ตามหลักสิทธิมนุษยชน บุคคลควรมีสิทธิเท่าเทียมกัน เช่นเดียวกับคู่รักเพศเดียวกัน ที่ต้องมีสิทธิเท่ากัน หรือ เหมือนคู่ชายหญิงทั่วไป - ทุกคนควรมีสิทธิในการหมั้นสมรสเท่ากันไม่ว่าจะเป็นเพศใด - ทุกคนต้องมีสิทธิเท่าเทียมกันในฐานะความเป็นมนุษย์ - ทุกคนมีสิทธิความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกันไม่ว่าจะเป็นเพศเดียวกันหรือต่างเพศ - ทุกคนอยากอยู่ ใช้ชีวิต ร่วมตัดสินใจ และมีสิทธิในทางกฎหมายกับคนรัก ไม่ว่าจะเป็นเพศใดก็ตาม และทุกเพศ ทุกคู่ ควรมีสิทธิเท่าเทียมกัน กฎหมายสมรสเดียวกันโดยไม่แบ่งแยก - ทุกคนเป็นคนเท่ากันและมีสิทธิเท่าเทียมกันที่จะได้กฎหมายนี้เหมือนกับคู่รักชายหญิงเช่นกัน - ทุกคนเป็นคนเหมือนกันควรได้รับสิทธิในการสมรสที่ถูกต้องตามกฎหมาย คนที่เรารักไม่ว่าจะเพศไหนควรได้สิทธิสวัสดิการต่าง ๆ เหมือนกับชายหญิงที่รักกันและสมรสกัน - ทุกคนในประเทศไทยควรมีสิทธิเท่าเทียมกันไม่ว่าจะชอบเพศเดียวกันหรือเพศตรงข้าม - ทุกคนไม่ว่าใครหรือเพศไหนก็สมควรได้หมั้นและสมรสกันกับคนที่ตัวเองรัก - บุคคลควรมีอิสระในการสมรสตามรัฐธรรมนูญ ไม่ควรถูกจำกัดสิทธิด้วยลักษณะของจารีตประเพณีที่อนุญาตเพียงชายและหญิงเท่านั้น 	

พบด้วย	ไม่พบบ่อย
<ul style="list-style-type: none"> - บุคคลเพศเดียวกันก็เป็นประชาชนคนไทยควรมีสติหัตถ์หมายและแต่งงานกันเหมือนอย่างที่ตั้งงานกับคนต่างประเทศได้ - บุคคลเพศเดียวกันคือบุคคลทั่วไป ควรที่จะได้รับสิทธิสามารถหมั้นและสมรสได้ตามกฎหมาย - บุคคลเพศเดียวกันมีความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ที่นำไปสู่การใช้ชีวิตร่วมไม่ต่างจากบุคคลต่างประเทศ - การกำหนดให้บุคคลเพศเดียวกันสามารถหมั้นและสมรสกันได้ตามกฎหมายจะสอดคล้องกับความเป็นจริง เป็นการปรับให้กฎหมายมีความทันสมัยเข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไปในปัจจุบัน - ตัดสินใจสมรสกันเองได้โดยมีกฎหมายรองรับอย่างบุคคลทุกคนพึงมี - มนุษย์ควรมีเสรีในการสมรส โดยไม่ขึ้นกับเพศสภาพ - มนุษย์พึงมีสิทธิ เสรีภาพ และเท่าเทียมกันทุกคน - สิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ของคู่สมรส ไม่ควรถูกกำหนดด้วยเพศสภาพ แคชชายและหญิงเพียงเท่านั้น คนทุกคนควรได้รับสิทธิประโยชน์ที่กฎหมายรองรับอย่างเท่าเทียมตามหลักความเสมอภาคและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ - สิทธิในการสมรสไม่ควรจำกัดแค่เฉพาะชายและหญิงตามเพศกำเนิด - สิทธิในมนุษยชนมีความเท่าเทียมกันไม่ว่าจะต่างหรือเพศเดียวกัน - สิทธิต่าง ๆ ที่ ควรได้รับตามบทบาทของคู่สมรสไม่ควรกำหนดโดยเพศ - เป็นคนเหมือนกันกับเพศชาย เพศหญิง สิทธิต้องเท่ากันทุกอย่าง คนทุกคนไม่ว่าเพศใดต้องสมรสได้ ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันได้ สร้างครอบครัว มีบุตรสามารถใช้สิทธิประโยชน์ของกันและกันได้เหมือนชายหญิงทั่วไป - เป็นความสมัครใจและข้อผูกพันระหว่างบุคคลต่อบุคคล เรื่องเพศ เพศกำเนิด เพศวิถี ไม่ควรเป็นเรื่องที่นำมาเกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นใครในฝันแผ่นดินก็ 	

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
<p>ควรถูกควบคุมด้วยกฎหมายเดียวกัน ส่วนเรื่องใครจะรักกัน จะสมรสหรือหมั้นกันด้วยเหตุผลใดไม่ใช่เรื่องที่กฎหมายควรเข้าไปยุ่ง</p> <ul style="list-style-type: none"> - เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลสองบุคคลและได้รับการคุ้มครองจากกฎหมาย - เป็นสิทธิของประชาชนทุกคน สามารถลดการถูกกดทับทางสังคมได้ - เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ทุกคนต้องได้รับและไม่มีใครเสียผลประโยชน์ มีแต่ได้รับประโยชน์ในฐานะประชาชนคนหนึ่งเหมือนกับประชาชนคนอื่น ๆ ในประเทศ - เป็นสิทธิที่ประชาชนควรได้รับอย่างเสมอภาค และแสดงการพัฒนาของประเทศ - เป็นสิทธิที่มนุษย์ทุกคน ทุกประเทศ ทุกชาติพันธุ์ ควรจะได้รับ การมีข้อกำหนด ข้อห้ามทางศาสนาหรือกลุ่มสมาคมนั้นเป็นกฎส่วนของกลุ่มนั้น ๆ กฎหมายของประเทศควรคำนึงถึงประชาชนทุกคน ทำไมเราต้องคงไว้ซึ่งกฎที่ใครตั้งไว้ก็ไม่รู้เมื่อเป็นร้อยเป็นพันปีมาแล้ว ถ้าในปัจจุบันมันสร้างความทุกข์ให้แก่คนกลุ่มหนึ่งทำให้พวกเขาไม่สามารถเป็นคู่สมรสกันได้ตามกฎหมายทั้ง ๆ ที่เขาก็รักกันเหมือนกับคู่หญิงชาย และที่สำคัญคือการให้บุคคลเพศเดียวกันสามารถหมั้นและสมรสกันได้ตามกฎหมายก็ไม่ได้เป็นการลดทอนสิทธิของคนอื่นแต่อย่างใดด้วย ส่วนเรื่องที่บางคนนั้นกลัวว่าการให้สมรสเท่าเทียมจะทำให้การมีบุตรของประชาชนยิ่งน้อยลง ปัญหานั้นไม่น่าเกี่ยวข้องกับเรื่องสมรสเท่าเทียมแต่อย่างใด เพราะตามปกติแล้วถ้าบุคคลนั้นเขาไม่ได้รักชอบเพศตรงข้าม เขาก็คงไม่แต่งงานหรือมีลูกเพราะเขาไม่ได้รักบุคคลที่เป็นเพศตรงข้ามอยู่แล้ว และการทำให้ประชาชนได้มีความสุขตามที่ตัวเองอยากเป็น ก็เป็นการเพิ่มคุณภาพชีวิต และประสิทธิภาพของประชาชน สุดท้ายจะเป็นประโยชน์ให้แก่ทุกคนและประเทศ - เป็นสิทธิพึงสมควรของคู่สมรสตามกฎหมายเดิม แม้เป็นเพศเดียวกันก็ควรได้รับสิทธิเช่นเดียวกัน 	

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
<p>และเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลที่ควรจะได้รับ การปฏิบัติเช่นเดียวกับคู่รักต่างเพศ</p> <ul style="list-style-type: none"> - เป็นสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญและเป็นสิทธิ ส่วนบุคคล รวมทั้งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานและเป็นสิทธิ ที่พึงได้รับ - เพศสภาพไม่มีความเกี่ยวข้องกับการที่จะ สามารถหมั้นและสมรสกันได้ตามกฎหมาย - เพื่อให้การจัดการทรัพย์สินและเรื่องอื่น ๆ ของ คู่สมรสเป็นไปอย่างสะดวก - การสมรสเป็นสิ่งที่พึงมีสำหรับประชาชน เป็น เรื่องพื้นฐานที่ควรได้รับสิทธิ เพราะคำว่าครอบครัว ไม่ได้จำกัดเพียงคำว่าชายและหญิงไม่ว่าจะอยู่ใน เพศวิถีแบบใด ควรได้รับสิทธิเท่าเทียมกัน - ปัจจุบันการสมรสกันไม่ได้มีแค่ชายหญิง โลกทุกวันนี้มีคนทุกเพศที่อยากสมรสกัน อยากมี ความเท่าเทียมกัน - ไม่ว่าจะเพศที่มีรสนิยมชายรักชาย หญิงรัก หญิง หรือ ชายหญิง ก็ควรได้รับการปฏิบัติและ รับรองทางกฎหมายโดยเท่าเทียมกันทุกด้าน เพราะ ทุกคนคือประชาชนจึงสมควรได้รับสิทธิขั้นพื้นฐาน เช่นเดียวกันไม่ว่าเพศใดๆ - ไม่ว่าจะจะมีเพศสภาพใด ๆ เมื่อสามารถอยู่ ร่วมกันได้ก็สมควรได้สมรสเช่นเดียวกับ และไม่ได้ ก่อให้เกิดความเดือดร้อนสังคม - การสมรสเป็นสิ่งที่พึงมีสำหรับประชาชน เป็น เรื่องพื้นฐานที่ควรได้รับสิทธิ เพราะคำว่าครอบครัว ไม่ได้จำกัดเพียงคำว่าชายและหญิงไม่ว่าจะอยู่ในเพศ วิถีแบบใด ควรได้รับสิทธิเท่าเทียมกัน - เนื่องจากประเทศไทยยังไม่มี การยอมรับ สะท้อนให้เห็นว่าคู่ชีวิตที่เข้ามาในประเทศไทยและ ได้มีการจดทะเบียนคู่ชีวิตเหมือนในต่างประเทศ หากเข้ามาในประเทศไทยจะต้องเข้ามาในฐานะอื่น อาทิ ผู้ติดตาม หรือบุคคลในครอบครัว แต่ก็ ไม่สามารถที่จะเข้ามาได้อย่างภาคภูมิในฐานะคู่ สมรส รวมถึงการออกงานพิธีต่าง ๆ ที่ไม่สามารถ แสดงตัวตนว่าเป็นคู่สมรสได้ เพราะไม่ได้มีสถานะ ในทางกฎหมาย 	

๒) ท่านเห็นด้วยหรือไม่ อย่างไร กับการกำหนดให้บุคคลสามารถสมรสได้เมื่ออายุสิบแปดปี
บริบูรณ์ มีผู้เห็นด้วย จำนวน ๕๘๕ คน ผู้ไม่เห็นด้วย จำนวน ๖๑ คน และมีผู้แสดงข้อเสนอนะ ๑๘ คน

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
<p>- การแต่งงานต้องมาจากความยินยอมพร้อมใจ บุคคลทั้งสองผ่านควรบรรลุนิติภาวะและรับผิดชอบ การตัดสินใจของตนเองได้ อายุ ๑๘ ปีเป็นอายุ ที่เหมาะสมจะเป็นเกณฑ์ขั้นต่ำให้สามารถสมรสได้</p> <ul style="list-style-type: none"> - ถือว่าบุคคลนั้นมีวุฒิภาวะแล้ว - ทุกคนมีสิทธิที่จะสมรสกันแต่จะต้องมี ผู้ปกครองเป็นผู้อนุญาตให้สมรส - เป็นอายุที่เหมาะสม - บรรลุนิติภาวะมีสิทธิเลือกเองได้ - บรรลุนิติภาวะแล้ว - บุคคลน่าจะมีวิจารณญาณตัดสินใจเองได้แล้ว ณ จุดนั้น - ปัจจุบันด้วยภาวะโลกาภิวัตน์ บุคคลเริ่มจะมี ความคิด ความอ่านค่อนข้างไวกว่าเพราะการรับสื่อ ที่ไว การเข้าใจโลก แม้แต่การเลือกตั้งยังอนุญาตให้ บุคคลอายุ ๑๘ ปี สามารถเลือกตั้งได้ - มีความคิดเป็นของตัวเองพอสมควรแล้ว - มีความคิดและสามารถตัดสินใจได้อย่าง รอบด้าน - มีความรับผิดชอบ - มีความรับผิดชอบในหน้าที่มากขึ้น - มีวุฒิภาวะพอจะตัดสินใจเองได้แล้ว - รับผิดชอบตัวเองได้ - ้วยวุฒิเพียงพอที่สามารถดูแลตัดสินใจได้เอง แล้ว มีความคิดมีวิจารณญาณแล้ว - หากกำหนดให้เลือกตั้งได้ที่ ๑๘ ปี สมรสก็ควร เหมือนกัน - อยู่ที่มีความพร้อมในการใช้ชีวิตคู่แต่อายุเท่านี้ ก็ไม่ได้เร็วมากไปสำหรับหลายคนพร้อมแล้ว - อายุ ๑๘ ปีเหมาะสมในการตัดสินใจ มี ความรู้สึกรู้จักคิดเป็นของตัวเองในระดับหนึ่งแล้ว สามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเอง และมีวิจารณญาณ แล้วในระดับหนึ่ง 	<ul style="list-style-type: none"> - อายุที่ยังเข้าข่ายที่ยังน้อยเกินไปกับการจะ สมรส แต่ก็เกิดขึ้นได้ในสังคม ไม่ว่าจะชาติใด แต่ต้องทำ ให้ถูกต้องก็คงพอ - ควรจะปรับอายุการแต่งงานได้ให้เป็น ๒๐ ปี บริบูรณ์เพราะอายุ ๑๘ ปีอาจจะน้อยเกินไปและ อาจจะถูกชักจูงหรือบังคับให้แต่งงานโดยไม่เต็มใจ จากฝ่ายผู้ใหญ่ - ควรใช้อายุเดียวกับการบรรลุนิติภาวะ - ควรให้บุคคลสมรสได้เมื่อถึงอายุบรรลุนิติภาวะ แล้ว เนื่องจากมีความพร้อมทั้งร่างกาย ความคิด การตัดสินใจ - ความรักความเข้าใจและอยู่เป็นสถาบัน ครอบครัวการสมรสเป็นส่วนหนึ่งน่าจะสมรสเมื่อ พร้อมไม่สมควรกำหนดอายุ - ความสามารถในการหาเลี้ยงชีพและครอบครัว ด้วยตนเองยังไม่มากพอ ตลอดจนประสบการณ์ ทักษะ ชีวิต - อายุ ๒๐ ปีบริบูรณ์จะดีกว่า เนื่องจากอายุ ๑๘ ปีนี้มีความเยาว์เกินไป ทั้งในเรื่องของอายุ และ วุฒิภาวะในด้านต่าง ๆ - อายุ ๑๘ ปียังน้อยเกินไปที่จะมีวุฒิภาวะดูแล บุตร เด็กเติบโตมาจะไม่มีคุณภาพ - ควรบรรลุนิติภาวะเป็นขั้นต้นที่เหมาะสมกว่า - อายุ ๒๐ ปีบริบูรณ์ให้เหมาะเป็นผู้บรรลุนิติ ภาวะ - ยังเด็กเกินไป อาจมีภาระต่างๆ ตามมา ที่อาจ เป็นการทำลายอนาคตได้ - ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ควรที่จะให้มีวิจารณญาณ และสามารถตัดสินใจได้ด้วยตัวเองก่อน - อาจจะยังไม่ใช่ช่วงวัยที่เหมาะสมด้วยทั้งวัยวุฒิ และวุฒิภาวะ ควรที่จะรอบรรลุนิติภาวะเมื่ออายุ ครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์ก่อน - อายุ ๑๘ ปี ยังไม่มีความรับผิดชอบ หรือมีวุฒิ ภาวะในการตัดสินใจเพียงพอ คิดว่าเป็นอายุ ๒๐ ปี จะเหมาะกว่า

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
<ul style="list-style-type: none"> - อายุขั้นต่ำควรอยู่ที่ ๑๘ ปีเพราะอย่างน้อยก็เป็นช่วงวัยที่เริ่มมีความคิดเป็นอิสระของตนเอง มีวุฒิภาวะในระดับหนึ่ง - เป็นการป้องกันการบังคับสมรสจากผู้ปกครอง ในกรณีที่อายุน้อยกว่า ๑๘ ปี - เป็นช่วงวัยที่เหมาะสม มีวุฒิภาวะ - เป็นช่วงอายุที่สามารถคิดและตัดสินใจเองได้ - เป็นช่วงอายุที่เหมาะสม และสอดคล้องกับเกณฑ์ของนานาชาติ - เป็นวัยบรรลุนิติภาวะ - เป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน สิทธิส่วนบุคคล และสิทธิที่พึงได้รับ - เป็นสิทธิเมื่อบรรลุนิติภาวะ - เป็นอายุที่บรรลุนิติภาวะแล้ว - เป็นอายุที่มีวุฒิภาวะ - เป็นอายุที่เหมาะสม - อายุ ๑๘ ปีเป็นอายุที่เหมาะสมในการตัดสินใจด้วยตัวเอง - เพื่อป้องกันการแสวงหาผลประโยชน์ของผู้ใหญ่ และป้องกันการบังคับแต่งงานก่อนวัยอันควรถึงอย่างไร ๑๘ ปี ก็ต้องได้รับความยินยอมจากผู้ปกครองอยู่ 	<ul style="list-style-type: none"> - อายุน้อยเกินไปและยังมิได้บรรลุนิติภาวะทางกฎหมายก็ยังเป็นเยาวชน - กฎหมายเดิมยังมีช่องว่างระหว่างกฎหมายอยู่มากที่จะเปิดโอกาสให้บุคคลผู้ไม่ประสงค์ดีกับผู้มีอายุ ๑๘ ปี ใช้ตัวกฎหมายเดิมในการเข้าหาไปในทางเพศ หากให้บุคคลอายุตั้งแต่ ๑๘ ปีบริบูรณ์สามารถสมรสได้ก็ต้องแก่ให้บุคคลที่อายุ ๑๘ ปีบริบูรณ์สามารถเข้าผับหรือสถานบันเทิงได้เช่นกัน ไม่ว่าจะเพศใดก็ตาม - ควรมีความพร้อมทางด้านร่างกายจิตใจหรือความพร้อมทางฐานะการเงินก่อนจะหมั้นหมายหรือทำการสมรสกัน ไม่ขึ้นอยู่กับวัย - ควรมีหลักสูตรการสอนเรื่องกฎหมายการสมรสเพื่อให้เตรียมพร้อมก่อนอนาคต

๓) ท่านเห็นด้วยหรือไม่ อย่างไร กับการบัญญัติ โดยใช้คำว่า “คู่สมรส” แทนคำว่า “สามีและภรรยา” ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มีผู้เห็นด้วย จำนวน ๖๕๗ คน ผู้ไม่เห็นด้วย จำนวน ๖ คน และมีผู้แสดงข้อเสนอนะ ๒ คน

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
<ul style="list-style-type: none"> - การสร้างครอบครัวคือสิทธิของประชาชนทุกคน ทุกเพศสภาพ - การใช้คำว่า “คู่สมรส” นั้นไม่ได้เป็นการกำหนดว่าคุณแต่งงานนั้นต้องเป็นคู่ชายและหญิง ดังคำว่า “สามีและภรรยา” ซึ่งคู่สมรสนั้นอาจเป็นคู่แต่งงานของคู่ชายและหญิง คู่ชายและชาย หรือคู่หญิงและหญิงก็ได้ - การใช้คำว่า “สามีและภรรยา” เป็นการกีดกันคนหลายกลุ่มออกไป 	<p>ความคิดเห็นของผู้ไม่เห็นด้วยมีลักษณะเป็นเชิงเห็นด้วยจึงได้นำมาจัดไว้ในกลุ่มที่เห็นด้วย</p>

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
<ul style="list-style-type: none"> - การใช้คำว่าคู่สมรสครอบคลุมกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศมากกว่า - ครอบคลุมคู่รักที่ไม่ได้นิยามแต่ฝ่ายว่าสามีและภรรยา - ครอบคลุมในทุก ๆ เพศ - คำบัญญัติใหม่ที่เป็นกลางและดูสมเหตุสมผลกับโลกยุคใหม่มากกว่า - คำว่า คู่สมรส จะไม่เป็นการระบุเพศตามที่สังคมเข้าใจ เป็นแสดงถึงความเสมอภาคและเท่าเทียมในสังคมโดยไม่แบ่งแยก - คำว่า สามีภรรยา เป็นการจำกัดขอบของเพศอีกมากมายในสังคม โลกนี้ไม่ได้มีแค่เพศหญิงกับเพศชาย - คำว่า สามีและภรรยา เป็นคำระบุหน้าที่ซึ่งผูกอยู่ กับเพศสภาพ และมีความถูกต้องเพียงเมื่อใช้กับบุคคลที่มีเพศสภาพตามเพศกำเนิดเป็นการกีดกันหรือแสดงการปฏิเสธการยอมรับบุคคลที่ไม่เป็นไปตามเกณฑ์ดังกล่าว - คำว่าคู่สมรส เปรียบเสมือนคำว่าประชาชน เวลาพูดว่าประชาชนเราไม่ได้พูดว่าผู้ชายหรือผู้หญิง แต่เวลาพูดถึงประชาชน เราพูดว่าประชาชน กรณีนี้ก็เหมือนกัน เวลาพูดถึงคู่สมรส เราไม่ได้พูดแค่สามีหรือภรรยาเพราะอาจจะมีสามีและสามี หรือ ภรรยาและภรรยาก็ได้ - คำว่าคู่สมรสครอบคลุมมากไม่ว่าจะใครเพศไหนก็ใช้ได้ - คำว่าคู่สมรสทำให้ไม่จำกัดเพศสภาพของทั้งสองฝ่าย - คำว่าคู่สมรสเป็นคำกลาง ๆ ไม่แบ่งแยกชายหญิงแบบคำว่า สามีและภรรยา - คำว่าสามีภรรยาถูกครอบงำด้วยความคิดที่ยึดติดกับเพศ สามีเป็นชาย ภรรยาเป็นหญิงทั้งสังคมยังกำหนดบทบาทให้ทั้งสองสถานะอย่างชัดเจน ทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันได้ ในขณะที่คำว่าคู่สมรสไม่มีการบ่งบอกเพศ เป็นคำกลาง ๆ ที่ไม่ได้ให้ความรู้สึกกว่าหญิงหรือชาย ดูเป็นการให้เกียรติว่าทั้งสองมีความเท่าเทียมกัน 	

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
<ul style="list-style-type: none"> - คำว่าสามีภรรยามั่นจำกัด=ชายหญิง แต่คู่สมรสคือเพศใดก็ได้ไม่จำกัด - คำว่าสามีและภรรยาเป็นคำที่จำกัดเพศ แต่คู่สมรสคือไม่ว่าจะเป็นเพศไหนก็ใช้ได้ - คำว่าสามีและภริยามีนัยทางเพศว่าเป็นหญิงชาย ซึ่งไม่ครอบคลุมถึงบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ - คำสื่อความหมายโดยชัดเจนดี - คู่สมรสคือคู่สมรส เขาจะเป็นสามีและสามีภรรยาและภรรยา สามีและภรรยา หรืออื่น ๆ ก็เป็นเรื่อง กฎหมายรับรองสิทธิให้ครอบคลุม - คู่สมรสที่มีเพศเดียวกันจะได้ไม่รู้สึกอึดอัดที่ต้องใช้คำว่าสามีภรรยา - คู่สมรสเป็นคำกลาง ๆ จึงเหมาะสมกว่าการใช้คำแทนเพศของทั้งสอง - คู่สมรสเป็นคำที่ไม่จำกัดเพศ - คู่สมรสเป็นคำที่ไม่ได้เจาะจงถึงเพศชายและหญิงเท่านั้น แต่รวมไปถึงทุกเพศ - ตามหลักสิทธิมนุษยชน บุคคลควรมีสิทธิเท่าเทียมกัน เช่นเดียวกับคู่รักเพศเดียวกัน ที่ต้องมีสิทธิเท่ากัน หรือ เหมือนคู่ชายหญิงทั่วไป - ถ้ามองภาพสังคมโลกปัจจุบัน หลายพื้นที่บนโลกมีการผูกพันทางกฎหมายระหว่าง สามี-สามี - บริบทของสังคมเปลี่ยนแปลงไป กฎหมายก็ต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบให้สามารถตีความได้อย่างถูกต้อง - บางครั้งอาจจะมีภริยาและภริยา หรือสามีและสามีแต่งงานกัน เพราะฉะนั้นไม่ควรกำหนดคำว่า สามีและภริยา - ประชาชนควรมีสิทธิเท่าเทียมกัน - เหมาะสมและมีความเท่าเทียมมากกว่า - ลดการแบ่งแยกบทบาทหน้าที่ตามเพศสภาพเพิ่มความเท่าเทียมกัน - ลดความเหลื่อมล้ำทางเพศสภาพในการสมรส - สามีภรรยาเป็น การใช้คำจำกัดในเรื่องเพศสภาพเกินไป 	

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
<ul style="list-style-type: none"> - สามีและภริยา ดูเป็นการเจาะจง ทั้งในเรื่องเพศสภาพ และบทบาทหน้าที่มากเกินไป ทุกคนเท่าเทียมกัน - หากคู่รักชายแต่งงานกันเขาสามารถเรียกว่าคู่สามี คู่รักหญิงเรียกว่าคู่ภรรยา ดังนั้นแล้วคู่สมรสจึงครอบคลุมกว่า - หากมีการอนุญาตให้เพศเดียวกันแต่งงานกันได้ควรมีคำที่ครอบคลุมและสร้างวัฒนธรรมใหม่ - เข้าถึงง่ายและอธิบายเข้าใจ ครอบคลุมคนทุกเพศ และเปิดกว้างต่อความหลากหลาย - เป็นการใช้คำที่เป็นกลาง ไม่ระบุเพศใด เพื่อรองรับการสมรสในบุคคลทุกเพศ - เป็นคำที่กว้างและครอบคลุม ไม่เป็นการกีดกันใคร และไม่เป็นการกำหนดบทบาทให้ใครเป็นพิเศษ ซึ่งเป็นสิ่งที่ดีกับทุกคน - เป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานและเป็นสิทธิส่วนบุคคล - ชีวิตคู่บางคนไม่ได้ยึดด้วยคำว่าสามีและภริยา - ถึงแม้จะเป็นเพศเดียวกันก็ควรจะมีสิทธิเท่าเทียมกับคู่สมรสแบบชายหญิง - เพื่อความเท่าเทียมของสังคม ว่าทุกคู่ก็เป็นคู่สมรสสามารถมีสิทธิต่าง ๆ ได้เหมือน สามีภรรยา และเพื่อให้กฎหมายครอบคลุมคนทุกกลุ่ม - เพื่อให้เกิดความเป็นกลางและเหมาะสมกับทุกเพศ - เพื่อไม่ต้องระบุเพศของคู่สมรสอย่างเจาะจง - เมื่อคนทุกเพศสามารถสมรสกันได้ คำว่าสามีภริยา คงไม่สามารถให้ความหมายคลุมไปถึงทุกเพศ - ไม่เป็นการเจาะจงอัตลักษณ์เพียงกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง - คำว่า “คู่สมรส” เป็นคำที่ไม่จำกัดความเรื่องเพศ ถ้าคำว่า “สามีภรรยา” ยังมีทัศนคติของสังคมทั่วไปอยู่ ดังนั้นควรใช้คำว่าคู่สมรส - ในปัจจุบันไม่ควรมีการแบ่งแยกเพศแค่ชายหญิงแล้ว และคำว่าคู่สมรสครอบคลุมกว่าอีกด้วย 	

๔) ท่านเห็นด้วยหรือไม่ อย่างไร กับการบัญญัติให้คู่สมรสเพศเดียวกันซึ่งจดทะเบียนสมรสโดยชอบด้วยกฎหมายมีสิทธิ หน้าที่ และจัดการทรัพย์สินและหนี้สินร่วมกันตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มีผู้เห็นด้วย จำนวน ๖๖๓ คน ผู้ไม่เห็นด้วย จำนวน ๒ คน และมีผู้แสดงข้อเสนอแนะ ๑ คน

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
<ul style="list-style-type: none"> - การจดทะเบียนสมรสเหมือนกันควรได้สิทธิเท่ากันทุกคู่ ไม่เกี่ยวกับเพศสภาพ - การที่คู่สมรสเพศเดียวกันสามารถจดทะเบียนสมรสได้โดยชอบด้วยกฎหมาย โดยมีสิทธิ หน้าที่ และจัดการทรัพย์สินและหนี้สินร่วมกันตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้น ทำให้คู่สมรสได้รับการยอมรับและสามารถทำนิติกรรมต่าง ๆ ดังกล่าวที่คู่สมรสทางกฎหมายสามารถกระทำได้ - การสร้างครอบครัวคือสิทธิของประชาชนทุกคน ทุกเพศสภาพ - กำหนดหน้าที่ของคู่สมรสอย่างชัดเจน - ควรจะได้สิทธิตามชาย หญิง - ควรทำทุกอย่างให้เหมือนกับคู่สมรสชายหญิง - ควรมีสิทธิเท่าเทียมทางด้านกฎหมายของคู่สมรสเดิมตั้งแต่แรกอยู่แล้ว - ควรมีสิทธิเหมือนคู่สมรสต่างประเทศทุกประการ - ควรมีสิทธิเหมือนคู่สมรสชายหญิงทุกประการ - ควรเท่าเทียม เป็นบรรทัดฐานเดียวกันกับคู่สมรสต่างประเทศ - ควรเป็นสิทธิตามการสมรส - คู่ชีวิตบางคู่ร่วมสร้างเนื้อสร้างตัวกันมาจึงควรมีสิทธินี้ - คู่สมรสควรดูแลกันในทุกมิติ ไม่ควรให้เพศเป็นอุปสรรคระหว่างความรักของผู้คน - คู่สมรสควรมีสิทธิร่วมกันในทรัพย์สินและหนี้สิน - คู่สมรสคู่ชีวิตมีสิทธิจัดการทรัพย์สินที่ร่วมหากันมาหรือดูแลผลประโยชน์จากทรัพย์สินนั้น - คู่สมรสเพศเดียวกัน เป็นบุคคลในสังคมที่รับผิดชอบการเสียภาษี รับผิดชอบในหน้าที่พลเมืองไม่ต่างจากคู่สามีภรรยา จึงไม่มีเหตุผลอันควรที่จะไม่รับรองให้ไม่ได้รับสิทธิเช่นเดียวกัน ไม่ว่าสิทธินั้นจะเป็นสิทธิในการดูแลคู่สมรสในกรณีต่าง ๆ สิทธิในการจัดการทรัพย์สินและมรดก โดยพฤตินัย 	<p>ความคิดเห็นของผู้ไม่เห็นด้วยมีลักษณะเป็นเชิงเห็นด้วยจึงได้นำมาจัดไว้ในกลุ่มที่เห็นด้วย</p>

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
<p>- คู่รักที่เป็นเพศเดียวกันในสังคมไทยมีมาเป็นระยะเวลานาน หากรัฐยังไม่เคยจะพิจารณาการให้สิทธิเท่ากับเป็นการลิดรอนสิทธิอันพึงมีมาโดยตลอด หากจะดำเนินการรับรองการจดทะเบียนสมรสให้มีผลทางกฎหมาย ก็จำเป็นจะต้องให้สิทธิตามบรรพ ๕ เรื่องครอบครัว บรรพ ๖ เรื่องมรดก และเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย</p> <p>- คู่สมรสไม่ว่าเพศอะไรก็ควรมีสิทธิเท่ากัน</p> <p>- จะช่วยเพิ่มความมั่นคงให้กับสถานะของคู่สมรสเพศเดียวกัน</p> <p>- ตามหลักสิทธิมนุษยชน บุคคลควรมีสิทธิเท่าเทียมกัน เช่นเดียวกับคู่รักเพศเดียวกัน ที่ต้องมีสิทธิเท่ากัน หรือ เหมือนคู่ชายหญิงทั่วไป</p> <p>- ต้องการให้เท่าเทียมกัน</p> <p>- นับเป็นสิทธิที่สมควรได้รับผิดชอบอย่างเป็นปกติ</p> <p>- -ประชาชนควรมีสิทธิเท่าเทียมกัน</p> <p>- -ประเด็นไม่ได้โดยตรงเป็นคู่สมรสเพศเดียวกันหรือต่างเพศ แต่ประเด็นอยู่ตรงที่การจดทะเบียนสมรสโดยชอบด้วยกฎหมาย ถ้าจดทะเบียนโดยชอบด้วยกฎหมายไม่ว่าจะเพศเดียวกันหรือต่างเพศก็ควรตั้งอยู่บนบรรทัดฐานเดียวกัน</p> <p>- ผู้มีความหลากหลายทางเพศควรได้รับสิทธิครอบคลุมและเทียบเท่ากับชายหญิงตรงเพศ หลายครั้งที่ผู้มีความหลากหลายทางเพศไม่สามารถมีสิทธิในมรดกของคู่สมรสได้เพราะไม่มีกฎหมายรองรับ</p> <p>- มนุษย์ทุกคนสมควรได้รับสิทธิเท่าเทียมกัน</p> <p>- เป็นสิ่งที่จำเป็นกับชีวิตคู่ ไม่เพียงแต่ชายหญิงเท่านั้น ไม่ว่าจะชายชาย หญิงหญิง หรือเพศที่มากกว่านั้น หากเขาเป็นคู่สมรสกัน ก็ควรได้สิทธิที่เท่าเทียมกับทุกคน เพราะจำเป็นอย่างมากในการใช้ชีวิตคู่</p> <p>- หลังสมรสทุกคนควรมีสิทธิและหน้าที่เหมือนกัน</p> <p>- หากมีฝ่ายหนึ่งจากไปก่อนทรัพย์สินที่มีร่วมกันจะได้ถึงคู่สมรส ให้เขามีชีวิตอย่างปลอดภัย</p> <p>- อยู่ด้วยกันสร้างด้วยกันต้องรับผิดชอบร่วมกัน</p>	

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
<ul style="list-style-type: none"> - เป็นการให้สิทธิเทียบเท่าคู่สมรสต่างประเทศ และเปิดโอกาสในการสร้างอนาคตและวางแผนชีวิตร่วมกัน - เป็นสิทธิที่บุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศพึงได้รับ - เป็นสิทธิพึงสมควรของคู่สมรสตามกฎหมายเดิม แม้เป็นเพศเดียวกันก็ควรได้รับสิทธิเช่นเดียวกัน และเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลควรจะได้รับการปฏิบัติเช่นเดียวกับคู่รักต่างประเทศ - เป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน - เป็นเรื่องส่วนตัวของคู่สมรสที่ควรมีสิทธิเท่าเทียมกัน - คู่สมรสเพศเดียวกันก็คือคู่สมรส ซึ่งควรที่จะได้รับสิทธิ หน้าที่ และจัดการทรัพย์สินและหนี้สินร่วมกันเหมือนกับคู่สมรสที่เป็นคนละเพศ - ถือเป็นสิทธิของทั้งคู่ที่ตัดสินใจใช้ชีวิตร่วมกัน - ไม่ว่าจะเป็คู่สมรสต่างประเทศหรือเพศเดียวกัน ควรได้รับ สิทธิภายใต้กฎหมายเดียวกัน - เวลาเมื่อเหตุฉุกเฉินคู่สมรส สามารถตัดสินใจได้ในทันทีเพราะมีสิทธิในการตัดสินใจ - คู่สมรสก็ไม่ต่างจากคู่สามีภรรยา การมีอำนาจและสิทธิเสมือนคู่สามีภรรยาควรทำได้ - การสมรสเป็นสิ่งที่พึงมีสำหรับประชาชน เป็นเรื่องพื้นฐานที่ควรได้รับสิทธิ เพราะคำว่ารอบครวไม่ได้จำกัดเพียงคำว่าชายและหญิงไม่ว่าจะอยู่ในเพศวิถีแบบใด ควรได้รับสิทธิเท่าเทียมกัน 	

๕. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ อย่างไร กับการบัญญัติให้คู่สมรสเพศเดียวกันซึ่งจดทะเบียนสมรสโดยชอบด้วยกฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มีสิทธิและหน้าที่เช่นเดียวกันกับสามีภรรยา หรือสามี หรือภรรยา หรือคู่สมรส ที่มีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายอื่น มีผู้เห็นด้วย จำนวน ๖๖๑ คน ผู้ไม่เห็นด้วย จำนวน ๓ คน และมีผู้แสดงข้อเสนอนแนะ ๑ คน

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
<ul style="list-style-type: none"> - การสมรสของเพศเดียวกัน ควรมีกฎหมายเหมือนชายหญิงทั่วไปทุกกรณี - การสร้างครอบครัวคือสิทธิของประชาชนทุกคน ทุกเพศสภาพ 	<p>ความคิดเห็นของผู้ไม่เห็นด้วยมีลักษณะเป็นเชิงเห็นด้วยจึงได้นำมาจัดไว้ในกลุ่มที่เห็นด้วย</p>

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
<p>- ก็ควรเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนทุกคนอยู่แล้ว</p> <p>- ควรปฏิบัติให้เหมือนกัน หากเป็นการสมรสที่ชอบด้วยกฎหมายเหมือนกัน</p> <p>- ควรเท่าเทียม เป็นบรรทัดฐานเดียวกัน และมีสิทธิเหมือนคู่สมรสต่างประเทศทุกประการ</p> <p>- คู่ชีวิตบางคู่ที่เขาดูแลกันมานั้นบางคนในครอบครัวแทบจะไม่เคยสนับสนุนใด ๆ แต่มีอำนาจตัดสินใจตั้งนั้นหากอนุญาตเพศตรงข้ามเพศเดียวกันก็ควรอนุญาต</p> <p>- คู่สมรสคู่ชีวิตมีสิทธิจัดการทรัพย์สินที่ร่วมกันมาหรือดูแลผลประโยชน์จากทรัพย์สินนั้น</p> <p>- คู่สมรสที่เป็นคนต่างประเทศได้รับสิทธิอย่างไร คู่สมรสที่เป็นคนเพศเดียวกันก็ควรได้รับสิทธิอย่างเดียวกันทุกประการ</p> <p>- - คู่สมรสเพศเดียวกัน เป็นบุคคลในสังคมที่รับผิดชอบการเสียภาษี รับผิดชอบในหน้าที่พลเมืองไม่ต่างจากคู่สามีภรรยา จึงไม่มีเหตุผลอันควรที่จะไม่รับรองให้ไม่ได้รับสิทธิเช่นเดียวกัน ไม่ว่าสิทธินั้นจะเป็นสิทธิในการดูแลคู่สมรสในกรณีต่าง ๆ สิทธิในการจัดการทรัพย์สินและมรดก โดยพฤติการณ์คู่รักที่เป็นเพศเดียวกันในสังคมไทยมีมาเป็นระยะเวลาช้านาน หากรัฐยังไม่เคยจะพิจารณาการให้สิทธิเท่ากับเป็นการลิดรอนสิทธิอันพึงมีมาโดยตลอด หากจะดำเนินการรับรองการจดทะเบียนสมรสให้มีผลทางกฎหมาย ก็จำเป็นจะต้องให้สิทธิตามบรรพ ๕ เรื่องครอบครัว บรรพ ๖ เรื่องมรดก และเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย</p> <p>- คู่สมรสเพศเดียวกันควรมีสิทธิเท่าเทียมกับคู่สมรสต่างประเทศ หากเกิดปัญหาหย่าร้างหรือการสูญเสียก็ควรได้รับสิ่งที่สมควรได้หรือชอบด้วยกฎหมาย</p> <p>- จะคู่สมรสเพศเดียวกัน หรือต่างประเทศ ก็ไม่เห็นว่ามีอะไรต่างกันตรงไหน สิทธิที่ได้รับก็ต้องเหมือนกัน</p> <p>- จะช่วยเพิ่มความสมบูรณ์ให้สถานะของคู่สมรสเพศเดียวกัน</p>	

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
<p>- ตามหลักสิทธิมนุษยชน บุคคลควรมีสิทธิเท่าเทียมกัน เช่นเดียวกับคู่รักเพศเดียวกัน ที่ต้องมีสิทธิเท่ากันเหมือนคู่ชายหญิงทั่วไป</p> <p>- ถ้าคู่สมรสหญิงชายเป็นแบบไหน คู่สมรสเพศเดียวกันก็จำเป็นต้องรับผิดชอบ หรือสามารถได้รับสิทธิแบบเดียวกัน</p> <ul style="list-style-type: none"> - ทุกเพศควรได้รับสิทธิเท่าเทียมกัน - นับเป็นสิทธิที่สมควรได้รับผิดชอบอย่างเป็นปกติ - มนุษย์ทุกคนสมควรได้รับสิทธิเท่าเทียมกัน - มีหลายครั้งที่ผู้มีความหลากหลายทางเพศไม่มีสิทธิเซ็นรับรองการผ่าตัดให้คู่สมรสหรือแฟนเพราะไม่มีกฎหมายรองรับต้องรอให้ญาติมาเซ็น ถ้ามีกฎหมายรองรับตรงนี้จะช่วยให้ผู้มีความหลากหลายทางเพศได้มีโอกาสถูกช่วยเหลือทางการแพทย์ได้อย่างทันท่วงที <ul style="list-style-type: none"> - ลดการแบ่งแยกเพศ เพิ่มความเท่าเทียม - หลังสมรสทุกคนควรได้มีสิทธิและหน้าที่เหมือนกัน - เป็นการให้สิทธิเทียบเท่าคู่สมรสต่างเพศ - เป็นสิทธิของประชาชนทุกคนให้เกิดความเท่าเทียมกันในสังคม - เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ควรได้ - เป็นสิทธิที่บุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศพึงได้รับ - เป็นสิทธิพึงสมควรของคู่สมรสตามกฎหมายเดิม แม้เป็นเพศเดียวกันก็ควรได้รับสิทธิเช่นเดียวกัน และเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลควรจะได้รับ การปฏิบัติเช่นเดียวกับคู่รักต่างเพศ - เป็นสิทธิพื้นฐานที่ควรจะได้รับของสิทธิการเป็นประชาชนของประเทศไทยที่ควรได้รับประการรับรองกฎหมายแพ่งเช่นเดียวกับคู่สมรสชายหญิง - เป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน - ไม่ว่าจะเป็นคู่สมรสต่างเพศหรือเพศเดียวกันควรได้รับสิทธิภายใต้กฎหมายเดียวกัน - เมื่อเป็นคู่สมรสแล้วสามารถทำอะไรให้แก่วิวชีวิตของเราได้ถูกต้องตามกฎหมาย 	

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
- การสมรสเป็นสิ่งที่พึงมีสำหรับประชาชน เป็นเรื่องพื้นฐานที่ควรได้รับสิทธิ เพราะคำว่าครอบครัวไม่ได้จำกัดเพียงคำว่าชายและหญิงไม่ว่าจะอยู่ในเพศวิถีแบบใด ควรได้รับสิทธิเท่าเทียมกัน	

๖. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ อย่างไร กับการกำหนดให้คู่สมรสเพศเดียวกันที่ชอบด้วยกฎหมาย หรือคู่สมรสที่ร้างกัน หรือแยกกันอยู่โดยยังมีได้หย่าขาดจากกันตามกฎหมายเป็นทายาทโดยธรรม มีสิทธิในการรับมรดกของคู่สมรสอีกฝ่ายที่เสียชีวิต มีผู้เห็นด้วย จำนวน ๖๕๗ คน ผู้ไม่เห็นด้วย จำนวน ๙ คน และมีผู้แสดงข้อเสนอนะ ๑ คน

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
<ul style="list-style-type: none"> - เป็นสิทธิที่เขาจะได้ในสิ่งที่เขาควรได้เหมือนกัน ถ้าหมายถึงทรัพย์สินที่เขาสร้างมาด้วยกัน มันก็สมควรที่เขาจะได้รับ - จะได้เท่ากับกฎหมายสมรสปกติ - จะได้ไม่เสียเปรียบเพราะสร้างทุกอย่างมาร่วมกัน - ควร มี สิทธิ เหมือน คู่สมรส ต่าง เพศ ทุก ประการ - ควรเท่าเทียม เป็นบรรทัดฐานเดียวกันกับคู่สมรสต่างเพศ - ควรเป็นสิทธิตามการสมรส - ควรได้สิทธิเท่าเทียมกันทุกเพศ - คู่สมรสของเราควรมีสิทธิในมรดกของคู่สมรส - คู่สมรสที่เป็นคนต่างเพศได้รับสิทธิอย่างไร คู่สมรสที่เป็นคนเพศเดียวกันก็ควรได้รับสิทธิอย่างเดียวกันทุกประการ - คู่สมรสเพศเดียวกันควรมีสิทธิเท่าเทียมกับคู่สมรสต่างเพศ ควรได้รับสิ่งที่สมควรได้หรือชอบด้วยกฎหมาย - จะคู่สมรสเพศเดียวกัน หรือต่างเพศ ก็ไม่เห็นว่ามีอะไรต่างกันตรงไหน จึงควรใช้กฎหมายเดียวกัน - จัดการทรัพย์สินได้ง่าย - ตามกฎหมายคู่ชายหญิงก็มีสิทธิแบบเดียวกัน คิดว่าควรให้สิทธิแบบเดียวกันกับคู่สมรสเพศเดียวกัน ไม่เห็นความจำเป็นที่จะต้องคัดค้าน 	<p>ความคิดเห็นของผู้ไม่เห็นด้วยมีลักษณะเป็นเชิงเห็นด้วยจึงได้นำมาจัดไว้ในกลุ่มที่เห็นด้วย</p>

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
<ul style="list-style-type: none"> - ตามสิทธิก็ควรเป็นเช่นนั้นแล้ว - ตามหลักสิทธิมนุษยชน บุคคลควรมีสิทธิเท่าเทียมกัน เช่นเดียวกับคู่รักเพศเดียวกัน ที่ต้องมีสิทธิเท่ากัน หรือ เหมือนคู่ชายหญิงทั่วไป - ต้องการให้เท่าเทียมกัน - ถือว่ายังเป็นคู่สมรส - ถ้าเป็นสิ่งที่สร้างมาด้วยกันก็สมควรได้ - ทรัพย์สินที่ได้มาคือทรัพย์สินที่สร้างร่วมกันมา - นับเป็นสิทธิที่สมควรได้รับผิดชอบอย่างเป็นปกติ - ประชาชนควรมีสิทธิเท่าเทียมกัน - ผู้มีความหลากหลายทางเพศควรมีสิทธิเท่าเทียมกับชายหญิงตรงเพศ - มรดกควรตกเป็นของทายาท - มีสิทธิเท่ากันทุกคน - สมรสเท่าเทียมคือต้องการให้ได้สิทธิเหมือนกันกับคู่สมรสชายหญิง - สร้างครอบครัวมาร่วมกัน - หลังสมรสทุกคนควรได้มีสิทธิและหน้าที่เหมือนกัน - อยู่ที่ความสะดวกของแต่ละฝ่าย - เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ควรได้ - เป็นสิทธิพึงสมควรของคู่สมรสตามกฎหมายเดิม แม้เป็นเพศเดียวกันก็ควรได้รับสิทธิเช่นเดียวกัน และเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลควรจะได้รับ การปฏิบัติเช่นเดียวกับคู่รักต่างเพศ - เป็นสิทธิส่วนบุคคล - เป็นสิทธิที่บุคคลที่ควรได้รับให้เหมือนกับกฎหมายทั่วไป - เป็นสิทธิที่พึงได้รับ - เป็นสิ่งที่ได้สร้างร่วมกันมา - เพื่อรักษาผลประโยชน์ของคู่สมรสและทายาท อีกทั้งป้องกันการฟ้องร้องที่ไม่เป็นธรรมจากญาติของผู้เสียชีวิต - เรื่องนี้เป็นเรื่องที่กำหนดอยู่ในบรรพ ๖ ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ คู่สมรส 	

เป็นด้วย	ไม่เป็นด้วย
<p>เพศเดียวกันที่ชอบด้วยกฎหมาย ไม่ควรจะถูกแยกปฏิบัติต่างจากคู่สามีภรรยาทั่วไป</p> <ul style="list-style-type: none"> - การสมรสเป็นสิ่งที่พึงมีสำหรับประชาชน เป็นเรื่องพื้นฐานที่ควรได้รับสิทธิ เพราะคำว่าครอบครัวไม่ได้จำกัดเพียงคำว่าชายและหญิงไม่ว่าจะอยู่ในเพศวิถีแบบใด ควรได้รับสิทธิเท่าเทียมกัน - กรณี คู่สมรสเพศเดียวกันที่ ชอบด้วยกฎหมายให้เป็นทายาทโดยธรรมมีสิทธิในการรับมรดกของคู่สมรสอีกฝ่ายที่เสียชีวิต แต่กรณีที่หย่ากันหรือแยกกันอยู่โดยยังมีได้หย่าขาดจากกันตามกฎหมาย อยุ่กให้มีกฎหมายอื่นมารองรับ เพราะการแยกกันอยู่แสดงว่าไม่ได้รักกันเหมือนเดิมแล้ว - การกำหนดให้คู่สมรสเพศเดียวกันที่ชอบด้วยกฎหมายเป็นทายาทโดยธรรม มีสิทธิในการรับมรดกของคู่สมรสอีกฝ่ายที่เสียชีวิต เนื่องจากไม่มีเหตุผลอันควรที่จะปฏิเสธสิทธิที่พึงจะได้ ในกรณีของคู่สมรสที่หย่ากัน หรือแยกกันอยู่โดยยังมีได้หย่าขาดเองก็มีสิทธิพึงได้ตามที่กฎหมายกำหนด เช่น ตามที่พันธักรรมของคู่สมรสอีกฝ่ายที่เสียชีวิตได้กำหนดไว้ ได้รับสินสมรสตามลำดับทายาทโดยธรรมที่กำหนดไว้แล้วแต่จะมีการพิจารณาและพิพากษาให้เป็นอื่นในเมื่อคู่สมรสไม่ได้ทำการหย่ากันตามกฎหมายอีกคนก็ยังคงต้องมีสิทธิและหน้าที่ในการรับผิดชอบทั้งทรัพย์สินและชีวิตของคู่สมรส - เรื่องบุตร บางคู่มักการรับอุปการะเด็กเป็นบุตรบุญธรรมแต่ไม่สามารถที่จะรับรองว่าเป็นบุตรของตนเองได้อย่างแท้จริง - การจัดการทรัพย์สิน หากไม่ได้มีการทำพันธักรรมไว้อาจจะทำให้ไม่มีสิทธิในการรับมรดกหรือทรัพย์สินที่ทำร่วมกัน เนื่องจากไม่มีทะเบียนหรือหลักฐานทางกฎหมายที่ระบุถึงความสำคัญของคู่ชีวิตในทางกฎหมาย 	

๗. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ อย่างไร กับการกำหนดให้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบ การประเมินผลสัมฤทธิ์ตามกฎหมายว่าด้วยหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ ของกฎหมาย ดำเนินการทบทวนกฎหมายในความรับผิดชอบที่กำหนดสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับสามัญ ภริยา สามัญภริยา หรือ คู่สมรส เพื่อรองรับสิทธิ หน้าที่ สถานะ ทางกฎหมาย หรือเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องให้แก่คู่สมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งแก้ไข เพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ โดยต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับเพศสภาพของคู่สมรส มีผู้เห็นด้วย จำนวน ๖๔๘ คน ผู้ไม่เห็นด้วย จำนวน ๑๑ คน และมีผู้แสดงข้อเสนอแนะ ๕ คน

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
<ul style="list-style-type: none"> - กฎหมายต้องตามให้ทันสังคมในทุกมิติ - กฎหมายเดิมยังไม่มีการพัฒนาให้เท่าทันกับ ปัจจุบัน ควรมีการพัฒนาควบคู่ไปกับสังคม - การเปลี่ยนแปลงกฎหมายโดยอ้อมส่งผล กฎหมายอื่นตามไปด้วย รัฐควรเป็นธุระจัดแจงให้ สอดคล้องกัน - ควรทบทวนเพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์ อย่างเต็มที่เทียบเท่ากันทั้งประเทศ - ควรเป็นสิทธิที่ได้รับ ไม่จำกัดแค่คู่ชาย-หญิง - ควรใช้คำเรียกตามที่บุคคลนั้นต้องการ - จำเป็นต้องมีหน่วยงานของรัฐเข้ามาดูแลเรื่องนี้ - ตามหลักสิทธิมนุษยชน บุคคลควรมีสิทธิ เท่าเทียมกัน เช่นเดียวกับคู่รักเพศเดียวกัน ที่ต้องมี สิทธิเท่ากัน หรือ เหมือนคู่ชายหญิงทั่วไป - ต้องการให้เท่าเทียมกัน - ต้องมีกฎหมายสมรสเท่าเทียม - ต้องมีสิทธิเท่าเทียมกับคู่สมรสต่างประเทศ - ต้องให้สิทธิเท่าเทียมไม่แบ่งแยก - ถ้าผลประโยชน์ทั้งหมดมีแก่ประชาชนทั่วไป และควรจะอธิบายข้อกฎหมายให้ชัดเจนและ คลอบคลุมกว่านี้ - ทุกคนล้วนพึงได้รับสิทธิโดยเท่าเทียมกัน ไม่ควรมีการแบ่งเพศสภาพของคนในสังคมทุกคน เมื่อเกิดมาแล้วควรได้รับสิทธิเท่าเทียมกันทุกคน - น่าจะเป็นสิ่งที่รอบคอบดี - สังคมในโลกปัจจุบันเปิดกว้างมาก และมีคู่รัก ที่เป็นเพศสภาพเยอะ จึงสมควรได้รับสิทธินี้ - สามารถทราบผลได้ตรงตามวัตถุประสงค์ หรือไม่ว่าอย่างไร และเกิดผลเสียก็สามารถนำมาแก้ไข ปรับปรุงต่อไป 	<p>ความคิดเห็นของผู้ไม่เห็นด้วยมีลักษณะเป็น เจิงเห็นด้วยจึงได้นำมาจัดไว้ในกลุ่มที่เห็นด้วย</p>

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
<ul style="list-style-type: none"> - หลังสมรสทุกคนควรได้มีสิทธิและหน้าที่เหมือนกัน - เป็นสิทธิพึงสมควรของคู่สมรสตามกฎหมายเดิม แม้เป็นเพศเดียวกันก็ควรได้รับสิทธิเช่นเดียวกัน และเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลควรจะได้รับ การปฏิบัติเช่นเดียวกับคู่รักต่างเพศ - เป็นสิทธิพื้นฐานที่ควรจะได้รับของสิทธิ การเป็นประชาชน ของประเทศไทยที่ควรได้รับ ประการรับรองกฎหมายแพ่งเช่นเดียวกับคู่สมรส ชายหญิง - เป็นสิทธิส่วนบุคคลของแต่ละบุคคล หน่วยงานไม่ควรก้าวก่ายการตัดสินใจ แต่ควร กำหนดกฎหมายให้เหมาะสม - เป็นสิทธิส่วนบุคคลของแต่ละบุคคล หน่วยงานไม่ควรก้าวก่ายการตัดสินใจ แต่ควร กำหนดกฎหมายให้เหมาะสม - เป็นสิทธิที่พึงได้รับ - เป็นสิ่งที่คู่สมรสทุกคนควรได้รับ - เป็นเรื่องที่สมควรพิจารณาให้เหมาะสม - เพื่อการพัฒนาข้อกฎหมายให้สอดคล้องกับ สถานการณ์ปัจจุบันและเข้ากับยุคสมัย และลด การเลือกปฏิบัติทางกฎหมายในอนาคต - เพื่อดูแลชีวิตของบุคคลให้มั่นคง ปลอดภัย - เมื่อ พ.ร.บ.ถูกแก้ไขเปลี่ยนแปลง ก็ควร จะต้องมีการทบทวนกฎหมายขึ้น เพื่อยกระดับ ความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงนั้น และนำไปสู่ การปรับปรุงพัฒนากฎหมายอื่น ๆ ให้สอดคล้องกัน - เรื่องสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมายของ คู่สมรสอาจมีการระบุแยกย่อยไว้ในกฎหมายต่าง ๆ ควรมีการพิจารณาไปพร้อมกันอย่างรอบคอบ เพื่อ การรับรองสิทธิและสถานะทางกฎหมายอย่าง ครบถ้วน ทั้งนี้ควรอยู่ในระยะเวลาพิจารณา ไม่กระทำการให้ยืดเยื้อเกินเวลาจนไม่ทันสมัยประชุม เพราะการสมรสเป็นสิ่งที่พึงมีสำหรับประชาชน เป็น เรื่องพื้นฐานที่ควรได้รับสิทธิ เพราะคำว่าครอบครัว ไม่ได้จำกัดเพียงคำว่าชายและหญิง 	

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
<ul style="list-style-type: none"> - ไม่ว่าจะอยู่ในเพศวิถีแบบใด ควรได้รับสิทธิเท่าเทียมกัน - ควรให้เป็นไปตามหลักความเสมอภาค 	

๘. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ อย่างไร กับการกำหนดการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับสิทธิหน้าที่ สถานะทางกฎหมาย และความสัมพันธ์ของชาย หญิง หรือบุคคลสองคนซึ่งเป็นเพศเดียวกัน นอกจากการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ตามข้อ ๑ - ข้อ ๙ ตามบรรพ ๕ ครอบคลุม และ บรรพ ๖ มรดกแล้วก็ได้ มีผู้เห็นด้วย จำนวน ๖๕๘ คน ผู้ไม่เห็นด้วย จำนวน ๒ คน และมีผู้แสดงข้อเสนอแนะ ๐ คน

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
<ul style="list-style-type: none"> - กฎหมายต้องปรับตามยุคสมัย - กฎหมายทุกฉบับควรปรับให้สอดคล้องกัน <p>ไม่ให้มีปัญหาภายหลัง</p> <ul style="list-style-type: none"> - กฎหมายหรือบทบัญญัติใดที่ให้สิทธิแก่คู่สมรสที่เป็นคู่สามีภริยาก็ควรมีการแก้ไขให้สิทธินั้นแก่คู่เพศเดียวกันด้วย เพื่อความเท่าเทียม - การเปลี่ยนแปลงนำไปสู่การพัฒนา เมื่อกฎหมายส่วนหนึ่งเปลี่ยนไป การกลับไปทบทวนปรับแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องก็จะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า - ควรทำให้ถูกต้อง - ควรที่จะพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายใด ๆ ก็ตามที่มีความเหลื่อมล้ำระหว่างคู่สมรสชายหญิงกับคู่สมรสชายชายและคู่สมรสหญิงหญิง - ควรปรับแก้ไขให้ประชาชนได้ผลประโยชน์มากที่สุดอย่างเสมอภาค - ควรมีการเปิดกว้างและยอมรับมากขึ้น - ตามหลักสิทธิมนุษยชน บุคคลควรมีสิทธิเท่าเทียมกัน เช่นเดียวกับคู่รักเพศเดียวกัน ที่ต้องมีสิทธิเท่ากัน หรือ เหมือนคู่ชายหญิงทั่วไป - ต้องการให้เท่าเทียมกัน - ต้องมีสิทธิเท่าเทียมกับคู่สมรสต่างประเทศ - ถ้าคู่สมรสหญิงชายเป็นแบบไหน คู่สมรสเพศเดียวกันก็น่าจะต้องรับผิดชอบ หรือสามารถได้รับสิทธิแบบเดียวกัน - ถ้าจะพัฒนากฎหมายให้เป็นไปตามปัจจุบัน ก็ควรแก้ไขให้ครอบคลุมทุกอย่าง 	<p>ความคิดเห็นของผู้ไม่เห็นด้วยมีลักษณะเป็นเชิงเห็นด้วยจึงได้นำมาจัดไว้ในกลุ่มที่เห็นด้วย</p>

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
<ul style="list-style-type: none"> - ทุกเพศควรมีสติเท่าเทียมกัน - ประชาชนควรมีสติเท่าเทียมกัน - สามารถกระทำทุกอย่างได้อย่างเท่าเทียม - หลังสมรสทุกคนควรมีสติและหน้าที่เหมือนกัน - เป็นสิทธิที่พึงได้โลกเปลี่ยนไปแล้วความรักก็คือความรักไม่ว่าจะชายกับหญิงหรือเพศเดียวกันและเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลควรได้รับการปฏิบัติเช่นเดียวกับคู่รักต่างเพศ - เป็นสิทธิพื้นฐานที่ควรจะได้รับของสิทธิการเป็นประชาชนของประเทศไทยที่ควรได้รับประการรับรองกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เช่นเดียวกับคู่สมรสชายหญิง - เป็นสิทธิที่พึงได้รับ - เป็นหน้าที่กำหนดกฎหมายให้เหมาะสม - เป็นเรื่องที่สมควรพิจารณาให้เหมาะสมเพราะไม่ว่าจะเป็นคู่สมรสต่างเพศหรือเพศเดียวกันควรได้รับ สิทธิภายใต้กฎหมายเดียวกัน - เพศสภาพมีความเกี่ยวข้องกับการที่จะต้องจัดทำประมวลกฎหมายที่ต่างจากปกติมารับรอง - เพื่อปรับปรุงกฎหมายให้ทันสมัย - เพื่อสร้างความเท่าเทียมกับคู่สมรสต่างเพศอย่างรอบด้าน และลดการเลือกปฏิบัติในสังคมเพื่อให้เหมาะสมกับยุคสมัย และสร้างความเท่าเทียมกันในสังคม - เรื่องเพศสภาพ ไม่ควรถูกนำมาแบ่งแยกสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมาย - เรื่องสิทธิสวัสดิการต่าง ๆ ของภาครัฐที่ยังไม่สามารถครอบคลุมการเป็นคู่ชีวิตของบุคคลกลุ่มหลากหลายทางเพศได้ โดยปัจจุบันหลายองค์การระหว่างประเทศหรือบริษัทเอกชนบางแห่งเริ่มมีการพัฒนาสิทธิสวัสดิการให้กับคู่ชีวิตไปบ้างแล้วแม้จะยังไม่มียกกฎหมายรองรับ แต่ในส่วนของภาครัฐยังยึดติดกับการจดทะเบียนสมรสและปัจจุบันข้าราชการที่เป็นกลุ่ม LGBT ที่ครองคู่ชีวิตเริ่มมีมุมมองของเรื่องสิทธิสวัสดิการที่ต้องการให้ 	

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
ครอบคลุมและมีความจำเป็นต่อคู่ชีวิตของตน เช่นเดียวกัน	

๙. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

- สำนักงานศาลยุติธรรมพิจารณาแล้วเห็นชอบด้วยกับประเด็นที่จะรับฟังความคิดเห็น โดยมีข้อเสนอแนะว่า เนื่องจากการแก้ไขพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ฉบับดังกล่าว มีสาระสำคัญในการแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เดิมในบรรพ ๕ ลักษณะ ๑ หมวด ๑ ถึงหมวด ๖ แต่ไม่ได้มีการแก้ไขในลักษณะ ๒ บิดามารดากับบุตร ซึ่งอาจจะต้องมีการแก้ไขในลักษณะดังกล่าว เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขในครั้งนี้ เช่น ในกรณีที่คู่สมรสฝ่ายหนึ่งมีบุตรโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์

ด้านศาสนาที่มีหลักคำสอนหรือความเชื่อที่แตกต่างกันโดยศาสนาอิสลามและศาสนาคริสต์ยังคงไม่ยอมรับการครองคู่ชีวิตของบุคคลกลุ่มหลากหลายทางเพศ โดยเชื่อว่าขัดกับหลักคำสอนของศาสนา

ส่วนที่ ๓ รายงานผลการวิเคราะห์ผลกระทบอันเกิดจากร่างพระราชบัญญัติ

๑. ความเป็นมา สภาพปัญหา ความจำเป็นที่จะต้องตราพระราชบัญญัติ

โดยที่สถาบันครอบครัวเป็นหน่วยสำคัญในการพัฒนาสังคมและการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน แต่การก่อตั้งครอบครัวตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จำกัดเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิง ซึ่งไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบันที่มีความหลากหลายของลักษณะความสัมพันธ์ของกลุ่มบุคคลทุกเพศ ไม่ว่าจะเป็นเพศใด โดยมีการอุปการะเลี้ยงดูและมีความสัมพันธ์ ไม่แตกต่างไปจากคู่สมรส สมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติบางประการในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เพื่อให้บุคคลทุกเพศสามารถก่อตั้งครอบครัวได้ โดยกำหนดให้บุคคลทุกคนได้รับการรับรองและคุ้มครองสิทธิต่าง ๆ ว่าด้วยภูมิฐานะของคู่สมรส อายุความสิทธิเรียกร้องระหว่างคู่สมรส การหมั้น การจดทะเบียนสมรส การจัดการทรัพย์สินและหนี้สินร่วมกันของคู่สมรส การสิ้นสุดการสมรส การเพิกถอนการสมรส เหตุแห่งการฟ้องหย่า การจัดการทรัพย์สินหลังสิ้นสุดการสมรส การเรียกค่าทดแทนค่าอุปการะเลี้ยงดูหลังสิ้นสุดการสมรส การเป็นทายาทโดยธรรม การรับบุตรบุญธรรม และการรับมรดกจากคู่สมรส จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๒. ความสอดคล้องของร่างพระราชบัญญัติ

ความสอดคล้องเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๒๗ บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าจะด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ หรือเหตุอื่นใด จะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น หรือเพื่อคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกให้แก่เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ หรือผู้ด้อยโอกาส ย่อมไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม

ฯลฯ

ฯลฯ

ความสำคัญเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ชาติ เรื่อง การเสริมสร้างพลังทางสังคม ด้วยการส่งเสริมความเสมอภาคทางเพศและบทบาทของสตรีในการสร้างสรรค์สังคม โดยปรับเปลี่ยนทัศนคติและบทบาทเพศเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและการยอมรับของสังคมต่อเรื่องเพศสภาพและความเสมอภาคทางเพศ

๓. ประโยชน์ที่ประชาชนและสังคมจะได้รับ

หากมีกฎหมายที่เปิดโอกาสให้บุคคลเพศเดียวกันสามารถทำการหมั้น หรือสมรสกันได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย มีการรับรองสิทธิ หน้าที่ ทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส การรับบุตรบุญธรรมและมรดก โดยใช้กฎหมายเดียวกัน คือ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เหมือนบุคคลต่างเพศกัน ย่อมเป็นการรับรองสิทธิของในความผูกพันของคนที่เป็นคู่รักเพศเดียวกันให้เป็นคู่สมรส ซึ่งเป็นการเคารพสิทธิมนุษยชนของบุคคลทุกเพศ และสอดคล้องกับหลักความเสมอภาคของบุคคล ตลอดจนเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีด้านสิทธิมนุษยชนตามสัถยาบันและพันธกรณีระหว่างประเทศ

บุคคลที่เป็นเพศเดียวกันเมื่อสมรสกันโดยชอบกฎหมายได้แล้ว ย่อมได้รับสิทธิประโยชน์ที่ควรจะได้เหมือนกับบุคคลต่างเพศ เช่น สิทธิในการตัดสินใจด้านการรักษาพยาบาลแทนคู่สมรส สิทธิประโยชน์จากการประกันสุขภาพ การทำธุรกรรมทางการเงินร่วมกัน การได้รับมรดก การรับบุตรบุญธรรมและสิทธิในการเลี้ยงดูบุตร เป็นต้น ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมสถาบันครอบครัวในรูปแบบใหม่อีกรูปแบบหนึ่ง

๔. ความสัมพันธ์หรือความใกล้เคียงกับกฎหมายอื่น

กฎหมายว่าด้วยทะเบียนครอบครัว

พระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. ๒๕๔๔

พระราชบัญญัติกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. ๒๕๓๙

พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓

๕. ผลกระทบโดยรวมที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย

๕.๑ ผลกระทบต่อเศรษฐกิจ

กรมการปกครอง หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องอาจต้องมีการปรับปรุงระบบการให้บริการทางทะเบียนที่เกี่ยวข้องกับทะเบียนครอบครัวซึ่งต้องใช้งบประมาณในการดำเนินการ

กรณีที่ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ประกาศใช้เป็นกฎหมาย ในส่วนของบุคคลที่เป็นข้าราชการสมรสกับคู่สมรสเพศเดียวกัน ย่อมมีสิทธิเบิกเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลตามพระราชกฤษฎีกาเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล พ.ศ. ๒๕๕๓ อาจส่งผลให้ผู้มีสิทธิมีจำนวนมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลต้องงบประมาณค่ารักษาพยาบาลของข้าราชการที่เพิ่มสูงขึ้นเป็นภาระทางการคลังของประเทศได้

๕.๒ ผลกระทบต่อสังคม

โครงสร้างสถาบันครอบครัวจะเปลี่ยนรูปแบบไป จากครอบครัวของบุคคลต่างเพศที่ใช้เพศกำเนิดเป็นตัวบ่งชี้ว่าใครคือสามี ภรรยา และบิดา มารดา กลายเป็นครอบครัวของบุคคลเพศเดียวกันที่มีความเป็นคู่สมรสหรือคู่ชีวิตมากกว่าความเป็นสามีภรรยา หรือบิดามารดาที่บ่งชี้ด้วยเพศกำเนิด

๕.๓ ผลกระทบอื่นที่สำคัญ

กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย อาจต้องดำเนินการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับทะเบียนครอบครัวทั้งหมด และกรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง อาจต้องดำเนินการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิ สวัสดิการ บำเหน็จบำนาญของข้าราชการเพื่อให้ครอบคลุมคู่สมรสทั้งต่างเพศและเพศเดียวกัน รวมทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชนต้องแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนจะกระทบต่อกฎหมายลำดับรองในการสร้างภาระงานที่เพิ่มขึ้นของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ขัดกับหลักคำสอนศาสนาคริสต์และศาสนาอิสลาม

๖. ผลกระทบของร่างกฎหมายที่อาจส่งผลให้เกิดการทุจริต (Corruption Risk Assessment)

๖.๑ ความเสี่ยงที่อาจส่งผลให้เกิดการทุจริต (Corruption) ในการกำหนดให้มีระบบคณะกรรมการ

มี ไม่มี

๖.๒ ความเสี่ยงที่อาจส่งผลให้เกิดการทุจริต (Corruption) ในการกำหนดให้มีระบบอนุมัติอนุญาต

มี ไม่มี

๖.๓ ความเสี่ยงที่อาจส่งผลให้เกิดการทุจริต (Corruption) ในการกำหนดให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ตามกฎหมาย

มี ไม่มี

๖.๔ ความเสี่ยงที่อาจส่งผลให้เกิดการทุจริต (Corruption) ในการกำหนดให้มีการออกกฎหมายลำดับรอง

มี ไม่มี

๖.๕ ความเสี่ยงที่อาจส่งผลให้เกิดการทุจริต (Corruption) กรณีกฎหมายไม่ครอบคลุม

มี ไม่มี

๖.๖ ความเสี่ยงที่อาจส่งผลให้เกิดการทุจริต (Corruption) กรณีกฎหมายคลุมเครือ ซ้ำซ้อนหรือขัดกัน

มี ไม่มี

๖.๗ ความเสี่ยงที่อาจส่งผลให้เกิดการทุจริต (Corruption) กรณีกฎหมายกำหนดโทษ

มี ไม่มี

๗. การกำหนดให้มีระบบอนุญาต อนุมัติหรือการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่

มี ไม่มี

๘. การกำหนดให้มีระบบคณะกรรมการ

มี ไม่มี

๙. บทกำหนดโทษ

ไม่มี

โทษทางอาญา

โทษทางปกครอง

โทษปรับเป็นพินัย

โทษอุปกรณ์

ส่วนที่ ๔ การเปิดเผยรายงานผลการรับฟังความคิดเห็นและรายงานผลการวิเคราะห์ผลกระทบ อันเกิดจากร่างพระราชบัญญัติ

คณะกรรมการขับเคลื่อนการรับฟังความคิดเห็นและวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างกฎหมาย
ที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปสู่ภาคประชาชน ได้เปิดเผยรายงานผลการรับฟัง
ความคิดเห็นและรายงานผลการวิเคราะห์ผลกระทบอันเกิดจากร่างกฎหมาย ทางเว็บไซต์รัฐสภา
www.parliament.go.th แล้วตั้งแต่วันที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๖๖

คณะกรรมการขับเคลื่อนการรับฟังความคิดเห็นและวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างกฎหมายที่เสนอ
โดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปสู่ภาคประชาชน
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

(๑๙๒)

ภาคผนวก

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
(นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ พรรคก้าวไกล กับคณะ เป็นผู้เสนอ)
ประธานวินิจฉัยไม่เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน

บันทึกหลักการและเหตุผล

ประกอบร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ...)

พ.ศ. ....

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังต่อไปนี้

๑. ให้ ชาย หญิง หรือบุคคลสองคนซึ่งเป็นเพศเดียวกัน สามารถหมั้น สมรสกันได้ตามกฎหมาย เป็นคู่หมั้น คู่สมรสที่ขอบด้วยกฎหมาย โดยแก้ไขเพิ่มเติมบรรพ ๕ ลักษณะ ๑ หมวด ๑ และหมวด ๒ (มาตรา ๑๔๓๕ มาตรา ๑๔๓๗ มาตรา ๑๔๓๙ มาตรา ๑๔๔๐ มาตรา ๑๔๔๑ มาตรา ๑๔๔๒ มาตรา ๑๔๔๓ มาตรา ๑๔๔๕ มาตรา ๑๔๔๖ มาตรา ๑๔๔๗/๑ มาตรา ๑๔๔๘ มาตรา ๑๔๔๙ มาตรา ๑๔๕๐ มาตรา ๑๔๕๒ มาตรา ๑๔๕๔ และมาตรา ๑๔๖๐)

๒. หมวด ๓ ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยา โดยแก้ไขเพิ่มเติมหมวด ๓ ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขเพิ่มเติม และยัง กำหนดให้ตัดคำว่า สามีและภริยา และให้เพิ่มคำว่า “คู่สมรส” ในบรรพ ๑ หลักทั่วไป ลักษณะ ๒ บุคคล ส่วนที่ ๓ ภูมิลำเนา (มาตรา ๔๓) และลักษณะ ๖ อายุความ หมวด ๑ บทเบ็ดเสร็จทั่วไป (มาตรา ๑๙๓/๒๒) เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขในหมวดนี้

๓. หมวด ๓ ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยา โดยแก้ไขเพิ่มเติมเป็น หมวด ๓ ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขเพิ่มเติม และกำหนดให้ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสซึ่งบุคคลสองคนสมรสกัน ให้มีสิทธิหน้าที่และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย โดยแก้ไขเพิ่มเติมบรรพ ๕ ลักษณะ ๑ หมวด ๓ (มาตรา ๑๔๖๑ มาตรา ๑๔๖๒ และมาตรา ๑๔๖๓)

๔. หมวด ๔ ทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา โดยแก้ไขเพิ่มเติมเป็นหมวด ๔ ทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขเพิ่มเติม

๕. สิทธิและหน้าที่ ของคู่สมรสที่ขอบด้วยกฎหมายจัดการทรัพย์สินและหนี้สินร่วมกัน โดยแก้ไขเพิ่มเติมบรรพ ๕ ลักษณะ ๑ หมวด ๔ (มาตรา ๑๔๖๕ มาตรา ๑๔๖๙ มาตรา ๑๔๗๐ มาตรา ๑๔๗๕ มาตรา ๑๔๗๖ มาตรา ๑๔๗๖/๑ มาตรา ๑๔๗๗ มาตรา ๑๔๗๙ มาตรา ๑๔๘๑ มาตรา ๑๔๘๒ มาตรา ๑๔๘๓ มาตรา ๑๔๘๔ มาตรา ๑๔๘๔/๑ มาตรา ๑๔๘๕ มาตรา ๑๔๘๖ มาตรา ๑๔๘๗ มาตรา ๑๔๘๘ มาตรา ๑๔๘๙ มาตรา ๑๔๙๐ มาตรา ๑๔๙๑ มาตรา ๑๔๙๒ มาตรา ๑๔๙๒/๑ และมาตรา ๑๔๙๓)

๖. การสิ้นสุดการสมรส การเพิกถอนการสมรส การหย่าขาดจากการสมรส การจัดการทรัพย์สินหลังสิ้นสุดการสมรส การเรียกค่าทดแทนค่าอุปการะเลี้ยงดูหลังสิ้นสุดการสมรส โดยแก้ไขเพิ่มเติมบรรพ ๕ ลักษณะ ๑ หมวด ๕ - ๖ (มาตรา ๑๔๙๘ มาตรา ๑๔๙๙ มาตรา ๑๕๐๔ มาตรา ๑๕๐๘ มาตรา ๑๕๑๕ มาตรา ๑๕๑๖ มาตรา ๑๕๑๗ มาตรา ๑๕๒๐ มาตรา ๑๕๒๒ มาตรา ๑๕๒๓ มาตรา ๑๕๓๐ มาตรา ๑๕๓๒ และมาตรา ๑๕๓๓) และแก้ไข ลักษณะ๒ หมวด ๓ ความปกครอง(มาตรา ๑๕๙๘/๑๕ มาตรา ๑๕๙๘/๑๗) และ ลักษณะ ๓ ค่าอุปการะเลี้ยงดู (มาตรา ๑๕๙๘/๓๘)

๗. ให้คู่สมรสซึ่งเป็นเพศเดียวกันซึ่งจดทะเบียนสมรสโดยชอบด้วยกฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มีสิทธิและหน้าที่ระหว่างคู่สมรสด้วยกันตามบรรดากฎหมาย กฎกระทรวง และระเบียบใดที่บัญญัติให้สิทธิและหน้าที่แก่สามีภริยา หรือสามี ภริยา หรือคู่สมรส แล้วแต่กรณี (เพิ่มเติมมาตรา ๑๕๙๘/๔๒)

๘. ให้กรณีที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่เป็นผู้ที่มาคู่สมรสของตนเป็นผู้ถูกจำกัดมิให้รับมรดกฐานเป็นผู้ไม่สมควรได้รับมรดก (มาตรา ๑๖๐๖ (๓))

๙. คู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมาย หรือคู่สมรสที่ร้างกัน หรือแยกกันอยู่โดยยังมีได้หย่าขาดจากกันตามกฎหมาย เป็นทายาทโดยธรรม มีสิทธิในการรับมรดกของคู่สมรสอีกฝ่ายที่เสียชีวิต (มาตรา ๑๖๒๕ (๑) และมาตรา ๑๖๒๘)

๑๐. กำหนดให้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ตามกฎหมายว่าด้วยหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ดำเนินการทบทวนกฎหมายในความรับผิดชอบที่กำหนดสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับสามี ภริยา สามีภริยา หรือคู่สมรส เพื่อรองรับสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องให้แก่คู่สมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ โดยต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับเพศสภาพของคู่สมรส

๑๑. การแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับสิทธิหน้าที่ สถานะทางกฎหมาย และความสัมพันธ์ของชาย หญิง หรือบุคคลสองคนซึ่งเป็นเพศเดียวกัน นอกจากการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ตามข้อ ๑ - ข้อ ๙ ตามบรรพ ๕ ครอบคลุม และบรรพ ๖ มรดกแล้วก็ให้สามารถกระทำได้

เหตุผล

โดยที่สถาบันครอบครัวเป็นหน่วยสำคัญในการพัฒนาสังคมและการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน แต่การก่อตั้งครอบครัวตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จำกัดเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิง ซึ่งไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบันที่มีความหลากหลายของลักษณะความสัมพันธ์ของกลุ่มบุคคลทุกเพศ ไม่ว่าจะเป็นเพศใด โดยมีการอุปการะเลี้ยงดูและมีความสัมพันธ์ ไม่แตกต่างไปจากคู่สมรสสมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติบางประการในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เพื่อให้บุคคลทุกเพศสามารถก่อตั้งครอบครัวได้ โดยกำหนดให้บุคคลทุกคนได้รับการรับรองและคุ้มครองสิทธิต่าง ๆ ว่าด้วยภูมิลำเนาของคู่สมรส อายุความสิทธิเรียกร้องระหว่างคู่สมรส การหมั้น การจดทะเบียนสมรส การจัดการทรัพย์สินและหนี้สินร่วมกันของคู่สมรส การสิ้นสุดการสมรส การเพิกถอนการสมรส เหตุแห่งการฟ้องหย่า การจัดการทรัพย์สินหลังสิ้นสุดการสมรส การเรียกค่าทดแทนค่าอุปการะเลี้ยงดูหลังสิ้นสุดการสมรส การเป็นทายาทโดยธรรม การรับบุตรบุญธรรม และการรับมรดกจากคู่สมรส จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๓๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๓๗ การหมั้นจะสมบูรณ์เมื่อฝ่ายผู้หมั้นได้ส่งมอบหรือโอนทรัพย์สินอันเป็นของหมั้นให้แก่ผู้รับหมั้นเพื่อเป็นหลักฐานว่าจะสมรสกับผู้รับหมั้นนั้น

เมื่อหมั้นแล้วให้ของหมั้นตกเป็นสิทธิแก่ผู้รับหมั้น

สินสอด เป็นทรัพย์สินซึ่งฝ่ายผู้หมั้นให้แก่บิดามารดา ผู้รับบุตรบุญธรรมหรือผู้ปกครองฝ่ายผู้รับหมั้นแล้วแต่กรณี เพื่อตอบแทนการที่ผู้รับหมั้นยอมสมรส ถ้าไม่มีการสมรสโดยมิเหตุสำคัญอันเกิดแก่ผู้รับหมั้นหรือโดยมิพฤติการณ์ซึ่งฝ่ายผู้รับหมั้นต้องรับผิดชอบ ทำให้ผู้หมั้นไม่สมควรหรือไม่อาจสมรสกับผู้รับหมั้นนั้น ฝ่ายผู้หมั้นเรียกสินสอดคืนได้

ถ้าจะต้องคืนของหมั้นหรือสินสอดตามหมวดนี้ ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๔๑๒ ถึงมาตรา ๔๑๘ แห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยลาภมิควรได้มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

มาตรา ๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๓๙ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๓๙ เมื่อมีการหมั้นแล้ว ถ้าฝ่ายใดผิดสัญญาหมั้นอีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิเรียกให้รับผิดชอบ ในกรณีนี้ฝ่ายผู้รับหมั้นเป็นฝ่ายผิดสัญญาหมั้นให้คืนของหมั้นแก่ฝ่ายผู้หมั้นด้วย”

มาตรา ๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๔๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๔๐ ค่าทดแทนนั้นอาจเรียกได้ ดังต่อไปนี้

(๑) ทดแทนความเสียหายต่อกายหรือชื่อเสียงแห่งบุคคลหรือบุคคลนั้น

(๒) ทดแทนความเสียหายเนื่องจากการที่คู่หมั้น บิดามารดา หรือบุคคลผู้กระทำการในฐานะเช่นบิดามารดาได้ใช้จ่ายหรือต้องตกเป็นลูกหนี้เนื่องในการเตรียมการสมรสโดยสุจริต และตามสมควร

(๓) ทดแทนความเสียหายเนื่องจากการที่คู่หมั้นได้จัดการทรัพย์สินหรือการอื่นอันเกี่ยวแก่อาชีพหรือทางทำมาหากินของตนไปโดยสมควรด้วยการคาดหมายว่าจะได้มีการสมรส

ในกรณีที่ผู้รับหมั้นเป็นผู้มีสิทธิได้ค่าทดแทน ศาลอาจชี้ขาดว่า ของหมั้นที่ตกเป็นสิทธิแก่ผู้รับหมั้นนั้นเป็นค่าทดแทนทั้งหมดหรือเป็นส่วนหนึ่งของค่าทดแทนที่ผู้รับหมั้นพึงได้รับ หรือศาลอาจให้ค่าทดแทนโดยไม่คำนึงถึงของหมั้นที่ตกเป็นสิทธิแก่ผู้รับหมั้นนั้นก็ได้”

มาตรา ๙ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๔๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๔๑ ถ้าคู่หมั้นฝ่ายหนึ่งตายก่อนสมรส อีกฝ่ายหนึ่งจะเรียกร้องค่าทดแทนมิได้ ส่วนของหมั้นหรือสินสอดนั้นไม่ว่าผู้หมั้นหรือผู้รับหมั้นตาย ผู้รับหมั้นไม่ต้องคืนให้แก่ฝ่ายผู้หมั้น”

มาตรา ๑๐ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๔๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๔๒ ในกรณีมีเหตุสำคัญอันเกิดแก่ผู้รับหมั้นทำให้ผู้หมั้นไม่สมควรสมรสกับผู้รับหมั้นนั้น ผู้หมั้นมีสิทธิบอกเลิกสัญญาหมั้นได้และให้ผู้รับหมั้นคืนของหมั้นแก่ผู้หมั้น”

มาตรา ๑๑ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๔๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๔๓ ในกรณีมีเหตุสำคัญอันเกิดแก่ผู้หมั้นทำให้ผู้รับหมั้นไม่สมควรสมรสกับผู้หมั้นนั้น ผู้รับหมั้นมีสิทธิบอกเลิกสัญญาหมั้นได้โดยมิต้องคืนของหมั้นแก่ผู้หมั้น”

มาตรา ๑๒ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๔๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๖) พ.ศ. ๒๕๕๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๔๔ บุคคลอาจเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งได้ร่วมประเวณีกับคู่หมั้นของตนโดยรู้หรือควรจะรู้ถึงการหมั้นนั้น เมื่อได้บอกเลิกสัญญาหมั้นแล้วตามมาตรา ๑๔๔๒ หรือมาตรา ๑๔๔๓ แล้วแต่กรณี”

มาตรา ๑๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๔๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๖) พ.ศ. ๒๕๕๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๔๖ บุคคลอาจเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งได้ข่มขืนกระทำชำเราหรือพยายามข่มขืนกระทำชำเราคู่หมั้นของตนโดยรู้หรือควรจะรู้ถึงการหมั้นนั้นได้โดยไม่ต้องบอกเลิกสัญญาหมั้น”

มาตรา ๑๔ ให้ยกเลิกความในวรรคสามของมาตรา ๑๔๔๗/๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๖) พ.ศ. ๒๕๕๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“สิทธิเรียกร้องค่าทดแทนตามมาตรา ๑๔๔๕ และมาตรา ๑๔๔๖ ให้มีอายุความหกเดือนนับแต่วันที่ผู้หมั้นหรือผู้รับหมั้นรู้หรือควรรู้ถึงการกระทำของผู้อื่นอันจะเป็นเหตุให้เรียกค่าทดแทนและรู้ตัวผู้จะพึงใช้ค่าทดแทนนั้น แต่ต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่ผู้อื่นนั้นได้กระทำการดังกล่าว”

มาตรา ๑๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๔๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๔๘ การสมรสจะกระทำได้อีกเมื่อบุคคลทั้งสองฝ่ายมีอายุสิบแปดปีบริบูรณ์แล้ว แต่ในกรณีมีเหตุอันสมควร ศาลอาจอนุญาตให้ทำการสมรสก่อนนั้นได้”

มาตรา ๑๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๔๙ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๔๙ การสมรสจะกระทำมิได้ถ้าบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นบุคคลวิกลจริตหรือเป็นบุคคลซึ่งศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ”

มาตรา ๑๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๕๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๕๐ บุคคลสองคนซึ่งเป็นญาติสืบสายโลหิตโดยตรงขึ้นไปหรือลงมาก็ดี เป็นพี่น้องร่วมบิดามารดาหรือร่วมแต่บิดาหรือมารดาก็ดี จะทำการสมรสกันไม่ได้ ความเป็นญาติดังกล่าวมานี้ให้ถือตามสายโลหิต โดยไม่คำนึงว่าจะเป็ญาติโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่”

มาตรา ๑๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๕๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๕๒ ชายหรือหญิงบุคคลใดบุคคลหนึ่งจะทำการสมรสในขณะที่ตนมีคู่สมรสหรือคู่ชีวิตอยู่ไม่ได้”

มาตรา ๑๙ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๕๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๕๘ การสมรสจะทำได้ต่อเมื่อบุคคลสองคนยินยอมเป็นคู่สมรสกันและต้องแสดงการยินยอมนั้นให้ปรากฏโดยเปิดเผยต่อหน้านายทะเบียนและให้นายทะเบียนบันทึกความยินยอมนั้นไว้ด้วย”

มาตรา ๒๐ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๔๖๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๖๐ เมื่อมีพฤติการณ์พิเศษซึ่งไม่อาจทำการจดทะเบียนสมรสต่อนายทะเบียนได้ เพราะบุคคลฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายตกอยู่ในอันตรายใกล้ความตาย หรืออยู่ในภาวะการรบหรือสงคราม ถ้าบุคคลทั้งสองนั้นได้แสดงเจตนาจะสมรสกันต่อหน้าบุคคลซึ่งบรรลุนิติภาวะที่อยู่ ณ ที่นั้น แล้วให้บุคคลดังกล่าวจดทะเบียนแสดงเจตนาขอทำการสมรสของบุคคลทั้งสองนั้นไว้เป็นหลักฐาน และต่อมาบุคคลทั้งสองได้จดทะเบียนสมรสกันภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่อาจทำการจดทะเบียนต่อนายทะเบียนได้ โดยแสดงหลักฐานต่อนายทะเบียนและให้นายทะเบียนจดทะเบียนในวัน เดือน ปี สถานที่ที่แสดงเจตนาขอทำการสมรส และพฤติการณ์พิเศษนั้นไว้ในทะเบียนสมรส ให้ถือว่าวันแสดงเจตนาขอทำการสมรสต่อบุคคลดังกล่าวเป็นวันจดทะเบียนสมรสต่อนายทะเบียนแล้ว”

มาตรา ๒๑ ให้ยกเลิกชื่อในหมวด ๓ ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“หมวด ๓ ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส”

มาตรา ๒๒ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๖๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๖๑ คู่สมรสต้องอยู่กินด้วยกันฉันคู่สมรส

คู่สมรสต้องช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูกันตามความสามารถและฐานะของตน”

มาตรา ๒๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๖๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๙) พ.ศ. ๒๕๕๑ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๖๒ ในกรณีที่คู่สมรสไม่สามารถที่จะอยู่กินด้วยกันฉันคู่สมรสโดยปกติสุขได้ หรือถ้าการอยู่ร่วมกันจะเป็นอันตรายแก่กายหรือจิตใจหรือทำลายความผาสุกอย่างมาก คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่ไม่สามารถที่จะอยู่กินด้วยกันฉันคู่สมรสโดยปกติสุขได้หรือฝ่ายที่จะต้องรับอันตรายหรือถูกทำลายความผาสุกอาจร้องต่อศาลเพื่อให้มีคำสั่งอนุญาตให้ตนอยู่ต่างหากในระหว่างที่เหตุนั้น ๆ ยังมีอยู่ก็ได้ ในกรณีเช่นนี้ศาลจะกำหนดจำนวนค่าอุปการะเลี้ยงดูให้ฝ่ายหนึ่งจ่ายให้แก่อีกฝ่ายหนึ่งตามควรแก่พฤติการณ์ก็ได้”

มาตรา ๒๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๖๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๖๓ ในกรณีที่ศาลสั่งให้คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ คู่สมรสฝ่ายหนึ่งย่อมเป็นผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ แต่เมื่อผู้มีส่วนได้เสียหรืออัยการร้องขอ และถ้ามีเหตุสำคัญ ศาลจะตั้งผู้อื่นเป็นผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ก็ได้”

มาตรา ๒๕ ให้ยกเลิกชื่อในหมวด ๔ ทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“หมวด ๔ ทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส”

มาตรา ๒๖ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๔๖๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๖๕ ถ้าคู่สมรสมิได้ทำสัญญากันไว้ในเรื่องทรัพย์สินอันเป็นพิเศษก่อนสมรส ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสในเรื่องทรัพย์สินนั้น ให้บังคับตามบทบัญญัติในหมวดนี้”

มาตรา ๒๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๖๙ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๖๙ สัญญาที่เกี่ยวกับทรัพย์สินใดที่คู่สมรสได้ทำไว้ต่อกันในระหว่างเป็นคู่สมรสกันนั้น ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะบอกล้างเสียในเวลาใดที่เป็นคู่สมรสกันอยู่หรือภายในกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันที่ขาดจากการเป็นคู่สมรสกันก็ได้ แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิของบุคคลภายนอกผู้ทำการโดยสุจริต”

มาตรา ๒๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๗๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๗๐ ทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส นอกจากที่ได้แยกไว้เป็นสินส่วนตัวย่อมเป็นสินสมรส”

มาตรา ๒๙ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๗๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๗๕ ถ้าสินสมรสใดเป็นจำพวกที่ระบุไว้ในมาตรา ๔๕๖ แห่งประมวลกฎหมายนี้ หรือที่มีเอกสารเป็นสำคัญ คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะร้องขอให้ลงชื่อตนเป็นเจ้าของร่วมกันในเอกสารนั้นก็ได้”

มาตรา ๓๐ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๗๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๗๖ คู่สมรสต้องจัดการสินสมรสร่วมกันหรือได้รับความยินยอมจากอีกฝ่ายหนึ่งในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) ขาย แลกเปลี่ยน ขายฝาก ให้เช่าซื้อ จำนอง ปลดจำนอง หรือโอนสิทธิจำนอง ซึ่งอสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์ที่อาจจำนองได้

(๒) ก่อตั้งหรือกระทำให้สิ้นสุดลงทั้งหมดหรือบางส่วนซึ่งภาระจำยอม สิทธิอาศัย สิทธิเหนือพื้นดิน สิทธิเก็บกิน หรือภาระติดพันในอสังหาริมทรัพย์

(๓) ให้เช่าอสังหาริมทรัพย์เกินสามปี

(๔) ให้กู้ยืมเงิน

(๕) ให้โดยเสนาหา เว้นแต่การให้ที่พอควรแก่ฐานานุรูปของครอบครัวเพื่อการกุศล เพื่อการสังคม หรือตามหน้าที่ธรรมจรรยา

(๖) ประนีประนอมยอมความ

(๗) มอบข้อพิพาทให้อนุญาตตุลาการวินิจฉัย

(๘) นำทรัพย์สินไปเป็นประกันหรือหลักประกันต่อเจ้าพนักงานหรือศาล

การจัดการสินสมรสนอกจากกรณีที่ยกเว้นไว้ในวรรคหนึ่ง คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจัดการได้โดยมิต้องได้รับความยินยอมจากอีกฝ่ายหนึ่ง”

มาตรา ๓๑ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๔๗๖/๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๗๖/๑ คู่สมรสจะจัดการสินสมรสให้แตกต่างไปจากที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๔๗๖ ทั้งหมดหรือบางส่วนได้ก็ต่อเมื่อได้ทำสัญญาก่อนสมรสไว้ตามที่บัญญัติในมาตรา ๑๔๖๕ และมาตรา ๑๔๖๖ ในกรณีดังกล่าวนี้ การจัดการสินสมรสให้เป็นไปตามที่ระบุไว้ในสัญญาก่อนสมรส”

มาตรา ๓๒ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๗๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๗๗ คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสิทธิฟ้อง ต่อสู้ หรือดำเนินคดีเกี่ยวกับการสงวน บำรุงรักษาสินสมรส หรือเพื่อประโยชน์แก่สินสมรส หนี้อันเกิดแต่การฟ้อง ต่อสู้ หรือดำเนินคดีดังกล่าวให้ถือว่า เป็นหน้าที่คู่สมรสเป็นลูกหนี้ร่วมกัน”

มาตรา ๓๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๗๙ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๗๙ การใดที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งกระทำ ซึ่งต้องได้รับความยินยอมร่วมกัน และถ้าการนั้นมีกฎหมายบัญญัติให้ทำเป็นหนังสือหรือให้จดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ความยินยอมนั้นต้องทำเป็นหนังสือ”

มาตรา ๓๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๘๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๘๑ คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่มีอำนาจทำพินัยกรรมยกสินสมรสที่เกินกว่าส่วนของตนให้แก่บุคคลใดได้”

มาตรา ๓๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๘๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๘๒ ในกรณีที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีอำนาจจัดการสินสมรสแต่ฝ่ายเดียว คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งก็ยังมีอำนาจจัดการบ้านเรือนและจัดหาสิ่งจำเป็นสำหรับครอบครัวตามสมควรแก่สภาพได้ ค่าใช้จ่ายในการนี้ย่อมผูกพันสินสมรสและสินส่วนตัวของทั้งสองฝ่าย

ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจัดการบ้านเรือนหรือจัดหาสิ่งจำเป็นสำหรับครอบครัวเป็นที่เสียหายถึงขนาด อีกฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอให้ศาลสั่งห้ามหรือจำกัดอำนาจนี้เสียได้”

มาตรา ๓๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๘๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๘๓ ในกรณีที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีอำนาจจัดการสินสมรสแต่ฝ่ายเดียว ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะกระทำ หรือกำลังกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งในการจัดการสินสมรสอันพึงเห็นได้ว่าจะเกิดความเสียหายถึงขนาด อีกฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอให้ศาลสั่งห้ามมิให้กระทำการนั้นได้”

มาตรา ๓๗ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๔๘๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๘๔ ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ซึ่งมีอำนาจจัดการสินสมรส

- (๑) จัดการสินสมรสเป็นที่เสียหายถึงขนาด
- (๒) ไม่อุปการะเลี้ยงดูอีกฝ่ายหนึ่ง
- (๓) มีหนี้สินส่วนตัว หรือทำหนี้เกินกึ่งหนึ่งของสินสมรส
- (๔) ขัดขวางการจัดการสินสมรสของอีกฝ่ายหนึ่งโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร
- (๕) มีพฤติการณ์ปรากฏว่าจะทำความเสียหายให้แก่สินสมรส”

มาตรา ๓๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๘๔/๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๘๔/๑ ในกรณีที่ศาลได้มีคำสั่งห้ามหรือจำกัดอำนาจในการจัดการสินสมรสของคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตามมาตรา ๑๔๘๒ มาตรา ๑๔๘๓ หรือมาตรา ๑๔๘๔ ถ้าต่อมาเหตุแห่งการนั้นหรือพฤติการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไป คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอต่อศาลแก้ไขเพิ่มเติมหรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งที่ห้ามหรือจำกัดอำนาจจัดการสินสมรสนั้นได้ ในการนี้ศาลจะมีคำสั่งใด ๆ ตามที่เห็นสมควรก็ได้”

มาตรา ๓๙ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๘๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๘๕ คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอต่อศาลให้ตนเป็นผู้จัดการสินสมรส โดยเฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่งหรือเข้าร่วมจัดการในการนั้นได้ ถ้าการที่จะทำเช่นนั้นจะเป็นประโยชน์ยิ่งกว่า”

มาตรา ๔๐ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๘๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๘๖ เมื่อศาลได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุดตามความในมาตรา ๑๔๘๒ วรรคสอง มาตรา ๑๔๘๓ มาตรา ๑๔๘๔ มาตรา ๑๔๘๔/๑ หรือมาตรา ๑๔๘๕ อันเป็นคุณสมบัติผู้ร้องขอ หรือตาม มาตรา ๑๔๙๑ มาตรา ๑๔๙๒/๑ หรือมาตรา ๑๔๙๘/๑๗ หรือเมื่อคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งพ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลาย ให้ศาลแจ้งไปยังนายทะเบียนเพื่อจดแจ้งไว้ในทะเบียนสมรส”

มาตรา ๔๑ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๘๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๘๗ ในระหว่างที่เป็นคู่สมรสกัน ฝ่ายใดจะยึดหรืออายัดทรัพย์สินของอีกฝ่ายหนึ่งไม่ได้ เว้นแต่เป็นการยึดหรืออายัดทรัพย์สินในคดีที่ฟ้องร้องเพื่อการปฏิบัติหน้าที่หรือรักษาสีทธิระหว่างคู่สมรสตามที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะในประมวลกฎหมายนี้หรือที่ประมวลกฎหมายนี้บัญญัติไว้โดยเฉพาะให้คู่สมรสฟ้องร้องกันเองได้ หรือเป็นการยึด หรืออายัดทรัพย์สินสำหรับค่าอุปการะเลี้ยงดูและค่าฤชาธรรมเนียมที่ยังมิได้ชำระตามคำพิพากษาของศาล”

มาตรา ๔๒ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๘๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๘๘ ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องรับผิดชอบส่วนตัวเพื่อชำระหนี้ที่ก่อไว้ก่อนหรือระหว่างสมรส ให้ชำระหนี้ด้วยสินส่วนตัวของฝ่ายนั้นก่อน เมื่อไม่พอจึงให้ชำระด้วยสินสมรสที่เป็นส่วนของฝ่ายนั้น”

มาตรา ๔๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๘๙ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๘๙ ถ้าคู่สมรสเป็นลูกหนี้ร่วมกัน ให้ชำระหนี้จากสินสมรสและสินส่วนตัวของทั้งสองฝ่าย”

มาตรา ๔๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๙๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๙๐ หนี้ที่คู่สมรสเป็นลูกหนี้ร่วมกันนั้นให้รวมถึงหนี้ที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งก่อให้เกิดขึ้นในระหว่างสมรส ดังต่อไปนี้

(๑) หนี้เกี่ยวกับการจัดการบ้านเรือนและจัดหาสิ่งจำเป็นสำหรับครอบครัว การอุปการะเลี้ยงดูตลอดถึงการรักษาพยาบาลบุคคลในครอบครัวและการศึกษาของบุตรตามสมควรแก่อัธยาศัย

(๒) หนี้ที่เกี่ยวข้องกับสินสมรส

(๓) หนี้ที่เกิดขึ้นเนื่องจากการงานซึ่งคู่สมรสทำด้วยกัน

(๔) หนี้ที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งก่อขึ้นเพื่อประโยชน์ตนฝ่ายเดียว แต่อีกฝ่ายหนึ่งได้ให้สัตยาบัน”

มาตรา ๔๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๙๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๙๑ ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องคำพิพากษาให้ล้มละลาย สินสมรস্য่อมแยกจากกันโดยอำนาจกฎหมายนับแต่วันที่ศาลพิพากษาให้ล้มละลายนั้น”

มาตรา ๔๖ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๔๙๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๙๒ เมื่อได้แยกสินสมรสตามมาตรา ๑๔๘๔ วรรคสอง มาตรา ๑๔๙๑ หรือมาตรา ๑๔๙๘/๑๗ วรรคสองแล้ว ให้ส่วนที่แยกออกตกเป็นสินส่วนตัวของคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง และบรรดาทรัพย์สินที่ฝ่ายใดได้มาในภายหลังไม่ให้ถือเป็นสินสมรส แต่ให้เป็นสินส่วนตัวของฝ่ายนั้น และสินสมรสที่คู่สมรสได้มาโดยพินัยกรรมหรือโดยการให้เป็นหนังสือตามมาตรา ๑๔๗๔ (๒) ในภายหลัง ให้ตกเป็นสินส่วนตัวของคู่สมรสฝ่ายละครึ่ง”

มาตรา ๔๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๙๒/๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๙๒/๑ ในกรณีที่มีการแยกสินสมรสโดยคำสั่งศาล การยกเลิกการแยกสินสมรสให้กระทำได้เมื่อคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอต่อศาล และศาลได้มีคำสั่งแก้ไขเพิ่มเติม แต่ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งคัดค้านศาลจะสั่งยกเลิกการแยกสินสมรสได้ต่อเมื่อเหตุแห่งการแยกสินสมรสได้สิ้นสุดลงแล้ว

เมื่อมีการยกเลิกการแยกสินสมรสตามวรรคหนึ่ง หรือการแยกสินสมรสสิ้นสุดลงเพราะคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งพ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลาย ให้ทรัพย์สินที่เป็นสินส่วนตัวอยู่ในวันที่ศาลมีคำสั่งหรือในวันที่พ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลายยังคงเป็นสินส่วนตัวต่อไปตามเดิม”

มาตรา ๔๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๙๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๙๓ ในกรณีที่ไม่มีสินสมรสแล้ว คู่สมรสต้องช่วยกันออกค่าใช้จ่ายสำหรับการบ้านเรือนตามส่วนมากและน้อยแห่งสินส่วนตัวของตน”

มาตรา ๔๙ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๔๙๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๙๘ การสมรสที่เป็นโมฆะ ไม่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ทางทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส”

มาตรา ๕๐ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งและวรรคสองของมาตรา ๑๔๙๙ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๙๙ การสมรสที่เป็นโมฆะ เพราะฝ่าฝืนมาตรา ๑๔๔๙ มาตรา ๑๔๕๐ หรือมาตรา ๑๔๕๘ ไม่ทำให้ผู้สมรสโดยสุจริตเสื่อมสิทธิที่ได้มาเพราะการสมรสก่อนมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้เป็นโมฆะ

การสมรสที่เป็นโมฆะเพราะฝ่าฝืนมาตรา ๑๔๕๒ ไม่ทำให้ผู้สมรสโดยสุจริตเสื่อมสิทธิที่ได้มาเพราะการสมรสก่อนที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งนั้นรู้ถึงเหตุที่ทำให้การสมรสเป็นโมฆะ แต่การสมรสที่เป็นโมฆะดังกล่าว ไม่ทำให้คู่สมรสเกิดสิทธิรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรมของคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง”

มาตรา ๕๑ ให้ยกเลิกความในวรรคสองของมาตรา ๑๕๐๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ถ้าศาลมิได้สั่งให้เพิกถอนการสมรสจนบุคคลมีอายุครบตามมาตรา ๑๔๔๘ หรือเมื่อบุคคลนั้นมีครรภ์ก่อนอายุครบตามมาตรา ๑๔๔๘ ให้ถือว่าการสมรสสมบูรณ์มาตั้งแต่วเวลาสมรส”

มาตรา ๕๒ ให้ยกเลิกความในวรรคสองของมาตรา ๑๕๐๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ในกรณีที่ผู้มีสิทธิขอเพิกถอนการสมรสเป็นบุคคลที่ถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ ให้บุคคลซึ่งอาจร้องขอต่อศาลให้สั่งให้บุคคลวิกลจริตเป็นคนไร้ความสามารถตามมาตรา ๒๘ ขอเพิกถอนการสมรสได้ด้วย แต่ถ้าผู้มีสิทธิขอเพิกถอนการสมรสเป็นคนวิกลจริตที่ศาลยังไม่ได้สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ บุคคลดังกล่าวจะร้องขอเพิกถอนการสมรสก็ได้ แต่ต้องขอให้ศาลสั่งให้คนวิกลจริตเป็นคนไร้ความสามารถพร้อมกันด้วย ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ยกคำขอให้ศาลสั่งเป็นคนไร้ความสามารถ ก็ให้ศาลมีคำสั่งยกคำขอเพิกถอนการสมรสของบุคคลดังกล่าวนี้เสียด้วย”

มาตรา ๕๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๑๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๑๕ เมื่อได้จดทะเบียนสมรสตามประมวลกฎหมายนี้ การหย่าโดยความยินยอมจะสมบูรณ์ต่อเมื่อคู่สมรสได้จดทะเบียนการหย่านั้นแล้ว”

มาตรา ๕๔ ให้ยกเลิกความใน (๑) ของมาตรา ๑๕๑๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๖) พ.ศ. ๒๕๕๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๑๖ เหตุฟ้องหย่ามีดังต่อไปนี้

(๑) สามีหรือภริยาคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอุปการะเลียงดูหรือยกย่องผู้อื่นฉันทริยาหรือสามีคู่สมรสหรือฉันทคู่ชีวิต เป็นชู้หรือมีชู้ ร่วมประเวณีกับผู้อื่นเป็นอาจิดน หรือกระทำกับผู้อื่นหรือยอมรับการกระทำของผู้อื่นเพื่อสนองความใคร่ของตนหรือผู้อื่นเป็นอาจิดน อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

(๒) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งประพฤติชั่ว ไม่ว่าจะความประพฤติชำนั้นจะเป็นความผิดอาญาหรือไม่ ถ้าเป็นเหตุให้อีกฝ่ายหนึ่ง

(ก) ได้รับความอับอายขายหน้า

(ข) ได้รับความดูถูกเกลียดชังเพราะเหตุที่คงเป็นคู่สมรสของฝ่ายที่ประพฤติชั่วอยู่ต่อไป หรือ

(ค) ได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนเกินควร ในเมื่อเอาสภาพ ฐานะ และความเป็นอยู่ร่วมกันฉันทคู่สมรสมาค่านึงประกอบ

อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(๓) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งทำร้าย หรือทรมาณร่างกายหรือจิตใจ หรือหมิ่นประมาทหรือเหยียดหยามอีกฝ่ายหนึ่งหรือบุพการีของอีกฝ่ายหนึ่ง อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(๔) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจงใจละทิ้งร้างอีกฝ่ายหนึ่งไปเกินหนึ่งปี อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(๔/๑) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก และได้ถูกจำคุกเกินหนึ่งปีในความผิดที่อีกฝ่ายหนึ่งมิได้มีส่วนก่อให้เกิดการกระทำความผิดหรือยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจในการกระทำความผิดนั้นด้วย และการเป็นคู่สมรสกันต่อไปจะเป็นเหตุให้อีกฝ่ายหนึ่งได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนเกินควรอีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(๔/๒) คู่สมรสสมครใจแยกกันอยู่เพราะเหตุที่ไม่อาจอยู่ร่วมกันฉันทคู่สมรสได้โดยปกติสุขตลอดมาเกินสามปี หรือแยกกันอยู่ตามคำสั่งของศาลเป็นเวลาเกินสามปี ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

(๕) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งถูกศาลสั่งให้เป็นคนสาบสูญ หรือไปจากภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่เป็นเวลาเกินสามปีโดยไม่มีใครทราบแน่ว่าเป็นตายร้ายดีอย่างไร อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

(๖) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ให้ความช่วยเหลืออุปการะเลียงดูอีกฝ่ายหนึ่งตามสมควรหรือทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อการที่เป็นคู่สมรส ทั้งนี้ ถ้าการกระทำนั้นถึงขนาดที่อีกฝ่ายหนึ่งเดือดร้อนเกินควรในเมื่อเอาสภาพ ฐานะและความเป็นอยู่ร่วมกันฉันทคู่สมรสมาค่านึงประกอบ อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(๗) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งวิกลจริตตลอดมาเกินสามปี และความวิกลจริตนั้น มีลักษณะยากจะหายได้ กับทั้งความวิกลจริตถึงขนาดที่จะหนอยู่ร่วมกันฉันทคู่สมรสต่อไปไม่ได้ อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

(๘) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งผิดทัณฑ์บนที่ทำให้ไว้เป็นหนังสือในเรื่องความประพฤติ อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

(๙) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นโรคติดต่ออย่างร้ายแรงอันอาจเป็นภัยแก่อีกฝ่ายหนึ่ง และโรคมีลักษณะเรื้อรังไม่มีทางที่จะหายได้ อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(๑๐) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสภาพร่างกายทำให้ไม่อาจร่วมประเวณี หรือไม่อาจกระทำการหรือยอมรับการกระทำเพื่อสนองความใคร่ของอีกฝ่ายได้ตลอดกาล อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้”

มาตรา ๕๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๑๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๑๗ เหตุฟ้องหย่าตามมาตรา ๑๕๑๖ (๑) และ (๒) ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง แล้วแต่กรณี ได้ยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจในการกระทำที่เป็นเหตุหย่านั้น ฝ่ายที่ยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจนั้นจะยกเป็นเหตุฟ้องหย่าไม่ได้

เหตุฟ้องหย่าตามมาตรา ๑๕๑๖ (๑๐) ถ้าเกิดเพราะการกระทำของอีกฝ่ายหนึ่ง อีกฝ่ายหนึ่งนั้นจะยกเป็นเหตุฟ้องหย่าไม่ได้

ในกรณีฟ้องหย่าโดยอาศัยเหตุแห่งการผิดทัณฑ์บนตามมาตรา ๑๕๑๖ (๘) นั้น ถ้าศาลเห็นว่าการประพฤติของคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอันเป็นเหตุให้ทำทัณฑ์บนเป็นเหตุเล็กน้อยหรือไม่สำคัญเกี่ยวแก่การอยู่ร่วมกันฉันคู่สมรสโดยปกติสุข ศาลจะไม่พิพากษาให้หย่าก็ได้”

มาตรา ๕๖ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๕๒๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๒๐ ในกรณีหย่าโดยความยินยอม ให้คู่สมรสทำความตกลงเป็นหนังสือว่าฝ่ายใดจะเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองบุตรคนใด ถ้ามิได้ตกลงกันหรือตกลงกันไม่ได้ ให้ศาลเป็นผู้ชี้ขาด”

มาตรา ๕๗ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๕๒๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๒๒ ถ้าคู่สมรสหย่าโดยความยินยอม ให้ทำความตกลงกันไว้ในสัญญาหย่าว่าคู่สมรสทั้งสองฝ่าย หรือคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะออกเงินค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตรเป็นจำนวนเงินเท่าใด”

มาตรา ๕๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๒๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๖) พ.ศ. ๒๕๕๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๒๓ เมื่อศาลพิพากษาให้หย่ากันเพราะเหตุตามมาตรา ๑๕๑๖ (๑) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสิทธิได้รับค่าทดแทนจากคู่สมรสอีกฝ่ายและจากผู้ซึ่งได้รับการอุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่อง หรือผู้ซึ่งเป็นเหตุแห่งการหย่านั้น

คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งล่วงเกินคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งไปในทำนองประพฤติกู้ก็ได้ และคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะเรียกค่าทดแทนจากบุคคลอื่นที่แสดงตน โดยเปิดเผยเพื่อแสดงว่าตนมีความสัมพันธ์กับคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งของตนในทำนองประพฤติกู้ก็ได้

ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจให้อีกฝ่ายหนึ่งกระทำการตามมาตรา ๑๕๑๖ (๑) หรือให้ผู้อื่นกระทำการตามวรรคสอง คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งนั้นจะเรียกค่าทดแทนไม่ได้”

มาตรา ๕๙ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๓๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๓๐ ขณะคดีฟ้องหย่าอยู่ในระหว่างพิจารณา ถ้าฝ่ายใดร้องขอ ศาลอาจสั่งชั่วคราว ให้จัดการตามที่เห็นสมควร เช่น ในเรื่องสินสมรส ที่พักอาศัย การอุปการะเลี้ยงดูคู่สมรสและการพิทักษ์อุปการะเลี้ยงดูบุตร”

มาตรา ๖๐ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๓๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๓๒ เมื่อหย่ากันแล้วให้จัดการแบ่งทรัพย์สินของคู่สมรส แต่ในระหว่างคู่สมรส

(ก) ถ้าเป็นการหย่าโดยความยินยอมของทั้งสองฝ่าย ให้จัดการแบ่งทรัพย์สินของคู่สมรส ตามที่มีอยู่ในเวลาจดทะเบียนการหย่า

(ข) ถ้าเป็นการหย่าโดยคำพิพากษาของศาล คำพิพากษาส่วนที่บังคับทรัพย์สินระหว่างคู่สมรสนั้นมีผลย้อนหลังไปถึงวันฟ้องหย่า”

มาตรา ๖๑ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๓๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๓๓ เมื่อหย่ากันให้แบ่งสินสมรสให้คู่สมรสได้ส่วนเท่ากัน”

มาตรา ๖๒ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๔๘/๑๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๔๘/๑๕ ในกรณีที่ศาลสั่งให้คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นคนไร้ความสามารถและคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นผู้อนุบาลให้นำบทบัญญัติว่าด้วยสิทธิและหน้าที่ของผู้ใช้อำนาจปกครองมาใช้บังคับโดยอนุโลม เว้นแต่สิทธิตามมาตรา ๑๕๖๗ (๒) และ (๓)”

มาตรา ๖๓ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๕๔๘/๑๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๔๘/๑๗ ในกรณีที่ศาลสั่งให้คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นคนไร้ความสามารถและศาลเห็นไม่สมควรให้คู่สมรสอีกฝ่ายเป็นผู้อนุบาล และตั้งบิดาหรือมารดาหรือบุคคลภายนอกเป็นผู้อนุบาลในกรณีเช่นว่านี้ ให้ผู้อนุบาลเป็นผู้จัดการสินสมรสร่วมกับคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง เว้นแต่ถ้ามีเหตุสำคัญอันจะเกิดความเสียหายแก่คนไร้ความสามารถ ศาลจะสั่งเป็นอย่างอื่นก็ได้”

มาตรา ๖๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๔๘/๓๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๙๘/๓๘ ค่าอุปการะเลี้ยงดูระหว่างคู่สมรส หรือระหว่างบิดามารดากับบุตรนั้น ย่อมเรียกจากกันได้โนเมื่อฝ่ายที่ควรได้รับอุปการะเลี้ยงดูไม่ได้รับการอุปการะเลี้ยงดูหรือได้รับการอุปการะเลี้ยงดูไม่เพียงพอแก่อัตภาพ ค่าอุปการะเลี้ยงดูนี้ศาลอาจให้เพียงใดหรือไม่ให้ก็ได้ โดยคำนึงถึงความสามารถของผู้มีหน้าที่ต้องให้ สถานะของผู้รับและพฤติการณ์แห่งกรณี”

มาตรา ๖๕ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๕๙๘/๔๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

“มาตรา ๑๕๙๘/๔๒ ให้คู่สมรสที่จดทะเบียนโดยชอบตามประมวลกฎหมายนี้มีสิทธิ หน้าที่ระหว่างคู่สมรสด้วยกันตามกฎหมาย กฎกระทรวง และระเบียบใดที่บัญญัติให้สิทธิ หน้าที่แก่สามีภริยา หรือสามี หรือภริยา หรือคู่สมรส แล้วแต่กรณี”

มาตรา ๖๖ ให้ยกเลิกความใน (๓) ของมาตรา ๑๖๐๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“(๓) ผู้ที่รู้แล้วว่า เจ้ามรดกถูกฆ่าโดยเจตนา แต่มิได้นำข้อความนั้นขึ้นร้องเรียนเพื่อเป็นทางที่จะเอาตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ แต่ข้อนี้มีให้ใช้บังคับถ้าบุคคลนั้นมีอายุยังไม่ครบสิบหกปีบริบูรณ์ หรือเป็นคนวิกลจริตไม่สามารถรู้ผิดชอบ หรือถ้าผู้ที่มีหน้าที่นั้นเป็นคู่สมรสหรือผู้บุพการี หรือผู้สืบสันดานของตนโดยตรง”

มาตรา ๖๗ ให้ยกเลิกความใน (๑) ของมาตรา ๑๖๒๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“(๑) ในเรื่องส่วนแบ่งในทรัพย์สินระหว่างคู่สมรสให้อยู่ในบังคับของบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยการหย่าโดยยินยอมทั้งสองฝ่าย อันมีบทบัญญัติเพิ่มเติมให้บริบูรณ์ในมาตรา ๑๖๓๗ และ ๑๖๓๘ และโดยเฉพาะต้องอยู่ในบังคับแห่งมาตรา ๑๕๑๓ ถึง ๑๕๑๗ แห่งประมวลกฎหมายนี้ แต่การคิดส่วนแบ่งนั้นมีผลตั้งแต่วันที่การสมรสได้สิ้นไปด้วยเหตุความตายนั้น”

มาตรา ๖๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๖๒๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๖๒๘ คู่สมรสที่ร้างกัน หรือแยกกันอยู่โดยยังมีได้หย่าขาดจากกันตามกฎหมาย มิได้สิ้นไปซึ่งสิทธิโดยธรรมในการสืบมรดกซึ่งกันและกัน”

มาตรา ๖๙ ให้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ตามกฎหมายว่าด้วยหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ดำเนินการทบทวนกฎหมายในความรับผิดชอบที่กำหนดสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับสามี ภริยา สามี ภริยา หรือคู่สมรส เพื่อรองรับสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องให้แก่คู่สมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ โดยต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับเพศสภาพของคู่สมรส

เมื่อหน่วยงานของรัฐดำเนินการตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้เสนอผลการทบทวนพร้อมทั้งร่างกฎหมายในกรณีที่ต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายต่อคณะรัฐมนตรีภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่

พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ หากไม่สามารถดำเนินการได้ให้รายงานเหตุผลที่ไม่อาจดำเนินการได้ต่อคณะรัฐมนตรี
เพื่อทราบ

มาตรา ๗๐ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มี
อำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้
กฎกระทรวงนั้นเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

.....

.....

บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญ
ของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..)
พ.ศ. ....

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกับคณะได้เสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....ต่อสภาผู้แทนราษฎร และได้จัดทำบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัตินี้ตามข้อ ๑๑๐ ของข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ โดยมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

๑. เหตุผลและความจำเป็นในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ

เนื่องจากบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หลายมาตรานั้นขัดต่อบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๗ วรรคสาม ซึ่งเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องเพศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบัญญัติซึ่งปรากฏในบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งขัดต่อการดำรงอยู่ของกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ จึงขอเสนอแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กำหนดให้บุคคล ทุกคน ได้รับการรับรองสิทธิต่าง ๆ เช่น สิทธิในเรื่องการหมั้น สิทธิในการจดทะเบียนสมรส สิทธิในการจัดการทรัพย์สินของคู่สมรส สิทธิในการเป็นทายาทโดยธรรม การรับบุตรบุญธรรม และ ในการรับมรดกจากคู่สมรส ซึ่งการแก้ไขนี้จะทำให้สิทธิของบุคคลทุกคนเกิด ความเท่าเทียมและได้รับการรับรอง และคุ้มครองทางกฎหมาย สอดคล้องกับหลักความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมาย และหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๒. สาระสำคัญ

(๑) หมวด ๓ ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยา โดยแก้ไขเพิ่มเติม หมวด ๓ ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขเพิ่มเติม ทั้งนี้ ยังกำหนดให้ตัดคำว่า สามีและภริยา และให้เพิ่มคำว่า “คู่สมรส” ในบรรพ ๑ หลักทั่วไป ลักษณะ ๒ บุคคล ส่วนที่ ๓ ภูมิภาค (มาตรา ๔๓) และ ลักษณะ ๖ อายุความ หมวด ๑ บทเบ็ดเสร็จทั่วไป (มาตรา ๑๔๓/๒๒) เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขในหมวดนี้ (ร่างมาตรา ๓ - ๔)

(๒) กำหนดให้ ชาย หญิง หรือบุคคลสองคนซึ่งเป็นเพศเดียวกัน สามารถหมั้น และหรือสมรสกันได้ตามกฎหมาย เป็นคู่หมั้น คู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมาย และกำหนดเงื่อนไขของการหมั้นและการสมรส โดยมีการแก้ไขเพิ่มเติมบรรพ ๕ ลักษณะ ๑ หมวด ๑ และหมวด ๒ (มาตรา ๑๔๓๕ มาตรา ๑๔๓๗ มาตรา ๑๔๓๙ มาตรา ๑๔๔๐ มาตรา ๑๔๔๑ มาตรา ๑๔๔๒ มาตรา ๑๔๔๓ มาตรา ๑๔๔๕ มาตรา ๑๔๔๖ มาตรา ๑๔๔๗/๑ มาตรา ๑๔๔๘ มาตรา ๑๔๔๙ มาตรา ๑๔๕๐ มาตรา ๑๔๕๒ มาตรา ๑๔๕๘ และ มาตรา ๑๔๖๐) (ร่างมาตรา ๕ - มาตรา ๒๐)

(ก) กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส สิทธิและหน้าที่และการได้รับความคุ้มครอง ตามกฎหมายระหว่างคู่สมรส โดยแก้ไขเพิ่มเติมบรรพ ๕ ลักษณะ ๑ หมวด ๓ (มาตรา ๑๔๖๑ มาตรา ๑๔๖๒ และมาตรา ๑๔๖๓) (ร่างมาตรา ๒๑ - ๒๔)

(ข) หมวด ๔ ทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา โดยแก้ไขเพิ่มเติมเป็นหมวด ๔ ทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส เพื่อให้สอดคล้องกับในเรื่องการจัดการทรัพย์สินระหว่างคู่สมรสของชาย หญิง หรือบุคคลสองคนซึ่งเป็นเพศเดียวกันได้ทำการสมรสกัน (ร่างมาตรา ๒๕)

(ค) กำหนดในเรื่องทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส การจัดการสินสมรส โดยแก้ไขเพิ่มเติมบรรพ ๕ ลักษณะ ๑ หมวด ๔ ทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา (มาตรา ๑๔๖๕ มาตรา ๑๔๖๙ มาตรา ๑๔๗๐ มาตรา ๑๔๗๕ มาตรา ๑๔๗๖ มาตรา ๑๔๗๖/๑ มาตรา ๑๔๗๗ มาตรา ๑๔๗๙ มาตรา ๑๔๘๑ มาตรา ๑๔๘๒ มาตรา ๑๔๘๓ มาตรา ๑๔๘๔ มาตรา ๑๔๘๔/๑ มาตรา ๑๔๘๕ มาตรา ๑๔๘๖ มาตรา ๑๔๘๗ มาตรา ๑๔๘๘ มาตรา ๑๔๘๙ มาตรา ๑๔๙๐ มาตรา ๑๔๙๑ มาตรา ๑๔๙๒ มาตรา ๑๔๙๒/๑ และ มาตรา ๑๔๙๓) (ร่างมาตรา ๒๖ - ๔๘)

(ง) กำหนดเงื่อนไขระหว่างคู่สมรสว่าด้วย การสิ้นสุดการสมรส การเพิกถอนการสมรส การหย่าขาดจากการสมรส การจัดการทรัพย์สินหลังสิ้นสุดการสมรส การเรียกค่าทดแทนค่าอุปการะเลี้ยงดูหลังสิ้นสุดการสมรส โดยแก้ไขเพิ่มเติมบรรพ ๕ ลักษณะ ๑ หมวด ๕ - ๖ (มาตรา ๑๔๙๘ มาตรา ๑๔๙๙ มาตรา ๑๕๐๔ มาตรา ๑๕๐๘ มาตรา ๑๕๑๕ มาตรา ๑๕๑๖ มาตรา ๑๕๑๗ มาตรา ๑๕๒๐ มาตรา ๑๕๒๒ มาตรา ๑๕๒๓ มาตรา ๑๕๓๐ มาตรา ๑๕๓๒ และมาตรา ๑๕๓๓) และแก้ไขลักษณะ ๒ หมวด ๓ ความปกครอง (มาตรา ๑๕๔๘/๑๕ มาตรา ๑๕๔๘/๑๗) และ ลักษณะ ๓ ค่าอุปการะเลี้ยงดู (มาตรา ๑๕๔๘/๓๘) (ร่างมาตรา ๔๙ - ๖๔)

(จ) ให้คู่สมรสซึ่งเป็นเพศเดียวกันซึ่งจดทะเบียนสมรสโดยชอบด้วยกฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มีสิทธิและหน้าที่ระหว่างคู่สมรสด้วยกันตามบรรดากฎหมาย กฎกระทรวง และระเบียบใดที่บัญญัติให้สิทธิและหน้าที่แก่สามีภริยา หรือสามี หรือภริยา หรือคู่สมรส แล้วแต่กรณี (เพิ่มเติมมาตรา ๑๕๔๘/๔๒) (ร่างมาตรา ๖๕)

(ฉ) กำหนดให้ตัดคำว่า “สามีภริยา” และให้เพิ่มคำว่า “คู่สมรส” กรณี ผู้ที่รู้แล้วว่าเจ้ามรดกถูกฆ่าโดยเจตนา แต่มิได้นำข้อความนั้นขึ้นร้องเรียน เพื่อเป็นทางที่จะเอาตัวผู้กระทำ ผิดมาลงโทษ แต่ข้อนี้มีให้ใช้บังคับถ้าบุคคลนั้นมีอายุยังไม่ครบสิบหกปีบริบูรณ์ หรือเป็นคนวิกลจริตไม่สามารถรู้ผิดชอบ หรือถ้าผู้ฆ่านั้นเป็นคู่สมรส หรือผู้บุพการีหรือผู้สืบสันดานของตนโดยตรงต้องถูกกำจัดมิให้รับมรดกฐานเป็นผู้ไม่สมควร (มาตรา ๑๖๐๖ (๓)) (ร่างมาตรา ๖๖)

(ช) กำหนดให้ตัดคำว่า “สามีภริยา” และให้เพิ่มคำว่า “คู่สมรส” กรณี ถ้าผู้ตายเป็นผู้สมรสแล้ว การคิดส่วนแบ่งและการปันทรัพย์สินระหว่างผู้ตายกับคู่สมรส ที่ยังมีชีวิตอยู่นั้น ในเรื่องส่วนแบ่งในทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส ให้อยู่ในบังคับของบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยการหย่าโดยยินยอมทั้งสองฝ่าย อันมีบทบัญญัติเพิ่มเติมให้บริบูรณ์ในมาตรา ๑๖๓๗ และ ๑๖๓๘ และโดยเฉพาะต้องอยู่ในบังคับแห่งมาตรา ๑๕๑๓ ถึง ๑๕๑๗ แห่งประมวลกฎหมายนี้ แต่การคิดส่วนแบ่งนั้นมีผลตั้งแต่วันที่การสมรสได้สิ้นไปด้วยเหตุความตายนั้น (มาตรา ๑๖๒๕ (๑)) (ร่างมาตรา ๖๗)

(๑๐) กำหนดให้ตัดคำว่า “สามภริยา” และให้เพิ่มคำว่า “คู่สมรส” กรณี คู่สมรสที่ร้างกัน หรือแยกกันอยู่โดยยังมิได้หย่าขาดจากกันตามกฎหมาย มิได้สิ้นไปซึ่งสิทธิ โดยธรรมในการสืบมรดกซึ่งกันและกัน (มาตรา ๑๖๒๘) (ร่างมาตรา ๖๘)

(๑๑) กำหนดให้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ตามกฎหมาย ว่าด้วยหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ดำเนินการทบทวนกฎหมาย ในความรับผิดชอบที่กำหนดสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับสามี ภริยา สามี ภริยา หรือคู่สมรส เพื่อรองรับสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องให้แก่คู่สมรสตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ โดยต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับเพศ สภาพของคู่สมรส (ร่างมาตรา ๖๙)

(๑๒) กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา ๗๐)

รายงานผลการรับฟังความคิดเห็น
และรายงานผลการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจาก
ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกับคณะ เป็นผู้เสนอ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

รายงานผลการรับฟังความคิดเห็น
และรายงานผลการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างพระราชบัญญัติ

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานของร่างพระราชบัญญัติ

๑. ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

กฎหมายใหม่

แก้ไขเพิ่มเติม

ยกเลิก

๒. หลักการและเหตุผล

๒.๑ หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังต่อไปนี้

๑. ให้ชาย หญิง หรือบุคคลซึ่งเป็นเพศเดียวกัน สามารถหมั้น สมรสกันได้ตามกฎหมายเป็นคู่หมั้น คู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมาย โดยแก้ไขเพิ่มเติมบรรพ ๕ ลักษณะ ๑ และหมวด ๒ (มาตรา ๑๔๓๕ มาตรา ๑๔๓๗ มาตรา ๑๔๓๙ มาตรา ๑๔๔๐ มาตรา ๑๔๔๑ มาตรา ๑๔๔๒ มาตรา ๑๔๔๓ มาตรา ๑๔๔๕ มาตรา ๑๔๔๖ มาตรา ๑๔๔๗/๑ มาตรา ๑๔๔๘ มาตรา ๑๔๔๙ มาตรา ๑๔๕๐ มาตรา ๑๔๕๒ มาตรา ๑๔๕๘ มาตรา ๑๔๖๐)

๒. หมวด ๓ ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยา โดยแก้ไขเพิ่มเติมหมวด ๓ ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขเพิ่มเติม และยังคงกำหนดให้ตัดคำว่าสามีและภริยา และให้เพิ่มคำว่า “คู่สมรส” ในบรรพ ๑ หลักทั่วไป ลักษณะ ๒ บุคคล ส่วนที่ ๓ ภูมิลำเนา (มาตรา ๔๓) และลักษณะ ๖ อายุความหมวด ๑ บทเปิดเสร็จทั่วไป (มาตรา ๑๙๗/๒๒) เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขในหมวดนี้

๓. ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสซึ่งบุคคลสองคน สมรสกัน ให้มีสิทธิและหน้าที่และความคุ้มครองตามกฎหมาย โดยแก้ไขเพิ่มเติมบรรพ ๕ ลักษณะ ๑ หมวด ๓ (มาตรา ๑๔๖๑ มาตรา ๑๔๖๒ และมาตรา ๑๔๖๓)

๔. หมวด ๔ ทรัพย์สินระหว่างสามี โดยแก้ไขเพิ่มเติมเป็น หมวด ๔ ทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขเพิ่มเติม

๕. สิทธิและหน้าที่ของคู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมายจัดการทรัพย์สินละหนี้สินร่วมกัน โดยแก้ไขเพิ่มเติมบรรพ ๕ ลักษณะ ๑ หมวด ๔ (มาตรา ๑๔๖๕ มาตรา ๑๔๖๙ มาตรา ๑๔๗๐ มาตรา ๑๔๗๕ มาตรา ๑๔๗๖ มาตรา ๑๔๗๖/๑ มาตรา ๑๔๗๗ มาตรา ๑๔๗๘ มาตรา ๑๔๘๑ มาตรา ๑๔๘๒ มาตรา ๑๔๘๓ มาตรา ๑๔๘๔ มาตรา ๑๔๘๔/๑ มาตรา ๑๔๘๕ มาตรา ๑๔๘๖ มาตรา ๑๔๘๗ มาตรา ๑๔๘๘ มาตรา ๑๔๘๘ มาตรา ๑๔๙๐ มาตรา ๑๔๙๑ มาตรา ๑๔๙๒ มาตรา ๑๔๙๒/๑ มาตรา ๑๔๙๓)

๖. การสิ้นสุดการสมรส การเพิกถอนการสมรส การหย่าขาดจากการสมรส การจัดการทรัพย์สินหลังสิ้นสุดการสมรส การเรียกค่าทดแทนค่าอุปการะเลี้ยงดูหลังสิ้นสุดการสมรส โดยแก้ไขเพิ่มเติมบรรพ ๕ ลักษณะ ๑ หมวด ๕ - ๖ (มาตรา ๑๔๙๘ มาตรา ๑๔๙๙ มาตรา ๑๕๐๔ มาตรา ๑๕๐๘ มาตรา ๑๕๑๕ มาตรา ๑๕๑๖ มาตรา ๑๕๑๗ มาตรา ๑๕๒๐ มาตรา ๑๕๒๒ มาตรา ๑๕๒๓ มาตรา ๑๕๓๐

มาตรา ๑๕๓๒ และมาตรา ๑๕๓๓) และแก้ไขลักษณะ ๒ หมวด ๓ ความปกครอง (มาตรา ๑๕๔๘/๑๕ มาตรา ๑๕๔๘/๑๗ และลักษณะ ๓ ค่าอุปการะเลี้ยงดู (มาตรา ๑๕๔๘/๓๘)

๗. ให้คู่สมรสซึ่งเป็นเพศเดียวกันซึ่งจดทะเบียนสมรสโดยชอบด้วยกฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ สามารถรับผู้เยาว์เป็นบุตรบุญธรรมร่วมกันได้ และให้มีสิทธิและหน้าที่ระหว่างคู่สมรสด้วยกันและระหว่างบิดามารดาและบุตรแล้วแต่กรณีตามบรรดากฎหมาย กฎกระทรวง และระเบียบใดที่บัญญัติให้สิทธิและหน้าที่แก่สามีภริยา หรือสามี หรือภริยา หรือคู่สมรส หรือบิดามารดา หรือบิดา หรือมารดา แล้วแต่กรณี ทั้งนี้การจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรมตามมาตรานี้ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (เพิ่มเติม มาตรา ๑๕๔๘/๔๒)

๘. ให้กรณีคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่เป็นผู้ที่ยื่นคำขอสมรสของตนเป็นผู้ถูกจำกัดมิให้รับมรดกฐานเป็นผู้ไม่สมควรได้รับมรดก (มาตรา ๑๖๐๖ (๓))

๙. คู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมาย หรือสมรสที่ร้างกัน หรือแยกกันอยู่โดยยังมีได้หย่าขาดจากกัน ตามกฎหมาย เป็นทายาทโดยธรรม มีสิทธิในการรับมรดกของคู่สมรสอีกฝ่ายที่เสียชีวิต (มาตรา ๑๖๒๕ (๑) และ มาตรา ๑๖๒๘)

๒.๒ เหตุผล

เนื่องจากบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หลายมาตรานั้นขัดต่อบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๗ วรรคสาม ซึ่งเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องเพศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบัญญัติซึ่งปรากฏในบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งขัดต่อการดำรงอยู่ของกลุ่มบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ จึงขอเสนอแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กำหนดให้บุคคลทุกคนได้รับการรับรองสิทธิต่าง ๆ เช่นสิทธิในเรื่องการหมั้น สิทธิในการจดทะเบียนสมรส สิทธิในการจัดการทรัพย์สินของคู่สมรส สิทธิในการเป็นทายาทโดยธรรม การรับบุตรบุญธรรม และในการรับมรดกจากคู่สมรส ซึ่งการแก้ไขนี้จะทำให้สิทธิของบุคคลทุกคนเกิดความเท่าเทียม และได้รับการรับรองและคุ้มครองทางกฎหมาย สอดคล้องกับหลักความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมาย และหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๓. ผู้เสนอร่างพระราชบัญญัติ

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ประชาชนเข้าชื่อเสนอกฎหมาย

นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกับคณะ เป็นผู้เสนอ

ส่วนที่ ๒ การรับฟังความคิดเห็นและสรุปผลการรับฟังความคิดเห็น

๑. ข้อมูลประกอบการรับฟังความคิดเห็น

เสนอเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๑ หลักทั่วไป บรรพ ๕ ครอบครัวและบรรพ ๖ มรดก

สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ การเสนอขอแก้ไขเพื่อให้บุคคลธรรมดาทั้งเพศเดียวกันและต่างเพศ สามารถทำกรหมั้นและสมรสกันได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งเมื่อบุคคลธรรมดาได้หมั้นหรือสมรสกันอย่างถูกต้องตามกฎหมายแล้ว

ก็ให้มีสิทธิและหน้าที่ระหว่างคู่สมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งเดิมกำหนดไว้ว่า “ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยา” เป็น “ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส” ทรัพย์สินระหว่าง

สามีภริยา เป็น “ทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส” รวมถึงการแบ่งมรดกของผู้ตายที่มีคู่สมรส โดยได้ขออนักไขถ้อยคำในหลายมาตราที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บัญญัติว่า “สามีและภรรยา” เป็น “คู่สมรส”

การหมั้น ให้บุคคลเพศเดียวกันหรือต่างเพศ ซึ่งมีอายุ ๑๗ ปีบริบูรณ์ทำการกันได้ และเสนอกำหนดคำศัพท์ขึ้นใหม่เป็น “ผู้หมั้น” และ “ผู้รับหมั้น” แทนคำว่า “ชาย” และ “หญิง” และแบบของการหมั้น ให้ผู้หมั้นส่งมอบหรือโอนทรัพย์สินให้กับผู้รับหมั้น ในส่วนของเรื่องสิทธิและหน้าที่ระหว่างคู่หมั้นยังคงตามหลักการเดิมเพียงแต่ปรับถ้อยคำเป็น “ผู้หมั้น” และ “ผู้รับหมั้น”

การสมรส ให้บุคคลเพศเดียวกันหรือต่างเพศซึ่งมีอายุสิบแปดปีบริบูรณ์ สามารถสมรสกันได้ หรือหากมีเหตุอันสมควรศาลอาจอนุญาตให้ทำการสมรสก่อนนั้นได้ สำหรับเงื่อนไขการสมรสยังคงหลักการเดิม แต่มีการปรับถ้อยคำจากคำว่า “ชาย” หรือ “หญิง” เป็น “บุคคล” เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการสมรสระหว่างบุคคล เช่น

๑. บุคคลซึ่งเป็นญาติสืบสายโลหิตโดยตรงขึ้นไปหรือลงมา จะทำการสมรสกันมิได้
๒. บุคคลจะทำการสมรสในขณะที่ตนมีคู่สมรสไม่ได้
๓. การสมรสจะทำได้ต่อเมื่อบุคคลทั้งสองยินยอมเป็นคู่สมรส
๔. คู่สมรสต้องอยู่กินกันฉันคู่สมรสและช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูตามความสามารถและฐานะ

ของตน

๕. การจัดการทรัพย์สิน หนี้สินของคู่สมรส สัญญาที่เกี่ยวกับทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส
๖. การหย่า เหตุหย่า การฟ้องหย่าระหว่างคู่สมรส สิทธิได้รับค่าทดแทน การแบ่งสินสมรส
๗. การเป็นผู้อนุบาลคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งกรณีศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ
๘. การรับบุตรบุญธรรม

การรับมรดก กรณีผู้ตายมีคู่สมรส ต้องมีการแบ่งทรัพย์สินระหว่างผู้ตายกับคู่สมรสที่ยังมีชีวิตอยู่ โดยให้นำเรื่องส่วนแบ่งทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส และคู่สมรสที่ร้างกันหรือแยกกันอยู่โดยยังมีได้หย่ากันตามกฎหมายยังคงมีสิทธิโดยธรรมในการสืบมรดกซึ่งกันและกัน

๒. ผู้เกี่ยวข้องที่ได้รับหรืออาจได้รับผลกระทบจากร่างพระราชบัญญัติ

๑. ศาลยุติธรรม
๒. อัยการสูงสุด
๓. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
๔. กระทรวงมหาดไทย
๕. กรมการปกครอง
๖. กรมบัญชีกลาง
๗. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
๘. สมาคม ชมรม องค์กร ที่ดำเนินงานเกี่ยวกับบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ
๙. ประชาชน

๓. ประเด็นการรับฟังความคิดเห็น

๑. ควรแก้ไขให้บุคคลไม่ว่าจะเป็น “เพศเดียวกัน” และ “ต่างเพศ” สามารถทำการหมั้นกันได้หรือไม่

๒. ควรแก้ไขให้บุคคลไม่ว่าจะเป็น “เพศเดียวกัน” หรือ “ต่างเพศ” สามารถสมรสกันได้ตามกฎหมายหรือไม่

๓. ควรแก้ไขอายุบุคคลที่จะทำการสมรสกันได้ต้องมีอายุ ๑๘ ปีขึ้นไป หรือไม่

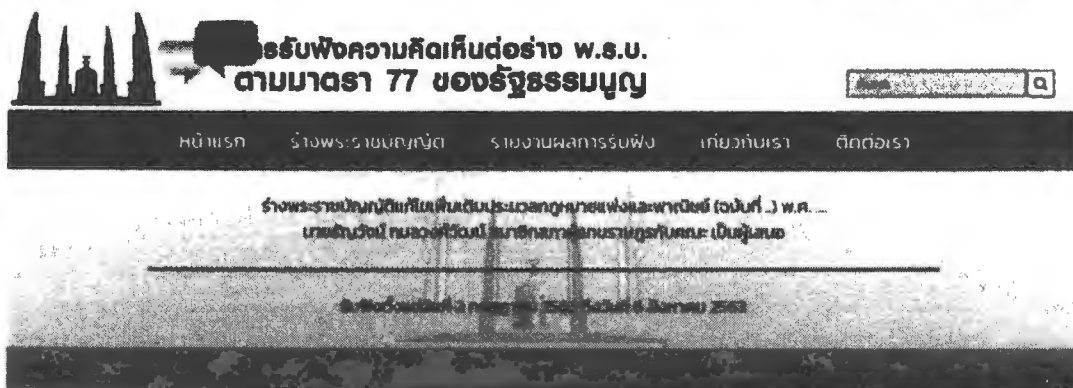
๔. ควรแก้ไขให้คู่สมรสทั้งที่เป็นเพศเดียวกันและต่างเพศมีสิทธิ หน้าที่ ความสัมพันธ์ระหว่างกัน เหมือนสิทธิ หน้าที่ และความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยาหรือไม่

๔. ระยะเวลาและวิธีการการรับฟังความคิดเห็น

๔.๑ ระยะเวลาในการรับฟังความคิดเห็น วันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๖๓ ถึงวันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๖๓ รวมระยะเวลา ๓๗ วัน

๔.๒ วิธีการรับฟังความคิดเห็น

(๑) ผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของรัฐสภา www.parliament.go.th

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ...) พ.ศ. ...

ประเภทร่าง เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ไม่เป็นร่างการเงิน

เสนอโดย นายชวรงค์ กุลวongศ์วัฒนะ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ

(๒) ส่งประเด็นไปรับฟังผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง ประกอบด้วย

๑. ศาลยุติธรรม
๒. อัยการสูงสุด
๓. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
๔. กระทรวงมหาดไทย
๕. กรมการปกครอง
๖. กรมบัญชีกลาง
๗. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
๘. สมาคม ชมรม องค์กร ที่ดำเนินงานเกี่ยวกับบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ

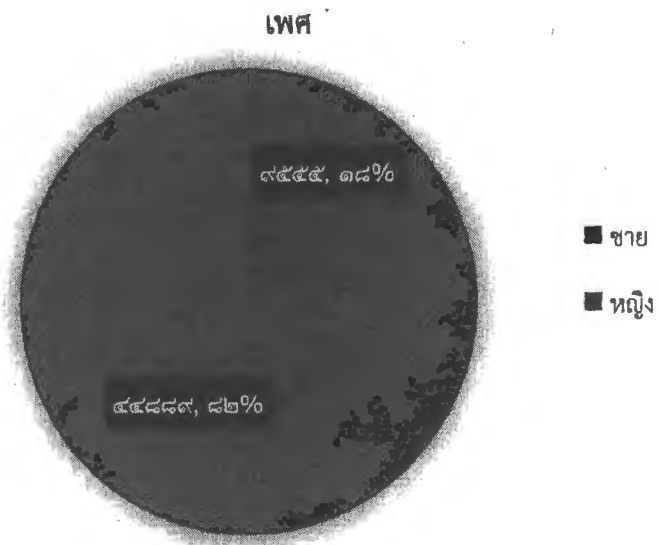
๕. สรุปผลการรับฟังความคิดเห็น

๕.๑ ข้อมูลทั่วไปผู้ร่วมแสดงความคิดเห็น

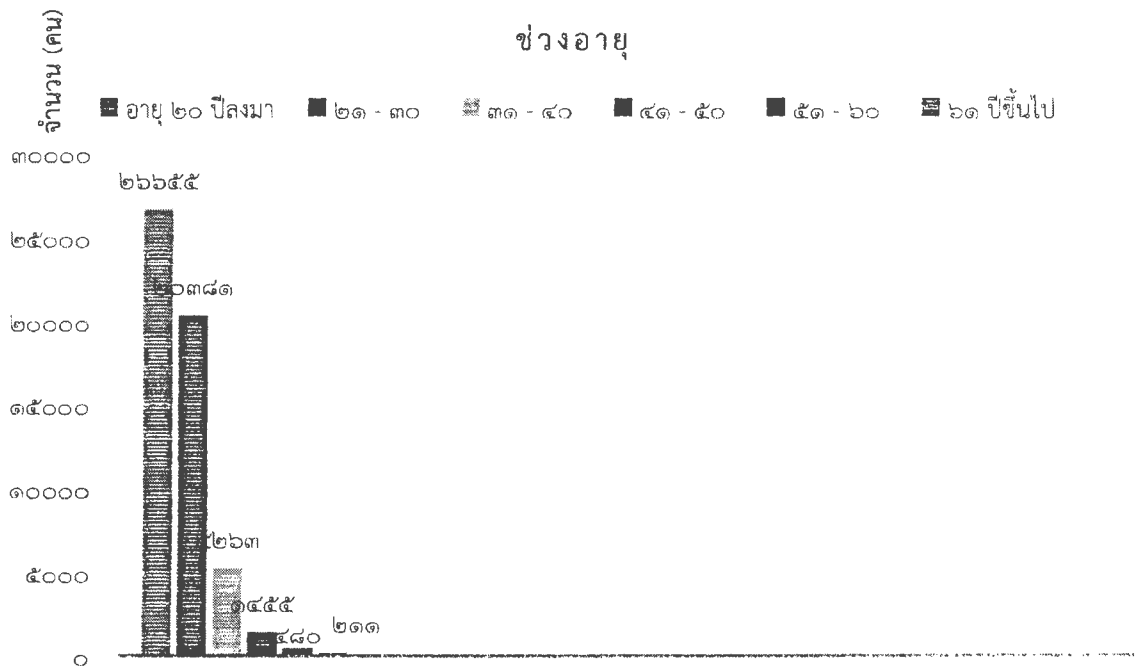
จากระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของรัฐสภา www.parliament.go.th

มีผู้เข้าเยี่ยมชมเว็บไซต์ ๑,๒๔๗,๕๓๑ ราย และมีผู้แสดงความคิดเห็น จำนวน ๕๔,๔๕๕ ราย โดยมีรายละเอียดผู้แสดงความคิดเห็นดังนี้

๑. เพศ

๒. ช่วงอายุ

๓. กลุ่มอาชีพ

ข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ	จำนวน ๔,๔๒๘ คน
ข้าราชการบำนาญ	จำนวน ๘๖ คน
ประกอบธุรกิจส่วนตัว	จำนวน ๔,๘๖๕ คน
เกษตรกร	จำนวน ๒๙๑ คน
รับจ้าง	จำนวน ๕,๐๑๑ คน
นักเรียน/นักศึกษา	จำนวน ๓๕,๐๕๐ คน
อื่น ๆ เช่น ครู	จำนวน ๔,๕๕๖ คน

๔. ความเกี่ยวข้องกับร่างพระราชบัญญัติ

ศาลยุติธรรม	จำนวน ๑๑๔ คน
อัยการสูงสุด	จำนวน ๑๔ คน
กระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์	จำนวน ๑๖๒ คน
กระทรวงมหาดไทย	จำนวน ๔๔ คน
กรมการปกครอง	จำนวน ๓๒ คน
กรมบัญชีกลาง	จำนวน ๔๔ คน
สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	จำนวน ๓๙ คน
สมาคม ชมรม องค์กรที่ดำเนินงาน เกี่ยวกับผู้มีความหลากหลายทางเพศ	จำนวน ๗๘๗ คน
ประชาชนทั่วไป	จำนวน ๕๓,๒๐๙ คน

จากการส่งประเด็นไปรับฟังผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง จำนวน ๗ ราย ประกอบด้วย

๑. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
๒. กรมการปกครอง
๓. กรมบัญชีกลาง
๔. สำนักงานอัยการสูงสุด
๕. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
๖. สำนักงานศาลยุติธรรม
๗. สมาคม ชมรม องค์กร ที่ดำเนินงานเกี่ยวกับบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ

๕.๒ ผลการรับฟัง

ผลการรับฟังผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของรัฐสภา www.parliament.go.th และจากการส่งประเด็นไปรับฟังผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง สรุปได้ดังนี้

๑. ควรแก้ไขให้บุคคลไม่ว่าจะเป็น “เพศเดียวกัน” และ “ต่างเพศ” สามารถทำการหมั้นกันได้หรือไม่

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
<p>การแก้ไขให้บุคคลไม่ว่าจะต่างเพศหรือเพศเดียวกัน สามารถทำการหมั้นกันได้โดยไม่จำกัดว่าบุคคลเพศใดเป็นผู้หมั้นหรือผู้รับหมั้น ซึ่งเดิมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กำหนดให้ชายต้องเป็นผู้หมั้นและหญิงเป็นผู้รับหมั้น การเสนอขอแก้ไขเช่นนี้เป็นการแก้ไขกฎหมายให้บุคคลทุกเพศมีความเท่าเทียมกัน มีความเหมาะสมสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (กรมการปกครอง) และสอดคล้องกับหลักความเสมอภาคทางกฎหมาย (กรมบัญชีกลาง)</p> <p>การหมั้น คือการแสดงความพร้อมในการสมรส จึงไม่ควรจำกัดเฉพาะไว้ให้เฉพาะบุคคลต่างเพศ</p> <p>สังคมควรเปิดกว้างในเรื่องการหมั้น สมควรดำเนินการมานานแล้วในเรื่องการให้บุคคลเพศเดียวกันทำการหมั้นกันโดยชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากคนทุกคนมีมีสิทธิ เสรีภาพและความเท่าเทียมกัน การหมั้นไม่ควรจำกัดอยู่ที่เรื่องเพศของบุคคลเพราะอาจขัดต่อรัฐธรรมนูญในหลักการไม่เลือกปฏิบัติต่อเพศ และถือเป็นเรื่องสิทธิขั้นพื้นฐานหรือสิทธิมนุษยชน และการเปิดโอกาสเช่นนี้แสดงถึงความทันสมัยของสังคม การที่คนสองคนจะสร้าง</p>	<p>การหมั้นยังควรต้องเกิดขึ้นระหว่างหญิงกับชายเท่านั้น การให้บุคคลเพศเดียวกันหมั้นกันได้อาจสร้างปัญหาความสับสนทางสังคมขึ้นได้ ผิดจารีตศีลธรรม ธรรมเนียมแต่โบราณ จึงควรยึดหลักเพศสภาพเดิม (เว็บไซต์)</p>

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
ครอบครัวกัน มีความรักและห่วงใยกัน ไม่ควรจะจำกัดอยู่ที่เรื่องเพศของบุคคล (เว็บไซต์)	

๒. ควรแก้ไขให้บุคคลไม่ว่าจะเป็น “เพศเดียวกัน” หรือ “ต่างเพศ” สามารถสมรสกันได้ ตามกฎหมายหรือไม่

เห็นด้วย	เห็นด้วย
<p>การแก้ไขให้บุคคลไม่ว่าจะต่างเพศหรือเพศเดียวกัน สามารถทำการสมรสกันได้ตามกฎหมาย เป็นการรับรองสิทธิในความผูกพันของคู่รักเพศเดียวกันให้เป็นคู่สมรส และการจัดการความสัมพันธ์ทางครอบครัว ครอบคลุมการจดทะเบียนสมรสและทะเบียนหย่า สิทธิหน้าที่ระหว่างคู่สมรส การจัดการทรัพย์สิน การรับบุตรบุญธรรมและมรดก จึงมีความเหมาะสมสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (กรมการปกครอง) และสอดคล้องกับหลักความเสมอภาคทางกฎหมาย (กรมบัญชีกลาง)</p> <p>เพื่อความเท่าเทียมของบุคคล ทั้งต่างเพศและเพศเดียวกัน ซึ่งล้วนมีเสรีภาพในตัวเองจึงไม่ควรที่ให้การเลือกคู่ครองของบุคคลถูกจำกัดไว้โดยกฎหมาย บุคคลทุกคนอยู่ภายใต้กฎหมายเดียวกัน เสียภาษีให้รัฐเหมือน ๆ กัน การที่บุคคลเพศเดียวกันรักกันจึงควรได้รับการรับรองโดยกฎหมายให้ทำการสมรสกันได้</p> <p>การให้บุคคลเพศเดียวกันสามารถสมรสกันได้จะทำให้เกิดสิทธิ หน้าที่ในการดูแลซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะในยามเจ็บป่วยที่อีกฝ่ายไม่อาจตัดสินใจ เพื่อให้การยินยอมในการรักษา ปัจจุบันต้องให้ญาติที่มีความสัมพันธ์ทางสายโลหิตเป็นผู้ให้ความยินยอม ซึ่งหากให้บุคคลเพศเดียวกันสมรสกันได้คู่สมรสจะสามารถช่วยตัดสินใจได้ และจะนำไปสู่การจัดการชีวิตของคู่สมรสด้านอื่น ๆ ที่ดีขึ้น ซึ่งเรื่องนี้รัฐน่าจะดำเนินการมานานแล้ว</p> <p>การให้โอกาสบุคคลเพศเดียวกันสมรสกันได้ เป็นการเอื้ออำนวยให้การกระทำนิติกรรม ธุรกิจ การติดต่อราชการต่าง ๆ ของคู่สมรสเพศเดียวกันจะทำได้โดยสะดวกและชอบด้วยกฎหมาย</p>	<p>การสมรสของคนเพศเดียวกันควรออกเป็นกฎหมายแยกเฉพาะ</p> <p>การสมรสควรต้องเป็นเรื่องระหว่างชายกับหญิง การให้คนเพศเดียวกันสมรสกันดูไม่มีความเหมาะสมขัดต่อธรรมเนียม ประเพณี จารีตของสังคมไทยมีความผิดธรรมชาติของบุคคลและผิดศีลธรรม และถือว่าเป็นบาปตามความเชื่อในบางศาสนา (เว็บไซต์)</p>

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
การที่มีกฎหมายเปิดโอกาสให้บุคคลเพศเดียวกันสมรสกันได้ ยังแสดงถึงความเป็นประชาธิปไตยด้วย เนื่องจากเป็นการเคารพสิทธิและเสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของประชาชน (เว็บไซต์)	

๓. ควรแก้ไขอายุบุคคลที่จะทำการสมรสกันได้ต้องมีอายุ ๑๘ ปีขึ้นไป หรือไม่

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
<p>การแก้ไขให้บุคคลสมรสกันได้เมื่อมีอายุ ๑๘ ปี บริบูรณ์เป็นการแก้ไขเพื่อให้มีความเป็นสากลและเป็นไปตามบริบทสังคมไทย สอดคล้องกับการพัฒนาการเป็นเยาวชนตามกฎหมายศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (กรมการปกครอง)</p> <p>บุคคลช่วงอายุ ๐ - ๑๘ ปี เป็นช่วงที่อยู่ในความคุ้มครองทางกฎหมายว่าด้วยสิทธิเด็ก เช่น อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กและพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก ที่ให้ความหมายว่าเด็ก คือ บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ (องค์กร love pattaya บริษัทโลฟ สกิลไทยแลนด์ จำกัด คณะนักศึกษานิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)</p> <p>บุคคลอายุ ๑๘ ปีขึ้นไปถือว่าเป็นวัยที่อยู่ในช่วงการเจริญพันธุ์ เริ่มมีความคิดเป็นของตัวเอง มีวุฒิภาวะ มีประสบการณ์ชีวิตพอสมควร และเรียนอยู่ในวัยที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ซึ่งเป็นระดับที่สามารถตัดสินใจเรื่องของตนเองได้ทั้งการศึกษาและครอบครัว</p> <p>บุคคลที่มีอายุ ๑๘ ปีขึ้นไปก็มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งต้องใช้ดุลยพินิจในการตัดสินใจเช่นกัน จึงควรมีสิทธิในการสร้างครอบครัว</p> <p>ตามกฎหมายเดิม อายุ ๑๗ ปี ถือว่าอย่างน้อยไปบางคนยังเรียนไม่จบการศึกษาระดับมัธยม (เว็บไซต์)</p>	<p>แนวทางที่ ๑</p> <p>เห็นว่าอายุ ๑๗ ปีตามกฎหมายเดิม มีความเหมาะสมแล้ว หรือต่ำกว่าเช่น ๑๕ ปี ๑๖ ปีก็น่าจะให้สมรสได้โดยต้องพิจารณาเป็นกรณีไปและภายใต้ความยินยอมของผู้ปกครอง</p> <p>แนวทางที่ ๒</p> <p>การให้บุคคลที่อายุน้อยเกินไปสมรสกันไปอาจเป็นปัญหาครอบครัวตามมาในภายหลัง เนื่องจากวุฒิภาวะยังเป็นเด็กอยู่ และในปัจจุบันยังถือว่าอยู่ในวัยเรียน ควรให้ความพร้อมเพราะเป็นการสร้างสถาบันครอบครัว</p> <p>ควรที่จะให้บุคคลที่บรรลุนิติภาวะโดยอายุ คือ ๒๐ ปีขึ้นไป สมรสกันหรือพ้นภาวะทางทหาร พ้นภาวะทางการศึกษา (เว็บไซต์)</p>

๔. ควรแก้ไขให้คู่สมรสทั้งที่เป็นเพศเดียวกันและต่างเพศมีสิทธิ หน้าที่ ความสัมพันธ์ ระหว่างกันเหมือนสิทธิ หน้าที่ และความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยาหรือไม่

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
<p>การแก้ไขให้คู่สมรสทั้งที่เป็นเพศเดียวกันและต่างเพศสิทธิหน้าที่ ความสัมพันธ์ระหว่างกันเหมือนสิทธิ หน้าที่และความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยาที่ชอบด้วยกฎหมายตามประมวลแพ่งและพาณิชย์เดิมทุกประการ สามารถรับผู้เยาว์เป็นบุตรบุญธรรมร่วมกัน ได้โดยมีสิทธิและหน้าที่ระหว่างคู่สมรสด้วยกัน และระหว่างบิดามารดาและบุตร เหมือนตามที่บรรดากฎหมายใด ๆ บัญญัติให้เป็นสิทธิและหน้าที่แก่สามี ภริยา หรือสามี หรือภริยา หรือคู่สมรส หรือบิดามารดา หรือบิดา หรือมารดา มีความเหมาะสม สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (กรมการปกครอง) และสอดคล้องกับหลักความเสมอภาคทางกฎหมาย (กรมบัญชีกลาง)</p> <p>ปัญหาเรื่องทรัพย์สินที่บุคคลเพศเดียวกันที่ใช้ชีวิตร่วมกันจะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย ที่ให้ทรัพย์สินที่ได้มาระหว่างการสมรสเป็นสินสมรส ดังนั้น หากการสมรสสิ้นสุดลงด้วยการหย่า หรือ ความตาย จะต้องมีการแบ่งทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส และสิทธิในการเข้ารับมรดกของอีกฝ่าย ซึ่งยุติธรรมกว่าการใช้ชีวิตคู่ และมีการทำมาหากินร่วมกันแต่ไม่มีกฎหมายคุ้มครองเหมือนในปัจจุบัน (องค์กร love pattaya, บริษัทไลฟ์สไตล์ไทยแลนด์ จำกัด, คณะนักศึกษานิติศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, เว็บไซต์)</p> <p>จะเป็นการช่วยคุ้มครองเรื่องทรัพย์สินที่บุคคลเพศเดียวกันได้ทำมาหากินร่วมกันในขณะที่ได้ใช้ชีวิต ร่วมกันฉันคู่สมรส ทำให้เกิดความเท่าเทียมกัน</p> <p>การให้บุคคลเพศเดียวกันสมรสกันได้และมีสิทธิ หน้าที่เหมือนสามี ภริยา ย่อมทำให้บุคคลเพศ เดียวกันที่ได้ใช้ชีวิตร่วมกันจะได้รับความคุ้มครอง จากกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน เช่น กรณีการ เจ็บป่วยที่ต้องได้รับความยินยอมจากคู่สมรสหรือ ญาติเพื่ออนุญาตให้แพทย์ทำการรักษา</p> <p>เห็นสมควรให้ปรับเรื่องสิทธิ หน้าที่ของคน ที่ แต่งงานกันเป็นสิทธิหน้าที่ของคู่สมรส แทนคำว่า</p>	<p>ไม่เห็นด้วยเนื่องจากการสมรสต้องเป็นเรื่องของ บุคคลต่างเพศ การแต่งงานของเพศเดียวกันจะไม่ เป็นระบบครอบครัว</p> <p>อาจเป็นช่องโหว่ของกฎหมายที่ทำให้มีการ แต่งงานของเพศเดียวกัน แล้วมีมีจฉาชีพฉวยโอกาส จากการสมรส ในการหาประโยชน์ สิทธิ หน้าที่จากคู่ สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง (เว็บไซต์)</p>

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
สิทธิหน้าที่ของสามภริยา ไม่ว่าจะเป็นการสมรสของบุคคลเพศเดียวกันหรือต่างเพศ (เว็บไซต์)	

ข้อสังเกต ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

๑. เห็นชอบด้วยในหลักการร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ที่ให้บุคคลธรรมดาทั้งเพศเดียวกันและต่างเพศ สามารถทำการหมั้นและสมรสกันได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย และยังให้มีสิทธิและหน้าที่ระหว่างคู่สมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งมีแนวทางและหลักการที่ใกล้เคียงกับร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, กรมบัญชีกลาง, สำนักงานศาลยุติธรรม)

๒. หลักการของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... และร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... เป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวที่ก่อตั้งขึ้นระหว่างบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศให้บุคคลไม่ถูกเลือกปฏิบัติ เกิดความเท่าเทียม และได้รับความคุ้มครองจากกฎหมาย .... (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์)

๓. สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัตินี้อาจมีความคล้ายคลึงหรือทำนองเดียวกันกับร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. .... เนื่องจากมีหลักการเพื่อรับรองสิทธิในการก่อตั้งครอบครัว สิทธิหน้าที่และความสัมพันธ์ทางครอบครัวระหว่างบุคคลเพศเดียวกัน ซึ่งควรบัญญัติกฎหมายไว้เป็นการเฉพาะเนื่องจากหากบังคับใช้แล้วมีปัญหาในภายหลังการแก้ไขเพิ่มเติมจะกระทำได้สะดวกและไม่กระทบกับสิทธิและหน้าที่ในเรื่องครอบครัวระหว่างชายกับหญิง

การเสนอในรูปของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์อาจกระทบสิทธิและหน้าที่ของชายและหญิงที่เป็นคู่สมรสตามกฎหมายอยู่เดิม (สำนักงานอัยการสูงสุด)

๔. ต้องมีการเสนอแก้ไขกฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของข้าราชการให้สอดคล้องกับหลักการที่ให้บุคคลเพศเดียวกันสมรสกันได้ โดยเฉพาะถ้อยคำ สามภริยาเป็นคู่สมรส (กรมบัญชีกลาง)

๕. ควรมีการตั้งหรือพัฒนาให้มีสถาบัน องค์กรในการดำเนินการเรื่องบุตรบุญธรรม (เว็บไซต์)

ส่วนที่ ๓ รายงานผลการวิเคราะห์ผลกระทบอันเกิดขึ้นจากร่างพระราชบัญญัติ

๑. ความเป็นมา สภาพปัญหา ความจำเป็นที่จะต้องตราพระราชบัญญัติ

เนื่องจากบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หลายมาตราขัดต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๗ วรรคสาม เนื่องจากเป็นการเลือกปฏิบัติต่อบุคคลด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องเพศ โดยเฉพาะบทบัญญัติในบรรพ ๕ ที่ขัดต่อหลักความเสมอภาคของบุคคล ไม่เคารพสิทธิมนุษยชนที่เป็นบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ และเพศเดียวกันที่มีความผูกพันทางกาย จิตใจ และประสงค์จะใช้ชีวิตด้วยกันแบบครอบครัวเดียวกัน เหมือนบุคคลต่างเพศ

จึงสมควรแก้ไขให้บุคคลธรรมดาทุกคนมีสิทธิทำการหมั้น การสมรส การจัดการทรัพย์สินของคู่สมรส การเป็นทายาทโดยธรรมระหว่างกันตามกฎหมายมรดก การรับบุตรบุญธรรม เพื่อให้เกิดความเสมอภาคกันของบุคคล

๒. ความสอดคล้องของร่างพระราชบัญญัติ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๗ บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าด้วยความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือเหตุอื่นใด จะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น หรือเพื่อคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกให้แก่เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ หรือผู้ด้อยโอกาส ย่อมไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามมรรคสาม

๓. ประโยชน์ที่ประชาชนและสังคมจะได้รับ

หากมีกฎหมายที่เปิดโอกาสให้บุคคลเพศเดียวกันสามารถทำการหมั้น หรือสมรสกันได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย มีการรับรองสิทธิ หน้าที่ ทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส การรับบุตรบุญธรรมและมรดก โดยใช้กฎหมายเดียวกัน คือ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เหมือนบุคคลต่างเพศกัน ย่อมเป็นการรับรองสิทธิของในความผูกพันของคนที่เป็นคู่รักเพศเดียวกันให้เป็นคู่สมรส ซึ่งเป็นการเคารพสิทธิมนุษยชนของบุคคลทุกเพศ และสอดคล้องกับหลักความเสมอภาคของบุคคล

บุคคลที่เป็นเพศเดียวกันเมื่อสมรสกันโดยชอบกฎหมายได้แล้ว ย่อมได้รับสิทธิประโยชน์ที่ควรจะได้เหมือนกับบุคคลต่างเพศ เช่น สิทธิในการตัดสินใจด้านการรักษาพยาบาลแทนคู่สมรส สิทธิประโยชน์จากการประกันสุขภาพ การทำธุรกรรมทางการเงินร่วมกัน การได้รับมรดก การรับบุตรบุญธรรมและสิทธิในการเลี้ยงดูบุตร เป็นต้น ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมสถาบันครอบครัวในรูปแบบใหม่อีกรูปแบบหนึ่ง

๔. ความสัมพันธ์หรือความใกล้เคียงกับกฎหมายอื่น

กฎหมายว่าด้วยทะเบียนครอบครัว

พระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. ๒๔๙๔

พระราชบัญญัติกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. ๒๕๓๙

พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.

๒๕๕๓

๕. ผลกระทบโดยรวมที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย**๕.๑ ผลกระทบต่อเศรษฐกิจ**

กรมการปกครอง หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องอาจต้องมีการปรับปรุงระบบการให้บริการทางทะเบียนที่เกี่ยวข้องกับทะเบียนครอบครัวซึ่งต้องใช้งบประมาณในการดำเนินการ

กรณีที่ร่างพระราชบัญญัตินี้ประกาศใช้เป็นกฎหมาย ในส่วนของบุคคลที่เป็นข้าราชการสมรสกับคู่สมรสเพศเดียวกัน ย่อมมีสิทธิเบิกเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลตามพระราชกฤษฎีกาเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล พ.ศ. ๒๕๕๓ อาจส่งผลให้ผู้มีสิทธิมีจำนวนมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลกระทบต่องบประมาณค่ารักษาพยาบาลของข้าราชการที่เพิ่มสูงขึ้นเป็นภาระทางการคลังของประเทศได้

๕.๒ ผลกระทบต่อสังคม

โครงสร้างสถาบันครอบครัวจะเปลี่ยนรูปแบบไป จากครอบครัวของบุคคลต่างเพศที่ใช้เพศกำเนิดเป็นตัวบ่งชี้ว่าใครคือสามี ภริยา และบิดา มารดา กลายเป็นครอบครัวของบุคคลเพศเดียวกันที่มีความเป็นคู่สมรสหรือคู่ชีวิตมากกว่าความเป็นสามีภริยา หรือบิดามารดาที่บ่งชี้ด้วยเพศกำเนิด

๕.๓ ผลกระทบอื่นที่สำคัญ

กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย อาจต้องดำเนินการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับทะเบียนครอบครัวทั้งหมด

กรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง อาจต้องดำเนินการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิ สวัสดิการ บำเหน็จบำนาญของข้าราชการเพื่อให้ครอบคลุมคู่สมรสทั้งต่างเพศและเพศเดียวกัน

๖. การกำหนดให้มีระบบอนุญาต อนุมัติหรือการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่

มี ไม่มี

เหตุผลและความจำเป็น

๗. การกำหนดให้มีระบบคณะกรรมการ

มี ไม่มี

เหตุผลและความจำเป็น

๘. บทกำหนดโทษ

ไม่มี

โทษทางอาญา

โทษทางปกครอง

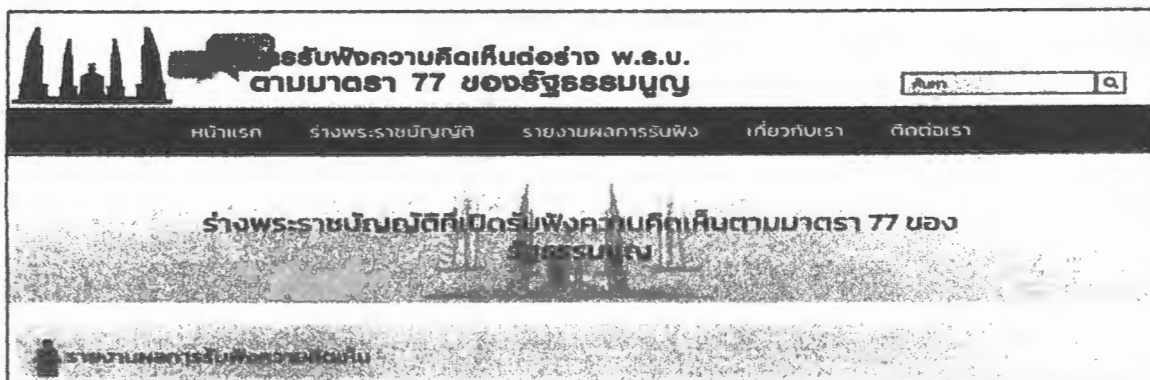
โทษปรับเป็นพินัย

โทษอุปกรณ์

เหตุผลและความจำเป็น

ส่วนที่ ๔ การเปิดเผยรายงานผลการรับฟังความคิดเห็นและรายงานผลการวิเคราะห์ผลกระทบอันเกิดจากร่างพระราชบัญญัติ

คณะกรรมการรับฟังความคิดเห็นและวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ได้เปิดเผยรายงานผลการรับฟังความคิดเห็นและรายงานผลการวิเคราะห์ผลกระทบอันเกิดจากร่างพระราชบัญญัติ ทางเว็บไซต์รัฐสภา www.parliament.go.th แล้วตั้งแต่วันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๖๓

คณะกรรมการรับฟังความคิดเห็นและวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น
จากร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือผู้มีสิทธิเลือกตั้ง
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

“การตราพระราชบัญญัติของรัฐสภา”

“มาตรา ๘๑ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญและร่างพระราชบัญญัติ จะตราขึ้นเป็นกฎหมายได้ก็แต่โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา

ภายใต้บังคับมาตรา ๑๔๕ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญและร่างพระราชบัญญัติ ที่ได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาแล้ว ให้นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย และเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับเป็นกฎหมายได้”

(บทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐, มาตรา ๘๑)

ออกแบบโดย : สำนักการพิมพ์
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

๐ ๒๘๓๑ ๙๔๑๙, ๐ ๒๘๓๑ ๙๔๗๑ - ๒, ๐ ๒๘๓๑ ๙๔๗๕

